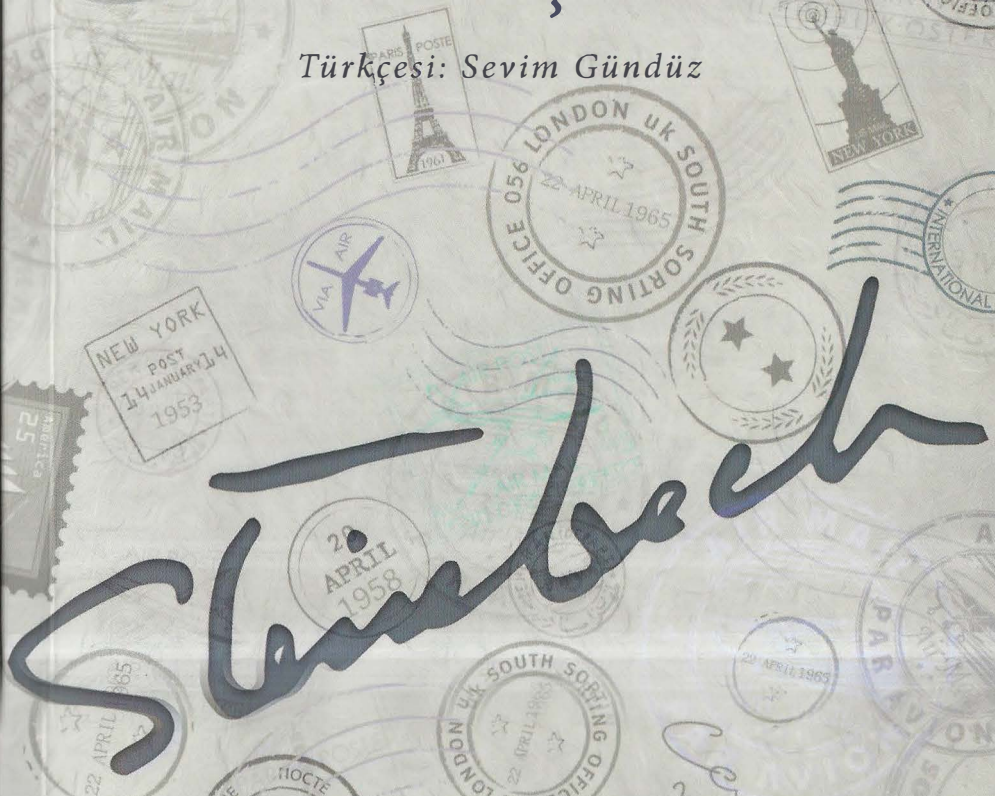
John Steinbeck • Mektuplarda Bir Yaşam *

John Steinbeck

Mektuplarda Bir Yaşam*

Türkçesi: Sevim Gündüz

*SEL

MEKTUPLARDA BİR YAŞAM*

JOHN STEINBECK, babası Prusya, annesi ise İrlanda göçmeni ırgat bir ailenin çocuğu olarak, 1902 yılında California'nın Salinas kentinde doğdu. Çocukluk ve ilkgençlik yılları boyunca okul dışındaki zamanını Salinas Vadisi'ndeki çiftliklerde çalışarak geçirdi. Eserlerinin çoğunda da mekân olarak burayı seçti. Erken yaşlarda yazar olmaya karar veren Steinbeck, 1919'da girdiği Stanford Üniversitesi'nde yalnızca yazarlığına katkısı olacağını düşündüğü derslere katıldı. Öğrenimini sürdürdüğü altı yıl boyunca tezgâhtarlık, ırgatlık, marangozluk, laborantlık, boyacılık, kapıcılık gibi pek çok işte çalıştı. Steinbeck'in ilk romanlarından başlayarak emekçilerin yaşam koşullarını ve ilişkilerini başarıyla yansıtabilmesinde bu yaşam deneyimi etkili oldu. Üniversiteyi bıraktıktan sonra New York'a giderek gazetecilik yapmayı denedi ancak yazılarının büyük kısmını yayınlatmayı başaramayarak California'ya döndü. İlk romanı *Altın Kupa* (1929) fazla ilgi görmedi. Yazarlık yeteneği 1935 yılında *Yukarı Mahalle*'nin yayınlanmasının ardından dikkat çekti. Bu eserini her biri birer klasik sayılan *Bitmeyen Kavga* (1936), *Fareler ve İnsanlar* (1937) ve Pulitzer Ödülü kazanan *Gazap Üzümleri* (1939) takip etti. Kitaplarında işçi sınıfının gündelik ilişkilerini, yaşam koşullarını ve mücadelelerini, döneminin ve çağımızın en temel toplumsal meselelerini tüm insani ayrıntılarıyla resmetti. *Sardalye Sokağı*, *Cennetin Doğusu*, *Al Midilli* ve daha pek çok başyapıt veren yazar 1962 yılında edebiyata katkılarından dolayı Nobel Edebiyat Ödülü ile onurlandırıldı. Eserleri edebi değerleri kadar güncellikleriyle de övgü alan ve birçoğu sinemaya da uyarlanan Steinbeck, 1968 yılında öldü.

*SEL YAYINCILIK
Kuloğlu Mahallesi, Turnacıbaşı Caddesi,
No: 17, Beyoğlu – İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 949
ISBN 978-975-570-957-4

MEKTUPLARDA BİR YAŞAM
John Steinbeck

Özgün Adı:
A Life in Letters

Türkçesi: Sevim Gündüz

© John Steinbeck, 1952
© Executors of The Estate of John Steinbeck, 1969
© Elaine A. Steinbeck, Robert Wallstein, 1975
© McIntosh&Otis ve Anatolialit Telif Ajansı aracılığıyla Sel Yayıncılık, 2018

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Bülent Doğan
Yayına hazırlayanlar: Bilge Sancı, Mısra Gökyıldız
Kapak tasarım ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Aralık, 2018

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

John Steinbeck

Mektuplarda Bir Yaşam

Türkçesi: Sevim Gündüz

İÇİNDEKİLER

Önsöz 7

Not 13

1923'ten 1932'ye 15
"Derin derin düşünüp bulmaya çalışmak"

1932'den 1936'ya 43
"Korkmuş, kibirli ve alçakgönüllü"

1936'dan 1939'a 95
"Böylesi bir coşku bir daha duyulamaz"

1939'dan 1943'e 139
"Korkunç bir olay yaşanmak üzere"

1943'ten 1948'e 169
"Sanki seni de düşümde görmüşüm,
gerçek değilmişsin gibi geliyor"

1948'den 1949'a 209
"İnsan onu bir kez buldu mu
sözcüklere gerek kalmaz"

1950'den 1952'ye 239
"Yazarla kitabı"

1952'den 1954'e.....267
"Stanford'dayken, Pacific Grove'da bir kayanın üstünde oturuyor olmayı ya da Meksiko'da olabilmeyi isterdim"

1955'ten 1957'ye.....287
"İşimden büyük tat aldığımı söylemeliyim"

1957'den 1959'a.....325
"Bir yay gibi gergin"

1959.....347
"Avalon Vadisi'nde"

1960'tan 1961'e.....373
"Lanet olsun! Ben hâlâ erkeğim"

1961'den 1963'e.....397
"Hiçbir yere ait değilim"

1963'ten 1965'e.....427
"Geleceği parlak, genç bir yazar değilim artık"

1965'ten 1968'e.....461
"Kalan zamanla bir yarış mı bu?"

Nobel Ödülü Konuşması 491

ÖNSÖZ

John Steinbeck 1962'de, "Altmış yılda arkamda pek çok iz bıraktım," diyordu. Bu kitap onun bıraktığı izlerin bir bölümünü kapsamaktadır. Okuduğu ve yazdığı kitapları, yapmış olduğu yolculukları, gördüğü yerleri, rastladığı, sevdiği ve nefret ettiği insanları, gerçekleşmemiş kimi planları, başlanıp da yarım kalmış çalışmaları, daha doğar doğmaz ölen yüzlerce düşünceyi anlatır bu mektuplar. Bunlar durmak bilmeyen, birbirinin ardı sıra sentezler ve eleştiriler yapan bir zekânın, ancak çalışırken rahatlayan bir zihnin ürünleri. En başta da sürekli olarak işini, sanatını öğrenegelen birinin yazdıklarıdır.

Ekonomideki sarsıntı gençlik yıllarında onun ve arkadaşlarının, özellikle kendisi gibi daha tanınmamış yazarların omuzlarında ağır bir yük gibiydi. Birbirlerini görmek için uzakça bir yere arabayla gidemeyecek ya da bir tren bileti alamayacak denli yoksuldular. Dostlarıyla iletişimi sürdürebilmek için tek bir yol vardı, o da bu yolu denedi. Gerçekte bu yolu yeğliyordu da, çünkü yüzyüze konuşmalarda çekingen bir insandı. "Her zamanki gibi yazıyorum çünkü sevgi, istek ve hemen o anda anlatılması gereken konular dışında konuşmama hiç mi hiç güvenememişimdir."

Bir konuşma biçimi olmasına karşın telefonda konuşmak da ona uygun bir iletişim yolu değildi. "Telefonda konuşmak yerine hep yazmayı yeğledim, çünkü istediklerimi telefonda anlatmayı hiçbir zaman başaramadım." Steinbeck'in bu alandaki yeteneksizliğine şükran duymalıyız çünkü bu yeteneksizliği onu daha çok yazmaya itmiştir.

Yıllar geçtikçe iyice yerleşen mektup yazma alışkanlığı edebi çalışmalarının kopmaz bir parçası oldu. Mektup yazmak onun için bir ısınma hareketi gibiydi. Sabahları çalışmaya başlamadan önce mektup yazıyordu.

Eline geçen herhangi bir kâğıt parçasına yazıyordu. Babasının iş mektuplarının boş kalmış yerlerine, bir muhasebe defterinden kopmuş yapraklara, yolculukları sırasında bir otelde bulduğu kâğıtlara, en çok da, bildiğimiz sarı saman kâğıdı üzerine yazardı. Yumuşak bir kurşunkalem kullanırdı yazmak için. Bu onun bir tür "alameti farikası" olmuştu. Zarfı açan kimse sarı bir parça kâğıt üzerine kurşunkalemle yazılmış okunaksız elyazısını görür görmez mektubun Steinbeck'ten gelmiş olduğunu anlardı.

Kurşunkalem kullanırdı. Çok düşkündü kurşunkalemlerine. Onları parmakları arasında tutarkenki ağırlıkları, parmaklarının arasına yaptıkları basınç onun için çok önemliydi. Kalem tutmaktan oluşmuş nasırlarla övünürdü. "Her sabah bütün kalemlerimin ucunu açarak başlarım işe. Bütün gün çalıştığım zamanlar onları bir kez daha açmam gerekiyor. Böylece yirmi dört yeni açılmış kalemim olur. Açılmış bir kalemle neredeyse bir sayfa doldurabiliyorum."

Zaman zaman dolmakalem de kullanıyordu. Her türlü mürekkepli kalemi denedi. Bir keresinde Somerset'te bir "büyükbaba kazın" tüylerinden kendine mürekkepli kalemler yapmıştı.

Elyazısı zaman zaman değişiyordu ama genellikle ufaktı. Bir keresinde bir posta kartına beş yüzü aşkın sözcük sığdırabildiği için kendi kendini kutlamıştı. Bu alışkanlık bir bakıma gençliğinde çekmiş olduğu parasal sıkıntıların sonucuydu. Daha az kâğıt kullanma çabasındaydı, sonradan alışkanlık oldu. Zaman zaman bu alışkanlığından kurtulmaya çalışıyordu. "Büyük yazmaya çalışıyorum. Şu aptalca ufak yazıdan bir kurtulabilsem!" İri harflerle yazmaya çalışıyor, kitap harfleri kullanıyor ama yazıyı bitirdiği zaman okumak için yine büyüteç gerekiyordu.

Yaşadığı çağ makine çağıydı. Daktilo gibi büyüleyici bir araçtan uzak duramazdı elbette. Elden düşme ya da yeni bir daktilo aldığı

zaman coşkuyla yazıyor, yeni oyuncağını anlatıyor, karşısındakilerin de aynı coşkuyu paylaşacağını sanıyordu.

Bu kitabı hazırlarken binlerce mektup topladık. Bir günde altı yedi mektup yazmış olduğunu gördük. Yayınlanmış yirmi dokuz kitabı üstünde çalışırken böylesine çok mektup yazmaya zaman ve güç buluşu şaşırtıcıdır. Kimi mektuplarının kopyaları vardı. Daha özel mektupları ise kopyasızdı. Biz mektupların sayısının ne denli kabarık olduğunu biliyorduk. Kırk yılı aşkın bir süre menajeri ve yakın dostu Elizabeth Otis'e yazdığı mektuplar büyük bir toplam oluşturuyordu. Yirmi yaşından beri üniversitedeki oda arkadaşı Carlton A. Sheffield'la yazışıyordu. Yayıncısı Pascal Covici'ye yazmış olduğu mektuplar vardı. Bu üç kişiye yazdıkları, kitabın çekirdeğini oluşturacaktı. Bunlardan sonra başkalarına yazdığı mektuplar ya da bunların fotokopileri geliyordu. Bu mektupları bulmak için iki kaynak vardı elimizde. Birincisi Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldığı zaman onu kutlayanların listesi, ikincisi de öldüğü zaman başsağlığı mektubu ya da telgraf gönderenlerin listesi. Adı bu iki listede yer alan herkese yazdık. Steinbeck'in onlara yazmış olabileceği her türlü mektubu istedik. Ciddi ya da gündelik mektuplar, iş mektupları, iyimser ya da kötümser mektuplar... Ruh hali her an değişen bir adamın yaşadığı bütün değişiklikleri yansıtan mektuplar... Her türlüsünü istiyorduk.

Aşağı yukarı herkes yanıt verdi çağrımıza. Kimi kişilerin elindeydi mektuplar, ama kimileri üniversite kütüphanelerine ya da koleksiyonerlere vermişti. Steinbeck'in daha ünlü olmadan önce yazdığı mektupların büyük bir bölümü saklanmıştı. Bu mektupların sayıca fazla olması bizi çok şaşırttı. Projeyi duyanlar ya ellerindeki mektupları gönderdiler ya da Steinbeck'in mektup yazmış olduğu kişilerin adreslerini verdiler. Böylece mektuplar yağmaya başladı.

Hayalkırıklıkları da yaşadık elbette. Ellerindeki mektupları bize kesinlikle göndermek istemeyenler vardı. Kimileri mektupları sakladıklarını çok iyi biliyor ama nereye sakladıklarını anımsayamıyorlardı ya da mektubun yazılmış olduğu kişi ölmüş, mektuplar da kaybolmuştu. Kimileri de mektuplar kitap olarak basılınca ellerindekinin

maddi değeri düşer diye göndermek istemiyordu. Kendi ailesinden pek çok kişi de, aile sırlarının açığa vurulmasından kaçındığı için ellerindeki mektupları bize vermedi.

Yine de elimizdeki mektupların sayısı bir cilde sığmayacak kadar çoktu. Mektupların hepsini yüksek sesle, kimilerini de birkaç kez okuduk. Önce tek kişiye yazdığı mektupların tümünü elden geçirdik. Sonra onun bir kişi ve bir yazar olarak gösterdiği gelişmenin açıkça görülebilmesi için mektupları tarih sırasına göre dizmeyi uygun bulduk. Ne var ki, kimi mektuplarına tarih atmamıştı, posta damgalarının kimilerinde de tarih silinmişti. Genelde yıl onun için bir anlam taşımıyordu. Mektubun hangi ayda yazıldığını kimi zaman içeriğinden anlıyorduk. Dahası tarih yerine "Salı sanıyorum" gibi bir şeyler yazdığı mektuplar da vardı.

Yazdığı satırlardan o sıralar nerede oturduğunu anlamaya çalışıyorduk. Başlangıçta çok yer değiştiriyordu. Bir önce oturduğu yerin adresi yazılmış kâğıtlar kullandığı da oluyordu. İşimiz güçtü. Hangi çiçeklerin açtığından söz ediyordu acaba? Hastalanan hangi hayvandı? Hangi tatili kutluyordu? Ama mektuplar bir yazarın yaşamında kilometre taşlarıdır. Bu taşları gerçek yerlerine yerleştirmek gerekiyordu. Mektubu yazdığı sırada hangi kitabı basılmıştı ya da hangisini çalışmaktaydı? Bu noktada yine güçlüklerle karşı karşıyaydık çünkü başlayıp da bitirmediği bir dolu çalışması vardı. Kitabın adı bile yardımcı olmayabiliyordu, çünkü birçok kitabını birkaç kez yeni baştan yazmıştı.

Bir arkadaşına şöyle demişti: "Mektup yazmakla mektuba yanıt vermek birbirinden ayrı şeyler." Yanıt olarak yazdığı mektupları ayırdık. Elimizdeki mektuplar arasında "görev" olarak yazılmış olanlar da vardı. Onları da ayırdık, güncelliğini yitirmiş olan mektupları da bu kitaba almamaya karar verdik. Yine de elimizde pek çok mektup vardı. Böylece daha önce yayınlanmış olanları da ayırmak zorunda kaldık.

Bütün bunlardan sonra elimizde kalan mektuplar arasında bir eleme daha yaptık. Steinbeck yayınlanacak kitapları konusunda

çok titizdi ve kendisinin de belirttiği gibi romanlarının çoğunu düzeltmeler yapmak yerine yeniden yazmıştı. Yakınlarına yazdığı mektuplarda da böyle yapıyordu. Mektubu ne gözden geçirir ne de düzeltirdi. Konuşurken ne ölçüde düzeltme yapılabilirse mektuplarında da ancak o ölçüde düzeltme yapıyordu. Sık sık çalakalem yazar, yinelemeler yapar ya da iyice açıklama gereği duymaz, okur anlamakta güçlük çekerdi. Böyle anlaşılmaz bölümleri mektuplardan çıkardık.

Mektupları düzenlerken tek bir ölçütümüz oldu: Okur için ilginç mi? Hiçbir mektubun anlamını ya da amacını yok edecek bir bölüm çıkarmadık.

Bir bakıma bize yol da göstermişti. Bir arkadaşı Steinbeck'in kendisine yazdığı mektupları bir kütüphaneye vermek isteyince ona şöyle demişti: "Mektupları gözden geçir. Herhangi birini incitebilecek şeyleri silersek çok iyi olur." Öte yandan sonraları "Bir Romanın Günlüğü" adıyla yayınlanan günlükte kalan kişisel olaylar için, "Bu kişisel şeyler kitabı sanki ısırarak yaralıyor," demişti. Mektuplarını ayırırken onun bu düşüncelerini hep göz önünde bulundurduk.

Bütün bu süreç iki yılımızı aldı. Mektuplar tarih sırasına göre dizilmiş, tarih yazılmamış olanlar içeriklerinden yararlanılarak yerleştirilmişti. Ancak mektupları son kez yüksek sesle okuduğumuzda bu kitaba ilişkin bir fikir sahibi olduk. Bu kitap bir "antoloji" olmayacaktı. Bu kitap sanki bir "öykü" kitabıydı. Bu koskoca bulmacanın küçük parçalarının yaratıcısı olan Steinbeck bile ancak parçalar bir araya getirilip bulmaca tamamlandıktan sonra ortaya çıkan resmin ne olduğunu görebilirdi. Önceden bu resmin neye benzeyeceğini o da kestiremezdi. Kendisinden kalan bir dolu izin oluşturduğu, onun yaşamöyküsünü anlatan bir resimdi bu.

Elaine Steinbeck,
Robert Wallstein,
New York, 1975

NOT

John Steinbeck yazarlığa daha yeni başladığı yıllarda çizgisini belirlemiş ve o çizgiden yaşamı boyunca ayrılmamıştır. Kendisi gibi yazar olan bir arkadaşına şöyle yazıyordu: "Özellikle senin düzenli yazıya, yazım kurallarını iyi bilmeye, her küçük haylaz virgülü yerli yerinde kullanmaya ilişkin görüşlerine yanıt vermek istiyorum. (...) Ben bir sekreter değil, daha çok bir Ortaçağ saz şairiyim. Senin sanatın benimkinden ayrı. O zaman senin kuralların bana nasıl uyar? Benim sözüm tamamlanınca onları işini iyi bilen bir sekretere veririm. O da virgülleri yerli yerine öyle iyi yerleştirir, sözcükleri öyle doğru yazar ki bir öğretmen bile onları okurken kusur bulamaz. Bunun derdini ben niye çekeyim?"

Yazıları için böyle düşünen birinin mektuplarında nasıl yazım ve noktalama yanlışları yapacağı kestirilebilir.

Biz de iyi bir sekreter gibi davranarak kimi yanlışları düzelttik. Çok yanlış yazılmış sözcükleri düzelttik yalnızca, bir de anlaşılabilirliği sağlamak için yer yer noktalama işaretleri ekledik. Dipnot kullanmaktan kaçındık. Bir sayfada birden çok mektup bulunduğu durumlarda açıklayıcı bilgiler verdik.

Böyle bir kitap hazırlayan herkesi pek çok sorun beklemektedir. The Viking Press'ten Barbara D. Knowles'a bu sorunlarımızı çözüme ulaştırdığı için teşekkürlerimizi sunarım. San Diego State College'dan Profesör Jackson J. Benson fotokopilerin ve mikrofilmlerin alınmasını sağladı, teşekkür ederiz. Ay-

rıca Steinbeck'in mektuplarını bize ulaştıranlarla, mektupların bulunduğu kütüphanelerin görevlilerine teşekkür borçluyuz. Elizabeth Otis'e ise kucak dolusu teşekkür borçluyuz. Çünkü Steinbeck ona yazdığı tüm mektupların telif hakkını kendisine vasiyet etmişti. O ise bu hakkı bize devretti.

Gertrude Chase bu işe bizimle birlikte sekreter olarak başladı fakat zaman geçtikçe kitabın hazırlanması için bir sekreterin yapabileceğinden fazlasını yaptı. Ona da özellikle teşekkür etmek isteriz. Gertrude'un yeteneği, coşkusu, sebatı ve mizah duygusu işimizi kolaylaştırdı.

Elaine Steinbeck

* Çevirmenin notu: Türkçe edisyonun hazırlanması sırasında bazı mektupları eleyerek yeni bir derleme oluşturduk, Steinbeck'in kitaplarının Türkçede bilinen adlarını kullandık.

1923'ten 1932'ye

"... Derin derin düşünüp
bulmaya çalışmak..."

1902 John Ernst Steinbeck, 27 Şubat 1902'de California'nın Salinas kentinde doğdu. Babası bir un değirmeninin yöneticisi ve Monterey ilçesi defterdarıydı. Annesi öğretmenlik yapıyordu. John dört kardeşin üçüncüsü ve ailenin tek erkek çocuğuydu.

1919 Liseyi bitirip Stanford Üniversitesi'ne girdi.

1924 İlk kez *Stanford Spectator*'de iki öyküsü yayınlandı.

1925 Stanford'dan ayrılıp New York'a gitti. Yeni öyküler yazdı ama bunlara bir yayıncı ya da yayınlanacak mecra bulamadı.

1926 California'ya döndü. Bir yandan yazmayı sürdürdü, bir yandan da türlü işlerle yaşamını kazandı.

1929 İlk romanı *Altın Kupa* yayınlandı.

1930 Carol Henning'le evlendi ve Pacific Grove'daki eve yerleşti.

1931 Yazar menajerleri McIntosh ve Otis'le olan sürekli iletişimi başladı.

John Steinbeck yirmi dört yaşındayken bir yandan türlü işlerde çalışıyor, bir yandan da kendisini en çok ilgilendiren şeyi yapıyor, yazıyordu.
"Tahoe Gölü'nde (memleketi California'da) bekçilik yapmaktaydım," diye yazıyordu daha sonraları. "Yılın sekiz ayını karla kuşatılmış olarak geçiriyordum. En yakın komşum dört mil uzaktaydı." Burada ilk kitabı Altın Kupa*'yı yazdı. Pek çok kez yeniden yazdı* Altın Kupa*'yı. Üniversiteden arkadaşı Webster F. Street'e (Toby) de Tahoe Gölü'nden mektup yazdı.*

Webster F. Street'e

1926, Pazartesi, Tahoe Gölü, Kış

Sevgili Toby,
Biliyor musun, senin de düşündüğün gibi, buraya geliş nedenim yalnız kalma korkusu. Karanlıktan korkmak bu korkunun yalnızca bir bölümü. Yalnız kalma korkumu yenmek istedim, çünkü er geç az ya da çok yalnız kalacağımı biliyorum. Bunun için hazırlıklı olmam gerek. En çok geceleri duyuyorum bu korkuyu. Beni küçük dalgalar gibi sardığını hissediyorum. Midem kasılıyor. Bunlarla savaşmanın iyi bir şey olduğunu düşünmüyor musun? Dün akşam kapımın altından kocaman bir hayvanın soluduğunu duydum. Ne olduğunu bilmiyorum. Sanırım bir çakaldı. Ay da çıkmamıştı. Koşup dışarı baktığım zaman hiçbir şey göremedim. Önemli olan şu: Bu bir çakaldan başka bir şey olamazdı ama ben korkmuştum. Kimseye korkmuş olduğumu söyleme sakın! Kimsenin korkak olduğumu bilmesini istemem.

En kısa zamanda "Küçük Hanım'ı" çalışmaya başlamalısın. *(The Green Lady - Yeşil Hanım adlı oyunu).* Kısa ve pahalı olmayan sahneler yaz. Birçok önemli nokta bulup vurgulamaya çalış. Yeter ki bu noktaların sayısı izleyicinin kaldırabileceğinden daha çok olmasın. Her zaman sınırları zorlamaya çalış. Zamanın varsa bir de melodram yazmayı dene. Yabanıl, gizemli, oyunun sonunda kişilerin baştan anlatılamayacak biçimde davranacakları bir oyun. Kimi kişilerin de hiç kimse olmadığı bir melodram.

Küçük ama eksiksiz bir sözlük gözüne çarparsa bana gönder. Hiç sözlüğüm yok. Brighamlar *(evlerinde bekçilik yaptığı aile)* anadillerini öylesine iyi biliyorlar ki, bir sözlüğe gereksinimleri yok.

İstersen yakında sana birkaç yazı gönderirim. Bir konu üzerinde çok yavaş ama büyük bir tatla çalışmaktayım. Bir cümle yazdıktan sonra onu okumanın ve üstünde değişiklikler yapmanın insanı mutlu eden bir yanı var. Kimi zaman iki satırlık bir yazı yarım saatimi almakta. Burada böyle bir şey rahatlıkla yapılabilir çünkü acele etmek için hiçbir neden yok.

Eğer Salinas'a yolun düşerse ve bizimkilere uğrayabilirsen, burada donmanın ya da açlıktan ölmenin söz konusu olmadığını söyle. Olabildiğince doğrucu ol, yine de onları buraların yumurta ve domuz eti içinde yüzdüğüne, köknar ağaçlarında da yün donlar yetiştiğine inandır. Onlara sıcacık bir yerde yaşamakta olduğumu söyle.

Şimdi postaneye gitmeliyim. Kalemin mum cızırtısına benzeyen sesini bir süreliğine duyamayacağım. Bana sık sık yaz. Her fırsat bulduğunda. Postayı dört gözle bekleyeceğim.

Sevgiler

John

Postayı beklemek içinde yer etmişti. Yaşamının ortalarında yazdığı bir mektupta Salinas'taki gençlik günlerini anımsar: "Toprağımız vardı. Yiyecek almaya paramız olmadığı zamanlarda bile zengin olduğumuzu sanıyorduk ya, gerçekte yoksul insanlardık. Cabaleres – toprak sahipleri, birer kilise faresinden başka bir şey değiller ama gururlarından da geçilmez, biliyorsunuz."

A. Grove Day'e

Aralık 1929, 24-41 Fillmore Street, San Francisco

Mektubuna hemen yanıt veriyorum.
Özellikle senin düzenli yazıya, yazım kurallarını iyi bilmeye, her küçük haylaz virgülü yerli yerinde kullanmaya ilişkin görüşlerine yanıt vermek istiyorum. Sen bunun bir "biçim" ve bir sanat olduğunu söylüyor, "basılmış sözcük"ten söz ediyorsun. Ben "basılmış sözcüklere" ilgi duymuyorum. Yazı ya da baskı diye bir şey olmasa da yazmayı sürdürürdüm. Benim sözcükleri yazışım unutulmamaları içindir. Sözcükler yazılmaktan çok konuşulmak içindir bence. Ben bir sekreter değil, daha çok bir Ortaçağ saz şairiyim. Senin sanatın benimkinden ayrı. O zaman senin kuralların bana nasıl uyar? Benim sözüm tamamlanınca onları işini iyi bilen bir sekretere veririm. O da virgülleri yerli yerine öyle iyi yerleştirir, sözcükleri öyle doğru yazar ki bir öğretmen bile onları okurken kusur bulamaz. Bunun derdini ben niye çekeyim? Yeryüzünde doğru yazı yazan milyonlarca insan var ama benim gibi söyleyecek sözü olan birkaç bin kişi bile yok.

Sana yeni kitabımla ilgili yanlış bilgiler vermiş olmalıyım. Hemingway'in "The Killers" *(Katiller)* dışında hiçbir yapıtını okumadım. Ne seslere ne de resimlere olan ilgimi yitirdim. Yalnızca hiçbir şey söylemeyen sözcükleri atmaya çalıştım. Çalışırken çok okumam, çünkü romanların yazsan da yazmasan da bir sürekliliklerı vardır. Gecenin ortasında romanla ilgili bir düş görüp uyanabilir ya da bir kızı romandaki gibi öpebilirsin. Hep, "Bunu böyle yapmalıyım, şu bölümleri şöyle değiştirmeliyim," diye düşünürsün. Kalemi elinden bıraktığın zaman roman da durmaz, tersine yaşamını sürdürür.

Gelecek hafta belki Carol'la* birlikte Los Angeles'a giderim. Kentin dışındaki mahallelerin birinde küçük bir ev bulabiliriz

* Steinbeck'in ilk eşi. (ç.n.)

herhalde. Bizi görmeye gelirsin. Çok paramız yok ama burada yaşam ucuz. Belki sen de bize yakın bir yere yerleşmek istersin. Stanford'ı sevmiyorum. Hiç sevmedim. Oradakiler taklitçi ve kendini beğenmiş. Güneyde bir iş bulabilirsin. Ateşin önüne oturup konuşurduk ya da tepelerde yürür, bir yandan da sohbet ederdik. Carol'ı tanımanı isterdim. Carol yazı yazmaz, dans etmez, piyano çalmaz, öyle pek duyarlı da değil. Ama atlar, köpekler, küçük çocuklar, ayakkabı boyacıları, işçiler onu çok sever. Duyarlı kişiler onu sevmez.

Bana çabuk yaz.

John

Amasa Miller'a

1930, Eagle Rock

Sevgili Ted,
Birden şöyle düşünmeye başladım. Eğer bu "Tanrı" öyküsü bir yerde basılırsa herhangi bir yazarın taklidi gibi olacak. Ben çok iyi bir okurum. Ksenophon'u, Herodotos'u, Plutarkos'u, Marcus Aurelius'u birer kez daha okudum. Bir de Fielding'i okudum. Yine de sanki Hemingway'i taklit ediyormuş gibiyim. Oysa Hemingway'i hiç okumadım. İngilizceyi kullanış biçimimiz bir. Bu ise şimşekleri üstüme çekmem için yeterli bir neden. O, dili benden önce bu biçimde kullanmaya başladığına göre taklit eden ben olacağım elbette.

Yeni çalışmamı soruyorsun. Özgürlüğün tadını çıkarıp üzüntüsünü çekiyorum. Bir edebi ceninin lanetinden uzak kalmak gözüme iyi gibi görünmüştü. Ne var ki bir yandan da bir yitmişlik duygusu sardı her yanımı. Ordudan ayrılmış yaşlı bir askerin kimse ona ne yapacağını ya da dişlerini ne zaman fırçalaması gerektiğini söylemediği için hissettiği boşluk, yitmişlik duygusu da böyle bir duygu sanırım. Romanlar ne denli kötü

olursa olsun yaşamımızı düzene sokup bize bir sorumluluk yükler. Bu kitabı yazarken kendimi birilerine karşı sorumlu hissediyorum. Yazmayı bıraktığım zaman romandaki kişiler ölüyorlardı sanki. Ama roman bitti. Romanın sözcükleri güzel kara harflerle bembeyaz kâğıtlar üstüne basıldı. Sözcüklerin yazılışı doğru. Noktalama yerli yerinde. Yanlışlar, çevrelerindeki mavi düzeltme çizgileriyle öteki kâğıtlarda kaldı.

Sana sormak istediğim bir şey vardı, McBride *Kupa*'dan yayın giderlerini karşılayacak sayıda sattı mı? Kitapçıların tatil süresince ellerindeki bütün kitapları satıp bitirdiklerini biliyorum. Bu *Kupa*'yı da etkiledi mi acaba? Umarım yeterince kazanç sağlayabildiler.

Yirmi sekiz yaşıma geldim. Bundan sonra her yıl en az bir kitap çıkarmalıyım, becerebilirsem eğer. Bundan sonraki kitabım kısa olacak. Önceki kadar çok zaman almayacak. Bu sonuncu kitap *(Uyumsuz Senfoni)* yalnız psikolojik değil antropolojik olarak da sorunlar çıkardı. Bu konularda tez elden araştırma yapmam gerek. Umarım akıl hastanesinde geçen bir hastalık öyküsü etkisi uyandırmaz.

Babam çok hoştu bu konuda. Sana anlattım mı bilmem. Kitapla çok ilgilendi ama bütün kitabı paranoyanın gizli kalmış belirtileriyle doldurduktan sonra hastalığın iyileştirilemez olduğunu gösterince düşkırıklığına uğradı. Andy'nin iyileşip sonra hep mutlu yaşamasını (!) istiyordu.

Carl Wilhelmson'un *Wizard's Farm* (Büyücünün Çiftliği) adlı kitabını bu yaz Rinehart ve Farrar bastı. Kitabı görmeyi çok istiyorum. Çok iyi bir kitap. Buradayken kimi bölümlerini sen de gördün sanıyorum. Yazı makinesini kullanabilmek için Sheffieldlere geldim. Çünkü benimkini Carol kullanıyor.

Jawn

Amasa Miller'a

1930, Eagle Rock

Sevgili Ted,
Sana romanın müsveddelerini gönderiyorum *(Bilinmeyen Bir Tanrıya).** Son bir buçuk yılımı bu kitaba verdim. Bu denli çabaya değmediğini biliyor, buna kesinlikle inanıyorum. Bu yiterse elimde bulunsun diye iki kopya yazmıştım ama kötü bir kâğıda. O nedenle bunu alır almaz lütfen bana bildir, merak ediyorum çünkü.

Eğer McBride kitabı basacaksa kısa bir önsöz yazmak ve Toby Street'ten söz etmek istediğimi lütfen onlara anlat. Önsözü sonra yazacağım. Toby bu kitapla yapmak istediklerini yapamadığını söylüyor ama olsun, yine de böyle bir önsöz gerekli. Öteki kitabı da birisine adamak istemiştim ama umursamadılar. Eğer önsözü kabul etmezlerse canları cehenneme.

Sevgiler

John

Carl Wilhelmson'a

1930 sonları, Pacific Grove

Sevgili Carl,
Kapalı bir gün bugün. Yoğun gri bir sis, nemli bir rüzgâr içimin sıkıntısını artırıyor. Sis benim içimden kurtulup bir dış plazma gibi yarımadayı sarmış sanki. Yoksa gözlerimle burnumdan girerek içimdeki sıkıntıyı mı yarattı, bilemiyorum. Akşam, yeni romanımın ilk kırk sayfasını okudum ve yırttım. Düşleyebileceğin en umarsız başarısızlık. Çok üzücü.

---

* Toby Street başlayıp da bitiremediği *Green Lady* adındaki oyunu Steinbeck'e vermiş, roman olarak yazmasını istemişti. Steinbeck pek çok değişiklik yaparak ve birçok kez yeni baştan yazarak *Bilinmeyen Bir Tanrıya* adlı romanı ortaya koydu. (ç.n.)

Geçen hafta Carmel'de John Calvin'lere bir toplantıya gittik. Bu toy yazarlar edebiyatın yahudileri. Bunlar İngiliz dilini sıkıp sıkıp suyunu çıkarıyorlar sanki, dili bir para kazanma aracı olarak kullanıyorlar. Hiç olmazsa bu işe saygı duyar gibi görünseler. Buna bile gerek duymuyorlar. Mesleğin bir saygınlığı olup olmadığı umurlarında değil. Onlarla konuşmak bir tefeciyle bir öğleden sonra harcamak gibi bir şey. John Calvin, "Ben yıllardır yazdığım hiçbir şeyi ciddiye almıyorum," diyor. Ona, "Bense yazdığım her şeyi ciddiye alırım," diye yanıt verdim. "Bir insan yaptığı işi ciddiye almazsa işin iyi olma şansı çok azdır," dedim. Oradaki herkes sanki üç ayağım varmış ya da albinoymuşum gibi benden utandı.

Yaz Gecesi'ni okumayı çok isterim. Param olduğu zaman alacağım. Benim ilk romanımın çıkışı değişikti. Daha romanı bitirmeden olgunlaşmıştım. Elbette ki kendim için istemediğim şeyi senin de duymanı istemem. Öyle bir yaşa gelsem ki yeterince olgunlaşmış olsam, daha romanı bitirmeden olgunlaştığım için romanın beğenmediğim yanları olmasa. Kendisi büyüdüğü için ayakkabısı küçük gelen bir çocuk gibiyim.

Bu mektup sende mutlu olmadığım izlenimi uyandırabilir, oysa gerçek öyle değil. Çalışabildiğim sürece (düşündüğüm saatler dışında) mutluyum. Edebiyatın iyi ya da kötü olması mutluluğumu etkilemez, inanılması zor ama gerçek bu.

Dün akşam büyük bir yangın vardı. Del Monte hamamları yanıp kül oldu. Yataktan kalkıp yangını görmeye gittik. Orada yangının aydınlığında ve sıcağında durup çöküşün güzelliğini izledik. Cato, Roma Senatosu'nda "Carthago delenda est" diye bağırdığı zaman aklından kentin yanarkenki güzelliğini geçirip geçirmediğini merak ediyorum. Değerli şeylerden güzel yalımlar oluşuyor. Savonarola, Kuzey İtalya'daki bütün değerli ve güzel şeyleri bir araya toplayıp yaktığı zaman dünyanın bir daha göremeyeceği güzel bir yangın olmuştur sanırım. Sezar, İskenderiye'deki büyük kütüphaneyi yaktırdığı zaman halkın çok derin bir umutsuzlukla inleyip güldüğü söylenir.

Yazılarında gerilim yaratmaya çalıştığını söylüyorsun. Seninle tanıştığımızdan beri düşüncemi değiştirmedim. Yazınsal sorumluluğu olan ve bu konuda dürüst davranan yalnız ikimiz kaldık gibi geliyor bana ve bu düşüncem gitgide pekişmekte. Dürüstlük ve sorumluluk yazdıklarımın kötü olmasından ayrı bir şey.

Çağdaş düşünce ile din birer tuhaf aldatmaca. Dün bir balıkçı teknesiyle okyanusa açıldım. Mavi sulardan karaya bakınca yeryüzünü kaplayan kaplumbağa kabuğunu görebiliyordum. Gitgide deliliğe daha yatkın oluyorum. Ne gülünç bir mektup oldu bu. Belirsizlikler ve gerçekdışılıkla dolu. Bende ve bir yere kadar sende Afrikalı bir büyücü doktorun itkileri var.

Bu evin yanındaki büyük çam ağacını biliyorsun. Bu ağacı çok küçükken ben dikmiştim. O da küçücük bir fidandı o zaman. Büyüyüşünü izledim. Hep "John'un ağacı" olarak bilindi. Yıllar önce onun kardeşim olduğunu düşünürdüm. Zihinsel bir oyun. Sonraları da aynı zihinsel oyunla onu kardeşten de yakın görmeye başladım. Kendi yazgımın bir yansıması gibi. Dikkatini çekerim, bu yalnızca eğlendirici bir oyun. Şimdi ev için tehlikeli olmaya başladıklarından alçak dalların kesilmesi gerekiyor. Bense bunu yapmaktan hep kaçınıyorum. Tıpkı capcanlı eti kesmekten kaçınacağım gibi. Dahası eğer ağaç kurursa ben de hastalanırım. Buna inanıyorum. Bu duyguyu sanırım bile isteye geliştirdim, yine de çok güçlü bir duygu.

Mektubu bitireyim, yoksa tam bir deli olduğumu düşüneceksin.

Sevgiler

John

Amasa Miller'a

Aralık 1930, Pacific Grove

Sevgili Ted,

Sanırım paketteki kitap taslağı *"Dolunayda Cinayet"* yeterli bir açıklama olur. Bir süredir mutsuzdum. Nedeni de şu: Borcum var ve bu borç beni tedirgin ediyor.

Besbelli insanlar yazmış olduğum kitapları almak istemiyorlar. Bu yüzden gereksindiğim parayı kazanabilmek için onların istedikleri şeyler yazmalıyım. Bir başka deyişle bir süre sanatsal namusumu, kişisel namusumu feda etmek zorundayım. Gönderdiğim taslağı okurken bunu aklından çıkarma. Unutma ki böyle bir kitap beni senden çok hasta ediyor.

Conrad iki şeyin çok iyi satıldığını söyledi. Çok iyiyle çok kötünün. Son çalışmalarım benim daha en iyiyi yazamadığımı gösterdi. Gelecekte en iyiyi yazacağımdan hiç kuşkum yok, ama şimdi yazamıyorum. Görünüşe bakılırsa en kötüyü yazmaktayım.

Paketteki roman için sana biraz bilgi vermek istiyorum. Tam dokuz günde yazdım bunu. Altmış iki ya da altmış üç bin sözcük. Daktiloda yazmak için iki hafta gerekli. Bildiğim bütün ucuz düzmeceleri kullandım. Birazcık da gülünçlük katmaya çalıştım. Bunu yazdığımı yalnız ailem, karım ve sen biliyorsunuz. Sizlerden başka kimse de bilmeyecek. Bir *"nom de plume* – takma ad" kullanılmaması ve saygı görmemesi için hiçbir neden göremiyorum. Seçtiğim *nom de plume* ise Peter Pym.

Öykü birçok benzerlerinden daha kapsamlı yine de. Yer yer gerginlik yaratan olaylar bile var. Daktilonun başına her oturduğumda midem altüst olmasın diye kullandığım gülünç bölümler kitapta ön plana çıkarılabilir.

Bu kitabın seni çok hasta etmesine izin verme. Onu yazmak yalnızca dokuz günümü aldı. Beni de hiç etkilemedi. Bu denli kötü bir kitap yazdığım için üzülüyorum ama zaten borcumu ödeyinceye dek mutlu olamayacağım. Büyük bir borç olmamasına karşın beni tedirgin ediyor.

Carol'la bir hanım arkadaşı bir ilan ve reklam ajansı açıyorlar. Her ikisi de bu alanda çok deneyimli. Batıya gel de avukatları ol.

Zamanın olunca bana yaz. Önümüzdeki Noel'de benden kart ya da bir armağan alamazsan beş parasız kaldığımı bil. Önceden haber veriyorum işte. Sana bol içkili bir Noel dilerim.

Sevgiler

John

George Albee'ye

1931, Pacific Grove

Sevgili George,
Bu sabah gelen mektubun, içimdeki tartışmacı ruhu canlandırdı. Büyük bunalımın geçmek üzere olduğunun göstergesi bu. Dünyaya duyduğun kızgınlık beni çok şaşırttı. Sanırım senin savaşımın bu türlü George. Öfke duyan sensin. Dünya sana o denli kızgın değil. Sanırım dünyaya böyle düşmanlık duymanın nedeni, seni çok az dikkate alması.

Güzel olan her şey onlarca zorlukla ortaya çıkmıştır. En güzel çiçeği veren kayalık topraklar ise hiçbir zaman istenen topraklar olmamıştır. Kendini kandırma George, övgüler bir sanatçı yaratmaz. Tam tersine, sanatçıyı öldürür. Bir insanın en iyi yapıtı, adının duyulması için çaba gösterdiği sıralarda yarattığı yapıttır. Kalabalıkların bir imza için bekleştiği zamanlar ortaya koydukları değil. Eğer onlarla bir savaşa girmek istemiyorsan yazmayacaksın. İşini ancak en iyi biçimde yaparsan dikkat çekebilirsin. İyi yazmaksa bol bol çalışmakla olası.

Bunlar insanı incitir. Kızkardeşim bu gece bizde kalıyor. "Yeni bir öyküm var. Dinlemenizi isterdim," dedim. "Çok sevinirim," dedi. Öykü üç haftalık bir zihin egzersizinin ve çalışmanın ürünü. Onunla övünüyorum. Öyle güldürücü ki ben de gülüyorum. Sonunu çok zor okurum, çünkü çok üzücü. Öykünün kişileri benim kendi çocuklarım gibi. Yemekten sonra kızkardeşim kasabaya inip bir *Saturday Post* gazetesi alıyor ve ben öykümü okuyamıyorum. Aptalca bir şey. Kızmıyorum, neden kızayım? Benim yırtık pırtık defterimden bir öykü okumaktansa ederi 3000 dolar olan bir öykü okur, daha iyi. Benimkisi henüz bir taslak. Satılmıyor da... Ben kendim bile yazılarımı son biçimlerini almadan okumaktan kaçınırken öykümü dinlemedi diye onu nasıl suçlarım? Daha basılmadan bir öykünün iyi olup olmadığına karar vermek bir uzmanlık işi. İşte bunları anımsayarak çevrenden incinmemeye çalış.

Sanırım Carolyn iyi bir eş olacak. İnsan karısının, kendisinin bir dâhi olduğuna inanmasını istemez. Hiçbir kadın böyle bir şey yapamaz... Yapması çok korkunç olur. Bir zamanlar dâhi olduğuma inanan bir metresim vardı. Kendim de buna inanacak denli gençtim. Ondan çok sıkıldım. Tiksindim bile ve onu bıraktım. Bir dâhi olmak büyük bir yük.

John

Bu mektubu bugün göndermeyeceğim. Pulum yok. Hem belki yarın da yazmak istediğim bir şeyler olur.

John

Amasa Miller'a

Haziran 1931, Pacific Grove

Sevgili Ted,
Mektubunu bu sabah aldım. Kent dışındaki evin güzel olmalı, gel gör ki bulunduğunuz yerin adını okuyamadım. Bizim buraları yine çöle döndü. Yine on yıllık kuraklık dönemi başladı. Eğer kuraklık biraz daha sürerse su depolamaya başlayacağız. Köylüler yine her zamanki gibi sıkıntıda. Göç etme planları yapmaktalar. İnsanlar içinde en kuş beyinli olanlar çiftçiler. Birisi herhangi bir tahıl türünde başarılı olmayagörsün, vadideki bütün çiftçiler o tür tahılı yetiştirmeye kalkarlar. Her yer o yıl yetiştirilen tahılla dolar taşar. Bu arada yetiştirmedikleri ürünün de kıtlığı çekilir.

Ben de benzer biçimde davranmaktayım. İki roman üzerinde çalışmaktayım ama ikisini birden ele almıyorum. Birkaç ay birini, birkaç ay da ötekini çalışıyorum. Daha ne kadar böyle düzenli çalışabilirim, kestiremiyorum. Kitaplarımın sürekli olarak reddedilmesi, bende bir tür zihinsel durum oluşturdu. Bundan ancak, başarılı gibi görünen yazarlardan bir süre uzak durarak kurtulabilirim.

Parasal sorunlarımıza bakılırsa uzun zaman önce ölmüş olmam gerekirdi. Ama ölmedim. Yaşam hâlâ sürüyor, ben de tutukevinde değilim. Bir ayı yirmi beş dolarla geçiriyorum. Carol da her ay para çanağına yirmi beş dolar bırakıyor. Böylece bütün gereksinimlerimiz için elli dolarımız oluyor. Bir ay boyunca elli dolarla geçinmeyi başarıyoruz da. O cinayet romanını yazarken iyi yaptığımı düşünmüştüm. Yanılmışım demek ki. Onu bir yazar menajerine vermen iyi fikir bence. Sen de böylece bir angaryadan kurtulmuş olursun. Diğer iki kitaptan artık hiç umudum yok. Onları geri alsak iyi olur diye düşünüyorum. Suskunluklarına bakılırsa beğenmişe benzemiyorlar. Senin de, yayıncıların da zamanı boşa harcanmış oluyor. Şaşılacak şey, o kitapların başarısızlığı çalışmalarımı pek etkilemiyor. *Tanrı* şimdiye dek yaklaşık on yayıncıya gönderilmiş olmalı. Yalnız bir tek yayıncıdan ona ilişkin bir not geldi. *Tanrı*'nın varlığının tek kanıtı bu. Ne yapacağımı bilmiyorum. Yapabildiğimce o kitapları hiç aklıma getirmemeye çalışıyorum.

Batıya gelme tasarın ne oldu? Tümüyle caydın mı yoksa? Uzun süredir bundan söz etmiyorsun.

Lütfen mektubunu çok geciktirme. Senin mektuplarının geç gelmesi kitapların kabul edilmemesinden daha kırıcı. Böyle uğursuz bir domuz kafalı olmasaydım bu saçmalıkları bırakır, elime bir kürek alır, çalışmaya giderdim.

Sevgiler

(İmzasız)

Amasa Miller'a

1931, Pacific Grove

Sevgili Ted,

Sana sormak istediğim şeyler olduğunu anımsadım. Birincisi – McBride *Kupa*'nın telif hakkını hâlâ elinde mi tutuyor? Yeni baskılar için ne gibi koşullar ileri sürüyorlar? O telif hakkını satın almadan ele geçirmenin bir yolu var mı?

İkincisi, şimdiye dek *Bilinmeyen Bir Tanrıya*'ya ilişkin bir fikir edinmiş olması gerek. Basılma şansı var mı sana göre? Dedikleri gibi John Day'e göndermeye değer mi dersin? Yoksa değmez mi? Bu angaryayı bir menajerle paylaşmak senin yükünü azaltmaz mı? Benim için hiçbir sakıncası yok. Kabul edilmediğini bildiren mektupları toplamak senin için düşkırıcı olmalı. Eğer bu yükten kurtulmak istersen. Carl Wilhelmson, 18 East 41. Sokak'taki McIntosh ve Otis'ten Mavis McIntosh'u önerdi. Carl Wilhelmson'un gönderdiğini söyleyeceksin.

Üçüncüsü, ne gibi nedenlerle cinayet öyküsünü geri çevirdiler? Dağınıklığından ötürü mü yoksa öyküyü mü beğenmediler? Onu bir yere satma şansı var mı acaba? Yoksa bütün bu olanlardan sonra cesaretin mi kırıldı? Yoksa bütün bu ret mektupları edebiyat danışmanlığı bakımından ilginç mi?

Benim ne istediğimi bilmeden yazman zor, bunu anlıyorum. Ret mektupları birbirini kovalıyor. Hiç mi yüreklendirici bir mektup yok? Belki işi bilen bir menajer, bu yazıların pazara uygun olmadığını, bu nedenle geri çevrildiklerini anlar. Görüyorsun ya, sık sık kendimi yıllardır aldatmakta olduğumu düşünüyorum. Kendimi ve başkalarını. Söyleyecek sözüm yokmuş ya da hiçbir söz sanatını bilmiyormuşum. Yüreklendirici en küçük bir söz duymayalı iki yıl oldu.

Bu yıl en az bir roman bitireceğim. Güzel, uzun olan bir kitabı bir süre bir yana bırakıp kısa olanı çalışmak istiyorum. Uzun olan, birkaç yılımı alabilir. Oldukça özgün bir plan *(yeni kitap)* ve gerçek bir yaşamöyküsü, gerçekte bir dizi öykü. *(Cennet Çayırı)*

Sanırım yazmak istediklerimin hepsi bunlar. Lütfen bana yazıp sorduklarıma yanıt verir misin? Nasıl meraklandığımı anlıyorsun sanırım.

Sevgiler

John

Ted Miller öneriye uyarak basılmamış kitapları aldı, yazar menajeri olan Mavis McIntosh'la Elizabeth Otis'e götürdü. Steinbeck'in bu acentayla olan ilişkisi yaşamı boyunca, yaklaşık kırk yıl sürecektir. Altı yüzden çok mektup bu ilişkinin kanıtı.

George Albee'ye

Mayıs 1931, Pacific Grove

Sevgili George,

Dün akşam, yasemin kokulu çok güzel bir çay aldık. Yalnızca çeyrek pound. Şimdiye dek içtiğim en güzel çay. Bu çayı içtikten sonra likörü tümüyle bırakmaya karar verdim. Çilekler olgunlaşıyor. Bu eve coşku egemen olmaya başladı.

Bu hafta Mavis McIntosh'tan bir mektup aldım. Eğer çalışma yöntemlerini bilmemiş olsaydım kitaplarıma ilişkin sınırsız coşkusunu kuşkuyla karşılardım. Onun beni yüreklendirdiği gibi yüreklendiren herkesi çok seviyorum. Gösterdiği kişisel ilgiye bakarak benim için bir yayıncı bulmaya çalışacağına inanıyorum. Ayrıca ne olup bittiğini bana bildireceğinden, bundan böyle yayınevleriyle iletişim kopuklukları da olmayacak. Sen de ona kitap gönderdin mi? Umarım göndermişsindir. Onu bana Carl Wilhelmson önermişti. Carl'ı çok sever. *(Albee, Steinbeck'in önerisine uyarak McIntosh ve Otis'e kitaplarını gönderdi. Onun yapıtlarını da onlar yayınlattı.)* Bir kısa öykü daha yazıp gönderdikten sonra yeniden *Cennet Çayırı*'na döneceğim. Neredeyse yazmayı

bırakacaktım. Bundan böyle basılı bir kitabımı göreceğimden söz edebilirim, ama unutma ki senden beş yaş daha büyüğüm ve aşağı yukarı üç yıldır yüreklendirici bir tek sözcük duymuş değilim. McIntosh senin yazılarını görünce benimkileri eli kömürden yanmış gibi bir yana fırlatacaktır. Her neyse, yine de güzel değil mi?

Tillie çok iyi. Yine güzel bir köpek. Yavrularını doğurduktan sonra onun için de bir öykü yazacağım.

Yılda iki kez babam *(Monterey ilçe defterdarı)* eyalet merkezine para götürmek zorunda. Parayı başkası götüremez. Kesinlikle babamın götürmesi gerek. Bu kez götüreceği para bir milyon doların üstünde. Elbette ki para onaylanmış bir çek olarak götürüleceği için zırhlı bir arabaya gerek duyulmuyor. Ama bir iki hafta önce buraya uğramıştı. Onu görmeye gittiğim zaman çok şaşırdım. Yanında bir av tüfeği bir de makineli tüfek olan bir şerif vardı. Arabanın arka koltuğu ise tomar tomar parayla doluydu. Çok coşku veren bir olay. İlk kez yanında para taşıyordu ve korkuyordu sanırım. Ben de korkardım böyle bir durumda. Bir daha yanında bu kadar çok para taşımaz sanıyorum. Kayda geçmemiş yüz bin dolar genç bir yankesici için çok ilgi çekici olmalı.

Bu günlük bu kadar. Bayan McIntosh'tan haber aldığın zaman bana bildir.

Sevgiler,

–Carol deliler gibi coşkulu–

John

Mavis McIntosh'a

8 Mayıs 1931, Pacific Grove

Sayın Bayan McIntosh,
Mektubunuza teşekkür ederim. Size yanıt verirken elimde mektubunuz olmadığı için üzgünüm. Airedale cinsi köpeğimiz Tillie Eulenspiegel'in dört yaramaz yavrusu oldu. Bu yaramazlar mektubunuzu bulup yemişler. Yemedikleri bir tek adresiniz kalmış. Adresi de yeselerdi çok kötü olacağını kestirmiş olmalılar. Şu anda dışarıda birbirlerini yemekteler. Bense yanıtlamam gereken noktaları anımsamaya çalışmalıyım.

Dolunayda Cinayet'in okunabilir bir kopyası yok. İsterseniz bir nüsha çıkarttırabilirim. O kötü kitabı ne denli erken unutursam o denli rahat ederim.

Bilinmeyen bir Tanrıya oyun olacaktı. Bir oyun olarak düşünülmüş ve yıllarca bu tasarı üstünde konuşulmuştu. Ama ben hiç tiyatro bilmem. İnsan bu konuda işbirliği yapabileceği kimse bulabilir mi? Romanın böylesine sürüneceğini kestiremedim. Yanlışlarımın ayrımındayım sanıyordum. Başta iki kitap olarak düşünüldüğü için orantısız. Gelişme hızı da, biçemi de değişiyor, çünkü öykünün ruhu değişiyor. Biçemi konuya uydurmaya çalıştım gerçi. Bu romanı yeniden yazmak isterim.

Birkaç gün içinde size birkaç kısa öykü göndereceğim. Eğlendirici öykülerdir, ama sanırım satışa elverişli değiller. Bu tür öyküleri kendim için yazıyorum. Belki de bunları size göndermek doğru değil. Zamanınızı boşa harcamak olacak onları okumak.

Şu sırada yazmakta olduğum kitaba büyük ilgi duyuyorum *(Cennet Çayırı)*. Önerdiğiniz temaları da içeriyor sanırım. Monterey'den yaklaşık on iki mil uzakta, dağlar arasında Corral ve Terra adında bir vadi vardır. Kitapta o vadinin insanlarını anlattığım için "Las Pasturas del Cielo" adını kullandım. Bu vadi yıllar boyu mutlu bir yer olarak biliniyordu. Orada yirmi aile

yaşamaktaydı. Aralarında iyi bir uyum olan yirmi aile. On yıl kadar önce vadi çiftliklerden birine yeni bir aile taşındı. Sıradan insanlardı. İyi bir eğitimleri yoktu ama dürüst ve iyi yürekliydiler. Onların yaşam öykülerini araştırdım. Gerçekten de suç sayılabilecek, veya bencil, ya da onursuz bir davranışlarını duymadım. Ama Moran ailesinde bir uğursuzluk vardı. Onlarla ilişki kuran herkesin başına kötü bir iş geliyordu. Gittikleri her yerde kavga çıkıyordu. *Cennet Çayırı*'nda iki öldürme, bir kendini öldürme olayı görülmüş, birçok kavga çıkmış, büyük mutsuzluklar yaşanmıştı. Ve bütün bu olaylar önünde sonunda Moranlar'a bağlanabiliyordu. Gerçek bu.

Şöyle bir yöntem izliyorum. Kitap birçok öyküden oluşacak. Öykülerin her biri kendi içinde gelişmesi, düğüm noktası ve sonucuyla bir bütün. Her öykü bir kişiyi ya da bir aileyi anlatıyor. Öyküler birbirlerine yalnızca yaşandıkları yerle ve Moranlar'la olan ilgileriyle bağlı. Kimi öyküler çok kısa, kimileri on beş bin sözcüğü buluyor. Bu öykülere otuz bin sözcüklük "Uyumsuz Senfoni"yi de katarak bir cilt oluşturmayı düşündüm. İyi olur mu dersiniz? Böyle bir kitap Amerikan halkının yaşamını yansıtır diye düşünüyorum. Birçok öyküyü yazdım. Birkaçı üstünde de çalışıyorum. Önümüzdeki güze biterler sanırım.

Aklıma gelenler bunlar. Umarım, bahçede oynamakta olan o renkli canavarların midesinde yanıt vermem gereken başka şeyler yoktur. Şimdi de çiti yemekteler. Bir köpek yavrusunun iştahı Büyük Kanyon'la karşılaştırılacak denli açık.

İlginiz için size, önerisi için de Carl Wilhelmson'a teşekkür borçluyum. Carl öylesine bir melankoli içinde ki, ya birisine çok tutkun ya da bir şeyden dolayı çok mutlu.

Saygılar

John Steinbeck

Amasa Miller'a

1931, Pacific Grove

Sevgili Ted,

.....

McIntosh ve Otis'le serüvenim çok eğlendirici. Evde bir pohpohlama politikası egemen. Bayan Otis'in isteği üzerine bir dizi kısa öykü yazdım. Beğenilip geri gönderildiler, posta ücreti de ödenerek. Bayan McIntosh'tan uzun süredir haber alamadım. Romanlarımı kabul ettiremediğine üzülmüş olmalı. Polisiye romanı bile bir yere satamadı. Politikalarını bir türlü anlayamıyorum. Bir şeyler satmaya çalıştıkları kesin. "Uyumsuz Senfoni"ye ne oldu? Onun en büyük talihsizliği adı.

.....

Her gün romanlarımın geri gelmesini bekliyorum. Bunun beni çok üzeceği kesin ama kaçmanın yolu yok. Yazdıklarım gitgide iyileşiyor sanıyorum, bir süre sonra da yazdığım her şeyi satabileceğime inanıyorum ama uzun zaman beklemem gerek bunun için. Sen böyle düşünmüyor musun? Joe Hamilton *(dayısı)*, zamanında yılda on bin dolar kazanan kimi arkadaşlarının bu gün elli dolarlık bir öyküyü bile satamadıklarını yazıyor. O zaman benim şansım ne? Tanrı'ya şükür bu tür görüşler beni etkilemiyor.

.....

Çok üzgünüm. Bir insanın sağlıklı ve sıhhatli olduğu bir sırada kıyamet günü korkusuyla duyduğu keder gibi bir şey. Sanırım bu, kıskanç tanrıların bir oyunu. Bir insan benim uzun süredir olduğum denli mutlu olamaz. Buna karşı çıkan bir yasa var. Çok çalıştım, işimi çok sevdim. Oysa işini sevmemek insana cezadır. Er ya da geç, sevmediğim bir işim olacak.

Bugünlük bu kadar. Zaman buldukça trende olsun bana iki satır yazmalısın. Senin soyutlanmışlığını kıskanıyorum.

Sevgiler

John

Mavis McIntosh'a

18 Ağustos 1931, Pacific Grove

Sevgili Bayan McIntosh,
Bilinmeyen Bir Tanrıya adlı romanımın kusurlarının onu yayınevine gönderdiğim andan beri beni nasıl tedirgin ettiğini sanırım size daha önce anlattım. Bu tedirginliğin sonucu olarak, kitabın hiçbir yayınevince kabul edilmediğini bildirmeniz beni şaşırtmadı. Üzmedi de. Eğer kitabın çok iyi olduğuna inansaydım onu bir köşeye bırakır, bir başka öykümün basılmasını ve ona yol açmasını beklerdim. Oysa bu romanın eksiklerini biliyorum. İlk fırsatta onu bir kez daha yazacağım. Benim kitabın iyi olmasına ilişkin görüşlerimle yayıncının görüşleri uyuşur mu uyuşmaz mı bilemeyiz. Ancak öyküyü herkesin beğenebileceği bir biçime sokmayacağım kesin. Bende *Bilinmeyen Bir Tanrıya*'nın kopyası var. Elinizdekini bana göndermeniz gerekmez.

Bay Miller size bir başka kitabın taslağını verecek. Yaklaşık otuz bin sözcük "Uyumsuz Senfoni". Satış için çok elverişsiz bir büyüklük. *Cennet Çayırı*'ndaki on öyküyle birlikte bir cilt yapılabilir diye düşünmüştüm. Öykünün adı kötü ama değiştirilebilir. Buna ilişkin görüşlerinizi bana bildirebilir misiniz?

Çayır'daki öyküler hızla gelişmekte. Belki gereğinden de hızlı. Noel'e dek onları bitirmeliyim.

Yardımlarınız için çok teşekkürler. Ben kazanç sağlamayan bir müşteriyim.

Saygılar

John Steinbeck

George Albee'ye

1931, Pacific Grove

Sevgili George,
Bugün arada bir gün. Dün bir öykü bitti, yeni bir öyküye de daha başlamadım. Yarın başlayacağım yeni öyküye.* Mektup yazmak için iyi bir gün.

Bu öyküleri oldukça iyi buluyorum. Belki de bitmedikleri için iyi buluyorum onları.

Parasal bakımdan geleceğimden kaygılanman doğal. Yakından tanıdığım herkes benim gitgide açlıktan öleceğim kanısında. Belki de gerçekten açlıktan öleceğim. Açlıktan ölmek dert edecek denli önemli değil benim için. Bir ara açlık çektim ben. Dışarıdan görüldüğü ölçüde kötü değil. Benim çektiğim açlık en çok dört buçuk gün sürdü. Belki sancılar bu süreden sonra başlar. Açlığın en acı veren yanı açlık korkusu bence.

(Otuz yıl sonra da açlığı unutmamıştı. Teksas'ta bulunan eşi Elaine'e şöyle yazıyordu:

"Bu gece benim özel 'Pacific Grove açlık yemeği'mi pişiriyorum. Umarım anımsadığım gibi iyidir. Ancak onu ilk yediğim zaman çok aç olduğumu unutmamalıyım. Neyle pişirildiğini bile söyleyemem. Mide bulantısı dışında yeterince sorunum var zaten.")

"Mirasımla çok candan ilgileniyorsun. Hiçbir şey kalmayacak, biliyorsun. Bu ev bana kalırsa kendimi çok talihli sayacağım. Hayır para bize göre değil. Diğerleri Phelan Ödülü'nü *(California'da edebiyat alanında verilen para ödülü)* belki de çok istedikleri için kazanıyorlar. Benim için paraya kavuşmanın bir yolu paralı bir kızla evlenmek olabilirdi. Onu da yapmadım. Para konusunda yazgıya inanan bir adam oldum. Ortalama değerler kuralı bile bana uymuyor. Herhangi bir ödül kazanmam için gösterilecek her türlü çaba başarısız kalmaya en baştan yazgılı. Dahası yazdıklarımın beni doyurabilece-

* *Cennet Çayırı*'ndaki öykülerden söz ediyor. (ç.n.)

ğinden kuşkuluyum. Bu konuda kaygı duyacak denli bile sağduyum yok. Ancak hendek kazmaya gidersem para kazanabilirim.

Look Homeward, Angel'dan (Bu Melek Satılık Değil) yalnız bir iki sayfa okudum. Okuduğum sayfalar bana alıntılar karmaşası gibi göründü. Ama sen kitabı çok beğendiğine göre bir gün tümünü okuyacağım. Sinclair Lewis kitaba öylesine övgüler yağdırdı ki okumaktan kaçındım.

Kapalı bir gün. Pis bir yağmur çiseliyor. İçe kapanmak için iyi bir gün. İçime döndüğüm zaman bakabileceğim pek çok şey olduğunu sanıyorum. Bu da nesnel yazılar yazmaya engel olan önemli bir sorun. Biraz deneyimden sonra iç gözlem için insanın elinde hiçbir şey kalmaz. Benim kişilerimin üzüntüleri ya da mutlulukları bende yansır. Benim kişisel coşkularım yok. Gerçekten de yazı yazmadığım zaman kendimi bomboş bir gövde olarak görüyorum. Böyle zamanlarda düşkün, mutsuz bir insanım yalnızca.

Carol gelecek hafta belki yeni bir işe girecek. *(İlan ve reklam ajansı kapanmıştır.)* Çalışmayı dört gözle bekliyor. Bütün gün evde benimle kapalı kalması kendisi için iyi değil. Evdeki en küçük sese ve harekete karşı çok tahammülsüzüm.

Görüyorsun mektuplarım çok sıkıcı. Yaptığım işlerden başka hiçbir şeyin sözünü etmiyorum. Kendini beğenmişlik!

Bu mektup pek sıkıntılı gibi oldu. Öyle olmamalıydı çünkü gerçekte sıkıntılı değilim.

John

Amasa Miller'a

1931, Pacific Grove

Sevgili Ted,

Çok uzun bir suskunluktan sonra bir günde üç mektubunu birden aldım. Sana iyi bir Noel ve mutlu bir 1932 yılı dilerim. Mektuplarında anlattığın birçok şeyi çok eğlendirici buldum. M. ve

Onun başyapıtlarımı gizlediğimi sanmaları beni çok güldürdü. Onlara yazıp böyle bir durum olmadığını anlattım. Güney'de, çok azını görmüş olmasına karşın yazdıklarıma büyük hayranlık duyan bir arkadaşım var *(George Albee).* Onlara, benim balyalar dolduracak denli çok yazdığımı anlatmış. Onlar da bana yazıp okumak istediklerini belirttiler. Hepsini gönderdim. Kısa bir süre sonra hepsini birden bana geri yolladılar. Basılamayacak denli kötü olan birkaç şey ve Toby Street'in çocukları için yazdıklarım dışında hiçbir şey gizlemiyorum. Biliyorsun *Kupa* için iki yıl *Bilinmeyen Tanrı* için bir buçuk yıl çalıştım. Son birbuçuk yılda "Uyumsuz Senfoni"yi, cinayet romanını, altı kısa öykü, şimdilik bana çok kocaman gibi gelen bir roman, bir de *Cennet Çayırı*'nı yazdım. Nerede başyapıtlar? *Kupa*'dan önceki öyküler öylesine çocukçaydı ki hepsini yok ettim. Onları görürsen lütfen gönderdiklerimin en iyi yapıtlarım olduğunu söyle. O yapıtlarda hiçbir şey yoksa bende de hiçbir şey yok demektir. En iyisi beni bundan böyle yazar olarak görmesinler.

Cennet Çayırı'nı geçen Cumartesi gönderdim. Bu mektup eline geçtiği gün sanırım onlar da *Cennet Çayırı*'nı alırlar. Eğer onları okuyan olduğu gibi kabul eder, kısa bir öykü nasıl olmalı diye yargılamazsa –çünkü onlar gerçekte kısa öyküler değil minik romanlardır– beğenir. Yok eğer alışılagelen kısa öykü kalıplarıyla düşünülürse öyküler daha en baştan oyunu kaybetmiş demektir. Sonucu öğreneceğim günü iple çekiyorum çünkü bütün yazdıklarım içinde en beğendiklerim, en yürekten bağlı olduklarım bu öykülerdir. Herhangi güzel bir tema için en iyi biçim diye bir şey söz konusu değil ama ben öyküleri pek severim.

Carl Wilhelmson evlendi. Mektubunu bu sabah aldım. Boşanmayı gerçekten istiyor musun? Nafaka ödemen gerekecek mi? Umarım bu işten zarar görmeden kurtulursun.

Son taslaklar üstünde deliler gibi çalıştım. Yeniden çalışmaya başlamadan önce biraz dinleneceğim. Birkaç öykü var ki düşlerime bile giriyorlar. Yüreğimi daha çok sıkıştırmamaları için onları bir an önce yazmalıyım. Yoksa rahatlayamayacağım.

Noel için S. J.'ye *(San Jose)* gidiyoruz. Toby ile Grove Day de haftasonu bize katılacaklar. Toby gitarını da getiriyor. Toby öyle bağıra çağıra şarkı söyler ki sonunda işe polis karışır. Bir gece deniz kıyısında kendi çorbası içinde boğulacaktı neredeyse, sen var mıydın? Yanıbaşımda gurul gurul bir ses duyunca baktım ki Toby'nin burnu çorbasının içinde. Solurken burnuna çorba dolup duruyor. Toby de boğuldu boğulacak. Sanki sen de oradaymışsın gibi geliyor.

Bir daha yazmak için böyle geç kalma.

Sevgiler

John

Mavis McIntosh'a

25 Ocak 1932, Pacific Grove

Sayın Bayan McIntosh,

Bu mektup, eğer Bayan Phillips'in *(William Morrow ve Şirketi'nin müdür yardımcısı) Bilinmeyen Bir Tanrıya*'yı okuduğu sırada elinize geçerse çok iyi olacak. Kitabı aceleye getirmeye hiç niyetim yok. Gerçekte, iki yıl önce, onu bitirdiğim zaman bir daha gözden geçirmeliydim. Olayın kesintiye uğradığı yerden kitabı ikiye bölüp birinci bölüm üzerinde çalışacağım. İkinci bölümü başka bir romana konu olur diye elimde tutmak istiyorum. Birinci bölümdeyse, bana önerildiği gibi yeni bir öykü yazacağım.

Jolon'a otuz beş yılda bir gelen kuraklığı anımsıyor musunuz? Biz de bu yıl 1880'deki kuraklığın benzerini yaşıyoruz. Son on yılda yağışlar gitgide azalmaktaydı. Kuraklığın kötü etkileri var elbette. Hastalıklar çoğalıyor. Suç oranı artıyor, insanlar sinirli ve alıngan oluyorlar. Size bunları, anlatacağım olayı daha iyi anlamanız için bu denli ayrıntılı yazıyorum.

Bu kış da her zamanki gibi başladı. Yağışsız. Aralıkta yağış geldi. İki hafta hiç durmadan yağmur yağdı. Irmaklar taştı, evle-

ri ve hayvanları sel götürdü, tarlalar sular altında kaldı. Birçok saygıdeğer kişinin çamur içinde dans ettiğine tanık oldum. Tarlalarındaki her şey sellere sürüklenip giderken kendileri çılgınca bir neşeyle gülüyorlardı. Hastalıklar geçip gitti, çılgınlıklar durularak dengeli bir sevince dönüştü. Bu yöreden artık geçen yıl olduğu gibi her hafta on kişi akıl hastanesine girmiyor. İşte ortam bu. Yeni romanımın dokusunu bunlar oluşturacak. *Bilinmeyen Bir Tanrıya*'daki kimi olayları da kullanacağım. Ama hiçbir zaman onun benzeri olmayacak bu.

Belki Bayan Phillips'in de bu tasarıyı öğrenmesi iyi olur. Benden ne bekleyebileceğini daha iyi kestirebilir bunları okursa.

Mektubunuz yüreklendiriciydi. Teşekkür ederim.

Saygılarımla

John Steinbeck

Amasa Miller'a

16 Şubat 1932, Pacific Grove

Sevgili Ted,

Bütün o işleri yaptığın için teşekkür ederim. Sana büyük zahmet oldu. Bayan Mc. kitabı geri gönderdi *(Cennet Çayırı)*. Tür onu ilgilendirmiyormuş ama bir başkasını ilgilendirebilirmiş. *Çayır* da böylece engellerle dolu yola çıkmış oldu. Morrow bir ilk yapıt olarak yayınlamak istemiyor. Ondan önce bir başka kitap yayınlanırsa o da *Çayır*'ı yayınlayabilirmiş. Yayıncılar, yazar çok ünlü olmadıkça kısa öyküler yayınlamaktan çekiniyor. Sanırım *Çayır*'ın yazgısı da ötekilerinkinden farklı değil. Bayan Mc. onları umutsuz bulmuyor. Şu sıralar *Bilinmeyen Tanrı*'yı çalışmaktayım. Yeri, kişileri, zamanı, ana fikri, temayı ve adını değiştirdim. İlk kitapla benzerliği kalmasın istedim. Eğlenceli bir iş.

Geleceğime inancın kaldı mı diye merak ediyorum. Kimse geleceğime umutla bakmıyor. Bana gelince, buna karar verecek

muhakeme yeteneğim yok. Kim bilir, belki senin de bu yıkıntının altından çekilecek bir zihnin yok. Bundan otuz yıl sonra yine çalışıyor olacağım. Çalışırken çok mutluyum.

McBride'ler teliften vazgeçtiler mi?

Bu sürekli başarısızlık beni hasta ediyor. Herkes güzel şeyler söylüyor ama kimse kitaplarımı almıyor. Ah ah... M. ve O. çok ince davrandılar. Benim için bir dolu pul harcadılar. Ne zaman bıkacaklarını merak ediyorum.

Lütfen daha sık yaz.

Sevgiler

John

On bir gün sonra, otuzuncu yaş gününde büyük haber geldi. "M. ve O.'dan bugün tel aldım," diye yazıyordu Ted Miller'a. "Çayır'ı birilerine vermişler. Bundan başka bilgim yok, çünkü aldığım yalnızca bir telgraf."

Ayrıntıları birkaç gün sonra öğrendi.

George Albee'ye

Mart 1932, Pacific Grove

Sevgili George,

Çayır şaşılacak ölçüde şanslı. Cape ve Smith üç gün içinde büyük bir coşkuyla onu kabul ettiler. M. ve O.'ya göre çok iyi ve coşkulu davranmışlar. Hemen sonbahar listesine almışlar *Çayır*'ı. Çok sevinçliyim. Kendimden çok bizimkiler için sevindim. Bu öyküleri çok sevmişlerdi çünkü. Babamın göğsü kabarıyor, annemin yüzü ışıl ışıl. Artık işe yaramaz biri değilim, anlarsın ya, komşuların gözünde kendimi kanıtladım. Çok iyi. Telgrafı doğumgünümde aldım. Bayan O, *(Elizabeth Otis)* telgraf çekmekle incelik göstermiş. Kitabı annemle babama adamak istiyorum. Yayınevi buna izin verirse çok mutlu olurlar.

Yeni kitap iyi gidiyor. Çok iyi çalışıyordum ama bu haber beni daha da yüreklendirdi. Gözle görülür ölçüde etkilendim. Ayrıca Carol da bir iş buldu. Ayda elli dolar kazanıyor. Çılgınlar gibi mutlu, iş bulabilmeyi çok istiyordu.

Sevgiler

John

Robert O. Ballou Chicago Daily News*'ın yayın müdürüydü. Daha sonra Cape ve Smith yayıncılık şirketine geçti. İngiltere'deki "baba-şirket" Jonathan Cape'in de aralarında olduğu birçok ünlü yazarın yapıtlarını basmıştı bu yayınevi. 1932'de şirket içindeki yeni bir düzenlemeyle Jonathan Cape'le Robert Ballou birlikte çalışmaya başladı. Steinbeck'le bu sırada* Cennet Çayırı *için sözleşme yaptılar.* Cennet Çayırı*'ndan sonra Steinbeck'in iki kitabını daha basacaklardı.*

1932'den 1936'ya

"... Korkmuş,
kibirli ve
alçakgönüllü..."

1932 *Cennet Çayırı* yayınlandı.

1933 *Bilinmeyen Bir Tanrıya* ve *Al Midilli*'nin ilk iki bölümü yayınlandı.

1934 Annesi Olive Hamilton Steinbeck'i kaybetti. "Cinayet" adlı kısa öyküsü O'Henry Ödülü kazanırdı.

1935 Babası John Steinbeck'i kaybetti. İlk büyük başarısı olan *Yukarı Mahalle* adlı romanı yayınlandı.

1936 *Bitmeyen Kavga* adlı romanı basıldı.

Amasa Miller'a

14 Mart 1932, Pacific Grove

Sevgili Ted,
Mektubun bu sabah geldi. Teşekkürler. Sözleşmeleri okuyup imzaladım. Bence koşullar iyi. Ne olursa olsun bana iyi görünecekti zaten. Ballou'nun mektubu dostça. Kitaptan çok etkilenmişe benziyor. Belki de kendisine başvuranların hepsine karşı tutumu böyle. Mektuptan bütün anladığım yayınevinin iyi, geleneksel, eski bir yayınevi olduğu. Daha yirmi yıl çalışmayı sürdürebilirdim ama yüreklendirilmenin insanın gücünü artırdığını kabul etmeliyim. *Bilinmeyen Bir Tanrıya*'yı üçüncü kez yeni baştan yazıp bitirdim. Bu son yazdığımı oldukça beğeniyorum diyebilirim.

Hay aksi, bu mektubu bitirip postaladığımı sanıyordum. Şimdi bir kitabın arasında buldum onu. Bağışla beni. Dün Los Angeles'tan kızkardeşim geldi. Çok güzel bir binici pantolonu getirmiş bana armağan olarak. Yarın onunla birlikte ata bineceğiz. Belki de her yerim tutulacak ama olsun. Bunca zamandan sonra yine at mahmuzlamak güzel olacak. Ayaklarımı üzengiye takmayalı iki yılı geçti. Birkaç ay önce gündelik pantolonumla eğersiz bir ata bindim. Eğer ayık olsaydım tepe üstü yere yuvarlanırdım. Sarhoş olduğum için birinci sınıf bir rodeo yaptım. At ancak bir çalılığın içine girdiğimiz zaman durdu. Bir sincap, kovuğuna doğru sürünmeye çalışıyordu.

Sevgiler

John

George Albee'ye

Mart 1932, Pacific Grove

Sevgili George,
Şu benim sözleşmeleri merak ediyor olmalısın. Bana biraz çılgınca gibi göründüler. Üç sözleşme var. Birincisi *Cennet Çayırı* için. Diğer ikisi de daha sonra yazacağım iki kitap için. Yayıncı onları okumaya gerek görmeden basmaya söz veriyor. Eğer McIntosh onun çok iyi bir işadamı olduğunu söylemeseydi sanat uğruna paralar harcamak isteyen bir melek olduğunu sanacaktım. McIntosh daha yazmadığım kitaplar için bile hesabıma para yatırılacağını ve bu parayı istediğim zaman çekebileceğimi söyledi. Bundan yararlanmamaya çalışacağım elbette. Ayrıca Bayan McIntosh, Jonathan Cape bir İngiliz firması olduğuna göre kitabın İngiltere'de de yayınlanacağı konusunda doğal bir güvencem olduğu kanısında. Bütün bunlar biraz çılgınca değil mi?

Bunların hepsi bana olanaksız gibi görünüyor. Böylesine güzel bir olayla hiç karşılaşmamıştım. Kitapları daha görmeden satın alan bir adamın sağlıklı olduğundan kuşku duyarım ben. İşte bu sıralar aklımdan geçenler bunlar. Bilmek isteyeceğini düşündüm.

Sevgiler

John

Kısa bir süre sonra Ted Miller, Steinbeck'e McBride'ın telif hakkından feragat sözleşmesini gönderdi. Bunun üzerine Steinbeck, Ted Miller'a şöyle yazıyordu:

"Kupa'nın bir daha basılmasını hiç istemiyordum zaten. Ben o romanı aştım artık, o nedenle beni sıkıyor. Ancak babam telif hakkı üstünde çok duruyor. Şimdi kasada ya, onun da içi rahat."

Haziran ayında Steinbeck yayıncısının isteği üzerine ona özgeçmişine ilişkin bilgi verdi.

Robert Ballou'ya

10 Haziran 1932, Pacific Grove

Sayın Bay Ballou,

Telgrafınızı okuyunca omuzlarımda büyük bir yükün ağırlığını duydum. "Özgeçmişimi bir şey saklamadan" anlatmaya karşı değilim. Ne var ki bu noktada "önemli olanlar" sorunu çıkıyor ortaya. Çünkü benim için çok önemli olan şeyler bir başkası için hiçbir anlam taşımayabilir. Böyle bir yaşamöyküsü örneğin şöyle olabilir: Ben küçük bir çocukken sabahları erken saatlerde serçe kuşları çamurlu yollarda sıçrayıp dururdu. Ya da şöyle: Biz kaldırımlara böğürtlen yemişleriyle ayıp sözcükler yazarken öğle çanlarının çaldığını, Teddy'nin yangın tulumbasına çıktığını, bir yerde yolunu yitirdiği zamanki yalnızlığını, midillimin soğuk alıp hastalandığı sabah nasıl korktuğumu anlatabilirim.

Sizin, yaşamımdaki olayları anlatan iki paragraflık bir yazı istediğinizden hiç kuşkum yok. Ancak neyin gerçek olduğunu ya da olabileceğini anımsamıyorum. Yaşamım anlatılabilecek bir öykü gibi değil. Anlatılabilecek türden olaylar hiç gerçekleşmedi.

Fotoğrafa gelince, fotoğraf makinelerini hiç sevmiyorum. Benim, bir şeyin gerçekten nasıl olduğuna ilişkin kesin bir düşüncem yok. Oysa fotoğraf makinelerinin varmış gibime geliyor. Bunun için sevmiyorum onları. Size büyük bir resmimin fotoğrafını gönderiyorum. Umarım işinize yarar.

Bunlara hiç gerek duyulmamasını nasıl isterdim anlatamam. Bir at yarışına katıldıktan sonra "Yarış sırasında ne yapıyordunuz? Ellerinizle ne yapıyordunuz? Yüzünüzün görünüşü nasıldı?" gibi sorularla karşılanan bir adam gibi hissedebilirim kendimi. Böyle bir kimse bu soruların yanıtlarını bilemezdi. Ben de bilmiyorum.

Kanıtlayabileceğim bazı şeyler var. Bunları anlatırsam basar mısınız? Hoşlanmazsanız, siz kendiniz bir öykü uydurabilirsiniz, benim için hiç önemli değil.

Saygılarımla

John Steinbeck

Bilinmeyen Bir Tanrıya *romanını yazarken bir yandan da nasıl yazdığını anlattığı bir günlük tutuyordu. Bu günlüğü daha sonra arkadaşı Carlton Sheffield'a verecekti. Bu romandan sonra yazdıklarını yüzü olmayan, genel bir izleyici kitlesine değil "bir kişiye" anlatacaktır.*

Carlton Sheffield'a

1932, Pacific Grove

Dokk'a, (Günlükten parçalar)
Bu defteri yazmaya başladığım zaman ileride onu ele geçirmek isteyebileceğini düşündüm. Çünkü sende tıpkı saksağanlar ve fareler gibi bir biriktirme içgüdüsü var. Elbette ki sendeki güdü sözünü ettiklerimkinden çok daha gelişmiş. Bir koleksiyoncu ruhu. Bu defteri sana vermek istiyorum. İsteğimin nedenleri çok duygusal. Dolayısıyla hiçbir önemi yok. Seni çok seviyorum. Hiçbir zaman sana bir armağan alacak param olmadı. Ama belki çok emek verdiğim bir armağanı kabul edersin. Çok kolaylıkla yazamıyorum. Üç saatlik bir yazı yirmi saatlik bir çalışma gerektiriyor. Allahtan, yazmakla ilgili düşler kurmayı öğrendim. Bu alışkanlık çalışma süresini kısaltıyor.

İşte her zamanki gibi güvensizlik ve korku. Kalemimin zihnimin ürünlerini yakalayamayacağı korkusu. Eskilerin bir esin tanrıçasına dua edip ondan yardım istemelerini çok iyi anlıyorum. Esin tanrıçası gelip yanıbaşlarında duruyormuş. Ve bugün bizler böyle bir esin tanrıçasına inanmıyoruz. Çağdaş edebiyatın da savunduğu gibi, sırtımızı dayayacağımız sanatkârlıktan başka bir şey yok. Bu ise yeterli değil.

Doğrucu olabilirim. Saygın da olabilirim. Çıkarcıların yöntemleri beni hiç etkilememiş olabilir. Eğer yakarmak gerekiyorsa işte yakarışım: Güçlü olayım, hem de ince, yumuşak, yine de akıllı. Akıllı, yine de hoşgörülü. Bir an, kısacık bir an için olsun bir tanrının alevli gözleriyle görebileyim.

Bu günlüğü niye senin adına tuttuğumu merak ediyorsundur. Sen yeryüzünde tasarladığım şeyleri yapabileceğime inanan tek insansın. Oysa benim kendimin bile buna inanamadığım anlar olmakta. İşte böyle bir tür iç yükümlülüğü sonucu –bu iç yükümlülüğünü bilsen de bilmesen de– sana yazıyorum bunları.

Mavis Mcintosh'a

Ocak 1933, Montrose

Sevgili Bayan McIntosh,
Şimdilerde Los Angeles'ın arkasındaki tepelerde oturuyoruz. Çevrede pek insana rastlanmıyor. Komşularımızdan biri bana üç yüz polisiye dergi verdi. Sıkıntıdan hepsini okudum. Hepsi de öyle kötü ki... Benim yazdığım o kötü öyküyle zamanınızı harcadınız mı diye merak ediyorum. "Cinayet" Birkaç dolar edebilir. Birçok bölümü kısaltılabilir, biliyorsunuz. Bunu düşünür müsünüz? Belki de olduğu gibi yayınlanmasından iyidir değil mi?

Bu yeni romanı gönderdikten sonra birkaç kısa öykü yazacağım. Hep kısa öykü yazacağımı söylüyorum ama yazmaya başlayınca romana dönüşüyorlar. Yine de kısa öykü yazmaya çalışacağım. Bir şeker fabrikasında kimyager yardımcısı ve altmış kadar Meksikalı ile Yuaki'nin ustabaşı olarak çalışmıştım. İşçiler Kuzey Meksika cezaevlerinden gelmişti. İşte o sıralarda tanık olduğum ve yazmak istediğim bazı olaylar var. Bir Guttierez ailesi vardı. Ellerindeki bütün parayla bir Ford almışlar, Meksika'dan yola çıkmışlar fakat yolda benzine gereksinimleri olacağını hiç düşünmemişlerdi. Bir de, eskiden Meksika atlı birliğinde olan birisi vardı. Karısı bir subayla gitmişti. O da çocuğunu ileride bir general olsun diye eğitiyordu. Böylece oğlu annesinden daha iyi bir kadınla evlenebilecekti. Bir de Lazurus vardı. Fabrikada bulduğu asitten içmişti ölmek için. Ağzındaki limon asiti nötralize ettiği için adam ölmedi ama bir daha da eski yaşamına dönemedi. Çünkü ruhsal

olarak bir an için de olsa ölmüştü. Bedensel olarak yaşıyordu ama yaşama isteği kalmamıştı. Bir de Kızılderili vardı. Saati okuyabilmek için çok büyük bir çaba göstermiş, sonunda ancak kendisinin anlayabildiği bir saat yapmıştı. Carriaga ailesinin öyküsü de var. Oğulları aşkı uğruna kendini asmıştı. Ölmeden ip kesilerek kurtarılmış, sevdiği kızla evlenmişti. Altmış beş yaşındaki baba da on dört yaşında bir kıza tutulunca oğlunun yolunu denedi. Ne var ki kilidin dili kendiliğinden düşüp kapı kilitlenince adam kurtarılamadı. Bir de İda Laguna var. Kilisedeki Aziz Yusuf resmine tutulmuştu o da. Resmi kiliseden çalıp eve getirdi. Yatağa resimle giriyor, resimle uyuyordu. Sonunda ikisi birden cehennemi boyladı. Bunlar orada gördüklerimden birkaçı. Düşünürsem bunlarla öyküler yazabilirim sanıyorum.

Birkaç dergi yazarı benim bir psikopat olduğumu yazıyor. Ben akılsız bir adammışım. Bunlar ne pis insanlar! Eleştirmenlerin araştırması istenseydi benim ne denli sıradan bir insan olduğumu görürlerdi.

"Uyumsuz Senfoni"yi bir yana bırakmanızı dilerdim. Kısa bir süre önce onu gözden geçirdim. Çıkmasını istemiyorum. Belki bir gün onu bir daha yazarım ama şimdiki durumunda basılmasını istemiyorum.

Selamlar

John Steinbeck

Robert Ballou'ya

11 Şubat 1933, Montrose

Sevgili Ballou,
Lütfen kurşunkalem üstünde durma. Benim dolmakalemim yok. Güneşte uzanmış kahve içmekteyim. Elbette ki bir yazı makinesi kullanabilirdim. Bir ay içinde ilk kez boş kalıyorum. Bugün iyi bir gün. Bu sabah yazıları Bayan O.'ya postaladım. Yakında onları alırsınız. Beğenirsiniz umarım. Bu kitabı yazmak çok çok zor oldu. Yaklaşık beş yıldır notlar alıyordum bu kitap için. Belki de satışı düşük bir kitap olacak. Kişileri her zaman ve kolay rastlanan kişiler değil. İnsan olmak için *İlyada*'daki kişilerden daha çok çaba göstermiyorlar. Boileau –senin adına ne çok benziyor– yalnız tanrılar, krallar ve kahramanların yazılmaya değer olduğunu söyler. Buna yürekten katılıyorum. Bir memurun yaşamı beni ilgilendirmiyor. Bu memur bir kahraman olursa o başka. Amacım kitabımın açıklamasını yapmak değil. Varsın kitap kendi kendini açıklasın. Eğer okurların onu, Bach'ın bir yapıtını dinler gibi okuması sağlanabilirse etkisinin büyük olacağına inanıyorum.

Mektubunda yanıt vermem gereken noktalar var. *Bilinmeyen Bir Tanrıya*'nın adının alındığı ilahi yaklaşık üç bin yıl önce yazılmıştı. Şarkısı da vardır belki ama ben bilmiyorum. Kitabın sonunda Sanskrit kişilerini vermek Doğulu bir etki yaratacağı için doğru olmaz.

Mektubunun biraz tedirgin bir havası var. Yayınevlerinin çalışması çok yorucu olsa gerek. Sanırım yüreklendirici de. Yarış gitgide büyüyüp genişlemekte. Kitaba olan istek de azalmıyor, tersine gitgide artıyor. Krizden hemen önce tuhafiye dükkânı açan bir Fransız delikanlı tanıyorum. Her gün satışı biraz daha azalıyordu ama kendisi hiç yılmıyordu.

Geçen gün onu görmeye gittim, "Fransa'nın köylerindenim. Hiçbir savurganlığımız yok. Pek harcamamız olmuyor. Hizmet

ve lüks bendeki yarışma isteğini öldürüyor. Eğer bir dolar kazanıyorsam bu dolar benimdir." dedi. Bir yıl ötekilerin düştüğü karmaşıklığa düşmeden ayakta durabilirsen ondan sonra yayıncısın demektir. Bence yolun sağlıklı bir yol. Knopf reklamın kitap satışını ancak yüzde bir oranında artırdığını söylüyor. Reklamsa bu işin en pahalı yanı değil mi? Seninle birlikte çalıştığım için nasıl seviniyorum anlatamam.

"Cinayet" biraz kısaltılırsa iyi satar sanırım. Biraz para bir kucak dolusu üzümden iyidir. (*"Cinayet"* North American Review*'a satılmış, ertesi yıl da O'Henry Ödülü kazanmıştır.*)

Çok mutluyuz. Yalnız bir köpek istiyorum. Bu gece düşümde köpekler gördüm. Bir çember oluşturup oturmuş bana bakıyorlardı. Yakında kayalara geleceğiz. Birkaç gün içinde elektriğimizi keserler. Ev kirası yükselecek, biz de evden çıkmak zorunda kalacağız. Nereye gideceğimizi bilmiyorum. Umursamıyorum da. Karım, yalvarmaktansa evden çıkıp binbir zorluğa göğüs germeyi yeğ tuttuğunu söylüyor. Saldıran güç her zaman daha iyi durumda olur. Ben de buna inanıyorum. Arabaya binip benzin alacak paramız kalmayana dek gideceğiz. İki kitap yazılmaya hazır. Fakat son ayın kargaşası var. Ve ben bir köpek istiyorum. Tillie'nin evdeki yeri çok boş kaldı.

Lütfen bana elinden geldiğince erken yazıp bu yeni kitap hakkındaki düşüncelerini açıkla. Benim için çok önemi olan bir çalışmaydı. Gerçek ve güzel bir kitap yazmak istemiştim.

Selamlar

John Steinbeck

Bu sırada annesinin ciddi hastalığı John ve Carol Steinbeck'i, zamanlarını Salinas'la Pacific Grove arasında mekik dokumak zorunda bıraktı.

George Albee'ye

Çarşamba, 1933
Salinas, California, PK 6

Sevgili George,
Çok üzücü günler yaşıyoruz. Annem yavaşça göçüyor gibi. Birkaç günde bir biraz iyileşir gibi oluyor, ertesi günü bir bakıyorsun yine çok güçsüz. Babam annemin ne denli ağır hasta olduğunu bilmiyor, biz de söylemiyoruz. Onun yeterince üzüntüsü var. Oralarda kimseye bunları anlatma. Olayların böyle gelişmesine çok şaşıyorum zaman zaman. İnanılır gibi değil. Her neyse, kendimizi en kötüye hazırlıyor ve en kötüsünün olmaması için dua ediyoruz. İnmeden korkuyoruz.

Mızıka çalmayı sürdürüyorum. Flüt ilginç gelmiyor artık, akordu yok çünkü. Tek sesli. Ayrıca yeni flütüm si perdesinde, oysa akordu re perdesinde. Ve biz iyi bir fıstık satıcısı ikilisi olabilecekken, çaldıklarımız da gönülleri titretip çiçeklendirebilecekken birbirine uymayan si ve re perdeleriyle nasıl müzik yapabiliriz? Bu yüzden re perdesinden bir mızıka aldım. Şimdi iyi uyuşuyoruz.

Midilli'yi neredeyse yarısına kadar yazdım *(Al Midilli).* Bu öyküyü seviyorum. Kendimi disipline sokmak için yazdım bu öyküyü. Yani bu koşullarda herhangi bir öykü yazabiliyorsam, o zaman öykü yazabiliyorum demektir. Yayınlanmasına ihtiyacım yok, o halde neden onu beş kuruş ödemeyen bir dergiye vereyim. Para verecek bir dergi bulamazsam herkesin hayalini kurduğu gelecekteki derleme için bir kenara kaldırırım. Babasının midilli aldığı bir çocuk ve midillinin hastalanması hakkında. İçinde bir sürü şey var, en başta at eğitimi üzerine, ikinci olarak da at hastalıklarının tedavisi üzerine. Bir öykü için iyi bir temel gibi durmayabilir ama bu tamamen konuyu nasıl ele aldığına bağlı. Öykünün tamamı çocuğun zihninden çıktığı şekliyle basitçe anlatılıyor ama çocuğun zihninin içine girilmiyor. Çocuğun zihnini okurun kendisinin yaratmasını

sağlamaya yönelik bir deneme. Hiç değilse ilginç bir deney. Bitirince sana bir karbon kopya gönderirim. Yaklaşık üç gün daha sürecek. Belki dört. Bu öğlenden sonra annemden biraz kan alacakları için hastaneye gitmem gerek...

(bitmemiş mektup)

Robert O. Ballou'ya

1 Haziran 1933,
Salinas

Sevgili Ballou,
Memleketime döndüm çünkü annem hastaydı. Sürekli daha kötüye gidiyor ve beş gün önce geçirdiği felç yüzünden sol tarafı tümden çöktü ve artık geri dönüşü de yok. Annem şimdi biraz daha iyi ve bu durumda bir yıl, hatta daha fazla yaşayabilir. Herhalde bu yaz ya da ileride uzunca bir süre New York'ta olmayacağımı belirtmeme gerek yoktur. Burada bana çok ihtiyaç var ve çalışmalarımın tümden durmuş gibi görünmesi dışında hiçbir pişmanlığım yok. Günde sekiz saatim hastanede geçiyor. Küçük sekreterliği alıp orada çalışabileceğiimi düşündüm ama kalemin cızırtısı bile hastayı rahatsız ediyor. Kendim de hasta oldum ve böyle bir sesin insanı nasıl delirtebileceğini biliyorum. Bu durum devam ederse annemi eve getirecekler ve ben onun duyamayacağı mesafede yan odada çalışacağım. Geceleri çalışmayı denedim ama çok yavaş gidiyor. Konsantre olmak zor. Sanırım hepimiz çok yorulduk. Ama disipline olmak açısından iyi. Belki de geçen sene atıf konusunda niye ısrar ettiğimi artık anlamışsındır. Bana yardımcı olabilecek kızkardeşlerim var ama hepsi çocuklu ve bir şey çıktığında çocuklar hastalık kapıveriyor. Üstelik gitmeye de meyilim yok. Bu tuhaf bir şey.

2.

Rusya, tuhaf bir nostalji duygusuyla bireysellikten uzaklaşarak türün hatırladığı ve arzuladığı grup birimini yeniden kurmaya çalışan insan birimlerin çok güzel bir örneğini veriyor bize.

Böyle bir durumdan kaçacağımı düşünürdüm hep. Oysa kaçmıyor, kalıyorum. Hadi son vereyim bunlara, üzüntü dolu bir paragraf oldu.

Yeni bir köpek aldık. Çektirdiğimiz zaman sana bir resmini gönderirim. Bir İrlanda teriyeri. Çok güzel bir yavru. Sahibi ölünce onu köpeklerden nefret eden karısından aldık. Yaman bir pazarlık. Sinirli bir hayvan değil. Birçok teriyerin tersine sessiz. İşler biraz düzene girince fotoğrafını çektireceğim.

Şu kitabı yayınlayıp yayınlamayacağınızı, yayınlayacaksanız ne zaman yayınlayacağınızı bilmek isterdim. Güçsüz olduğum zamanlar sessizliğin bir hayınlık yapacağından korkuyorum.

Lütfen çok zaman geçirmeden bana yaz.

Sevgiler

John Steinbeck

George Albee'ye

1933, Salinas

Sevgili George,

Sana en son yazdığım zaman neler anlattığımı unuttum. Yakında hiç yazdım mı? Hiç anımsamıyorum. Mektubunu bu sabah aldım. Sana anneme inme indiğini ve böyle belki bir yıl yaşayabileceğini yazmış mıydım? Çok zor zamanlarımız oldu. Kestirebileceğin gibi *Midilli*'yi bir süredir bir kenara bıraktım. Günde yaklaşık yedi saatim hastanede geçiyor. Öyküyü bitirmeye çalışıyorum ama başaramıyorum. Kendimi çalışmaya veremiyorum çünkü. Her yanım mavi renkli yoğun bir sisle sarılmış gibi. Hiçbir çıkış noktası göremiyorum. Bir çıkış noktası bulabilsem! Ko-

şullar uygun olduğu zaman herkes yazabilir. Oysa ben her türlü koşulda yazabileceğimi kendime kanıtlamak istiyorum.

Önümüzdeki yılın bize neler getireceğini düşünmek bile istemiyorum. Belki hiçbir şey. Ben masaj yapıyorum. İyi bir masör oldum. Aramızda en çok Carol çekecek gibi. En zor işleri o yükleniyor. Her alanda öylesine olağanüstü ki!

Hastaneye giderken *Midilli*'nin iyi olmadığını düşündüğüm birkaç sayfasını birlikte götürdüm. Annemi görmeye gelen akrabalardan fırsat buldukça bir bölümünü gözden geçirdim. Çok güzel bir öykü, bozmak istemem. Carol bugün öğleden sonra bisiklete binecek. Bisikletini yaptırdık, biraz dolaşsın. Kızcağızın dinlenmeye ve biraz değişikliğe gereksinimi var. Uzun süredir hiç eğlenmedi. Yakın zamana kadar olacağını sanmıyorum. Kabul etse bir süre onu bir yere gönderirdim. *Çayır* da yayınlanmış olmalı çünkü mektuplar almaya başladım.

Bütün bu vadinin öyküsünü yazmak isterdim. Küçük kasabaların, küçük çiftliklerin, yabanıl tepeler arasındaki büyük çiftliklerin öyküsünü. Öyle bir öykü olmalı ki, bu vadi, bütün dünyanın vadisi olmalı. Bu öyküyü yazmam çok uzun sürer herhalde.

Yazacak başka şey yok.

Hoşçakal

John

Annesinin hastalığındaki gelişmeleri izlerken Steinbeck gelişigüzel notlar almıştı. Yıllar sonra Ed Ricketts'ın da teşvikiyle bu notlar üzerinde çalıştı. Böylece yaşamında yaratıcı bir dönüm noktasına ulaştı. Bu notları alırken bile önemini düşünmüş olmalı ki, alışkanlığı olmamasına karşın bu notlara tarih atmıştır. Bunlara ilişkin yazdığı ilk mektubu Carlton Sheffield'a gönderdi.

Carlton Sheffield'a

21 Haziran 1933, Pacific Grove

Hemen okuyacağın bir mektup değil bu. Zamanın bol olunca okumalısın. Yapacak başka işin olmadığı zaman. Konuşmak istiyorum, konuşacak kimse yok. Sonunda bir tema buldum. Bulacağımı biliyordum. Bu temayı bir cümle olarak yazmadıkça ondan bir roman çıkaramazsın. Hep böyle olur bu. Bunları seni sıkma tehlikesine karşın yazıyorum. İnsan bir mektubu okumayabilir, mektubu yazan da bunu hiçbir zaman bilemez - hep böyle olur bu. İnsan sonu gelmez birtakım gözlemlerini, sorularını ve düşüncelerini yazar. Bunların sayısı kabardıkça kabarır. Bir gün bir de bakarsın bunların hepsi bir noktaya doğru yönelmiş, bir şenlik ateşinin kıvılcımları gibi dolanıp durmaktalar. Sonunda bir gün bir anlam taşıyıverirler. Dünyanın en güzel, en coşkulu ânıdır bu. Üç yıldır notlar alıyordum. Ancak şimdi bu notlar bir noktaya evrildi. Birdenbire hepsi bir bütün oluverdi. Artık sorun onları içine alacak, araç vazifesi görecek kurmaca bir simgesellik bulmaktır.

Sana bu notların birkaçını yazayım. Mercan, yüz milyonlarca başka mercanla birlikte çalışarak ağaca benzer bir bütün oluşturur. Zaman geçtikçe bu bitki benzeri topluluklar bir mercan adası haline gelir. Mimarlık açısından bir mercan adası çok güzel ve yararlı bir yapıdır. Avrupa'da insanlar Gotik kuleler yaptılar. Onlar da mercanların bir arada çalışması gibi sürekli ve dayanışmacı bir çalışma yöntemi izlediler.

Not: 1917 yılında bu bölgedeki insanların fiziksel ve psikolojik koşulları öylesine kötüydü ki grip mikrobundan çok çabuk etkileniyorlardı. Bu mikrop başka zamanlarda öldürücü değildi ve günümüzde ölüme neden olmamakla beraber rahatsızlık veriyor. 1917 yılında çok mikrobun değişmediği, o günlerde insanların mikroba dayanıklılıklarında bir değişiklik olduğu saptanmış.

Not: Mendocino eyaletinde halkın bütünü bir tek adama karşı çıkmış ve ondan hiçbir zarar görmemelerine karşın onu öldürmüşlerdir. Bu sana çok anlamsız gelebilir. Ama bendeki yüzlerce notu

okursan bu olayın benim için neden çok anlamlı olduğunu görürsün. Bir insan topluluğu kötülük güdüsüyle yumuşaklığı yok eder. Bir topluluk içindeyken insan kendi yapısına uygun olanı yapmaz. Topluluk onun doğasını değiştirebilir. Topluluk onun doğuştan gelen özelliklerini, kendini denetleme yetisini, görünüşünü, ruhsal yapısını değiştirebilir. Bütün bu yazdıklarım bizi bir sonuca götürüyor: Topluluk, oluşmak için bireylerine bağımlı. Sınırları ve özellikleri bakımındansa bireylerinden bağımsız. Özyapısı da bireylerinin özyapısından ayrı. Tıpkı insanın bedenini oluşturan hücrelerine bağımlılık ve yine de onlardan apayrı özellikler taşıması gibi.

Olay şimdi senin için anlam kazandı mı? En büyük birimin, yani insan soyunun, bireylerinin hiçbirinde olmayan özellikleri var. İnsan soyu, ayın dünyaya çok yakın, dolayısıyla gelgitlerin korkunç derecede belirgin olduğu zamanları bilir. Bireyin ağırlığının her yirmi sekiz günde iki katına çıktığını anımsar. Dahası, bir tek hücreden bir insan bedeninin nasıl oluştuğunu anımsar. Oysa insanın böyle anıları yoktur.

Dediğim gibi toplulukların doğası değişkendir. Genellikle topografik özelliklerden oluşur topluluklar. Kimi zaman korkunç bir doğal etken bir gecede topluluk oluşturur. Değişik büyüklükte olabilirler. Örneğin bir kamp toplantısındaki bütün bireylerin hepsinden birden bütün dünyayı savaşa sürükleyen bir özlem çığlığı kopabilir. Rusya, bireylerin kişiliklerini yok eden bir toplum yaratmak için neredeyse bir sıla özlemiyle büyük bir çaba örneği vermektedir. Sonuçlardan söz etmiyorum. Notlarımın beni sürüklediği yerleri anlatıyorum.

Avcılık döneminde insan kümeleşme gereğini duymamıştı. Kümelenmekten kaçınmıştı bile, çünkü herkes ayrı ayrı avlanmak zorundaydı. Oysa şimdi gizli avlanmak zorunda değil. Şimdi yiyecek elde etmek için toplu olarak çalışmak zorunda insan. Onun için kümeleşme de var. İnsan aslanın yediği şeyleri yerse tek başına avlanır. Eğer geviş getiren hayvanlar gibi besleniyorsa kümeler oluşturup kendini korumak zorunda.

Bir de şu var. Biz insanlar işlevlerimiz bakımından dünyadaki diğer canlıların en üstünü olmaktan çok uzağız. Bir topluluk ola-

rak en üstün olmadığımızın ötesinde bizim arılarla karıncaların kusursuz topluluklarına yalnızca benzerliğimiz var. Yoksa insan topluluğu onların topluluklarıyla karşılaştırılacak denli üstün değil. Sana bunları daha anlatamam. Buna hazır değilim.

Annemin bedenindeki hücrelerin yarısı başkaldırmış durumda. Hiçbirisi ölmüş değil. Ama hücrelerin başkaldırısı o bedenin işlevlerini değiştirmiş. Bunu söylemek bana çok acımasızca geliyor, ne var ki bu notların ilk cümlesi bu olaydan esinlenmiştir. Hücrelerinden bir bölümünün başka bir küme oluşturması sonucu beden olağan işlevinden alıkonulmuş.

Bu savdaki bölümlerin her biri bir yere yerleşince onlardan bir roman yapacağım.

Beni büyüleyen gerçek şu: Topluluğun bir ruhu var. İtkisi, amacı, sonu, yöntemi, tepkisi, gizli bir anlamı var. Bunların benzerlerini topluluğu oluşturan ve bireylerde de görmek olası. Bu topluluklar hep bireylerin toplamı olarak ele alınmıştır. Oysa öyle değil. Topluluklar kendi kendilerine birer varlıktır. Bir demir çubuk, nasıl onu oluşturan dönen, devinen, çemberler çizen atomlardan ayrı özellikler gösteriyorsa topluluk da kendisini oluşturan bireylerin her birinden ayrı özellikler gösterir.

Karışık bir iş, Dook. Yüzüme gözüme bulaştırdım. Bunları bu biçimiyle kimseye göndermemeliydim. Ama seninle öyle çok konuşmuşuzdur ki eksik bıraktığımız şeyleri her birimiz tamamlayabiliriz.

Her iki mektubun da bizleri çok sevindirdi. Sık sık yaz, çok zor günler geçiriyoruz. Sana yazdığım notları düşün. Bir biçime sokmama yardım edersen, onlardan kendi imgelerimi daha kolay çıkarabilirim. Bu konudaki ilk kavramları antropologlar bulmuştur ama henüz hiçbiri bu konuda derinlemesine düşünmeye başlamamıştır. Konu çok geniş ve ürkütücü. Bir parçası bana sıçradığından beri başka bir şey düşünemez oldum.

Pek çok gizemli olay açıklanabilir bununla. Göçlerin nedenlerini, yerleşim bölgelerinin boşaltılmasını, canlı topluluklarını yok eden hastalıkları, toplulukların birdenbire çılgınlaşmasını bu sav açıklayabilir. Cengiz Han'ın, Atilla'nın, Gotlar'ın çobanlığı ve av-

cılığı bırakıp neredeyse hiçbir iletişim olmadan, bir tek itkiye boyun eğerek, nasıl birer yıkıcı güç olduklarını açıklar. İçki yasağının neden birdenbire kaldırıldığını, on yıl önce ABD yasası, neredeyse Tanrı buyruklarıyla denk tutulurken şimdi neden değiştirildiğini de açıklar. Olağanüstü bir şey! Sen böyle düşünmüyor musun?

Bunları anlatabilecek denli bilgisizim bu konuda. Daha çok bilgim olsaydı düşüncelerimden sonuçlar çıkarma yürekliliğini gösteremezdim. Sonuçlar çıkarmadım, düşünmeye daha yeni başladım. Tarla farelerini, küçük sincapları düşün. Bunlar deliklerde yaşıyor. Ama birden milyonlarcası bir araya gelip tek bir bütün olarak, tek bir itkiyle kendi kendilerini öldürebiliyor. Almanya'nın, bireylerinin her birinin doğasını aşıp yapmış oldukları şeyleri düşün. Bunları Hitler yapmadı. Hitler bu işin sözcüsüydü.

Bu konuda seni de kendim gibi deli etmeden mektubu bitiriyorum. Bu alandaki merakım korkunç bir güçle beni düşünmeye itekliyor. Merak ettiğim, kafamı kurcalayan şeyler sonunda sanki aydınlanıyor, bir anlam kazanıyor. Niye birey topluluğun doğasını anlama yeteneğinden yoksun? Bu nedenledir ki yayınlar güvenilir değil. Yine bu nedenledir ki seçimler böylesine çılgınca. Biz topluluk canavarının duygulandığını ancak dinsel törenlerde bir yücelme biçiminde, bir sanat yapıtı bizi zehirlerden arındırdığı zaman –bizi zehirlerden arındırdığının da ayrımında değiliz o sırada– görürüz. Şimdi senin de benim gibi aklın karıştı mı?

Sevgiler

John

Carlton Sheffield'a

30 Haziran 1933, Salinas

Sevgili Dook,

Benim o hummalı mektubuma yanıtın geldi. O düşüncelerden çıkacak romanın tekniğiyle ilgilenmen üzdü beni. Böyle bir romanın nasıl olacağını biliyorum. Beni şimdilerde ilgilendiren

temeli doğru oluşturmak ve romanın yapısal bütünlüğünü sağlamak.

Kızkardeşim Beth birkaç günlüğüne Salinas'a geliyor. O buradayken belki biz de Sausalito'ya gideriz. Biraz soluk alalım diye geliyor kardeşim. Gidip gidemeyeceğimiz kesin değil daha. Bu yıl olup biten her şey bizim denetimimiz dışında. Kim bilir belki de meteorolojik nedenler var.

Burada hiçbir değişiklik yok. Bu olay uzun sürecek bir kuşatma gibi. Doktor birkaç yıl sürebileceğini söylüyor. Bizim için de bir tür tutukluluk bu, çünkü bitene dek ayrılamayız. Hiçbir çıkış yolu yok. Bir öyküyü bitirdim. Daktiloda yazılmaya hazır. Yaklaşık on bin sözcük *(Al Midilli).* Sürekli çalışamadım. Öyküde süreklilik sağlayabilsem ne âlâ. O öykü yazılırken hiç de elverişli bir ortam yoktu. Kendi öz denetimim için çok iyi oldu, bu kesin. En yararlı yanı bu. Şimdi düşüneceğim yeni bir tema var. Böylece bir gün içinde ara ara kaçıp sığınabileceğim bir şey olacak. Annemin yatağı başında otururken düşünebilirim. Gündüz veya gece, herhangi bir saatte notlar alabilirim. Yazmayı ise, kendimi tam bu işe verebileceğim bir zamana erteleyeceğim. Bu süre çok uzarsa yazmadan dayanabileceğimi sanmıyorum. Çalışmak zorunda kalacağım. Birçok parça bir araya gelmiş, hazır bir durumda, yerleşecekleri yeri bekliyor.

Bu mektup da bu kadar.

Sevgiler

John

Bu mektuptan sonra John Steinbeck topluluk ya da "birim topluluk" yerine phalanx* *tabirini kullanmaya başlar.*

---

* Phalanx (falanks): Antik Yunan'da mızraklı ve kalkanlı asker alayına verilen addır. Fransız ütopyacı toplumcu Charles Fourier ise üretim ve tüketim kooperatiflerine bu adı vermiştir. Ancak Steinbeck'in mektuplarından anlaşılacağı üzere o, *phalanx* (falanks) sözcüğünü herhangi bir topluluk için kullanmıştır. (ç.n.)

George Albee'ye

1933, Salinas

Sevgili George,
Gönderdiğin mektubu bu sabah aldım. Mary az önce evine döndü. Gelmesine sevindik ama çocuklarını da birlikte getirdiği için zamanının çoğunu onlara ayırmak zorunda kaldı. Bize pek yardım edemedi. Ayrıca çocuklar çok gürültü yaptılar. Oysa bu hüzün dolu evde kimsenin o denli gürültüyü kaldıracak gücü yok. Çocukların gürültüsü bizi sinirlendirdi. Onları seviyorum, çok iyi çocuklardır. Ne var ki bu ev herhangi bir çocuğa göre değil. Ölü bir kimseye bakmaktayız. Bunu düşünmemek için, onun da aklına böyle bir şey gelmemesi için elimizden geleni yapıyoruz.

Şimdi bütün sorularına yanıt verebilirim. Sorularına doğru düzgün yanıt vermek bir çaba gerektirdiği için ikircikliyim. Yine de çalışacağım, çünkü yardıma gereksinimin var, bunlar da sana yardımcı olacak. Bunları ben bulduğum için değil. Ben bulmuş değilim bunları. Bütün büyük buluşlar gibi her bir bölümü başka başka kişilerce bulunmuştur. Sonunda bir tek kişi bütün bu parçaları toplar, bir araya getirir ve tümüne birden bir ad verir. Bu sav gerçekte bütün yaşamı içerir. Bu nedenle her şey önemlidir. Ama sen yalnız bizim yaşamakta olduğumuz bölümle ilgilisin. Ben de öyle.

Biliyoruz ki, atomların belirli bir biçimde düzenlenmesiyle bir demir çubuk elde edebiliriz. Atomların bir başka biçimde bir araya gelmesiyle birlikte, çok gizemli bir kural hücreyi oluşturuyor. Canlı hücre dışarıdan gelecek uyarılara karşı çok duyarlıdır. Hücrelerin çok karışık bir biçimde bir araya gelmesi insanı oluşturur. Bu bizim en son birimimiz. Ancak insanı en son birim olarak kabul ettiğimiz zaman da açıklayamayacağımız kimi gizemli olaylar var. İnsan kendini daha büyük bilimler için hazırlamakta. Bu daha büyük birime ben falanks diyorum. Falanksın kendi belleği var. Ayın yere çok yakın olduğu zamanlar-

ki gelgitleri anımsayan bellek. Yeryüzünde yiyeceğin azaldığı zamanki açlığı anımsayan bellek. Tarihin belleği. Ayrıca falanksın, bireyin duyumsayamadığı şeyleri duyumsama yetisi var. Yıkıp yok etme, savaş, göç, büyük düşmanlıklar, korku gibi. Bunlara sık sık değinilmiştir.

Din de bir falanks duyarlılığıdır. Bu gerçek din adamlarınca öylesine iyi anlaşılmıştır ki, "iki ya da üç kişi bir araya gelince Kutsal Ruh'un da onlara katılacağını" söylemişlerdir. İnsan kalabalığı olayını biliyorsun. İnsan kalabalığı, düzensiz kalabalık, bir falankstır. Ancak bir insan kalabalığının doğasını, hücrenin doğasıyla bildiğini söyleyeceksin. Elbette biliyorsun. Ancak bilginin yalın bir dille yazılması gerek. Bütün önemli bilgiler böyledir.

Savaş boyunca dünya tarihinde rastlayabileceğimiz belki en büyük falanks oluştu. Eğer çalışmalarımızı daha büyük bir birim üstünde yoğunlaştırabilseydik o zaman falanksın da davranışlarıyla yönelişlerini inceleyebilecektik. Hun çobanlarının Avrupa'ya saldırmalarına ve yakıp yıkıcı bir güç durumuna gelmelerine neden olan bir birey bulamayız. Tam bir falanks. Bu saldırılardan bir kuşak sonra bu insanlar yine çoban olmuşlardır. Öyle de güçsüz çobanlar oldular ki Tatarlar onları egemenlikleri altına aldılar. Maya'ların birdenbire göç etmelerine neden yine bir birey değildir. Atilla ya da Cengiz Han'ın buna neden olduğunu söylüyoruz ama değil. Onlar bunu yapamazlardı. Onlar yalnız birer sözcüydüler. Bugün Almanya'daki falanksı da Hitler yaratmadı. Hitler de yalnızca bir sözcü.

İnsanın bilinçaltında bir mekanizma var. Jung buna üçüncü kişi der. Bu üçüncü kişi, falanks içine girdiği zaman bireyin kendi kişiliğinin silinmesini sağlar. Falanks en çok sanatçı kişiliğiyle yakınlık kurabilmektedir. Onun için sanat falanksındır, bireyin değil. Sanat falanksın, madde ve yaşamın doğasına ilişkin bilgisidir.

Hopkins'deki *(Grove'daki Deniz Araştırmaları Merkezi)* Dr. *(Walter K.)* Fischer, bir gün, herhangi bir bilimsel buluşu bir önceki kuşağın yazmış olduğu şiirlerde görebileceğimizi söylemişti. Demokritos, İsa'dan dört yüz yıl önce bugünkü atom kuramı-

rı doğru olarak ortaya atmıştı. Sanatçı da falanksın bir sözcüsü. Bir insan güzel bir müzik dinleyip, güzel bir resim gördüğü, güzel bir şiir okuduğu zaman kişiliği falanksın içinde erir. Bu görülen, dinlenilen, duyulan güzelliklerin insanda neden olduğu duygulanmaları betimlemek istemiyorum. Yalnız insanın kendi kişiliği ile bireyi olduğu falanks arasında iyi bir duygu alışverişi bulunduğunu söylemekle yetineceğim. Çünkü insan falankstan koptuğu zaman yapayalnızdır. Ölür. Yaşamı için gerekli özsuyu falankstan alır çünkü.

Dağlardayken yalnızlıktan ötürü ruhsal bakımdan çok güçsüz kalmış insanlar gördüm. Yalnızken kimi şeyleri yapmak için bir neden görmüyorsun. Geçerli bir neden bulman olanaksız. Böyle bir durumda doğasını, duygularını bilmediğin, kavrayamadığın bir yaratıkla karşı karşıyasın sanki. Nedenleri, yönelimleri, değerleri, dürtüleri, sevinçleri, itkileri, doyumları, kendinden geçişleri, açlıkları seninki gibi olmayan bir yaratık.

Bunların hepsini birden sana bir tek mektupta anlatamam George. Bunları içeren bir roman yazmayı tasarlıyorum. Bir mektuba nasıl sığdırabilirim? Ed Ricketts pek çok kitap karıştırarak bu olayın bilimsel gerçekliğini araştırdı. Bu konuyu birçok kez, neyden bahsettiğimi bilmeden yazdım. *Tanrı*'da dört kez bu konuya ilişkin görüşler ileri sürmüşüm. Eski falanksla dağılmış. Bireyleri ölüme benzeyen ama ölüm olmayan derin bir uykuya daldırılarak dağıtılmışlar. Onların yerine fiziksel ve ruhsal yapısı kusursuz olan yeni bir falanks yaratılmış. Falanksların büyüklükleri değişebilir. Yengiler kazanabilecek bir ruhu bir gecede geliştirebilecek üç kişiden oluşabilir bir falanks. Çok coşkulu ve içlerinde kutsal ruh taşıyan üç kişi. Ya da bir eğlence sırasında, bir savaşta ya da bir salgında bireylerinin hepsi birden intihar edebilecek bir falanks oluşabilir. Bireyi olduğun falanks gerek görüyorsa seni kullanır. Sen, zamanı gelince kullanılabilecek bir maddesin, kaçışın olamaz.

Annemin durumunda bir değişiklik yok. Olamaz da. Umarım bu mektup sana üzerinde düşünebileceğin bir şeyler ver-

miştir. Bütünü ortaya çıkmadan yorum yapmaya kalkma. Kimi küçük ayrıcalıklar dışında elbet. Bütün ortaya çıkınca bunlar önemlerini yitirecektir.

Elbette ki bu konuyla çok ilgiliyim. Bu bana göre çok ama çok büyük ve korkunç bir şiir. Ben ne bir bilim insanı ne de araştırmacıyım. Yalnızca bu konuyu düşünürken çok büyük bir coşku duyuyorum. Bu şiiri yazmak öylesine güç ki, onu iyice içime sindirmedikçe, varlığımın bir parçası durumuna getirmedikçe böyle bir işe kalkışmam.

Bu hafta içinde *Tanrı*'yı düzeltip geri gönderdim. İyi oldu. Ballou sonbaharda ilk çıkacak kitaplardan olması için acele ediyor.

Sana ve Anne'a sevgiler. Sizinle konuşabilmeyi isterdim.

John

George Albee'ye

1933, Salinas

Sevgili George,
Sana bir öğüt vermek istiyorum. Hiç kimsenin, yazdıklarına ilişkin görüşlerini doğrudan doğruya sana açıklamasına izin verme. Eğer kendini ve içinde bulunduğun durumu başkalarının seni tanıdığından daha az tanıyorsan zaten yazamazsın. Yazarlık temelde yalnız kalmaya yazgılı bir iştir ve böyle kabul edilmelidir. Eğer yalnızlığını yok etmeye çalışırsan, ister istemez etkisinin de bir bölümünü yok etmiş olursun. Neden böyle bilmiyorum.

Hangi sonu kullanacağını söyleyemem. İkincisi pek Dostoyevski kokuyor, ayrıca sen de derisi yüzülen bir Kızılderili görmedin. Okurun da görmediğini ileri sürebilirsin. Bilmiyorum ama görmüş de olabilir. İkinci sonu gerçekmiş gibi yazmayı

başarabilirsin. Ama yazabilsen bile sözcükleri öyle seçmelisin ki onlar bile tek, benzersiz olmalı. Bana, sonunda bu kitabı bir yana bırakacakmışsın gibi geliyor. Kitabın iyi olmadığı için değil. Şimdiki yayıncılığın çok değişik koşulları olduğu için. Yapıtının anlaşılmasını istersin elbette. Dehanın anlaşılması için de bu gerekli. Ona bir saygınlık ve derinlik vermelisin. Howard Edminster'ı anlatıyorsun. Güzel şiirler yazan Howard özel yaşamında aşağılık bir şarlatandır. Yaşın bir tek kitap üstüne bu denli düşmemeni gerektirir. Sen olgunlaşmakta, gitgide bu kitabı aşmaktasın. Bir daha da onu yakalayamayacaksın. Onu bir yana bırak. Yayıncıların koşulları değişince yine düşünürsün. Biliyorsun bu bir öğüt değil. Nasıl çalışacağını ya da nasıl düşüneceğini söyleyemem sana. Benim yöntemim senin için yanlış olabilir. Elbette ki benim yaşam görüşüm seninkinden farklı olacaktır.

Midilli sonunda bitti. İkinci bölümü de yazdım. Carol fırsat bulduğu zaman daktiloya çekecek. Bitince sana bir kopya gönderirim. Okuduktan sonra geri yollaman gerekmez. Gösterişli bir öykü değil. Sanırım düşünsellik öyküye öyle serpiştirilmiş, olayların arkasına öyle gizlenmiş halde ki, okuru tedirgin etmeyecektir. Carol öyküyü beğeniyor ama korkarım bizim düşünme yetimiz birlikte gelişmiş olduğu için aynı gözlerle görüyor, aynı şeyleri duyuyoruz. Bir bak bakalım, beğenecek misin? Bu öyküyü yazarken hiç kesintisiz yarım saatten uzun bir çalışmam olmamıştır. Paragraflar arasında hep mide bulantılarımı bastırmak zorunda kalmışımdır. Böyle yazılmış bir öykünün sürekliliği olur mu diye düşünüyorum. Carol olduğunu söylüyor.

Sanırım hepsi bu. Burada değişiklik yok. Annemin bilinci gitgide kapanıyor. Hep ölmüş akrabalarının adlarını söylüyor.

Hoşçakal

John

Carl Wilhelmson'a

1933, Salinas

Sevgili Carl,
Bu bizler için çok kötü bir yıl oldu. Kimi zaman öylesine bunalıyorum ki kaçasım geliyor. Elbette olanaksız bu. Fiziksel engeller olduğu gibi ruhsal engeller de var. Böylesine engellerle karşılaşmamıştım hiç. Gerçekten yaşamımda ilk kez yüzyüze geldiğim tehlikelerden kaçamamaktayım. Doğru düzgün yazamıyorum. Birkaç sözcüğü yazarken bile çalışmam binbir kesintiye uğruyor.

Genelde hepimiz haklıyız. Carol'ın belki de yakında sağlığı bozulacak. Biliyorsun, art arda birkaç yayıncı iflas etti. Yeni kitabım *(Bilinmeyen Bir Tanrıya)* uzun süre elde kaldı. Sonra dört öneri aldık. Ballou'yu seçtim, çünkü ondan hoşlanıyor, ona güveniyorum ve ne başka kimseden hoşlanıyor ne de kimseye güven duyuyorum. Kitap sonbaharda basılacak. Provaları dün değil, bir önceki gün geri gönderdim. Sonuncusunun *(Cennet Çayırı)* sanırım İngiltere'de buradakinden daha çok şansı olacak. Yine de bir süreliğine bir şey söyleyemeyiz.

Keşke seni görmeye gelebilseydim. Olanaksız. Babama yardım etmek zorundayım. Ne tuhaf değil mi, korktuğum iki şey de başıma geldi. Verimsizlik ve defter tutma. Büyük defterlerdeki sütunları sayılarla dolduruyorum. Bu işi üç saat yaptıktan sonra aptallaşıyor, kendi işime eğilemiyorum. Şimdi dairelerde çalışanların nasıl o bildiğimiz duruma geldiklerini anlıyorum. O sütunlarda insanı sersemleten bir şey var. Elimizdeki büyük defter bitince bir başkasını açana dek baygınlık geçireceğim herhalde. Ara sıra haftasonlarını geçirmek için evden ayrılıyoruz ama Palo Alto çok uzak. Yoksa Berkeley'de mi oturuyorsun?

Kimseye yazmamalıydım. Derin üzüntümüzün mektuplarımıza yansımaması olanaksız. Bu mektubu biraz bekleteceğim. Eğer senden bir haber alırsam bir iki satır daha ekler gönderirim.

(İmzasız)

Carl Wilhelmson'a

9 Ağustos 1933, Salinas

Sevgili Carl,
Bu iletişim kopukluğunu çok yadırgıyorum. Umarım bundan böyle kesintiye uğramaz. İlişikte sana uzun zaman önce yazmama karşın gönderemediğim bir mektup var *(bir önceki mektup).* Adresini bilmediğim için gönderememiştim.

Koşullarımız eskisi gibi sürüp gidiyor. Annem yavaş yavaş ölmekte. Çok uzun süreceğini sanmıyorum. Uzun bir süre çalışamamıştım ama şimdi nasırlaştım, çalışabiliyorum. Bunu düşündüğüm zaman, yaptığım kalpsizlikmiş gibi geliyor. Sen benden daha karmaşık bir insansın. Çalışıyorum, çünkü çalışmayı seviyorum. Böylesine basit başka bir neden de aramıyorum. Bir noktadan sonra "ben"imi yitiriyorum. Sevindirici bir olay bu. Bundan bir iki yıl önce benim yapımın büyük sanatçıların yapısından değişik olduğunu anladım ve buna sevindim. O gün bu gündür çalışmayı daha çok seviyor, her günün sonunda iyi ve dürüstçe çalışmanın ödülünü alıyorum. Gitgide daha az karmaşık bir insan olmaktayım. Bu beni mutlu ediyor. Türlü yönlere dağılmış olan güçler şimdi toplanmış, tek yönde etki ediyorlar. Yazmak istediğim bir kitabım var. Bir süre onu düşünüyor, sonra da yazıyorum. İşim burada bitiyor. Kitap sona erince ona çok az ilgi duyuyorum. Genellikle bir kitap ortaya çıkana dek ben başka bir kitaba bağlanmış oluyorum.

Son kitabımı beğeneceğini sanmıyorum. Gerçekliğin çok uzağında. Gerçekçiliğe yeteneğim olmadığı gibi bağlılığım ve inancım da yoktur zaten. Buna göre gerçekçilik de bir tür düşlem. Boileau, Mencken'den daha akıllı bir adam. Faulkner'ın kokuşmuş kişileri kahraman olmadıkları sürece benim için ilginç değiller. Belki aptalca bir şey ama ben buyum. İnsanın içinde Freud'un libidosundan daha derinde, daha güçlü, bilinmeyen olaylar var. Jung'un libidosu gerçeğe biraz daha yakın ama o da yeterli değil.

Yapımın özelliklerinden hoşnutum. Ne var ki ancak eylem durumunda benim için önem taşırlar.

Biliyorsun Tille öldü. Şimdi Joddi adında bir başka köpeğimiz var. Çok güzel bir İrlanda teriyeri. Onu çok seviyoruz. Daha altı aylıktan biraz büyük olmasına karşın yaşamım boyunca onun kadar çetin köpek görmedim.

Eğer sen de benim her yarım saatte bir gördüğümü, gerçek yaşlılığı ve insan bedeninin gerçek çöküşünü izlemiş olsaydın yaşlılığa ilişkin düşüncelerini değiştirirdin. Ölü bir gövde düşün. Ara sıra, titrek bir ışık gibi bir yaşam belirtisi bir görünüp hemen sonra sönüyor. Yaşamımız çok derinden sarsıldı, altüst oldu. Eğer çalışmak için fırsat bulabilirsem bu benim için iyi bir kaçış oluyor. O zaman yaşamımızdaki sarsıntıya o denli aldırmıyorum.

Bir iki aya kadar bir kitabım çıkıyor. Senin yerinde olsaydım o kitabı okumazdım. Nasıl bir yere yöneldiğimi görmek seni şaşırtabilir. Her zaman eğilimli olduğum fizikötesine gitgide daha çok yöneliyorum.

Şimdi ofise gidip büyük deftere sayılar yazmak zorundayım. Sonra eve dönüp öğleden sonra biraz çalışacağım. Bir süre sonra yine yazarım. Senden haber bekliyorum, eski dostum.

Sevgiler

John

O sıralarda Robert O. Ballou'ya yazdığı bir mektupta şöyle diyordu:
"Altı aylık bir gerginlikten sonra sonunda babam da geçen hafta hastalandı. Neredeyse annemin durumuna düşüyordu o da. Kılpayı kurtuldu. Bütün bu olaylar arasında çok ters görünse de yeni bir kitaba başladım (Yukarı Mahalle). *Çok hızlı ilerliyor. Hafif, eğlendirici ama gerçek. Paisanoları tanımayanların buna inanmaları güç. İnanıp inanmamaları umurumda değil zaten. Bu kitabı yazarken eğleniyorum. Özellikle bu son sarsıntıdan sonra böyle bir eğlenceye gereksinimim vardı. Kendimi toparlamamda bana yardımı olur. Evimiz hızla çökmekte. Bu ev çökünce geriye bir şey kalmayacak."*

20 Kasım'da da babası için şunları yazmıştı:

"İyi bağlanmamış bir makine gibi sallana sallana parçalanıyor. Sinirleri bitmiş, bu da uyuşukluğa ve görmenin azalmasına neden olmuş. Durumundan dolayı tedirgin. Meraklanıyor. Kayalıklara doğru hızla sürüklenmekteyiz. Annem daha altı ay yaşarsa babam ondan önce göçecek gibi. Eğer annem erken ölürse belki babam toparlanır. Ne var ki her geçen hafta bu olasılık azaltmakta. Ölüme katlanabilirim ama iyi ve güçlü bir adamın böyle kendini parça parça edip yok olmasına, bu yavaş işkenceye dayanamıyorum."

Edith Wagner'a

23 Kasım 1933, Pacific Grove

Sevgili Bayan Wagner,
Hastalığınıza çok üzüldüm. Umarım tedavi etkisini çabuk gösterir. Hastalıklar artık eskisi gibi çok etkilemiyor beni. Bir dayanma çizgisi var. O çizgiyi aşmış olmalıyım. Yakında iyileşeceksiniz. Ağrı başka bir olay. Ağrılar çekmenizi hiç istemem. Umarım yakında iyileşirsiniz.

Ben Salinas'ta kalıyorum. Babam öylesine çöktü ki onu Carol'la birlikte buraya getirdim, ben de Salinas'a döndüm. Şimdi Mary Salinas'ta olduğu için babam da orada. Gelecek Cumartesi onu yine buraya getireceğim. Kendi kendini yiyip bitiriyor. Grove onu yatıştırıyor gibi. Annemse, hep öyle, hiçbir değişiklik yok.

Kitabı beğendiğinize sevindim (*Bilinmeyen Bir Tanrıya*). Kişinin özyapısını gözardı edip Homeros'taki gibi genelleştirilmiş bir özyapı imgesi kullanmam eleştirmenleri yadırgatmışa benziyor. Oysa İncil ve Eskiçağ yazarları incelenirse yaptığımın yeni bir şey olmadığı görülür. Bugünkü sözde gerçekçilik yeni bir kavram. Bu sözde gerçekliğe uymayan herkese kuşkuyla bakılıyor. İşin töresel yanına gelince, bizim töremiz yak-

laşık iki yüz yıl önce başladı. En çok yirmi beş yıl içinde de yok olup gidecek.

Ancak bir ay kadar önce buraya geldiğimizde verimli çalışmaya başlayabildim ve bir kitabın dörtte üçünü yazdım. Önceleri çalışamayacağımı sanmıştım, oysa babamın çöküşü beni kamçıladı. Gerçekten binbir zorluk içinde yazmaktayım. Salinas'taki eve şimdilerde çok gelen giden var. Geceleri yürüyen yaratıklar gördüğümü sanıyorum. Bunları görmek hoş değil. Bu sonuncu kitap Monterey paisanolarını anlatan neşeli bir öykü. Tümüyle, bu sırada evimizi saran hüzün dolu havaya bir başkaldırı sanırım. Babam kitaptaki kişilerin küfretmesinden hoşlanmıyor. Ne var ki, yazmak konusunda bana verilen bütün öğütleri tutsaydım hiç iyi olmazdı. Doğruluğuna inandığım şeyleri yazmaya çalışıyorum. Benim için doğru olan, başkaları için de doğru değilse o zaman iyi bir yapıt veremedim demektir. Ama görmek için benim kendi gözlerim var. Başkalarının gözlerini niye kullanayım? Karnımızı doyurabildiğim ve kitaplar yazabildiğim sürece başka bir isteğim olmayacak.

Sonbahar konserlerini dinleyebilmek için elden düşme bir radyo aldık ama boşuna, çünkü babam buradayken radyonun sesini sonuna dek açıp bütün konuşmaları dinliyor. Böyle bir durumda çalışmak olanaksız. İyi olmadığınıza göre size neşeli bir mektup yazmalıydım. Oysa yakınmalarla dolu bir mektup oldu bu.

Yazılarımda yüreklilik bulacağınızı ummayın. Eğer yaşamdan az şey beklerseniz onun size tokat atma yetisini sınırlandırmış olursunuz. O zaman yaşam için istediğiniz her şeyi söyleyebilirsiniz.

Umarım şimdi daha iyisiniz.

Sevgiler

John

George Albee'ye

(Albee'ler New York'a taşınmışlardır.)
1934, Pacific Grove

Sevgili George,
Sanırım ruhsal durumum sana mektup yazmaya itiyor beni. Mektubunu az önce aldım. Birkaç saattir yeni yazılar üstünde çalışıyordum. Onları sana anlatacağım. Mektup yazmak iyi bir değişiklik olacak benim için.

Ne istediğimi soruyorsun. Çok şey isteyen bir insan sayılamayacağımı sen de çok iyi biliyorsun. O nedenle ben iyi ya da ısrarcı bir baştan çıkarıcı değilim. Enerjim var ama bunları düşündüğüm zaman –arzuları demek istiyorum– bunları gerçekleştirebilecek kadar çok istemediğimin ayrımına varıyorum. İyi yiyecekler yemeyi severim. İyi giysileri de severim. Ama onları elde etme sorunuyla karşılaşınca dikkatimi gereken noktada toplayamıyorum. Üstüme geçirebileceğim herhangi bir iş pantolonuyla, karnımı doyurabileceğim bir parça havuç beni hiç de mutsuz kılmaz. Fakat beni en çok ben yapan şey, gülünç olanı hemen kavrayabilmem. Bu yakaladığım şey anlamsızlık veya aptallık da olabilir. Gülünç olanın ya da gülünç olma korkusunun birçok insanın yaşam çizgisini belirlediğini görüyorum. Bende ise böyle bir itki yok. Ben bedensel olarak öylesine yalın bir insanım ki uyuyabileceğim kuru ve yumuşak bir yer, karnımı doyuracak herhangi bir yiyecek, ara sıra, –beni çok tedirgin ettiği zaman– cinsel ilişkide biraz meni akıtmak ve bol bol çalışmak... İşte benim için rahat bir yaşam, bunları içeren bir yaşam demek. Görüyorsun ya, ancak tembel ve aptal bir hayvanın yaşamı gibi bir yaşam biçimi bu. Korkuyorum. Ne bir şeyim olsun ne de ben bir şey olayım istiyorum. İsteklerim yok. Çünkü insanın istediği şeylerin çok olması yorucu.

İki şey istiyorum. İkisi de olumsuz ve ikisini de elde etmem olanaksız. Bir yıldan beri istemekte olduğum şeyler şunlar: Uzun bir süre gözlerinde korkulu bir soruyla yatmış olan annemi ve baba-

mı düşünürken yüreğimde duyduğum acıyı unutmak istiyorum. Babam bir yılda beceriksiz, bir söylediğini durmadan yineleyen bunak bir ihtiyar oldu. Her an gözyaşı dökecek denli mutsuz. Bu isteklerim, "ben"deki kimi yaraların iyileşmesi için. Bu iki şey beni bilinçli bir birey yapan salt iki şey. Onlar olmasaydı, karaya ve insanların üstüne yayılmış dev bir denizanası gibi olacaktım. Sınırları olmayan kişiliksiz bir canlı. İstediğim de bu. Ben olan her şeyin yıkılması, yok olması. Çalışmak kesinlikle gerekli çünkü her şey çalışmanın ürünü. Bir an hiçbir iş olmasa bütün gazlar yoğunlaşıp katılaşır, katılaşmış maddeden bir "ben" oluşur. "Ben" oluşunca çok tedirgin oluyorum. Büyük isteklerim olmadığı gibi büyük sevgilerim, büyük hınçlarım da yok. Hak duygumla acımasızlığım da yok. Bir canlıyı öldürmekten de incitmekten de bir tür hoşnutsuzluk duyuyorum, hepsi bu. Bende ahlak duygusu olduğunu sandın ama yok. Yalnızca ahlaksızlık bana aptallık gibi geliyor, çoğu zaman da kötü parasal koşulların neden olduğu bir aptallık. Cinsel serüvenlere hayır deyişim cinsellikle ilgili oldukları için değil, bu serüvenlerin nedenlerine karşı çıktığım içindir.

Yazmış olduğum iki isteğin gerçekleşme olasılığını biraz artırır düşüncesiyle bir süre buradan uzaklaşmayı kararlaştırdık. Yine de gerçekleşmeyebilir. Ama zorlamayla ya da birlikte mezarlığa gitmekle unutmak kolaylaşmaz.

Bu yeni durumda mutsuz olmadığımı düşünmekte haklısın. Hiçbir zaman yüzeye çıkmıyorum. Hep çalışıyor, çalışıyorum. Paraya gelince iki ya da üç yüz dolardan çoğunu düşünemiyorum. Carol'ı seviyorum. O benim için benim kendim için olduğumdan daha gerçek. Kendimi düşündüğüm zaman gerçekte Carol'ı düşünmekte olduğumun ayrımına varıyorum sık sık. Eğer ne istediğimi düşünmeye kalkarsam bunun ne olduğunu Carol'a soruyorum. Kimi zaman maddi açıdan daha kesin isteklerim olmasını dilerdim. Onları elde etmek için vereceğim mücadele son derece tatmin edici gelebilirdi belki. Eğer bir kimsenin beni bir birey olarak düşünüyorsa, gerçekte Carol'ı düşünmesi gerektiğine inanıyorum.

Şu sıralar kısa öyküler yazmaktayım. Onları satmak istiyorum. O nedenle karakterleri insanların sevebileceği gibi yaratmaya çalıştım. Görünenin arkasındaki anlam bir süre bir yana bırakılabilir.

Aramızda kalsın ama, Bayan McIntosh'un beni bir düzene sokmak istediğini söylerken ne demek istediğini pek anlayamadım. Eğer çalışmamı dikkatle izleseydi düzenim onu korkuturdu. Alışılmışın dışındaki düşüncelerin kafamda nasıl oluştuğunu, onları sabırla nasıl geliştirdiğimi görmesini isterdim. Hiçbir öğüdün beni değiştirebileceğini sanmıyorum çünkü bendeki itki, öğüt kabul edebileceğim bir itki değil. Kitaplarımın onlara para kazandıramamasından bıktıkları zaman bana bir tekme vururlar. Görüyorsun, bir serseriyim ben, kızkardeşime göre bir şarlatanım. Ailem benden utanıyor. Ama bunların hiçbiri benim için bir önem taşımıyor. Eğer bende bir itici güç varsa, bende olanlarla bir şeyler yaratabilirim.

Biraz korkunç bir mektup oldu bu. Böyle olmasını istememiştim oysa. Çok iyi ve düzenli çalışabildiğim için gerçekten mutluyum. Ben yaşamı senin kadar ciddiye almıyorum. Geçen yıl içimde çok acılı olan bir yan kurudu.

Bugün, oturup ateşe bakmazdan önce bir sayfa daha yazmak istiyorum. Sorun şu ki ateşe bakıyorum, sonra kalkıp çalışmak istiyorum. Masayı yakına çekip defterimi de kitaplığın alt gözüne koyuyorum. Defteri alabilmem için bir sopa gerek. Ama o sopayı almaya üşeniyorum. İşte sorun bu.

Umarım bu mektup seni karamsarlığa sürüklemez. İyimser olmayan her şeyin kötümser olduğu konusunda yaygın bir inanç var. Ben kötümser bir yazar olmaya yazgılıyım, çünkü o bin yıllık mutluluk çağının gelişini göremiyorum.

Hepsi bu

(İmzasız)

Şubat ayında Bayan Wagner'a şöyle yazıyor:
"Bu yörenin insanlarını konu alan kısa öyküler yazmaktayım. Kimilerini sanıyorum siz bana anlatmıştınız."

Bayan Wagner'ın Robert Louis Stevenson'la karşılaştığı âna dair anısı Steinbeck'in "Edith McGillendy'nin Robert Louis Stevenson'la karşılaşması" adlı bir başka öyküsüne daha konu olmuştur.

Edith Wagner'a

(Kart)
4 Haziran 1934, Pacific Grove

Sevgili Bayan Wagner,
Mektubunuz bu sabah geldi. Sizin de o anıdan bir öykü yazdığınızı bilmiyordum. Daha başka öykülerle birlikte o öyküyü de gönderdim. Siz nasıl isterseniz öyle yaparım. Eğer öyküler basılmışsa o öyküyü aradan çıkarttırırım. Basılmamışsa geri isterim. Lütten bana yazıp ne yapmam gerektiğini bildirin.

Carol Salinas'ta. Babama bakıyor. Ben de burada yazarak, sanki içimde bulduğum bir açıklıktan kendimi dışarı vuruyorum.

Öykülerinizden birini aşırmışsam beni bağışlayın. Önüne çıkan her parlak şeyi –olay, durum ya da kişilik– kapıp kaçan utanmaz bir saksağanım ben. Yine de bilseydim bunu kesinlikle yapmazdım. Bu konuda siz ne derseniz onu yapacağım.

Mektubunuz için teşekkürler. Kısa bir mektup aldım, kısa bir yanıt veriyorum.

John.

George Albee'ye

15 Ocak 1935, Pacific Grove

Sevgili George,
Bugün bir süreden beri ilk kez, çalışma defterimin dışında birisine bir şeyler söyleme ve bunun için zaman ayırma isteği duydum. Biliyorsun, bir komünistin özyaşamını yazmak istiyor-

dum. Bayan McIntosh bunu bir roman yapmamı önerdi. Sorun işte o zaman başgösterdi. Özgeçmişimi bir gazete dizisi gibi yazmayı tasarlamıştım. Roman yazacak olunca iş büyüdükçe büyüdü. Böyle gidemezdi. Bir süredir bu tasarıyla birlikte yaşıyordum. Şimdi o tasarıyı ne ölçüde aştığımı bilemem. Ancak, meyve bahçeleriyle dolu bir vadide, küçük bir grevi ve insanın kendi kendisiyle sonsuz, amansız savaşımını sembol olarak kullanmak istiyorum. Ben grevle, insanların gündeliklerinin artmasını amaçladığı için ilgileniyor değilim. Hakla ya da baskıyla da ilgilenmiyorum. Burada benim için grev yalnızca koşullara ışık tuttuğu için önemlidir. Ne var ki insan kendi içindeki kimi şeylere hınç duyar. Doğada karşısına çıkan her engeli yenmeyi başarmıştır. Oysa, bütün bireyleri teker teker öldürmedikçe kendi kendisini yenemez. Benim yazdığım, hep bir arada olan iki şey, (*insanın*) kendine olan hıncıyla, kendine olan sevgisidir. Kitap yabanıl ve acımasız. Yargılamadan, bir bilinci yansıtmak istedim. Bu bilincin kalabalığındaki gibi çılgınca diyebileceğimiz bir sürükleme gücü olduğunu sanıyorum. Gelişigüzel yazılmış bir kitap.

Tanrı'ya, bir yılda mevsimlerin değişmesi gibi duru bir devinim vermeye çalıştım. Bu kitapta ise her an yabanıl, yırtıcı çıkışlara dönüşebilen huzursuz, tedirgin, yavaş ama ters bir devinim olmasını istedim. Bunun için sıçramalı bir yöntem kullandım. Kitabı bir cümlenin yarısında bitirdim. Bir tek insanın yaşamının çembersel bir devinimi var ama sonu yok. Bunu, kitabı en önemli ve en coşkulu noktada bırakarak, bir sonuç belirtmeden bitirerek açıklamak istedim.

Kitap düzensiz ama eğer eline geçer de okursan kendi düşüncelerine kulak ver. Bakalım kitapta, korkunç bir düzen içinde korkulu bir devinim görebilecek misin? Açıklamalı konuşmalarla diyaloglar kitabın yüzde seksenini oluşturuyor. Böyle bir yapıt genellikle basit bir yapıt olarak nitelendirilir. Baştan sona dek dikkatle okudum. Derinliği olmayan çok az cümleye rastladım. Ayrıca kitaplarda, bir profesör gibi konuşmaya çalışan o soylu adam tipi beni hasta ediyor. Bu kitabın neye benzeyeceğini bilmiyorum.

Belki de insanların satın almalarına elvermeyecek denli acımasız. Hem işçi hem de işverenin kendilerine göre sonuçlar çıkaracağı bölümler olmakla birlikte, ne bu yanın ne de ötekinin desteğini sağlayacak nitelikte değil. Bu kitabı bir biçime, bir düzene sokup göndermem en az bir ay ister. Eğer Bayan McIntosh'u görürsen söyle olur mu? Şubat'ın on beşine dek gönderirim. Kitabın adını *Kayıp Cennet*'teki tartışmanın ilk bölümünden aldım.

O'nun egemenliğini istemeyen Ruhların
Sayısız güçleri silahlanmış.
Bense onu yeğliyorum,
Cennetin düzlüklerindeki Bitmeyen Kavgada,
Zıt güçlere karşı koyan gücünü.
Ve O tahtını sarstı. Toprak yitirilse ne olur?
Her şey yitirilmiş değil ki! Ele geçirilemez istenç
Ve öç alma çabası, ölümsüz hınç.
Ve yüreklilik hiç mi hiç yenilmez, boyun eğmez.
Daha ne kaldı ele geçirilemeyecek olan?

Bugün öğleden sonra kitabı bitirdiğim zaman coşkudan neredeyse kasılıp kalacaktım. Bu ânı aylardır düşleyip bekliyordum. Yalnız bir gözden geçirmek gerek. Çok değişiklik yapmak gerekmeyecek. O tür bir kitap değil.

Şu sırada kendimi derin bir sayıklama durumundan yeni kurtulmuş gibi hissediyorum. Birkaç gün içinde bu da geçer sanırım. Kitabın başına öyküdeki bütün kişilerin ve olayların uydurma olduğunu yazmalıyım, çünkü anlattıklarımın hepsi yaşanmış olaylar. Onları anlattığım için kimsenin incinmesini istemem. Keşke bu kitaba sığdırmak istediklerimin onda birini anlatabilmiş olsam!.. Bilmiyorum, bilemem de. Çabuk kızan kişiler bu kitabı okumasın. Ah, ne yapıyorum! Boyuna konuşuyorum. Mektup yazmaktan çok yoruldum. Son sekiz gün içinde otuz bin sözcük yazdım. Bu mektubu daha sonra bitiririm. Şimdi deniz kıyısında yürüyüşe çıkacağım.

Bir gün geçti. Biraz da suçluluk duyarak tembelliğin tadını çıkarıyorum. Yarın yeniden çalışmaya başlayacağım. Akşam çok sevdiğim charteuse likörünün de yardımıyla yorgunluğumun birazını attım. Bu mektubun birinci bölümü çılgınca.

Carol'ın annesi, kızı eğer ölürse cenaze masrafları karşılansın diye yaptırdığı sigorta poliçelerini göndermiş. Noel armağanı olarak düşünülmüş gerçi, biz geç aldık. Gerçekten iyi bir Noel armağanı olurdu değil mi? Sen ne düşünüyorsun?

Güneş çok güzel parlıyor. Ed'in toplayıcılarından biri dün gece laboratuvarda çok sarhoş olmuş, kavanozlardan birinin üzerine kapaklanmış. Pantolonuyla ayakkabılarını orada bırakarak gitmiş. Ed çok öfkelenmiş. Ertesi sabah toplayıcı Gabe, üstünde upuzun bir palto, ayaklarında lastik çizmelerle içeri girince Ed, "Gabe, hiç olmazsa iş başındayken ayık dursaydın," demiş. Gabe dostça kollarını ona dolayarak, "Eddie, şimdi hıçkıra hıçkıra ağlayacağım, bunu seziyorum ve seni bağışlıyorum," diye yanıt vermiş. Ed'se, "Bağışlamak mı? Ne diyorsun sen?" diye bağırmış. Gabe'in karşılığı şu: "Eddie, beni kucaklayabileceğini sanma sakın!" Bunu söyledikten sonra dönmüş, paltosunun arkasını kaldırmış. İçinde arkası olmayan bir kot pantolon, ortada koskoca, çıplak bir popo. Ve Gabe "Eddie," demiş, "Bu durumda insanları görmeye gittim. Ben bunu yapabiliyorsam beni kucaklayamazsın belki ama ben seni hiç değilse denediğin için bağışlarım." Ed iskemlesinden kalkmış, herkese birer içki vermiş, kendisi de almış. "Böyle bir adama ne yaparsın?" diyor Ed.

Ed çok iyi. Bu sıralar daha da iyi. Dün öğleden sonra bize uğramıştı. Uzun bir mektup oldu. Hep kendimi anlattım. Uzun süredir böyle bir mektup yazmamıştım. Bu yazı makinesini seviyorum. Hızlı bir makine. Bir kedi görüyorum. Sen iki kedi görüyorsun. Kimler kedi? Hepsi bu efendim. Bu mektubu alınca istersen bir zarfa koyarsın. Yalan dolan yok efendim. Tanrı'ya şükür, bizim bir düzeyimiz var efendim, sizin gibi bir yabandomuzu bizi bu çizginin altına düşüremeyecek.

Sizi böylesine sevdiğim için bağışlanmamı dilerim.

Tavşan Steinbeck

Anne Hadden'e

1935, Pacific Grove

Sayın Bayan Hadden.
Yardımınız için teşekkür ederim. Durumu size anlatayım. James Phelan Edebiyat Ödülü için süre yakında bitiyor. Bir arkadaşım başvuru kâğıtlarını gönderdi. Bu yarışmaya yalnız eyalette yaşayanlar katılabiliyor. Alanımızda uzman, bizi iyi tanıyan, seçici kurulun yaşamımızla ilgili özel bilgi için başvurabileceği üç kişinin adı isteniyor.

Özel yaşamımızla ilgili ne sorarlar bilmiyorum. Alışkanlıklarımızı sorarlar belki. Bilmiyorsunuzdur, size bilgi vereyim.

Kahve ve tütünü uyuşturucudan saymazsak, bunlar dışında birçok kötü alışkanlığım var. Bu alışkanlıklar hiçbir zaman tutku düzeyine ulaşmamıştır gerçi. Uzun yıllar önce bir geceliğine hapse atıldım. Nedeni de o günkü olayların, aşırı coşkunun ve bir polise dayak atabileceğime dair makul bir görüşün birleşimiydi. Sonunda dayak atamayacağım kanıtlandı. Seçici kurulun bunlarla ilgileneceğini sanmıyorum ama belki sorarlar diye anlatıyorum. Evliyim, karımla çok sık ve deliler gibi kavga ediyorum. Her ikimiz de bundan çok hoşlanıyoruz. Son olarak da çok çalışkan bir insanım. Son romanım yüz yirmi bin sözcük. Bunu dört ayda yazdım.

Bana kefil olmanızı istemekten sıkılıyorum. Benim için bir kitap göndermek, kitabı incelemelerini beklemek daha rahat olacaktı.

Yazmak istediğim uzun ve değişik bir roman var. Ancak onu yazmaya başlamadan önce biraz para kazanmalıyım ki çalışmam kesintiye uğramasın. Phelan bin dolarlık bir ödül. Bir yıl yetecek bir para ama biz bir yılı dört yüz dolarla geçirmeye alışık olduğumuza göre bu ödül bana iki yıl sürekli çalışma olanağı sağlayacak.

Umarım bana kefil olmanız sizi bir yük altına sokmaz. Bu ödül için umudum yok gerçi. Ama katılmak zor olmadığına göre, siz de yardım ederseniz, katılmaya karar verdim.

Saygılarımla

John Steinbeck

Bayan Hadden ona kefil oldu. Phelan Ödülü yöneticilerine yazdığı mektupta şunları söyledi:

"Üniversiteye gitmek için Salinas'tan ayrıldıktan sonra onu çok az gördüm. Ancak annesi, babası ve arkadaşlarıyla ilişkim hep sürdü.

Altın Kupa *adlı romanını yazarken kış boyunca karla kaplı olan Tahoe Gölü'nde bulunduğundan araştırmaları için gereken kitaplar görevli olduğum kütüphaneden gönderilmiştir.*

Bana göre John Steinbeck yaratıcı ve yetenekli bir yazar. İlk kitabı Altın Kupa*'dan son kitabı* Cennet Çayırı*'na kadar bütün yazdıklarında yeteneğini ve yaratıcılığını görmek olası. Bence John Steinbeck geleceğine umutla bakabileceğimiz sağlam kişilikli bir yazar."*

John Steinbeck bu ödülü kazanamadı.

Mavis McIntosh'a

4 Şubat 1935, Pacific Grove

Sevgili Bayan McIntosh,

Sözleşmeleri imzalayıp gönderiyorum *(Yukarı Mahalle).* Bence koşullar uygun. Teşekkür ederim. Bana karşı çok iyi davrandınız.

Yeni kitabı size ayın on beşi dolaylarında gönderebileceğiz. Kitabın adını bir sözcük daha ekleyerek çok az değiştirdik, *Bitmeyen Kavga* yaptık. Böylesi kulağa daha hoş geldiği gibi daha hareketli bir izlenim bırakıyor. Bence biraz ayrıksı bir yapıt. Hatta çokça ayrıksı çünkü yazarının, ahlak görüşünü içermiyor. Erkek işçilerin konuşmaları kadın derneklerince pek coşkulu bulunabilir ama onlar nasıl olsa böyle şeyler olabileceğine inanmadıkları için varsınlar istedikleri gibi düşünsünler. Bu tür konuşmaları çok iyi biliyorum. İşçilerin bu doğal konuşmalarının beğenilmeyip Oxford öğrencisi gibi konuşmalarının beklenilmesi beni hasta ediyor.

İşçilerin konuşmalarında çok ilginç şeylere rastladım. Yerel deyimleri kastetmiyorum. Demek istediğim bu ülkedeki mevsimlik işçilerin hepsinde ortak olan dil özellikleri. Hemen her işçi o dili kullanır. Dilin genel kuralları var. Dilbilgisi kurallarının sap-

ması da değil olay. Bu epey gelişmiş bir konuşma biçimi. "İng"in sonundaki "g" sesinin kullanılışı şaşırtıcıdır, "g" kısa ve zor bir tümcenin sonunda anlamın vurgulanması istendiği zaman kullanılır. Anlamdan bir şey eksiltmek istenildiği zaman da kullanıldığı olur ama çok seyrek. Kimi sözcüklerin, örneğin "something" in sonundaki "g"nin düştüğü pek görülmez. Eğer düşerse sözcük "somepin" ya da "somepm" biçimlerine dönüşür. "Thinkin" diyen birisi cümlenin sonundaki "morning" gibi bir sözcüğü "mornin" diye söylemez, "morning" der. Bunları size, yazılanları okurken bir tümcede neden değişik zamanları kullandığımı ya da niye bir sözcüğün sonunda "g" kullanmışken, ötekinde kullanmadığımı anlayabilesiniz diye yazıyorum.

KKitabımı beğenmenizi bekleyemem. Ben de beğenmiyorum. Çok kötü bir kitap. Yalnız okumayı bitirdiğiniz zaman büyük bir düzensizlik içinde korkunç bir düzen bulacağınızı umarım. Öyküler başlayıp bir resim içinde gibi dolanıp duruyor. Yüzler bir görünüp bir yitmekte. Kitap bir türlü sona ulaşamıyor. Bir insanın yaşamı öldüğünde biter, ama sonu gelmez insan hareketinin öyküsünü nerede bitirebilirsiniz? Siz anlatmayı nerede durdurursanız durdurun, öykünün hep arkası var. Bunu göstermek için en merak uyandıran yerinde öyküyü kestim.

Umarım Bay Covici kitapla ilgilenir. Çok yorgunum. Bu kitap çok kısa sürede bitti.

Selamlar

John Steinbeck

Wilbur Needham'a

(Los Angeles Times'ta *kitap eleştirmeni.)*
1935 başları, Pacific Grove

Sayın Bay Needham,
Yakın ilginiz için çok teşekkür ederim. Ancak birkaç hafta önce Covici-Friede'nin yazdıklarımla ilgilendiklerini öğrendim. Öyle-

sine ilgilenmişler ki yalnız son kitabımı değil, yazmış olduğum öteki kitaplarımı da basmak için sözleşme yaptılar. *Yukarı Mahalle* Mayıs ayında, şimdi üstünde çalışmakta olduğumu da belki daha önce basacaklar. Son kitabın adı *Bitmeyen Kavga.*

Elbette ki bu durumdan dolayı çok mutluyum. Bu son iki yılda çok zor günler geçirdik. Zahmetinizden ötürü teşekkür ederim. Görüyorsunuz, şimdi yeni bir yayıncı aramaya gerek kalmadı. Ballou iyi ve duygulu bir adam ama sanırım New York'taki rekabet ortamına katılabilecek bir insan değil. O bir beyefendi. Orada, başarmak için gerekenleri yapabilecek insan değil.

Sizinle yazılması birkaç yıl sürebilecek çok zor bir roman için görüşmek istiyorum. Daha kurgusunu bile tasarlayamadım. Ancak, anlatmak istediklerimi içerecek ve aktaracak bir araç olarak düşündüm. Bu romanı yazmak için Meksiko'ya gitmek istiyorum. Belki bu yaz gideriz oraya. Umarım gidebiliriz çünkü çok kısa bir süre içinde romana başlamak istiyorum.

Umarım uygun bir zamanda bizi görmeye gelirsiniz.

Saygılar

John Steinbeck

Bitmeyen Kavga*'yı McIntosh ve Otis'e gönderdiği zaman, Covici'nin bu kitabı geri çevirmesi durumunda, öteki kitaplar konusundaki sözleşmeyi anımsatmalarını vurguladı. Daha başka önerileriyle birlikte şunu da ekledi:*

"Houghton, Mifflin ve Random yayınevlerinin de kitaplarıma büyük ilgi duyduğunu göreceksiniz."

Mavis McIntosh'a

Nisan 1935, Pacific Grove

Sevgili Bayan McIntosh,

Covici'nin davranışının beni çok sarstığını söylemeliyim. Sarsılmamın nedeni kırgınlık değil. *Bitmeyen Kavga*'daki davranış bi-

çimine iyi bir örnek oluşu. Dünyada bu olayı soğukkanlılıkla görüp düşünmek isteyen kimse yok mu? Bu ideolojinin yanlış olduğu konusundaki eleştiriye gelince, dünyanın en aptalca eleştirisi. Yeryüzünde kaç komünist varsa o sayıda da komünizm kuralı var. Kitaptan da anlaşılacağı gibi doğru olan yalnız bu değil. İdeolojilerin, durumlara uydurulmak için değiştirildikleri de doğru. Ben bu kitapta hiçbir şeyi uydurmadım. Kitapta önderlerin kullandıkları tümcelerin, önderlerin kendilerince kullanıldıklarını kulaklarımla duydum. Kitabın her iki yanın saldırısına uğrayacağı savına gelince, hiçbir tarafın tutmayacağı bir kitap yazarken böyle saldırıları bekliyordum. Eğer bu saldırıların etkisi olacaksa kitabın nasıl sattığından benim de haberim olmalı.

Her iki taraftaki kişilerle sorun bu işte. Ya ideal bir komünist ya da çok kötü bir komünist canlandırırlar kafalarında. Ve her iki yan, bir komünistin de insan olduğunu, bütün insanlar gibi eksikleri ve erdemleri olduğunu unuturlar. Hiç mi hiç kızgın değilim. Ama önüme dikilen ve geçerli bir nedeni olmayan anlamsız duvarı düşündükçe içimde kaçma isteği uyanıyor. O zaman o anlamaz kafalarını yerden yere vuracaklar. Eğer komünist adı –örneğin– Amerikan Özgürlükçü Parti diye değiştirilirse bu aptallar ona kucak açarlar.

Bu kitabın yeterince suyu çıkarılmış. Romanın basılmayacağına üzüldüm. Yeniden yazacak olsaydım, hiçbir şey değiştirmez yine öyle yazardım. Kitap İngiltere'de basılacak olsa bu kez sansür, o denli özenerek yazdığım Amerikan dilini düzeltmeye kalkacak.

Covici'ye bir kitap daha önermek sizin bileceğiniz iş. Ben çok yorgunum. Karşı çıkmalara uzun süre karşı çıkmaktan yoruldum. Önce avukat olmamı isteyen annemle babama, ondan sonra da yazardan başka bir şey olmamı isteyen yayıncılara karşı çıktım. Ama bu karşı çıkışlarla iyi çalışıyorum. Sanırım beni kendi halime bıraksalar kuruyup gideceğim. Son durum Meksiko'ya gidiş tasarımızı altüst etti. Birinci sınıf bir yapıt

olacağına inandığım romana başlamak istiyordum. Çok uzun zaman ve ciddi bir çalışma gerektiren bir roman. Yine de satma olasılığını Covici bilir, ben bilemem. Hay kör Şeytan! Şimdiye dek istediğim gibi yazarak yaşamayı başardık. Elbette bundan sonra da başarırız.

Yalnız bugün cesaretim kırıldı. Yarın yine eskisi gibi yürekli olacağım.

Selamlar

John Steinbeck

Elizabeth Bailey'e

(Steinbeck'in vaftiz annesine kart)
Mayıs 1935, Pacific Grove

Sevgili Bayan Bailey,
Çok güzel bir mektuptu.
Başta on doları size geri göndermeyi düşündüm ama sonra caydım. Çalışacak yerim yok. Ben çalışırken Carol orada burada dolaşmak zorunda kalıyor. Uzun zamandır evin arkasında elden düşme keresteyle küçük bir çalışma odası yapmak istiyordum. On dolarla işte böyle bir çalışma odası yapacağım. Teşekkür ederim.

Babam için kilisede bir tören olmamasını yeğlerdim. Onun için sessizlikten daha uygun bir şey olmazdı. Yaşamı boyunca sessiz bir adamdı. Çok üzülüyorum. Üzüntüm ölümüne değil. Yaşamı için üzüntü duyuyorum. Birkaç ay önce yapmak istediği hiçbir şeyi yapamadığını söylemişti bana. En kötüsü, çalıştığı iş bile yapmak istediği iş değildi.

Uygun bir zamanda gelip yeni çalışma odasını görün.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

13 Haziran 1935, Pacific Grove

Sevgili Bayan Otis,
Sizde benim *New Yorker*'ın basabileceği bir yazım varsa, hay hay. Benim düşünebildiklerim ancak "İnfazcı" ya da "Bakire Azize Katy" gibi kısa ve basılmasını istediğim şeyler. Böbürlenmek istemem ama hiçbir zaman özel olarak bir dergi için yazmadım, yazmam da.

Size gülünç bir haber. Burada otel kâtiplerinden, otellere gelen konuklara Tortilla Flat (Yukarı Mahalle) diye bir yer olmadığını söylemeleri istenmiş. Ticaret Odası benim acınası çabalarımdan hoşlanmıyor olsa gerek. Şurası kesin ki çabalarımı biliyorlar.

Babamın ölümü tasarılarımızda bir değişikliğe neden olmadığı gibi son üç yıldan beri ilk kez özgürce yaşamamızı sağladı. Ailede bir hastalık olmamasına daha alışamadım.

Düşündüğüm zaman yayınevinden daha yazılmamış bir kitap için para çekmeye karşı olduğumu görüyorum. Daha az para almayı, bir şeyi yapmak zorunda kalmaya yeğlerim. Aylığa bağlanma düşüncesine de karşıyım. Kesinlikle bana uygun değil. Ben dilediğim şeyi yazmak isterim.

Burada YM *(Yukarı Mahalle)* için korkunç şeyler yazılıyor. Buna karşı önlem almak zorunda kalabiliriz. Lütfen C. F. ye *(Covici-Friede)* adresimi kimseye vermemelerini söyle. Yalnızca biraz rahatlamak için yazılmış olan bu ikinci sınıf kitabın bu denli yankı uyandırması şaşırtıcı. İnsanlar onu çok ciddiye alıyorlar.

Bob Ballou'dan çok güzel bir mektup aldım. Keşke onunla çalışabilseydim ama altı delik ayakkabılarla dolaşmaktan bıktım artık.

Yayınevleriyle konuşurken parasal bakımdan herhangi bir uzlaşma yoluna girmenize pek gerek yok. Pek çok kişi gösterişli önerilerin tuzağına düşmüştür. Ayrıca çok zorda kalırsak, babamdan kalanlarla iki yıl idare edebiliriz. Doğru olanı yapmak için öylesine çaba gösterdik ki, şimdi birazcık ün kazanmak uğruna bu çiz-

ginin dışına çıkmak istemem. Bu tür bir ün kazanmaktan oldum olası korkmuşumdur. Bu yola düşen bütün tanıdıklarım sonunda birer hiç olmuştur. O nedenle şimdi Bitmeyen Kavga'nın basılmasını istiyorum. Bir insan için efsaneler çok çabuk oluşur. Bense ne şakacı ne de daha başka amaçlı kişilerin beni çekiştirmesini istiyorum. Ayrıca BK kamuoyunu sıfıra indirecektir, ama iyi satış yapacağına inanıyorum.

Akılsızca bir tutum olduğunu biliyorum ama genelde başvurulan yolları istemiyorum. Radyo konuşmalarını, imza şamatalarını, imza günleri ve benzeri önerileri incelikle geri çevirin lütfen. Bunları kesinlikle istemiyorum.

Will Heinemann YM'yi *(Yukarı Mahalle)* mi aldı? *(Steinbeck'in bütün kitaplarını basacak olan İngiliz yayınevi.* Bilinmeyen Bir Tanrıya *burada olduğu gibi İngiltere'de de başarı sağlayamadı.)*

Bu sıralar Meksiko'nun yağmurlu mevsimi. Ancak Ağustos'a gideriz sanırım. Zarfı açık bırakacağım. Aklıma yeni bir şey gelirse yazarım.

Hepsi bu

John Steinbeck

1934'te, O'Henry öykü yarışmasına katılan öyküleri okurken Louis Paul adında genç bir yazarın öyküsü dikkatini çeker ve George Albee'ye şöyle yazar:

"Louis Paul adındaki genç yazarın O'Henry yarışması için yazdığı öyküyü oku. Çok güzel. Bu delikanlı iyi işler yapacak."

Mavis McIntosh'a

30 Haziran 1935, Pacific Grove

Sevgili Bayan McIntosh,
Mektubunuzla birlikte gönderdiğiniz sözleşmeler bugün geldi. Şimdi birçok iyi insanın benimle iş yapmak istediği şu sıralar,

bana sizin verebileceğinizden daha çok para önerilmesi üzüntüverici. Bu insanlar benim bulunduğum yerde çok mutlu olduğumu anlayamıyorlar. Ben çok para kazanmak istemiyorum. Bu sözleşmeyi uygun buluyorum. Lütfen Bay Covici'yi kendisiyle çalışmaktan çok mutlu olduğuma inandırın. Sözleşmenin her iki kopyasını da size gönderiyorum.

Oldukça hoş bir olay: Burada küçük bir dergi var. At yetiştirilen ahırlarla ilintili bir dergi. Bayan Otis'in "basılmaz" diye geri gönderdiği bir kısa öyküyü onlara verdim. Öykü karşılığında altı ay boyunca güzel bir av atına gündüz veya gece istediğim zaman binebileceğim. Size öykünün birinci sayfasını gönderip altı ayın onda biri oranında ata binmenizi sağlayabilirim. Buraya gelmeniz gerekir elbette. Gelirseniz gerçekten çok sevinirim. Yıllardır bir atfım olmamıştı. O nedenle bu alışverişten çok hoşlandım.

(Bu küçük derginin adı Monterey Beacon*'du. Öykünün adı da "Yılan"dı. Öykü, sonraları Steinbeck'in en bilinen öykülerinden biri olacaktı.* Bitmeyen Kavga, Fareler ve İnsanlar *adlı romanların başarısından sonra bu öykü* Esquire *dergisi'nde basıldı. Daha sonra da* Uzun Vadi *adlı öykü kitabında yer aldı.)*

Yukarı Mahalle'nin satışına ilişkin hiçbir bilgim yok. Burada epey gürültü kopardı ama kuru gürültü mü değil mi bilmiyorum. Siz bana nasıl sattığını yazabilir misiniz? Kazancımın Meksiko yolculuğunu karşılayıp karşılamayacağını bilmek istiyorum.

Sizde birkaç kısa öykü vardı. Birçok yayıncıdan mektup aldım. O öyküleri istiyorlar. Hepsini size gönderdim. O öyküleri beğeniyorum.

Bay Covici buraya geldiği zaman görüşmeyi çok isterim. Yalnız gelirse onu bizim evde konuk etmekten mutluluk duyarım.

Selamlar

John Steinbeck

Louis Paul'e

Eylül 1935, Pacific Grove

Sevgili Louis Paul,
Jedwick için teşekkür ederim. Ben ona Jedworth mü demiştim?

Niye Hollywood'un kirli parasını almadığımı soruyorsun. Kimse bana öyle bir para önermedi ki efendim. Öyle bir parayı almamayı yeğlerdim ama korkarım ki önerilse alırım. Oraları bilirim ve hiç sevmem, paralarını da istemem. Beri yandan öylesine pis bir biçimde parasızım ki, herhangi bir kimse bana bir on dolarlık sallasa sevinçten üstüne atlarım. Nasıl düzgün satırlar değil mi? Kâğıdın altında çizgili bir başka kâğıt var.

Evde her şey karmakarışık. Önümüzdeki hafta Meksiko'ya gidiyoruz. Daha toplamamız gereken bir dolu eşyamız var. Bizim Ford hurda oldu, ama motoru yeni elden geçirildi, lastikleri de yeni. Dün bütün konuşma yeteneğimi kullanarak –bu yanımı daha önce hiç bilmiyordum– bir bankadan teminat mektubu alabildim. Ayrıca yerel yargıcın da benim Suriyeli, Ermeni, herhangi bir Asya ırkı ya da siyahi kanı taşımadığıma and içmesini sağladım. Buradaki Meksika konsolosunun dediği gibi, "Sumteems dose pipples doon't kips the lav."*

Geçen gün, Covici'nin, çok kötü bir bozguna uğrayan ilk iki kitabı yeniden basacağını öğrendim. O kitapların ikisi de sonuncudan iyiydi ama kimse onları okumaya değer bulmaz gibime geliyor. Yaşasın, yaşasın!

Küçük bir yelkenlimiz var. Onu burada bırakmayı hiç istemem. Ne yapalım ki bırakmalıyız. Dönüşümüzü beklemek zorunda.

---

* *Sometimes those people do not keep the law:* "Kimi zaman bu insanlar yasalara uymuyor."

Sana YM'den bir nüsha göndermek isterdim ama bende de hiç kalmadı. Bir tane çalamaz mısın? Satın alırsan ona para ödeyen ilk insan sen olacaksın.

Meksiko'da ne kadar kalacağımızı bilmiyorum. Belki altı ay, belki iki yıl.

Jedworth için çok teşekkür ederim.

Selamlar

John Steinbeck

Eylül ayında Bayan McIntosh Steinbeck'e bir telgraf çekerek firmanın Yukarı Mahalle'nin filme alınma hakkını sattığını bildirdi.

Steinbeck yanıtında, "Meksikalı memurun telgrafa ilişkin yorumu çok hoş olmalı," diyordu. "Tortilla için 4.000 dolar. Bunun bir şifre ya da yarış atı olduğunu sanmıştır."*

Elizabeth Otis'e

3 Kasım 1935,
Meksiko DF, Manchester 8

Sevgili Bayan Otis,

Doğrusu telgrafınıza teşekkür etmek için ben de telgraf çekmeliydim ama çok pahalı. Belki bu güvenceyle daha iyi bir kitap yazabilirim. Belki de yazamam. Daha uzun bir zaman ayırıp daha titiz davranacağım kesin. Hasta olsak bile korkmamıza neden yok. Mahalle'den Hollywood'un ne yapacağını pek anlayamadım ama bırakın çalışsınlar bakalım. Nasıl olsa yaptıkları filmi gidip görmeyeceğim. Yılda ortalama bir tek film izlerim ben.

İşlerimiz biraz yoluna girdi gibi. Sanırım ocağın yedisine doğru eve yerleşmeye başlarız. Burada hiçbir iş göremiyorum. Birilerini suçlamak olası ama benimki sanırım bir kaçış yolu aramak. Neyse, evde çalışabilirim. Gideceğimiz yer de evimiz. Geçen gün kötü haberler geldi. Bizim teknenin palamarları

---

* Kitabın orjinal adı olan *Tortilla Flat*'teki "Tortilla" bir tür bazlamadır. (e.n.)

kopmuş, açığa sürüklenmiş. Kurtarmışlar ama kurtarma bedeli öyle yüksek ki tekneyi satıp borcumuzu ödeyeceğiz. Neyse, pek umursadığım yok. Bu bizim bir şeye sahip olmak konusundaki ilk deneyimimizdi. Dersimizi aldık. Evimizden ve bize çok gerekli olan küçük otomobilimizden başka bir şey elde etmeye çalışmayacağız. Bunu en baştan biliyorduk. Belki bir köpek alırız.

Özgür İrlanda Devleti'nin beni sansür listesine alması çok hoş. Annemle babamın safkan Ulster* olduklarını bilselerdi ne yaparlardı acaba? Pis, cahil beyazlar! Bırak onlar kendi yazdıkları saçmalıkları okusunlar, midelerini de viskiyle doldurup dolaşsınlar. Göğüslerini kabartıp bıçaklarını iyi insanların sırtına saplasınlar. Üstlerine karanlık çöksün. Ne yaptılar ki şimdiye dek!.. Tutucu Protestanlar arkalarından kovalayınca fareler gibi kaçacak delik aradılar. Ne Özgür Devlet ama! Durmadan kaşınan bu şeytanlara sor bakalım, gömleklerinin içindeki bitlerden kurtulmuşlar mı?

Çok satan kitaplar listesinin en altında yer almak ne anlama gelir, bilmiyorum. Bu kitap iki bin satar mı demek? Yoksa beş ya da on mu? Bay Covici'ye yazdığım zaman bunu sordum ama yanıt alamadım. Mektubunuza ve verdiğiniz haberlere teşekkürler.

Selamlar

John Steinbeck

Joseph Henry Jackson'a

(San Francisco Cronicle'*da kitap tanıtım yazarı*)
1935, Pacific Grove

Sevgili Joe,

Commonwealth Ödülü olayından büyük tedirginlik duydum *(Yukarı Mahalle için).* Kitabı yarışmaya kimin gönderdiğini bilmiyorum. İnan ki kazanmak benim için hiçbir anlam taşımıyor. Niye gitmeyeceğimi sana açıklamak isterim.

---

* Ulster: Britanya İmparatorluğu'na bağlı İrlanda'da bir eyalet. (ç.n.)

Birincisi, bundan önce böyle bir durumla hiç karşılaşmadım. Şimdiye dek sadece yazarlar için düzenlenen bir çayı, kitabevinin düzenlediği bir konuşmayı veya imza gününü atlatmak zorunda kaldım. Tanrı bilir, bu da kazandığım ilk ve belki de son ödül olacaktır.

Yaşamımın bundan önceki dönemi, boyuna kendinden söz etme gibi bir huyla zehirlenmiş gibiydi. Tersine dönmüş bir kendinden söz etme elbette, kendini tanıyor olmaktan kaynaklanan bir durum. Sonraları yavaş yavaş bu huyu bıraktım.

Son yazdığım kitapta anlatılması güç bir duyguya kapıldım. Benim dışımdaki insanlarla çok gerçekçi bir biçimde özdeşleştiğimin ve bu nedenle yaşamımın çok zenginleştiğinin farkına vardım. Bundan hoşlandım. Korkuyorum. Çok korkuyorum. Bu yeteneğim yok olursa bir daha yazmam. O zaman yazmak ilginç olmaz çünkü. Yazmak yoluyla daha zenginlikle, başkalarından değişik, kimi zaman da çok kısa anlar için bile olsa kahramanca yaşadığımı düşünüyorum. Bütün bunlar ben değilim ama hiç değilse kafamda, olduğumdan daha büyük, daha yoğun bir insan olduğum kuruntusunu yaratabiliyorum. Bu bakımdan, sanırım, kendinin başaramadığını oğlunun başardığını gören bir babaya benziyorum. Yürekli bir insan değilim ama yürekli bir insan yaratabildiğim zaman mutlu oluyorum.

Kitabın bu ödülü kazanmasına sevindim. Kazanan kitap olmalı, ben olmamalıyım. O kitaptaki insanları çok seviyordum. Şimdi, Danny'nin, Pilon'un ve ötekilerin hak ettiği bu ödülü ben alırsam sanki onları aldatıyormuş gibi olacağım. Bu beni onlardan uzaklaştıracak.

Bu açıklama açık ve kesin bir açıklama olmadı. Nesnel bir düşünce içermiyor. Bunların daha önce ayırdında değildim. Eğer ben büyük bir insan olsaydım zarar görmeden bunun altından kalkmayı beceririm. Ama değilim.

Sen bana yardım eder misin? Seçici kurula uygun gördüğün biçimde ve akıllıca bir açıklamada bulunur musun? Bilmiyorum, benim sosyal yanım yok. Topluluk içinde nasıl davranacağım konusunda deneyimim de yok.

Bu kaçışımdan dolayı beni ayıplama. Kaçmaktan hiç hoşlanmıyorum. Ne var ki kariyerimin geleceği kişi ile çalışma arasında yapacağım ayrıma bağlı. Bu açıklama uygunsuz gibi görünüyorsa da çok içten olduğuna inanmanı isterim.

Selamlar

John

Bitmeyen Kavga*'nın basında ve kamuoyunda ki yankılarını beklerken Steinbeck yeni bir romana başlıyor. Bu yeni romanın adı* Fareler ve İnsanlar.

Louis Paul'e

Şubat 1936, Pacific Grove

Sevgili Louis Paul,

Ben de komünistleri sevmiyorum. İnsan olarak onlardan hoşlanmıyorum demek istiyorum. Havarilerin de bunlarınkine benzer, sinirli, huysuz davranışları olsa gerek. Yeni Ahit de onların kötü davranışları olduğunu kanıtlar. Ama benim komünistlerden hoşlanmamam kişisel bir nedene dayanıyor. D. H. Lawrence'ı tanımıyorum, ama adamın her düşüncesi midemi bulandırıyor. Ne var ki iyi bir yazardı. Şimdi, komünist olan bu tarla işçileri de güçlü, temiz ve erdemli insanlardır. Belki onları sevmememin bir nedeni de budur. Bu benim adıma iyi bir not değil. Neyse, önemi yok.

Basının ne yapacağına ilişkin hiçbir fikrim yok, umurumda da değil. Eğer dikkatli harcarsak bize üç yıl yetecek paramız var. Üç yılda ise bir dolu sözcük yazarım.

Neden *Esquire*'de yazılarımın çıkmadığını soruyorsun. İlgilenmediler de ondan. New York'a çok iyi bir öykü gönderdim. Kimse onları beğenip basmıyor. Bu yakınlarda, bir oturuşta do-

kuz kısa öykü birden yazdım. Kimileri çok iyi. Birkaçını *North American Review* 30 dolara aldı.

Çalışmaya başlamalıyım *(Yazmaya).* Ve her zamanki gibi ölesiye korkuyorum. Yetersiz, yeteneksiz olduğum düşüncesi beni hasta ediyor. Bir kez başlayınca çalışmayı çok seviyorum. Umarım yakında görüşürüz.

Sevgiler

John

Louis Paul'e

Mart 1936, Pacific Grove

Sevgili Louis Paul,

Epey zaman önce sana bir mektup yazmaya başlamıştım, mektubuna yanıt olarak. Bu sabah da gönderdiğin öteki şeyler geldi. Mary Ann McCarthy'nin *Nation*'daki yazısını görmemiştim (*Bitmeyen Kavga*'yla ilgili olarak). Bu yazı beni üzdü. Çok ünlü adına karşın bu hanım kitabı anlayamamış. Benim acınası kitabımı nasıl anlıyorsa Sezar'ın açıklamalarını da öyle anladığı besbelli. Platon'u bilmiyor. Yunan tiyatrosuna ilişkin en küçük bilgisi yok. Çok belirgin bilgisizliği, yazısının bende neden olduğu iç sızısını hafifletti. Gerçek şu: Mary Ann *Yukarı Mahalle*'yi anlatırken kitaptaki insanların işçi sınıfı olduklarını gözden kaçırdığımı ileri sürüyor. *S. F. Chronicle*'ın eleştirmeni Joseph Henry Jackson da Mary Ann'ın yazısını ele alarak bir eleştiri yazdı. Mary Ann da sıram gelinceye dek pusuda bekliyor. Sevsinler!

Önümüzdeki ilkbaharda seninle görüşmeyi dört gözle bekliyorum. Daha başlamamış da olsam planladığım işi bitirmek için buraya çakılı kalmak zorundayım. O nedenle sen gelmelisin. Buraları şimdi çok güzel. Daha bir ay sürer buranın güzel mevsimi.

Herman Shumlin'in sonbaharda *Bitmeyen Kavga*'yı sahneye koyacağını biliyor muydun? Benim de pek bir fikrim yok. Mary Ann sevinecek.

Sen ne yapacaksın? Hollywood'da mı çalışacaksın? Şimdi çalışmaya başlamalıyım. Yazıyı gönderdiğin için teşekkürler. Bana esin kaynağı olacak.

John Steinbeck

The Nation*'da* Yukarı Mahalle *için çıkan yazıda birçok şeyin yanı sıra şunlar söyleniyordu:*

"Yukarı Mahalle*'nin konusu epeyce sert. Ancak Bay Steinbeck'in yaklaşımı konuyu hafife alıyor gibi. Düşsel öğelere yer verilmiş.* Vile Bodies *(İğrenç Bedenler) ve* South Wind *(Güney Rüzgârı) gibi romanları çağrıştırıyor."*

1936'dan 1939'a

"Böylesi bir coşku bir daha duyulamaz..."

1936 California'da Los Gatos'a yerleşti.

1937 *Fareler ve İnsanlar* yayınlandı. Ayın Kitabı Kulübü'nce ayın kitabı seçildi. *Al Midilli* üç bölüm olarak çıktı. *Fareler ve İnsanlar* sahneye uyarlandı, sahnelendi ve Tiyatro Eleştirmenleri Derneği ödülünü aldı.

1938 *Uzun Vadi* ile *Al Midilli*'nin dördüncü bölümü yayınlandı.

1939 *Gazap Üzümleri* yayınlandı. Steinbeck, National Institute of Arts and Letters'a (Ulusal Sanat ve Edebiyat Kurumu) seçildi.

Steinbeck'in mevsimlik işçilerin yaşamlarına duyduğu ilgi Bitmeyen Kavga*'dan sonra gitgide yoğunlaşacak, otuz beş yaş dolaylarında bu ilgi doruk noktasına ulaşacaktı. 1936 yazı boyunca sık sık Sacramento'nun kuzeyindeki Gridley Göçmen Kampı'na gitti. O sıralar UCLA'da kütüphaneci olan Lawrence Clark Powell'nin bir mektubuna yanıt verirken şöyle diyor:*

"Bunları sana bir hendek içinde otururken yazmaktayım. İki üç hafta içinde eve döneceğim. Çalışmıyorum. Belki Güney'e gidip biraz pamuk toplarım. Belirtmeye gerek yok, yazıp yayınlamak gibi bir amacım yok bunları yaparken. Mevsimlik işçiler şimdi Güney'e gidiyor, belki ben de onlara katılırım. Onlarla olmaktan çok hoşlanıyorum."

Louis Paul'e

(Posta kartı)
1936, Pacific Grove

Sevgili Louis Paul,
Mektubuna çok sevindim. Şu sıralar çok işim var. Nation'a bir makale, *S. F. News*'a da mevsimlik işçilerle ilgili bir yazı hazırlamaktayım. En son yazdığım küçük kitap bitti *(Fareler ve İnsanlar)*. Bir buçuk hafta önce gönderdim ama doğal olarak henüz bir yanıt almadım. İyi olup olmadığını bilmiyorum.

Kent dışındayken dünyada benzeri olmayan bir konu buldum. O nedenle birkaç ay çok dolu olacağım. Böyle yoğun olmayı seviyorum. Epey uzun süredir böyle bir kitap için birikimim vardı.

Önümüzdeki beş gün boyunca her gün 3.000 sözcük yazmam gerekiyor. (San Francisco News *için The Harvest Gypsies - Hasat Çingeneleri)* Bu yazı dizisi biter bitmez sana yazacağım.

John

"Keşfettiği konu" zorla düzen sağlayan kanundışı tiplerle ilgiliydi.

Louis Paul'e

(Posta kartı)
1936, Pacific Grove

Sevgili Louis Paul,
Geleceğine çok sevindim. Yeni evimizi göreceksin. Daha yeni bitti.

Oturduğumuz yer bir çiftlik değil. Yalnızca iki dönümlük bir toprak parçası. Bir çiftlik almayı düşünmüştüm ama öyle bir yer bakım gerektirir. Oysa benim çalışmalarım var. Yapabileceğim işler için adam tutmaktan da hoşlanmıyorum. Tutulmuş adamlara karşı kendimi hep çok alçakgönüllü görürüm, sonunda da doğal olarak işin tümünü ben yapmış olurum.

Tanrım, bu yayıncılık nasıl bir karabasan. Enayi yerine konmayı umursadığım yok. Bununla eğleniyorum bile. Ama ben kendim olmak istiyorum. Daha iyi olduğu için değil, daha rahat olduğu ve kendim olmayı daha iyi bildiğim için.

Sen hiç Batı'ya gelmez misin? Ben Doğu'ya ancak epey uzun bir zaman sonra gelebilirim artık.

Hoşçakal. Yeniden teşekkürler.

John

George Albee'ye

1936, Los Gatos

Sevgili George,
Bugünlerde mektup yazmaktan canım çıkıyor. Şu sıralar California tıpkı bir bomba gibi. Bunu biliyor muydun? İnan ki, yıkım gücü yüksek bir bomba. Patlayışı tümüyle görüp işitmek istiyorum.

Bir süre önce küçük bir kitabı bitirdim *(Fareler ve İnsanlar).* Her zaman olduğu gibi kimileri beğendi, kimileri beğenmedi. Hep böyle olur bu. Covici kitabı beğeniyor. Bu küçük kitabı oyunlaştırmak istiyorum. Şu sıralar bir başka kitap üstünde çok çalışıyorum. Benim olmayan bir kitap. Bir göçmen kampındaki yaşantının haftalık raporlarından oluşan toplumsal bir çalışma.

Daha sonra *Nation* için bir makale yazdım. *News* için de mevsimlik işçilerle ilgili bir dizi hazırladım. Ancak bu sıralar işçi sorunları öyle yoğun ki *News* bu diziyi yayınlamaktan korktu. Büyük yayın organları burada işçilerle ilgili olup da onları pis köpekler olarak nitelendirmeyen hiçbir yazıyı yayınlamıyor. Salinas'ta başkaldırılar oluyor. O çok sevdiğim, büyüdüğüm kentin sokaklarında insanlar öldürülüyor. Patlama olgusu başladı mı diye merak ediyorum. Genel bir ayaklanma değil şimdilik ama o doğrultuda bir hareket, bir için için kaynama var.

Ormanları tutalım derken ne anlatmak istediğini çıkaramadım. Ormanlar kimseyi kurtaramaz. Eğer kaçmak istiyorsan, şimdi yola çıkmalısın, çünkü 1937 yılının sonuna dek bir daha bunu yapamazsın. Altı ayın, taş çatlasa bir yılın var. Ben artık devrimden söz etmiyorum, savaştan söz ediyorum. Her haber, savaşın büyük bir hızla yaklaşmakta olduğunu kanıtlıyor.

Şimdilik bunları bırakalım. Bu elimdeki yeni bir daktilo değil. Eski daktiloların parçalarını birleştirerek bunu elde ettik. Eğlenceli bir iş. Bütün harfler yerli yerinde. Şerit, her şey çok iyi çalışıyor.

Küçücük bir çalışma odam var. Ancak bir yatak, bir çalışma masası, tüfek koymak için bir raf ve küçük bir kitap rafı alacak büyüklükte. Çalıştığım odada uyumayı seviyorum. Dışarıdan çekiç sesleri geliyor. Bir konuk odası yaptırıyoruz. Çok gereksinimimiz vardı bir konuk odasına. Büyük cam kapıları ve pencereleri olacak. Öyle ki kapıları açtığımızda bir sundurma elde etmiş olacağız. Carnegie'den Dr. McDoughal geçenlerde buradaydı. Çevrede altı türlü meşe ağacı olduğunu söyledi. Anlayacağın, bir ormanda yaşıyoruz.

Artık şimdi çalışmaya başlamalıyım.

John

Louis Paul'e

(Posta kartı)
1936, Pacific Grove

Sevgili Louis Paul,
Mektubuna aceleyle yanıt veriyorum. Yeni kitap üstünde iki aydan beri iyi bir çalışma yapmadım. Aylak aylak dolaşıp durdum. Ancak şimdi yoluna girdi. *(Fareler ve İnsanlar)* Yeniden iyi bir çalışmaya başlamak beni çok mutlu ediyor. Saf oksijen soluyorken birden dinamoya yaklaşmışsın gibi duyulan türden bir coşku. Saroyan'a benzemiyorum. Kısacası bu kitap çabuk ilerliyor ve çabuk bitecek. Kimi yeni teknikler kullanıyorum ama öylesine az okunan bir yazarım ki bakarsın cayarım bu tekniklerden. Okurun yargısı çok önemli olduğu için değil. Daha önceden bilinmeyen bir teknik kullanmak çok dikkat gerektiriyor. Bunun için de iş zorlaşıyor. Ayrıca ben yöntem meraklısı değilim. Benim üstünde durduğum nokta, temaya tam uyan bir kılıf bulmak. Bu konuda bu kadarı yeter. Hep işten söz edince insanların sıkılmaması olanaksız.

Çok yağmur yağıyor. Küçük evimin damı kükrüyor gibi. Umarım batıya gelebilirsin. Şimdi çalışmaya başlayacağım.

John Steinbeck

Steinbeck'in yazdıklarını bir tür başkaldırı olarak niteleyen çevreler vardı. O sıralar New York'ta olan Albee onu uyarma gereği duymuştu.

Bay ve Bayan George Albee'ye

11 Ocak 1937, Pazar, Los Gatos

Sevgili George ve Anne,
Tehlikede olduğumu belirten mektubunuz bu sabah geldi. Şimdi durum değişik. Makale yazmıyorum artık. Unuturlar. O nedenle, bir kez daha açıktan bir eylemim olmadığı sürece tehlikede sayılmam. Güvende olduğuma şunun için inanıyorum: Öldürülecek denli önemli bir kişi değilim ben. Dövülmek içinse fazla ünlüyüm. Evimiz de karışıklık ve ayaklanmalara karşı sigorta edilmiştir.

Ayağımızı yorganımıza göre uzatmamız, harcamalarımızı biraz kısmamız gerekecek. *Fareler ve İnsanlar*'ın pek para getireceğini sanmıyorum. Çok yalın ve küçük bir kitap.

Şu anda burada yağmur yağmakta. Hava iyice karardı. Odamda elektrik yanıyor. Yağmur çatıyı dövmekte. Çok güzel.

Hoşçakalın

John

O sıralar Fareler ve İnsanlar*'ın Ayın Kitabı Derneği'nce ayın kitabı seçildiği haberi geldi.*

Elizabeth Otis'e

27 Ocak 1937, Los Gatos

Sevgili Bayan Otis,
Bu seçim elbette ki sevindirici ama bir yandan da korkutucu. İki dolardan çok param olmasına alışık değilim ben. Bu kadar parası olmak ne demek bilmiyorum. Bir bölümünü uzun bir yolculuk için ayıracağız. Eve kapanıp kaldık. Romatizma ağrılarımız başlamadan biraz gezmek istiyoruz. O nedenle epey geniş kapsamlı bir gezi düşünüyoruz. Pek çok kez geziler planlayıp gerçekleştiremedik, o nedenle bu kez kendimizi bu düşe çok kaptırmamaya çalışıyoruz.

Yeni kitabı bir türlü gerçekleştiremiyorum. Ne kadar zamanda yazıp bitireceğimi Tanrı bilir. Konu öylesine geniş ki beni ölesiye korkutuyor. Aceleye getirmek istemiyorum. Büyük bir dikkatle çalışmalıyım. *Fareler ve İnsanlar*'ın ayın kitabı seçilmesi bunun için çok iyi oldu. Aç kalmak korkusu olmadan bana sürekli çalışma olanağı verecek. Bu da iyi veya kötü olabilir.

Bu yıl burası şimdiye dek hiç olmadığı kadar soğuk. Havanın düzeni de değişmiş sanki. Soğuk yetmiyormuş gibi bir de zatürre ve grip salgını var. O nedenle kente çok az iniyoruz. Tiyatroya ise hiç gitmedik. İnsanlardaki değişimle doğadaki değişimin birbirine bağlı olarak ortaya çıkışı dikkate değer. Bu bağıntıyı ve sonucunu bulabilmek isterdim. Bir yerde bir çıkış noktası olmalı. Çıkış noktası havanın değişimi kadar basit değil. Kim bilir, belki de eski tanrılar uyanmakta ya da yeni yeni tanrılar türemek üzere.

Fareler kitabı için daha yayınlanmadan bir dolu saçma sapan şey yazılmıştı. Pohpohlanmaktan hoşlandığımı söyleyemem. Saldırılara karşı kendimi savunabilirim. Ama pohpohlamalara karşı kendimi savunabileceğime keşke kesinkes inanabilseydim.

Pek darmadağınık bir mektup oldu bu!

Saygılar

John

Birçok oyun yazarı Fareler ve İnsanlar*'ın oyunlaştırılabileceğini, öykünün buna çok uygun olduğunu düşünüyordu. McIntosh ve Otis bürosunda çalışmakta olan Annie Laurie Williams, kitabı Beatrice Kaufman'a gösterdi. Beatrice Kaufman, Samuel Goldwin Pictures'ın Doğu temsilcisi ve ünü epey yaygın olan oyun yazarı ve yönetmeni George S. Kaufman'ın eşiydi. Beatrice Kaufman kitabı çok beğendi. Kocası da okuyunca oyuna ilişkin duygularını paylaştı, yapımcı Sam H. Harris'in yardımını sağladı. Oyun o yıl sonbaharda sahnelenecekti. Bay Kaufman, John Steinbeck'e şöyle yazıyordu: "Roman neredeyse kendiliğinden oyuna dönüşüyor. Bu işi sizden daha iyi bilen kimse yok." ... "Yalnız ikinci sahnede birkaç değişiklik yapmak gerekiyor. Çok güzel iki sahneniz var. Çok doğal, inandırıcı. İşçilerin bulunduğu baraka ile siyahinin odası. Ancak bence kız bu sahnelerin her ikisinde de görünmeli. İkinci sahnede gerilimi yükselten Lennie ve Curly arasındaki kavga da kıza ilişkin olmalı. Bir de, bence Lennie kızı öldürmeden önce bir sahnede onunla karşılaşmalı. Kızın üstünde çok durulmalı. İtici güç o olduğuna göre daha geniş bir yer tutmalı, daha belirgin olmalı."*

Kaufman daha birkaç öneride bulunduktan sonra Steinbeck'ten kendi düşüncelerini ve önerilerini yazmasını istiyor, şöyle ekliyordu.

"Kitabın olağanüstü sıcaklığını korumaya çalışın. Ve eğer içtenlikle olabilecekse biraz mizah duygusu katın. Çok iyi olur. Biraz mizah duygusu oyunun havasını hafifleteceği gibi, sonradan gelecek trajik olayın etkisini artıracaktır."

Oyuncular daha seçilmemişti. Kaufman ünlü oyuncuları oyuna alıp almamak konusunda kararsızdı.

"Çok yakında, Margaret Sullivan'la kötü bir deneyimim oldu. Victor McLaglen'in bebeği olamaz ama en az bebek dünyaya getirmek kadar bize zararı dokunacak bir şey yapabilir. Oyununuzu bir yıldızın eline bıraktığınızda şu ya da bu nedenle yıldız sözünden caydığı zaman bir çıkmaza girersiniz. Öte yandan ünlü bir ad olmaksızın kent dışında perdelerimizi ancak dört kişi için açmak durumunda kalabiliriz."

Steinbeck'ler Sovyetler Birliği ve İskandinavya'da birkaç ay sürecek bir geziye çıkarlar. Bu arada Pascal Covici, Steinbeck'e bir jest olarak Al Midilli*'yi yeniden basar. Bu geziden sonra John ve Carol Steinbeck New*

York'a dönerler. Fareler ve İnsanlar'*ın provaları sürmektedir. Kaufman, Steinbeck'leri Bucks ilçesindeki evine çağırır. Provalar başlamadan önce son değişiklikleri gözden geçirirler.* Fareler ve İnsanlar, *23 Kasım 1937'de, New York'ta ki Music Boxs Theatre'da ilk kez oynanır. Oyun büyük başarı kazanır ve 207 kez sahnelenir.*

Elizabeth Otis, Annie Laurie Williams ve Mavis McIntosh'a

24 Kasım 1937, Perşembe gecesi, Los Gatos

Sevgili Elizabeth, Annie, Mavis,
Seslerinizi duymak ne güzeldi bilemezsiniz. Telefon açmakla büyük incelik gösterdiniz. Bizim için bile coşkulu bir gece oldu. Pat, her perdenin arasında oyun için çekilen telgrafları gönderiyordu. O akşam saat altıya kadar pek bir şey duymadım. Sonra sahne korkusuyla midem altüst olmaya başladı. Bittiği zaman çok sevindim. İzleyicilerin sahneyi taşa tutmadığına ve bana zehirli şeker göndermediklerine de... Kaufman çektiği telgrafta her şeyin yolunda gittiğini söylüyor ama ne ölçüde iyi gittiğine dek bir şey diyemiyor. İyi bir prömiyer, temsillerin yakında kesilmeyeceği anlamına gelmez, değil mi? İlk gece izleyicisi seçkin bir topluluktur. Oysa Broadway'i yaşatacak olan izleyici Ogden'den gelecektir. Prömiyer'ın gelirinden yeni bir yazı makinesi alabileceğim. Hiçbir zaman her yanı dökülmeyen bir yazı makinemiz olmadı. Her neyse, iyi bir açılış olduğuna çok sevindim. Oyunun gidişatına ilişkin bilgiler verirseniz mutlu olurum. Telefonda konuşurken hepimiz öylesine coşkuluyduk ki sevinç çığlıklarının dışında bir şey duyamadığımız gibi hiçbir şey de soramadık. Lütfen yazıp anlatın.

Cronicle'dan Joe Jackson eleştirilerle ilgili bir telgraf çekti. Yazı Pazar günü çıkacakmış. Joe Jackson büyük incelik göstermiş. Eleştirmenler de yalnızca para kazanmak için yazmamışlar

eleştirilerini. Oysa tam tersini yapacaklarını beklemiştim. Carol ilk temsilde bulunmayı çok istedi sanıyorum ama onu gelmeye razı edemedim.

Yazmam gereken çok mektup var. Önce Elizabeth'ten başlamalıyım. Bu gece eve döndüğüm zaman buldum mektubunu. Öyküler için sevindim. Umarım *Esquire* öykünün *(Yılan)* daha önce *Monterey* dergisinde ata binmek karşılığında çıktığını biliyordur. Siz bunu biliyorsunuz. Lütfen onlara açıkça anlatın. Bir anlaşmazlık çıkmasını istemiyorum. "Katil"in yeni basımı çok iyi olmuş. Böylesine çok para... Şimdi yeni bir yazı makinesi alabilirim. Size yeni köpeğin fotoğraflarını göndereceğim. Burası eskiye göre sakin. Onca coşkulu ve korkulu günden sonra... Size genç bir yazar tanıtmak istiyorum. Louis Paul. Yetenekli bir genç. Onu severim. Oldukça da tanınmış. O nedenle öykülerini satmakta güçlük çekmeyebilirsiniz. Çok severim onu. Yaptığınız her şey için size milyonlarca kez teşekkür ederim. Hiçbir zaman unutmayacağım yaptıklarınızı. Sizin için istediğiniz her şeyi yapmaya hazırım.

John

McIntosh ve Otis Çalışanlarına

Kasım, 1937, Los Gatos

Sevgili Arkadaşlar,
Güzel mektuplarınıza yanıt vermek günlük bir alışkanlık oldu. Oyunun bir hafta süreyle kesintisiz oynadığını duyan arkadaşım ona "Abie'nin İrlanda Fareleri" adını taktı. Buna bayıldım.

Eğer Hollywood'dan bir öykü isterlerse *Kupa* öyküsünü unutmayın. Yazdıklarım içinde bir film olabilecek bir tek o var. *Çayır*'ı ayırıp parça parça satma düşüncesini tuttum. Biraz ceza verir gibi oluyoruz gerçi. Bütününü daha ucuza almamışlarken şimdi bölüm bölüm alacaklar. Bu da bana kıvanç veriyor.

Yeni bir yazı makinesi aldığımı anlamışsınızdır. Şimdiye dek hiç iyi bir makinemiz olmamıştı. Elimize geçenler hep 1912'den kalmaydı. Bu oyunun en az bir hafta oynayacağını görünce yeni bir makine almaya karar verdik. Eh, oldukça yeni demek istiyorum! ñ, Tilda ve ağırbaşlı bir aksan bile var. Ya da daha ziyade şiddetli. Ben de dahil kimse aksanı nerede kullanacağını bilmediği için o tuşları almadık. Güzel, değil mi? 1912 model makinelerle çalışırken bilimin neler yaptığı gözümden kaçmış. Olağanüstü bir şey. Ben ilk harfe basıyorum, arkası kendiliğinden geliyor. Yazım yanlışlarıma da yararı olacak bu makinenin, öyle görünüyor. Bu mektubun her zaman yazdıklarımdan daha uzun olduğunu görüyorsunuz. Çünkü tuşlara tek elimle basabiliyorum. Eskisi gibi ayağa kalkıp her iki elimi kullanmam gerekmiyor.

Bütün o güzel eleştirileri kuşkuyla karşılıyorum. Nathan'ı bile. *(George Nathan - tiyatro eleştirmeni.)* Ondan daha iyi bir eleştiri beklerdim. Kendine özgü düşünceleri olur sanıyordum. O bile karşı çıkmıyor.

Düşündüklerim işte bunlar. Bana sık sık yazdığınız için teşekkür ederim.

Hepinize sevgiler

John

Elizabeth Otis ve Annie Laurie Williams'a

Aralık 1937, Los Gatos

Sevgili Elizabeth ve Annie Laurie,
Hollywood köpekleri salıverilmiş sanki. Bir hafta önce oradaki acentelerden biri telefon etmiş. Telefona yanıt verebilmek için kente gitmek zorunda kaldım. Arayan Bay Marcus adında biriy-

miş. Myron Selznick'le çalışıyormuş. Buraya gelip Hollywood'la ilgili işlerimi görüşmek istiyormuş. Hollywood'la hiçbir işim olmadığını, görüşmek istiyorsa, iş yaptığım acente olarak sizinle görüşebileceğini söyledim. Bununla biter sanıyordum. Ama nerede... Dün gece bir telefon daha geldi. Yine kente gitmek zorunda kaldım. Bu kez de Zeppo Marx'mış. Çok ilginç bir önerisi varmış. Önerinin ne olduğunu sormadım. Baştan "hayır" dedim. Öğrenince önerinin hoşuma gideceğini söyledi. Yine hayır dedim. Bu kez bana yazacağını söyledi. Hollywood eskisi gibi değilmiş. G. Kaufman gibi dostlarım tutumlarını değiştirmiş. Ben niye değiştirmeyecek mişim? Çok gülünçtü bu, çünkü George bana bir saat boyunca Hollywood'dan nasıl nefret ettiğini anlatmıştı. Her neyse, bu Zeppo Marx yazacağını söyledi. Ben de sizinle görüşmesi gerektiği konusunda direndim. Mektubu gelir gelmez size göndereceğim. Siz de hemen önerilerini geri çevirirsiniz. Karşılığı ne olursa olsun... Hollywood'a gitmek istemiyorum. Boşuna bir direngenlik değildir bu.

Telefonumuz bu hafta içinde bağlanacak. Hayır demek için on beş kilometre yol katederek kente gitmek zorunda kalmayacağım.

"Hayır" sözcüğünün anlamını böylesine umursamayan biriyle karşılaşmamıştım hiç. Ama bunlar böyleymiş demek ki. Bu sözcüğün onlar için hiçbir anlamı yok. BK *(Bitmeyen Kavga)* dışında bırakın kendileri için yazılmamış öyküleri satın alsınlar. Ama ben onlar için çalışmayacağım.

Çılgınca bir mektup oldu bu. Dün akşam kente gitmek zorunda kaldığımda yağmur yağıyordu. Marx da telefonu yazdırdıktan sonra yemek için çıkmış. Bir de onun yemekten dönüşünü bekledim. O nedenle daha da kızgınım. Çılgınlar gibi...

John

Annie Laurie Williams'a

(Telgraf)
San Jose, Los Gatos

LÜTFEN KIRKLAND'IN MAHALLE'Yİ GÖRÜŞMEK İÇİN BATIYA GELMESİNİ SÖYLEYİN. İKİ HAFTA SÜREYLE YENİDEN YAZMASINA YARDIM EDECEĞİM. ARAMIZDA KALSIN HER OKUYUŞTA OYUN DAHA KÖTÜ GELİYOR. KONUŞMALAR İYİ DEĞİL. OYUN YER YER BAYAĞI OLMUŞ. TEMPO DEĞİŞTİRİYOR. YER YER ÇOK RUHSUZ. DİRENİN VE LÜTFEN YANITINI TELGRAFLAYIN.

JOHN

Annie Laurie Williams'a

9 Aralık 1937, Los Gatos

Sevgili Annie Laurie,
O telgrafı göndermemeliydim. Olay şu: Oyunu yüksek sesle okuduk. Kulağımıza çok kötü geldi. Birden umudumu yitirdim ve ancak Jack Kirkland buraya gelirse oyunu bir şeye benzetebiliriz diye düşündüm. Oyun belirli bir çizgide gitmiyor. Çok fazla gereksiz diyalog var. Buraya gelirse onunla birlikte çalışırım.

Yanlış anladığı bir dolu küçük küçük şey var. Kitabımın olduğu gibi kalmasını istiyor değilim. Benim istediğim, kişilerin onları tanıdığım gibi kalması. Sana bir örnek vereyim: Jack'in iteklemesiyle şarap isterler. Şarapları olmadığı için kırgındırlar. Oysa temelde istedikleri, şarabın yarattığı etkidir. Hiçbiri şarap düşkünü değildir. Şaraptan çok, şaraptan sonra elde ettikleri aşkı ve yaptıkları dövüşleri sever onlar.

Oyunun birçok sahnesi abartılı. Umarım onu incitmediniz. İncitmediğinizi biliyorum. Son sahnede hiç bilmediğiniz bir

yere gelmişsiniz gibi duyumsarsınız kendinizi. Danny'nin tam bir serseri olduğu söyleniyor ama adam bunu sahnede hiç kanıtlamıyor ki! O zaman seyirci silahların neden atıldığını merak eder durur. Danny'nin yeniden yazılması gerekir. Danny ile ötekilerin ayrımı iyice belirtilmeli. Bunların yanı sıra oyunun kurgusu çok iyi. Sahneler demek istiyorum. Gözden geçirilmesi gereken şeyler yalnızca kimi diyaloglardaki ayrıntılar ve oyunun akışındaki hız. Üç kez okudum. Kimi bölümler çok akıcı, güldürücü, kimileri de çok yorucu.

Yine de papaz sahnesi dışında oyuna bu biçimiyle karşı çıkmayacağım. Ancak bu ağızla konuşan bir Meksikalı'nın, kendisinin yazdığı konuşmalara hiçbir zaman dilinin dönemeyeceğini bilmesi gerekir.

Bunlar küçük şeyler belki ama dikkate alınmazlarsa oyunun inandırıcılığı yok olur. Doğuda kimsenin bu tür konuşmayı bilmediğini ileri sürebilirsiniz. Filmlerde duyduğunuz kimi ağızları anımsayın, bu noktanın gerçekten önem taşıdığını göreceksiniz. Gerçeğe uymayan bir konuşma biçimi, inandırıcı olmadığı gibi izleyicilerin homurdanmasına neden olur. Telgraf konusunda çok aceleci ve düşüncesizce davranmadığımı umarım. Ama inanın, oyunu okuyunca kıçüstü düşmüş gibi oldum. Şimdi o denli olumsuz düşünmüyorum ama biraz daha çalışmayla daha iyi olacağına inanıyorum.

Lütfen Kirkland'ın kendisini yönetiyormuşum duygusuna kapılmasına izin vermeyin.*

John

Esquire, *Steinbeck'in önceleri geri çevirdiği öykülerini satın alır. Dahası, derginin yayıncısı Arnold Gingrich, Steinbeck'e bir saat armağan eder.*

---

* Bu oyun yalnızca dört kez oynandı. Oyuna son verildiği zaman Steinbeck çok sevindi. (ç.n.)

Arnold Gingrich'e

5 Ocak 1938, Los Gatos

Sayın Bay Gingrich,
O güzel, küçük kol saati için teşekkür ederim. Ancak büyük bir meraka biraz da korkuya kapıldığımı söylemeden geçemeyeceğim. Şuna kesinlikle inanıyorum ki benim içimde, dünyada görülmemiş derecede kusursuz, bir saat trajedisinin yer ettiğini bilmiyordunuz. Bundan daha önce hiç söz etmedim. Sözünü edemeyeceğim denli acıydı çünkü.

Saatler, en baştan beri bende yalnız özlem değil, bir yandan da hüzün, memleket özlemi, biraz da umutsuzluk gibi duygular uyandırmıştır. Ama umut öylesine yaşamsal ki! İlkokul son sınıftayken Elgin ve Waltham saatsiz bir insanın başarılı olmasının güçlüğünü konu alan tam sayfa ilanlar verince içimde bir umut ışığı belirdi. Okulu bitirdim – mühürlü bir yüzük sahibi oldum.

Bir buçuk yıl boyunca Latince okudum. Zamanlama duygusundan öylesine yoksundum ki, okula hep geç kalırdım. Zamanında derse yetiştiğim çok seyrekti. Çoğu kez de ders bitiminden önce okuldan ayrılmışımdır. Ancak son altı ayda içimde bir kurt kıpırdandığını anımsıyorum. Ve bir atılımla ikinci yılın Latincesinin altı haftada üstesinden geldim. Böyle bir özveride bulunmak, kimi tanrılara rüşvet vermek istemiştim sanıyorum. Böylece okulu bitirdim. Waterman marka bir dolmakalem ve kurşunkalem takımım oldu.

Yüksek eğitim için bende hiçbir istek olmadığını anlamışsınızdır. Annemle babam beni yüksek eğitime ikna ettiler. Yapmak istemediğim için beni aşağıladılar, vicdanıma oynadılar. Direnemedim. Son kertede isteksizce üniversiteye gittim. Öylesine uyumsuz bir kişiydim ki beni gazetecilik kolundan attılar. Hem de üyelik için ödenen paraya çok gereksinimleri olduğu bir zamanda. Üç yıl süreyle süründüm. Gözüpeklikle değil, aptalca. Bir daha acı çekmem sanıyordum. Sonra zaman gelip çattı – başaramadım. Üniversiteyi bitirmeden okuldan ayrıldım.

Ondan sonraki yıllar da mutlu yıllar değildi ama çalışıyordum. Bende zaman kavramı hiç gelişmemiş, tümüyle körelmişti. Gitgide daha da köreldi. Ne saat ne de gün biliyordum, iki ya da üç kez yılı bile şaşırdım. Kendimi düzene sokmaya çalışıyorum. Bunun için çok mu yaşlıyım? Kemiklerim artık kolay kırılıyor. Kimi geceler kalkmak zorunda kalıyorum. Üretkenliğimin sonsuz olmadığını düşünüyorum. Yılların geçtiğini artık hissedebiliyorum. Ve şimdi bir kol saatim var. Benim için böyle şeyler hep geç mi gerçekleşir diye merak ediyorum. Geriye dönebilir miyim acaba? Acaba saatin kaç olduğunu söyleyebilir miyim?

İyi dileklerimle

John Steinbeck

Tiyatro tarihinde, büyük bir olasılıkla, iyi bir oyunun birçok temsilinden sonra başarılı bir oyuncunun rolünü yanlış yorumlamaya başlaması görülmüş şey değildir. Annie Laurie Williams, Steinbeck'e yazarak Fareler ve İnsanlar*'da oynayan Clair Luce'un böyle yanlış bir yoruma başladığını duyurdu ve yazarın Clair Luce'a Curley'nin karısına ilişkin bilgi vermesini istedi.*

Clair Luce'a

1938, Los Gatos

Sayın Bayan Luce,

Annie Laurie, Curley'nin karısı rolünü oynadığınız sırada kimi kuşkularınız olduğunu yazdı. Oysa dergilere bakılırsa siz bu rolün gereklerini çok iyi yerine getiriyordunuz. Siz ve arkadaşlarınıza oyunu çok iyi duyumsayıp oynadığınız için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Sizler duygularınızla oyunu daha iyi hale getirdiniz.

Bu kıza gelince – onun için ne düşündüğünüzü elbette ki bilmiyorum. Bu kız için bildiklerimi anlatırsam kaygılarınızdan kurtulursunuz belki.

Bir kavga ve kuşku ortamında büyüdü. Kimseye güvenmemesi gerektiğini çok erken öğrendi. Ancak öğrendiklerini hiçbir zaman uygulayamadı. Doğasından kaynaklı bir zaafla herkese güvendi, her seferinde de düşkırıklığına uğradı. Çok katı kurallarla yetiştirilmişti. Birçok kez el değmemişliğini koruması gerektiği, ancak el değmemiş olarak kalırsa bir koca bulabileceği söylenmişti. Bu uyarı öyle çok yinelenmişti ki sonunda kızda bir saplantı durumuna geldi. Onu baştan çıkarmak olanaksızdı. Satabileceği bir tek şeyi vardı ve o bunu biliyordu.

Yalnızca evde korkuyla eğitiliyor değildi. Öteki çocuklar da onu korkutuyordu. En küçük bir korku ve güçsüzlük belirtisi ise anında bir işkenceyi beraberinde getiriyordu. Korkusunu bastırmak için katı olması gerektiğini öğrendi. Doğal olarak en çok korktuğu zamanlarda en kötü oluyordu. Temelde iyi huylu yumuşak başlı bir kızdır. Şımarık değildir. Erkekler onu hep elde etmek için çaba gösterilmesi gereken bir kız olarak görmüşlerdir. Hiçbir erkekle konuşması cinsellikle ilgili olmamıştır. Cinselliği öyle göze çarpacak gibi değildir. Ama birisinin ilgisini çekmesi için cinsel olarak istenmesi gerektiğini sezgisiyle bilmektedir.

Cinsel yaşamına gelince – Curley'den başka kimseyle deneyimi olmamıştır. Belki de hiçbir zaman doyuma ulaşamamıştır. Çünkü Curley onun doyumunu dikkate almamıştır. Doyuma ulaşsa belki kuşku da duyacaktır. Sonuç olarak bu kız cinsel bakımdan aç. Kızların birbirine anlattığı yalan yanlış şeyler dışında cinsellik konusunda bilgisi yok. Eğer bir erkek veya kadın ona biraz yüz verse, ona insan gibi davransa, o kimseye kul köle olacaktır. İnsanlarla bağ kurma isteği sonsuzdur ama geçmişi, o kişinin cinsellik dışında bir ilişki kurmasına engeldir. Onu iyi tanırsanız, olaylar karşısındaki yüzlerce savunmasını yıkabilirseniz, doğru ve hoş bir insan bulursunuz. Onu seversiniz de.

Ama böyle bir şey hiçbir zaman olamaz, kurduğu savunma kalelerini yıkmak pek kolay değil.

Umarım size ders verdiğimi düşünmezsiniz. Bu kızı tanıyorum. Amacım yalnızca onun için bildiklerimi size anlatmaktı. Herkesten korkuyor. Böyle kızları bilirsiniz değil mi? Onlara sıcak bir gecede Central Park'ta rastlayabilirsiniz. Korunmak amacıyla küme küme dolaşırlar. Akıllı, katı ve eğlenceye düşkünmüş gibi görünürler.

Bütün bunları bildiğinizi ve rolünüzü bilerek oynadığınızı umuyorum. Eğer işinize karışıyor gibi görünüyorsam lütfen beni bağışlayın. Böyle bir niyetim yok. Annie Laurie bu kızı merak ettiğinizi yazdı, o nedenle bunları anlattım. Çok zor bir rol olduğunu biliyorum. Bu rolü siz üstlendiğiniz için de büyük sevinç duymaktayım.

Saygılarımla

John Steinbeck

Annie Laurie Fareler ve İnsanlar*'ın Broadway'de kapalı gişe oynadığını yazıyordu. Sonbaharda bir turne tasarlamaktaydı. İngilizler telif hakkını satın almış, onları İskandinavya izlemişti. Warner Brothers oyunla ilgileniyordu. Oyuncularından biri, James Cagney, George'u oynamayı çok istiyordu. Ancak başarının bir başka yüzü daha vardı. Steinbeck, Elizabeth Otis'e şöyle yazıyordu.*

"Sizinkiler dışında aldığım mektuplar artık korkunç bir düşe benzedi. Küme küme insanlar para istiyor, imza istiyor. Konuşma yapmak için çağrılıyorum. Sonra şu imza olayı. İmza isteğinin böyle yaygın bir hastalık olduğunu bilmiyordum. Her neyse, ben dostlarımın dışında kimseye kitap imzalamıyorum. Gün geçtikçe istekler çoğalıyor, kötüye gidiyor."

Ama yine de bunlar başarının en acı meyveleri değildi.

Steinbeck'in çocukluğundan beri tanıdığı bir kadın ondan gebe kaldığını söylüyordu, Steinbeck buna çok üzüldü. Tam bu sırada eski arkadaşı George Albee'yle de arası bozuldu. Arkadaşının kardeşi Richard Albee şöyle yazmıştı: "Tek neden sanatçı kıskançlığıdır, inanın. Kıskançlık gösteren elbette ki John değil, George'tur."

George Albee'ye

1938, Los Gatos

Sevgili George,
Kuşkuların iyi temellere dayanıyor. Benim için çok zor günler oldu. Hiç de iyi bir yanı yok. Senin dışında bütün arkadaşlarım çevremde toplandı. Oysa sen, ne zaman iyi bir şey yapsam bir olay çıkarmış, tatsız bir durum yaratmışsındır.

İyi bir arkadaşım beni hep arkadan vurmaya çalıştığını söyledi ve gerçeği öğrenmek isteyip istemediğimi sordu. Doğrusunu istersen öğrenmek istemiyordum. Eğer birkaç kişiden bunu duymuş olsaydım değerlendirmek daha kolay olurdu. Ama kaynak tek bir kişi. Bu tür davranışlarına kimi mutsuzluklarının neden olduğunu biliyorum. Her şeye karşın ilişkilerimi dostça sürdürmeye çalıştım. Ne var ki sana olan güvenimi gitgide yitirdim. Bunun ayrımına vardıktan sonra seninle ilişkimi sürdüremeyeceğimi de anladım. Öyle görünüyor ki, senin önünde olan, sana söylediğim her şeyi çarpıtarak bir başkasına aktaracaksın. Sonra senin çarpıtarak anlattıkların yine bana aktarılacak. Bütün bunlar bana acı veriyor. Umursamamayı, unutmayı denedim, onu da yapamadım.

Seninle dost olmak isterdim George ama her an tetikte olmak da istemem. Mutsuzluğunun bir başka çıkış noktası bulmasını Tanrı'dan dilerim. Ancak her yakın ilişkiden sonra senin kasıtlı davranışların bende yaralar açmakta. Bugünler yaşamımdaki en zor günlerdi. Yardıma, güvene gereksinim duyuyordum. Kuşkulara yer vermeden bana güvenilmesini isterdim. Çünkü bütün yazarları yere yıkan düzene karşı çıkmaya çalıştım. Oysa senin elinden yaralar aldım. Sebebi ne? Sanırım bunun sebebi sen de çok iyi biliyorsun.

John

Şimdi kavga etmek istiyorsan açık ol ve kavgaya başla. Gizli iğnelemeleri bir yana bırak.

Elizabeth Otis'e

Şubat 1938, Los Gatos

İçerilerdeki vadilere doğru gitmek istiyorum. Oralarda beş bin aile açlıktan ölmek üzere. Hükümet bu insanlara yiyecek ve ilaç yardımı yapmaya çalışıyor. Ama bu yardımları, çıkarcı faşist gruplarla çıkarcı bankalar ve yardımı sabote etmeye çalışan, dengeli bir bütçe için kıyamet koparan büyük üreticiler aracılığıyla yapıyor. Bir çadırda yirmi kişi çiçek nedeniyle karantinaya alınmış. Bu çadırda iki kadının önümüzdeki hafta bebek dünyaya getirmesi bekleniyor. Bu olayla en baştan beri ilgiliyim. O nedenle olup bitenleri yakından görmek istiyorum. Elimden başka bir şey gelmese bile bu katillerin tepelenmelerine yardımcı olurum. Bunların nelerden korktuğunu biliyor musun? Bu insanların sağlık koşullarına uygun kamplarda yaşaması sağlanırsa onların örgütleneceğini sanıyorlar. Büyük toprak sahipleriyle göbekli çiftçilerin en korktukları şey işte bu.

Eyalet ve ilçe yönetimleri bu insanlara bir şey vermez. Dışarıdan geldikleri, yerli olmadıkları için. Ama bu insanlar olmaksızın eyaletin hiçbir yerinde tahıl hasat edilemez. Bu konu beni çıldırtıyor. Dışarıda bu konuyla ilgili tek sözcük etmiyorum. Çünkü işimi bitirdiğim zaman büyük çiftçiler kafa derimi yüzmek isteyeceklerdir.

Bugünlük bu kadar. Böyle trajediler için incecik ve anlamsız kitaplar yazılmış olması nasıl da gülünç!

John

Elizabeth Otis'e

14 Şubat 1938, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,
Mektubun ve çek bu sabah geldi. Verdiğin bilgilere teşekkürler. Babalık durumu olayının kapanmak üzere oluşu beni çok sevindi-

riyor. George'la ilişkimin kopmasıysa beni çok üzüyor ama açık olmak her zaman daha sağlıklı.

Güneye gidip gitmeyeceğimi bilmiyorum. Vesalia'ya kesinkes gitmem gerek. Susturulmuş dört bin aile çadırlarında açlıktan ölüme terk edilmiş durumda. Hükümetin yerleştirmeyle görevlendirdiği kurul haber niteliğinde yazılar yazmamı istedi. Gazeteler böyle yazıları kesinlikle yayınlamaz ama olsun, bir yanda dursunlar, bir gün yararlanırım. Yerel gazeteler, ilaç ve yiyecek yardımı yaptığı için hükümete çatıyor. Yiyecek ve ilacın ulaşması için yerel gazetelere karşı savaşıyorum. Kin ve nefret dolu yayın yerel bankalara da oyun oynuyor. Vadiden döndüğüm zaman sana daha geniş bilgi veririm. İspanyol çocuklarla ilgili bir konuşma yapacağım. Bu yöredeki vadilerde çocukların açlıktan ölmesi çok şaşırtıcı. Bu konuyu kesinlikle ele almalıyım. Makaleleri satabilirsem gelirini tümüyle bu çocukların ilaç ve öteki gereksinimlerinin karşılanmasına harcayacağım. Balık yağı çocuklara yarar sağlar. Elbette kişisel yardımlar yararlı değil. Bir tek vadide on bin kişi böyle bir sorunla yaşamakta. Elimden geleni yapacağım.

Neredeyse bütün eyaleti sel bastı biliyor musun? 19 gündür durmadan yağmur yağıyor.

Bu kadar. Olanları sana yazacağım.

Hoşçakal

John

Elizabeth Otis'e

7 Mart 1938, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,

Sevgili Elizabeth,

Bunu iki kez yazmamalıydım ama içten ve bilinçsizce oldu. Bugünlerdeki koşullarımı kavramak için bilinçdışımı anlamak yeterli. Tarlalarda bir hafta daha geçirdim. Yeni döndüm eve. Su baskınları

açlığın ve hastalıkların artmasına neden oldu. Bu kez oraya *Life* adına gittim. *Fortune* da bir makale istedi ama yazmayacağım. Okurunu beğenmiyorum. *Life* kendi fotoğrafçılarından birini benimle birlikte gönderdi. Oradaki insanların birçok fotoğrafını çektik. Yazıdaki en küçük bir değişikliği kabul etmeyeceğimi bildirdim. Ancak provaları gördükten sonra basacaklarına söz verdiler. Harcamalarımı ödediler, kazancı da bu insanlar yararına kullanacaklar.

Üzgünüm ama bu insanların sırtından para kazanamam. Bir dergi için yazmamı istediğin yazıyı da kapsar bu. Öylesine büyük acılar içindeler ki, çektikleri acıları paraya çevirmem olanaksız. Bu davranışımı Don Kişotça bulmayacağını umarım. Oraya gidip, bilek hizasındaki suyu, yataklara tırmanmış, ısınmak için ateşi ve bir lokma yiyeceği olmayan çocukları görsen beni anlarsın. İlçe yönetimi, "Sorun bizim başa çıkamayacağımız boyutlarda" diyerek bütün hastabakıcıları geri çekti. Böylece bu insanlar için hiç ama hiçbir şey yapılmıyor bugün. Hapishanede bir delikanlı gördük. Annesi açlıktan ölmek üzere olduğu için bir ambarın asma kilidini kırarak iki eski radyatör çalmış. Ya kefaletle serbest bıraktıracağız ya da bölge avukatı onu kurtarmaya çalışacak.

Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi? Dünyadaki en acı şeyler bunlar. Eğer *Life* yazıyı basarsa pek çok fotoğraf da birlikte yayınlanacak. Hem de çok iyi fotoğraflar. Sana bu insanlara ve onların yüzlerine ilişkin fikir verebilirler. Oraya her gidişimde kendimi engelleme gereği duyuyorum çünkü burası için tek insanın elinden hiçbir şey gelmez. Ama açlıkla savaşan Onlarca çocuk görünce, elinde de biraz para varsa kendini tutamıyorsun. Ne olursa olsun, gerçekçi olamıyorum böyle bir durumla karşılaşınca. O nedenle, o parlak sayfalı, cicili bicili dergilere yazmamı isteme benden. Böyle bir iş arama benim için. Bütün bunların sorumlusu olan o açgözlü piçleri rezil etmeyi çok istiyorum ama bunun en iyi yolu gazetelere yazmak.

Az sonra tarım bakanlığı sekreterini görmeye gideceğim. Hükümet yardımının ne ölçüde politik ne ölçüde insancıl olduğunu öğrenmek istiyorum. Ona göre bir tutum belirleyeceğim.

Burada olmadığım bir hafta süresince kimi işler aksadı. Hangi ucundan tutacağımı bilmiyorum. Ayrıca üç gün üç gece çamur içinde yüzdüğümüz için üşüttüm ama hastalıkla uğraşacak zamanım yok.

Böyle delice bir mektup yazdığım için beni bağışla ama ben de deliyim ve öfke doluyum.

Her şey için teşekkürler.

Hoşçakal

John

Elizabeth Otis'e

2 Mayıs 1938, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,

.....

Bu sabah yaşamımın en şık mektubunu aldım. Lemuel Gadberry diye biri yazmış. İster inan, ister inanma, Fİ'yi (*Fareler ve İnsanlar*) almış. Kitabı okuduğu zaman aşağılandığını ve iki dolar dolandırıldığını düşünmüş. Az önce kendisine uzun bir mektup yazarak yüksek ruhundan ötürü kutladım ve *Fareler ve İnsanlar*'ı gönderirse iki dolarını yüzde altı faizle ödeyeceğimi ya da *When Knighthood was in Flower (Şövalyelik Çiçek Açtığı Zaman)* adlı kitabı göndereceğimi belirttim.

İyi bir çalışma düzeyindeyim. Şu taslağı bir daha yazıp düzeltme işi bitince belki kısa öyküler yazarım. Uzun süredir kısa öykü yazmadım. Denemeler de yazmayı düşünüyorum ama basılmalarını istemeyebilirim. Belki de yayınlatırım, belli olmaz. Bugünlerde kendimi edebiyatla çok iç içe duyuyorum. Aklıma geldikleri anla onları yazmak arasındaki sürede bir tavuk içindeki yumurtalara ya da bir yılanın keskin dişlerine biçim vermekteymişim gibi bir duyguya kapılıyorum. Anlatmak için doğru

sözcükler bulamasam bile bu duygudan hoşlanıyorum. Yazmak, her şeye karşın güzel.

Hoşçakal

John

Bu sırada Fareler ve İnsanlar*'ın Critics Circle Ödülü'nü kazandığı bildirilir. Steinbeck bir telgrafla yanıt verir bu habere.*

Critics Circle'a

(Telgraf)
23 Nisan 1938, Los Gatos

CRITICS CIRCLE - ANNIE LAURIE WILLIAMS ELİYLE BAYLAR ELEŞTİRMENLERİ HEP YAZARIN DOĞAL DÜŞMANI OLARAK GÖRMÜŞÜMDÜR. ŞİMDİYSE KENDİMİ MILLENIADA* GİBİ DUYUMSUYORUM. YALNIZ ASLANLA BİRLİKTE YATIYORMUŞÇASINA BİR ÜRKEKLİK İÇİNDEYİM. DOĞA DENGESİNDEKİ BİR BOZUKLUK OYUN YAZARLARININ BAŞINI DERDE SOKABİLİR. BENİ ONURLANDIRDINIZ. AMA BUNDAN ALDIĞIM TAT BİR KUŞKUYLA BURUK BU ÖDÜLÜ BENDEN ÇOK GEORGE KAUFMAN'LA OYUNCU GRUBUN HAK ETTİĞİNE İNANIYORUM. YİNE DE SİZE TEŞEKKÜR ETMEK SORUMLULUĞUNU BEN YÜKLENİYORUM.

JOHN STEINBECK

---

* Millenia: Vahiy kitabında adı geçen ve kıyametten önceki barış ve gönencin gerçekleşeceği bin yıllık süre. (ç.n.)

Elizabeth Otis'e

Mayıs, 1938, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,

Hiçbir işi karıştırmamaya çalışıyorum, yine de ne yapsam yanlış oluyor gibi. Her an bir çam deviriyor gibiyim. Eleştirmenlere çektiğim telgrafta ne vardı? Annie Laurie yazdıklarımdan utanmış gibi. Bence telgrafta bir şey yoktu. Carol da benim gibi düşünüyor. Belki gönderilirken sözcükler karıştı. Aşağılık bir insan değilim ama bunca seçkin insanın da aşağılık bir insana böylesine kafa yormalarına aklım ermiyor doğrusu. Ola ki benim hiç toplumsal yanım yok. Böylesine bir gürültü koptuğuna göre... Ben burada her yıl bir madalya veren Commonwealth Club'a kitap göndermiyorum. Pat gönderiyor. Bu yıl her nasılsa göndermeyi unuttu. Sanıyorum kendimi yerel yazarlarla yarışamayacak denli üstün gördüğüm kanısı epey yaygın. Hep böyle küçük şeyler... Sonra oyunu görmek için New York'a gitmeyişim. Her yerde bu konuşuluyor. Beşinci sınıf sinema eleştirmenleri bile bunu yazıyorlar şimdi. Oyunu görmek isterdim elbette ama İsa'nın ikinci kez gelişini izlemek için bile altı bin millik yol katedemezdim. Niye böylesine önem veriliyor bana?

George Kaufman darılmıştı. Steinbeck'le aralarındaki soğukluk yıllarca sürdü.

George Jean Nathan'dan *(Critics Circle'ın Başkanı)* mektup aldım. Plaket gelene dek yanıt vermeyeceğim. Plaketle ne yapılır Tanrı aşkına? Eritilip birisine ayakkabı alınır belki.

Sana göçmenlerle ilgili makalelerimden birini gönderiyorum. Geliri yine göçmenler için kullanılacak.

Çekler için teşekkürler. Ne çok para. Paraya her zaman gereksinim var.

Hoşçakal

John

Uyanık kişilerle ilgili romanını yok etti. Göçmen kamplarında topladığı bilgilerle yeni bir romana başladı. Aylarca ad bulamadı bu romana. Sonunda Gazap Üzümleri *adını verdi.*

Elizabeth Otis'e

1 Haziran 1938, Los Gatos

Çok mutlu günler bunlar. Yeni kitap çok iyi gidiyor. Çok hızlı yazıyorum. Yavaşlamak için kendimi zorlamam gerekiyor. Ağır, yavaş ilerleyen bir kitap olmalı bu. Çok hızlı yazarsam kitabın temposunun da hızlanacağından korkuyorum. Günde altı sayfadan çok yazmamaya dikkat ediyorum. Kitap bittiği zaman aşağı yukarı yarısı çıkarılacak. Yeniden çalışmaya başlamak ve işine inanmak güzel bir şey. Sonbahar boyunca çalışabilmeyi dilerim. Çalışmayı seviyorum. Ancak çalıştığım zaman kendimi iyi hissediyorum. O kötü kitabın, çalışmakta olduğum kitap için böylesine iyi olanaklar sağladığına inanamıyorum. Sonucun böyle olmasından çok mutluyum.

Norveç İngilizlerden daha çok telif hakkı ödüyor. Belki orada gelir vergisi daha az.

John

Annie Laurie Williams'a

Temmuz, 1938, Los Gatos

Sevgili Annie Laurie,
Güzel mektubunu bu sabah aldım. Oyunun eksiksiz, en azından çok az eksikli sergileneceğine çok sevindim. (Fareler ve İnsanlar'*ın turne temsilleri)* Galiba George K. bana kızgın. İlgisiz davrandığımı düşünüyor. Oysa öyle değil, yalnızca bu yeni ki-

taba kendimi çok kaptırdım. Kitap bitince istediğim pek çok şeyi yapabileceğim.

Bu yeni kitabın tümünü hiçbir yapım şirketi istemeyecektir. Kısaltmak isteyeceklerdir, ben de o zaman kitabı satmayacağım. Yıldırımları üstüne çekebilecek bir kitap. Hepimizin başına iş açabilir ama ne yapalım! Gerçek neyse odur. Duyarlı kişilere kitabı rahat bırakmaları için çağrıda bulunan bir önsöz yazacağım. Kendime üç gün izin verdim. Bugün yine çalışmaya başlayacağım. Şimdilik yalnızca girişi derinlemesine yazabildim. Carol iyi olduğunu söylüyor.

F ve İ'nin *(Fareler ve İnsanlar)* İngiltere'de oynanmasını sağlayabilir misin? Kamuya gösterimine izin verecekleri konusunda kuşkularım var.

John

Elizabeth Otis'e

10 Eylül 1938, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,
Mektubun bu sabah –Pazartesi– geldi. Bu yeni sözleşmeleri anlamıyorum ama Tanrı'ya şükür, sen oradasın ya, anlamasam da olur. Kitabın adına gelince, Pat telgraf çekerek beğendiğini bildirdi. Sevindim, çünkü ben de bu adı çok beğeniyorum. Carol da en çok bunu beğeniyor. Bir marşın adı bu. Kitap da bir tür marş. Kitapla birlikte düşünüldüğü zaman geniş bir anlam taşıyacağı için bu adı çok tuttum. Nedenlerimden biri de şu: Battle Hymn'i *(Savaş Şarkısı)* herkes biliyor oysa Star Spangled Banner'ı *(Yıldızlarla Süslü Bayrak)* pek kimse bilmiyor.

Haklısın, hepimiz çılgın insanlarız. Yeni evin temelleri atıldı. Carol romanın ikinci kez daktiloya çekiyor. Bense birinci kopya üstünde çalışıyorum. Ben birinciyi bitirene dek Carol ikinciyi de bitirecek. Ve –bu aramızda kalsın– ikinci kopya öylesine temiz

ve açık ki, dikkatle gözden geçirip düzelttikten sonra bu kopyayı göndereceğim yayınevine. Carol'ın zamanı stenografılık yapamayacak denli değerli. Okunması çok kolay olacak, daha ne isteyebilirler? Romanın kaç sayfa olacağını şimdiden söyleyemem. Ne zaman biteceğini de. Sanırım altmış gün kadar sürer. Umarım bu süre yeter. Çok yorgunum ama bir an önce bitirmek istiyorum. Şu sıralar kafamın çevresinde şarapneller patlıyormuş gibi. Yalnız kitabın iyi olduğunu sanıyor, öyle umuyorum. İyi olup olmadığını bile şimdiden söyleyemiyorum. Ağır, yavaş yavaş ilerleyen bir kitap ama kesinlikle donuk ya da sıkıcı değil.

Mart ayından beri çalışma masasının başındayım. Öteki kitap ve bunun için. Bitirdiğim zaman sanırım bir bahar kuzusu gibi çıldıracağım. Hiç böylesine çok ve uzun çalışmamıştım. Belki iyi ama bedensel olarak hamladım. Kitap bittiğinde ağır işler yapmalı, örneğin bahçeyi kazmalıyım. Bedenim biraz güçlenmeli.

Elizabeth, kitabın bitişini kutlamak için buraya gelebilmeni isterdim. Larry *(Lawrence Kiser, Elizabeth Otis'in kocası)* ile birlikte Şükran Günü'ne gelemez misin? Çok eğlenirdik. Kamp yaşamı gibi olur ama yine de çok iyi olur. Bu yaz çok az dinlenebildin.

Hepinize sevgiler

John

Pascal Covici'ye

Ekim, 1938, Pazartesi,
Los Gatos

Sevgili Pat,
Birkaç günlüğüne San Francisco'ya gitmiştik. Bugün eve dönünce mektubunu bulduk. Günümüzü eski mutfakta geçirmek zorundayız. Evdeki karışıklıktan dolayı Carol da daktiloda yazamamıştı, bugün odalarımız biter bitmez hemen yazmaya başladı. Ne zaman bitirir bilmiyorum. Ev dolayısıyla kimi işler ertelendi.

Kitabı parça parça göndermemi öneriyorsun. Doğrusunu istersen ben bitince tümünü göndermeyi yeğlerim. Elimizden geldiğince çabuk bitirip göndermeye çalışacağız. Eğer Nisan'dan önce yayınlamayı düşünmüyorsan, rahat bitiririz. Gerçekten kitabı parçalamak istemiyorum.

Coşkunu elbette ki anlıyorum. Ama ben de çok yorgunum. Kitap kötü oldu galiba. Çok tutulan bir kitap olmayacak, bunu kesinkes biliyorum. Çoğu okur çok kötü bulacak onu. Tek umudum var. Belki şimdi gözüme göründüğünden daha iyidir.

Biraz dinlendim, gözden geçirmeye başlayacağım. Erken bitirmeye çalışacağız.

Dorothy'yle Paco'ya sevgiler. (Pascal Covici'nin eşiyle oğlu Pascal JR) Sana da.

John

Böylece Steinbeck, Gazap Üzümleri*'nin başarı kazanamayacağına inandı. Elizabeth Otis'e şöyle yazıyordu:*

"Bak Elizabeth, Pat, daha ilk basımda bu kitaptan çok yüksek tirajda basılacağından söz ediyor. Onu uyarmak, ona engel olmak isterim. Çok tutulan bir kitap olmayacak bu. Çok basarlarsa zarar ederler belki. Tutunursa isteklere göre yeniden basılabilir. Pat iyi dosttur, söyledikleri de koltuklarımı kabartıyor ama bana biraz düş peşindeymiş gibi geliyor."

Elizabeth Otis'e

1938, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,

Bugün öğleden sonra *Gazap Üzümleri*'ni sana özel uçakla gönderiyoruz. Umarım beğenirsin. Önce bize aldığını, okuyunca da nasıl bulduğunu bildir. Zarfa ekleri koymayı unuttum *(Battle Hymn'in müziğiyle sözleri).* Tümünün ilk sayfa olarak çıkmasını isterdim. Dizelerin de müziğin de. Dünyanın en güzel şarkıla-

rından biridir bu. Kitabı okudukça sözcüklerin bu kitapta özel anlamları olduğunu göreceksin. Notanın da basılmasını isterdim. Unutan varsa elinde notası bulunsun diye. Şarkının adının da. Battle Hymn of the Republic *(Cumhuriyetin Savaş Şarkısı)* adının da, bu kitabın ışığı altında özel bir anlamı var.

Sonunda bitti. Gönderiyoruz. Şimdi senin görüşlerini bekliyoruz. Çünkü doğru ve yayıncılığın etkisinden arınmış olduklarına inanıyoruz.

Hepinize sevgiler

John

Elizabeth Otis Kasım ayında eşiyle birlikte California'ya Steinbeck'leri görmeye gideceklerini yazdı. Steinbeck bu haberi alınca ona, "Sevinçten çıldırabiliriz," diye yanıt verdi. Konuklar Aralık ayında geldi.

Pascal Covici'ye

1 Ocak, 1939 Los Gatos

Sevgili Pat,

Yirmi yıldan beri ilk kez hastalanıp yatağa düştüm. İki hafta yataktan çıkamadım. Düşük bağışıklık. Sanırım o kitabı çalışırken kendimi çok zorladım. Sinir iltihabı olarak kendini gösterdi, metabolizma testi yapılınca ortaya çıktı. Hâlâ yataktayım ve günlerden beri ilk kez mektup yazabiliyorum.

Elizabeth ve Larry'yi LA'da *(Los Angeles)* karşılayıp eve getirdik. Çok sevindik geldiklerine. Elizabeth'le ben kitabı bir kez de birlikte gözden geçirdik, kimi küçük değişiklikler yaptık. Kitabı beğenip beğenmediğini daha bana bildirmedin. Bence teknik olarak iyi. En azından öteki kitapları bitirdiğim zamanki gibi kötü olduğu duygusuna kapılmadım.

Telgrafımızı aldığını umarım. Konu şu: Faşist gruplar bu kitabı sabote etmeye çalışacaklardır. Çünkü devrimci bir roman

bu. Komünist bir bakış açısı olduğunu ileri süreceklerdir. Oysa Battle Hymn *(Savaş Şarkısı)* bir Amerikan şarkısıdır. Her çocuk bu şarkıyı öğrenir, sonra da sözlerini unutur. O nedenle ilk sayfada şarkının hem sözleri hem de notası bulunursa daha en baştan kitabın Amerikan olduğu, komünizmle ilgisi bulunmadığı belirtilmiş olur. Ayrıca da bu şarkı bildiğim en güzel şarkıdır.

Az daha unutuyordum. *Bitmeyen Kavga*'nın ucuz basımları var mı? California Üniversitesi'nin İngilizce derslerinde okutuluyormuş. Bir profesör sordu, bilemedim. Blue Ribbon ucuz basımını yapacaktı sanıyorum. Yaptılar mı acaba?

Burası çok güzel. Pencereden baktığım zaman aşağılara doğru uzanan vadiyi görüyorum. Bahçeye çıkıp bir şeyler dikmek istiyorum.

Fırsat bulduğunda yaz. Mektup yazmayalı uzun zaman oldu, bu konuda paslandım.

Herkese sevgiler

John

Şubat ayında provaları alınca önceki isteğinde direndi: "Pat, Lütfen Battle Hymn'in bütününün, BÜTÜNÜNÜN, BÜTÜNÜNÜN basılmasını istiyorum. Her dize ayrı ayrı güzel ve coşku verici. Yapabilirseniz notayı da basmanızı istiyorum."

Pascal Covici'ye

13 Ocak 1939, Los Gatos

Sevgili Pat,

Telgrafın bu sabah geldi. Hemen yine telgrafla yanıt vermeyi düşündüm. Fakat istediklerimi anlatamayacaktım. Memurlar da sözcükleri olduklarından başka türlü yazabiliyorlardı. Elizabeth'le ben kitabı gözden geçirdik. Kimi değişiklikler yaptık. Değiştirebileceğim yerleri değiştirdim. Değiştiremeyeceğim şeyler de var. Eğer bir sözcük o diyalogda kesinkes geçmeliyse,

okurun ne düşüneceği önemli değildir. Bu kitap tatlı hanımlar okusun diye yazılmadı. Eğer bu kitabı o tür hanımlar okursa karışmamaları gereken bir konuya burun sokmuş olurlar. Şimdiye dek, insanların yargıları değişsin diye kitaplarımdan bir tek sözcük çıkarmadığım gibi sözcükleri yerinden bile oynatmadım. Şimdiden sonra da böyle bir şey yapmayacağım. Bu kitapta değiştirdiğim sözcükler Elizabeth'in ve Carol'ın okurun aklını karıştıracağına inandıkları sözcüklerdi. Ben hiçbir zaman çok tutulan bir yazar olmak istemedim. Bunu sen de biliyorsun. Sıradan olaylar ya da sıradan bir dille küçük düşürülen okurlar benim için bir anlam taşımıyor. Değişiklikleri bir daha gözden geçir. Senin yapmak istediğin değişikliklerle benim yapmış olduklarımın aynı olduğunu göreceksin. Hamburgercideki insanlar için kullandığım "Bok kafalılar" sözünü değiştirmem. Onun yerini alabilecek başka bir deyim yok. Eğer bu da okurun kafasını karıştırıyorsa öyle okurun canı cehenneme. Bu deyimin kesin bir anlamı var ve ben kesinlikten yanayım. Halk dilinde olsa bile.

Elizabeth Otis bu konuda şunları anlatmıştır: Steinbeck'leri görmeye gidişlerinin bir nedeni de bu kitaptır. Çok belirgin olan kimi dil özellikleri konusunda Steinbeck'le uzlaşmaya çalışacaktır. Yayıncılar bunu istiyorlar. Kişilerin konuşmalarında değişiklik yapmadan öteki suçlayıcı, gücendirici sözcükleri çıkarmayı önerdi. Steinbeck, Elizabeth Otis'in denemesine izin verdi. Kendisi siyatik ağrıları çekmekteydi. Bir şezlonga uzanmıştı. Elizabeth Otis de yerel dildeki kimi uygunsuz sözcükleri arıyordu metin içinde. Sonunda Steinbeck'in de karşı çıkmadığı değişiklikleri yaptı. Kitabın baskıya girebilmesi için bu değişiklikleri New York'a telgrafla bildirmeye söz vermişti. Telefonla bu telgrafı yazdırması öylesine uzun sürmüştü ki memur onu durdurup tartışmaya başladı. Bayan Otis bu tartışmanın nasıl geçtiğini anımsamıyor. Ancak kendisi çok kararlıydı. Telgrafı göndermeyi başardı. Provalar düzeltilmişti. Steinbeck, Covici'ye mektubunu şöyle sürdürüyor:

Şimdi – öteki bütün kitaplarımın bunun provası olduğu savına gelince: Bu doğru değil. Bu kitap üstünde üç yıldır çalışıyorum. Bir bakıma bir insanın yaptığı her şey bir başka şeyin provasıdır. Ama Pat, bırak da bu kitap kendi öyküsüyle ya kazansın ya da batsın. Bence konu kitabın sınavı kazanmasına yetecek genişlikte. Kitaplarım için değişmez bir kural varsa o da benim "ben" olarak onlar üstünde hakkım olmadığıdır. Yazar olarak ben buna inanıyorsam kitap yayına girdiği zaman da böyle olmalı. Yayınlarken gerçekten "bana" gereksiniminiz yok. Eğer varsa kitap başarısız demektir.

Ben iyiyim. Bir hafta içinde toparlanırım. Yatağa düştüğüm zaman çok şaşırdım. On altı yaşımdan beri hiç hastalanmamışım.

Bunlardan başka her şeyi öteki mektupta yazmış olduğumu sanıyorum.

Sana, Dorothy'ye ve Paco'ya sevgiler,

John

9 Ocak 1939'da Pascal Covici Steinbeck'e, kendisinin, Viking Press'in müdürü Harold Guinzburg'un ve yayın menajeri Marshall Best'in Gazap Üzümleri*'ni okuduklarını, "duygusal olarak" yorgunluktan bitkin düştüklerini yazıyordu. Harold Guinzburg, "Bütün kitapta bir tek virgülün bile yeri değişmemeli," Marshall Bets ise, "Kitap listemizdeki en önemli roman," demişlerdi. Başlangıçtaki ilanlar için 10.000 dolar ayrılacaktı. Covici mektubunu şöyle sürdürüyordu: "Böylesine büyük bir yapıtta değişiklik istemek kutsal bir şeye karşı saygısızlık etmek gibiydi."*

"İyi yayıncılar olarak gözümüze çarpan kimi eksiklikler ve yanlışlar konusunda seni uyarmayı görev bildik. Sonuç üzerinde biraz durmak istiyoruz.

Büyük, imgesel bir bitiş düşünüyorsun. Yaşam sürmelidir ve sürecektir. İnsanlara karşı daha büyük bir sevgi, yakınlık ve anlayışla. Rose'un memesini çıkarıp açlıktan ölmek üzere olan bir adamın ağzına dayayarak onu emzirdiğini okuyan herkes duygulanmaktan kendini alamaz. Ancak bu büyüklükte ve böyle bir atılımı olan bir romanın sonu çok apansız gelmiş gibi bizi çarptı. Bizce son birkaç sayfanın yeniden yazılması gerekiyor. Olay biraz daha işlenmeli, aç adamla karşı-

laşma sahnesi bir kazaymış gibi apansız olmamalı, öykünün ayrılmaz bir parçası gibi olmalı."

Covici şunları da eklemişti:

"Marshall, Maupassant'ın Midsummer Idyll *(Yaz Şarkısı) adlı kısa öykülerinden birinde bir kadının memesini trende rastladığı aç bir adama verdiğini anımsattı. Bu sence önemli mi?"*

Pascal Covici'ye

16 Ocak 1939, Los Gatos

Sevgili Pat,

Mektubunu bugün aldım. Beni bağışlayın ama bitişi değiştiremem. O bitiş bir rastlantı değildir. Eğlenceli bir gelişim de düşünülmemiştir. Bir başka kitabın bitişinden daha dikkat çeken bir bitiş de tasarlamadım. Eğer bir imge varsa bu kalıcı bir imgedir. Bir aşk imgesi değildir elbette. Elbette bir rastlantı olacak ve her şey çarçabuk olup bitecek. Bir yabancı olması da çok doğal. Bir yabancıyı kitabın bir parçası durumuna getirmek kitabın anlamının çarpıtılması demek olur. Joad'lar onu tanımıyor, onu umursadıkları yok. Onunla hiçbir bağları yok. Vurgulanan şey budur. Kadının memesini vermesinin bir dilim ekmek vermesinden değişik hiçbir yanı yok. Eğer bu iyice anlaşılmıyorsa üzgünüm. Belki anlaşılır. Bu son üstünde çok düşündüm. Böyle olmasını istiyorum. Eğer yanılıyorsam yalnız ve yalnız benim yanılgım olacak bu. Maupassant'ın öyküsüne gelince, o öyküyü okumadım ama orada da aynı olayın bulunması neden önemli olsun? Hiçbir öykü yeni değildir. Yeni olsalardı ben onları tutmazdım. Yeryüzünde annenin göğsüyle beslemesi edebiyattan çok daha eskidir. Değişiklikler konusunda çok titiz olmadığımı sen de biliyorsun. Ne var ki bu kitaba binlerce saat verdim. Kitaptaki her olay büyük bir dikkatle seçilmiş, olayın kitaptaki ağırlığı titizlikle düşünülmüş, her şey yerli yerine oturtulmuştur. Romanda bir

denge vardır. Bir şey daha. Bu insanları hoşnut kılacak bir öykü değildir. Okurun sinirlenmesi, çarpılması için elimden geleni esirgemedim. Amacım okuru mutlu etmek değildi ki!

Bir şey daha var – ben bu kitabı yaşamların yaşandığı biçimde yazmaya çalıştım, kitapların yazıldığı biçimde değil.

Mektubum öfkeli gibi görünüyor, oysa öfkelenmek istemedim. Kitapların derinde güçlü bir gelişimi var, bunu biliyorum. Görünürde bu kitabın böyle bir gelişimi yok. Çok gizlide kalıyor. Onu okur çözecek. Bunu yapamayacaksa bu kitap o okura göre değildir. Kitap boyunca okurun da olayların akışında yer almasını sağlamaya çalıştım. Pay çıkarmasıysa kendi derinliğine ya da sığlığına bağlıdır. Bu kitapta beş ayrı düzey var. Okur ne bulmak isterse bulabilir. Buldukları kendi kendisi kadar olacaktır, kendisinin ötesinde hiçbir şey bulamaz.

.....

Herkese sevgiler

John

The National Institute of Arts and Letters'a

31 Ocak 1939, Los Gatos

Sayın Bayan Vanamee,

The National Institute of Arts and Letters'a üye seçmekle beni onurlandırdınız. Lütfen komiteye teşekkürlerimi iletiniz.

Saygılarımla

Steinbeck

Şubat ayında, Pascal Covici Gazap Üzümleri*'nin tümünün daktiloya çekilmiş nüshasını istedi.*

Pascal Covici'ye

23 Şubat 1939'da alınmış, Los Gatos

Sevgili Pat,
Hep "hayır" demek zorunda kalıyor ve bundan hiç hoşlanmıyorum. Bu kez de taslak için "hayır" diyeceğim. Bu kitabın Carol'ın malı olduğunu düşünüp taslağı ona vermiştim. Hiçbir kitabıma, özellikle buna, kişiselliğin karışmasını katiyen istemiyorum. Bir kitap kendisi olmalı, bir bütün olarak basılmalıdır. Onu yazarken olup bitenler okuru ilgilendirmez. Yazdıklarımın daha karalama durumundayken sergilenmesine karşıyım. Belki de yazımın çok küçük oluşu ilgi uyandırır ama bu kitap için hiçbir önem taşımaz. Hayır, bu kitabın geçmişi ve yazarı olmayan, kendi kendine bir bütün olmasını istiyorum.

Bu taslakların gizli kalması konusunda Carol'ın da kendine göre nedenleri var. Olmadık şeyler isteyen kişiler nedense arkamıza çokça düşmüş durumda. Carol taslakları vermek istemiyor. Sonuç olarak bu taslaklar onun.

Üzgünüm Pat, ama alışılmış şeyleri kabul etmemekle bir tek okur bile yitirdik mi? Yemeklerde konuşmadığım için satışlar mı azaldı? Sanmıyorum. Doğru olsa bile ben o tür okurları yitirmeyi yeğlerdim. Her türlü kişiselliği kitap olayının dışında tutalım. Yapılabilir bu. Yaşamım boyunca ne bir çayda ne de bir yemekte bulundum. Kimse de umursamıyor. İnsanlar unutu. Olayı kişiselleştirmeyelim. Hiç katmayalım. Kitabın kendi kendine yetecek denli kapsamlı olduğuna inanıyorum. Umarım bunun üstünde pek durmazsın.

Dorothy'yle Paco'ya sevgiler

John

Daha sonra Elizabeth Otis'e yazdığı bir mektupta yine Battle Hymn üstünde durur:

"Bu şarkı olayı çok hoş doğrusu. Pat'in nesi var, anlayamıyorum. Bu kitabı kime adadığımı bile doğru anladığından kuşkuluyum.. Şöyle olacak:

Bu kitabın, olayları yaşamış olan Tom'a adanmasını isteyen Caroll'a.

Tom, hükümetin Wedpatch yakınlarında, Bakersfield'da göçmenler için bir kamp kurmasını sağlayan psikolog Tom Collins'ti.

Pascal Covici'ye

31 Mart 1939'da alınmış, Los Gatos

Sevgili Pat,

Kitapları bugün aldım *(Gazap Üzümleri)*. Çok beğendim. Çok iyi bir iş yapmışsınız. Ancak aileye ve akrabalara dağıtmak için beş kitaba daha gereksinimim var. Gönderip hesabı da bildirir misin? Kimseyi incitmemek için bu kitapları istiyorum.

Şarkıyı son sayfaya yerleştirmişsiniz. İyi olmuş, beğendim. Sayfa sayısı da önceden düşündüğünüzden daha az değil mi? Ona da sevindim. 850 sayfa insanları korkutur. New York'ta çıkan yazıları görmek istiyorum, biliyorsun. Benim için saklar mısın? Anladığıma göre Joe Jackson, *Herald Tribune*'de yazacak. Çok sevindim.

Hepsi bu. Sana kitabı çok beğendiğimi bildirmek istemiştim.

John

Telif hakkı çekleri Steinbeck'i çok şaşırmıştı. Elizabeth Otis'e 17 Nisan'da yazdığı mektupta, "Bu ne çok para böyle!" diye yazıyordu. "Bundan önce hiç bu kadar çok parayı bir arada görmemiştim. Carol bu parayı karşılaşabileceğimiz dar zamanlar için ayıracak."

Bir yandan da eleştirileri okumaktaydı. "Dikkat ettin mi?" diyordu. "Eleştirmenlerin çoğu genel bölümleri sevmemiş. Gerçeğin doğrudan doğruya söylenmesinden hoşlanmadılar. Onlara göre bu gerçekler

romanın içinde eritilmeliydi. Çok şükür ki eleştirmenler için yazıyor değilim. Okurlar genelde o bölümleri beğenmiş. İlginç. Öyle sanıyorum ki eleştirmenlerin tutumu, alışık olmadıkları bir şeye tepki göstermek."

Ertesi gün de şunları yazdı: "Çek için teşekkürler. Hiç beklemiyorum, o nedenle aldığım zaman hep şaşırıyorum. Gün boyu telefon ve telgraf geliyor. Aç kuşlar gibi boyuna konuşuyor, konuşuyorlar. Niye insanlar bu denli çok konuşuyor? Telefon benim için korkulu bir araç. Para isteyenler, burs isteyenler... Armağanlar... Adamın biri bir gazete satın almak için 47.000 dolar istiyor. Gazetesi özgürlükçü olacakmış, parayı da çekle gönderecekmişim. Hollywood için bir senaryo hazırlamam önerisini dün Carol geri çevirdi. Telefon ettikleri zaman, "Haftada 5.000 dolarla biz ne yaparız? Lütfen bizi tedirgin etmeyin!" dedi.

Dick Pearce'a

(San Francisco Press Club)
Haziran 1939, Los Gatos

Sayın Bay Pearce,

Mektubunuz beni çok sevindirdi. Davetinize gelebilmeyi çok isterdim. Ancak şu sıralar, buradan uzun süre ayrılmamı engelleyen işlerim var. Yine de davetiniz için çok teşekkür ederim. Gelebilmeyi, kulübünüze üye olup bir daha kapı dışarı edilmemek için de çok isterdim. Bir keresinde kulübünüzden kapı dışarı edilmiştim. Dick Oliver'la üstümüzde pırıl pırıl gece giysileri vardı. Beş parasızdık. Parti falan da yoktu. Dick, kulübünüze üye olduğunu, otobüs saatine dek içeri girip oturabileceğimizi söyledi. Girdik. Sabah saat 14:30 sularıydı. Ne var ki kapıcı Dick'i anımsayamadı. Üye listesinde adını aradı, bulamadı. Çıkmamız gerektiğini söyledi. Böylece çıktık, siz de biliyorsunuzdur, bir yerden kovulunca insanın kendini nasıl kötü hissettiğini. Ayrıca içeride ateş yanıyordu. Ateşin karşısında oturmayı çok istiyordum. O nedenle şimdi kulübünüze üye olmayı ve kapı dışarı edilmeden

ateşin karşısında oturmayı gerçekten çok isterdim. Bütün bunların üstünden yıllar geçti. Ama Tanrım, o gece nasıl da yağmur yağıyordu!..

Davetinize yeniden teşekkür ederim. Gelebilmeyi gerçekten çok isterdim.

Saygılarımla

John Steinbeck

O sıralar Gazap Üzümleri*'yle* Fareler ve İnsanlar *yapımcılara satılmış, senaryo çalışmaları başlamıştır.*

Elizabeth Otis'e

22 Haziran 1939, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,

Bu iş çok canımı sıkıyor ama kurtulmanın yolunu bulamıyorum. Durmadan telefon çalıyor, her an telgraflar geliyor. Ve her gün benden bir şeyler isteyen elli ila yetmiş beş mektup alıyorum. Benden bir şey istemeyenler de imzalamam için kitap gönderiyorlar. Ne yapacağımı bilemiyorum. Viking'e telefon edip mektupları bana değil, sizin büroya göndermelerini söyleyebilir misin? Mektuplar için büronun sekreterlerine ödeme yapabilirim. Evde böyle bir şey için tam gün çalışan bir sekreter tutmam gerekir. Başvurabileceğim tek yol da olsa eve bir sekreter tutmak istemiyorum. Bir çözüm yolu bulmalı yoksa bir daha hiç yazamam. Çalışmak için güneye gitmiştim, döndüğümde Carol'ı sinirden neredeyse çıldıracak durumda buldum. Telefonlar onu çileden çıkarmış. Evden ayrılmamın nedeni bu telefonlardı. Gitgide azalır, sonunda da yok olur sanıyordum. Oysa tam tersine, günden güne daha kötü oluyor.

Evde yaklaşık beş hafta kalabileceğimi düşünüyordum. Şimdi kuşkudayım. Solow *(Eugène)* ve Milestone *(Lewis,* Fareler ve

İnsanlar'*ın senaristi ve yönetmeni*) ile birlikte geldik eve. Senaryoyu bir daha gözden geçiriyoruz. Bence çok iyi.

Digest'e gelince – kitap özetlenmese çok sevinirim (Gazap Üzümleri'*ni özetlemek istemişlerdi.)* Özetleri sevmiyorum. Bir roman daha kısa yazılabilecek olsaydı ben kısa yazardım. Tek bölümün bile kimseye verilmesini istemiyorum. Pait SRL. (*Saturday Review of Literature*) dışında kimseye belge vermeyi kabul etmediğinden beri bir dolu insan bana kızmakta.

Hollywood'da Johnson'ı *(Nunnally Johnson,* Gazap Üzümleri'*nin senaristi)* gördüm. Oldukça iyi gidiyor. Kitabı olduğu gibi uygulamak istiyorlar. Hiç değilse şimdilik öyle. Yapımcılardan birini Tom Collins'le göçmen kamplarının bulunduğu yere gönderdiler. Orada gördükleri yapımcıyı hasta etmiş. Tom'a teknik yardımcılık önerdiler. Çok iyi oldu bu, çünkü yanlış bir şey yaparlar, çizgiden şaşarlarsa Tom kıyameti koparır.

Yakında hepinizle görüşmek umuduyla.

Sevgiler

John

Carlton Sheffield'a

23 Haziran 1939, Los Gatos

Sevgili Duke,

Eve üç gün önce döndüm. Kısa bir süre kalacağım. Yanıt verilmesi gereken beş yüz kadar mektup buldum evde. Onlara alabildiğince çarçabuk yanıt verip seninkini sona sakladım, daha keyifle yazabilmek için. Keyifle bir şey yapmayı unuttum neredeyse. Bu inanılmaz bir şey çünkü bende belli belirsiz de olsa tembelliğe bir eğilim var. Şimdi ateş üstünde gibiyim. Anımsar mısın, bir zamanlar mektup alınca nasıl sevinirdim? O günler geri gelebilse...

Carl Wilhelmson telefon edip Pazar günü geleceğini söyledi. Onu göreceğime seviniyorum. Çok değişti. Neşeli ve yakışıklı, dolu dolu bir insan oldu. Evlilik ona çok yaramış. Başka kimseyi

görmedim. Toby Street'in kırkıncı doğumgünü partisine gittim. Bob Catchcart da oradaydı.

Evet, Associated Farmers *(Birleşik Çiftçiler)* çok kurnazca yollar deneyerek beni geri çekilmeye zorlamak istedi. Fakat her şey belgeli. Belgeler La Follette Komitesi'ndeydi. Komite baskıyla kapatılınca belgeler genel dava vekilinin eline geçti. Eğer öne sürdüğüm şeylerin kanıtlanmasını resmen isterlerse onlara yanıtım şu olacak: Senato İnsan Hakları Komitesi'ni toplantıya çağırıp belgeleri inceletsin. O belgeler incelenirse çoğu hapsi boylar. Benim böyle bir önerim onların süngülerini nasıl çarçabuk düşürür, bilemezsin. Beni vuramazlar da, nedeni apaçık olur çünkü. Ayrıca bana bir şey olursa diye J. Edgar Hoover'e kimi bilgiler verdim. Benim için araba kazaları ya da zorla alıkonulma dışında bir tehlike yok. Biraz daha dikkatli davranıyorum. Örneğin hiçbir yere yalnız gitmemeye ve tanıklar bulunmadan hiçbir şey yapmamaya çalışıyorum. Aptalca gibi görünüyor ama bu işi bilenlerce uyarıldım.

Yıllar sonra arkadaşı Chase Horton'a şöyle yazıyordu:

"Sana bir öykü anlatayım: Gazap Üzümleri *basıldığı zaman çok kimse bana ateş püskürüyordu. Santa Clara şerif yardımcısı arkadaşımdı. Şunları söyledi bir gün: Bir otele yalnız başına gittiğin olmuyor mu? Her dakika ne yaptığını bir yere yaz. Çiftlikten ayrıldığın zaman yanında bir iki arkadaşın bulunsun. Otelde tek başına kalma. Nedenini sorduğumda –belki de tehlikeyi üstüme çekiyorum ama– bunlar senin için bir oyun hazırlıyorlar. Otele yalnız gittiğin bir gün odana bir kadın girecek. Giysilerini parçalayacak. Kendi yüzünü tırmalayıp haykıracak. İşte o zaman kendini temize çıkarmaya çalış bakalım. Kitabına dokunmazlar. Daha kolay yollar bulurlar seni yıkmak için."*

Şimdi bir karalama kampanyasına giriştiler. Ancak bu yöntemleri daha çok kitap satılmasına yarıyor. İki yıla kadar tepe üstü yuvarlanacağım belki ama önümde daha iki yıl var. İşlerin

tersine dönmesi birçok bakımdan beni sevindirecek. Önünde sonunda da böyle olacak.

Umarım sizin oralar çok sıcak değil.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

20 Temmuz 1939, Perşembe, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,

Lütfen Pat'a şunu söyle: Eğer kendisinden bir başkası aracılığıyla bir şey rica ediyorsam reddetmesini istiyorum demektir. Bir şeyi gerçekten istiyorsam doğrudan doğruya kendisine söylerim.

Buradaki bankacılarla büyük toprak sahiplerinin benim için çıkardıkları dedikodular çok kötü. En son çıkardıkları dedikoduya göre Oki'ler bana büyük hınç duyuyorlarmış. Sözde kendileri için yazdığım yalanlardan dolayı beni öldürmek istiyorlarmış. Bu haber bütün gazetelerde çıktı. Tom Collins'in dediğine göre kendi Oki'leri bu haberi okuyunca öylesine öfkelenmişler ki bir yerleri yıkmak istemişler.

Bir olay çıkmasından çok korkuyorum. Elde değil, buna engel olamazsınız. Kitap çevresinde oluşan gerginlik sağlıklı değil.

Filmlere gelince, bilemiyorum. Johnson *(Nunnally)* senaryoyu bitirmek üzere olduğunu yazdı. New York'taki hakları Hays'ın satın almasına canları sıkılacak sanırım. Fakat romanı filme almak isteyenler yarışta. Ayrıca onlar da değerli kişiler. Şu sıralar Birleşik Çiftçiler beni önce bir yalancı sonra da komünist olmakla suçluyorlar. Dedikodular çığrından çıktı.

Oraların sıcağını düşündükçe senin adına ürperiyorum. New York'un sıcağından nefret ediyorum. Hepinize sevgiler.

John

Elizabeth Otis'e

Ekim 1939, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,

Çok güzel bir sabah. Ben de güzellikler ortasında oturmaktayım. Bütün meyveler olgunlaştı. Elmalar, armutlar, üzümler ve cevizler. Carol turşu kurdu, domates konservesi yaptı. Kuşüzümleriyle erikler kurutulmakta. Kiler elma ve şarap kokuyor. Böğürtlenler oldu. Çevrenin bütün kuşları burada toplanmış sanki. Çakırkeyf gibiler. Hepsi cıvıl cıvıl. Bağırtıları yağmur geleceğinin belirtisi. Umarım yanılıyorlar. Onlar da yanılabilir. Her şey çok güzel.

Pat şu sıra San Francisco'da. Onu Cuma günü alıp buraya getireceğiz. Jackson'larla da görüşeceğiz. Aylardan beri ilk kez.

Carol iyi. Dinleniyor. *Gazap* burada listenin başından ikinci sıraya düştü. Jack Benson'un programında adı geçmiyor epey zamandan beri. Belki de yeni şeyler oluşmakta. Bilmiyorum. Geçen yıl tam bir karabasan gibiydi.

Çalışmaya yeniden başlamak için yeni kitaplar ısmarladım. Laboratuvarda çalışacağım.

Dışarı çıkıp birkaç alakarga vurmam gerek. Küçük kuşları buradan uzaklaştırıyorlar. Muzırlıktan başka bir şey düşünmeyen kötü yaratıklar. Vurmaya başlamadan önce Carol'ın uyanmasını bekleyeceğim.

Unutuluşun hızla yaklaştığını görmek çok güzel. *Gazap* artık birinci sıra değil. Bir ay içinde liste dışı kalacak, altı ay içinde de unutulmuş olacağım.

Sevgiler

John

1939'dan 1943'e

"... Korkunç bir olay
yaşanmak üzere"

1939 *Fareler ve İnsanlar* filme alındı.

1940 *Gazap Üzümleri* filme alındı. Roman Pulitzer Ödülü kazandı.

1941 *The Forgotten Village (Unutulmuş Köy)* ve *Sea of Cortez* (Cortez Denizi) basıldı. Carol'dan ayrılıp New York'a taşındı.

1942 *Ay Batarken* basıldı. Oyun olarak sahnelendi. *Bir Savaş Vardı* basıldı. Carol Steinbeck'ten boşandı.

1943 Gwyndolyn Conger'le evlendi.

Carlton Sheffield'a

13 Kasım 1939, Los Gatos

Sevgili Dook,
Sabahın epey erken saatleri. İneği sağmak için kalktım. Bir dönemi tamamlamak üzereyim. İnsanların bir araya toplanıp yaşantımı düzenlemek, beni bir simge yapmak, yaşantımla birlikte işlerimi de düzenlemek çabasına giriştiklerini görmek nasıl da şaşırtıcı! Her şeyi tepetaklak ettim. Yaşantıma karışılmasına önceleri izin vermedim, şimdi niye vereyim? Bu son özgürlüğüm unutuldu. Bense onu sonuna dek korumaya kararlıyım. Bence en önemli iki şeyden biri özgürlük, öteki saygınlık. Bunlar için de daha önemli olanı, kararlı olabilmek için özgürlüktür. Bu iki şeyden yoksun kalmak insanı olmadık yerlerde olmadık şeylere bağlar. Elbette ki bu yayınların hepsi kötüydü, katlanılması çok zordu ama burada, çiftlikte öyle pek etkisi olmadı. Bu tepelerdeki insanlar –ki pek azını görüyoruz– çok okumazlar. Okudukları üstünde de pek durmazlar. Kendilerini yalnız işlerine verirler. Çılgınlık yapacak zamanları yoktur.

İnanılır gibi değil, Dook! Bu işin nasıl bilinmezlerle çevrili olduğunun ayrımındayım. Şunu demek istiyorum: Tonunu, kurgusunu, çalışma alanını bir yere dek biliyorum. Ancak eğitimim olmadığını da biliyorum. Yeniden okula dönmeliyim. Hiç matematik bilmiyorum ve soyut matematik öğrenme gereği duyuyorum. Biraz biyoloji biliyorum ama daha fazla öğrenmem gerek. Biyofizikle biyokimya öğrenmeliyim. Kısacası yeniden okula dönmeliyim. Ed'in laboratuvarında çalışmaya başladım. Böylece öğrenmek için elimin altında bir öğretmen, gerekli araç gereçler ve bir kitaplık var şimdi.

Bunları kendi kendime yapıyormuşum gibi görünüyor ama bir bakıma öyle değil. Senin ve herkesin buna katkısı var. Bütün dünya şu sıralar hasta. Gelgitlerden oluşan göletlerin barındırdığı gerçekleri anlamak, Stalin ya da Hitler'i ve onların yandaşlarını, Demokratları, kapitalist karışıklığı, siyahi büyülerini anlamaktan daha kolay. Ben de bir şeyler öğrenebilmek için o daha kolay anlaşılır şeylere dönmek istiyor ve bana temel oluşturacak öğeler arıyorum. Yeni bir dünyanın eskisinin altından boy verdiğine ve yaralı bir tırnağın altında yeni bir tırnağın uzadığına çoktan beridir kani oldum. Bir gün iktisatçılar ve sosyologlar bunu önceden görüp anlayamadıkları için kendilerine çok şaşacaklardır. Roma politikacılarının iki bin yıllık dünyanın toplumsal, politik ve ahlaki yapısının birkaç sessiz ozanın metafizik şiirleri gibi sürüp gidemeyeceğini, büyük değişikliklere uğrayacağını göremedikleri gibi. Bence şimdi de benzeri şeyler olmakta. Komünistler, faşistler, Demokratlar bir gün dünyanın geleceğinin, adı hiç duyulmamış genç bir adamın mikroskobunun camlarında olduğunu görebilirler. Kuantum ve nötronun düzensizliklerine şaşırmış bu genç adam öyle bir tablo yaratabilir ki, bu tablo, geleceğin bir yapıtaşı olacak denli derinine inebilir. Bütün bunların sonucu şu: Yeni bir atılım yapmalıyım. Romanı çalıştım. Elimden geldiğince romanı tanıdım. Ama üstünde çok düşünmedim. Roman çok hantal, beceriksiz bir araç. Bense yeninin biçimini bilmiyorum. Yalnız bir yeni olduğunu biliyorum. Yeni düşünceyle biçimlenecek ve yeterli olacak bir yeni. Her neyse, bunlar benim kafam karışıklıklarım. Ya senin zihnin nasıl?

Şu sıralar bir sürü karmaşık şey var. Düşünmeyi engelleyen duygusal çılgınlık ve çözümlemeyi engelleyen kör bir bağlılık.

Senin de bir değişikliğe hazır olduğunu sanıyorum. Genel tablodan nasıl kaçabilirsin? Avrupa'nın sinir dalgalarını yakalayıp bir bölümünü kendimize mal ediyoruz.

Fırsat buldukça yaz.

John

Elizabeth Otis'e

15 Aralık 1939, Los Gatos

Sevgili Elizabeth,
Sana anlatmak istediğim çok şey var. Uzun bir mektup olacak bu. Yavaş yavaş ve sırayla yazmalıyım. Önce mektubun ve gönderdiğin 13.000 dolar için teşekkür ederim. *N. American Review*'ın 90 dolar ödediği zamanki coşkumuzu anımsıyor musun? Bir daha öyle bir coşku duyamayız.

Üzümler'in özetinin gazetelerde çıkmasına kesinlikle izin veremem. Bu konu bitmiştir. Bırak C. *(Covici)* istediğince ayak diretsin.

Filmler – bir öğleden sonra kente inip *Üzümler*'i gördük. Zannuck sözünü gereğince tuttu. Zor, doğru bir film yapmış. Aktörler rollerini çok iyi kavramışlar. Sonuçta film bir belgesel kadar gerçek ve güzel olmuş. Zorlu bir gerçekler zinciri. Betimlemeler kameraya alınamadığı için film kitaba göre daha bile çarpıcı olmuş. İnanılır gibi görünmüyor ama gerçek. Ertesi gün de *Fareler*'i görmeye gittik. O da iyi bir film olmuş. Şiirsellikle konu iyi kaynaşmış. Oyunda gizli olarak verilmiş. Sen de seveceksin. Hollywood'daki gösterimi 22 Ağustos'ta başlayacak. *Üzümler* için de Ocak ayında bir gün saptamışlar.

Burada öyle şeyler oldu ki Zannuck kolay kolay kurtulamaz. Filmi New York'ta Ocak ayı içinde gösterime sokacak, yavaş yavaş Batı'ya kayacak. İlanlar gösterimlerden önce yapılacak elbette. Dahası, durumu anlamak için filmin California'da gösterilmeyeceğini duyurmuştu. Ertesi günü bu kararı protesto için bir ton mektup yağdı. Zannuck yerel sansüre karşı bir avukat tuttu. Posterler için de Thomas Benton'la ilişki kurmaya çalışıyor. Bütün bunlar umutlarımızın çok ötesinde şeyler.

Şimdi de çok ilginç bir konuya değineceğim. Yönetmen Fleming *(Victor Fleming,* Rüzgâr Gibi Geçti*'nin yönetmeni)* ve Spencer Tracy *Al Midilli*'yi filme çekmek istiyorlar. Bu film için çıldırıyorlar, öylesine istekliler. Onlar konuştu, ben de yarı uyur yarı

uyanıktım. Bana öyle geldi ki bu adamlar ucuz insanlar değil. İyi kimseler. Sonunda ne çıkar bilemiyorum ama ben şunları önerdim: Filmi çekecekler. Başlangıçta hiçbir ödemede bulunmayacaklar. Gerekirse film harcamaları için abonelerden para toplayacaklar. Ben öyküyü parasız verdiğim için hiç karşılık almadan senaryoyu da hazırlayacağım. Film bittiği zaman bütün kentlere ve kasabalara dağıtıldığında gösterimlerden elde edilen kazancın bir bölümüyle yerel hastanelerdeki çocuk bölümlerine bir ya da iki yatak eklenecek. Sinemalarda biletler için yüksek bir bedel istenecek. Bu öneriler onları çok coşkulandırdı. Film için en iyi oyuncularla teknik elemanları parasız bulabileceklerini söylediler. Belki çılgınlık ama şimdiye dek hiçbir film böyle bir amaçla yapılmış değil. Özellikle Tracy çok duygulandı çünkü küçük oğlu çocuk felci geçirmiş, topallıyormuş. Fleming böyle bir filmin 2 milyon dolardan daha az kazanç bırakmayacağını, bunun da pek çok çocuk yatağı anlamına geldiğini söylüyor.

Bu sırada Ed Ricketts'la Koleksiyoncunun El Kitabı *için Kuzey San Francisco Körfezi sularında araştırmalar yapmayı tasarlıyordu. Daha sonra California'da Baja'ya yaptığı araştırma gezilerinden elde ettiği bulguları Cortez Denizi adıyla 1941'de yayınlandı.*

Şimdi sıra *Koleksiyon*'da. Bir kamyon aldım. Araç gereçlerle donatıyoruz.

Nisan başlarında Franklin D. Roosevelt California'da bir geziye çıkarak göçmen kamplarını denetler. 3 Nisan 1940 tarihli New York Times *gazetesine göre bir soru üzerine Başkan. Roosevelt "*Gazap Üzümleri*'nin abartılı olduğunu hiç mi hiç düşünmedim," demiştir. Belki bu haber şu mektubun yazılmasına neden olmuştur.*

Bayan Franklin D. Roosevelt'e

24 Nisan 1940, Los Gatos

Sayın Bayan Roosevelt,
Bu kıyılara son gelişinizde burada bulunmadığıma çok üzüldüm. Sizinle görüşmeyi yürekten istemiştim. Belki bundan sonraki gelişinizde burada olurum.

Bu arada, sözleriniz için size teşekkür edebilir miyim? Yalancı olduğum öyle sık sık ve direngenlikle yinelendi ki o kamplarda yaptığım araştırmalar sırasında düşler gördüğümden kendim bile kuşku duyar olmuştum.

Size yeniden teşekkür ederim. Umarım bir dahaki sefere sizinle görüşmek fırsatını kaçırmam.

Saygılarımla

John Steinbeck

2 Mayıs 1940 tarihinde Steinbeck, Friends of Democracy (Demokrasi Dostları Derneği) başkanı Rahip L. M. Birkhead'den bir mektup aldı. Bu dernek ülke çapında Nazi yanlısı ve Yahudi düşmanlığı propagandalar yapan bir kuruluştu. Rahip Birkhead, "Umarım," diyordu, "kaba bir insan olduğumu düşünmezsiniz. Ancak derneğimiz sizin hangi ulustan olduğunuzu tartışmaktadır. Çok yaygın bir söylentiye, özellikle tutucu din çevrelerine göre siz Yahudisiniz ve Gazap Üzümleri*'nde Yahudi propagandası yapmaktasınız."*

Rahip L. M. Birkhead'a

7 Mayıs 1940, Los Gatos

Sayın Bay Birkhead,
Mektubunuza çok büyük üzüntüyle yanıt veriyorum. Bir insanın yaptığı işten önce ırkının önemli olduğu, bu ırkın kanıtlanıp ka-

rutlanmamasının bir sorun olarak ortaya çıktığı bir çağ için üzüntü duymaktayım. Benim için Yahudi olup olmamam hiçbir önem taşımıyor. Şuna inanıyorum ki biri beni önyargıyla eleştirmek isterse, benim kendi adıma söyleyeceğim herhangi bir şeyin hiçbir yararı yok. *Gazap Üzümleri*'nin nasıl bir Yahudi propagandası olduğuna hiç aklım ermiyor. Komünizm propagandası olduğunu söyleyenler de var.

Yahudi değilim. Hiç Yahudi kanı taşımıyorum. Ama bu bir rastlantı. Böyle olmadığı için gurur duyuyor değilim.

İsterseniz size soyumu anlatayım. Ancak akıllı bir antropoloğun ırklar için ne düşündüğünü bildiğinizi sanırım. Soyumu sopumu öğrendiğiniz zaman benim tam bir Amerikan Airedale* olduğumu göreceksiniz.

Babamın babası Almandı. Şimdi bile Düsseldorf yakınlarında büyük bir çiftlikte oturan bir ailenin oğlu. Büyükbabam Amerika'ya iç savaş sırasında gelmiş ve savaşa katılmış. Ailenin Alman koluyla çok az iletişim kurulmuştur. Ancak dört yıl önce bir yolculuk sırasında Almanya'ya uğramış ve ikinci kuşaktan bir yeğenimle görüşmüştüm. Dediğine göre aile yine o çiftlikte oturmaktaymış ve bütün aile bireyleri iyi yurttaşlarmış. Hepsinin de sarışın oluşu Nazilerin üstünde durduğu o saçma sapan şeyin kanıtıdır. Onların da bizim de soyadımız GrossSteinbeck'tir. Ancak büyükbabam Amerika'ya geldiğinde, dilimizde üç s art arda kullanılmadığı için yazılış kolaylığı sağlamak amacıyla adının birinci hecesini atmış.

Alman büyükbabam New England'dan aile adı Dickson olan bir kızla evlenmiş. Büyükannemin ailesi on yedinci yüzyılın ortalarından beri New England, Leominster, Massachusetts'te oturuyormuş.

Annemin ailesi Kuzey İrlandalıdır. Annemin babasının soyadı Hamilton, Londonberry yakınında Mulkeraugh'lı. Anneannem ise yine o dolaylardan ve soyadı Feaghan.

---

* Airedale: Sert kıllı, irice teriyer köpeği. (ç.n.)

İşte bu. Bu bilgileri ister kullanın ister kullanmayın. İster bastırın ister bastırmayın. Bu bilgiler Yahudi olduğuma inanmak isteyenlerin inançlarını değiştiremeyeceği gibi, iyi niyetli ve akıllı kişiler de hangi ırktan olduğuma aldırış etmeyeceklerdir.

Ailemle ilgili bilgileri elbette kanıtlayabilirim. Ancak bunu yapmak zorunda kalırsam Amerikan demokrasisi yıkılmış demektir.

Mektubunuz bu konuda aldığım mektupların yalnız bir tanesi. İlk ve son kez size yanıt veriyorum. Bulunduğunuz yeri anlıyor, sizi bu mektup için suçlamıyorum. Yalnız, yaşamakta olduğumuz ve sizi böyle bir mektup yazmaya zorlayan çağımız için derin bir üzüntü duymaktayım.

Saygılarımla

John Steinbeck

NOT:
Ailenin her iki kanadındaki kişiler, nice kuşaklardan beri sarışın ve mavi gözlüdür. Bu özelliğimiz belki de hayranlık uyandırır. Dahası, esmer bir insan olan Hitler'i belki kıskandırır.

1940 yılı ilkbaharında, Pulitzer Ödülü'nü kimlerin aldığı duyuruldu. Roman alanında Gazap Üzümleri, *tarih alanında Carl Sandburg'un yazdığı* Abraham Lincoln: The War Years *(Abraham Lincoln: Savaş Yılları), tiyatro alanındaysa William Saroyan'ın* The Time of Your Life *(Yaşadığınız Zaman) adlı oyunu ödül aldı. William Saroyan, bu onurlu ödülü kabul etmedi. Steinbeck bu konuda Joseph Henry Jackson'a şöyle yazıyordu: "Bill ne yaptığını bilir. Yaptığı da kimseyi ilgilendirmez. Duyguları ve itkileri onun özel yaşamıdır. Yazmak için benim bir şey söylememi mi istiyorsunuz?*

Geçmişte Pulitzer'in seçtiklerinin bende kuşku uyandırdığı olmuştur. Ancak Sandburg ve Saroyan'la birlikte seçilmiş olmak bana gurur verdi, iyi bir ekip." Alıntı bu kadar. Doğrunun ve gereği gibi davranmanın bir arada olduğu böylesi durumlar çok ender görülür.

Kısa bir süre sonra Steinbeck'ler Meksika'ya, bu kez Meksiko'ya gittiler. Başkanı olduğu bir grup, "Bir Kızılderili köyündeki yaşamı anlatan bir film çekecekti. Film için 35.000 dolar ayrılmıştı. Adı da 'Unutulmuş Köy' olacaktı, öyküyü ise Steinbeck yazacaktı.

Ne var ki Kızılderili köyünün yaşamı Cumhuriyet yaşamıyla ilintiliydi." diye yazıyordu dayısı Joseph Hamilton'a. Dayısı o sırada Washington'da WPA'da çalışmaktaydı.

"Almanların politikası Müttefiklerinkine baskın çıktı. Böyle giderse Orta ve Güney Amerika'yı Birleşik Devletler'in elinden alacaklar," diyordu.

Fransa'nın düştüğü haberi gelince durumun hızlı hareket etmeyi gerektirdiğini düşünen John Steinbeck günün en yüksek otoritesini uyarmaya karar verdi.

Franklin D. Roosevelt'e

2017 Hillyer Place, N.W.
24 Haziran 1940, Washington DC

Başkan,
Beyaz Saray.

Sayın Bay Roosevelt,
Bir süreden beri Meksiko'da kısa film yapmaktaydım. Bu bölgede ülkenin durumuna ilişkin pek çok şey gördüğüm gibi, değişik kesimlerden kişilerle de konuştum.

Gördüklerimin ve konuşmaların ışığında Kuzey Yarımküre'de yakın bir gelecekle büyük bir tehlikenin başgöstereceği ve bu tehlikenin çok erken zamanda denetim altına alınması, gözlenmesi ve iyi bir politikayla yönlendirilmesi gerektiği sonucuna vardım.

Bu durumu belki bütün yönleriyle biliyorsunuz. Gözlemlerimin yararı olacaksa sizinle görüşmekten büyük sevinç duyaca-

ğım. Bence bu sorun ulusumuzun karşı karşıya bulunduğu en büyük sorundur.

Saygılarımla

John Steinbeck

Bu mektup, James Row Jr. imzasını taşıyan şöyle bir notla başkanın çalışma masasına bırakılmıştı.

"Meksiko'da film yapmak için bulunmuş olan Bay Steinbeck Washington'a yeni geldi. Mektubu sizi ilgilendirebilir. Gördüklerinden çok tedirgin olmuşa benzemektedir. Büyük olasılıkla Meksiko'da bulunmuş duygulu ve aydın herhangi birinden daha yararlı olamayacaktır."

Elyazısıyla bir ek:

"Archie MacLeish onunla konuşmaktan hoşnut kalacağınızı söylüyor. Kendisi Gazap Üzümleri*'nin yazarıdır."*

Ozan MacLeish Kongre Kütüphanesi müdürüydü. Ertesi günü Başkan'ın sekreteri General Marvin (Pa)'e şöyle bir yazı gelir.

"Pa, Gazap Üzümleri*'nin yazarı John Steinbeck'i yarın 20 dakikalığına görmek istiyorum. F.D.R."*

Başkan, Steinbeck'in önerileri üstünde durmadı. Fakat bu, Steinbeck'in uluslararası sorunlar konusundaki ilk girişimiydi. Bu tür girişimleri daha sonraları gitgide sıklaşacaktır.

Carlton A. Sheffield'a

12 Ağustos 1940, Los Gatos,

Sevgili Carlton,

Palo Alto Havaalanı'nda uçuş dersleri alıyor ve çok bunu seviyorum. Küçük sarı bir yaprak üstünde cehenneme yol almanın, uzaklığın, kopmanın kahrolası bir güzelliği var. Büyük araçlar gibi değil aına bu küçük uçak da havada öyle güzel süzülüyor, öyle güzel alçalıp yükseliyor ve yine de öylesine dengeli ki! Güçlü olmakla ilgisi yok ama iyi anlamda bir başına kalma duygu-

su, yalnızlık değil, iyi bir şeye kaçış duygusu. Konuklar gittikten, ev temizlendikten sonra radyonu açıp, her zamanki yemekleri pişirmeye başladığın, okuyup çevrene bakınabildiğin zaman duyduklarına benzer bir duygu, Hani, "Oh, yalnız, kalabildim," dediğin zamanki gibi. Ayrıca bir kümülüsü yanından geçişini izlemek de ayrı bir tat.

Uçuş lisansı almak isteyişimin bir nedeni şu: Kırk yaşımı doldurmaya bir buçuk yılım kaldı. Reflekslerim hâlâ yerindeyken onları denetim altına almayı öğrenmek istedim. Babam altmış beş yaşındayken araba kullanmayı öğrenmek istemişti. Hiçbir zaman öğrendiklerini düşünmeden yapacak denli özümseyememişti. Hangi vitesi kullanacağını ya da bir kalabalıktan nasıl kurtulacağını hep düşünmek zorundaydı. İşte böyle, çok yaşlanmadan reflekslerimin denetiminin bilinçaltına işlemesini istedim. Yükselmeye başladığım zaman bunun da ötesinde bir şey buldum. Adlandıramadığım, çok tatlı bir duygu. Estetiğin uzantısı gibi bir şey.

Gelenler olduğu için mektubumu yarım bırakmıştım. Dün öğleden sonra bir arabanın yaklaşmakta olduğunu duyunca, gelen kim diye baktım. Sundurmaya çıktığım zaman yaşlıca bir adam, yanında karısı ve üç delikanlıyla karşılaştım. Dimdik duruyorlardı. Sinirlenmeye başlıyordum ki yaşlı adam birden haykırdı: "Sen İsa'yı tanır mısın?" diye başlayan bir vaaz veriyordu. Onu susturabilmek için beş dakika çaba göstermem gerekti. El hareketleri filan. Ve ben üstümde mayo, kapıda hiçbir şey yapmadan duruyorum. Korkunç bir olaydı. Sonunda İsa'yı tanıdığımı söyleyebildim. Bunun üzerine dışarı çıktılar. Ölümüm pahasına da olsa beni kurtarmaya kararlıydılar.

Hoşçakal. Yakında görüşmek umuduyla.

Sevgiler

John

Franklin D. Roosevelt'e

13 Ağustos 1940, Los Gatos

Sayın Bay Roosevelt,

Başka seçeneğim olsaydı inanın sizi bu mektupla tedirgin etmezdim. Beni kabul etmek inceliğini gösterdiğiniz zaman bir görev almak istediğimi size söylemiştim. Fakat ülkede, özellikle iş adamları arasında yaratılmak istenen yenilmişlik duygusuna ve bozgunculuğa tanık oldukça, yerine getirmek istesem de istemesem de bir görevim olduğunu düşündüm.

Sizinle konuştuğum zaman Almanların yeni araçları da kullanarak akıllıca bir propaganda yürüttüklerini anlatmıştım. Askeri eylemlerinde de benzeri bir tutum içindeler. Bu arada gücümüzün ve tutumumuzun yalnız askeri zihin gücüne değil laboratuvarlara da dayanması gerektiğini düşündüm.

Belki, Chicago Üniversitesi'nde anatomi hocası Dr. Melvyn Knisely'nin adını duymuşsunuzdur. Seçkin bir bilim adamıdır ve benim çok eski dostumdur. Onunla, büyümekte olan Nazi gücünü ve savunma olanaklarını konuşurken, bana çok basit ve etkili gibi görünen bir silah önerdi. Bu önerinin çok yakında dikkate alınması gerektiğine inanıyorum.

Sizin zamanınız çok dolu olduğu için, bu olanakları görebilecek denli kavrama kabiliyeti güçlü ve kıvrak zekâlı birini tanısaydım onunla görüşürdüm ama tanımıyorum.

Size şunu sormak istiyorum. Bir hafta on gün içinde Dr. Knisely'le beni görebilir misiniz? Bizi özel olarak görüp bu tasarıyı dinleyebilir misiniz? Yarım saat içinde, savaş gemilerine zarar gelmeden kullanılabilecek bir silah olduğuna ya da kullanılmasının uygun olup olmadığına karar verebileceksiniz. Kabul ederseniz konuyu Ulusal Savunma Bakanlığı'ndan sizin seçeceğiniz biriyle tartışabiliriz. Bu gayriresmi davranışım için beni bağışlayın. Fakat gerçekten yönetimde resmi olmadan başvurabileceğim kimseyi tanımıyorum.

Kabul edip etmediğinizi bildiren bir yanıt rica edebilir miyim?

Saygılarımla

John Steinbeck

Başkan, Steinbeck ve Dr. Kinsely'le görüştü, tasarılarıyla ilgilendi, fakat hazine sekreteri parayla ilgili olan bu tasarıyı veto etti.

Mektubun sol köşesine son iki satırın karşısına şöyle bir not yazılmıştı: "Çok güzel." Yine de James Rowe Jr. 20 Ağustos'ta bir notla birlikte mektubun bir kopyasını Marvin Watson'a gönderdi.

"Mektubun kendisini Başkan'a gönderdim, çünkü bence Steinbeck'in bir başkasıyla görüşmesini uygun görecektir."

Başkan 3 Eylül'de General Walson'a şöyle bir istekte bulundu. "Steinbeck'le Dr. Kinsely'in 12 Eylül'de beni görmelerini sağlayabilir misiniz?"

Bayan Kinsely'e göre "tasarıları, bütün ülkeye çok miktarda sahte Alman parası dağıtmaktı. Hazine Sekreteri bu tasarıyı veto etti."

Steinbeck'in bu olaya tepkisi daha sonra Archibald MacLeish'a yazdığı bir mektuptan anlaşılabilir.

"Bir arkadaşla birlikte Washington'a küçük bir tasarı götürmüştük. Çok güzel bir tasarıydı. Başkan beğendi ama parayla uğraşanlar engel oldu. Yani Lothian'la Morgenthan. Kendim de çalışabilirdim. Özellikle İtalya'da."

Carlton Sheffield'a

15 Ekim 1940, Los Gatos*

Sevgili Dook,

Karşılıklı çekilen birçok telgraftan sonra, önceden tasarlandığı gibi Cuma günü Meksiko'ya gidiyoruz.

---

* Bu sıralarda Steinbeck, Gwendolyn Conger aldı güzel bir şarkıcı kızla tanışır. Daha sonra eşi Carol'dan boşanacak, bu kızla evlenecektir. (ç.n.)

Çiftliği beğendiğine sevindim. Öylesine güzel ki kimi zaman burada yaşıyor olmaktan utanç duyuyorum. Böyle bir yeri ara sıra görmek, sahip olmaktan daha ilginç. Benim çiftliğe sahipmişim gibi bir duygum yok. Burayı ben Carol'ın çiftliği olarak görüyor, kendimi buraya ziyarete gelmiş gibi hissediyorum.

Yalnızlık ve cesaret kırgınlığı tümüyle geçmiş değil. Daha da yoğunlaşmış gibi. Ancak şimdi kimseye bunlardan söz edemiyorum. Bu duyguları kabul ettiğim bile söylenebilir. Kimseye söz edemiyorum çünkü çoğu kimse, sahip olduğum şeylerle yalnızlığın ve cesaretsizliğin yok olacağını sanır. Oysa öyle değil. Chaplin'i en son gördüğünde –bunu kimseye söyleme ama bu da aynı şeyin bir bölümü– o küçük kadının *(Pauline Goddard)* onu hepten bıraktığı geceydi. Bana şöyle dedi: "Bu film gösterime girip, bütün resmi işler bitince sizin çiftliğinize gidebilir miyiz? Hizmetçileri gönderip seninle ne denli üzgün ve yalnız olduğumu konuşabilir miyiz? Kendi kendime acımak gibi olacak ama konuşmak istiyorum." Ufak tefek, çok iyi bir adam. Ünlü olmanın korkularını benden çok daha iyi biliyor.

Yadırganacak şey – anımsar mısın Meksiko'ya nasıl altınmış gibi değer verirdik. Oraya gitmeyi düşleyemezdik bile. Birçok kez oraya gideceğim, hem de biraz gönülsüz gideceğim aklımıza gelir miydi? Tıpkı güzel kadınlar gibi. Onlarla yalnızca arkadaşlık kurmak bana yetiyordu. Oysa şimdi bana sıkıntı veriyorlar çünkü gerçekten güzel değiller. Beni deli eden, coşkulandıran, mutluluk veren bir iki hanım tanıyorum. Onlar da güzel değiller, yani güzellik standartlarına uymuyorlar.

Carol'ın şimdilerde yeni bir hobisi var. İki büyük kova alıp yukarı, çayıra çıkıyor, kovaları inek gübresiyle doldurup dönüyor. Gübreleri bahçeye döküp bir daha çıkıyor. Bu işi ciddiyetle ve severek yapıyor.

Şimdi gitmeliyim. Bu evi yapan dülger birkaç gün önce bir çatıdan düşüp bacağını kırmış. Hastanedeymiş. Gidip onu görmek istiyorum.

Döndüğünde görüşmek üzere.

Sevgiler

John

Steinbeck The Forgotten Village*'ın (Unutulmuş Köy) anlatıcılığını Max Wagner'ın yapmasını istiyordu. Bu tasarısını Wagner'ın kendisine de duyurmuştu.*

Max Wagner'a

(Çocukluk arkadaşı, aktör)
23 Kasım 1940, Los Gatos

Sevgili Max,
Seni zor durumda bıraktım. Buna hakkım yoktu. Hiç kimsenin hiçbir arkadaşı için böyle bir şeye hakkı yok. Bu denemenin parasının çok az olduğunu biliyordum. Ama seni denemek için yapmadım bunu. Deneme benim dışımda bir olaydı. Bir dost olarak seni sevdiğimi biliyorsun. Sana sonsuz güvenim var. Bunları sana söylemedim çünkü bildiğini düşündüm. Bu son olay seni küçük düşürdü.

Sana anımsatayım mı? Sana, "Max, bunu senin yapmanı istiyorum, çünkü severek yapacağına inanıyorum," demiştim. Şunu da söyledim. "Bu filmi destekleyenler Tracy'yi *(Spencer)* istiyorlar. Tracy teknik biliyor. Sonra para kazandıracak kadar ünü var." Bağlı olduğu stüdyonun izin vermeyeceğini sanıyordum. Büyük bir yüreği var. Kendisi bunu yapmak isteyecekti. Stüdyo da ona izin verdi... Seni atlattığımı mı düşünüyorsun? Anlamanı isterim, eğer ben bunun için savaş verseydim, kazanırdım, bu işi senin yapmanı sağlardım.

Şimdi sana başka bir olay anlatayım. Belki bir başka korkaklık, belki de akıllılık. Kısa bir süre önce Del Monte'deydim. Masama Salinas'tan sevgili arkadaşlarımız geldi. Biraz içtik. Sonra, "Hollywood'a gittiğin zaman Wagner'ı görüyor musun?" diye sordular. Ben de her gidişimde görüştüğümüzü söyledim. Sonra bir tek sözcük söylendi. Tek sözcük. Tüylerim diken diken oldu. Benimle hiç dövüşmediğin için bunu gözünün önüne getiremezsin. Ayağa kalktım, yine oturdum. Derin bir üzüntüyle yerime

oturdum yeniden. O anda onların seni tanıyamayacaklarını, onları öldüresiye dövsem de seni tanımalarını sağlayamayacağımı düşündüm. O nedenle oturdum. Senin ne güzel, ne değerli bir insan olduğunu yalnız benim bildiğimi düşündüm. Belki bir de Gwen anlıyor bunu. Öfkem doruk noktasındayken, dövüşmekle senin iyiliğini lekeleyeceğim gibi geldi bana. "Max benim dostum," diye olayı kapattım. Onlar, bir yandan bana hınç duyan, bir yandan da benden korkan köpekler. Benim önümde arkadaşımı aşağılamaktan ödleri koptu. Ama senin ve benim olmadığımız bir ortamda her ikimizi de aşağılamaktan çekinmeyeceklerdir.

Bu film konusu da buna benzer. Zorlayabilirdim ama zorlamam kötü olabilirdi. Bana göre sen sevginle, ötekinin tekniğiyle yaptığından çok daha iyisini yapabilirdin.

Sen bana çok şey verdin, Max. Ben de sana bir şeyler vermek isterim. Ne var ki neyi nasıl verileceğimi bilmiyorum. Çünkü sen verebilecek sıradan armağanların çok ötesindesin. Hiçbir zaman, bir yerde bulamayacağımı sandığım bir bağlılık gösterdin bana. Herkesin beni bir biçimde kullandığı zamanda sen bana dostluk gösterdin.

Eğer isteseydin büyük bir aktör olabilirdin. Sende o duygu vardı. Duygu olunca da yetenek kendiliğinden gelir. Ama sen istemedin. Bana kalırsa sende tutkunun kırıntısı bile yok. Şimdi benimle gurur duyuyorsun. Umarım bende de gururdan kırıntı olmadığını biliyorsundur, çünkü bir dizi rastlantının bana bu aptalca ünü sağladığına inanıyorum.

Sana verdiğim değeri dünyada çok az insana verdiğimi bilmeni isterim. Sana "Hermano" dediğim zaman yürekten ve inanarak söylüyorum.

Adios. Max a dios –los dos– espero.
John –qui es y sera tu hermano–

Lütfen Gwyn'e kendisi için bir şarkı yapmakta olduğumu ve bundan önce kimse için şarkı yapmadığımı söyle. Her ikinizi de

seviyorum. Lütfen onu koru, ona göz kulak ol, çünkü o benim için çok değerli.

Bir hafta sonra Max'a bir mektup daha yazdı.
"Gwyn senin bir kez daha kalp krizi geçirdiğini yazıyor. Çabuk atlatmanı dilerim. Mutsuz olduğunu, mutsuzluğunun nedenlerinin çok derinlerde olduğunu biliyorum. Bu nedenleri belki kendin de bilmiyorsun. Şu sırada kendim için –gerçekte üçümüz için– bir hesaplaşma içindeyim. En azından bizler için kendine iyi bak."

Max'ın Kuzey'e, kendisini görmeye gelmesini istiyordu. "Seninle konuşmak istiyorum. Memleketini görmek senin için de iyi olacak. Corral di Tierra'ya gideriz belki. Fremont'un doruğuna da çıkarız. Ya da orman içindeki mağaraya gideriz. Dahası benim koparılmaz bir parçam durumuna gelmiş olan üçüncü kişi de belki bizimle olur. Monterey'i küçümsese bile!"

Pascal Covici'ye

1 Ocak 1941, Los Gatos

Sevgili Pat,
İyileştiğine çok sevindim. Umarım bir daha yinelemez. Neyin olduğunu biliyor musun? Bu arada yeni yılın kutlu olsun.

Gripten dolayı evde kapalı kaldık. Yarın hava güneşli olursa biraz çıkarız.

Gelecek hafta Meksika'da çevirdiğimiz film için Hollywood'a gideceğim. Sonra da bir süre Pacific Grove'a gidip körfezle ilgili kitabı çalışacağım. Buraya yalnız haftasonları gelmeyi düşünüyorum. Sürekli çalışma için laboratuvarın yakınında olmalıyım.

Önümüzdeki mutlu yıla gelince – merak ediyorum, herhangi bir yılın mutlu geçme olasılığı nedir? Bu kuşağa mensup olan herkes sanki içine kapanmış, kendini sinir bozukluklarına kaptırmış gibi. Görmekte olduğumuz şeyler güzel şeyler değil. Önü-

müzdeki yıl bitmeden Aşağı California Körfezi'ne gideceğim. O zamansızlık ve seraplar denizine. Büyülü bir yer.

Burada hava açık ve soğuk. Yapraklar dökülmüş. Kurbağalar çok mutlu. Sevinç çığlıkları ortalığı doldurmakta. Yerler ıslak. Her yerden su sızıyor. Böylece mutlu yeni yıla giriyoruz. Türümüzün hiçbir şey öğrenmemiş olduğunu, ırk olarak da hiçbir şey öğrenemeyeceğini bilerek. Son on bin yılın önceki bir milyon yıllık güdülerinden hiçbir değişiklik göstermediğini bilerek. Belki sana umut verebilecek muğlak bir din bulabilirsin. Bense umudumu yitirmiş değilim. Bütün iyilikler ve kahramanlıklar yeniden doğacak, sonra yine yok olacak, sonra yine canlanacak. Kötülük kazanacağı için değil. Kötülük hiçbir zaman tam bir zafer kazanamaz ama hepten yok olmaz. Tümüyle yok olmasını niye bekleyelim? Bunu da anlamıyorum. Şurası çok açık ki, bir insanın tek aynası olmadan önce ikiyüzlü bir aynası olması gerek. Çünkü bir insanın insan olmzdan önce bu güçlerin her ikisini de içinde taşıması gerekir. Bir gün Paul de Kruif'e bütün hastalıkları iyileştirmeyi isteyip istemediğini sordum. Olumlu yanıt verdi. Sonra ona, iyileştirmek istediği adam, bütün pisliklerin, hastalıkların, kabalığın, açlığın ve acımasızlığın bir ürünüyse, diye sordum. O zaman bu adam tanımadığın, belki de hiç sevmeyeceğin yeni bir tür olacak, dedim.

İşte bu. Alman yeterliliğini izlemek çok ilginç. Makine mantığı açısından yeterli ama insan türleri mekanizması açısından intihar etmek gibi bir şey. İnsanın bir yarı anarşi durumunda en iyiye gittiği kesin. O zaman güçlüydü, yaratıcıydı, güvenli ve devinimliydi. Oysa insanı kurallardan yapılmış bir kafese kapatın. Onu besleyin. Sağlıklı da olsun. Kafese kapatılmış bir kurt gibi kısa bir süre sonra ölür. İyi bakılmış, düşünülmüş, iyi tasarlanmış bir ulusun çökmesi, buna karşın aç, ezilmiş ama istekli bir ulusun yaşaması beni şaşırtmaz. Şurası kesin ki hiçbir büyük ve eksiksiz tasarı başarılı olmamıştır. Bir gün bu büyük Alman tasarısının da çökeceğini göreceğiz çünkü her şeyi tasarlamayı yeterince bilmiyorlar.

Şimdiye iyileşmiş olduğunu ve çok geçmeden görüşeceğimizi umarım. Benim bir daha Doğu'ya ne zaman gideceğimi Tanrı bilir. Gitmek için bir neden yok.

Dorothy'yle Paco'ya sevgiler. Mutlu Yeni Yıllar.

John

Max Wagner'a

2 Şubat 1941, Los Gatos
Cumartesi gecesi

Sevgili Max,
Kulübe bildirilmesi gereken bir şey var. Spencer'dan *(Tracy)* telefon aldım. Filmin seslendirilmesi için oraya gelmem gerektiğini söylüyor. Yönetmen olarak Herb, ona biraz ürküntü veriyor sanıyorum. Spencer'a söz verdim. Gelecek haftasonu orada olurum. Uçakla mı yoksa arabayla mı gelirim bilmiyorum. Daha karar vermedim. Pazartesi günü Monterey'den sekretere telefon eder, bildiririm.

Dün Monterey'den çiftliğe dönüşümde Carol'ı son yağmurların etkisiyle çok bitkin ve sinirleri bozuk buldum. Onu altı haftalığına Honolulu'ya göndereceğim. Güneş onu kendine getirir. Önümüzdeki Perşembe günü öğleyin gemiyle yola çıkıyor. Ondan sonra ben de Güney'e ya uçakla gelirim ya da arabayla. Daha karar vermedim. Buna göre gelecek haftasonu seninle görüşürüz. Belki küçük bir toplantı da yapılabilir.

Şimdi nasılsın? Umarım B.'nin sinirlerine faydası olur. Bu mektubu Pazartesi sabahı alırsan lütfen sekretere öğleye doğru telefon açacağımı söyler misin? Laboratuvardan arayacağım.

Hepsi bu.

John

Elizabeth Otis'e

7 Şubat 1941, Pacific Grove

Sevgili Elizabeth,
Hollywood'dan döndüm. Umarım bu seferki oraya son gidişimdir. Carol'ı gemiyle gönderdikten sonra Herb'in hastanede olduğu Tracy'nin de filmin *(Unutulmuş Köy)* seslendirmesini yapamayacağı haberi geldi. Beni istiyorlardı. Gittim. Tracy'nin yerine Burgess Meredith'i bulduk. İyi yapacağına inanıyorum.

Çok öfkelendim, olan bu. Film iyi oldu. İyi satacağını sanıyorum. MGM bizi oyuna getirdi, buna çok kızdım. Anladığıma göre olay şu: Tracy bu filmi seslendirmeyi çok istiyordu. MGM ise *Jekyll ve Hyde*'ı bir daha filme alıyor ve Tracy'nin oynamasını istiyor. Tracy ise bu rolü istemiyor. Jekyll'ı oynarsa bizim filmi seslendirmesine izin vereceklerini söylüyorlar. Tracy *Jekyll* ve *Hyde*'a başlıyor. Bu kez onun çekilmekte olan bir filmi yarım bırakmayacağını bildiklerinden bizim filmi seslendirmesine izin vermiyorlar. Onlara benimle oyun oynayamayacaklarını göstermek isterdim. Bunlar Mannix'in (MGM'den Edward Mannix) başının altından çıkıyor. Bir elime geçirsem! *Yukarı Mahalle*'nin çekiminde elimden gelen zorluğu çıkaracağım. Life gerçek *Yukarı Mahalle* için bir yazı dizisi hazırlamamı istedi. MGM'ye iyi bir tokat olsun diye bunu kabul edebilirim. Öç almanın iyi bir davranış olmadığını düşünebilirsin ama bu piçlere benimle oyun oynamanın karşılıksız kalmayacağını göstermek istiyorum.

The Yearling'i (Yavru) okumanı istiyorum. Jody adında küçük bir çocuğun bir geyiğe duyduğu sevgi. *Al Midilli*'den çalınmış değil, biliyorum. Ancak *Al Midilli*'den filim yapıyoruz. Küçük bir çocuğun bir hayvana duyduğu ilgiyi anlatan iki film birden çıkmış olacak. Kaldı ki her iki öyküdeki çocuğun adı da Jody. Acaba onların çocuğun adını değiştirmelerini, öykünün de bir bölümünü kullanmamalarını sağlayabilir miyiz? Sen bununla uğraşabilir misin? Para istemezsek kolayca mahkeme emri çıkarılabilir. Onların başına binbir türlü dert açmak istiyorum ve bu-

nun için de bir düzine yol biliyorum. Yazdıklarım yalnızca ikisi. İkinci adımdaysa onları uyarmayı düşünüyorum.

Bundan sonra anlatacaklarım çok eğlenceli. Donald Friede, Pat aracılığıyla benimle görüşmek istemiş. Pat iki gün boyunca Selznick acentasına gitmem için beni kandırmaya çalıştı. Yalnız film için, anlıyorsun ya. M ve O uğruna sözde ama onlarla hiçbir ilgisi yok, Friede'nin önerileri fantastik. Üstelik tanıdığım bir kızdan önerilerini kabul etmemi sağlamasını istemiş. Bunu kimseye anlatmadım. Çok gülünç buldum bu davranışı. Elbette ki bu görüşmeden hiçbir şey çıkmadı. Yeryüzünde istediğim tek şeyi bana ne o ne de bir başka kimse verebilir. Bunu ona söylemedim.

Senden istediğim başka bir şey yok. Anımsar mısın, epey zaman önce. "How Edith McGillicuddy Met", –R.L.S.–* "Edith McGillicuddy R.L.S.'yle Nasıl Tanıştı?" adlı bir öykü yazmıştım.

Bu öykü Steinbeck'in, Max ve Jack'in anneleri Bayan Wagner'ın anlattıklarından yararlanarak yazmış olduğu bir öyküydü.

Sonunda Bayan Wagner haklarını geri almış, öykü de hiçbir yerde yayınlanmamıştı. Anımsar mısın, ben de o öyküyü geri almıştım. Şimdi bu hanım felçli ve çok yoksul. Sana öyküyü yine gönderiyorum. Bir yere satabilir misin acaba? Benim yazdığım öykü, benim adımla çıkacak elbette. Bir dergiye olabildiğince pahalıya satmaya çalış. Parasını Bayan Wagner'a göndermek istiyorum. Bu paraya gereksinimi olduğunun bilinmesini istemem ama herhangi bir yayıncıya bunun yaşanmış bir öykü olduğunu söyleyebilirsin. Bunu yapabilirsen onu sevindirmiş oluruz. Sayılı günlerinde para sıkıntısı azıcık hafiflemiş olur.

Carol'dan Los Angeles'tan yazdığı bir mektup aldım. Vapurda çok eğleniyormuş. Adalara varmış olmalı ama daha yazmadı. Çok güzel vakit geçireceğine inanıyorum.

En iyi dilekler ve sevgiler.

John

---

* R.L.S.: Robert Louis Stevenson. (ç.n.)

"Edith McGillicuddy R.L.S.'yle Nasıl Tanıştı" adlı öykü Harper's Magazine*'de çıktı. Steinbeck, Max Wagner'a bu konuda şöyle yazıyordu:*

"Bak Max, bugün annene 225 dolarlık bir çek gönderiyorum. O kısa öyküden aldığım paranın hepsini. Ulusal dergilerin bu öyküyle hiçbir ilgisi yok. Büyük bir para değil ama istediği kimi şeyleri alabilir." Bu öykü daha sonra The Portable Steinbeck *(ikinci basım, 1946) adlı kitapta çıktı.*

Steinbeck Cortez Denizi'ni çalışırken Carol Honolulu'da kaldı. Mart ayı sonunda, "Carol Çarşamba günü geliyor," diyordu. "Sağlıklı olduğunu yazıyor. Umarım öyledir. Son zamanlarda çok sağlıksızdı, biliyorsun."

Mavis McIntosh'a

16 Nisan 1941, Pacific Grove

Sevgili Mavis,
Çok zor günler geçirdim. Epey sarsıldım. Sana olanları anlatmaya çalışacağım. Sinirlerimin artık dayanacak gücü kalmadı. Carol'a her şeyi anlattım. Nasıl derinden bağlandığımı, geriye çok az şey kaldığını söyledim. Geriye kalanla da yetinebileceğini ve savaşacağını söyledi. İşte böyle, her şey açık. Carol'la kalıyorum, çünkü onunla kalmalıyım. Gwen'in ne yapacağını bilmiyorum. Kendisi de bilmiyor. Eskisi gibi sıkışık kalmış durumdayım anlayacağın. En kötüsü bu. Carol olağanüstü davranıyor. Niye insanlar beni rahat bırakmıyor, anlamıyorum. Carol benim dış varlığımı ele geçirdi. Gwen'se içime yerleşti. Bunları yeniden birleştirmek elimden gelmiyor.

Çiftliği satıyoruz. Pacific Grove'da bahçe içinde küçük bir ev aldım. Bir süre mektuplarını laboratuvara göndersen iyi olur. Sokağın adını bile anımsamıyorum. Belki mektubu bitirmeden anımsarım. Büyük bir sarsıntı geçiriyordum ama atlattığımı sanıyorum. Burada biraz kampta gibi yaşıyoruz. Kendime gelme-

ye çalışıyorum. Çok sarsıldım çünkü. Herkes sarsıldı. Gülünç. Şu sıra bütün bakışlar umutsuz. Zamanın yaraları iyileştireceğine inanıyorum. Hiç değilse gizlilik ortadan kalktı.

Ev 425 Eardley'de. Şimdi çıkıp baktım. Seni de üzdüğüm için bağışla. Epey aşağılara inmişiz. Her neyse, adresimiz bu. Her şey yoluna girecek bir gün. Elizabeth'e bu mektubun dilediğin kadarını anlat ama üzülmesini istemem. İş de iyi gitmiyor. Onunla da savaşıyorum. Eğlenceli, değil mi?

Hepinize sevgiler

John

Altı yıl sonra Steinbeck, Bo Beskow'a yazarken bu günleri şöyle anımsıyordu:

"Cortez Denizi'ni yazarken Gwyn'le çam ormanları içinde bir kulübede saklanıyorduk. O geç uyanıyordu. Ben erkenden kalkıyor, ateş yakıyor, öğlene, o uyanıncaya dek çalışıyordum. O uyandıktan sonra çalışmayı bırakıyordum. Kum tepeciklerine yürüyüşler yapıyor, yağda kızarmış hamur yiyor, kahve içiyorduk. Çok, oldukça çok çalıştım."

Elizabeth Otis'e

19 Mayıs 1941, Pazartesi, Pacific Grove

Sevgili Elizabeth,

Mektubunla çeki birkaç gün önce aldım. Çok teşekkürler. Çok sarsıldım ve yıprandım. Karabasanlar ve daha nicesi... Birçok bakımdan şimdiye dek olmadığım denli rahatım ama korkular daha sürüyor. Bence acımasız olmak korkunç bir şey. Acımasız olamıyorum. Bu arada biliyorsun, kazancımın gözden geçirilmesini istedim. Yarısını Carol'a vereceğim. Sözleşmelerdeki faizle de geliri artar. Bu yıl gelir vergisi korkunç. Bir dahaki yıl daha da ağır olacaktır.

Omuzlarına çok ağır bir yük bindiriyorum. Sarsıntının sonuna yaklaştık ama daha bitmedi. Gerçi şimdi daha güçlüyüm. Çalışmak beni kurtarıyor. Carol biraz mutlu olabilse, kendini toparlayabilse çok iyi olacak. Bilmiyorum. Senin dediğine uymaya çalıştım. Düşünmemeye çalışarak olayları kendi akışlarına bıraktım. Zaman yaraları sarar. Yapacak tek şey de bu zaten. Doğru mu bilmiyorum ama mektuplarından anladığıma göre Carol ayrılmaktan ziyade insanların bunu öğrenmesinden tedirgin oluyor. Bu, onun o inanılmaz gururundan kaynaklı sanırım. Ama çok iyi davranıyor doğrusu. Umarım biraz rahatladı.

Sana birçok yazı gönderdim. Almışsındır umarım. Pat'in istediğinden çok. Bu sabah Ed ondan bir mektup aldı. Yazıları biraz kaba bir netlikle istiyor.

Bu sıralarda, belki de bundan sonra, benden hiç mi hiç mantıklı olmamı bekleme. Biraz çalışabilirsem ne âlâ!

Hepinize sevgiler. Benim kötü biri olduğumu düşünmeyin. Yok eğer size öyle geliyorsa, düşünün.

John

Cortez Denizi'nin önsözünde Ed Ricketts için yazdıklarında kuşkusuz bu zor döneme değiniyordu:

"Bir keresinde, büyük bir duygusal bunalım geçirmekteyken onunla kalmak için laboratuvara gitmiştim. Çekmekte olduğum acıdan dolayı konuşamıyordum bile. Beni iyileştirmek için müziği ilaç gibi kullandı. Geç saatlere, uyumuş olması gereken saatlere dek, dahası ben uyuduktan sonra bile, büyük fonografında benim için müzik çaldı. Müziğin bendeki karmaşayı yatıştıracağını biliyordu."

Pascal Covici'ye

19 Haziran 1941, Pacific Grove

Sevgili Pat,
Bu sabah gelen mektubun güzeldi, hemen yanıtlıyorum. Altbaşlığı beğendiğine sevindim. Her sözcük kitabın bir bölümünü açıklıyor. Washington'a gitmem isteniyor ve bu istek bir buyruk niteliğinde. Kimi önerilerde bulunmuştum. Sonra da New York'a geçeceğim, oyunumu *(Ay Batarken)* belki orada yazarım. Kaçmak belki korkakça bir davranış ama kalışım işe yarayacak olsaydı kalabilirdim. Carol'a doğruyu yazacağım. Kendisinin tedirgin olmaması için, bir de gitmek zorunda olduğum için gideceğimi yazacağım. *Cortez Denizi*'nin provaları gelmeye başladı. Onları gözden geçireceğiz. Daha da kırıcı olacak olan şey, bütün arkadaşlarımızın Gwyn'i sevmesi. Bütün tanıdıklar ve kızkardeşlerim Gwyn'i seviyor. Hepsi bu. Umarım Carol bir yerde huzur bulur. Benimle bulamamıştı.

Steinbeck'le Gwyndolyn Conger bu günlerde Doğu'ya gittiler. Yine o günlerde eski arkadaşı ve o günlerdeki avukatı Webster Street en sık mektuplaştığı kişi oldu.

Webster F. Street'e

Monterey (c/o Burgess Meredith)
18 Ekim 1941 (Suffern, New York)

Sevgili Toby,
Sana daha önce yazmalıydım ama çok işim vardı. Bir taslak üstünde çalışıyorum. *Unutulmuş Köy*'ün gösterimi için koşuşturmak gerekli. Şimdi de Meredith'te kalıyor ve bir oyun üstünde çalışıyorum. Buralar çok güzel. Bir yandan çalışıyor, bir yandan da dinleniyorum.

Her şey için teşekkürler Toby. Toplumsal ilişkilerimde yanlışlar yapan biriyim, biliyorum. Karısını yüzüstü bırakan alçak biri. Apansız yapıverdim bunu. On üç yıl büyük çaba gösterdim, elimden geleni yaptım ama başaramadım. Daha iyi bir adam başarırdı belki. Ben yeterince iyi değilim. Belki ölçütleri böylesine katı olmayan ve alırken vermeyi de bilen bir insanla daha iyi olurum. Onun bu konuda incinmesini hiç istemem.

Bırak benim için istediğini düşünsün. Benim kötü olduğumu, kendisinin iyi olduğunu düşünebilir. Düşünsün, aldırmıyorum. Ben ne iyiyim ne de kötü. İyi yanım da var, kötü yanım da. Bunların üstesinden gelmenin çok zor olduğunu biliyorum, Toby. Boşanmaya gelince – o evliliğe ters düşecek bir şey yapmadığına, suçlu ben olduğuma göre ilk adımı onun atması gerek. Aldatılan o olduğuna göre karar da onun olmalı. Evden istediği her şeyi almasına izin verdim.

Sevgiler ve çok teşekkürler

John

Bayan Franklin D. Roosevelt'e

c/o Burgess Meredith Suffern, New York
Ekim sonu, 1941

Sayın Bayan Roosevelt,

Unutulmuş Köy'ün sansürden geçişi sırasında gösterdiğiniz ilgiye ve yardıma karşılık teşekkürlerimi sunmak isterim. Birkaç gün önce Miguel Covarrubias'la konuştuğum zaman yardımlarınızı bana anlattı. Bu film için kullanılan "insanlığa aykırı" ve "uygunsuz" sözlerini kesinlikle kabul etmem. Bence konu katışıksız olarak ele alınmış ve çekimler boyunca bu çizgiden uzaklaşılmamıştır.

Yardımlarınız için size sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla

John Steinbeck

1942 kışında John Steinbeck bir tek Webster Street'le mektuplaştı. Street kimi sorunlarından ötürü Steinbeck'in evine taşınmıştı.

"Eve taşındığına, orada ateş yanacağına, oradan yararlanacağına nasıl sevindiğimi anlatamam," diye yazıyordu arkadaşına. "Küçük, güzel bir evdir. Orayı özlüyoruz. Oradaki insanları evden de çok özlüyoruz. Sense özlediğimiz insanların başında geliyorsun. O evde pek çok düşünme fırsatı bulacağını göreceksin."

Hemen her mektubunda ev için bir şeyler yazmaktadır.

"Tavşanlara bakarsın, değil mi? Gwynnie onlara bir zarar geleceğinden ya da aç kalacaklarından korkuyor."

Ve:

"Yakında oraya gelip bahçenin güzelliğini görebileceğimizi sanmıyorum. Biz geldiğimiz zaman her yanı yabanıl otlar sarmış olacak. Çalışma odamdan tüfekleri alıp yağlayabilir misin? Paslanmasınlar. Orada olabilmeyi, seninle ateşin önünde oturabilmeyi çok isterdim."

Yakın geçmişini de anımsar:

"Sık sık korkularla kıvranıyorum, yine. Zihnimin gerisinde süregelmekte olan bir şeyler var. Zihnimi bunlardan kurtarabilmek için ne yapmalıyım? Öyle sanıyorum ki iyi olma isteğimi hâlâ yaşatmaktayım. Ha, insanları incitmek iyi bir şey değil. Oysa C'yi incittim. Sonuçta iyi biri değilim. Bu duygu sürekli olarak birbirimizi yıprattığımız gerçeğinden çok ayrı bir şey."

Bürokrasiden kaynaklı gecikmelerden yakınmakta:

"Washington hâlâ beni oyalayıp duruyor. Bu durumdan çok sıkılıyorum. Beni buradan bırakmayacaklar. Yarın şehir dışına çıkıyorum, çünkü şehirden çok bunaldım. Çıldıracak gibiyim. Çok iyi biliyorum, buradan elli mil uzaklaşsam beni geri çağırırlar."

Ve:

"Hükümet için inanılması zor şeyler öğreniyorum. Durumum bana uymuyor. Başka bir iş yapmama da elvermiyor. Çok iyi işler önerildi ama hiçbiri benim yapabileceğim türden işler değil. Böyle beklemek beni öfkelendiriyor. Yaklaşık bir yıldır böyle sallantıda bekliyorum. Oysa bu süre içinde çok şeyler yapılabilirdi."

Ay Batarken *için çok sevinçlidir.*

"Yeni kitap beni korkutacak ölçüde iyi gidiyor. Genel basımdan önce basılan özel nüshalar bile Üzümler*'in iki katı satmakta. Bugüne dek 85.000 sattı. Ayın Kitabı Kulübü ise 200.000 ısmarladı. Çılgınca bir şey bu. Kitabevlerinin siparişleri ise daha az çılgınca değil. Oyun şu sıralar sahneye konmakta. 15 Şubat'ta provalar, bir ay sonra da gösteri başlayacak."*

Bütün bunlardan dolayı çok mutludur.

"Duygusal yaşamım da çok iyi. Gwyn benimle güzel bir ilişki kurdu. Yeni ve güzel bir şey bu benim için. Bir kadın olmaktan ve sevilmekten büyük mutluluk duymakta. Benim için yeni bir deneyim bu."

"Gwyn'le olan güzel ilişkimiz bana güç veriyor. Hep çalışmak istiyorum."

Steinbeck'in dostu olan John O'Hara yıllar sonra, Gwyn için Elaine Steinbeck'e şöyle diyecektir! "Onun teni kadar güzelini hiçbir kadında görmedim."

8 Nisan 1942'de yazılmış bir mektubun devamı

Sevgili Toby,
İki gün sonra yazmayı sürdürüyorum mektubumu. Sana eleştirileri de gönderiyorum. Göreceğin gibi hemen hepsi kötü. Dahası, hemen hepsi de haklı. Oyunda onları tedirgin eden noktaları onlar kestiremese de ben biliyorum. Donuk bir oyun. Bir sebepten, belki de üslubumdan ötürü sahneye bir türlü oturamadı. Bunlara karşın, belki de aylarca oynayacak. Daha iyi bir oyun olmaması çok kötü. Sözcüklerin niye yerlerini bulamadığını anlayamıyorum. Nedensiz yere hınç duymamız ya da duymamamız ikilemi çok iyiydi. Bir zararı da yoktu. Zararlı olan şey, oyunun dramatik bakımdan ilginç olmaması.

Çabuk yaz.

John

Ay sonuna doğru Street*'e şunları yazıyordu:*
"İnanılmaz bir şey. Eleştirilere karşın oyun çok izleyici topluyor. Eleştirmenler, eleştiriyi bir yana bırakıp oyunun propagandasını yapıyorlar şimdi

de. Halka söylenmesi gereken sözü, halkın neyi bilmesinin daha iyi olacağını tartışıyorlar. Halka gelince, onlar eleştirmenlerden daha iyisini yapıyor. Savaşı olduğu gibi kabul edip üstesinden gelebilmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Hınç duymuyorlar gibi. Mekanik bir savaş bu. İnsanlar da mekanik insanlar. Fabrikaları gördüm. İnsanlar nasıl çalışıyorlar bilsen!"

Bunlardan sonra Toby'nin kendisininkine benzeyen sorununa değinerek, "Hislerini çok iyi biliyorum," diyor. "Çünkü ben de daha bu sorunu altedebilmiş değilim. Acı, yalnızca bir hakkı yıkmaktan kaynaklanıyor. Bulunmaktan nefret ettiğin yeri özlüyorsun. Gidebileceğin bir yerin vardı çünkü. Duygularının seni oyuna getirmesine izin verme. Seni oradan uzaklaştıran nedenleri belleğinde canlı tutmaya çalış. Bu nedenler özlemden daha çabuk unutuluyor, onun için de dengesizlik başlıyor."

Kısa bir süre sonra John Steinbeck'le Gwyn New Orleans'ta evlendi.

"Düğünümüz güzel oldu, iyi vakit geçirdik. Herkes bize karşı çok iyiydi. Şimdi biraz yorgunuz. Güzel, kalabalık bir toplantıydı."

Yine o günlerde Nunnally Johnson'a şöyle yazmıştı:

"Güzel, neşeli bir düğündü. Keşke sen de orada olabilseydin! Gizli kalmış bütün romantik duyguların uyanırdı. Düğüne gelenler ağladı, güldü, bağırdı, sarhoş oldu. Oh, güzel bir düğündü!"

Webster Street'e

5 Nisan 1943, New York

HERALD TRIBUNE'DE AVRUPA SAVAŞ MUHABİRLİĞİNE ATANDIM. NİSAN ORTALARINDA GİDİYORUM

JOHN

1943'ten 1948'e

"... Sanki seni de düşümde görmüşüm, gerçek değilmişsin gibi geliyor..."

1943 *New York Herald Tribune*'ün Avrupa savaş muhabiri oldu. Steinbeck'in seçme eserlerinin ilk baskısı yapıldı.

1944 *Lifeboat* (*Cankurtaran Sandalı*) filmi ilk kez gösterildi. Oğlu Thom dünyaya geldi. California'ya döndü.

1945 *Sardalye Sokağı* basıldı. *A Medal for Benny (Benny'ye Bir Madalya)* filmi ilk kez gösterildi. New York'a döndü.

1946 Oğlu John dünyaya geldi. *Ay Batarken* için Kral Haahon Özgürlük Haçı'yla ödüllendirildi.

1946 *Aşk Otobüsü*'nün *ardından İnci* basıldı ve filmi gösterime girdi. *New York Herald Tribune*'den foto muhabiri Robert Capa'yla birlikte Rusya'ya gönderildi.

1948 *Rusya Günlüğü* basıldı. Gwyndolyn, Steinbeck'ten ayrılıp California'ya döndü.

Gwyndolyn Steinbeck'e

12 Temmuz 1943, Londra

Sevgilim,
Keşke bu mektupla birlikte sana gelebilseydim. Seni görüp sana dokunmak ne güzel olurdu. Bittiği zaman bu günler bize çok kısaymış gibi görünecek, biliyorum ama yaşarken tıpkı bir hastalık gibi hiç bitmeyecekmiş gibi geliyor. Oynamakta olduğum bir oyunum var. Yatağa girdiğim zaman seni gözümün önünde canlandırıp konuştuğumu düşlüyorum. Kimi zaman arkamda kıvrılıp yattığını sanıyor, ensemde soluğunu düşlüyorum. Bu düş kimi zaman öylesine güçlü ki yanımda olmadığını görünce sarsılıyorum.

Bugün yağmur yağıyor. Uzun süredir yağıyor. İnsana sanki hiç durmayacakmış gibi geliyor. Bu sabah, Pazartesi sabahı, yağmur içime sıkıntı veriyor. İçimdeki sıkıntıyı sana yazıp rahatlıyorum ve seni seviyorum. Bu mektup ötekilere göre daha yakın, daha sıcak bir mektup oldu.

Seni derinden seviyorum. Tümüyle seviyorum. Sevgin her şeyi kapsayacak kadar büyük. Her gün senden haber alacağımı umuyor, akşam olunca bakıyorum, hiçbir haber yok. Belki bugün. Postanın bir bölümü gelmiş olmalı. Belki yeterince yerleri olmadığı için postanın bir bölümünü geriye bıraktılar, bilmiyorum.

Hoşçakal sevgili karıcığım. Bana yaz.

Seni seviyorum.

Kuzey Afrika'da bir yer

13 Ağustos 1943

Sevgilim,
Sana birkaç günden beri yazamadım. Yoldaydım. Mektubun başına "Kuzey Afrika'da bir yer" yazmak aptalca gibi görünüyor. Yalnızca "Bir Yer" der gibi. Her neyse, burası Akdeniz kıyısında büyük bir kent. Adını yazamıyorum bile. Belki Cezayir. Bu yıl hep sıcakta kaldın diye sana karşı suçluluk duyuyordum. Ama şimdi öcünü almış sayılırsın. Buraya indiğim zaman sıcaklık 60 °C dereceydi. Korkunç, kurutucu bir sıcak. Denizde sıcaklık 46 °C derece. Geceler ise katlanılabilir. Haber apansız geldi. Ben bile şaşırdım, çünkü daha önce isteğim kabul edilmemişti. O nedenle elime geçmişken hemen atladım, buradaki sıcak İngiltere'den gelen herkesi çarpabilir.

Burada ilk hilemi yaptım. Karnemi gösterip on altı kişinin kalacağı bir koğuşa yerleşecek yerde, oradaki bir masaya doğru ilerledim ve bir lise öğrencisinin kırık Fransızcasıyla, bir oda istediğimi söyledim. Ordu bunun nasıl olduğunu anlayamadı. Şimdiye dek kimse böyle bir yolu denememiş. Odamda bir banyo ve tuvalet var. Oysa ben bir general bile değilim. Odanın kendisi oldukça yıpranmış. Bombardımanın etkisiyle duvarkâğıtları yer yer kalkmış. Cam ve ayna tuzla buz olmuş. Odanın penceresine duvar örülmüş, yalnız en üstte iki küçük delik bırakılmış. Odada tek kişilik iki yatak ve yatakların üstünde, ister inan ister inanma, Meksika işi örtüler var.

Bu mektubu uzanarak yazmaktayım, yoksa üstüne ter damlar hep. Burada uzun süre kalmayacağım. Sen yine lütfen Londra'ya yaz. Üç hafta içinde orada olacağımı sanıyorum. Çok zor bir zamandayız ama inan ki cepheye yaklaştıkça daha az haber alabiliyorsun. Sen benden çok şey biliyorsundur. Bu gece yemeğe de çıkmayacağım. Burada oturup sana yazacak ve midemi dinlendireceğim. New York'tan ayrıldığımdan beri meyve yememiştim. Bu bakımdan burası çok iyi.

Yavaş yavaş hava kararıyor. Akşamları biraz daha serin. Çöldeyken dolunay zamanıydı. Araplar aya doğru haykırıyorlar. Saatlerce süren ve çakal ulumasını andıran bir haykırış. Eğer bir bahçede oturup, bağrışan Arapların arkasında fonograftan bir Amerikan swingi dinlediğimi düşleyebilirsen, sende de bir şeyler var demektir.

O senatörler buraya, ben de buradayken gelmezlerse çok kötü. Şu sıralar kendi aralarında savaşıyorlar ve temelde düşük olan Amerikan prestijini biraz daha düşürüyorlar. Bu denli çok yanlış yapabilmek için özel bir yeteneğimiz olmalı. Buradaki kimi muhabirler bana çok içerliyor. Kimileriyse çok iyi. Ama sık sık yazdıklarımın çok kötü olduğunu söyleyen kendini bilmez biri çıkıyor. Belki de haklılar. Bütün bunlardan çok bunalıyorum.

19 Ağustos 1943

Sevgilim,
Burada temizlenmek olanaksız. Su soğuk ve ancak damla damla akıyor. Üstelik sabun köpürmüyor. Gitgide daha çok kirleniyorum. Ama rengim her geçen gün koyulaştığından kir görünmüyor.

Yanımda bir fotoğrafçı, bir de gönüllü asker var. Kent dışında dolaşarak pek çok şey görüp fotoğraflar çekiyoruz. Dün gittiğimiz yer kum tepecikleri ve deniziyle tıpkı Moss Landing'le Monterey arasındaki bölgeye benziyordu. Denizin mavisi bile Monterey denizinin mavisiydi. Bunları görünce yüreğim özlemle doldu. Küçük eve ne oldu, herkes acaba nasıl diye merak ettim.

Bili Dekker'i hâlâ arıyorum. (*Steinbeck'in kızkardeşi Mary'nin kocası*) Daha bulamadım ama bir gün bulacağım.

Bu ayrılığın bizde yaratacağı yapacağı etkiyi merak ediyorum. Örneğin sen, birlikteliğimizin iyi olduğuna inanıyor musun, yoksa kuşkun var mı? Ayrılığın üstümdeki etkisi şu: Zor bulunur güzellikte ve çok istek duyulan bir birlikteliğimiz olduğuna inanıyorum. Bir mektubunda belki bütün yaşam yolunu değiştire-

ceğini yazıyorsun. Umarım bu değişiklik, güzel olduğuna inandığım birlikteliğimizi etkilemez. Ateşin karşısında geçirdiğimiz güzel geceler... Önümüzdeki kış sobayı kurdurmalıyız. Yatağa girdiğimiz zaman kömürün alevlerini görebilelim diye. Bir hizmetçi bulabildin mi? Bir hizmetçiye gereksinimimiz olduğunu sen de kabul edersin sanıyorum. Bulaşık yıkamaktan nefret ettim ve hep edeceğim. Çocukken de nefret ederdim bundan. Süpürmekten ve ona benzer işlerden de hoşlanmıyorum. Gelip giden birisini yeğlemeliyiz. Bizde yatılı kalacak birini istemiyorum. Apartmanda oturduğumuz sürece elbette.

Hoşçakal sevgilim. Senden haber alabilmek için çok şey vermeye hazırım. Hiçbir yolunu bulamıyorum.

Kısa bir süre daha sabırlı ol.

24 Ağustos 1943

Sevgilim,
Telgrafıma yanıt vereceğini umarım. Seni çok merak ediyorum. Senden haber almayalı altı hafta oldu.

Sevgilim, sensiz olmaktan bıktım. Gerçekten çok sıkıldım. Bir daha ayrılmayacağız gerçi. Zorunlu bir ayrılıktı bu. Zaman zaman kıskançlık duygusuna kapılıyorum. Elbette temelsiz ve yararsız bir kıskançlık bu ama elimde değil. Apansız geliveriyor.

Sıcak beni pek kirli paslı bir adam yaptı. Çok şeyi de anımsayamıyorum gibi geliyor bana. Kötü düşler sürüyor. Ancak şu sıralar herkes kötü düşler görmekte. Birbirini izleyen kötü, korkulu düşler. Sonra öyle bir noktaya varıyorum ki, seni de düşümde görmüşüm, gerçek değilmişsin gibi geliyor.

25 Ağustos 1943

Sevgilim,
Dün gece, deniz subaylarıyla kent dışındaki bir manastıra gidip, koskocaman karanlık bir kilisede Gregoryen müziği dinledik. O

koskocaman yerde yalnızca iki mum yanmaktaydı. Koro bölmesinde durup aşağıya baktım. Olağanüstü güzeldi. Ses dolu dolu yukarılara doğru yükseliyordu. Daha sonra rahiplerle konuştuk. Her biri ayrı bir ulustan. Biri Massachusetts'li, biri Alman, bir başkası Hollandalı ya da Fransız. Hepsi de çok sessiz. Çok çalışıp da dinlenmeye gereksinimi olan ya da sinirleri bozulup sessiz bir yerde kalması gereken birkaç subay vardı manastırda. Müzik dinleyip uyuyorlar. Bu onlara çok iyi geliyor.

O denli kötü değil durum. En büyük sorun, senin de bildiğin yalnızlık. Yalnızlığı ne gözardı edebiliyor ne de ondan kurtulabiliyorum. Sabah kahvesini, geceleri çaldığımız müziği, sözlük saatlerimizi, iskemleleri boyadığımızı, "bu gece nerede yiyelim" diye düşündüğümü anımsıyorum. Büyük bir Noel partisi için bir balina alalım. Yalnız cin mısırı almayalım. Onun yerine yabanmersini alırız. Süslerin hepsinden almalıyız. Gerçek bir Noel partisi olsun. Armağan olarak çok şey alamayız ama olsun. Bir şeyler alırız yine. Bulabilirsek bir de kaz alırız. Büyük, eti yumuşak bir kaz. Fısıltıdan birazcık daha yüksek sesle konuşursan etleri parça parça ayrılacak yumuşaklıkta bir kaz. Çok düşündüm, ağaç için en uygun yer, aşağıdaki banyo kapısının önü. Bu sıcakta kömür ateşi düşlemek çok zor ama düşlüyorum. Belki kar da yağar. Bunları düşleyerek oyalanır insan.

Beni kamçılayan bir tema var. Afrika çok değişik bir yer. California'ya çok benziyor. Hiçbir ulus yok burada. Dört bin yıldan, belki daha da uzun zamandan beri hep yağmalanmış buralar. Benim bildiğim, bu toprakları pek çok asker çiğneyip geçmiş ama hepsi de yağmalayıp gitmiş. Ben Cezayirliyim diyene pek ender rastlanıyor. Burada yaşayanlar ya Fransızdır ya Arap ya da Alman. Ama hiçbir zaman Afrikalı değil. Yine de içinde pek çok güzellik barındıran bir yer. İnsanlar bir kaç kez geliyor burayı görmek için. Ben de, barış olur olmaz, seni buralara getireceğimi biliyorum.

Sevgilim,
O son mektubu bir gemideyken yazmıştım. Şimdi üsteyim. Hâlâ kulaklarım uğulduyor ama çok mutluyum.

ÇÜNKÜ

Temmuz ayında yazdığın bütün mektuplarla, Ağustosta yazdığın bir, Eylül'de yazdığın bir başka mektup burada beni bekliyordu. Bill'in generaliyle iletişim kurdum. Benim için ayrıntılı bir rapor elde etmeye çalışacak. İyi haberler varsa telgraf çekerim. Sana da ofis aracılığıyla bir telgraf çektim bugün. İyi olduğumu ve görevimin bittiğini bildirmek için.

Mektuplarının benim için nasıl bir anlam taşıdığını bilemezsin. Hepsini sıraya koyup yatağa girdim. Üç haftadan beri ilk kez yatakta uyudum. Geceyi mektuplarınla birlikte geçirdim. İki ay önce yazılmış olmaları önemli değildi. Onlar sendin. Anlatacağım hiçbir şey yokken şimdi pek çok şey var.

Bu son üç hafta çok güzel geçti. Birisi benim için dua etmiş olmalı. Çok kötü bir gece geçirdik. Bütün gece benimle birlikteydin. Bilmem o geceyi sen de sezdin mi? Bu ayın on dördüncü gecesi. Bir çizik bile almadım. Kulaklarım yavaş yavaş yeniden duymaya başladı. Şimdi oldukça iyi duyabiliyorum.

Kendime zamanı düşünmek için izin vermiyorum. Yoksa aklımı kaçırabilirim. Bu evlilik bence inancın çok ötesinde, güçlü bir anlam taşıyor. Derim güneşten kapkara oldu. Saçlarım da kırpık kırpık. Çok geçerli nedenlerle bir santimden kısa. Çoğu zaman pire ya da sivrisinek ısırığı içinde kalıyorum. Her yanım çizik çizik. Beyaz olan tek yerim yüzüğümün altında kalan yer. Evden ayrıldığımdan beri yüzüğümü parmağımdan hiç mi hiç çıkarmadım. Ellerimi yıkamak için bile.

Twentieth Century-Fox Yapım Şirketi

10 Ocak 1944, New York

Sevgili Baylar,

Alfred Hitchcock'un yönettiği ve senaryosunu benim yazdığım duyurulmuş olan *Lifeboat* (Cankurtaran Sandalı) adlı filmi gördüm. Birçok bakımdan film çok iyi olmasına karşın, benim yakınmak istediğim birkaç nokta var. *Lifeboat*'un öyküsünü benim yazdığım doğru ama filmde kullanılan örgütlenmiş işçileri küçük düşüren sözler öyküde yer almadığı gibi, siyahilere değinen güldürücü sahneler de yok. Tam tersine, amacının ne olduğunu çok iyi bilen, düşünceli, akıllı bir denizci vardı. Yarı gülünç, yarı duygusal siyahinin alışılagelmiş gülünçlüğü yerine, amacı ve kişiliği olan saygın bir siyahi tipi vermiştim. Bu filmde benim de adım geçtiğine göre bu şaşırtıcı, tatsız çarpıklıkların sorumluluğunun bana yükleneceğini bilmek benim için çok acı.

John Steinbeck

Annie Laurie Williams'a

19 Şubat 1944, Meksiko
(Telgraf)

LÜTFEN BUNU 20TH CENTURY FOX'A ULAŞTIR. LIFEBOAT İÇİN YAZMIŞ OLDUĞUM ÖYKÜ FİLMİN ÇEKİMİ SIRASINDA BENCE AMERİKAN SAVAŞINA ZARAR VERECEK VE ÇİZGİSİNİ VE AMACINI ETKİLEYECEK BİÇİMDE DEĞİŞTİRİLMİŞTİR. BU FİLMLE İLGİLİ HER BELGEDEN ADIMIN SİLİNMESİNİ İSTİYORUM.

JOHN STEINBECK

Annie Laurie Williams'a 21 Şubat'ta Meksiko'dan şöyle yazıyordu: "Burada çok sessiz bir yaşantımız var. Deliler gibi dinleniyoruz. Dinlenmeye sandığımdan daha çok gereksinimim varmış. Gwyn iyi. Öteki de." (O sıralar Gwyn gebeydi.)

Yine bu mektupta Steinbeck Lifeboat *için gönderdiği telgrafa değiniyor.*

"Bu filmin birçok kişi üstündeki etkisini bile bile stüdyonun filmin gösterilmesine izin vermesi doğru değil. Hitchcock'un ileri sürdüğü nedenler bence geçersiz. Uzun bir süreden beri uluslararası casuslar ve dehalar üstüne film yapmak onda bir alışkanlık oluşturmuş. İngiliz orta sınıf züppelerinden biri olduğu için çalışan insanları küçük görüyor. Biliyorsun, filmde beni tedirgin eden başka şeyler de var. Teknik şeyler. O boyda bir sandalı tek bir adam götüremez. Benim yazdığım öyküde kimse küreğe dokunmamıştı bile. Dümen kullanılmıştı yalnızca."

Öykünün bozulmasıyla ilgili davada California'daki Politeknik Üniversitesi'nde İngilizce Bölümü başkanı olan ve öyküyü incelemiş bulunan E. Morsberger, Steinbeck'ten yana oldu. Morsberger, Hitchcock'un anlattıklarını şöyle iletiyor:

"Buldukları ikinci bir romancı ve profesyonel bir senarist öykünün kimi bölümlerini yeniden yazmış. Böylece Steinbeck'in düşünceli, ağırbaşlı, politik etkileri göz önünde bulundurularak yazılmış öyküsü göze çarpacak biçimde değişmiş."

Steinbeck'in filmden ve ilgili belgelerden adının silinmesi için yaptığı başvuru kabul edilmedi.

Carlton Sheffield'a

27 Eylül 1944, New York

Sevgili Dook,

Ev toplanmış durumda. Buradan ayrılıp Monterey'e gidiyoruz. Kıyıda iki küçük ev kiraladım. Monterey'e döneceğim için

çok seviniyordum. Ancak son günlerde biraz korkuyorum. Sen de benimle artık rahat olmadığını söylüyorsun. Belki benim de hissettiğim buna benzer bir şey. Hem bende hem de diğer herkeste kimi değişiklikler olmalı. Herkeste olmuştur. Yapabilirsem Monterey'e yerleşmek istiyorum. Gwyn'le bebek uçakla gidecek. Bense ikinci el steyşın Buick'imizle eşyaları götüreceğim. Her şey yolunda giderse aradaki yolu altı ya da sekiz günde alabilirim.

Sheffield ona çocuk yetiştirmek konusunda yazmış olmalı besbelli.

Çocuklar için öylesine bombok saçmalıklar yapmakta ki! Her on yılda bir okullar değişmekte. Mary çok tatlı iki çocuk büyüttü. Onlara saygılı olmayı ve büyüklerin oturduğu odadan çıkmayı öğretti. Bunun yapılabileceğine inanıyorum. Babalık denilen şeyse çok ilginç. Ama yine de bombok bir şey. Bence insanlar nasıl davranmaları isteniyorsa öyle davranıyorlar. Bu çocukta dikkate değer bir şey göremiyorum. Oldukça iyi görünüşlü bir insan olacak, bir eksiği yok, sağlıklı. Sağlıklı olduğu için ancak karnı acıktığı zaman ağlıyor. Ona ayrı bir oda vermeye çalışacağım çünkü çocukların birkaç yıl barınabilecekleri tek yer kendi odalarıdır. Huysuz birer küçük hayvana benzerler çünkü. Bu böyle. Her ikimiz de çocuğumuz olduğu için çok mutluyuz. Daha çocuklarımız olmasını istiyoruz.

Sardalye Sokağı adlı kitabı bitirdim. Ocak'ta çıkacak. Pat Covici bana iki prova gönderirse birini sana gönderirim. Kitabın etkisinin ne olacağını kestiremiyorum. Dört ayrı düzey için yazılmış bir kitap. Herkes kitaptan kendine göre olanı algılayacak. Bir nokta var. Kesinlikle savaşın sözünü etmiyor. Bir kez bile. Bu kitap için ne düşündüğünü bilmek isterdim. Öyküde eskilerden çok şey bulacaksın. Yıllar önce konuştuklarımızın uzantılarını bu kitapta kullanmış olduğumun ayrımına vardım, o zamanlar daha mı çok konuşuyorduk? Daha evrensel düşündüğümüz kesin. Yurt dışında yazdıklarım içimi bulandırıyor. Pek çok olumsuzluğu yanında bu savaş, akla hayale gelebilecek en namussuz şey. 15 Ekim'den sonra Meksiko'da çevrilecek bir filmin senaryosunu

hazırlayacağım *(İnci)*. Meksikalı biri yönetecek filmi. Oyuncular da Meksikalı. Parayı bile Meksika sağlıyor. Ocak'ta ben de gidip filmin çekimini izleyeceğim. Namuslu bir film yapmak şans işi. Bunu deneyeceğim. Film üstünde bütünüyle denetimim olabilecek. Bu işin içinde olanlar da çok iyi kimseler.

Bir yıl içinde çok büyük bir kitaba başlamak istiyorum. En az iki buçuk yıldan beri düşünmekte olduğum bir konu. Bunun dışındaki her şey zaman doldurmak için yazılmış gibi. Yine de çalışmak çalışmaktır ve çalışmayı çok seviyorum. Çalışmanın hiçbir türlüsü kolay değildir.

Bunca yıl sonra kurşunkalem kullanmayı ve büyük yazmayı öğreniyorum. İnanılmaz olaylardan biri geçen gün gerçekleşti. Bir süre bir İngiliz torpidosunda bulunmuştum. İtalya kıyılarından açılmış, Gaeta, Cenova ve Korsika'yla Sardunya arasındaki gemilere saldırıyordu. O sıralar daha Korsika'yla Sardunya ele geçmemişti. Okullarda kullanılan türden küçük bir not defterim vardı. Cenova'dan ayrılmıştık. Aşağı inmiş notlar alıyordum ki alarm düdükleri çaldı. Güverteye koştum. Zifiri karanlıktı, göz gözü görmüyordu. Birdenbire bir uçaksavar gemisi bize ateş açtı. Kendimi yere attım, çünkü bizi kovalayan bu gemiler insanın ödünü koparacak denli tehlikeli olabilir. Gemimiz zikzak bir yol çizerek kaçmaya başladı. Not defterimi en son o sırada gördüm. Daha sonra İngiltere'den gönderilen postadan çıktı not defteri. Haber Alma Bakanlığı göndermiş. Tahtalar arasına sıkışmış. Geminin süvarisi Bakanlığa göndermiş olmalı. O süvariyi anımsıyorum. Yirmi altı yaşındaydı o zaman. Adı da Greene Kelly'ydi. Sekiz ay önce iki gemiye saldırdığı sırada ölmüş. Gemilerden birini batırmış, diğerini iş göremez hale getirmiş. Arkasından iki gemi daha gelmiş. Onu batırmışlar ama benim not defterim geldi.

Bana laboratuvara yazabilirsin. Öğrendiğim zaman sana ev adresimizi yazarım. Sanırım köyde bir kutu numarası olacak. Yakında görüşmek umuduyla.

Hoşçakal

John

Pascal Covici'ye

Kasım, 1941, Monterey
(Soto Evi)

Sevgili Pat,
Seni mektuplara boğdum, değil mi? Ama hoşlanacağını sandığım bir olay var, onu anlatmak istiyorum.

Anımsıyor musun, sana çalışmak için bir büro bulacağımı yazmıştım. Monterey'de büroların bulunduğu bir tek yapı var. Parson diye bir adamın malı. Üç günden beri onu bulmaya çalışıyorum. Sonunda bu sabah telefonda konuşabildim. "Birkaç aylığına bir büro kiralamak istiyorum," dedim. "Olur, boş olan bürolarımız var," dedi. "Adınız nedir?" "Steinbeck," dedim. "Ne iş yaparsınız?" diye sordu. "Yazarım," dedim. Uzun bir sessizlik oldu, sonra, "Çalışma izniniz var mı?" diye sordu. "Hayır," dedim, "Benim işimde böyle bir izne gerek yok." Bir duraksama. Sonra, "Üzgünüm ama, biz böyle kişilere büro kiralamak istemiyoruz. Biz doktor, dişçi, sigortacı gibi mesleği olan kişiler arıyoruz," dedi.

Ne hoş değil mi? Ben de ahşap ambarı temizledim. Oraya bir masa yerleştirdim. Doğup büyüdüğüm kentte bir büro bulamadığımı ve büroların sahibinin benim adımı hiç duymadığını bilmek hoşuna gider diye düşündüm.

Görüşmek üzere

John

Kasım ayı sonunda Covici'ye İnci *için şunları yazıyordu:*
"Bu gece şehirlerarası bir telefon geldi. "Hıristiyan Science" yöneticilerinden biri. Pazar günü buraya gelip* Sardalye Sokağı'*nı tartışmak*

* Hıristiyan Scientism: Hastalık, kötülük veya ölüm gibi şeylerin yalnız insan kafasında olduğuna ve İsa'nın öğretisi iyi anlaşılırsa bunların yok olacağına inanan bir mezhep. (ç.n.)

istiyormuş. Fahişelerin yarısının Hıristiyan Science'tan olduğunu yazmıştım. Duymuş olmalılar. Telefonda "Bunun gerçek olduğunu öğrenmek sizi düşkırıklığına uğratır mı?" diye sordum. "İsa'nın yaşamında iki kadının çok önemli yeri vardı, bunlardan biri de Magdalena'ydı," dedim. "Hayır," diye yanıt verdi. Konuyu yüzyüze tartışmak istediğini yineledi. Pazar günü gelecek. Bu tartışma çok hoş olacağa benzer. Konuyu çok iyi yönlendirirsem yalnız Boston tarafından değil, Hıristiyan Scientist'lerce de afaroz edilirim belki. Gerçekte en güzeli herkesçe afaroz edilmek, o zaman herkes kitabı okur."

Bahçeyle her zamanki gibi uzun uzun uğraşmaktaydı.

"Kurumuş ağaçların yerine selvi dikiyorum. Selvi fidanları yerlerini bulmuşlar gibi. Monterey selvi türüne Çin'in bir tek bölgesi dışında hiçbir yerde rastlayamazsın. Söylenceye göre Kolomb'tan çok önce Çinliler bu ağaçları Çin'den getirip buraya dikmişler. Derler ki Çinliler burayı buldukları zaman bayrak değil selvi dikmişler. Bu selviler burayı bulduklarının kanıtıdır."

Mildred Lyman'a
(McIntosh ve Otis çalışanlarından)

2 Aralık 1944, Monterey

Sevgili Mildred,
Soğuk, güzel bir sabah. Dün gece Gwyn bana içki içirdi. Önceden tasarlanmamış, doğalında gelişen içkili gecelerden biri. Erken yattım. Şimdi de Hıristiyan Science'tan gelecek adamı bekliyorum.

Pat, *Sardalye Sokağı*'nın satışlarının beklenenin yüzde altmış üstünde olduğunu yazıyor. Ancak Pat'i tanırsın. Coşkusu rakamları aşabilir. Tanrım, ne güzel bir gün. Pırıl pırıl bir güneş. Tek bir bulut yok. Gelecek hafta için bir gece Gwyn'le birlikte sardalye avına katılacağız. Gwyn hiç balığa çıkmamış. Büyülenecek. Balıkçıların balık sürüsüne rastladıkları an görülesi bir andır. Çok coşku veren bir olay.

Buradan bahçeyi görebiliyorum. İspanyol bir adam ağaçlarla fundalıkları budamakta. İşini çok iyi bilen bir adam. Pazar sabahları burası çok güzel. Düşleyebileceğin en güzel pazar sabahı. Tek eksiği tavuk seslerinin olmayışı. Çocukken tavukların pazar sabahları bir başka gıdakladıklarını düşünürdüm.

Hıristiyan Science'lı adam geldi. Akıllı ama çok koşullanmış. İnsanların Hıristiyan Science'lılar için yanlış bir izlenim edineceklerinden kaygı duyuyor. Ben de kimi insanların her zaman yanlış izlenimler edineceklerini söyledim. Bilgiçlik taslamadan verebileceği bir yanıt yoktu elbette. Ayrılırken, "Bunu size bırakıyorum," dedi. "Bir yandan Hıristiyan Science'a katılıp bir yandan da orospuluk yapıyorlarsa iyi birer Hıristiyan Science üyesi değiller demektir." Ben de, "İyi birer orospu da değillerdi," dedim. Güldü. Bu konuda bir bildiri yayınlamak zorunda olduklarını söyledi. Ben de böyle bir bildiri yayınlamazlarsa çok şaşıracağımı söyledim.

Bugün dadı çalışmıyor. Gwyn mama hazırlamakta. Bu gece Boston usulü fasulye yiyeceğiz.

Herkese sevgiler

John

Yeni kitabı için şöyle diyordu:
"Bu kasabadaki kimi insanlar, Sardalye Sokağı*'nı beğenip beğenmediklerini bilmiyor. Başka insanların görüşlerini öğrenmeyi bekliyorlar kendi düşüncelerini ileri sürmek için. Orta düzeyde insanlar hep böyle davranır. Eleştirmenlerse kitabın daha en baştan doğru olmadığını, doğaya aykırı ve beğeniden yoksun olduğunu söylerler. Doğada yalnızca iki şeye rastlayamazsın. Tekerlek ve iyi bir beğeni. Peki, ne istiyor bunlar? Robert Nathan hep iyi şeyler yazar, Kathleen Norris de öyle." Şöyle bitiriyordu:*

"Her yazarın yaşamında eleştirmenlerin onu yere yıkmaya çalıştıkları bir dönem vardır. Ben işte o aşamadayım.. Gazap Üzümleri*'nden beri bu böyle."*

Jack ve Max Wagner'a

23 Ocak 1945, Monterey

Sevgili Jack ve Max,
Burada işler biraz düzene giriyor. Dadı hastalanmıştı. Gwyn de bir yandan bebeğe bir yandan da dadıya baktı. Sonunda Gwyn'i hastaneye yatırmak zorunda kalacağız diye korktum. Şimdi iyi. Artık uyuyabiliyor. Thom iyi ve neşeli. Güzel bir çocuk oluyor. Son dişi çıktığından beri çok mutlu görünüyor.

Bense *İnci*'yi bitirmek üzereyim. Fernandez, *(Filmi yönetecek olan Emilio Fernandez)* Şubat'ın ilk yarısında gelecek. Senaryoyu hazırlayacağız. Kameralar hazır olana dek Meksiko'ya gitmeyeceğim. Nasıl gecikmeler olduğunu biliyorum.

Eleştirmenler *Sardalye Sokağı*'nı yerden yere vuruyor. Çok ileri gittiler. Annie Laurie ise yapımcılardan pek çok telefon geldiğini, kitabın filmini yapmak istediklerini söyledi. Benim bu konudaki düşüncelerimi soruyor. Bildiği gibi yapmasını söyledim. Satabilir de satmayabilir de. Ne zaman isterse o zaman satar. Zamanlama konusunda şaşılası bir yeteneği var. Ne istediğimizi de çok iyi biliyor. Çok para ve senaryonun denetimi. Bu kez filmin çekimi sırasında başlarından ayrılmayacağım. Dikkatli davranmaları için danışman gibi yanlarında oturacağım. Olumsuz eleştirilerin kitabın zararına olacağını düşünmüştüm ama Annie Laurie tam tersini savunuyor. Satışlar şaşılacak ölçüde yükselmiş. Film stüdyolarının ilgisini çeken, satışların yükselmesi. Yoksa eleştiriler değil.

Bir haftadan beri her gün sis çöküyor. Monterey'i hiç böyle görmemiştim.

Sanırım hepsi bu. Şimdi artık çalışmalıyım. *İnci*'yle ilgili çalışmalar son aşamada. Yer yer güzellikleri olan yabanıl bir öykü.

Bana yazın.

John

İnci *için Jack Wagner Steinbeck'e yardım ediyordu. 1945 yılı Nisan ayının başlarında Meksiko'ya gitti. Gwyn'le bebek de daha sonra arkasından gitti. Ancak Monterey'den ayrılmadan önce Steinbeck, Pascal Covici'ye kendisini çok tedirgin eden bir sorunundan söz ediyordu. Bu soruna ilk kez bir önceki yılın Aralık ayında değinmişti.*

"Burada yazarlarla yazar geçinenler arasındaki sürtüşme beni çok üzüyor. Yakında yalnız balıkçılarla ahbaplık edebileceğiz. Duydukları kıskançlık öylesine belirgin ki. Bu beni çok üzüyor. Daha önce hiç sözünü etmemiştim."

Baharda bu görüşleri köklü bir inanca dönüşecektir.

Pascal Covici'ye

1945, Monterey, İlkbahar

Sevgili Pat,

Bu çok mahrem bir mektup. Gerçekten. Birkaç gün içinde Meksiko'ya dönüyoruz. Gideceğime seviniyorum. Buraya gelirken nasıl mutluluk duyduğumu anımsıyor musun? Gerçekten bir yuvaya dönüş anlamı taşıyordu buraya gelişim. Oysa ne yuvaya dönüş oldu, ne de buralar bizi hoşgeldinle karşıladı. Burada yalnız kıskançlık, hınç ve arkadan vurma var. Gelmekle yanlış yaptığımı düşünmeye başladım. Umursadığım falan yok ama bir yanlışlığın beni yere vurmasına göz yummayacağım. Bu yeni bir olay değil. Şimdiye dek gözardı etmeye ve anlamaya çalıştım. Şaka konusu bile yaptım. Sezgisel değil, elle tutulur olaylar var.

Eski arkadaşlarımız bizi aralarına almıyorlar. Ed bunların dışında. Ed'in dışındakilerle birarada olduğumuz zaman başarı denilen şey hep aramızda duvar gibi. Kent, yöre –ve elbette burada yaşayan insanlar da– sanki salt zehir. Bana bir büro kiralanmamasına güldüm. Fakat Savaş Yiyecek Yönetimi'yle ilişkim olmasına karşın gazımızı kestiler. Reddedilen ilk ev tadilatı talebi bizimkisi oldu. 60 ev yapılıp kiraya verilecek ama mutfaktaki çü-

rümüş tahtanın yerine yeni bir kalas koyamıyoruz. Bunlar pek çok sorundan sadece ikisi. Zulüm görme hissinden nefret ederim ama burada hoş da karşılanmadım.

Fakat silahlarımı çekmeyeceğim. Dört beş aylığına Meksika'da olacağız, ondan sonra bir daha deneyeceğiz ve yine işe yaramazsa çekip gideceğiz.

Belki bir çözüm bulursun ama New York'ta daha mutlu olduğumu söylemek istiyorum. Yaşamak insanlardır, yerler değil. burada kötü şöhret ve sözde başarı bakımından akranlarım yok, karşıma çıkanlar da pek yavuz. Ed'den başka konuşacak kimse yok. Anlıyor musun, Pat? Her türlü şanı şöhreti unutacağım ve unutabilirim ama bu insanlar unutamaz ve unutmayacaklar.

Burası artık benim memleketim değil. Ben ölünceye kadar da olmayacak. Bu beni çok üzüyor.

John

Cuernavaca'da İnci*'nin senaryosu üzerinde çok çalıştı. Gwyn'in müzik bilgisi film için yerel temaları düzenlerken faydalı oldu.*

Elizabeth Otis'e

3 Mayıs 1945, Cuernavaca, Meksika

Sevgili Elizabeth,

Mektubunu daha dün aldım. *İnci*'yi sevmiş olmana haliyle çok sevindim ve aslına bakarsan rahatladım. O kadar deneyseldi ki bütününden nasıl bir şey ortaya çıkacağına dair hiçbir fikrim yoktu. Gwyn arka plandaki müziğin bazı kayıtlarını yaptı – Aile ve *İnci* temalarını kastediyorum. Kötülük müziği henüz bitmedi. Gwyn bir kopyasını sana göndermeye çalışacak. Bu temalar Fetih'ten çok önceye dayanan antik Kızılderili müzikleri. Bana kalırsa çok güzeller. Her neyse, sen ve Pat'in hikayeyi sevmenize müthiş sevindim. Umarım sen ve o yeni bir küçük kitabın iyi bir

fikir olup olmadığını enine boyuna düşünürsünüz. Colliers'in uzunluk meselesi yüzünden nasıl basacağını bilemiyorum ama keşke bassalar. Çok iyi bir şöhretleri var.

Hayır, Başkan'ın ölümü üstünden çok zaman geçtiğini sanmıyorum. Bu konuda işittiğim tek şiddet olayı şu: Bir gün Alice Leone Moats'ın babası otelin sundurmasında, "Duyduğuma göre Rosenberg ölmüş," demiş. Orada bulunan bir İspanyol kız, adamın ağzına bir tokat indirerek yürüyüp gitmiş. İlginç, Scripps-Howard'dan telgraf çekerek Ernie Pyle'la ilgili bir yazı yazmamı istediler. Yazdım. Telgraf çekerek, nasıl göndereceğimi sordum. Yine telgrafla yanıt verdiler ama artık çok geçti. Tel, ölümünden on gün sonra elime geçti. Pyle, Scripps-Howard'ı destekliyordu ama artık onun adına yazılan bir yazının Scripps-Howard için bir önemi yoktu. İşte böyle.

Almanların birkaç gün içinde defterleri dürülecek sanırım. Gerçekdışı gibi geliyor insana. Onların düşüşleri yükselişlerinden çok daha iyi. Hitler ve Gobbels dünde kaldı. Berlin. Bunların olabilirliğine inanmak güç.

Sonbaharda görüşmek üzere.

Hepinize sevgiler

John

Annie Laurie Williams'a

26 Haziran 1945, Cuernavaca

Sevgili Annie Laurie,

Seninle görüşmek istediğim bir konu var. Geçenlerde Pan American Films diye bir şirket Emiliano Zapata'nın yaşamını konu eden bir film yapmamı önerdi. Bu sıra bundan daha çok yazmak isteyebileceğim bir öykü yok. Yalnız birkaç engel var. Öyküyü yazabilmem için uzun bir ön çalışma yapmam gerek. Önümüzdeki sonbahardan başlayarak bir yıl sürer bu ön çalışma.

Doğru bir öykü yazmak için pek çok zorlukla yüzyüze geleceğiz. Zapata'nın oyuna getirilip öldürülmesine neden olan güçlü kişilerden henüz sağ olanlar var. Öykünün doğru olması için hükümetin güvence vermesini istiyorum. Bunun çok sağlam olması gerek çünkü, Zapata, günümüzün en büyük filmi olabileceği gibi, gerçek çizgisinden küçücük bir sapma ya da değişiklik, izleyicilerin, Zapata'nın yaşadıkları ve ölüm nedeni konusunda yanlış bir kanıya varmasına neden olabilir.

Daha senaryoyla uğraşıyoruz. Birleşik Devletler'de bunu yapmazdım ama burada yapımcılar için çok iyi bir senaryo yazmak istiyorum. Büyük çaba göstermek gerekiyor. Daha dizanterinin etkisi tam geçmedi. İnsanda güç bırakmıyor.

St. John gününü on düzine havai fişekle kutladık. Büyük olanları sen ve Maurice adına patlattık.

Her ikinize sevgiler

John

Dizanterinin etkileri epey uzun sürdü. Yaklaşık üç hafta sonra Elizabeth Otis'e şöyle yazıyordu:

*"Amip kaptığımızı sandık. Tahliller yapıldı. Kimyager, ellerini ovuşturarak, "Dünya nasıl da küçük," dedi. "*Sardalye Sokağı*'nı az önce elimden bırakmıştım. Yazarının dışkısını inceleyeceğimi nereden bilebilirdim. Que mundo pequenito!"**

Pascal Covici'ye

12 Temmuz 1945, Cuernavaca

Sevgili Pat,

Bu yeni filmden dolayı canım çok sıkkın. İçimde yeni bir çalışmaya başlamak için kıpırdanmalar var. İşi bitmiş bir köpeği tek-

* (İsp.) Dünya ne küçük! (ç.n.)

melemek gibi bir şey bu. Eskileri yinelemekten hep sakındım. Ama bu yineleme ilk ve son olacak. Yazılabilecek öyle değişik konular var ki, yazılmış olanı yinelemenin anlamı yok.

İki gün önce Covici'ye şöyle yazıyordu:

"Bu filmin senaryosunu yazmaktayım. Yazacağım son senaryo olacak bu. Öyküyü kameranın çekebileceği bir duruma getirebilmek için hep konuşmaya indirgemek zorunda kalıyorsun.

Benim yazdıklarımsa konuşmadan çok düşünceye dayandığı için senaryo hazırlamak zor oluyor." Mektup şöyle sürüyor:

Buradaki insanlar bize karşı çok iyi davranıyorlar. Onları da anlatabileceğim bir kitap yazmak istiyorum. *Aşk Otobüsü* Meksikalı bir Don Kişot'u konu alabilir. Düşündükçe bu tasarıyı daha çok seviyorum. Sevdikçe tasarı genişliyor ve bütün dünyayı kapsayıncaya dek böylece sürüp gidiyor. Kısacık bir öyküden, şimdiye dek yazdığım en coşkulu roman doğuyor. *Tom Jones, Tristram Shandy* ve *Don Kişot* kadar gülünç olacak. Bu romanı yazmak uzun zaman alacak. Buna aldırmıyorum çünkü kafamdaki otobüs çok büyük. Kozmik bir otobüs bu. Arkasından ateşlenen, kıvılcımlar saçarak Samanyolu'na doğru yol alan bir otobüs. Hiçbir işaret vermeden Betelgöz'ün köşesini dönüyor. Sürücüsü Juan Chicoy ise altı silindirli, kırık dökük, burnu havaya doğru kalkıp arkası çökmüş olan bu dünyayı zamanın ve uzayın içine doğru sürmekte. Yazabilirsem *Aşk Otobüsü* güzel bir kitap olacak.

Hoşçakal. İyi eğleneceğiz.

John

1956'da Aşk Otobüsü*'nü filme çekmeye çalışan Charles Brackett'e şunları yazıyordu:*

"Sana bu öykünün nasıl doğduğunu anlatmadım sanırım. Önce Meksiko'da tasarlandı ve Meksiko için İspanyolca yazıldı. O zamanki adı çok güzeldi bence. El Camion Vacilador. Vacilador sözcüğünün fiili

vacilar'dır. İngilizce karşılığı yok. O nedenle yazık ki İngilizceye çevrilemez. Oysa İngilizcede böyle bir sözcüğe gereksinim var. Çünkü vacilador olmak şu anlama geliyor: Bir emeliniz var, fakat oraya ulaşmak ya da ulaşmamak pek umurunuzda değil. İngilizcede böyle bir sözcük yok. Aşk Otobüsü*'nün biraz yasadışı, biraz yoldan çıkmış gibi bir anlamı var. Ortaçağdan, çizgiden ayrılmışların serseri sayıldığı günlerden kalma bir anlam. Vacilador serseri değildir. İngilizcede vacilador için bulabildiğim en yakın sözcük wayward."*

Steinbeck Pigasus'u (Uçan Domuz) yaşamı boyunca kendisinin simgesi olarak görmüştür. Yere bağlı ama yüksek bir amaca yönelik. Birçok kez simgesini Yunanca harflerle yazmış, kimi kez de "Ad Astra per (Alia Porci)" –Bir domuzun kanatları üstünde yıldızlara doğru– tümcesini kullanmıştır. Ya da "Yalpalayan ama hep uçmak isteyen bir ruh" diye açıklamıştı bir gün. Bir başka gün de kendisi için "Kanat açıklığı yeterli değil ama isteği büyük," demişti.

1947 Şubat ayında Aşk Otobüsü *basıldı. Ocak'ta ilk çıkan örnek baskılardan birini Jack Wagner'a gönderirken şöyle yazıyordu:*

"Umarım onu beğenirsin. 'Beğenmek' sözü bu kitap için doğru bir sözcük değil gerçi. Ne sen ne de bir başkası bu kitabı 'beğenemez.' Ama ben en azından etkili olduğuna inanıyorum. Yazdıklarım bence çok ilginç. Bu kitabın etkili olabilmesi için ruhsal durum, ayrıntılar ve bir yazıda kullanılabilecek türlü öğeler kullanılmıştır. Kitapta öykü diyebileceğim bir olay yok. Yine de film yapımcıları, kitabın özetlerini okuyup kitabı okumuş olduklarını sanıyorlar. Otobüs, *ayın kitabı olarak 600.000 ve dağıtım öncesi özel baskı olarak 150.000 adet bastı. Ve benim gelir vergisini ödemem için borçlanmam gerekti."*

Yine o sıralar İsveç'teki dostu Bo Beskow'a şöyle yazıyordu:

*"*Otobüs*'ün ön satışı şaşılacak kadar çok. Daha baskıya iki hafta var, satışlar bir milyona yaklaştı. Olağanüstü. Bu kitaba saldıracak olanlar onu, deliler gibi satın alıyor."*

16 Şubat'ta yine Wagner'a yazdıkları:

"Bugün Otobüs*'ün eleştirileri çıktı. İster iyi olsun, ister kötü, eleştirilerin hiçbirini okumayacağım. Aklımı karıştırıyorlar. Birinin dediği ötekinin tersi oluyor. Böylece birbirlerini götürüyorlar. Sonun-*

da elde hiçbir şey kalmıyor. En iyisi onları bir yana bırakmak. Burada kitabın yankıları iyi. Birkaç daimi düşmanım gagalayıp duruyor elbette. Bu da bir kitap için iyidir. Kitap için ne ölçüde tartışma yaratırsa o denli iyidir."

Bir yıl sonra bile Covici'ye yazdığı bir mektupta Aşk Otobüsü*'nün ele alınışıyla ilgili öfkesini yazar:*

"Umarım, kimi kişiler bir arada Otobüs*'ü anlayabilir. Yol göstermesine karşın kitapta neler olduğunu göremediler. 'Yol Gösterici' kitabın başına* Everyman*'den alınan bölümdür."*

Bu sırada New York Herald Tribune, *Steinbeck'i fotoğrafçı Robert Capa'yla birlikte Sovyetler Birliği'ne gönderir. Geziden sonra Steinbeck,* Rusya Günlüğü *adlı kitabını yazacaktır. Bu kitap 1948'de basıldı. Yolculuktan önce yaşanan bir kazaya karşın yola çıkıldı. 1947 yılı başlarında Steinbeck'ler evlerine bir piyano almıştı. Piyano ikinci kat pencerelerinden birine dışarıdan çekilecekti. Bu nedenle ikinci kat penceresindeki parmaklık çıkarılmıştı. Piyano yukarı çekildikten sonra parmaklık yerine yerleştirildi. İyi yerleştirilmemiş olsa gerek, daha sonra bir gün Steinbeck yaslanınca, parmaklık yerinden oynadı, Steinbeck aşağı düştü. Dizi ve ayağı çok kötü incindi. Öyle ki bir süre hastanede yatması gerekti. Wagner kardeşlere şöyle yazıyordu:*

"Hastaneden bıktım. Belimi kırmadığım için şanslıyım. Küçük John iyi. Thom da iyi ama galiba bir hafta içinde kabakulak olacak. Bir hastayla bir arada bulundu. Ben de kabakulak geçirmedim. Ben de olabilirim. Çok kötü olur."

Korkusu boşunaydı. Kısa bir süre sonra şunları yazıyordu:

"Yarın Paris'e gidiyorum. Gwyn de Salı günü yola çıkacak. O dört hafta kalıp geri dönecek ben de Herald Tribune *için Rusya'ya gideceğim. Dönüşüm Ekim'i bulur. Uzun bir yolculuk. Yeniden muhabirlik yapmak iyi olacak. Dizim iyileşiyor ama daha birkaç ay bastonla dolaşmam gerekecek."*

New York Herald Tribune *adına fotoğrafçı Robert Capa'yla birlikte Sovyetler Birliği'ne gider.*

Pascal Covici'ye

11 Ağustos 1947, Kiev, Ukrayna (SSCB)

Sevgili Pat,
Kısa bir not. Buraya geleli bir hafta oldu. Bir dahaki Cuma'ya dek buradayız. Güzel bir yöre, güzel bir kent ama Almanlar burayı acımasızca yıkmışlar. Her yer yeniden inşa edilmekte. Makineler olmadığı için bu işler zorluklarla yürütülmekte. Not defterim çok çabuk doluyor. Capa bir dolu fotoğraf çekti. Kanımca fotoğrafların pek çoğu çok iyi. Ukraynalılar mizah duygusu olan konuksever insanlar. Çiftçiler ve işçilerle konuştum. İleride unuturum korkusuyla, konuştuklarımızın hepsini yazıyorum. Buraya gelebildiğimiz için çok şanslıyız. Pek çok şey gördük.

13 Ağustos

Az önce bir çiftlikten döndüm. Çok iyi vakit geçirdik, çok şey öğrendik. Yıllardan beri buralara gelen ilk yabancılar bizleriz. Çocuklar bize merakla baktı, çünkü Amerikalıları yalnızca duymuşlar, hiç görmemişler. Amerikalılardan da her zaman dostlukla söz edilmemiş. Çiftçiler ve işçilerle konuşmak çok güzel. Her zaman bir çevirmen aracılığıyla konuşma zorunluğu bile konuşmaların tadını azaltmıyor.

Gwyn'i karşıladığın için çok teşekkür ederim. Gerçekten çok yorgundu. O uçuşlar çok yorucu. Ondan yalnızca bir mektup aldım ama ötekileri belki Moskova'da bulacağım. Bir telgraf çekmeye çalışacağım, merakını gidermek için. Amerika'dan hiç haberim yok. Hoşuma gidiyor bu. Hiçbir şeyi değiştiremedim. Karışıklıktan bir süre uzak kalmak iyi olacak. Bana bir not yaz ve neler olup bittiğini bildir. Adres şu: Joe Newman aracılığıyla, Metropol Oteli Moskova.

Akşam oluyor. Dinyeper kıyısındaki bir yamaçta kurulmuş bir park içinde verilecek bir senfonik konser dinlemeye gideceğiz.

Brahms'la Prokofiev çalıyorlar. Rusça adları söylemekte büyük zorluk çekiyorum. Bildiğim Rusça sözcük onu geçmiyor. Hepsi de içeceklerle ilgili. Bu mektubu aldığın zaman lütfen Gwyn'e telefon aç. Benden sık sık haber almasını istiyorum.

Dönüşümüz çok uzak değil. Yalnızca altı hafta. Birkaç gün Prag'da kalmak istiyorum. Orayı görmeyi çok istiyorum. Çok güzel olduğunu duydum.

Hepsi bu Pat. Bana birkaç satır yaz.

Sevgiler

John

Adı geçen Joe Newman, Herald Tribune*'ün Moskova şefiydi. Steinbeck takma adlardan çok hoşlanırdı. Joe Newman'dan da "Sweet Joe (Tatlı Joe)" diye söz edecektir. Bu adı Rusçadaki Svetlana adından türetmişti. Svetlana'yı Sweet Lana'ya çevirerek Sweet'in arkasından istediği adı kullanırdı.*

Paul Caswell'e

(Salinas Californian'*ın editörü)*
2 Ocak 1948, New York

Sayın Bay Caswell,

Bir roman* için belgeler toplamaktayım. Bu romanın geçtiği yer San Luis Obispo ile Santa Cruz arasında kalan bölge, özellikle de Salinas Vadisi olacaktır. Zaman ise 1900'den günümüze dek uzanan yıllar.

Araştırmanın önemli bölümünü gazeteler oluşturacaktır. Acaba eski Salinas gazetelerinden yararlanabilir miyim? Acaba Index-Journal'ın eski dosyalarına ilişkin bilginiz var mı? O dosyalardan yararlanmamı sağlayabilir misiniz?

---

* *Cennetin Doğusu*: O sıralar romanın adını "Salinas Vadisi" olarak düşünüyordu. Kitabı yazmaya beş yıl sonra başlayabildi. (ç.n.)

Ocak ayının yirmisinden sonra Monterey'de olacağımı sanıyorum. En erken zamanda –belki telgrafla– bana bu dosyalardan yararlanıp yararlanamayacağımı bildirebilir misiniz?

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla

John Steinbeck

Bir hafta sonra Caswell'den telgraf geldi.
SALINAS GAZETELERİ DOSYALARINDAN YARARLANABİLİRSİNİZ.

Pascal Covici'ye

Şubat 1948, Monterey

Sevgili Pat,
Sonunda Salinas'taki gazetelerin fotokopi işleri yoluna girdi. Elimde başvurabileceğim ve bir toplumun tarihini günü gününe anlatan belgeler olacak böylece. Bu eski gazetelerdeki dolaylı haberler, doğrudan verilen haberler kadar çok. Geçmişte çıkan haberleri günümüzün gazete haberleriyle karşılaştırıyorum. Geçmişteki haberlerin hemen hepsi yanlış. Yalnız haberler değil, haberleri ele alış biçimi de öyle. Zaman insanları çok değiştiriyor.

Şu sıralar ırmak yataklarına gidiyor, dağlara çıkıyor, tarlalar içinde yürüyor, küçük bitkiler topluyorum. Kısacası buraya ne için gelmişsem onu yapıyorum. Bunlardan ne çıkar bilemem. Bildiğim tek şey, ne olacaksa çok uzun zamanda olacağı. Çok şey var. Pek çok şey. Çok iyisini yapmak zorundayım. Yaptığım şey tek olmalı. O nedenle, korkarım yeni bir anlatım biçimi bulmam gerekecek. Ve belki bu işi yaparken çıldırmak. Çıldırarak onu yapmanın bedelini ödemek. Ona tırmanmak, üstüne oturmak ve sonra burnumu ona sürtmek. Umarım bunu yapa-

cak gücüm olur. Bir kaza olmazsa bu gücü bulabileceğimi sanıyorum. Bundan sonraki birkaç yıl gereksiz yazılara paydos. Bunu yazarken geçimimi başka kaynaklardan sağlayacağım. Bütünüyle dünyanın o kahrolası, pis ama güzel tarihi. O nedenle benim yeteneğimin sınırlarından başka sınır yok. İşte böyle.

Buraları, *Bilinmeyen Bir Tanrıya*'yı yazdığım zamanki gibi kurak. Yeniyetmeliğim sırasında hepimizi kıskıvrak bağlayıp çökerten kuraklık gibi tıpkı.

Hepsi bu. Sana anlatmak istedim.

John

Yine o sıralar Annie Laurie Williams'a,

"Yöreyi dolaşıp ağaçlar ve çalılarla yeniden tanışıyoruz. Denizin çekilmiş olduğu bir gün erkenden deniz canlıları toplamaya gittim.

Rüzgârlı bir günde tepelere tırmanıp yeni yeni çıkan olan otları görmeliyim. Bunlar için buradayım," diyordu. Pascal Covici'ye yazdıkları da şöyleydi:

"Burada her şey iyi gidiyor. Çok iyi dinleniyoruz. Yağmur dindi, tepeler yeşilleniyor. Her gece yaklaşık on iki saat uyuyor, sonra dışarı çıkıp çalılıklara bakıyorum. Yıllardır görmediğim insanları görüyorum. Büyük bir değişiklik yok. Tepeler hiç değişmiyor. Bu sıralar deniz canavarı zamanı. Bir tanesinin koyda dolaşmakta olduğu haber verildi. Onu ben de görmek isterdim. Pek çok kişi görmüş."

Paul Caswell'e yazdığı bir mektuptan da gazetelerde onu ilgilendiren ayrıntıları öğreniyoruz.

"... Birinci sayfadan ve öteki sayfalardan seçmeler. Örneğin günlük ya da daha genel konularla ilgili makaleler, yiyecek ve giysi ilanları. Ara ara, örneğin altı ayda bir, bu ilanlardaki değişiklikler. Kişilerle ilgili ya da arka sayfada çıkan kişisel haberler."

Bo Beskow'a

12 Şubat 1948, Monterey

Sevgili Bo,
Benden haber almadın, çünkü dinleniyordum. Çok yorgundum. Yavaş yavaş geçiyor yorgunluğum. Küçük bir evde bir odam var. Çok seviyorum. Eski arkadaşları görüyor, ara sıra içiyor, tepelere tırmanıp çalılıklarla çayırları seyrediyorum. Böyle şeyler...

Noel partimiz oldukça kalabalıktı. Çocuklara pek çok oyuncak armağan edildi. Çoğunu onlara ileride vermek üzere kaldırdık. Pek çok armağan almaktan biraz şaşkına döndüler. Bu denli bolluktan hoşlanmıyorum. Thom'un benimle yolculuğa çıkabileceği günleri dört gözle bekliyorum. O günler o denli uzakta değil gerçi.

Gazetelerde çıkan Rusya yazıları burada büyük başarı kazandı. Kitabın ne tür bir etki yaratacağını kestiremiyorum. Son günlerde Rusların kimi ressamları aşağılamaları, kimi müzisyenlere saldırmaları, Rusların yabancılarla konuşmalarını yasaklamaları çok kötü. Bana üzüntü veriyor. Öyle görünüyor ki Rusya'da uzunca bir süre bulunan son yabancılar bizleriz. Yeni yasaklara göre, konuşmuş olduğumuz kişilerin hiçbiriyle iletişim kuramayacaktık. İyi ve ilginç olan bütün resimleri yok etmişler. İyi yazı kalmamış. Şimdi de müziğe saldırıyorlar. İnsanlar gizliden gizliye resimler yapıp yazılar yazıyor mu diye merak ediyorum. Yaratıcı insanların bodrumlarda gizlice çalıştıklarını duymak beni şaşırtmayacak. Rusya'nın sıradan insanları öylesine iyi insanlar ki.

Bu yaz kısa bir süre için İngiltere'ye gitmem söz konusu. Ama kesin değil. Hiçbir şey yapmadan oturmam gerekiyor gerçekte. Oysa biliyorsun, yerinde duramayan bir insanım ben. Oturmak ise kesin yalnızlık ve eksiksiz temizlik gibi ulaşılması zor bir şey.

Burada bana benzeyen insanlar arasındayım. Serseriler, sarhoşlar ve hiçbir işe yaramazlarla birlikteyim. Güzel bir olay bu.

Noel'i çocuklarla geçirdiğine sevindim. Ben bizimkileri çok özlüyorum. Küçük, tatlı böcekler gibiler. Yine de bana çok üzüntü veren bir yanları var. Yapabildiklerince şeytanlık yapan, çeneleri düşük ve çok kararlı iki küçük insan ikisi de.

Üniversitede okuyan birkaç yeğen şu sıralar tatil için burada. Çok hoş ve sağduyulu kızlar. Ben o yaşlardayken kızlar böylesine sağduyulu değildi. Çok sevdim onları. Onlar da benden hoşlandı. Çünkü onlara karşı alışılagelmişin dışında davrandım. Büyüklerin gençlere davrandığı gibi değil. Olağandışı ama güzel bir arkadaşlık kurduk.

Son zamanlarda yorgunlukla birlikte öteki şeyler bende neredeyse çılgınlığa varmıştı. Şu sıralar o gerginliklerin hepsi yavaş yavaş geçiyor. Her gece yaklaşık on iki saat uyuyorum. Her gece bir öncekinden daha rahatım. Uykum yolculuk için ilaç yerini tutuyor. Çok iyi gelen şeylerden biri de yalnızlık.

İsveç Havayolları'ndaki o güzel sarışın kızlara karşılıksız sevgimi ilet. O güzel kokan tatlı kızlara.

Gwyndolyn Steinbeck'e

17 Şubat 1948, Monterey

Sevgilim,
Bugün Salı. Dün akşam yatağa yine saat onda girdim. Hava bulutlu. Yağmur yağacak gibi. Çok kurak bir yıl. Çevrede kimse böylesi kurak bir yıl geçirildiğini anımsamıyor. Dün baharddan kalma bir gün gibiydi. Salinas'a gidip bir süre gazetede çalıştım, sonra tepelere doğru yürüdüm. On yaşımdan beri görmediğim bir yolu buldum. O yoldan arabayla Hollister'e gidip, oradan da San Juan'a geçtik. Biliyor musun, yüzlerce yeri anımsadım gördükçe. Çocuklar unutmazlar. San Juan'da biraz durduktan sonra eski San Juan Geçidi'ne gittik. Birçok kişi bu yolu tek sanır. Eskiden Kraliyet Yolu diye anılan bir yol daha olduğunu

tümden unutmuşlardır. Bugün o yol, bir yana bırakılmış pis bir köy yolundan başka bir şey değil. Gerçekte de her zaman böyleydi. Ayrıca çalışmalar için gazetelerin fotokopilerini çıkarttırma çabası içindeyim. Çok pahalıya patlayacak ama çok da yararlı olacak. O nedenle önemli değil.

Senden hiç haber gelmediğine göre iyisindir. Sana, geçen akşam, Ed'le birlikte Stanford Yayıncılık'a yazdığımız mektubu gönderiyorum. *Between Pacific Tides*'ın (Pasifik Gelgitleri Arasında) yeni basımı iki yıldır sallantıda. Mektubu beğeneceğini düşündüm.

Stanford Üniversitesi Yayınları'na gönderilmek üzere Pasifik Biyoloji Laboratuvar-ları'nın kâğıtlarına yazılmış mektup şu:

Sayın Baylar,

Pasifik Gelgitleri Arasında'ki kimi parçaları geri alabilir miyiz? Çünkü aradan geçen iki yıl göz önüne alınırsa, o yazıların bir daha gözden geçirilmesi gereği ortaya çıkar. Fen bilimleri ilerlemekte. Oysa Stanford Yayıncılık bu ilerlemeyi gösterememekte.

Ayrıca yaklaşmakta olan Yeni Buzul Çağı sorunu da var.

Yakın gelecekte (kuşkusuz 1948'de) basılacak olan Internal Combustion Engine *(İçten Yanmalı Motor) adlı kitaptan bir tane ısmarlamak istiyoruz. Mümkün müdür acaba?*

Saygılarımla

John Steinbeck, Ed. Ricketts

Not:
A Brief Anatomy of Turtle *(Kaplumbağanın Kısa Anatomisi) için iyi şanslar dileriz.*

Evi çok özlüyorum. Seni çok özlüyorum. Ama gün geçtikçe bu kitabın düşlediğim kitap olduğunu ve bu kitabı kesinlikle yazmam gerektiğini anlıyorum. Bu kitap benim için bir kuğu şarkısı –son şarkı– olabilir. Bu yazdığım en kapsamlı ve en önemli yapıt olacak. O nedenle herhangi bir yanlış yapmaktan kaçınıyo-

rum. Kullanacağım her bilginin doğru olmasını istiyorum. Salinas'taki gazetenin sahibinin bir yabancı olması benim yararıma. New Yorklu iyi bir gazeteci bu adam. Ne yapmak istediğimi anlıyor. Duyduğuma göre yapmak istediğim şey duyulduğundan beri Salinas'ta bir tedirginlik havası esmekte. Oysa kimseyi ifşa etmek gibi bir niyetim yok. Ben yalnız gerçeğin arkasındayım.

Salinas'ta uzun yıllar yaşadım. Buraya dair pek çok anım var. Bir fırsatta bunları toparlamak çok hoş olurdu. Bunlar şimdi eski günlerin öyküleri. Bir bakkalla ilgili bir anım var. Bütün dükkânı temizlemiş, karşılığında çok az para istemiştim. Talepkâr bir çocuk değildim.

Bir de Max (Wagner) ve John Murphy'yle ilgili bir anı var. Ben yapmışım gibi anlatılıyor. City Hall'deki cam kapıdan içeri dana rostosu attıklarını bile... Onlar çalıştılar, ben kazandım. Yarı dev, yarı cani, yarı maymun bir yaratık oluşturdular benden. Söylentilere de inanılıyor. Jack'in anlattığına göre Cuernavaca'da Marik'teki garson, kavga sonucu hapse atıldığımı anlatıyormuş. Ama beni hapse ancak on dört polisin götürebildiğini, kanın yollarda su gibi aktığını söylüyormuş. İnsanlar olayları böyle anımsıyorsa gerçek bir olayın anımsanma olasılığı nedir?

Hepsi bu. Sevgililer Günü için gönderdiğim mektubu aldın mı?

Sevgiler

John

Edward F. Ricketts'a

Nisan 1948, New York

Sevgili Ed,

Roman için çok çalışıyorum ve bir yere ulaşmakta olduğumu sanıyorum. Üslupta ve yöntemde ne istediğime tam karar vermeden başlamak istemiyorum. Ama yavaş yavaş ne istediğim belirginleşmekte. Eleştiriler acı olacak sanırım. Okur başta biraz zor

lanacak gibi. Ama bir kez kendini kaptırdı mı kitap dışındaki birçok şey gözüne anlamsız ve soluk görünecek. Her neyse, bu kitap konusunda çok coşkuluyum.

Çok uzun bir çalışma olacağı kesin. Belki yarım milyon sözcük. Ayrıca da şimdiye dek yazdığım en iddialı kitap. Tanrı hepimize yardım etsin. Hep bir dağa tırmanma çabası içindeyiz. Tırmandığımız her dorukta dağın daha yüksek olduğunu görüyoruz. Yapabileceğimden çok daha fazla şey olduğunu düşünüyorum. Bu düşünce beni zaman zaman korkutuyor. Yapabileceğimden daha azını da yapsam, ancak yaptığımın nasıl olduğunu kestirebildiğim zaman bu korkudan kurtuluyorum.

Madison Square Garden'daki sirk gösterileri başladı. Bütün mevsim boyunca sürecek gösteriler. Thom'u götürmek istiyorum. Daha önce de sirke gitti ama çok küçüktü. Gördüğünü anlayabileceği ilk sirk bu olacak. Ayrıca öyle bir yaşta ki, gördükleri ona düş gibi gelecek. Ancak bilet yok. Cumartesi gününe bilet bulmak için başvurmadığım yer kalmadı.

Gelecek Salı bacaklarımdaki varislerin alınması için hastaneye yatacağım. Bir hafta yatmam gerekiyormuş çünkü bu önemli bir işmiş. Ameliyattan sonra dikişlerin açılmasından korkuyorlarmış. Yıllar önce yaptırmalıydım bunu. Ancak şimdi koşullar elverdi. Bacaklarımda ağrı yok ama şişkinlikler ileride damar tıkanıklıklarına yol açabilirmiş.

Görüşmek üzere

Jn.

Bu sıralar Bo Beskow'a yazdığı bir mektupta, "Adı 'Salinas Vadisi' olan bir maratondayım. Bundan önce yaptığını her çalışma bu kitap için gerekli olan eğitimdi. Bu kitabı yazmaya hazır olduğumu sanıyorum. Belki üç yılımı alacak. Bugüne dek öğrendiklerimin hepsini içerecek. Bu kitapta bulunacaklara hiçbir kitabımda değinmedim bile. Şimdiye dek sözünü ettiklerimin en iyisi bulunacak bu romanda. Senin camların gibi bir şey bu. Bundan sonraki bütün yaşamımı bu kitaba adayabilirim!" diyordu.

11 Mayıs 1948'de Steinbeck'in yaşamında bir dönemi sona erdiren iki büyük olaydan ilki bir fırtına gibi esti.

11 Mayıs günü, akşam karanlığında, Steinbeck'in çok şey öğrendiği ve onun için bir tür sığınak olan Pasifik Biyoloji Laboratuvarları'ndan çok uzak olmayan bir yerde, yakın dostu Ed Ricketts'a San Francisco treni çarptı. Steinbeck haberi alır almaz California'ya koştu. Ed Ricketts üç gün ölümle pençeleştikten sonra yaşamını kaybetti. On gün sonra Steinbeck New York'a döndüğünde Paul Caswell'e yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Sizden sonra pek çok şey değişti. Ed Ricketts'ın ölümü, değişikliklerin en önemlisi. Önümüzdeki birkaç ay hiçbir şey için, hiçbir şey yapabileceğimi sanmıyorum."

Bo Beskow'a

22 Mayıs 1948
Hotel Bedford, New York

Sevgili Bo,
Monterey'den dönüşümde mektubunu buldum. Ed Ricketts'ın arabasına tren çarpmış. Ed, üç gün yaşam savaş verdikten sonra öldü. Tanıdığım en büyük adam ve en iyi öğretmendi Ed. O olmadan düşüncelerimi ve tasarılarımı düzene sokabilmem için uzun bir süre geçmesi gerek. Yaşamının en iyi döneminde ölmesi çok iyi. Kariyerinde başarının doruğundaydı. Ayrıca yaşamı boyunca karşılaştığı kızların en iyisiyle yaşıyordu. Bunlar için seviniyorum. Planktonlarla ilgili bir makaleyi yeni bitirmişti. Çok iyi bir makaleydi. Önümüzdeki birkaç yıl içinde, onun son on beş yılda yaptığı gözlemleri toparlayıp yayınlatmayı düşünüyorum. Bunlar bence çok iyi düşünce ürünleri.

Bu olay benim bu yaz için yaptığım planları –kitap dışında– altüst etti. Çalışma odam ve çiftlik konusundaki sezgin çok yerinde. O çiftlik için beklemekten başka çıkar yolum yok. Bek-

leyeceğim de. Satın alabilirsem orası sığınabileceğim bir yer olacak. Yakın gelecekte olur mu, bilmiyorum.

Filmi namusluca çekecek birini bulabilirsem Emiliano Zapata'nın yaşamını anlatan bir film yapabilirim. Zanuck'la en büyük tehlike şu: Yazıyor ama yazamıyor. Üstelik yazabildiğini sanıyor. Zanuck'u değil elbette. Selznick'i demek istiyorum. Adları birbirine çok benziyor. Zanuck *Gazap Üzümleri*'ni çevirdi ve çok da başarılıydı. Milestone da *Fareler ve İnsanlar* ve *Al Midilli*'den çok iyi birer film yaptı. *Al Midilli* henüz gösterime girmedi gerçi. *İnci* de oldukça başarılı bir film. Yalnız hızı konusunda kuşkuluyum. Hızının çok iyi olduğunu söyleyemem. Biraz yavaş geliyor bana. Birkaç gün içinde kitabı sana gönderirim. Orozco resmetti. Birçok kimse resimleri tutmadı ama ben beğeniyorum. Orozco'nun resmetmeyi kabul ettiği ilk kitap bu. Bu davranışı beni onurlandırdı.

Bir ara İsveç'e gelmeyi düşündüm. Benim için iyi olurdu ama senin için hiç iyi olmazdı. Ayrıca yapmam gereken çok iş var. Burada silkip atamayacağım sorumluluklar da var.

Kız arkadaşını sormadım çünkü o konuda konuşmak istemeyebileceğini düşündüm. Sanıyorum o tür kadınlar veya erkeklerle ancak yatakta bir araya gelinebilir. Yatak onların doğuştan gelen nefretlerinin çok göze batmadığı tek yer. Geyiklerden köpeklere kadar birçok hayvanın da dişisiyle erkeği ancak üreme mevsiminde ya da dişinin kızışmış olduğu zamanlarda bir araya gelmekte. Bunun dışında erkekle dişi arasında hiçbir ilişki sözkonusu değildir. Biyolojik olarak çok akıllı davranabilirler çünkü isteği uyanmamış bir kadınla erkek arasındaki ilişki tekdüze ve acımasızdır. Eşlerden her biri ötekini ruhunu yitirmesine neden oldu diye suçlar.

Herkes, kesinlikle her şeyin bedelini öder. Püf noktası şurada: Hiçbir şey için gerektiğinden daha çok bedel ödememek. Bunu Ed Ricketts düşünmüştü, uyguluyordu da. Odası temizlensin diye çok para ödemez, ailesine gerektiğinden çoğunu vermez, kendisinde gerçekten lüks duygusu uyandırmayacak

hiçbir lüks için para ödemezdi. Birçok kişi, bu nedenle, ona bir yandan karşı çıktı, bir yandan da özendi. O hem karşı çıkıp hem de özenenlerden biri de benim. Çünkü ben de her şeyin bedelini çokça ödeyen insanlardanım. Bir köy panayırında insanların altın saatler aldıklarını, sonra da saatlerin sahte olmakla kalmayıp çarklarının da bulunmadığını anlatan öyküyü biliyorsun. Bu öykü her alanda geçerli.

Artık yazdığım mektuplar uzun oluyor. Kitabı yazacağım. Geçirmekte olduğum birkaç sarsıntının üstesinden gelmem gerek. Ama kesinkes yazacağım o kitabı. Son zamanlarda çok güçlü bir sezgi bana ölümü haber veriyordu. Sezdiğim Ed'in ölümüydü demek ki. Kimi zaman geleceği beni korkutacak denli iyi sezebiliyorum. Sanki gaipten geliyor sezgiler. Annemin de önsezileri çok güçlüydü. Şu sıralar ölümle ilgili bir sezgim yok gerçi. Bundan sonra sana daha sık yazacağım. Çok konuşulan zaman ve susulan zamanlar var. Bir boşluğu seninle doldurmaya çalışabilirim. Buna katlanmalısın. Ne zaman bir düşünceyi ya da filmi beğensem, acaba Ed ne düşünür ya da nasıl eleştirirdi diye merak ederdim. İşte gereksinim burada. Ondan boş kalan yerin bir bölümünü sen doldurduğuna göre, onun bana yaptığını da yapacaksın. Hiç değilse bir süreliğine.

Mektubun başındaki adrese yaz. Yaşantımın aydınlık yanı şimdi burada.

Hoşçakal.

Jn.

O sıralarda arkadaşı Webster Street'e yazdığı bir mektupta şöyle diyordu Steinbeck:

"Kırk altı yaşındayım. Eğer yazar olacaksam artık vakti geldi. Yıllarımı ufak tefek işlere harcadım."

Bundan sonraki mektubu yazdığı Ritchie ve Natalya Lovejoy, John Steinbeck'in daha ilk evliliğinden beri dostlarıydı. Ritchie gazeteciydi, Natalya ise Rus'tu.

Ritchie ve Natalya Lovejoy'a

27 Mayıs 1948, New York

Sevgili Ritch ve Tal,

Düşünecek çok şey vardı. Bizimkinden çok daha üstün bir gücün eliyle o apansız gelen sarsıntı sırasında yeterince sarhoş durmayı ya da geri çekilmeyi başarabildik. O günler geçti. Birkaç günden beri oteldeki odamda yalnız oturuyorum. Acı artık o denli dayanılmaz değil. Biraz törpülendi. Ana vidası çıkarılan bir çalar saat gibi dağılsak ne ilginç olurdu. Bizim yerimizde Ed olsaydı ve şimdi onun aklının ürünü olan kimi şeyler de olmasaydı ilginç olmaz mıydı? O akıl ki şimdi onunla birlikte yok oldu ama yarattıkları bizimle. Bunu çok düşündüm. Merak ediyorum. Ne kadarı Ed, ne kadarı bendim? Ne kadarı kime aitti ve kim kimdi?

Yadırganacak bir şey daha. Yaşama ilişkin yine çok büyük ve derin bir his besliyorum. Yine yaşamsal ve coşkulu bir duygu. Sanki bedenimde yeni tür bir hormon bezi büyümekteymiş gibi. Sizin de böyle bir şey sezdiğiniz oldu mu?

Yalnız kalma, yaşamı yalnız yaşama korkusunun beni buz gibi sardığı zamanlar olurdu. Oysa şimdi yalnız da yaşayabileceğimize inandığım bir noktaya geldim. Birileriyle birlikte olduğumuz bir yaşama benzemeyecek, yalnız bir yaşam. Ama yalnız da yaşamak olası. Bunu da duyumsuyor musunuz? Mumla aydınlanan bir odanın zaman zaman nasıl karardığını ve arkasından birden aydınlanıverdiğini bilirsiniz. İşte buna benzer bir şey. Bu yeni gerçeğin gerçekdışılığına daha alışamadım. Yakında alışırım. Ed'in bu konudaki sözlerini de anımsıyorum. "Bu tür insanlar, acı, hüzün ve mutluluğun olası bütün yollarından geçmişlerdir. Kendilerine gereksinim duyulduğu zaman hazırdırlar."

Bende bir değişiklik daha var. Taşın suya atılmasıyla oluşan halkalar gitgide genişlemekte. Bu halkaların nereye dek gideceğini ya da ne biçimlere dönüşeceğini Tanrı bilir. Bunları birile-

rine anlatmalıyım. Anlatabileceğim kişiler sizlersiniz. Bana ilişkin bildiğiniz her şey değişti. Güçlendim ama başka bir yönde. Yalnız kalmak için bir kurtuluş gibi. Sanki bilincim gitmiş yerini yıllardır bende olmayan yabanıllık almış gibi.

Sanki daha önce hiç çalışmamış gibi çalışmaya başlayacağım. Zaman bakımından demek istiyorum.

Geriye dönüp her şeyi gözden geçiriyorum. Ne çok küçük şey anımsıyorum, bilseniz. Jestler, davranışlar, sözcükler, deyimler... böyle milyonlarca şey. Bir süre bunları hep anımsamak ve yapmak istedim. Sonra hepten bıraktım.

Kendinizi parça parça etmeyin. Bunun ne kendinize ne de başkalarına yararı var.

Yaz geliyor. Bugün hava sıcak. Benimse söyleyecek bir şeyim yok. Bunu biliyorum.

Hoşçakalın

John

Bo Beskow'a

19 Haziran 1948,
Bedford Hotel, New York

Sevgili Bo,
Telgrafın ve güzel mektubun ben Meksika'dayken gelmiş. Bir filmin öyküsünü yazacağım. Filmin adı "Emiliano Zapata". Çok zor bir iş olacak bu. Ama yapmalıyım. Gwyn bu gece çocuklarla California'ya, annesine gidiyor. Bir iki ay kalacaklar. Ben burada kalıp çalışacağım. Benim de gidip biraz dinlenmem iyi olurdu ama buna katlanabileceğimi sanmıyorum. Bir süre sonra dinlenirim belki. Belki de hiç dinlenemem. Çok da önemli değil. Enerji için şöyle ya da böyle bir kaynağa gereksinim var. Kaynak bulunduktan sonra iş yapılır. Zapata, yapmaya değer bir iş. Çok iyi öykü olabilir. Sana *İnci*'yi gönderdim. Yakında alırsın.

Artık üzüntüden kurtuldum. Yabanıl oldum bu kez. Bu, saldırıya uğrayan organizmanın doğal tepkisi olsa gerek.

Bu mektubu kısa kesiyorum. Çok yakında sana uzun ve ayrıntılı bir mektup yazacağım.

Hoşçakal. Dinlenebilmeyi nasıl istiyorum...

John

16 Ağustos 1948
58 Batı, 58. Cadde, New York

Sevgili Bo,

Dört yıl süren acı bir mutsuzluktan sonra güya boşanmaya karar verdi. Durum bu. Kadınlığın düşkırıklıklarıyla ilgili eski bir öykü. Kendisine veremeyeceğim şeyler istiyor. O nedenle yeni bir arayış içine girmeye karar vermiş. Kim bilir, belki de aradığını ona kimsenin veremeyeceğini hiç mi hiç öğrenemeyecek. Ama artık bu onun bileceği bir iş. Beni tümüyle silkip attı. Bunu yaptığına göre şimdi özgür. Belki de bundan böyle benimle iyi bir arkadaş olabilir. Çocukları o alacak. Hiç değilse şimdilik. Ben de Monterey'e gidip dinlenmeye çalışacak, memleketimin kokusunu soluyacağım. Çok iyi bir davranışta bulundu. Küçük acımasızlıklarla, kendisine olan sevgimi öldürdü. O nedenle bu ayrılık büyük bir sarsıntı olmadı benim için. Buraya geri döneceğim. Burada kimi eşyalar kalmıştır sanırım. Ama önce dinlenmeliyim. Büyük bir üzüntü duymaktayım ama öfkeli değilim. Pasific Grove'da babamın küçük bir evi var. Bir süre orada oturup orada çalışacağım. Belki gelecek kış seni görmeye gelirim. Birlikte ringa balığı yer, "kralların ölümünü anlatan hüzünlü şarkılar söyleriz."

Sanırım Gwyn benden almak istediği para ve mülk için savaşacak ama bunu avukatlar aracılığıyla yapacak.

Çok tuhaf! İstedi, yaptı, şimdi de bunun için kırgın. Yeniden evleninceye ya da yeni bir düzen kuruncaya dek benden epey

para alacak sanırım. Ben gerçekten de çok az parayla yaşayabilirim. Ne denli az parayla yaşayabileceğime şaşırırsın.

Sana hiç Pasifik Grove'daki evimden söz etmiş miydim? Orayı babam daha ben doğmadan yaptırmış. Küçük bir bahçe içinde. Üç odası var. Bahçesindeki kocaman ağaçlarıyla küçük sevimli bir ev. Oraya gideceğim. Carol'la orada yıllarca birlikte yaşadık. Orada tedirgin ve yalnız hissedeceğim bir an bile aklımdan geçmezdi ama artık nereye gidersem gideyim yalnız ve tedirgin olacağım. Yine de geçiş dönemi için iyi bir yer olacağına inanıyorum. Orada iyi çalışacağımı sanıyorum. İstediğim zaman kalkıp bir başka yere de gidebilirim. İsveç'e gelecek baharda ya da Noel'de gelmeye çalışacağım. Noel bu yıl benim için zor bir gün olacak. Belki neşelenmek için bir şeyler yapabiliriz. Görüyorsun, hiçbir kesin planım yok. Her şey karmakarışık.

Şimdi mektubumu bitiriyorum. İşler biraz düzene girdiğinde yine yazarım. Şu sıralar yaralar aldım, epey incindim.

Sevgiler

John

Bo Beskow'a

Ağustos 1948, New York

Sevgili Bo,

Bir gün önceki mektubumdan beri düşünüyor, düşünüyorum. Vardığım sonuç hiç değişmiyor. Bir süre için Monterey'e gideceğim. Sonra da bir film için Meksika'ya geçeceğim. Noel'i seninle geçirmek istiyorum. Ondan sonra da uzun kitabıma başlarım. Belki o zaman biraz rahatlarım. Yalnız bir şey var. Uzun süre para sıkıntım olacak. İşte bu, planlarımda değişiklik yapmama neden olabilir.

İlk sarsıntıdan silkinip kurtulmaya çalışıyorum. Üzüntüye kapılıp gitmenin anlamı yok. Boşanma gerçekleşinceye dek hiç-

bir kadınla bir yere çıkmamaya özen göstermeliyim. Suç teşkil edebilecek bir davranışım yok. Bu duruma gölge düşürecek bir şey yapmamalıyım. Boşanmayla ilgili saçma sapan yasaları biliyorsun belki.

Mektubu dün yazmaya başlamıştım, şimdi sürdürüyorum. Bugün öğleden sonra oğlum Thom beni görmeye geldi. Birlikte alışverişe çıktık. Güzel vakit geçirdik. Onu çok özleyeceğim, çünkü bana iyi bir arkadaş olmaya başlıyordu. Bugün biraz daha keyifliyim. Yeni bir müzikli güldürünün provalarını izlemeye gittim.

Kimi işlerimi de gördükten sonra çok güzel bir kızla akşam yemeğine çıktım. Bir kıza ilgi duyabileceğimin ayrımına vardım. Güzel bir duygu bu. California'ya dönmeye karar verdim. Benim için çok iyi olacağına inanıyorum. *Life*'ta İsveç'le ilgili fotoğraflar yayınlandı. İsveç'te yaz mevsimini gösteren çok sayıda fotoğraf. Bana uzun yıllar önce birlikte geçirdiğimiz yazı anımsattı. Carol'la birlikte İsveç'te bulunduğumuz yazı.

Carol'ın da bana hep kızdığını anımsadım. Bir daha evlenmemeliyim. Kadınlara iyi gelmiyorum. Onlar da bana iyi gelmiyorlar. Bir daha evlenirsem dertsiz başına dert arayan bir insanım demektir. İşin zorluğu şurada ki ben kadınları severim. Benim sorunum yalnızca eşlerimle. Yine de çok eğleneceğim zamanlar olacak. Bunu şu sıralar çok iyi anladım. Aylardan beri –dahası yıllardan beri– ilk kez böyle bir duygunun tadına vardım. Belkemiğindeki ince, küçük bir ağrı gibi bir duygu. Yükün ne denli ağır olduğunun farkında değildim sanıyorum.

Bu uzun, aptalca mektubu bitireyim artık.

Sevgiler

John

1948'den 1949'a

"İnsan onu bir kez buldu mu
sözcüklere gerek kalmaz..."

1948 American Academy of Arts and Letters tarafından Akademi üyesi seçildi. Gwyndolyn Steinbeck'ten boşandı.

1949 *Al Midilli* filmi gösterime girdi. Doğu kıyısına göç etti.

1959 1949 Eylül'ündeki California dönüşünü anımsayarak şöyle yazıyordu: *"Pacific Grove'daki küçük evin benim için anlamı çok büyük. Gwyn'den sonra üzgün ve kırgın bir yürekle buraya döndüm. Gwyn'den boşanma olayını bugün bile bir karabasan gibi anımsıyorum. Bu sıkıntılı anıdan kurtulabileceğimi de hiç sanmıyorum."*

Pascal Covici'ye

Eylül 1948, Pacific Grove

Sevgili Pat,

Yirmi yılda bir çember tamamlanmış gibi. İlginç değil mi? Ne güzel yıllardı ve kimileri ne kederli son bulmuştu o. Yine küçük evime döndüm. Hiç değişmemiş. Bendeki değişiklik ne ölçüde, merak ediyorum. İki günden beri çam ağaçlarının alçak dallarını kesmekteyim, bahçedeki çiçekler biraz güneş alabilsinler diye. Bir dolu kırmızı sardunya ve küpe çiçeği var. Şömine yanabiliyor. Badana yapmam gerek. Bütün bunlar çok iyi.

Korktuğum anlar oluyor, ama bu doğal sanırım. Kimi anlar da olanların hiçbiri aslında yaşanmamış gibi geliyor bana. Sanki Carol'dan da önceki yıllarmış gibi. Bu gece nemli bir sis var. Sisi yüzünde hissedebilirsin. Sis çanlarının seslerini duyabiliyorum. Bu, çalışmaya başlayabilmek iyileştiğimin en iyi kanıtı olacak elbette. İçimde hâlâ yaşam izi var mı acaba? Olduğunu sanıyorum. Kendini gösterinceye dek benim ne sandığımın hiçbir değeri yok elbette. Doğal olarak kadınlar da olacak yaşamımda. Ancak onları belirli bir yerde tutmayı öğrenebildim mi acaba? Bunu da merak ediyorum. Kadınlar her şeyi kolaylıkla avuçlarının içine almayı biliyor. Buna bir daha katlanabileceğimi sanmıyorum. Çok zamanım kalmadı. Geçmiş iki deneyime yenilerini eklemek istemiyorum.

Her neyse, sana kısa bir mektup yazıp yeni bir kabuk edindiğimi –ya da daha eski kabukta olduğumu– duyurmak istedim. Tıpkı bir çağanoz gibi. Her iki kalemde de mürekkep bitti. Evde başka mürekkep yok. Sana yazarım.

Sevgiler,

Bana yaz

John

Boşanmanın gerçekleşmesine yakın Pascal Covici'ye yazdığı "Günlük" yine başlıyor.

Pascal Covici'ye

1 Kasım 1948, Pacific Grove

Sevgili Pat,
Artık bitti. Mektupların için teşekkürler. Bana çok yararları oldu. Yarın Hollywood'a gitmek için yola çıkıyorum. Cuma günü Meksiko'ya gideceğiz. Rahatladım. Olaylar alabildiğince bıktırıcı ve tiksindiriciydi ama beni öldüremediler. Yeni bir sayfa açılacağına tümüyle inanmak isterdim. Bu son deneyimlerden ders almış olduğuma inanmak isterdim. Oysa emin değilim. Ders almaya çalışabilirim. En azından bir kez daha denersem bile çok dikkatli olacağım.

Bir gün Gwyn bana her şeyi yapabileceğini, benim de yine sürüne sürüne ona döneceğimi söylemişti. Bunu söylediği zaman onu gerçekten çok seviyordum ama yine de buna çok güvenmemesi gerektiği yanıtını vermiştim. Bir kadın erkeğin kendisine olan sevgisinden yararlanarak onun üstünde çok etkili olabilir, ama bu sevginin, derinliği ölçüsünde bir hınç ve tiksintiye dönüşebileceğini de bilmelidir. Bunu genellikle hiçbir kadın ve erkek düşünmez. Bunu gelmiş geçmiş bir olay olarak görmemeliyiz. Bir daha karşılaştığımız zaman bu gerçeği hiç unutmamalıyız. Sanırım gücüm geri gelmekte. Son on yedi yılda hiç olmadığım ölçüde güçlüyüm. Sıcak sözcüklerin kafamda yeniden doğmasını ve kâğıda dökülmesini istiyorum. Doğabilirler de. Gereksinimlerim karşılandı.

Bana yazacağını umuyorum. Gönderdiğin sarı kâğıtlara teşekkürler. Onları iyi amaçlarla kullanacağım. Buraya bir dahaki gelişinde, kırmızı şarap ve müzikle sarhoş olup, şimdiye dek unuttuğumuz eski hayaletlerle birlikte ıslak kayalıklarda yürüyüp çığlıklar atacağız.

Bunlar değişim günleridir. Belki de yıkım günleri. Fakat dalgalar ve gelgitler değişmeyecek. Biz nasıl yıkarsak yıkalım ya da nasıl yıkılırsak yıkılalım... Yeni türlerin kara kökleri yeni yapraklar üretebilir. Zamanıdır. Epeydir yeni bir şey üremedi. Öğrendiklerimize göre madde yaratıcıdır ama beynimizdeki gri renkli çıkıntıların da yaratıcı olduklarını unutuyoruz. Gördüğümüz, dokunduğumuz, işittiğimiz dünyada yaratıcı olan yalnız ve yalnız bu gri renkli çıkıntılar.

Bir dolu kendiliğinden geliveren sözcük. Bırak kendiliğinden geliversinler. Eleştirmenler, sevgililer ya da arkadaşlar, önünde eğilmek zorunda değiller. Bu kendiliğinden dökülüveren dil iyi de olabilir aptalca da akıllıca da, güzel de kötü de.

Şimdilik hepsi bu. Sana Meksiko'dan yazarım. Çok büyük bir adamın yaşamını araştırıyorum. Bu büyük adam önce bir insan. Onu yakından araştırmak ve tanımak çok iyi olacak. Yaşamının az rastlanır bir akışı var. Başlangıç, orta ve son. Oysa çoğu yaşam toz içinde yok olup giden sidik gibidir.

Yakında seninle görüşeceğiz.

McIntosh ve Otis çalışanlarından Mildred Lyman, Meksiko'ya hareketinden az önce Steinbeck'i görmeye gitmiş ve Annie Laurie Williams'a kaygılarını dile getiren bir mektup yazmıştır:

"Çalışmaları konusunda çok derin korkuları ve tedirginlikleri var. Meksiko'da işler iyi gitmezse ne olacağını gerçekten bilemiyorum. Uzun süredir dişe dokunur bir çalışması olmaması onu tedirgin ediyor. Kendisi için bir savunma duvarı örmüş gibi. O duvarın arkasına ulaşmak çok güç. John'un şimdilerde en çok iyi bir sıkı düzene gereksinimi var. Bence Meksiko'ya gitmek istemesinin tek nedeni yazmak değil. Onunla birlikte olduğum süre kadına ilişkin çok şey duydum. Duyduklarım hiç de iç açıcı şeyler değil. Kadın serserinin biri. John, geceleri geç saatlere kadar tonlarca mektup yazıyor. Yadırgatıcı bir tutumu, kadınlara ilişkin değişik düşünceleri var bugünlerde. Yemeklerini hiç olmadık saatlerde yiyor, doğru düzgün beslenmiyor, geceleri geç saatlere dek oturuyor, gündüzleri geç saatlere dek uyuyor. Kendini bu tür yaşamı sevdiğine

inandırmaya çalışıyor. Acıkmadan yemek yemekten hoşlanmadığını söylüyor ama yemek için birlikte çıktığımız zaman bir çiftlik işçisi gibi yemek yediğini, yemekten çok hoşlandığını gözlemledim. Bir gün bütün bunların üstesinden geleceğine inanıyorum. Umalım ki o gün, çalışmalarına zarar verecek kadar uzak olmasın."

14 Kasım 1948

Sevgili Pat,
Geri geldim. Meksiko bu kez iyi de değildi, güzel de. Pek akıllıca sayılmayan yollarla öğrenmek zorundayım. Belirli zincirleri kırmaktayım. Belki yitirmiş olduklarım geri gelir. Bilmiyorum. İşte yine evimdeyim. Hiç değilse huzurumu yeniden yitirene dek. Çalışmaktan başka hiçbir planım yok. Çok gerilerdeyim Pat. Hastalık sandığımdan da kötüymüş. Şimdi hastalığı görebildiğime göre belki iyileşmeye başlarım. Bu ilerlemiş yaşımda, geriye –bir tür çocukluğa– dönüp her şeyi yeni baştan öğrenmem gerekiyor. Çok gülünç bu. Bunları anlatmak, anlaşılmasına yetmiyor sanıyorum.

Pazartesi

Sevgili Pat,
Bu gece yalnızca kısa bir not yazacağım. Çok yakında çalışmaya başlıyorum. Burada geceleri iyi çalışılır. Çok sessiz. İnsanda sokağa çıkma isteği uyandırmıyor. Gündüzleri bahçede çalışmak için zaman bulabiliyorum. Bahçe işleriyle uğraşmak bağırsaklarımın düzenli çalışmasını sağlıyor.

Hava çok parlak ve soğuk. Güneşin madeni bir parlaklığı var. Geceleri nemli ve soğuk. Bu yıl yağışlı olacak gibi. Öyle umalım.

Beni merak etmemelisin. İyiyim. En kötü mevsimdeyiz, yine de çok iyiyim. Daha kötü olmayacağım. Herkes buna inanır. Kuraldır bu.

Evdeki işler bitti ama bahçede yapılması gereken milyonlarca şey var. Bahçede her gün yapılacak bir iş çıkar. Yarın ağaçları biraz daha budayacağım. Bahçe daha çok güneş alıp çiçekler daha çabuk açabilsin diye. Plastikle kapatabileceğim küçük bir yer yaptım. Saksıları oraya taşıyıp erken çiçek açtıracağım. Burada çok iş vardı, çok çalıştım. Şimdi işi biraz yavaşlatabilirim. Hiçbir şey için acele etme isteği duymuyorum.

Sevgiler

John

Bo Beskow'a

19 Kasım 1948, Pacific Grove

Sevgili Bo,

Uzun mektubunu birkaç gün önce aldım. Sana yazmak için bu geceyi bekledim. Başlayınca kesintiye uğramasın istedim. Küçük evimi onardım. Burada olmaktan çok mutluyum.

Yazın çocuklar bana gelecek. İşlerimi öyle düzenlemeliyim ki bütün vaktimi onlara ayırabileyim. Bir sandal kiralayacak, onlara kıyılardaki küçük hayvancıkları göstereceğim. Mikroskopta küçük canlılar göstermek istiyorum onlara. Belki dağlarda kamp kurmaya bile gideriz. Ya çadırda uyurlar ya da onlar için bahçede çarçabuk bir oda yapıveririm. Çok geçmeden onları hepten yanıma alabileceğime inanıyorum. Ama onları yılda yalnızca iki ay görebileceğim şu sıralar, onlarla birlikte olduğum zamanı en iyi biçimde değerlendirmek isterim. En çok kendim için isterim bunu. Onlara, annelerinin ayrılmamakta direndiği New York sokaklarından ayrı bir dünya gösterebileceğime inanmama karşın en çok kendim için istiyorum bunu. Çocuklarımı çok özlüyorum. Özellikle düşünmeye ve eleştirmeye başlamış olan büyüğü çok özlüyorum.

Bunun dışında iyiyim. Çıldırasıya öfkelendiğim anlar oluyor yine. Ama böyle anlar gitgide seyrekleşmekte. Geçecek. Şimdiler-

de iyiyim. Hıncım yok, istek de duymuyorum. Bir yabancı gibi. Sevmiş olduğum her kimse ölüp kurtuldu. Ben de ondan kurtuldum. Bu söylediklerim gerçek. Duygularımın tersini söylüyor değilim. Duygularımı çözümleyip sana gerçeği aktaracağımı biliyorsun. Gwyn'den ayrıldığımdan beri birçok kadın tanıdım. Belki elli kadın. Böbürlenmiyorum. Amacım öç almak da değil. Gwyn'in iyileşmesini beklerken, –hasta olduğunu sanıyordum, öyleydi de– içimde biriken cinsel enerjinin neden olduğu bir olgu. Bu enerji birden satirik bir etkiye dönüştü. Kadınları çok istemeye başladım. Daha da istiyorum. Onlarla birlikte olduğum zaman büyük bir coşku ve hoşnutluk içindeyim. Eski yaralardan yalnızca tek bir iz kalmış. Kadınlarla aynı yatakta uyuyamıyorum. Uyumaya çalıştığım zaman kaşınıyor, korkulu düşler görüyorum. Birçok yönden bencilleştim. Zaman zaman içimi nedensiz bir korku kemiriyor. Kimi zaman da koyu bir umutsuzluk çöküyor üstüme kalın bir örtü gibi. Bunlara karşın çoğu zaman iyiyim, güçlüyüm. Bu duyguyu sen de bilirsin belki. Saygınlığım olduğunu duyumsuyorum. Kendi "ben"imin, iyi bir "ben"in varlığını duyuyorum.

Bu sabah uyandığımda bahçemin güneş içinde olduğunu gördüm. İçim neşe doldu. Böyle bir neşenin tadını unutmuştum. Zapata için gerekli bilgiler toplandı. Pazartesinden sonra çalışmaya başlayacağım. Büyük bir enerjim var. Bir yerde küçük de olsa bir yetenek kalmış mıdır? Bilmiyorum. Pek aldırış etmiyorum. İçimdeki çalkantılar, yaratıcılığımın bedensel sancılarıymış gibime geliyor.

Bu kış seni görmeye gelemeyeceğim. Boşanmanın parasal bedeli büyük oldu. Vergileri ödemem için daha 30.000 dolar gerek. O nedenle çalışmalıyım. Daha Gwyn'le çocukların geçimini sağlamak zorundayım. Gwyn'i umursadığım yok ama çocukların iyi bakılmasını istiyorum. Başlangıçta birinin beni öldürmesini ya da ben birini öldüreyim istedim hep. Meksiko'da gece, bir başıma, elimde bıçakla sokaklarda dolaştım. Hiçbir işe yaramadı. İnsanlar kudurmuş bir köpekten kaçar gibi kaçtı benden. Kudurmuş bir köpek gibiydim gerçekten de. Şimdi bütün bunlar bitti. Şimdi üstüme bir yumuşakbaşlılık, bir iyilik çöktü. İşte bu sıralar böyleyim.

Sorunlarının hâlâ sürmekte olduğunu bilmiyordum. Bitti sanmıştım. İki insanın birbirini yıkmaya çalıştığını görmek ne acı. Nasıl bir suçluluk taşıyorsunuz? Niçin karanlıkta birbirinizle açık açık konuşup bu yükten, bu işkence ve hınçtan kurtulmuyorsunuz? Birbirinize hınç duyuyorsunuz da niye bundan kurtulmanın yollarını aramıyorsunuz? Kendiniz derdinizi söyleyemiyorsanız belki bir papaz ya da psikiyatr bunu sizin yerinize yapabilir. Ya da belki acıyı sevmeyi öğrendiniz. Olmayacak bir şey değildir bu. Acı, ister bedensel ister ruhsal olsun, coşku vericidir. Ben bir kadını sevmenin nasıl olduğunu unuttum. Çok yabansı bir olgu bu. Acıyı da açlığı da unutmak gibi bir şey. İsteğe gelince... Büyük bir istek duyuyorum. Her şeye karşı büyük bir istek duyuyorum. Biraz da yumuşak, inatçı bir istek. Gelgelelim sevgi yok. Sevme yetimi yine kazanacağımı sanıyorum. O zaman sevgiye kapılarımı kapatmayacağım. İçten içi iyileşiyorum gibi geliyor bana. Bilinçsizce bile olsa kabuğuma çekilmeyi hiç mi hiç istemem.

Şu sıralar yeniden evlenmeyi hayal dahi edemiyorum. İyi bir koca olamıyorum. Daha çocuğum olmasını istiyorum ama çocuğu olmak için ille de evlenmek gerekmez. İki kadın benimle evlendi. Her ikisine de sevgim kine dönüştü. Evlenmeseydik belki her ikisi de bana iyi birer metres olurdu.

Çok işim var. Zapata biter bitmez, yaşamımın büyük kitabına, "Salinas Vadisi"ne başlayacağım. Yaklaşık yedi yüz elli bin sözcük tutacak ki *Gazap Üzümleri*'nin iki katı eder. Ondan sonra da beş oyun yazacağım. Oyunlardan sonra bir film daha yapmak istiyorum. Dört İncil'den İsa'nın yaşamı. Hiçbir şey eklemeden ya da çıkarmadan. Ama bunlar çok ileride olacak şeyler. Belki altı yıl sonra. Cam işlerinin iyi gittiğine sevindim. Ben de bir kitaba çalışmaya başlarsam çok mutlu olacağım. Bu kitabı düşündükçe kanım kaynıyor. Sanki sessizce ağlıyormuşum gibi geliyor. Sinirli ve kıskanç kadınlara yönelmiş olan tutkum şimdi tümüyle geri geldi. Artık, koşullanmış olduğu alanda kullanılmak için hazır bekliyor.

Her sabah, tıpkı senin gibi küçük bahçeme çıkıp çiçeklere bakıyorum. Bir küçük yaprak filizlenmiş ya da bir çiçek açmakta. Bu arada salyangozlara ve türlü böceklere karşı savaş. Gerçekte ise onlar bizim kadar yıkıcı değil. Oysa onlara karşı savaşım hiç kesintisiz sürmekte. Onları eziyor, öldürüyorum. Bir düşman. Ayrıca onlara hayranım, çünkü onlar beni zehirlemiyor, beni ezmiyorlar. Yine de benden ilerideler. Bu böcekleri sevebilirim. Avrupalı, Siyahi ya da Çinli bir kadını da sevebilirim. Amerikalı kadınlara gelince... Onlar yarı erkek, yarı politikacıdır. Amerikalı kadınlar, kafalarıyla birer fahişe, dölyollarıyla birer Presbiteryendirler. Annelerince erkeklere karşı saygısızlık yetiştirilmişlerdir. O nedenle erkeklerle hep yarışma içindeler. Kazanamadıkları zaman sızlanır, hemen bir psikiyatra koşarlar. Amerikalı kadın, kocasını kendisine uşak yapar, sonra da uşaklık ettiği için onu saygıya değer bulmaz. Amerikan evlilik yaşamı bir genelev kapısındaki paspas gibidir. Gitgide bir eşcinsel kuşak yaratmayı başaracaklar ve sonuçtan hoşnut kalmayacaklar. Kadınlarımızın gerçek yüzünü görüyor, gördüklerimi beğenmiyorum. Çocuklarımı onların büyütmesini istemiyorum. Amerikan kadınlarının kocalarını ve çocuklarını iğdiş etmek gibi çok güçlü bir itkileri var. Benim duygularımın yeniden dirilmesine neden, Meksikolu kadınlar. Onlar, bizimkilerin tam tersine kadın olmaktan çok mutlular. Bu alandaki becerileri su götürmez. Oysa bizimkiler kadın olmayı bırakıp erkek gibi davranma eğilimindeler. Gelgelelim erkek olmayı da beceremiyorlar. Sanırım ben eski yaşamlarımda erkek değildim. Erkek olsaydım, yaşamış olduklarımı çekemezdim. Şimdiyse erkeğim ve erkekliğimin tadını çıkaracağım. Erkek olmayı seviyorum. Başkaları boyun eğmeyi sürdürebilirler. Umarım yazdıklarımdan, içimde bir burukluk olduğu sonucunu çıkarmazsın, çünkü buruk değilim. Burukluktan başka bir şey bu.

Hoşçakal. Bana yaz.

John

23 Kasım'da The American Academy of Arts and Letters Steinbeck'in Akademi'ye üye olarak seçildiğini bildirdi.

The American Academy of Arts and Letters'a

3 Aralık 1948, Pacific Grove

Sayın Bay Brooks,
Akademi, üyesi seçmekle beni onurlandırmış bulunuyor. İzcilikten tutun da Birleşik Devletler Ordusu'na varana dek hiçbir kuruluşun istemediği biri olarak, bu seçimin benim için yalnız büyük değil, bir yandan da tek deneyim olduğunu belirtmek isterim. En derin teşekkürlerimle.

Saygılarımla

John Steinbeck

Kasım ayı sonunda Covici'ye şöyle yazmıştı:

"Şükran Günü'nü iyi atlattım ama Noel için bunu denemeyeceğim bile. Bir galon şarap, bir de güzel kız bularak bu yıl Noel'i unutacağım."

Bo Beskow'a

28 Aralık 1948, Pacific Grove

Sevgili Bo,
Telgrafın için teşekkürler. Noel'i seninle geçirmeliydim ama çok parasızdım. Noel gecesi benim için çok kötü, yalnız bir geceydi. Bundan sonra böyle kötü olmayacak. Çocuklarım büyümekteyken çok değerli ve zengin bir şeyleri kaçırmakta olduğunun farkındayım. Gerçekte hiç önemli değil ama aldatılmış olduğumu düşünüyorum. Üzerinde çalıştığım yazı da iyi gitmiyor. Biraz Noel dolayısıyla, biraz da gözlerimden. Bir göz doktoruna gitmeliyim. Yazarken ve okurken gözlük takmam gerekecek belki. Başağrısı, mide bulantısı ve başka tedirginliklerin nedeni göz bozukluğu olabilir.

Bu yıl sanki bir ceza gömleği giymişim gibi. Gülünç bu. Geçmiş yılları anımsamaya çalıştım. Carol'la görüşmedim. Telefonda konuştum yalnızca. İyi olduğu ve hiç değişmediği anlaşılıyor.

Anlaşılması zor bir olgu ama gerçek: Yaş ilerledikçe üzüntünün de büyümesi gerekmez. Çocukken beni herkesten uzaklaştıran hüzünlerimi anımsıyorum. Üstelik nedenlerini de bilmiyordum. Sanki kapkara bir boşluktan çıkıp geliveriyorlardı. Yaşamımın en kötü günleridir onlar. Bugünse dünyanın bombalar ya da ideolojilerle yıkılabileceğine inanamıyorum. Dünya hep yok oluşlar ve yeniden doğuşların gerçekleştiği bir yer.

Elimdeki yazıyı bitirip kitaba başlamalıyım. Bir kez başladıktan sonra belki başka bir yerde de yazabilirim. Bir bölümünü de Stockholm'de ya da senin güneydeki evinde yazarım belki. Yanımda sıcak, güzel bir sarışın varken. Kadın tenine ve kokusuna isteğim azalmıyor hiç. Yaşamıma giren özel kadınların neden olduğu körlüğüm azaldıkça ve ben daha genel anlamda kadınları tanıdıkça duyduğum ilgi artıyor. Beni yıkan bireylerdi, kadınlık değil.

Noel'de sizinle birlikte olmayı, koca bir testiden şarap içip ringa balığı yemeyi nasıl da isterdim. Ringa ne güzel bir balık. Bu mektubu yarın bitireceğim. Bir konuğum geliyor (Yukarıda yazdıklarımı oku).

Ertesi gün – haklıymışım, bir konuk geldi. Bu sabah apansız bir karar verdim. Yılbaşı için Los Angeles'a gideceğim. Yarın gider, ayın ikisinde dönerim. Değişiklik olur. Bol bol şarap içer, güzel kadınlarla sevişirim. Akıllı olmasalar bile umurumda değil. Güzel, çok güzel kadınlar onlar. Bir süre için yalnız güzel oluşları bana yeter. Bu mektubu şimdi postalayacağım.

Hoşçakal. Her ikinize de iyi bir yıl dilerim.

Sevgiler

John

Bo Beskow'a

9 Mayıs 1949

Sevgili Bo,

.....

Sizin taşralı kızınız *(Ingrid Bergman)* İtalya'da çok iyi vakit geçiriyora benziyor. Başkalarının izinden yürümeyi bırakmak yolunda olduğunu sanmıştım. Oysa o, bir birey olmayı bir yana bırakmış, bir büyük kuruluşta küçük paylar sahibi olmayı yeğ tutmuş. Bu yüzden tartıştım onunla. Gerçekte elinden bir şey gelmezdi, çünkü üstünde söz ve hak sahibi olan pek çok kişi vardı. Belki şimdi kendini bulur da yine kendisi gibi bir kadın olur. O zaman yine ona büyük bir ilgi duyarım.

Bana çabuk yaz Bo. Belki de yazmışsındır. Belki de daha ben bu mektubu gönderir göndermez seninki gelecektir. Çoğu kez böyle oluyor. Benimle yazışmayı durdurma. Evleneceğim söylentilerine inanma. Gerçekle ilgisi yok.

Oradaki herkese sevgiler

Kırmızı yürekler ve kırmızı şarap

John

Steinbeck o sıralarda sinema oyuncusu Ann Sothern'i haftasonu için Los Angeles'tan Monterey'e çağırmıştı. Ann Sothern, Monterey'e Elaine Scott diye bir arkadaşıyla geldi. O günlerde sinema oyuncusu Zachary Scott'la evli bulunan Elaine Scott daha sonra üçüncü ve son Bayan Steinbeck olacaktır. Konuklar Carmel'deki Pine Inn'de kaldılar. Steinbeck onlara Sardalye Sokağı'nı gösterdi, onları Pacific Grove'daki küçük evinde, ağırladı. Hearst Gazeteleri dedikodu yazarı Louella Parsons olayı işitti ve pazar akşamları yayınlanan radyo programında bu haberi duyurdu.

Annie Laurie Williams'a

7 Haziran 1949'da alınmış
Pazar, Pacific Grove

Sevgili Annie Laurie,
Sana yazmanın zamanı geldi. Bir şey olduğundan değil, haftalık bir program söz konusu. Bu gece *(Louella)* Parson'un programını dinledim. Annie Sothern'i birkaç kez yemeğe götürmem bir aşk öyküsüne dönüştürülmüş. Hollywood'da aşkın anlamı bir hayli sulandırılmış olmalı. Annie'yi severim, iyi kızdır. Benimle olduğu sürece yanında hep Bayan Zachary Scott vardı. Parson bunu belirtmeye değer bulmamış. Gerçekte ise ben Bayan Scott'a ilgi duydum. Kimdir bu Bayan Scott? Sen tanıyor musun? Tiyatrolar Birliği'nden biri. Bana onunla ilgili bilgi verebilir misin?

Gadg'dan *(Elia Kazan)* uzun bir mektup aldım. Gitmeden önce yazmış. Yaz sonunda dönecekmiş. Döndüğü zaman senaryoyu gözden geçireceğiz. Benim için çok uygun.

Bugün Neale'le birlikte bahçede, çocukların içinde oynayabilecekleri bir baraka kurduk. Tümüyle bitirmiş değiliz. Çok eğlendik barakayı kurarken. Bugün bahçede de çalıştım. Yeni fideler diktim. Evden hiç çıkmadım.

Annie Sothern az önce telefon ederek Parson'un yaptığına kızıp kızmadığımı sordu. Ona, bunun beni yücelttiğini söylemekten başka bir şey yapamazdım. Şimdi de P. G. *(Paulette Goddard)* telefon açıp haberin doğru olup olmadığını sordu.

Ayın 12'si John'un doğumgünü. Ona bir kutu dolusu saçmasapan oyuncak gönderdim. Doğumgününde eline geçmesini istiyorum. Haberin olursa bana bildirir misin? Elaine Scott için de bilgi edinmeye çalış. Birkaç yıldan beri Tiyatrolar Birliği'nde. Fakat nasıl bir iş yaptığını bilmiyorum. Daha önceki adını da bilmiyorum. Çok çekici ve bilgili bir hanım.

Her ikinize sevgiler

John

Elaine Scott'a olan ilgisi karşılıksız değildi.

Elaine Scott Teksaslı bir ailedendi. Fort Worth'ten Bay ve Bayan Wavery'in kızlarıydı. Babasının Teksas'ta petrol kuyuları vardı. Teksas Üniversitesi'nde öğrenciyken Zachary Scott'la tanışmış ve evlenmişti. Zachary Scott da Teksas'tan, Austinli ünlü bir doktorun oğluydu. Elaine ve Zachary, Eli Wallach, Allen Luden ve Brooks West'le birlikte toplumsal olaylarla çok yakından ilgiliydiler. Üniversite tiyatrosunda birlikte çalışmışlardı. Scott'lar üniversiteyi bitirdikten sonra ailelerinin de parasal yardımıyla New York'a yerleştiler. Waverly adında küçük bir kızları vardı. Zachary Scott bir tiyatroda oyunculuk yapıyordu. Elaine ise tiyatro yönetmeni olarak işe başlamıştı. Kırklı yılların başlangıcında Warner Brothers, Zachary Scott'la sözleşme imzalayınca California'ya taşındılar. John Steinbeck'le karşılaştıkları sırada, Elaine Scott'ın, henüz New York'tayken sorunlu olan evliliği, Hollywood'un kargaşasında yıkılmak üzereydi.

Steinbeck, Elaine'le karşılaşmalarının üstünden daha bir hafta geçmeden ona bir mektup yazdı.

Elaine Scott'a

6 Haziran 1949, Pacific Grove
Batı 47. Sokak,
Saat sekizle dokuz arası

Sevgili Bayan,
Arizona'da 10.000 dönüm toprağı ve sağmak isterseniz yedi ineği olan dul bir adamım. O günahlar, hovardalıklarla dolu pırıltılı ama aşağılık yaşamı bırakıp benimle birlikte kırmızı adaçayı bulunan Tanrı Ülkesi'ne gelirseniz çok sevinirim.
Not: Beraberinde biraz günah, biraz da zamparalık getirebilir misin? Burada istediğinden çok kırmızı adaçayı bulabilirsin ama sadece yetecek kadar günah var.

Dinlendiğine ve kendini yenilenmiş hissetmene sevindim. Bunun nedeni kırmızı adaçayı olmalı. Şişelere doldurup saklamalıyım.

Annie Rooney *(Ann Sothern)* telefon edip etekleri aldığınızı söyledi. (*Onlara Çinli erkeklerin giydiği tören eteklerinden armağan göndermişti.*) Benim de bir eteğim olsun isterdim ama öyle bir etek giyebilecek denli güzel değilim. Yazgımın kötülüğü de bunda. Kırmızı çizgili bir opera pelerini giyip kılıç kuşanmayı isteyecek bir yapım, gelgelelim bunları kullanamayacak çirkinlikte bir bedenim var. Hiçbir zaman bu üzüntümün üstesinden gelemedim. Bir etek daha istiyorsan bana bildir. Hepsini birden alabilirdim. Arkası gelmeyecek çünkü. Yeni rejim bu giysilerin kullanılmasına izin vermeyecektir. Bunlardan başkası da bulunamaz sanırım.

Siz iki böceğin buradan ayrılması beni üzdü. Şimdi çalışmamak için hiçbir nedenim yok.

Duyduğuma göre sevgili Louella, Annie'yle bana takmış geçen akşam. Belki de sonraları bu olay "Pine Inn'i Sarsan Yedi Gün" diye anılacaktır... Saçlarınıza çiçekler takarak ormanda çırılçıplak dolaşmanız yasalara aykırı. Sizi uyarmıştım ama kulak asmadınız.

Sana ve Annie'ye sevgiler.

J.

O sırada A Rage to Live *(Yaşama Tutkusu) adlı romanı yeni yayınlanmış olan John O'Hara'ya geniş kapsamlı ve o eski "falanjizm"e ters düşen ilginç bir mektup yazar.*

John O'Hara'ya

8 Haziran 1949, Pacific Grove

Sevgili John,
Mektubun beni çok sevindirdi. Bugünler benim için duygusal ve daha başka alanlarda yeni düzenlemeler yapacağım bir dönem. O nedenle seninki gibi bir mektubun verdiği güven küçümsenecek

gibi değil. Her şey olması gerektiği gibi kuruldu, çerçevenin dışına fırladı ve daha üç tür değişime uğrayarak sonunda yazınsal bir çorba oldu.

Yeni kitabını okumak için sabırsızlanıyorum. Bunun için pek çok nedenim var. Nefretinin damıtılmış ve kitabının senden ileride olduğuna inanıyorum. Hepimizin nefretlerimiz konusunda kendimizi eğitmemiz gerektiğine inanıyorum. Çünkü nefret tümüyle kendimiz hakkında çok düşünmemizle ilgili ve kişisel bir duygudur. Olayları apaçık görmemizi engeller. Yine de yeteneklerimizi geliştirmemiz sırasında gerekli olabilir. Tıpkı önce sıfatları öğrenip sonra kullanmayabileceğimiz gibi. Ama sıfatları kullanmamaya karar vermeden önce çok iyi öğrenmeliyiz.

Burada yedi aydır sessiz bir yaşam sürüyor, Maelstorm Burgacını (Norveç'in batısındaki ünlü burgaç) çaydanlık düzeyine indirmeye çalışıyorum. Onlarsız yapamayacağım iki şey var. Kabaca söylersek: Yazmak ve kadın. Daha zarif bir dille anlatmak istersek, her alanda yaratma çabası diyebiliriz. Çaba ve sevgi. Bunların dışında ne olursa olsun, onlarsız da yaşayabilirim. Bunları elimden alırsanız, kendimi zehirle öldürebilirim.

Burada yalnız olmak birçok konuda düşünmemi sağladı. Dünyada öylesine çok "havlama" var ki. Çakallar bize doğru uluyarak, hep ne olduğumuzu, ne yapmamız gerektiğini, neye inanacağımızı söylüyor. Köpekbalığına yapışıp yaşayan balıklar gibi, kimi kokuşmuş asalak beyinler de bize yapışmış, haykırıp duruyorlar. Oysa onların yapabildikleri tek şey sürünmek. Bir tek şeye kesinlikle inanıyorum, o da türümüzde yaratıcılığın yalnız ve yalnız bireyde olduğu. İki insan bir çocuk yaratabilir ama birden çok kişinin yarattığı başka bir şey bilmiyorum. Bireysel düşüncenin denetlemediği bir küme insan korkunç yıkıcı olabilir. Son 2.000 yılda gerçekleşen en büyük değişiklik, bireyin çok değerli olduğunu ortaya koyan Hıristiyanlıktır. Bireye verilen değeri koruyup daha da büyük değer vermezsek insanların dünyası ya anlamsız bir haykırışlar karmaşasına dönüşecek ya da tutsaklık yayılacak. Bence insana verilen değeri

koruyup büyütmek bugün en önemli işimiz. Uzun ve belki de sıkıcı bir mektup olacak bu. Birisiyle konuşma gereksinimi duyuyorum. İstesen de istemesen de yakalandın bir kez.

Geçen yıl çalıştım ama bütün çalışmalarım araştırma ve notlardan oluşuyordu. Bir kitap için otuz beş yıldan beri çalışıyorum. İşte sonuç. Bu kitabın sevileceğini hiç aklım kesmiyor, çünkü yeni bir yöntem, yeni bir biçem ve yeni bir anlatım yaratıyorum. İçerik de alışılmışın dışında. Doğal olarak korkuyorum. Yazarlık insanı yalnızlığa iten bir iş. Bu kitabı yazarken yalnızlığın en soğuk ve en derin olanını duyacağım. Her şeyimi bu kitaba aktaracağım. Bitirdiğim zaman ya başarmış olacağım ya da hiç başlamamış olmayı yeğleyeceğim.

Bugün başka bir gün. Mektubunu bir daha okudum. Biliyor musun, bende hiç yarışma isteği yok. Dolayısıyla yazarların birbiriyle karşılaştırılmasını hiç anlayamamış, merak bile etmemişimdir. Yazmak benim için çok derinden gelen, kişisel bir istektir. Yazı ortaya çıktıktan sonra benden tümüyle kopar. O yazının bana ait olduğunu hiç düşünmem bile. Tıpkı bir kadının çocuk doğurmayı anımsadığı gibi anımsıyorum yazdığım zamanları. Anne, doğum ânını hiçbir zaman anımsayamaz.

Mektubunu bir kez daha okudum. Çok haklısın. Bir erkek her zaman evlidir. Yine de merak ediyorum. Düşünceyle mi evli – yani o an topu süren değişik kişilerle mi? (Tanrım!) Belki bir gün bunu çözerim. Benim için evlilik çok zor bir olgu. Yumuşak, eliaçık bir adamım ben ama her zaman çalışıyorum. Bu ise çoğu kadın için bir başka kadın olmasından daha kötüdür. Bir başka kadın safdışı bırakılabilir, öldürülebilir. Gelgelelim, sen onları da işinin bir parçası yapmaya ne denli çalışırsan çalış, yanına bile sokulmazlar. Ayrıca çalışırken yalnız olmak gerekiyor. Bu da bir eş için korkunç bir şey.

Bu başıboşluk biraz daha süreceğe benzer.

Mektubu yarım bıraktıktan birkaç gün sonra bir eş için yazdıklarını bir kez daha düşündüm. Mobnogion'daki çiçeklerden kendisine eş yapan Galli adamın öyküsünü anımsıyor musun?

İki hafta sonra çocuklar bana gelecek. Çok seviniyorum. Büyüdüklerini izleyemediğim için gerçekten çok üzgünüm. Şu sıralar tek üzüntüm bu. Bütün öteki üzüntüler geçti. Her gün büyümekte, değişmekte olan kızını aylarca göremediğini düşün. Oysa o her gün bir başka türlü güzeldir, sevimlidir. Büyük oğlumun sırtüstü dönünce gökyüzünün ayrımına vardığı günü, şaşkın bakışını hiç unutmayacağım.

Şimdilik bu kadar. Seninle hep mektuplaşmak isterim.

John

Kısa süre sonra John Steinbeck Viva Zapata *ile ilgili bir dizi konferans için Güney'e, Los Angeles'a gittiğinde Elaine Scott'la sık sık görüşme olanağı buldu. İlişkileri yoğunlaşıp derinleşti. Steinbeck Pacific Grove'a döndükten sonra mektuplaşmaya başladılar. Steinbeck, Elaine'e eski arkadaşları Max ve Jack Wagner aracılığıyla mektup gönderiyordu. Yıllar önce de Gwyndolyn Conger'e yazdığı aşk mektuplarını onlar aracılığıyla göndermişti. O nedenle onların adresi için "Kovuklu Meşe" derdi. Dahası, drama ve gizliliğe olan eğilimi nedeniyle mektuplarını Belle Hamilton adına yazıyordu. Hamilton Steinbeck'in annesinin genç kızlık soyadıydı.*

Elaine Scott'a

20-24 Haziran arası, 1949, Perşembe gecesi

Bugün öğleden sonra sana bir Kelt ya da Gal haçı yaparak geçirdim zamanı. Çok iyi oldu. Seninle yalnız kaldığımız zaman vereceğim. Nereden bulduğunu açıklamak sana kalmış. Bir es-

kici dükkânında görüp aldığını söyleyebilirsin. Önce tahtanın öyküsünü anlatayım sana. Uzun bir öykü. 40'larda büyükannemin babası Massachussetts'ten Filistin'e gitmiş. Amacı Yahudileri Hıristiyan olmaya teşvik etmekmiş. Ailesi de onunla birlikteymiş. Büyükannem o sıralar çok genç bir kızmış. Büyükdedemin kimseyi Hıristiyan yapabildiğini sanmıyorum ama oradakilere tarımla ilgili yeni bilgiler vermiş. Onlara Hıristiyanlık öğretmek için böyle bir yöntem kullanıyormuş. Kudüs'te oturuyorlarmış. Bir gece büyük bir fırtına kopmuş, yıldırım düşmüş. Zeytin Dağı'nda çok yaşlı bir zeytin ağacı devrilmiş. Biz, olduk olası toplayıcı bir aileyiz. Büyükdedem, en az 2000 yaşında olan ağaçtan büyük bir parça odun kesmiş. Zamanla parça kullanıla kullanıla küçülmüş ama küçük bir parça daha kalmış. Bu odundan ailenin çocukları ve başkaları için haçlar yapılmış hep. Zatürre olduğum zaman Salinas'ta benim için dua eden başrahibeye bir tane yapılmıştı. Rahibe onu tespihine asmıştı. Tahta çok eski ve yoğun olduğu için hep soğuk kaldığından, haçı, ateşli çocukların başlarına koyup onları serinletiyormuş. Babam benim için bu ağaçtan bir haç yapmıştı. Ben de çocuklarım için birer tane yapmıştım. İşte şimdi de senin için bir haç yaptım. Niye bir Kelt haçı yapıp Gal üslubunda bezedim, bilmiyorum. İçimden öyle gelmiş olmalı. Kaba saba da olsa onu senin için yaptım. Belki bir gün onu verebileceğin biri olur. Dünyada olmayacak şey yok.

Daha sonra Elaine'in kızkardeşi Jean Anderson Boon'a bu ağaçtan yapılan haçlar için şunları söylemiştir:

"Sanırım herkes kendisinin dışında bir şeye sarılma gereği duyar. Benim kafamdaki bu şey, gerçekte, insanın dışındaki değil içindeki bir şeyin fiziksel simgesidir. Bu küçücük haçı boynuna takman, elinde tutman, parmaklarının arasında gezdirmen, yanağına sürmen için yaptım. Dilerim, bu küçük haç senin iç güvenliğinin bir simgesi olsun. Ağaç bildiğim en güçlü ve en aziz özelliği taşımakta. Bizden çok daha yaşlı ve daha büyük. Yine de biz onun bir parçasıyız. O ağaçtan

senin için bir haç yapmamız, sana duyduğumuz sevginin simgesidir. Dileriz, temiz bir yürekle istediğin şeyleri elde edebilmen için sana güç verir. Görüyorsun, haçın da, inanç ve düşüncenin oluşturduğu bir içsel varlığıyla, çok eskiliğinin ve dokusunun oluşturduğu bir dış varlığı var. Onu, ağacın geçmişinin anısına ve senin, olmak istediğin gibi olmana yardım edecek güvenle takmanı dileriz."

Annie'yi incitmemeye özen göstermeliyim. Onda çok güçlü bir sahiplenme duygusu var. Bense bir daha sahip olunacak bir varlık olmak istemiyorum. Bunu iki kez yaşadım. Bir keresinde elde tutulup biriktirilmeye çalışılan bir zenginliktim, ikincisinde ise harcanacak bir zenginlik. Her iki türlüsünü de bir daha yaşamak istemiyorum. Gerçeği söylemek gerekirse, kimseye ve hiçbir şeye sahip olmak istemiyorum. Şimdi bu küçük evden başka bir şeyim yok. Güzel şeyleri severdim ama onlara sahip olmak zorunda değilim. Eskiden Metropolitan Müzesi'ne gidip o olağanüstü küçük Yunan atını ve Cellini kupasını görürdüm. Ama hiçbir zaman onlara sahip olma isteği duymadım. Onların orada bulunmalarından, ara sıra gidip onları görmekten kıvanç duyardım, hepsi bu. Bir yandan da onları gözetmek, korumak, sigortalatmak ya da birisine vasiyet etmek zorunda olmamak bana rahatlık vermiştir. Yok, böylesi daha iyi.

Sonunda bu sıkıcı karalamaları bitiriyorum. Okuman çok zor olacak. Elyazım günün her saatinde bir başka biçim alıyor.

İşte bitti. Bu mektubu senin küçük, sıcak eline bırakıvereceğim. O andan sonra senin topun olacak. Önce yere vur, on yarda ilerle – hoop, penaltı, on beş yarda ileri...

Sevgiler

Sam

10-18 Temmuz 1949
Pazar, Pacific Grove

Bellita,
Bu mektuba bugün başlayacağım ama ancak ertesi gün gönderebilirim. Bir uçak geçti. Bahçede havalara sıçrayarak seyrettim onu. Görmeliydin.

Bizimki gibi bir yakınlıktan sonra sözcükler bir anlam taşımıyor. Önceleri sözcükler duyguları taşıyabiliyor ama daha sonra anlam taşımakta yetersiz kalıyorlar. Çoğu kez yalnızlığın araçları olarak kullanılırlar. Ne var ki görevlerini tam olarak yerine getirdiklerine çok az rastlanır. Elbette ki birisinin yokluğunda iletişim kurabilmek için kullanılıyorlar. Ama hiçbir zaman parmakların birbirine kenetlenişinin, dizlerin bir masa altında birbirine sürtünmesinin coşkusunu taşıyamazlar. Dilin en yüksek anlatım gücüne üzüntü ve umutsuzluk sırasında eriştiğinin ayrımına vardın mı hiç?

Petrarca ile Laura, Kara Marigold. Yitik Cennette Şeytanın Umutsuzluğu... L'Allegro II Penserose adlı şiirin yanına bile yaklaşamaz.

Bence insan ruhu şöyle diyor: "İnsan bir kez onu buldu mu, sözcüklere gerek kalmaz."

.....

2 Ağustos Salı (Öğlen)

Sevgilim,
Uçak yolculuğunda korkmam ama senin New York'a vardığını haber alana dek içim rahat etmeyecek. Anlaşılabilecek, bir yandan da yadırganacak bir tedirginlik.

.....

Partinin gürültüsü akşama dek sürdü. Çocuklar daha uyumak istemiyor. Yataklarında şakalaşıp gülüşmekteler. Bugünün bitmesini istemiyorlar.

Sana Bo Beskow'un yaptığı portremin fotoğrafını gönderiyorum. İskandinavya'nın en iyi portre ressamıdır Bo Beskow. Dünyadaki en iyi portre ressamlarından biridir. Portrenin kendisi Gwyn'de. Ele geçirebilir miyim bilmiyorum. Çalışacağım elbette, çünkü sevdiğim tek resmim odur. *(Daha sonra bu portreyi alabilmiştir.)* Eğer bu resmi beğenirsen ya özgün resmi almaya çalışırım ya da Bo'dan yeni bir resmimi yapmasını isterim. Her on yılda bir resmimi yapıyor. Umarım bir gün onunla tanışırsınız.

Sana söyleyecek öyle çok şeyim var ki! Ne olduklarını da bilmiyorum. Olsun, aklıma geldikçe anlatacağım. Birisi şu: Benim düzeyimin altındaki insanlardan bıktım. Bana öyle geliyor ki yaşamımın önemli bir bölümünü güvensiz insanları rahatlatmakla geçirdim. Tıpkı kötü bir tenis oyuncusunun senin de oyununu bozması gibidir bu durum. İnsanlar bu sıradan ilişkilere ne kadar da meraklı! Nedir bu sıradan ilişkiler? Oysa çoğu kez gereksiz, aptalca, hiçbir işe yaramayan, verimsiz ilişkilerdir bunlar. Asıl değerli olanlar, sıradan olmayan ilişkilerdir.

Annie Laurie'yi kandırıp kandıramayacağını düşünüyorum. İlişkimizi saklamayı denesen mi acaba? Ona söylesen de söylemesen de anlayacaktır. Bunu kesinlikle biliyorum. O her şeyi bilir, hiçbir şey söylemez. Eğer bir gün başını dayayabileceğin bir omza gerek duyarsan, o omuz Annie Laurie'nin omzudur. Sana ilişkin her şeyi bilmesini isterdim. Buna sevinir çünkü beni gerçekten çok sever.

Bu da sana söylemek istediğim bir şey: Sen hiçbir şey yapma. Senin için her şey yapılacak ve böylesi çok daha iyi olacak. Dünyanın en güçlü büyüsü* bizim için çalışıyor. Rahatla, olayları ken-

---

* Meksikalı bir büyücünün Steinbeck için yaptığı "kuş" büyüsü. (ç.n.)

di akışına bırak ve özel hiçbir şey yapma. Gizli bir kadın olmak hoşuna gitmiyor, biliyorum ama kısa bir süre bunu denemeye çalış.

Sevgilim, senden bir armağan isterken, senin olan bir şeyi bana ver demek istemiştim. Bir parça kurdele ya da eşini burada unuttuğun bir eldiven teki olabilirdi. Bu bir tü fetişistlik ama psikiyatrik ölçüde değil. Anlıyor musun, senin kokunu taşıyan ya da sana dokunmuşum gibi hissedebileceğim bir şey. Örülmüş şeritler gibi görünen gümüş bir düğme yitirdin mi? Bir kazağında gümüş düğme yok muydu?

Uyuma zamanı geldi. Büyük bir gündü. Çok iyi oldu ama ben çok yoruldum.

İyi geceler. Sevgilim.

Elaine Scott'a

16 Ağustos Salı (Öğlen)
New York

Sevgilim,
Bunu seni gördüğüm zaman söylemeyi tasarlıyordum ama şimdi söyleyeceğim çünkü:

Bildiğin gibi bu son olaydan çok sarsıldım. Sarsılan "ben"im değildi. Çünkü bende o tür bir "ben" yok. Geçirdiğim sarsıntı biraz yazgıdan kaynaklıydı. Ancak ölümün beni buraya dönmekten alıkoyacağını şimdiye dek ne söyledim ne de savundum. Son olayın uzun süren hırgürü sonucunda buraya dönebileceğimi düşündüm. Pişman değilim ama yaşamımda ilk kez verdiğim karardan cayabileceğimi de anladım. Bilincimin karanlıkta kalmış uzantılarında, yalnız yenilgi değil, durumu olduğu gibi kabul etme isteğini de bulmak olasıydı. Şu sözler kafamda yinelenip durdu: "İşte bitti. Aptalca bir şeydi." Bütün kış boyu sürdü bu. İçimde gitgide daha çok yer etti. Bir dövüşçü gibi – tükenmek üzereyken, karşısındakini yere yıkmak için daha büyük bir güç-

le dövüşmesi gibi. Tükenmişlik korkusunun dışavurumudur bu. İşte geçen kış yaşantım böyleydi. İnsanın ruhu kurur. İnsanı verimsizliğe ve tembelliğe sürükleyen o kapkara ve ölümcül alaycılık başlar. İnsana bir tür tat verir, gelgelelim bu tat hiçbir zaman neşe ya da sevinç değildir. Bir fahişeyle yatmak ya da eldivenle güzel bir mermere vurmak gibi bir duygu.

Çok gençken zatülcenp olmuştum. Neredeyse ölecektim. O hastalık günlerinde ne yaşamak ne de ölmek için hiçbir istek duymadığımı anımsıyorum. İşte geçen sonbahar, kış ve ilkbahar boyunca buna benzer bir durumdaydım. Benim için olağandışı bir durumdu bu. Çünkü savaşmak için hiçbir silahım yoktu. Bilme olanağı yoktu ama bilmeye yakın bir sezgiydi. Savaş sırasında kahince sezip, öldürülmek için bile bile dışarı çıktım. Annemde olan bir önseziyle, olacakları önceden seziyordum. Biliyor ve olacakları görebilmek için kendimi ortalığa atıyordum. Kurtuluşum her seferinde bir mucizydi. Savaş içinde her türlü silahla karşı karşıyaydım. Küçük bir sıyrık bile almadım. Ama savaş hareketli ve yaratıcı bir ölüm getiriyordu. Oysa öteki türlüsü paslandırıcı, çürütücü, yok ediciydi. Daha korkunçtu çünkü karşımda savaşabileceğim bir şey yoktu. Bende her zaman çokça bulunan gizilgüç boşuna harcanıyor, sonunda beni güçsüz bırakıyordu. Elbette ki kendime ve sevdiğim herkese bunun doğru olmadığını söylüyordum. Beni sevenler gerçeği anlıyor, benim için kaygılanıyorlardı. Oysa bu kimseler savaş sırasında benim için kaygılanmışlardı. Elbette bilemezdim ama yakında bir şeyler olacağını seziyordum. Tehlikenin savaşta değil hiç aklıma gelmeyen bir yerde olduğunu nasıl bilebilirdim? Olduğu gibi kabul etmekten söz ederken bunu demek istiyordum.

Sana bunları şimdi anlatmamın nedeni, bunların artık geçmiş olması. O olaylar geçti, enerjim geri geliyor. Artık kupkuru değilim. Çok iyiyim.

İşte şimdi biliyorsun. İyi geceler sevgilim. Şimdi bazı dünyalara ayağımla bir tekme vurabilirim.

(İmzasız)

Kasım ayı başlarında Elaine Scott telefon açarak kocasıyla son bağının da kopmuş olduğunu bildirdi.

2 Kasım Perşembe

Telefondan sonra çok zor çalışabildim. Çalışmazlık edemezdim çünkü Jules buradaydı.

Sana yardım edebilmek isterdim. Söylediklerimin ötesinde nasıl bir yardımım dokunabilir ki? Yalnız şunu çok iyi biliyorum: Eğer Way'de iyileşemeyecek yaralar açacaksa katlanmak zorundasın. Bunu sen de biliyorsun. Bu evliliği sen bozsaydın, hiçbir yerde hiçbir şeyin kalmazdı. Senin için çok zor, dahası çok korkunç olacak. Kendin için ve Way* için, sonuna dek dayanmak zorundasın. Sen ezilen bir kadın olamazsın. Senin onu aldattığını da söyleyebilirler. Her türlü davranışın suçluluk duyman için kullanılacak. İşte bundan kaçınmalısın. Sorumluluğu benim üstüme at istersen. Gerçekte kimse bir şey yapmadı. Her şey kendiliğinden oldu.

İçinden ve dış görünüş olarak ne denli güçlü olursan o denli iyi. Bak sana öğütler verebiliyorum. Oysa bu öğütleri kendim tutup tutamayacağım kesin değil. Ama dediğimi yapmazsan çok kötü olur, inan.

Biliyorsun, sana sağlayabileceğim parasal olanaklar çok sınırlı. Miras olarak kalacak hiçbir şeyim yok. Çok para kazandığım zaman elimde tutamıyorum. Sen de biliyorsun bunu. Yarın ölüp gitsem, birkaç kitabın telif hakkından başka hiçbir şey kalmaz. Gerçek anlamda miras kalabilecek bu evden başka bir çöpüm yok. Bunlara bir daha değinmeyeceğim.

Sana yardım edebilmeyi çok isterdim.

Telefondaki ses tonum üstünde durmamalısın. Bildiğin gibi, telefonda konuşurken sesim hep buz gibi olur.

Bilmen gereken bir konu var. Dost görünenler sana karşı tavır alacak. Buna hazırlıklı olmalısın.

---

* Waverly Scott: Elaine'le Zachary Scott'un kızı. (ç.n.)

Şimdi bunlar üstünde daha çok durmak istemiyorum. Biliyorsun, seni seviyorum. Yakında Doğu'ya gitmek zorunda kalabilirsin. Unutma, ona doğruyu söylemiş olman, olan bitenlerin isteğinin dışında başkalarının da öğrenmesine ve senin suçlu gibi sergilenmene neden değildir. Bir de çok iyi bildiğim bir gerçeği kendine sık sık yinelemelisin. Dünyada en çok sevilen insanlardan birisin. Yalnız ben sevmiyorum, tanıyan herkes çok seviyor seni. Bunu yineliyorum, çünkü sen kimi zaman bunun tersine inanma eğilimindesin. Bu olayın şimdi patlak vermesine yalnız şunun için üzüntü duymaktayım: Way'in sevgisini yitirmekten korkuyorum. Way daha duruma alışmadan patlak verdi. Yoksa gerçek şimdi de anlaşılsa, sonra da anlaşılsa kolay olmayacaktı.

Sevgiler. Zaman alacak ama bunu baştan biliyorduk.

J.

Tanrı'ya şükür bugün bitti. Bütün gün yazı yazdırmak zorundaydım. Oysa midem kasılıp duruyordu.

Tam bu sırada Elaine Scott telefon açarak kocasının ısrarıyla Pacific Grove'a geleceğini söyler. Kocası, kararda her üçünün de payı olmasını istemektedir.

Sevgilim, Cumartesi günü seni uçaktan almaya gelirim. 12:20'de burada olduğunu sanıyorum ama bir kez daha sorarım.

Ama şimdiyle o zaman arasında birkaç değişiklik olacaktır. Buraya gelmen ve kalman istenecek. Beni görmen ve görmemen istenecek. Benimle yatman ve bunu yapmaman istenecek. Umarım bütün bunlar seni bıktırmaz. Amaçlardan biri de seni bıktırmak. Tasarı şu: Korkunç, tedirgin edici, tatsız, çirkin, küçük düşürücü, sürüncemeli olacak. Öyle ki şimdiki durumu sürdürmek daha temiz, kolay ve onurlu gibi görünecek gözüne. Böylece evliliğini bozmayacaksın. Bana inan, amaç budur.

Bütün bunlardan sonra sana verebileceğim çok az şey var. Buna çok üzülüyorum. Bu olaydan acı çekmeden kurtulamayacağın kesin.

Bu olayda benim yanlışım olup olmadığını bulmaya çalıştım. Yanlışımı bulamıyorum. İlk karşılaşmamızdan beri birbirimize hep karşılıklı bir ilgi duyduk. Bir daha aynı durumda kalsam, yine öyle davranırdım. Bile bile sıkıntılı bir serüvene atılmak için çok yaşlıyım.

Bu mektubu gönderip göndermeyeceğimi bilmiyorum. Sıkıntılarına sıkıntı ekleyebilir. Hayır, sanırım göndermek daha iyi. Korumaya gerek yok. Korumanın en iyi yolu tümüyle açık olmaktır. En derin yaralar alanlar en çok korunanlardır.

Yazamadığını biliyorum sevgilim. Benim de sana dayanak olduğum söylenemez. Elbette, elimden geldiğince, istediğin zaman sana dayanak olurum. Sana boyuna öğüt veriyorum. Ama korkuya kapılman aceleci davranmanı, hastalanmanı ya da yorgun düşmeni ve bunlar nedeniyle bir yanlış yapmanı istemiyorum.

Sevgilim, bu mektubu göndermedim. Cuma gecesi – saat 11:50. Çalışmayı daha on dakika önce bıraktık. Sabah saat dokuzdan beri çalışıyorduk. Çalışmasam çıldırabilirdim. Seni çok merak ediyorum. Diyorum ki işler çığırından çıkmışsa bana bildirmenin bir yolunu bulmalısın ki ben de bir şeyler yapabileyim. Senden haber almazsam, yarın gelemezsen ne olacak? Senden haber alsam da almasam da yarın uçağını karşılayacağım. Burada oturmuş kendi kendime eğer şöyle olmazsa, eğer böyle olmazsa ne yaparım diye düşünüp duruyorum. Yaptığım elbette ki delilik. Seni merak etmemeye çalışmalıyım.

Bütün gün çalıştık. Epey iş gördük. İyi oldu gibi geliyor bana. Jules da öyle düşünüyor ama aklımın yarısı başka yerdeyken nasıl çalışırım bilemiyorum. Kuruntuları bir yana bırakmalıyım. Kafamda olaylar ve durumlar kurup duruyorum. Oysa daha ortada fol yok yumurta yok.

Mektubu bırakmalıyım. Bunların yararı yok.

Steinbeck uçağı karşılamaya gider. Elaine uçaktadır. O haftasonu birlikte kimi kararlar alırlar. Elaine boşanmak için başvuruda bulunacak, Steinbeck Zapata*'nın senaryosu biter bitmez New York'a gidecek, bo-*

şanma gerçekleşir gerçekleşmez Elaine de kızı Waverly'i alarak New York'a gidecektir.

7 Kasım, Pazartesi gecesi

Sevgilim,
Uzun zamandan beri ilk kez sana istediğim gibi bir mektup yazıyorum. Sana hayranım, seninle övünüyorum. Hep seninle birlikte olmak istiyorum. Uzun süre önce duygularımın derinliğini anladığım zaman onları saklamam gerektiğini düşünmüştüm. Senden hiçbir şey beklememem gerekiyor gibime gelmişti. Bana gelmen en büyük dileğimdi ama bu senin isteğin ve iradenle gerçekleşmeliydi. Benden hiç mi hiç etkilenmemeliydin. Bana gelirken üzücü olaylarla karşılaşacağını biliyordum. Bu olaylarda en küçük bir payım olmasını istemiyordum. Gelmeni çok istiyorum ama görünüşte çekingen, akılcı, düşünceli olmak zorundaydım. Geçen Cumartesi ve Pazar günleri bile böyle gerekiyordu.

Ama artık böyle bir zorunluluk yok. Üstümden büyük bir yük kalkmış gibi. Üzüntü hâlâ duruyor elbette ama ona alışabilirim. Senin bundan böyle ve sonuna dek kadınım olmanı istiyorum. Görüyor musun? Şimdi bunu söyleyebiliyorum. Sen kendi kendine karar verdikten sonra. Bu ilişkinin neden bu yola yöneldiğini anlayamadığım zamanlar olmuştur. Şimdi, böylesinin doğru olduğuna inanıyorum. Çok mutluyum, önümde yeni bir yaşam var. Coşkulu, güzel bir yaşam. Üzüntü ve bizi üzen kişiler yaşamımızdan silinecek. Buna ant içiyorum. Benim bir adımıma karşılık senin iki adım atmana neden oldum. Bunun için üzgünüm. Bundan böyle benzeri bir davranışımı görmeyeceksin.

Way'in incinmemesi için dua edeceğim. O incinmese her şey daha iyi olacak. Birlikteliğimiz öyle güzel, öyle güzel olacak ki! Seni seviyorum.

John

Pazartesi gecesi
Ek

Tam mektubu kapattığım anda telefon çaldı. Arayan Annie Laurie'ydi. Olağanüstü bir insan! Bir şeyler olduğunu sezinlemiş. Öğrenmek istedi. Ona anlattım. Sevincinden küçük bir çığlık attı. Senin için kulaklarını çınlatacak şeyler söyledi. "Tanrı'ya şükretmelisin. Başına gelen en güzel olay bu," dedi. Elbette. Tükenmek üzereyken şimdi yeniden başlıyorum.

Lütfen hemen New York'ta bir iş bulmaya çalışma. Oyun hazır olunca –ki yakında olacak– senin yanımda, hiç değilse elimde bir sayfayla kolaylıkla koşabileceğim denli yakında olmanı istiyorum. Bu birlikte yapacağımız ilk iş. Senin de bunda büyük bir payın olmasını istiyorum. Şimdi bunları, dolambaçlı yollara sapmadan açık açık söyleyebilmek ne güzel değil mi? Gizlilik zorunluğu yok, kadınımı istiyorum, onun yakınımda olmasını istiyorum.

ŞİMDİ ARTIK ÇOK ŞEY İÇİN ZAMANIMIZ VAR.

Yatacağım. Tatlı bir yorgunluk duyarak ve rahatlamış olarak. Kulaklarında duyduğun vızıltı, kendi kendime seninle konuşmakta olduğum içindir.

Seni seviyorum.

J.

1950'den 1952'ye

"... Yazarla kitabı..."

1950 *Alev* romanı yayınlandı, oyunlaştırıldı. Elaine Scott ile evlendiler.

1951 *The Log from the Sea of Cortez* (Cortez Denizi'nden Seyir Defteri) yayınlandı.

Bo Beskow'a

24 Ocak 1950, New York

Sevgili Bo,
Sonunda mektubun geldi ve beni çok sevindirdi. Sana söylemek ve sormak istediğim çok şey var. O nedenle bu mektubu birkaç günde yazacağım. Bir şey unutmayayım diye. Haklısın, hanım arkadaşım sevgiyle yapılan her şeyi severek kabul edecek biri. Gwyn hep elde ettiğinden çoğunu isterdi. Elaine çok başka. Yumuşak bir aksanla konuşan Teksaslı bir kadın. Ama bildiğimiz, kibirli Teksas aksanı değil. Amerikan kadın tipinden çok farklı. Tam tersine kendi kendine yetebilen bir kadın. Erkek gibi olmaya özenmiyor. Onu görmelisin. Çevresine sıcaklık saçan bir insan. Çocuklarımı da seveceksin. Her ikisi de çok akıllı ve eğlenceli.

Bende bir değişiklik var. Eskiden olduğu kadar utangaç ve korku içinde değilim. Bende o korkularla utangaçlığı nelerin oluşturduğunu şimdi anlıyorum. Eşlerimin her ikisi de benimle bir tür yarıştaydı. Göze çarpıyor olmak beni utandırıyordu. Oysa şimdi bundan utanmıyorum. Çünkü Elaine karşımda değil, benden yana. Sonuç şu: Hiçbir zaman olamadığım kadar rahatım. Tören bekleyen insanlar bundan böyle beni korkutamaz. Konuşmalardan kaçınıyorum çünkü hazırlık gerektirir. Ama karşılıklı söyleşilere seve seve gidebilirim. Onlardan korkmuyorum. Göreceksin, uzun bir hastalıktan sonra iyileştim. Şimdi çok iyiyim. Çok yazıyorum. Yayıncılar şimdi çok daha iyi yazdığımı söylüyor.

Görüşmek üzere. Bu yıl çok çabuk geçeceğe benziyor. O zaman seni yakında göreceğiz demektir. Kamarayı ayırttım bile.

Sevgiler

John

Bay ve Bayan David Heyler Jr.'a

31 Ocak 1950, New York

Sevgili Dave ve Joan,

.....

Çalışmaya başlama isteğinizi çok iyi anlıyorum. Nasıl bir yol izleyeceğinizi biliyor musunuz? Size verebileceğim tek öğüt şu: İşinizde tutarlı olmak en önem verdiğiniz şey olmalı. Şunu demek istiyorum: Eğer bir işi sevmiyorsanız, kendinizle çelişmeyin. Hemen o işi bırakın, başka bir iş arayın. Joan, seninle birlikte olacak. Çalışmak istemeniz sizden başka kimseyi ilgilendirmez. Bu günlerde size verebileceğim bir başka öğüt de şu: Joan'la birbirinize sımsıkı sarılıp bir tür yaşam ortaklığı kurun. O ortaklıkta tasarılarınız ve kararlarınız olacak. Başkalarının öğütlerini size uygunsa tutacak, değilse unutacaksınız. Başkalarının baskılarını hiçbir zaman kabul etmemelisiniz. O sağlam ortaklıkta –o güzel adada– kendi istediğinizi yapacak, mutluluğunuzu bozabilecek insanları umursamayacaksınız. Dünyamızda tek suç var, o da başarısızlık. Bir tek günah var, o da güçsüzlük. O güzel adada yaşamayı başarırsanız ne bu suç ne de bu günah size yaklaşamaz. Tanrım, bu mektupta sakalı nasıl da uzatmışım, değil mi?

Sevgiler

John

Bo Beskow'a

Temmuz sonları, 1950
Rockland Bölgesi (yazlık)

Sevgili Bo,

Mektubun beni rahatlattı. O eski tutsaklıktan kurtulduğuna çok sevindim. Ötekini hiç sevmemişim. Nedenini bilmiyorum. Basit

bir olay, bilinç çizgisinin ötesinde bir ruhsal alışveriş olayı. Seni mutlu eden bir kız bulduğuna sevindim. Benimki de beni mutlu ediyor.

Çocuklarım köyde, benimle birlikteler. New York'un yaklaşık bir saat uzağında yemyeşil tarlalar içinde ve Rockland ilçesinin küçük ırmakları arasında bir yerdeyiz. Sade, rahat bir yer. Yazımız iyi geçiyor. Bir yandan da çalışıyorum. Daha ne isteyebilirim? Oğullarım iyi. Güneşten çok yandılar. Şimdikinden daha iyi olamazlar.

İlk oyunum *Alev 5* Eylül'de sahnelenecek. İkinci oyunsa belki Eylül'de oynanacak. *Zapata* senaryosu bitti, Cortez Denizi'nin basımı için Ed Ricketts'ın yaşamöyküsü de bitti. İkinci oyun daha bitmedi ama gelecek ay o da bitmeli. (*Bu ikinci oyun hiç bitmedi.*) Görüyorsun yazabiliyorum. Ekim'de uzun romanıma başlayabileceğim.

Kremlin'den yayılan felç hastalığı beni ürkütüyor. Sanatın ve düşüncenin ölümü... Oysa dünyada yaratıcı olan tek şey "kişi"dir. "Kişi" lerin ölümü... Birkaç yıl önce ben Rusya'dayken hiçbir yaratıcılık görememiştim. Aydınlar ancak "sakıncalı" olmayan dergilerde çıkan yazıları papağan gibi yineliyorlardı. Bu konudaki duygularım üzüntünün çok ötesinde. Hınç duyuyorum, tiksiniyorum. Rusların istediği kitaplar vardı, gönderildi ama biri bile ellerine geçmedi. Dahası, bir kız için gönderilen yün kazakla tek parmaklı eldiven, küçük bir kız için oyuncak bebek. Bunlar bile ülkeye sokulmadı. Savaşların sorunlara çözüm getireceğine inanmıyorum ama bunları durduracak bir yol olmalı. Yoksa dünyanın işi bitik. Bunlar dünyayı karanlık, kapkaranlık bir çağa sürükleyecek. Eğer gidişat buysa umarım o günleri görecek kadar uzun yaşamam. Zaten yaşayamam çünkü bu gidişatla savaşırım. Tanrı bilir ya, siz de, biz de kusursuz olmaktan çok uzaktayız, ne var ki bizler onlardan yine çok iyiyiz. Çoğu insan bizi dinlemese bile hiç değilse sesimizi çıkarabiliyoruz.

Şostakoviç geçende beni yamyam olmakla suçladı. Suçlayacak elbette. Yazıldığı zaman içtenlikle yazıldığını söylediği ya-

pıtının doğru olmadığını, yanlış olduğunu, bir komitenin dediklerinin yanlış olduğuna karar verdiğini söylerse o bir yalancıdır demektir. O kişinin bir sanat ahlakı da olmadığı anlamına gelir bu. Kötü olduğunu, kötü yönetildiğini, çocukça olduğunu, ilkel olduğunu söyleyebilir. Ama hiçbir sanatçı yanılmaz. Çoğu kimse düşünceyi engellemeye çalışır. Kimse bunu başaramamıştır ve zaten başaramamalıdır. Bu konuda çok kesin konuşuyorum çünkü düşüncenin engellenemediğini gördüm ve görmekteyim. Söylediklerimden dolayı insanlar benden hoşlanmayabilir. O zaman yazı yazarım ben de. Yazdıklarımı okur ve uygularlar. Benim de istediğim bu. Türümüz yaratıcı olduğuna göre – Rusya'da kapalı kapılar ardında resim yapan ressamı, şiir yazıp da şiirlerini yakınlarından ya da herkesten gizleyen ozanları, şarkılar söyleyenleri merak ediyorum. Böyle bir yöntem kullanan hiçbir düzenin uzun süre yaşayabileceğine inanmıyorum. Gelgelelim yaşadığı süre içinde yaratılmaları çok uzun zaman alan yaratıları yıkıp yok eder. Bu bir tirat oldu değil mi?

Benim Elaine'im olağanüstü bir kız. O odada otururken yazabiliyorum. Bu onun iyi huyluluğu ve sessizliği için söylenebilecek en güzel söz. Bir kadınla ilk kez erinç içindeyim. Olağanüstü bir davranış biçimi ve yumuşaklığı var. Hiç kimseyi hiçbir nedenle incitmek istemez. Kısacası her duruma kolay uyum sağlayan bir kız. İşte böyle. Her şeyin iyi olacağını umuyorum. Yapmam gereken dünyalar kadar iş var. İlk kez bu işleri erinçle yapmak istiyorum. Şimdiye dek bunu hiç tatmamıştım.

Büyük oğlum 2 Ağustos'ta altı yaşında olacak. Yarın New York'a gidip ona ufak tefek bir iki armağan alacağım. Ne alacağımı bilmiyorum. Bir otomobil bir de at istiyor. İstekleri hiç yerine getirilebilir gibi değil. Ekim'de annesinin yanına gidecek. Umarım daha pek çok kez gitmesi gerekmez.

Çok çalışarak uzun bir kış geçirdim. Yakında özgür olacağız. Eğer dünya izin verirse biraz dolaşacağız. Birçok insan dünyanın altüst olacağını sandığından gelecek planları yapmaktan korkuyor. Ben buna inanmıyorum. Dünyanın değişmekte olduğu kesin

ama bizleri, hepimizi birden yok edemezler. Kimi yanlarımızla – belki sen bir iki pencerenle, bense bir iki cümlemle onları yenilgiye uğratır, yaşamımızı sürdürürüz.

Lütfen bana daha sık yaz. Nasıl olduğunu bilmek isterim.

Sana ve arkadaşına sevgiler

John

Pascal Covici'ye

Pazartesi, 1950, Yaz ortası
Rockland Bölgesi

Sevgili Pat,

Seninle konuşmam gereken çok şey var. Onun için yazıyorum. Telefonda unutuyor, anlatamıyorum. Önce Cortez Denizi için. Lütfen değiştirilmesi ya da kısaltılması gereken bölümleri not et ki hepsini birden yapayım. İkincisi *Forests (Ormanlar, o sırada çalışmakta olduğu oyun).* Roman-oyun biçiminin bir sakıncası var. Roman baskıya girdiği zaman artık değişiklik yapılamaz. Oysa oyunda perde açılana dek ufak tefek de olsa değişiklik yapılabilir. Büyük bir değişiklik daha yapıldı. Rodgers ve Hammerstein *(oyunun yapımcıları)* ve daha başkaları *In the Forests of the Night (Gece Ormanları İçinde)* adını oyun için pek uygun bulmadı. Çok uzun ve pek yazınsal olduğunu söylüyorlar. *Alev* adını önerdiler. Ben de onlara katılıyorum. Keşke çok önceden aklıma gelseydi bu ad. Kitabı baskıya hazırladığına ve son aşamaya geldiğine göre ne yapacaksın bilmiyorum. Belki baş sayfaya bir not eklersin. Oyunun dramaturgu Mielziner. Deli oluyor oyun için. Buna çok seviniyorum, çünkü Mielziner bu alanda en iyisi.

Yazın yarısı geçti. Nasıl geçtiğini hiç anlamadım. Hiçbir yaz bu denli çabuk geçmemişti. Elaine kızını almak için kente gitti. Yarın dönecek. Ben de çocuklar da onu özlüyoruz. Kızkardeşim *(Mary Dekker)* evine döndü. Uzun zamandır yalnız yaşadığı için

bir an önce evine "kaçmak" istedi neredeyse. Ama ben onun yine, hem de yakında buraya geleceğini sanıyorum. Uzun süre kendi kendine kaldıktan sonra kalabalığa karışmak için bir iki deneme gerekli.

Savaştan söz etmiyorsam, savaşı çok düşünmekten kaçındığım içindir. Bana çığlık çığlığa bir sinir krizi gibi geliyor. Bir çılgınlık, bir karabasan. Son olaylara bakılırsa kendimizi savaşa zorluyoruz sanki. Rusların savaşacağını hiç sanmıyorum. Savaşmak zorunda da değiller ya!.. Hepimiz felçten geçirip öleceğiz.

Hepsi bu. Köyde hava serin ve güzel. Kimin aklına gelirdi? Ama iyi dinleniyorum. New York'taki apartman dairesine ve sarı kâğıtlara dönerken üzüntü duymayacağım.

Yakında sana telefon açarım.

Sevgiler

John

Elia Kazan'a

Yaz sonu, 1950,
Rockland Bölgesi

Sevgili Gadg,

Dün gece Elaine bana senaryonun *(Viva Zapata)* kimi bölümlerini yüksek sesle okudu ve çok beğendi. Ben de beğendiğimi söylemeliyim. Çok güzel bir senaryo oldu. Bunu biliyordum ama bir de sesli dinlemek çok iyi geldi. Aktörlerin eline geçmeden birkaç ufak tefek değişiklik yapmak istiyorum. "O nedenle", "işin aslına bakılırsa" gibi şeyler. Yani doldurma sözcükler. Bunları çıkarmak gerek. Çok yok ama yer yer var yine de. Öyküye yararı olmayan tek sözcük istemiyorum. Bir gün bu yapıtın bir anıt olmasını istediğini söylemiştin. Ben de o amaçla öykünün olabildiğince kesin ve özlü olmasını istiyorum. Gerçekte çok iyi ama daha da iyi olabilir. Yalnızca konuşmalar – Elaine okurken on-on iki yerde kimi şeylerin çıkarılması

gerektiğini fark ettim. Bunları saymazsan senaryo çok iyi. Çok iyi bir film senaryosu olduğuna yürekten inanıyorum. Eksiksiz bir film olacak.

Neler olup bittiğini bana bildir. İşçi Günü'nden sonra daha çok kentte olacağım.

Moll *(Bayan Kazan)* şapkasını burada unutmuş.

Her ikinize de sevgiler

John

Webster Street'e

30 Ağustos 1950
Rockland Bölgesi

Sevgili Toby,

Meksiko'dan bana sık sık ve uzun mektuplar yazardın. Yıllardan beri ilk kez bana rahat rahat yazacak denli vaktin oldu. Bunu mektubundan anlayabiliyorum. Yeni durumun nasıl, bol bol zamanın olması hoşuna gidiyor mu? Ben boş zamanım olmasına katlanamam. Boşta kalınca tedirgin, mutsuz olur, bunalıma girerim. Bunun nedeni çalışmak istememem – bu sözler bir anlam taşıyorsa eğer. Kurşunkaleme öylesine koşullandım ki bu alışkanlık bende tik gibi oldu. Rahatlamak konusunda çok iyi öğütler verebilirim ama birini bile tutamam. Yaşamım boyunca bir dakikacık bile rahat olduğumu anımsamıyorum. Başarısızlıklarımın nedeni bu gerçekte yatıyor olmalı. Her zaman büyük bir gerginlik içinde olmak.

Yaz bitti bitecek. Bir hafta sonra buradan ayrılıyoruz. Oyunun provaları 5 Eylül'de başlıyor. Oyuncular çok iyi. Kent Smith, Barbara Bel Geddes, (Howard) da Silva ve daha adı duyulmamış bir delikanlı. Yakında ötekileri gölgede bırakacağa benziyor *(Manin Brooks)*. Oyun iyi, güçlü, gösterişten uzak, yalın, yeri ve zamanı belirtilmemiş, ahlaki değerler üstünde duran bir oyun.

Kısa bir roman olarak, bir dergi tarafından reddedilmişti. Kitap kulüpleri onu ellerine bile almak istemedi. Bu davranışları onlarla ve kendimle övünmeme neden oluyor. Bu öykülerdeki ahlaki değerlerden korkuyorlar. Ayrıca bu korkuları benim boş şeyler yazmadığımı kanıtlıyor. Oyunun tiyatroda yeni bir eğilim yaratacağına inanıyorum. Nedeni şu: Eski ve değeri olan düşünceye dönüş yaptığı gibi yeni bir şeyler de içeriyor. Eski yürekliliğimi ve canlılığımı yeniden kazandığımı sanıyorum. Bir korkağın içinde birikip kalmış güç var bende.

Bu oyun başlar başlamaz, ister başarılı, ister başarısız olsun, uzun romanıma başlamak istiyorum. Yaşamım boyunca hazırlığını yapmış olduğum roman. Salinas Vadisi. 50 yaşıma merdiven dayadım. 33 yıldır bu işe hazırlanıyorum. Bu süreçler inanılmaz gibi gelmiyor mu insana? Nasıl bu denli yaşayabildim? Ya sen? Yıllar geçtikçe yaşlılığa biraz daha yaklaşıyoruz. Oysa ben bunu duyumsamıyorum. Her zamanki gibi çılgın, rastgele yaşayan, akılcılıktan uzak insanım.

.....

Hoşçakal

John

Clifford Odets'e

8 Aralık 1950, New York

Sevgili Clifford,

Dün akşam *The Country Girl*'ü *(Taşralı Kız)* gördüm. Dilin güzelliği, tatlılık ve düşünce beni büyüledi. Tiyatro alanında bir yarı profesyonel olarak iyi tiyatronun öğrenilemeyeceğini anladım. Öğrenilebilmesini ve tiyatroyu senden öğrenmeyi isterdim. Oyuna birkaç kez daha gidip kaçırdığım yerleri yeniden görmeliyim.

Olağanüstüydü. Tanrım, bir dolu yavanlığın ortalığı sardığı bir çağda seninki gibi iyi ve nitelikli bir oyun görmek ne güzel. Büyük övünç duyuyorum. Kişisel bir övünç. İyi bir müzik dinlerken duyduğum gibi.

Bu mektup sevgi ve hayranlık duygularıyla yazılmıştır.

John

Eugène Solow'a

(Fareler ve İnsanlar'ı sinemaya uyarlamıştı)
21 Ekim 1950, Cuma, New York

Sevgili Gen,

Eleştirmenler bizi yerin dibine soktu. Perdeleri ne kadar açık tutabileceğimizi bilmiyorum. Çok uzun sürmez sanırım. Böyle bir olayı bir kez daha yaşamıştım. Dayanabilirim. Kitap beğenileceği zamanı bekleyebilir, oysa oyun bekleyemez. Düşkırıklığına uğradık ama yıkılmadık. Şimdi yine çalışmaya başlayacağım. Bu olanların bir iyi yanı var: İnsanın başarıdan başının dönmesini engeller. Ne var ki bende hiçbir zaman alçakgönüllülük uyandırmaz böyle eleştiriler. Çizgimden şaşmayacağım.

Bu oyunu görmeni isterdim. Çok iyi bir oyun çünkü. Avrupa'da tutardı sanıyorum. Orada insanlar ne böyle bir temadan ne de böyle bir dilden korkardı. Bence eleştirmenlerin öfkesi, oyunun kısırlığı konu almasından kaynaklanıyor. Bizim eleştirmenler pek yaratıcı değildir. Dilin evrenselliği ve şiirselliği de onları kızdırmıştır. Garland *(Robert Garland,* World Telegram*'ın tiyatro eleştirmeni)* anlaşılmaz, tutarsız, karmakarışık bir yazı yazmış. Çılgınlık!

İşte böyle. Herkesin başına gelebilir. Geliyor da.

John

Jack ve Max Wagner'a

28 Kasım 1950, New York

Sevgili Jack ve Max,
Bir satır bile yazmamanıza çok kızdığımı belirtmeliyim. Eğer birine anlatmak gerekirse, "Wagner'lar şöyledirler, böyledirler fakat hiç mektup yazmazlar," diyebilirim. Bu sözlerle, "Onlar şöyledirler, böyledirler, birer sağ ayakları vardır," demek arasında hiçbir fark yok. Demek ki kimi insanlar yazarlar, kimi insanlarsa yazmaz. Bunu başarısızlık ya da saplantı olarak görmemeliyim. Bu bir belirti ya da teşhis olabilir. Çoğu kişinin iki erbezi var. Tek erbezi olan insan sayısı çok azdır. Üç erbezi olan insan daha bile azdır.

Bu sıralar çok işimiz var. Elaine'le 28 Aralık'ta Harold Guinzburg'un evinde evleniyoruz. Sonra da on günlüğüne daha kararlaştırmadığımız birkaç yere gitmek istiyoruz. Doğu, 72. Cadde'de bir evim var ama Şubat'tan önce oraya taşınamıyoruz. Küçük, güzel bir ev. Orada çok mutlu ve verimli olacağımıza inanıyorum.

Elaine'i her gün bir gün öncekine göre daha iyi buluyorum. O gitgide daha iyi olduğu için değil zamanla onu daha iyi tanıyıp, iyi yanlarını daha çok gördüğüm için.

Kâğıdın üstündeki lekeler ayakkabı boyası. Ayakkabılarımı boyuyordum da.

Oyun başarısızlığa uğradığından beri size yazmadım. Gerçekten de büyük bir yenilgiye uğradı. Bombok bir iş. İyi bir oyundu. Pek çok kimse eleştirmenlerin yazılarına deli oluyor. Bu konuda çok düşündüm. Benim, Elaine'in, Guthric Mc Clintic'in *(Yönetmen)*, Dick Rodgers ve Oscar Hammerstein'ın (*yapımcılar*) ve daha birçok kişinin iyi bulduğu bir oyun. Bu saydığım kişilerin tiyatroyu bildiklerine Tanrı şahittir. Bunu siz de biliyorsunuz değil mi? Eleştirmenleri suçlamak çok kolay. Oysa eleştirmenler haklı.

İyi bir oyun değildi. Yazı olarak iyi bir yazı ama bir oyunu oyun yapan ve dünyadaki öteki şeylerden ayıran o gizemli şey-

den yoksundu. Bu gizemli şeyin ne olduğunu bilmiyorum. Ancak oyunu sahnede görüp dinlediğim zaman bunu sezebiliyorum. Sanıyorum tiyatroya dair o eski söze bağlı kalmalıyız. "Tiyatronun büyüsü." İşte bu oyun okunurken çok güzeldi. Gelgelelim iyi bir oyun olamadı. Dahası, iyi bir oyuna dönüşmesi için ne gerektiğini bilmiyorum. Bir oyunu düzeltmek bir filme yeni sözler eklemeye benzer. Böylesi eklemeler filmi görülebilir bir duruma getirir ama iyi bir film olmasını sağlayamaz. Yapımcılar işlerinin ehliydi. Yönetmen de düşünebileceğimiz en iyi yönetmen. Oyuncular gözleri yaşartacak kadar iyiydi. Yapımcılar dünyanın en hoş insanları. Bunları sana şu nedenle anlatıyorum. En küçük bir kırgınlık ya da öfke duymuyorum. Gerçekte yeni romanımı çalışmaktayım *(Salinas Vadisi).* Bu kez çalışacağım ve iyi bir roman olacak. Kötü eleştirilerle yıkılanlar yalnızca amatörlerdir. Gitgide amatörlerden daha az hoşlanıyor, profesyonelleri seviyorum. Gerçek profesyonellerin sayısıysa bütün dünyada çok az.

Bakalım, daha ne haberler var?

Gwyn'i sık sık görüyorum. Çocukları görmeye gittiğim zaman görüşüyoruz. Çok iyi görünmüyor ama siz de anımsarsınız, onun yapay bir neşesi vardır. Beni ilgilendiren yalnızca çocuklar. Gwyn, Elaine'den hiç söz etmedi, hiç soru sormadı. Ben de hiç değinmedim. Guys and Dolls'un açılışında G de vardı. Elaine'i tepeden tırnağa süzdü durdu. Eğer bir açılışta Gwyn gözlüklerini takarsa, bir şeyi çok merak ediyor demektir.

Gene Solow'dan aldığım bir mektupta, Max'ın A.A.'da çalıştığını yazıyordu. Doğru mu? Umarım doğrudur ve Max orada mutludur.

Hepsi bu. 28 Aralık'ta evleniyoruz. Kurallarınıza aykırı olsa da bir özveride bulunup bize iyi dileklerinizi ileten bir iki satır yazabilirsiniz. Bu güzel olayın başlamasında sizin de payınız vardı.

Her ikinize sevgiler

John

Felicia Geffen'e

20 Şubat 1951
(Academy of Arts and Letters)
206 Doğu, 72. Sokak, New York

Sayın Bayan Geffen,
Ben bir alakarga gibi sapsade gezerken, Marc Conelly'nin armasını takarak bir tavus kuşu çalımıyla ortalıkta dolaşması beni hasta ediyor. Lütfen yukarıdaki adresime akademik onuruma uygun düşecek bir arma, düğme, kurdele, küçük kılıç, ne varsa gönderebilir misiniz?

O zıpçıktı Conelly'ye gösteririm.

Saygılarımla

John Steinbeck

Felicia Geffen'e

23 Şubat 1951, New York

Sayın Bayan Geffen,
Mektubunuz için teşekkürler. Düğmeler geldiği zaman onları çok iyi saklayacağım. Arma olmadığına çok üzüldüğümü söylemeliyim. Fransız Akademisi üyeleri tüylü şapkalar, nakışlı yelekler ve küçük kılıçlar kuşanarak toplanır. İspanyol Akademi üyeleriyse tümü Cennet Kuşu tüyleriyle donanmış pantolonlar giyer. Niye biz de sıkıcı, küçük yeteneğimizi kapatacak, göz alıcı bir şey yapmıyoruz?

Yaşamım boyunca hiçbir toplantıda bulunmadım – bir kez yargıç karşısına çıktığımı saymazsanız eğer. Belki bir gün, çok yakında bir toplantıya katılırım.

John Steinbeck

Bayan Geffen 25 Nisan'da Steinbeck'e,

"Bay Archibald MacLeish, Akademi üyelerine, Wallace Stevens'ın üyeliğini önermiştir. Sizin de önerenlerden biri olarak adınızın geçmesini isteyip istemediğinizi soruyor," diye yazmıştı.

Steinbeck'in yanıtı şöyle:

Felica Geffen'e

Mayıs 1951, New York

Archie'nin önerilerine katılmaktan kıvanç duyarım. Benim de Akademi için üye önerme hakkım var mıdır? Eğer varsa ben de Richard Rodgers'la John O'Hara'yı önermek istiyorum. Yetkim olup olmadığını bana bildirebilir misiniz? Archie benimle birlikte ikinci kişi olarak O'Hara'yı aday gösterebilir. Deems Taylor da müzik alanında ikinci kuşak olur. Sözünü ettiğim iki kişinin hâlâ Akademi'ye üye olmaması gülünç. Bu konudaki görüşleri bana yazar mısınız?

Saygılarımla

John Steinbeck

Birkaç gün sonra yine Bayan Geffen'e şunları yazdı:
"25 Mayıs'taki törene katılmak isterim. Salinas'ta 1 Mayıs Bayramı'nda Mayıs direği çevresinde bir küçük papatya olduğumdan beri hiçbir törene katılmadım."

Bu sırada Pascal Covici hastalandı. Steinbeck onu arkadaşı Dr. Juan Negrin aracılığıyla nöroşirurjide sağlık kontrolüne soktu.

Pascal Covici'ye

1951, Çarşamba, New York

Sevgili Pat,
Dünden de daha kötü günlerim olmuştur belki ama anımsamıyorum. Juan'la birlikte hiçbir pıhtı ya da ur olmadığını görünce rahat bir soluk aldım. Bu kez de duyduğum sevinç dayanılır gibi değildi. Ur ya da pıhtı tespit edilseydi bile önlem alınabilirdi gerçi. Makine yanlışlık yapmıyor.

Korkmuş olmalısın. Ben olsam böyle bir durumda korkardım.

Dün kaba davrandıysam beni bağışla. Çok gergindim, gerekseydi daha da kabalaşabilirdim.

Bugün çalışabiliyorum. Sana söyledim. Bencilce bir davranıştı. Eğer sana bir şey olsaydı dayanamazdım.

J.

Elaine'in doğumgününe büyük önem veriliyordu. Elizabeth Otis'e Temmuz sonunda şöyle yazmıştı:

"Bir tek şey eksik. Belki sizin bürodan birisi bizim için –daha doğrusu benim için– bu şeyi bulur. Elaine'in doğumgününü Japon fenerleri olmadan kutlayamayız. On-on iki tane alınıp bana gönderilebilir mi? Rengi atmayan türden ve değişik renklerde olsun. Benim için bunu yaparsanız son derece sevinirim. Elaine bu yıl doğumgününde Japon feneri olmayacağını sanıyor."

Bay ve Bayan Elia Kazan'a

30 Temmuz 1951, Nantucket

Sevgili Molly ve Gadg,
Mektuplarımı Elaine getiriyor. Deliler gibi mektup yazan ben, bu alanda emekliye ayrılmışa benziyorum. "Ben iyiyim, sen nasılsın, selamlar" aşamasına geldim.

Tarihe bak, dikkate değer ve korkunç değil mi? Yazın yarısı geçti. Buna inanamıyorum. Kitabımın ilk 600 sayfası bitti. Sonunda bu roman için beğendiğim bir ad buldum. Bakalım sen de beğenecek misin? *Cennetin Doğusu.* Bu roman için çok uygun bir ad. Genesis'in *(Tekvin, Yaratılış)* dördüncü bölümünün ilk on altı dizesi okunursa çok yumuşak bir ad gibi gelir insana. Romanın adını 16. dizeden aldım. Fakat romanın tümü için bölümün bütününden esinlendim. Lütfen romanın adını henüz kimseye söyleme. Bu adı kullanacağım kesin ama yine de söyleme. Kitap iyi. Öyle sanıyorum. Yazmak istediğim gibi. Uzun bir roman. Yaklaşık yüz yıllık bir zaman aralığını kapsıyor. Üç kuşak anlatılıyor, o nedenle daha kısa olamazdı. Sanki yaşamım boyunca bu kitabı yazmışım gibime geliyor. Gerçekte de yazdım. Hollowen'a (31 Ekim) kadar bitirmeyi umuyorum.

Gelecek ay iki doğumgünümüz var. 2 Ağustos'ta Thom'unki, 14 Ağustos'ta Elaine'inki. Her ikisi de şölenler ve fenerlerle kutlanacak. Elaine'e dünyanın en sıradışı armağanını veriyorum. Siz bir şey söylemeyin, eğlenirsiniz diye yazıyorum. Hiçbirisi de bir hanımefendiye yaraşır armağanlar değil. 1- Gerçek bir Dodger beyzbol şapkası. 2- İsveç yapısı çelik bir yay ve birkaç tane çok güzel ok. (Okçuluk en sevdiği spordur) 3- Colt marka 22'lik otomatik bir tabanca. Bunlar parti esnasında ona verebileceğim armağanlar. Sonra bir yağlıboya resim. New York'taki ev için bir çicek serası. Ayrıca yirmi bir el ateş edeceğim gerçek mermilerle. Bütün bunlar Elaine'den gizli hazırlanmakta.

Zapata'ya ilişkin bir şey sormuyorum, çünkü anlatabileceğin zaman neler yaptığını yazacağını biliyorum.

Her ikinize de sevgiler. Sizi çok özledik.

Bay ve Bayan Pascal Covici'ye

(Onları görmeye gelmiş ve dönmüşlerdi)
Ağustos 1951, Nantucket

Sevgili Pat ve Dorothy,

Kötü davranışımdan dolayı beni bağışlamanızı istiyorum. Dün akşamki o güzelim yemeği davranışımla rezil ettim. Oysa ne böyle bir isteğim, ne de böyle bir niyetim vardı. Sinir uçlarımın alev alev yandığını ve öfkenin bütün bedenimi dalga dalga sardığını duyuyordum. Kimseyle ilgili değildi bu öfke. Ayrıca bende Elaine'in gücü yok. Ben böyle bir öfkeyi ya da sinirliliği geri püskürtmeyi başaramıyorum. Sizi üzdümse beni bağışlayın. Bütün gece sinirliydim. Bugün daha iyiyim. Lütfen bu durumun kimseyle ilgisi olmadığını, doğrudan doğruya içsel durumumla ilintili olduğunu anlayın. Ara sıra böyle korkutucu bir yoğunlukla dışavurduğum içsel bir karmaşa. Lütfen bağışlayın.

Ziyaretiniz bizi çok mutlu etti. Çocukları tanıdığınıza çok sevindim. Bizim gibi onlar da sizi seviyorlar. Benim bütün tatsızlığıma karşın, umarım, burada güzel günler geçirdiniz ve dinlendiniz. Gelişiniz bizim için büyük sevinçti.

Bir kitap yazmak insanın çok vaktini alıyor. İnsandan çok şey alıyor. Kitapla birlikte yaşamak çok zor. Elaine'in yerinde olmak istemezdim. Böyle bir çatışmanın dışa taşması –dün gece gibi– çok korkunç olmalı. Bugün iyiyim. Açıklayabileceğim hiçbir şey yok.

Her şey için, getirdiğiniz güzel armağanlar ve Thom'un doğumgünü için, her şey için teşekkürler.

Her ikinize de sevgiler ve iyi yolculuklar.

John

Elizabeth Otis'e romanla ilgili şunları yazıyordu 12 Eylül'de:

"Hep öyle gidiyor. Ne zamana kadar, Tanrı bilir! Eve döndüğümüzden bir ya da iki hafta sonra çok yüksek bir gerilim noktasına ulaşacak. O noktaya buradan ayrılmadan varmak isterdim. Belki varırım. Kim bilir? Sanki ben yazmıyorum, o kendi kendine yol alıyor."

Eylül'de New York'a döndükten kısa bir süre sonra ciddi bir hastalık nedeniyle hastanede yatmakta olan Annie Laurie Williams'ı görmeye gitti.

Annie Laurie Williams'a

(Posta kartı)
Eylül 1951, Perşembe, New York

Çok Sevgili Annie Laurie,
Seni görmek beni nasıl mutlu etti anlatamam. Fiziken iyi görünmenin yanı sıra çok önemli bir şey daha fark ettim. Gözlerinde yine o eski pırıltı vardı. Yaman mücadeleler veren güçlü bir insanın bakışları. Eve dönerken mutluluktan neredeyse uçuyordum. Biliyorsun, senin için çok kaygılanmıştım. Oysa dün, önünde uzun, güzel bir yaşam olduğuna inandım.

Eve döndüğüm zaman Elaine, "Seni uzun zamandır böylesine mutlu görmemiştim," dedi. Gece senin şerefine birer kadeh içki içtik. Çok iyi uyudum. Epeydir böylesine iyi uyuyamıyordum. Bu sabah da çok mutlu uyandım. Haydi şimdi çalışmaya. Tanrı seni korusun!

John

Yıllar sonra yazdığı şu satırlar Annie Laurie Williams'a duyduğu yakınlığı çok güzel anlatır:

"Sen ve ben öylesine çok ve değişik dünyalarda birlikte olduk ki! Bu dünyaların bir bölümü gerçekte hiç olmadı, bir bölümünü de biz var olmak tehlikesine karşı koruduk. Şimdi yaşlandık. Sen de ben de.

Ama düzeyimizi hep yüksek tuttuk, ilişkimiz anlamlı, sağlam ve sevgi yüklü. İlişkimizde hak edilmeden kazanılmış tek kuruş olmadığı gibi, hak edilmeden kabul edilmiş tek övgü sözü yok. Sana sağlıklı günler dilerim. Elaine sevgilerini gönderiyor. Fakat sanırım hiç kimse seninle birlikte gördüklerimizi göremez ve anlayamaz."

Bo Beskow'a

16 Kasım 1951, New York

Sevgili Bo,
Kitabımı bir hafta önce bitirdim. Bin sayfadan biraz az ve 265.000 sözcük. Şimdiye dek yazdığım en uzun ve en zor kitap. Şu sıralar düzenliyor ve yeniden yazıyorum. Bu iş Noel'e dek sürer.

Her neyse, bu kitap yazıldı. Benim için bir kurtuluş bu, o yoğun çalışmayı özlüyorum bir yandan da. Bir şeyle böylesine içiçe yaşarsan o şey bittiği zaman onu özlememen olanaksız. Böyle bir durum bir kadın için çok zor olmalı. Elaine olağanüstüydü. Kenara çekilmeyi çok iyi başardı. Bulunmaz bir eş!

Yeni kızla yeni yaşamının yolunda gitmemesine üzüldüm. Benim çok yolunda bir yaşamım varken senin mutsuz olman beni üzüyor. Biliyor musun, bir dahaki doğumgünümde elli yaşında olacağım. Ne şaşılası şey değil mi? Bense kendimi elli yaşındaymışım gibi hissetmiyorum. Yaşıtlarımın çoğu çökmüş ve kırgın halde. Bense kendimi yirmi otuz yıl önceye göre daha yaşlı hissetmiyorum. Birçok bakımdan daha bile genç hissediyorum. Gerginlik tümüyle yok oldu gibi. Gelgelelim yıllar ortada. Elli yaşındaki bir insanın yaşamdan bekledikleri gitgide azalmaya başlar. O nedenle bundan sonra elimden geldiğince yaşamdan tat almanın yollarını arayacağım. Son kitabımda yaşamım boyunca yazmak istediğim her şeyi yazdım. Bu kitap "yaşamımın kitabıdır." Eğer bu kitap iyi değilse şimdiye dek kendimi hep aldattım demektir. Yazmayı bırakacağım demek

istemiyorum ama bu kitap önemli bir kilometre taşıdır. Kendimi kurtulmuş gibi hissediyorum. Bu kitabı yazabildiğime göre istediğim başka bir şeye odaklanabilirim. Bu kitap hep kafamdaydı, yazılmayı bekliyordu. Şunu da söylemeliyim: Bu kitap, daha büyük bir kitabın yalnızca yarısı. Öteki yarısı da bu uzunlukta olacak. Bunun geçtiği yıllar 1863 ile 1918 arası. Öteki yarısı 1918'den günümüze uzanacak. İkinci yarıya bir iki yıldan önce başlayamam.

Bana erken yazıp kendini anlatacağını umuyorum. Merak ediyorum.

John

O sıralar John O'Hara'nın The Farmers Hotel *(Çiftçiler Oteli) adlı kitabı basılır. Eleştirmenler kitabı beğenmez. Steinbeck tez elden O'Hara'ya bir mektup yazar.*

John O'Hara'ya

26 Kasım 1951, New York

Sevgili John,
Bu konuda, aptal, yeteneksiz, kuru, sakıngan, düzenli dalkavukların seni yerden yere vurmasına izin verme. Çok iyi bir kitap. Bayan Janeway'in eleştirisine ters düşen bir mektup yazdım *Times* dergisine.

Özgünlüğü bağışlayamıyorlar. Buna alışmalısın. *Samarra'da Randevu* çıktığı zaman seni kıyasıya eleştiren bu kişilerin, şimdi yine o kitabı bir daha, bir daha yazarak kendini yinelemeni istediklerinin bilincinde misin? *Hoch der Christmas.*

Belle'e sevgiler

John

Daha düzeltip yeniden yazma işi var!

Cennetin Doğusu'*nun taslağını bir kutu içinde Pascal Covici'ye göndermişti. Steinbeck yazın Nantucket'ta kendi eliyle yapmıştı bu maun kutuyu. Bu kutuyla ve taslakla birlikte gönderilen şu mektup sonradan kitabın giriş kısmında yer aldı:*

Pascal Covici'ye

Aralık 1951, New York, (Noel)

Sevgili Pat,
Tahtadan heykele benzer küçük bir şey yontarken rastladın bana; "Benim için bir şey yapsana," dedin.

Ne istediğini sordum, "Bir kutu," dedin.

"Ne için?"

"İçine bir şeyler koymak için."

"Ne gibi şeyler?"

"Elinde ne varsa," dedin.

İşte kutun burada. Elimde olan neredeyse her şey var içinde, ama boş yer de var. Kutuda acı var, heyecan var, iyi duygular, kötü duygular var, kötü düşünceler ve iyi düşünceler var – tasarımın zevki, biraz umutsuzluk ve yaratmanın tarifsiz mutluluğu.

Hepsinin üstünde de sana beslediğim minnet ve sevgi var.

Ve hâlâ yer var kutuda.

John

Pascal Covici'ye

1952, Salı, New York

Sevgili Pat,

Geçmiş yılları bir bir kafamdan geçiriyorum ve eleştirmenlerin kitaplarım yayınlanmadan önce değiştirmemi istedikleri bölümleri anımsıyorum. Bu bölümleri şimdi değiştirmeye kalksam deliye dönerlerdi.

En tehlikeli şeylerden biri de iyi beğenisi olmayan kişilerin önerileridir. İyi bir beğeni geçmişteki tutum ve davranışların bir birikimidir. Daha da ileri giderek şunu söyleyebilirim ki iyi olduğu en başta hiç tartışılmadan iyi diye kabul edilen bir kitap kesinkes kötü, ruhsuz, özgünlükten uzak, coşkudan yoksundur. Gerçekte, ne yaşamda ne de doğada "tat" diye bir şey yoktur. Her şey olduğu gibidir. Yaşamın bir başka düzenlemesi olan ve "edebiyat" dediğimiz alanda ise yazar, kendi beğenisine oranla daha az kıymetli ve daha az ilginçtir. Eski Ahit'te şaşılası bir beğenisizlik görülür. Homeros'taki beğeni de kötünün kötüsü. Shakespeare'inki ise iğrenç, tiksinti verici.

Bunlar göz önüne alınırsa şimdi ileri süreceğim savın doğruluğunu düşünebiliriz. Bir kitap yazıldığı zaman, daha basılmadan ortada iyi niyetli bir itekleme vardır. Özellikle yardım etmek isteyen ama yaratıcı olmayan insanların iteklemesi. Bu yolla kendilerinin de kitabın çıkmasında payları olsun isterler. Bu istek kitabın daha iyi olması için kimi öneriler biçiminde kendini gösterir. Bir yazara bu önerilerde bulunulmasına karşıyım. Çünkü yazarın, yazdığı her şey için bir nedeni vardır. Ben kendi adıma, yaratıcı kişilerden de yardım istemem, daha önce de söylediğim gibi bunlar iyi niyetli önerilerden öteye geçemez. Çoğunlukla da kitap için yararsız önerilerdir.

Böylece sen de ben de yapılması gerekeni yapacağız. Saygıyla dinleyip yanlışları düzeltecek, eleştirileri tartacak ve kendi

bildiğimizi okuyacağız. Kitaplarımdaki her şeyin kusursuz olduğu gibi bir savım yok ama o kitaplar bana ait. Başkalarının bu konudaki yardımını kabul etmek kadar bir kitabı kötü yapan başka hiçbir şey yok. Bu yolla kitap tam anlamıyla bir hiçe dönüşür. Kötü bir şeyin, iyi bir hiçe üstün olan yanları vardır. İkinci el kitap satan sergiler iyi beğenilerle doludur. Bu öyküyü çok iyi biliyoruz. Böyle olayları birçok kez yaşadık. Biz iyisini yapacağız.

Sevgiler

John

Aşağıdaki mektup Journal of a Novel'*ın (Bir Romanın Günlüğü) son sayfasında yer almıştır:*

Pascal Covici'ye

1952, New York

Sevgili Pat,

Bu kitabım için, *Cennetin Doğusu* için ithaf, önsöz, kitabın anafikrine ilişkin görüşlerimi, özürlerimi, sonsözü ve –belki de– mezartaşımı, hepsini bir arada yazmaya ve tek bölüm olarak kitaba koymaya karar verdim.

Kitabı, yıllardır süregelen güzel ilişkimizin sonucunda duyduğum hayranlık ve bağlılıkla sana ithaf edeceğim. Çünkü onun doğuşunda ve gelişiminde senin de çok büyük payın var.

Biliyorsun, önsözler en son yazılır da, okurun kitabın eksikliklerini bağışlaması için en başa konur. Bir yandan da önsöz, yazarın kitabına yazdığı bir ayrılış sözüdür. Kitapla yazarı yıllarca birlikte olmuştur. Birbirlerine dost ya da acımasız birer düşmandılar belki, ama yine de, ancak sevgiyle kavganın birbirini tümlediği gibi, birbirlerine çok yakın olmuşlardır.

Sonra bir bakarsınız, kitap bitivermiş. Bir tür ölümdür bu. Önsöz de onun son duası.

Miguel Cervantes çağdaş romanın babasıydı. Çok büyük bir başarıydı *Don Kişot*. Önsözünde yazarların en güçlü duygularının korku ve hoşnutluk olduğunu yazar Cervantes. Şöyle der:

"Zamanını boşa harcayan okur! Sana bu kitabın zihnimin düşlenebilecek en güzel, en canlı, en neşeli, en akıllı çocuğu olduğunu ve bu çocuğu sevmen gerektiğini söylersem bana inanabilirsin. Gelgelelim her canlı kendine benzer yavrular doğurur. Bu bir doğa yasasıdır. Bense bu yasaya ters düşecek bir ürün vermeyi başarabilmiş değilim."

Bu sözler benim için de geçerli, Pat. Kimileyin avuçlarımda alev tutuyormuş gibi hissetmeme, bir sayfayı pırıltılarla doldurduğumu sanmama karşın beceriksizliğin, bilgisizliğin, acı veren yetersizliğin ağırlığını hep duydum.

Kitap bir insan gibidir. Akıllı ve donuk, yürekli ve korkak, güzel ve çirkin. Her çiçek açan düşüncenin yanında ıslak, pis bir melez köpek, iğrenç bir sayfa olabilir. Her kanat takıp havalanışında, güneşe yaklaştıkça balmumunun eriyeceğini anımsatan bir gerçek.

İşte – böylece kitap bitti. Bundan böyle hiçbir güzel amacı yok. Şöyle bağırmak gelir yazarın içinden: "Onu geri getirin. Bırakın onu bir kez daha yazayım. Onu bu durumuyla dostluktan iz taşımayan o soğuk ortama bırakmayın."

Sen çoğu kimseden iyi bilirsin Pat, kitap yazardan sonra hemen okura ulaşmaz. Önce aslanların pençesine düşer; yayıncıların, matbaaların, eleştirmenlerin, düzeltmenlerin, satış departmanının. Tekme tokat yer, oyuna getirilir. Ve düzeltmenlerin o lanet olası patronu da avukatlara katlanmak zorunda kalır.

Yayıncı

Kitap dengesiz. Okur bir şey bekliyor, sen başka bir şey veriyorsun. Ayrı ayrı iki kitap yazmış, sonra onları birleştirmişsin gibi. Okur anlamayacak.

Yazar

Hayır efendim. İkisi birlikte ilerliyor. Bir aileyi anlatırken öteki aileyle ilgili öyküleri kullandım. Karşıtlıkları, durağanlıktaki ve hızdaki, renklerdeki karşıtlıkları vurgulamak için.

Yayıncı

Okur bunu anlayamaz. Senin karşıtlık dediğin şey kitabın hızını kesiyor.

Yazar

Hızın kesilmesi zorunlu. Kesilmese hızlandığı nasıl anlaşılacak?

Yayıncı

Kitabı bırakıp, Tanrı bilir, neyi anlatmaya kalkmışsın.

Yazar

Evet, öyle yaptım. Nedenini bilmiyorum. İçimden öyle geldi. Belki de doğru yapmadım.

Satış Bölümü

Kitap çok uzun. Fiyatlar yüksek. Beş dolarlık etiket koymak zorunda kalacağız. İnsanlar bir kitap için beş dolar ödeyemez. Satış olmayacak.

Yazar

Bundan önceki kitabım kısaydı. O zaman da insanların küçük bir kitabı almak istemeyeceklerini söylemiştiniz.

Düzeltmen

Zaman kipleri arasında boşluklar var. Dilbilgisi yok. Falanca sayfada buharlı gemilerin bilet fiyatları için Dünya almanağına bakan bir adam var. Araştırdım. Dünya almanağında böyle bir bilgi verilmiyor. Çin yılbaşını yanlış almışsınız. Kitaptaki tipler

tutarlı değil. Liza Hamilton'u anlatıyorsunuz, sonra bir davranışı anlattığınız tipe uymuyor.

Yayıncı

Cathy'yi çok kötü kurgulamışsın. Okur buna inanmayacak. Sam Hamilton'sa çok iyi. Okur buna da inanmayacak. Hiçbir İrlandalı onun gibi konuşmaz.

Yazar

Benim Büyükbabam konuşurdu.

Yayıncı

Buna kim inanacak?

İkinci Yayıncı

Hiçbir çocuk böyle konuşmaz.

Yazar

(Umutsuzluktan dolayı büyük bir öfkeye kapılır)
Allah kahretsin! Bu benim kitabım. Çocukları istediğim gibi konuştururum. Kitabım iyiliği ve kötülüğü anlatıyor. Belki de tema cezalandırmayla ilgili. Bunu basmak istiyor musunuz, istemiyor musunuz?

Yayıncılar

Bakalım, onu derleyip toplayabilir miyiz? Çok zor olmaz bu. Kitabının iyi olmasını siz de istiyorsunuz değil mi? Örneğin kitabın sonu... Okur bunu anlamayacaktır.

Yazar

Ya siz anlıyor musunuz?

Yayıncı

Evet, ama okur anlayamaz.

Düzeltmen

Tanrım, geçmiş zamanı ne biçim kullanmışsınız! Falanca sayfayı açın.

İşte böyle Pat. Sen bir kutu dolusu övgüyle geldin. Oysa şimdi kucağında ıslak bir çöp yığını var.

Ve bu görüşmeden yeni bir kişi çıktı ortaya: "Okur."

Okur,

Öylesine aptaldır ki hiçbir düşüncesine güvenilmez.

Öylesine akıllıdır ki en küçük yanlışını yakalayabilir.

Kısa kitaplar almaz.

Uzun kitaplar almaz.

Biraz aptal, biraz üstün zekâlı, biraz da canavardır.

Okuyup okuyamadığı da biraz kuşku götürür.

Pat, Tanrı'ya şükür okur tıpkı bana benziyor. Bana hiç yabancı değil. Kitaptan alabileceğini alacaktır. Aptal olan onda aptallığı, zeki olan da benim bile bulmadığım şeyleri bulacaktır.

Okur nasıl bana benziyorsa, kitap da yeterince okura benziyordur umarım. Böylece, insanın tıpkı bir dostunda bulabileceği gibi, kitabımda kimi ilginçlikler, kendisine yabancı olmayan şeyler ve kimi güzellikler bulabilecektir.

Cervantes önsözünü çok güzel bir tümceyle bitirir. O tümceyi de yazmak istiyorum Pat. Onu da yazıp sözlerime son vereceğim. Okura şöyle der:

"Tanrı size sağlık versin. Ve bu arada beni de unutmasın."

John Steinbeck

1952'den 1954'e

"... Stanford'dayken, Pacific Grove'da bir kayanın üstünde oturuyor olmayı ya da Meksiko'da olabilmeyi isterdim."

1952 *Collier* adına muhabir olarak eşiyle birlikte altı aylığına Avrupa'ya gitti. *Cennetin Doğusu* yayınlandı. *Viva Zapata* gösterime girdi.

1954 *Tatlı Perşembe* yayınlandı. Dokuz ay yurtdışında kaldı. *Le Figaro* adına Paris'te muhabirlik yaptı.

Annie Laurie Williams'a

17 Haziran 1952
Hassler Hotel, Roma

Sevgili Annie Laurie,
Dün gece geldik buraya. Mektubun bizi bekliyordu. Roma çok sıcak. Bunları yazarken açık bir pencerenin önünde şortla oturuyorum.

Gadg *(Kazan)* bu sabah Paris'ten aradı. *Cennetin Doğusu*'nu çok beğendiğini, kesinkes filme almak istediğini söyledi. Film için Zanuck'la konuşacakmış. Zanuck istese de istemese de filmi yapacakmış. United Artists'le ya da başka bir yerle yapabilirmiş. Film için ortak olmamızı ve kazancı paylaşmamızı tasarlıyor. Kente indiği zaman seni aramasını söyledim.

Biliyorsun bu kongre onu çok yordu. Yeni yeni kendine geliyor. Telefonda sesi çok iyi geliyordu. Senin de bildiğin gibi, tanıdığım herkesten daha çok onunla çalışmak isterim. Sinemanın en iyi ustasıdır. Bunda hiç kuşkum yok.

Yaz gelmekte. Düşsel bir yanı var bu yazın. Yakında bitecek ve genelde olduğu gibi hiç olmamışa dönecek.

Hepinize sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

23 Haziran 1952, Pazartesi
Roma

Sevgili Elizabeth,
Drudi ofisi *(Gabriella Drudi, Steinbeck'in İtalyan temsilcisi)* bugün öğleden sonra onuruma büyük bir toplantı düzenledi. Bu tür toplantılardan nasıl tiksindiğimi bilirsin ama buna katlanmak zorundaydım. Dün bütün gece ve bugünün büyük - bölümünde süren mide ağrısı ve dizanteriyle insan hiçbir toplantıya gitmek istemez. Bir iki bardak buzlu çay içeceğim. Hem durumu kurtarır hem de kusmamı engeller.

Bu yolculukta kendimi başarısız buluyorum. Bay Antony'yle *(Edward Antony,* Collier's*'in yayıncısı)* bir daha görüşebilmek isterdim. Onu severim. Şunu söylemek isterdim ona: Uzun bir yazıyı bitirdiğin zaman bu iş kolay görünür. Oysa, sen de biliyorsun ki ben yaşamım boyunca hiçbir yazıyı kolay yazmadım. Niye kendimi ve dolayısıyla başkalarını aldattığımı merak ediyorum. Ama seni aldattığımı sanmıyorum. İşte yine kendi isteklerimin ağına yakalandım. Kolay yolu seçtiğim zaman yazanın kendisi zorlanıyor. Birkaç kişiyle konuşup birkaç fotoğraf çek, işte oldu. Ben de bunu yapamıyorum. Bu yazılar, şimdiye dek yazdıklarım kadar zor olacak ve ben yine insanları aldattığım duygusuna kapılacağım. Bay Anthony'ye bunları anlatır mısın? İşin tümü beni sıkıyor. Beni öylesine baskı altına alıyor ki çalışamıyorum. Ona söylemeni istediğim en önemli şey şu: Bu işi yapacağım. Kalan ömrümü buna adasam dahi, yapacağım. Onu ya da başkasını bilerek aldatmış değilim. Belki de bunların kimseye anlatılmamış olması beni sıkmıştır. Eğer sen de bunları birine anlatırsan rahatlarım gibime geliyor.

Yazlık giysilerim bugün öğleden sonra gelecek – şimdi geldiler. Ne iyi.

Bu mektubun zarfını kapatmayacağım. Sana kokteyli anlatmak istiyorum. Serin tutacak güzel giysilerimi giyip giyotine hazırlanacağım. Bu toplantıya dair duygularım bunlar işte.

Sevgiler

John

Roberto Rosselini ve Ingrid Bergman'a

23 Temmuz 1952, Paris

Sevgili Roberto ve Ingrid,

Sizi bir daha göremediğimize üzüldük ama çok işiniz vardı, bizse oradan oraya koşturmaktaydık. O kadarcık da olsa görüştüğümüz ve özellikle Roberto'yla tanıştığımız için çok sevinçliyiz. Umarım iş yoğunluğunuz azalır da bir süre dinlenirsiniz. Emin ellerdesiniz. Sizin adınıza çok sevindiğimi belirtmeliyim. Bırakın sizin için her şeyi Giesler yapsın. Seve seve halledecektir. En azından onun size karşı değil, sizden yana olduğunu bilmek iyidir.

Yarın Londra'ya gidiyoruz. Sonra da İrlanda'ya geçeceğiz. Oradan da zamanımız kalırsa bir haftalığına Ingrid'in doğduğu kente gideceğiz.

Önümüzdeki yaz Ibsen'in *Vikingler Helgeland'da* adlı oyunundan senaryo yazacağım. İyi bir film olacak. Ingrid, anımsarsın, uzun bir süre önce bunu seninle konuşmuştuk. Belki de Archipelago'da yaparım. Svenskfilmindustrie bu konuda çok istekli. Hjordis gerçekten büyük bir kadın rolü. Hjordis'i oynamak ister miydin Ingrid? İyi bir rol olmasının ötesinde iyi bir filmde yer alırsan ayağını kaydırmaya çalışanlara iyi bir ders verirsin. Büyük bir prodüksiyon olacak. Yapım için gereken parayı biz sağlayacağımız için senaryoya kimse dokunamayacak. Eğer ilgilenirsen bana bildir. Çok iyi bir roldür.

Sizi gördüğümüze çok sevindiğimizi yeniden belirtmeliyim. Şimdiye sorunlarınızın üstesinden gelmiş olduğunuzu sanıyorum. Sizi gelecekte koruyacak olan özel bir ordu yetiştirmektesiniz.

Her ikinize de sevgiler

John Steinbeck

*Ingrid Bergman Viking üslubunda bir yanıt verdi bu mektuba.**
"Hjordis gibi büyük bir kadın rolünü oynamamın sence hiç sakıncası yok öyle mi? Hemen kollarını sıvayıp çalışmaya başla... Eğer yanlışlar yaparsan, film kötü olursa, her ikimiz de birbirimize hınç duyarız. Eğer Ingrid'in böyle bir utancın doğmasında payı olabileceğini düşünüyorsan onu hiç tanımıyorsun demektir. Elveda, talihin açık olsun."

Carlton Sheffield'a

10 Eylül 1952

.....

Paris'teyken Ibsen'in ilk yazdığı oyunlardan birini, *Vikingler Helgeland'da* adlı oyunu senaryolaştırdım. Çok bilinen bir oyun değil. Bir melodram. Gereksiz ve düzensiz sözlerle dolu bir oyun. Ama kurgusu ve karakterlerin aralarındaki ilişkiler çok iyi. Her neyse, ben oyunu biraz derleyip topladım. İyi bir film olacağını sanıyorum.

Collier's'le yaptığım sözleşme bitmek üzere. Üç yazı daha yazdıktan sonra onlarla ilişiğim kesilecek. Sonra tiyatro oyunlarına ilişkin daha çok şey öğrenmek istiyorum. Önümüzdeki kış tiyatro alanında incelemeler yapmalıyım. Sen büyük işleri amaç edinebilirsin. Bense bildiğin o dev gibi aptallıkları gerçekleştirmeye çalışıyorum hâlâ.

---

* Ingrid Bergman bu mektubu eski İngilizceyle yazmıştır. (ç.n.)

Mektubundan anladığıma göre iyi bir yaşam kurmuşsun. Benim doğamda, iyi bir yaşamın keyfini çıkarabileceğim bir tembellik var, gelgelelim bunu hiçbir zaman uygulayamadım. Hep çok sinirli ve tedirgin oldum. Ve yine de içimdeki her dürtü, şimdiki gibi bir yaşama doğru itmekte beni. Aynı anda dört işi birden yapma isteği bana annemden geçmiş olsa gerek.

Yavaş yavaş bir kitaplık oluşturuyorum. Beğeneceğini sanıyorum. Bir Sözlükler Kitaplığı. On iki ciltlik Oxford, Mecnken'in tümü, folklor, Amerikanizm, Argo Sözlüğü; sözcükler üzerine yazılmış birçok kitap ve kitapçık. Sözcükleri çok sevdiğimin farkına vardım. Bütün çağdaş dillerin sözlüklerini alıyorum yavaş yavaş. Bir bakıma çılgınlık bu. Çünkü ben yazılarımda pek öyle değişik sözcük kullanmıyorum. Ben sözcükleri sözcük oldukları için seviyorum. Uzun ve uzmanlık alanında kullanılan sözcükler çok ilginç değil. Çünkü ne geçmişleri ne de aileleri var. Oysa birçok sözcüğün çok eskilere uzanan geçmişi ve akrabaları var. Siyahi bir araştırmacı Amerikan dilindeki Afrika sözcüklerini derliyormuş. Çalışması bitmek üzere. Şimdiye dek böyle 10.000 sözcük bulmuş. Bir bölümü biçim ve anlam bakımından tıpkı Zulu ya da Altın Sahili'nde kullanıldıkları gibi kullanılmakta. Ona yazıp kitabından bir nüsha istemeliyim.

Hemingway'in son çıkan kitabını yeni bitirdim. *(İhtiyar Adam ve Deniz)* Çok iyi bir yapıt. Çok sevindim. Bundan önceki kitabı çıktığı zaman onu nasıl küçük düşürmüşler, onu yerden yere vurmaktan nasıl aşağılık bir tat almışlardı. Oysa şimdi biraz da utançla tam tersini yapıyorlar. Benim son kitabımı da benzer şeyler bekliyor. Kitaplarımın en iyisi o. Ne var ki onun için aptalca şeyler söylenmekte. Düşüncesizce övgüler, suçlamalardan daha aşağılayıcıdır.

Epey uzun bir mektup oldu.

Yeni kitabıma dair düşüncelerini bilmek isterim.

Hoşçakal

J.

Carlton A. Sheffield'a

16 Ekim 1952, New York

Sevgili Dook,
Güzel mektubun için teşekkürler. Sıcak bir mektuptu, bana çok şey anımsattı. Bence bizi bir arada tutan nedenler, anlaşamadığımız konulardı. Fikir birliğine vardığımız zaman arkadaşlığımız sarpa sardı. Kitabı beğendiğine sevindim. Öylesine uzun bir birikimin sonucu ve onu öylesine uzun bir süre kafamda taşıdım ki, kitap değil de bir insanmış gibi geliyor bana. Son satır bittiği zaman o insan öldü sanki. Yeni baştan yazıp kimi bölümlerini kısalttığım zamansa bir ölüyü güzel bir cenaze törenine hazırlıyormuşum gibi gelmişti. Kitabı şimdi anımsamak tıpkı Ed Ricketts'ı anımsamak gibi. Her ikisine ilişkin güzel şeyler anımsıyorum ama kitap bitti. Bir ölü de insanı artık ne şaşırtabilir ne de tat verir. Ne bitmiş bir kitapla ne de bir ölüyle hiçbir yere varılmıyor.

Bence olabilecekler bizi ayakta tutuyor. Yarını görmek istiyoruz. Kitabın eleştirileri dikkatle yapılmış. Pek suya sabuna dokunmadan. Sonuç olarak kitabın kendine özgü bir yaşamı olup olmadığını görmek zorundalar. Bunun en iyi göstergesi insanların kitabı kendilerinden bir parça gibi kabul etmeleridir. O nedenle eleştirmenler önce okurların tutumunu kestirebilmek için eleştirilerinde biraz dikkatli davranıyorlar. Eleştirmenlerin çoğu şimdiye dek benim son kitabımı değil, bir öncekini övmüşlerdir. Oysa o bir önceki kitabı da yeni çıktığı zaman küçümsemişlerdi. Bir zamanlar eleştirilerin yazar için çok yararlı olduğuna inanırdım. Yöntemde ve düşüncedeki aşırılıklar dışında –eleştirmenler aşırılıkları genellikle hiç sevmezler, çünkü bunları değerlendirebilecek ölçütleri yoktur– eleştirmenler yazarın neler yapmaması gerektiğini söyler. Eleştirmen yazara ne yapması gerektiğini söyleyecek durumda olsaydı kendisi yazar olurdu. "Yapılacak şeyler" kitabın ruhu-

dur, yüreğidir. "Yapılmaması gereken şeylerse" kitabın iyi mi kötü mü olduğunu belirler.

Anthony West'in *New Yorker*'da çıkan eleştirisi dikkatimi çekti. Onu böylesine öfkelendiren nedeni merak ediyorum. Öfke dolu bir yazıydı. Onunla konuşup, bu kitaptan böylesine korkmasının ve ona böylesine hınç duymasının nedenlerini anlamak isterdim.

Kitap çok iyi satıyor. Bir dolu mektup alıyorum. Şaşırtıcıdır, pek çoğu seninkilere benzer duygular anlatıyor. Bir tür sahip olma duygusu. İnsanlar kitap sanki kendi yapıtlarıymış gibi yazıyor. Sana biraz Cathy'den* söz edip bu kitabı bir yana bırakacağım. Cathy gibi bir insanın gerçekliğine inanmayacaksın. Birçok kimse inanmıyor. Ben onun gerçekliğine mi, yoksa yaşamakta olduğuna mı inanıyorum, bilmiyorum. Ben Napoleon'un, Jan d'Arc'ın, Karındeşen Jack'in, sirkte tek parmağı üstünde duran adamın gerçekliğine inanmıyorum. Hazreti İsa'ya, Büyük İskender'e, Leonardo'ya da inanmıyorum. Ama bu insanlar yaşadı. Onlara inanmıyorum çünkü benim gibi değiller. Sen Cathy'nin gerçekliğine ancak kitabın sonunda inandığını söylüyorsun. Ah... işte o zaman korkudan bizim gibi olmuştur da ondan. Bu çok iyi tasarlanmış bir sondur. Kitabın bütünü çok iyi hesaplanıp tasarlanmıştır. Ve ben kitabı böylesine kısa bir süre içinde unutmaya başladım!

Çok eğlenceli gibi görünen bir iş yapmaya karar verdim. Frank Loesser'le birlikte *Sardalye Sokağı*'ndan bir müzikal yapacağız. Deliler evi gibi ama çok eğlenceli olacağı kesin.

Sana yeniden yazmak çok güzel. Umarım bundan sonra yazışmayı sürdürebiliriz. Birçok bakımdan değiştiğimi sanıyorum. Daha dingin, belki daha olgun, daha hoşgörülü oldum. Bir yanım hiç değişmiyor. Eskiden olduğu gibi hep diken üstündeyim. Bunu hiçbir zaman yenemeyeceğimi sanıyorum. Sinirliliğim, iniş çıkışlarım sürüyor. Kısa süreli bunalımlar geçiriyorum.

---

* Cathy: *Cennetin Doğusu*'nun kötücül kadın karakteri. (ç.n.)

Ama şimdi kendime daha çok güveniyorum. Kendime güvenim daha alçakgönüllü olmamı sağlıyor. Elaine bana insanlardan – tanımadıklarımdan– korkmamayı öğretti. Bu nedenle şimdilerde davranışlarım daha iyi ve daha ince.

Bende hiç mi hiç tutku olmadığını sanıyorum. Bunun nedeni çok şey elde etmem değil çok az şey istemem. Çalışmayı çok seviyorum. Bana çalışmak kadar tat veren başka hiçbir şey yok.

.....

Hep bir düşte yaşıyormuşum da bir gün uyanacak, değişik bir şeyle karşılaşacakmışım gibi geliyor. Gerçekdışı ama yaşamımdaki her şey bana gerçekdışı görünmüştür. Belki yaşamım boyunca gerçek olan hiçbir şey görmedim. Yıllar önce Margie Bailey *(Stanford'daki profesörü)* bana böyle demişti. Yine öyleyim değil mi? Ne var ki böylesi çok eğlenceli.

Çok sessiz bir yaşam sürüyoruz. Haftada bir gün akşam yemeğine ya da tiyatroya gitmek için dışarı çıkıyoruz. Ayda bir kez dostlarımızı çağırıyoruz. Küçük bir kasabadakinden daha sessiz bir yaşam. İnanılır gibi değil ama doğru. Kentteki insanlar gelişigüzel, istedikleri zaman sizi görmeye gelmezler. Önce telefon açarlar. Küçük kasabaların da öğrenmesi gereken bir davranış biçimi.

Tam şu anda sokaktan yaşlı bir serseri geçti. Her gün bu saatte geçer. Her gece içip sarhoş oluyor besbelli. Öğleden sonra üç dolaylarında uyanıyor olmalı. Elindeki koskoca ekmeği yiyerek geçer o saatlerde. Böylesine sarhoş olacak parayı nereden bulduğunu merek ediyorum. Ölümün ta kendisi gibi görünüyor. Nasıl sağ kalabildiğine şaşıyor, niye yaşadığını merak ediyorum.

Buradaki kışları seviyorum. Çok soğuk oluyor. Soğuk olduğu zaman insanlar daha neşeli. İlk karın yağdığı gün sanki bir tatil günü.

Kırmızı halısı ve kocaman iskemleleriyle küçük, güzel bir kütüphanemiz var. Kışın şöminede ateş yakıyoruz. Bu odada oturmak çok güzel oluyor kışın.

Kendimi yazmaya kaptırdım. Daha önce de söylediğim gibi, sana yazmak çok güzel oluyor. En iyisi mektubu burada keseyim. Yoksa hiç sonu gelmeyecek.

Hoşçakal

John

Adlai Stevenson'ın başkanlık için ilk kampanyasında Steinbeck, Birleşik Devletler'in Doğu eyaletlerinde, kampanyayı sürdürenlerce okunması için yazılar yazmıştı. Bu mektup kampanyadan az sonra ve Steinbeck'le Stevenson'ın tanışmalarından önce yazılmıştır.

Adlai Stevenson'a

7 Kasım 1952, New York

Sayın Vali Stevenson,

Umarım üzüntüye kapılmadan dinlenmektesiniz. Üzüntüyü bizim duymamız gerekir. Çünkü büyük bir insana gerek duyuyorken, o büyüklüğü yitirdik. Cumhuriyet çökmeyecektir. Ama lütfen kısa bir süre Thucydides'i okumayınız. Cumhuriyetlerde böyle şeyler hep olur.

Sizin için çalışmak beni onurlardırdı. Bir ayrıcalıktı bu benim için. Gelecek bir gün, eğer isterseniz, zamanınız da varsa, evime buyurun. İçkimizi yudumlarken size Kralların ölümüne ilişkin hüzünlü öyküler anlatmayı çok isterim.

Mecliste açılan dava için Tanrı'ya şükürler olsun.

Saygılarımla

John Steinbeck

The New York Times*'ın Kitap Eki, yılın en iyi kitapları konusunda bir anket yapmıştı. Steinbeck Barnaby Conrad'ın* Matador *adlı romanını seçmiş ve Conrad, Steinbeck'e yazarak teşekkür etmişti.*

Barnaby Conrad'a

29 Aralık 1952, New York

Sevgili Conrad,
Birçok nedenle beğendim *Matador*'u. Başta gelen nedenim kitabın inandırıcılığı. Meraklısı olacak denli bilgim yok, bir boğanın yakınında hiç bulunmadım. Ama anlattıklarına inandım. Sanıyorum sözünü ettiğim şey iletişim.

Geçen yıl başıma gelen bir olayın hoşuna gideceğini sanıyorum. Sevilla'daki Feria haftası için yerimiz çok iyiydi. İkinci sırada, gazete eleştirmenlerinin yanında. Ufak tefek, işadamı kılıklı biri bütün hafta boyunca yanımda oturdu ve olup biteni büyük bir incelikle anlattı. Sorularım çok bilgisizce, dahası bönceydi. Buna karşın o sabırla yanıt verdi. Ancak daha sonra onun Juan Belmonte olduğunu öğrendim.

John Huston'un kitabını filme alacağına sevindim. Yetenekli, çok namuslu ve akıllı bir adamdır. Onu seveceksin. Benim de selamlarımı söyle. Daha iyi bir sinemacı bulamazdın.

Cennet'i beğendiğine sevindim. Yazdıklarımı beğenmiyor eleştirmenler. Belki de ortalıkta gereğinden daha uzun bir süre dolaştım da ondan. İngiliz yazarlar genç ölürler genellikle. Belki de yazma sürecimin uzunluğu onları öfkelendiriyor. Yalnız şuna seviniyorum. İnsanlar ne okuduklarını iyi biliyor.

Yazar menajeri olarak Elizabeth Otis'ten daha iyisini bulamazsın. Çok akıllıdır. Ünün ne olursa olsun, eğer bir öyküyü beğenmezse hiç duraksamadan geri çevirir. Beğenmezse benim öykülerimi de geri çevirir, bugün bile. Çok iyidir. Olağanüstü iyidir.

Bizi görmeye gel.
Selamlar

John Steinbeck

Senin de benimseyeceğini sandığım bir sözüm var: *Se ne quieres velar, cuidado con las alas!* – Eğer uçmak istemiyorsan kanatlardan uzak durmalısın!

Barnaby Conrad'a

2 Ocak 1953, New York

Sevgili Conrad,
Mektubun bu sabah geldi. Kısa bir yanıt yazıyorum sana. Söylemiş miydim, karımla birlikte St. Thomas'a gidiyoruz. Biz oradayken sen de gelirsen çok seviniriz. Yoldan telgraf çekerim. Benim yazgım ne balık ne de boğa. Ama şimdi bunlardan birinin ya da her ikisinin nasıl yazgım olabileceğini anlıyorum. Bende rekabetçi bir ruh yok. Kumarı da umursamıyorum. Yitirdiğin zaman acı, kazandığın zaman coşku duymazsan ne yitirmenin ne de kazanmanın anlamı olur. Boğa güreşlerini severim çünkü bence böyle bir dövüş, her insanın başına gelebilecek, kurallara bağlı, saygın bir dövüştür. Kimileyin bir büroda bile zarflara yapışıp kalarak böyle bir savaşım verebilir insan. Arenada direnebilir. Ayrıca arenadaki yenilginin yabanıl ama ezilmemiş olarak kabul edilişi var. Ben yiğitliği bütün erdemlere üstün tutarım. Kişinin önde gelen erdemidir yiğitlik. Batının tek özelliği. Kişi, kalabalığı içinde yok oldukça yiğitlik de birlikte yok olmakta.

Annie Laurie Williams'ı tanıyor musun? Boğalardan uzak durmanın seni korkuttuğunu yazdığın zaman Annie Laurie'nin bana söylediği "Bir yapıtın yazarının yazmayı daha yeni öğrenen genç bir yazar olup olmadığını çok çabuk anlarım, çünkü genç bir yazar kendi dramını doğal bir olayla ortaya koyar. Fırtına, yanardağ, kaza gibi. Yıllar geçtikçe bu dramı kişiliğinin deneyimleriyle en küçük bir çarpışmasında bile görmeyi öğrenir." İlginç değil mi? Ayrıca, bu sözlerde daha birçok sorunun yanıtı bulunabilir.

Boğa elbette ki dramatik yazgının saf bir simgesi. Ama bir bakıma özellikle yinelenen bir simge. Tıpkı Hail Mary gibi. Öte yandan satranç böyle bir simge değil. Oysa, bana göre bunlardan biri ötekinden üstün değil. Bir yandan olağanüstü "boğa güreşini sürdürüyor, diğer yandan insanların yoksullukla –kimi zaman zenginlikle– korkuyla, acıyla, aşağılamayla, tutkuyla ve sonunda büyük boğayla; ölümle savaşlarını çok iyi anlatıyorsun. Senin için bir "piedras negras"* var.

Yorgunum. İki hafta süreyle denize bakıp küçük hayvancıkları izleyeceğim. Yakında görüşmek üzere.

J. S.

İlk adından dolayı şanslısın. İkinci adını taşıyan çok ünlü bir yazar daha var.

Felicia Geffen'e

(The Academy of Arts and Letters)
Mart 1953, New York

Sayın Bayan Geffen.
Bana birkaç düğme gönderebilir misiniz? Çocuklar benimkini kurdeleye nasıl geçirilmiş olduğunu görmek için çekip kırmışlar. Bunun için üzgünüm. Ne var ki ben de bunu merak ediyordum. Böylece hem ben öğrenmiş oldum hem de çocukları azarladım. Bir anda iki zevki birden tattım.

Şu öyküyü okumuş muydunuz? Ressamın biri bir kıza âşık olur. Sürekli gitmekte olduğu kahveden ayağını keser, arkadaşlarını bırakır. Arkadaşlarından biri onu görmeye gider ve görür ki kızın üç gözü var

* Meksika'da bir şehir. (e.n.)

"Ama bu korkunç çirkin bir kız," diye bağırır adam.
"O bir Akademisyen" diye karşılık verir âşık ressam.
Kusura bakmayın.

J. S.

Nelson Valjean'a

13 Mart 1953, New York

Sevgili Val,
Mektubuna ve kitabı beğendiğine çok sevindim. Çalışırken sanki elimde bir gübre çatalıyla dolaşıyor gibiydim. Anımsadıklarım beni şaşırttı. Çok şey anımsayabildiğimi de sanmıyorum gerçekte.

Kitap için Salinas'tan bir tepki gelmedi daha. Bundan önceki deneyimlerime dayanarak gösterecekleri tepkinin olumsuz olacağını kesinlikle söyleyebilirim. Örneğin *Yukarı Mahalle*'yi yazdığım zaman Monterey Ticaret Odası bir bildiri yayınlayarak yazdıklarımın yalan olduğunu, Monterey'de kitapta anlatılana benzer bir yer ve insanlar bulunmadığını savundu. Sonra da kitapta anlatılan yer olduğunu sandıkları mahalleye otobüs seferi koydular.

Sardalye Sokağı çıktığı zamansa yalnız Monterey Ticaret Odası'ndan değil, Balık Konservecileri Derneği'nden de tepki geldi. *Sardalye Sokağı*'nda anlatılan insanları savunuyorlardı bir şövalye ruhuyla. Daha sonra yine kendi çıkarlarını sağladılar. Şimdiyse Salinaslılar, tepkilerinin ne olacağına karar vermek için, önce ülkenin başka yerlerindeki tepkileri görmeyi yeğ tutuyor. Beni onaylayacaklarını pek sanmıyorum.

Dünyada insana en üzüntü veren kitap adı bence Tom Wolfe'un kitabının adı. *You Can't Go Home Again* (Bir Daha Eve Gidemezsin). Salinaslılarla benim ilişkimizi dile getiriyor sanki. Beni ancak çamdan bir sanduka içinde kabul edebilirler.

Annemle babam için anlattıkların çok ilgimi çekti. Kimse anne ve babasından benim gördüğüm bağlılığı görmemiştir. Kasaba halkı yaptığımı çılgınlık ve beğenmezlik olarak görüyordu. Onların bu tutumu anne ve babama acı vermiş olmalı. Bir aydın olarak yaşamımı yazarlıktan kazanma olasılığının milyonda bir olduğunu biliyorlardı. At yarışları bile para kazanmak için daha elverişli bir yol. Birkaç yıl önce babamla ilgili bir olay öğrendim. Seni ilgilendirir sanıyorum. İlk kitabım çıktığı zaman bizim oradan birkaç kişiyi kitaptan almaya zorlanmış. Başaramamış. Biliyorsun o zamanlar yılın birkaç ayını Pacific Grove'da geçiriyorduk. Oraya gitmiş. Bay Holman'a dükkânında satması için birkaç kitap almasını önermiş. Kitabın adı *Altın Kupa* demiş. Bay Helman, eğer istek olursa sipariş verebileceğini, satılıp satılmayacağını bilmeden kitapları getirtip dükkânda tutma tehlikesini göze alamayacağını söylemiş. Yıllar sonra Bayan Holman her kitabımı aldı. Hem de her biri için 78 dolar ödeyerek. Oysa başta kitaplarım 2 ya da 3 sente satılıyordu. Bay Holman'ı kitap beğenisi olmadığı için suçlardı hep. Babamın kitaplarımın satılması için böyle çalışması beni çok şaşırttı. Başaramaması önemli değil. Satmaya çalıştığı için ona şükran duyuyorum.

Sizin orada durup bir grappa içmeyi çok istiyorum. Grappayı kendiniz mi yapıyorsunuz? Acaba midem grappaya dayanacak kadar güçlü mü hâlâ? Alisal'da içtiğimizi anımsıyorum. Çok belirgin bir gazyağı kokusu vardı. İçtikten sonra üç dakika içinde kibrit yakmamamız söylenmişti.

Yazdığın için teşekkürler. Senden haber aldığıma çok sevindim.

Sevgiler

John

Bay ve Bayan Elia Kazan'a

14 Eylül 1954
Hotel Ritz, Londra

Sevgili Gadg ve Molly,
Beyaz bir gece başlamakta. Birçok oyun gördüm. Kimisi çok güzel ama kötüleri bile beğendim. Benim beğenim yok. Sizinle konuşabilmeyi isterdim. İçimde büyük değişiklikler olmakta. Konuşuyor, konuşuyor, konuşuyorum da konuştuklarımın bir anlamı olup olmadığını bile bilmiyorum. Kısa yazılardan başka çalışmam yok. İyi bir şey. Uzun bir çalışmaya hazır değilim daha. Başladığım zaman yepyeni bir atılım olacak. Otuz yıllık bir yöntemi değiştirmek kolay olmayacak ama o yöntem eskimişse bunu yapmak zorundayım. O otuz yıllık iş kötü olduğu için değil. O alanı tepe tepe kullandım. Şimdi yeni bir alana gereksinimim var.

Kimi hilelerin yer almadığı bir oyun yazabilir miyim dersin? Yalnızca o öyle dedi, bu böyle dediyle.

Oradaki herkese sevgiler

John

Elia Kazan'a

24 Temmuz 1954, Paris

Sevgili Gadg,
Bu sabah Annie Laurie'den mektup aldım. Filmle ilgili *(Cennetin Doğusu)* olağanüstü güzel haberler veriyor. Çok güzel şeyler söyleniyormuş. Filmi görmek için sabırsızlanıyorum ama Amerika'ya ancak Aralık'ta dönebileceğiz. Haberler almak güzel. Yaz çabuk geçiyor. Yine yerimde duramamaya başladım. Biliyorsun bir yerde uzun kalmak beni tedirgin ediyor. Zamanı gelince bir yerden bir yere taşınıp durmayacağım elbette. *Figa-*

ro için yazdığım kısa yazılar kötü gitmiyor. Çok iyi değiller ama. Fransız insanına göre yazılıyor olduklarından bir yanları eksik. Özel bir ruhtan ve nitelikten yoksunlar. Burada duyguları incinmiş, o nedenle iki kat alıngan olmuş bir ulusla karşı karşıyayız. Ele geçirilmiş Almanya'da güvenilmez bir kutsallık var. Fırsat bulur bulmaz sizi bıçaklayabilirler. Oysa Fransa'nın gururu kırılmış, kendisiyle ilgili inançları sarsılmış. Yazılarımda yer yer acımasızca sözler ettim, kabul edilebilmeleri için de yumuşatıcı sözcükler kullandım. Bıkmaya başladım bu yazılardan. Bende gerçekleri yumuşatarak söyleme yeteneği yok. Ben yeni bir yaşam kurmaya çalışıyorum ama en son söylenecek sözü en başta söylüyorum. İyi bir diplomat değilim. Böyle bir görev bana uymuyor. Bundan sonra iyi eğleneceğe benziyoruz. Ne var ki bende memleket özlemi başladı. Waverly'yle arkadaşı kiralık bir arabayla Yunanistan'a gittiler. Çocuklarsa daha altı hafta bizimle birlikteler.

Yaz ilerlemekte. Yunanistan'a doğru uzanmayı düşünebiliriz. Siz düşünmez misiniz? Daha kesin bir planımız yok. Daha doğrusu Yunanistan yolculuğunu sizin de orada olduğunuz bir zamana denk getirmek istiyoruz.

Çok işin olduğunu biliyorum ama senden ve Molly'den haber almak isterim. Evlerimiz arasına gizli bir geçit yapmaya, ne dersin? Geçen akşam dört beş gizli geçidi olan bir şatoya gittik. Tehlikeli bir çağda yaşadığımıza inanıyoruz.

Hoşçakalın

John

Elizabeth Otis'e

17 Eylül 1954, Londra

Bir yazar, yazmaya çok genç yaşta başlarsa, sorunları –kendi yaşamıyla ilgili sorunları dışında– yalnızca yöntemle, sözcüklerle, öykü tekniğiyle, kurulacak bağlantılarla, öyküdeki kişilerle, olayların

kurgusuyla ilintilidir. Yıllar boyu süren bir çalışma ve bir dizi yanlış sonucu, bu sorunların bir bölümü çözümlendikten sonra, yazar kendi biçemini bulur. Ondan sonra öyküdeki her şey yerli yerine yerleşir ve öykü yazarının silinmez damgasını taşır. Bu noktanın erişilebilecek ideal yer olduğu sanılır. Bu noktaya ulaşabilen yazar da çok talihli sayılır. Bense teknik bakımından korku duymaya başladım. Bir öykü düşündüğüm zaman kendiliğinden, uzun bir çaba sonucu elde ettiğim tekniğe bağımlı oluverdiğini görüyorum. Bunun cezası korkunç. Uçurtmanın kuyruğu, uçurtmayı havada dengede tutmak için yapılır ama bir yandan da onun her yana doğru salınmasına ve kimi zaman da yere çakılmasına neden olur. Yazma tekniği de, bir öykünün nasıl yazılacağını da belirlediği gibi yandan da hangi öykünün yazılacağını belirlemiyor mu? Kısacası teknik ve biçem, yazarın yıkımına neden olan bir tür deli gömleğidir. Yazmak çok kolay olduğu zaman yazının iyi olmaması bunun doğruluğunu gösterir. Kolaylık dünyanın en büyük tehlikesi olabilmekte. Başka bir seçenek var mı? Varsayalım ki ben temalarımı ve yaklaşımımı değiştirdim, benim handiyse bilinçdışı durumuna gelen tekniğim, beni yine eski tutumuna doğru sürüklemeyecek mi? O zaman yeni yapıtım da eskileri gibi olmayacak mı?

Tekniğimi yıkmak, yerle bir etmek ve her şeye yeniden başlamak istiyorum. Bunu çok düşünüyorum. Sanıyorum bu sorunuma verilecek bir yanıtım var. Gelgelelim onu anlatabilecek kadar kafamda olgunlaştıramadım daha.

(imzasız)

Elizabeth Otis'e

29 Ekim 1954, Roma

Sevgili Elizabeth,
Bu gece sana bir mektup yazabileceğimi sanıyorum. Onuruma düzenlenen toplantı güzeldi. (*Büyükelçilikte*) Sıkılmadım. Konuklar

çok seçkin kişilerdi. Çok güzel bir şey oldu: Kitaplarımın kimilerini sergilemek istemişler. Kütüphanede benim kitaplarımdan yaklaşık yetmiş cilt varmış fakat hepsi de okurlardaymış. Sergilemek için kitapçılardan yeniden on iki cilt satın almışlar.

Dün akşam Bayan Luce *(Amerika'nın İtalya Büyükelçisi)* bizi önce bir kokteyle sonra da çok az kişinin davetli olduğu bir akşam yemeğine çağırdı. Güzeldi. Elaine de ben de Bayan Luce'un çok dikkate değer bir kadın olduğunu düşünüyoruz.

Dün gecenin haberlerinden biri Hemingway'in Nobel Ödülü alışıydı. Çok sevindim buna. Bu ödülü çok daha önce haketmişti.

İtalya bugünlerde uçan dairelerle dolu. Geçen gün sokakta herkes durmuş gökyüzüne bakıyordu. Binlerce kişi gökte bir şey gördüğünü söylüyordu. Yine geçenlerde bir gün futbol maçı yarıda kesildi. Altmış bin kişi üç uçan dairenin tepelerinde dolanıp durmasını seyretti. Ben hiçbir şey görmedim ama bütün İtalya coşkuyla çalkalanmakta. Her görüşmede uçan dairelere ilişkin düşüncelerim sorulmakta. Kendim de yürekten inandığım bir yanıt var. İnsanlar bir şeyler görmekte. Ortaçağda melekler görüyorlardı. Daha sonra cadılar gördüler. Şimdi de uçan daireler. Gökyüzünde ne var bilmiyorum ama bildiğim bir şey var, o da insanların, orada bir şeyler gördüğü. Her çağda görmüşlerdir.

İnanılır gibi değil. Sanki her şey durmuş. Bir şey bekliyormuşum gibi bir duygu var içimde. Tıpkı kimi pazar öğleden sonraları gibi. Bir değişiklik olacak sanki. Bunu açık seçik seziyorum. İyi bir değişiklik olacağını da biliyoruz. Gerçek bir önsezi bu. Nedenini bilmiyorum ama tenimde duyuyorum. Öteki bütün duyularımız gibi değerlidir önsezi de, belki.

Elaine son alışverişleri yapıyor *(Noel).* Senin kolun kadar uzun bir listemiz var. Her yıl bu liste biraz daha uzuyor.

Hepsi bu. Çocuklara da yazmalıyım.

Sevgiler

John

1955'ten 1957'ye

"... İşimden büyük tat aldığımı söylemeliyim."

1955 *Pipe Dream (Boş Hayal: Tatlı Perşembe*'den uyarlanan müzikal) sahnelendi. Long Island, Sag Harbor'da yazlık bir ev aldılar.

1956 Louisville'deki *Courier-Journal ve Sendikası* adına ulusal iki kongreye katıldı.

1957 *Kısa Süren Saltanat* basıldı. *Louisville Courier-Journal ve Sendikası* adına Avrupa'ya muhabir olarak gönderildi. *Malory* ve *Arthur'un Ölümü*'ne ilişkin araştırmalar yaptı.

Bay ve Bayan Elia Kazan'a

1955, New York (İstanbul'dalar)

Sevgili Molly ve Gadg,
Yazdıklarınız görev duygusunun çok ötesinde. Sakallı resmin bu sabah geldi. Pek gözalıcı, pek heybetli. Buraya dönünceye dek sakalını kesmeyeceksin değil mi? Yolculuğunuzun iyi geçtiği anlaşılıyor. Umarım hiçbir şeyin yolculuğunuzun keyfini bozmasına izin vermezsiniz. Geziniz sırasında tadınızın bozulmaması için kendi payıma düşeni yapıyorum. İki oyunu yönetmen için seni önerdim. Umarım oyunları seversin. Bu sıralar ben oyuncuları seçiyorum. Seçimimi senin de beğeneceğini sanıyorum. 18 Haziran'da *Dog Island*'ın (Köpek Adası) provasına geleceğine senin adına söz verdim. Bu arada ikinci oyuna. *Blindness Alley*'e (Çıkmaz Sokak) hazırlanırsın. Eylül'ün ilk haftasında çalışmalar başlar. Sana bunlardan başka oyunlar da bulmamı ister misin?

Büronda beğeneceğini umduğum kimi değişiklikler yaptım. Tavanı siyaha boyatarak duvarları portakal rengi, çiçekli kâğıtla kaplattım. O çirkin tahta dolapları çıkartıp yerine Çin yapısı güzel Chippendale dolaplar yerleştirdim. Bunlar bir büroyu havalı gösterir. O kıvrımlı divanın yerine iki kişilik bir yatak aldırdım. Ön yüz boyunca –Times Meydanı'na bakan– pencereler içine kırmızı sardunyalar sıraladım. Bütün çevreyi aydınlatıyorlar.

Marie *(Kazan'ın sekreteri)* döndü. Geçen hafta evlendi. Tam zamanında evlendi. Çocuğunun vaftiz babası olacağım. Kocası çok iyi bir genç. Mutlu görünüyor. Düğünde sen olmadığın için damadın solunda ben durdum. Eski güzel geleneklerin yavaş yavaş yok olduğunu görmek beni çok üzüyor.

İşte böyle ahbap. Görüyorsun yerini dolduruyoruz. Evinizin önündeki çatlak önemli değil. Molly'nin annesi kaygılandı ama kadınlar öyledir. Ona çatlakların gazeteyle nasıl doldurulacağını gösterdim. Şimdi içeri sızma olmuyor.

Her ikimiz de sevgilerimizi gönderiyoruz. Belki de bundan sonra seni yakalayamam. Sakın tahta drahmi alma.

John

Waverly Scott'a

8 Temmuz, Sag Harbor
(Elaine'in kızı nişanlanmak üzeredir)

Sevgili Way,
Bu mektup eğer sen istersen, aramızda çok güzel bir mektup olarak kalabilir. Bu mektuba istediğini yapabilir, onun için istediğini düşünebilirsin.

Tanıdığın herkes sana öğüt verecektir. Benim amacım öğüt vermek değil. Öğütlerden oldum olası kuşku duyarım. Çünkü öğüt veren kişi çoğu kez en az öğüt verebilecek kişidir. Kendi çocuğu olmayan, çocuk psikologlarıyla hiç evlenmemiş evlilik danışmanları gibi.

Evlilik, büyük ölçüde cinsellikle ilişkili olsa da, evlenmeye karar verirken çok düşünülmesi gerektiğine inanıyorum. Duygusal olarak derinden bağlandığında gerçekleri çoğu kez uykudan yeni uyanmışçasına göremezsin.

Sana kimi sorular sormak istiyorum. Bu sorulara yanıt vermeni beklemiyorum. Yalnızca sormak istiyorum. Benim karmakarışık geçmişimden kaynaklanmış sorular bunlar. Bilmiş olsaydım bile, yapmış olduklarımı belki de yine yapardım, ama yine de soracağım soruların yanıtları kimi küçük dertleri önleyebilir.

Benim söylememe gerek kalmadan da iki insanın birbirini her zaman ve her türlü koşulda sevmesinin olanaksız olduğunu sen

de biliyorsundur. Şu da en az yukarıdaki gerçek kadar gerçektir. Eğer başına geleceklerin hepsini bilsen kesinkes evlenmezsin.

Hep, evlilik yalnızca evleneceğim kızla benim aramda bir olgudur ve bu bizden başka kimseyi ilgilendirmez diye düşünmüşümdür. Gel gör ki iki kişinin evliliğine çoğu zaman herkes burnunu sokar. Sen bu işi tek başına yaptığını sanırsın, çevreyi bu işin dışında tutarsın, özgür olduğuna inanırsın. Oysa bir bakarsın arkandan tıpkı kuyruklu yıldız gibi bir kuyruk sürüklemektesin. Karşındaki kişi de öyledir. Bu kuyruklardan hiçbir zaman kopamazsın. Hiçbir yolu yoktur bunun. Sanıyorum nikâh konuşmasında "... kendinizden başkalarına aldırmadan..." denir ama kimse başkalarına aldırmadan edemez. Tevrat'ta en mutlak bağlılığın eşine –erkek ya da kadın– olduğu söylenir. Bu da olası değil. Ailelerin bir de çevreye ve geçmişlerine bağlılıkları vardır.

Sorularım basit ve ürkütücüdür. Kişisel değiller, Jim'le de hiçbir ilgileri yoktur. O nedenle eğer istersen bu mektubu ona da gösterebilirsin.

1. Seviştikten sonra da –inan dalga geçmiyorum, sevişmekten de çok hoşlanıyorum– onunla bir arada bulunmaktan hoşlanıyor musun? İdeal koşullarda en iyi zaman, seviştikten sonraki, doyuma ulaşmış ve ruhsal olarak açık olduğun zamandır. Sevişmenin kendisi savaş gibidir ama sonrası iki kişinin gerçekten birlikte, tek kişiymiş gibi olabildiği tek zamandır. O zaman kaynaşırlar, bedenleriyle birlikle ruhlarıyla da tek bir kişi olurlar. Ne yazık ki bu her zaman olası değildir ama başarılı bir sevişmenin ölçütüdür. Böyle oluyorsa ilerisi için iyimserlikle umut beslenebilir.

2. Bir insandan büyük şeyler bekleyebilirsin. Oysa seni çılgına çevirecek olanlar ufak tefek olaylardır. Carol tırnaklarını yerdi. Bunun beni tedirgin ettiğini öğrenince daha da çok yemeye başladı. Kabalığından yapıyor değildi, kendini alamıyordu. Öyle sanıyorum ki bilinçaltında beni cezalandırmak isteği yatıyordu. Ondan yapıyordu. Kokular da ilginçtir. Elaine'in teni taze otlar gibi kokar. Güzel bir koku. Bir kız tanımıştım. Teni eski bir evin altındaki toprak gibi kokuyordu. Umursamayabileceğimi sanı-

yordum ya da alışacağımı. Oysa gerçek şu ki hiçbir şeyi umursamazlık edemiyorsun. Küçük şeyler yok olmuyor. Tersine gözünde büyüyor. Sendeki küçük kusurlar da karşındaki insanın gözüne batıyor. Örneğin senin buz yemen beni tedirgin ediyor. Eğer seninle evlenseydim bu tedirginliğim gün geçtikçe artardı. Ve başka bir şeye öfke duyduğum zaman sanki buz yemene kızıyormuşum gibi davranabilirdim. Ne demek istediğimi anlıyor musun?

3. Bu sorum da aileleri ilgilendirir. Ailelerden uzak durabileceğini sanırsın ama duramazsın. Onlar da kuyrukluyıldızın kuyruğunun parçaları. Jim'in ailesinden, zaman zaman onlarla birlikte olabilecek kadar hoşlanıyor musun? Onlar seni seviyorlar mı, yoksa değiştirmek isterler mi? Jim seninle evlendiği zaman ailesinden, senin onunla evlendiğin zaman ailenden kopabileceğinden daha çok kopmayacaktır. Bir anne bilinçli de olsa, bilinçsiz de olsa evlilik için her zaman bir tehlikedir.

4. Bu züppece bir soru ama olsun. Herkes biraz züppedir. Belli bir noktaya kadar. Jim'in toplum içindeki yerini onaylıyor musun? Jim'in ailesinin toplum içindeki yerini ve kültür düzeyini onaylıyor musun? Kendini denemenin bir yolu şudur: Dünyada onları tanıştırmaktan kaçınacağın kimse ya da kimseler var mı? Örneğin Bayan Roosevelt? Laurence Olivier? Prenses Margaret? Munna? *(Waverly'nin büyükannesi, Zachary Scott'un annesi)* Bayan Bacon? *(bir öğretmen)* Adlei Stevenson?

Jim de senin toplumsal yerini onaylıyor mu? Ailesi seni onaylıyor mu? Unutma, senin yakın geçmişteki kökenin, oyuncular, çingeneler ve başıboş dolaşanlardan oluşuyor. Örneğin bir aktör olan Zack'tan ya da yazar olan benden utanç duyabilirler mi? Çünkü ne oyunculuk ne de yazarlık olağan işlerden sayılmaz.

5. Bu soru aile dışında. Eğer bir hastalık ya da kaza sonucu Jim cinsel gücünü yitirse onu yine çekici bulur, kıskanır mısın? Geçmişindeki ilişkilerini duysan içerler misin? Senin geçmişteki ilişkilerine içerler mi? Eğer sen cinsel gücünü yitirsen o seni çekici bulur mu?

6. Jim para kazanmak zorunda. Bu zorunluk onun yaşamında bir bakıma geniş bir yer kaplar. Bu zorunluğu o kendisine göre ve kendi yetenekleri çerçevesinde yerine getirmeye çalışacaktır. Büyük ölçüde onun kazancıyla yaşayacağınıza göre bu seni de ilgilendirir. Onun kazancıyla yetinip ona yardımcı olabilecek misin? İleride Jim'in kazancı yetmezse sen de bir iş bulup çalışmayı göze alabilecek misin? Jim buna anlayış gösterir mi? Kimileyin insanlar, başka insanları kıskanmaktan çok, onların ilgi alanlarını kıskanabilirler ve bu tür bir kıskançlık çok yıkıcı olabilir.

Umarım bu mektubu nişanlanmana karşıymışım gibi yorumlamazsın. Bence bu evliliğin başka evlilikler kadar şansı var. Belki de çoğundan daha şanslı durumda. Jim bir "adam" ve "adam" olmak büyük bir şey. Evlilikte çok gerekli bir erdem.

Düğün için bir isteğim var. Sizinle hiç ilgili değil. Bencilce bir istek. Benim de düğüne katılabilmem için Noel'e kadar beklemenizi ya da Noel'den az sonra evlenmenizi isterdim. Bizim müzikal işi var. Kesin bulunmam gerekiyor. Elaine de doğal olarak yanımda bulunmak isteyecektir. Erken olursa bizim düğüne katılımımız çok sınırlı olacaktır.

Bu mektuba yanıt vermek zorunda değilsin.

Sevgiler

John

Bu nişan gerçekleşmedi.

Richard Rodgers'a

27 Eylül 1955, New York
(Memorial Hastanesi'nde)

Sevgili Dick,

Oscar'la Jerry White *(Rodgers ve Hamerstein'ın yapım müdürü. Tatlı Perşembe müzikalini çalışmaktaydılar o sıralar)* seninle ilgili iyi haberler getirdiler. Perde arkasında kötülüğün sürüp gitti-

ğini söylediler. Her zaman böyle olur. Senin için zamanın daha çabuk akıp gitmesini sağlayacak bir şey yapabilmeyi isterdim.

Güzel karınla ve filiz gibi kızınla konuştuk. Onların sesindeki sevinç, bütün iyi haberlerden daha iyi bir haber.

Pipe'da *(müzikalde)* senin yerini alan Elaine'in çok iyi bir iş çıkardığını bilmek seni sevindirir sanırım. Kimi şarkıların yerlerini değiştirdi, kimilerinin de sözlerini yeniden yazdı. Bu değişiklikleri senin de uygun bulacağına kesinlikle inanıyorum. Üç erkek oyuncuyu gönderip yerine kendi arkadaşlarını aldı. İyi ve göz dolduran çocuklar. Çabuk öğreneceklerdir. Elaine oyunun sonunu da değiştirdi. Günbatımında bir denizaltı çıkacak, "Atomlara hayır. Çocuklarım, atomlara hayır," şarkısını söyleyecekler. Sen iyi dinlen. Burada yapılması gereken her şey yapılmakta.

Dün Helen Traubel *(müzikalin baş aktrisi)* ile yemek yedim. Sen de biliyorsun ya, çok iyi bir kadın. Genelevle ilgili daha geniş bilgi istedi. Oscar'a sordum. O da bilmesinin daha iyi olacağını söyledi. Kimi eski anıları tarayıp, eski olayları, sesleri, giysileri, anekdotları, duruşları, davranış biçimlerini anımsayıp derledim. Salinas'taki genelevleri anlatan, herkesin tanıdığı ve sevdiği kimi öyküleri anımsadım. Örneğin Fartin Jenny diye bilinen bir kadın var. Onu tanıdığım zaman epey yaşlıydı. Sol gözünün üstünde siyah, kocaman bir bez parçası vardı. Siyah puro, eterle karışık viski içerdi. Her gece geç saatte, ölmüş olan kocası Jerry için ağıt yakar ağlardı bu yaşlı kadın. Gözyaşları arasında tek gözünü yatak odalarının kapılarından ayırmazdı. Kızların kimileri yalan söylüyordu çünkü. Fartin Jenny gençken, Salinas'ın güney kıyılarındaki bir genelevde ahçılık yaparmış. Jerry de güzel yüzlü, sevimli, bir trende ateşçilik yapan genç bir adammış. Trenin evin önünden her geçişinde Jenny'nin kedisi üstüne bir parça kömür atarmış. Jenny bunu bir sevgi gösterisi olarak kabul etmiş. Bakışmaya başlamışlar. Sonra da evlenmişler. Jerry makinist olunca Fartin Jenny para biriktirip bir ev almış ve böylece adı öykülere karışmış.

Evlilik yalnızca börekle fasulyeden oluşmaz elbette. Sık sık kavga ediyorlardı. Kavgaları çoğu kez kanlı oluyordu. Ama bu evlilik yirmi beş yıl sürdü. Jerry bir kavga sırasında beyzbol sopasıyla yaralandı. Bu yara Jerry'yi ölüme götürdü. Fartin Jenny, Jerry'siz kalmıştı böylece. Yaşam Jenny için anlamını yitirmişti. Jerry'nin anısına bir şeyler yapmak istedi. Onun hep denize gitmek istediğini anımsadı. Jerry bir gün "bu kancık dünyada kalmaktansa okyanusun dibinde olmayı yeğlediğini" söylemişti.

Jenny, Jerry'nin yakılmasına, küllerinin de denize atılmasına karar verdi. Külleri bir teneke kutuya doldurup Monterey'e gitti. Bir gırgır teknesi kiraladı Fartin Jenny'yle birlikte Monterey'in ve Salinas'ın kırmızı ışıklı sokaklarının seçkin ve güzel yosmaları ile Jerry'nin demiryollarından arkadaşları, denize açıldılar. Jenny birkaç adım öne çıkarak teneke kutudan bir avuç "Jerry" aldı ve bağırdı. "Jerry, seni sulara gönderiyorum." Külleri savurdu. Fakat rüzgâr külleri ters yöne doğru uçurdu. Hepsi de Jenny'nin yüzüne yapıştı. Jenny yere çömeldi ve o ünlü sesiyle bağırdı: "Seni kara yürekli orospu çocuğu seni. Son sözü hep sen söylemek isterdin. Bunu baştan kestirebilmeliydim." Bu öyküde bir yerlerde bir "kıssadan hisse" gizli.

Seni seviyoruz

John

Pipe Dream (Boş Emel), New Haven'da gösterime girdi. Ne var ki başlangıçtaki coşku azalmaya başlamıştı. Steinbeck epey zaman kendini tuttuktan sonra yapımcılara –müzikalin bestecileri ve senaristleri onlardı– kimi önerilerde bulundu. Boston'daki açılış da düşkırıklığıyla sonuçlanınca şöyle yazdı:

Oscar Hammerstein II'ye

Ekim 1955, Boston

Sevgili Oscar,
New Haven'daki açılıştan sonra senin için bir rapor hazırladım. Ne var ki zaman uygun değildi. Oyunun açılışından dolayı çok işin vardı. Değişiklikler yapılacaksa, çalışmalar sırasında yapılmalıydı.

Pipe Dream'de çok güzel şeyler var. Onların üstünde durmamamın nedeni onları senin de görmüş olmandı. Bu mektubu bir eleştiri ya da övgü olarak değil bir iş mektubu olarak kabul etmeni istiyorum. Şu sıralar duyguları çarpıtmanın ya da sözcükleri gevelemenin sırası değil. İyi bir amaçla söylenen övgü sözleri birçok yapıtı kötü bir sona götürmüştür. Bu yapıtlardan birisi senin de anımsayacağın gibi benim yapıtımdı. *(Alev)* Oyun bittikten sonra pek çok iyi niyetli kişi bana gelip, neler yapılması gerektiğini, oyun üstünde benim de çalışmam gerektiğini anlattı. Onların seslerine kulak vermeliyiz. Seni çok iyi tanıyorlar. O nedenle belki seni görünce konuşmalarını kesiyorlardır. Ama beni tanımıyorlar. Ben yanlarından geçerken susmuyorlar.

Norton *(Boston'daki eleştirmen Elliot Norton)* hoşnutsuzluğunu belirtmek için "basmakalıp" sözcüğünü kullanmış. Başka kimseler de hoşnutsuzluklarını "tatlılık", "güçten yoksunluk", "kesinlikten yoksunluk" gibi sözlerle dile getirmişler. Beklediklerini bulamamış insanların söyledikleri sözler bunlar. Şimdi sahnede görülen modası geçmiş bir aşk öyküsü. Senin, Dick'in ve benim yaptığım bir müzikalden insanlar daha çok şey bekliyorlar. *Oklahoma* geleneksel müzikal güldürünün kurallarını zorlamıştı. Senin belirli bir yerin var. İnsanlar *Oklahoma*'yı sevmişlerdi. Seni de sevdiler. Şimdi senden yanalar. *Pasifik Şarkısı* büyük bir atılım yaptı. İnsanlar şimdi senden daha büyük bir atılım bekliyorlar. Oscar, zaman geçiyor. Olduğunuz yerde duramazsınız. Rodgers ve Hammerstein olmanın bir bedeli var. Bunu ödemek zorundasınız.

Bu oyunda değişik tiplerin yanı sıra bir de trajik yan var. Üstün zekâlı, geçmişi çok iyi, çok bilgili bir adamın, cahil, huysuz, orospuluğu da beceremeyen küçük bir orospuyla evlenmek zorunda kalışı. Birlikteliklerinin büyük ölçüde mutsuzlukla geçeceğini bilmesine karşın, o kızı almak zorunda. Ne var ki her ikisi de kendileri için en büyük acının ayrılmak olduğunu bilmekteler.

Bu mektupta sözünü ettiğim yerlerin değiştirilmesini öneririm. Bu noktaların çok önemli olduklarına inanıyorum, yoksa sözünü bile etmezdim. Bunları lütfen düşünür müsün? Dahası oyunla çok yakından ilişkisi olmayan kişilere, örneğin Josh *(Joshua Logan)* ya da Lillian Hellman'a veya Norton'a, tiyatroyu bilen, güven duyduğun herhangi bir kimseye danışabilirsin. Bunu yapacağını umarım. Bence tehlikedeyiz, başarısızlıktan dolayı değil; bence başarısızlıktan daha kötü olan yarım, belli belirsiz bir başarıdan dolayı. Kısacası "sıradan olmak" gibi ciddi bir tehlikeyle karşı karşıyayız.

Şimdi tepelere doğru koşmalı mıyım?

Sevgiler

John

Mektuba ek olarak yapılmasını önerdiği değişiklikleri satır satır, sahne sahne yazarak gönderdi.

Elia Kazan'a

3 Aralık 1955, New York

Sevgili Gadg,

Tanrı'ya şükürler olsun bitti. Öldürülmedik ama çok hırpalandık. Şimdiye dek böylesine soğuk bir izleyici topluluğu görmemiştim. Bizi yargıladılar, yenilen biz olduk. Oyuna ilişkin eleştiriler benim altı hafta boyunca üstünde durduğum şeylerdi. R. ile H. oyunu öylece yürütebileceklerini sandı. Ve biliyor musun, sanat yaşamlarında ilk kez bir oyunda kimi değişiklikler yapa-

caklar. Haftalarca önce yapılması gereken değişiklikleri yazıp göndermiştim. Önerilerimi göz önüne alırlar mı yoksa gözardı mı ederler bilemem.

Sorun şurada ki R. de H. de yazdıklarımdan çok etkilenmiş görünüyorlar ama öyküden iyi bir müzikal yapmayı beceremiyorlar. Birçok dergi, kitaptan çok ayrı düştüklerini yazdı.

Biletler daha satılmakta. Bugüne dek kimse biletini geri vermedi. Bunu da anlayamıyorum ama gerçek. Sanırım bu, daha bir süre böyle gider. Bir de şu var: Şu sırada oynamakta olan müzikallerin en iyisi bu. Müzikal yalnızca. R. ve H'den beklenilen düzeyde değil. New Haven'deyken bunu onlara yazmıştım. Dahası onlara benim beşinci sınıftaki arkadaşım Pickels Moffet'i bile anlattım. Pickels çok iyi ama kaba saba, bilgisiz bir çocuktu. En iyi arkadaşımdı. Öğretmen dört dizelik bir şiir yazmamızı istemişti. Pickels, kısacık da olsa şiiri yazamayacağı için büyük bir kaygıya kapıldı. Bir şiir yerine iki şiir yazarak birini ona verdim. Pickels A aldı, bense B aldım o ödevden. Bu beni çok öfkelendirdi. Her iki şiir de eş nitelikteydi çünkü. Biri ötekinden daha iyi değildi. Öğretmene gidip bana B vermesinin nedenini sordum. Öğretmenin yanıtını sözcüğü sözcüğüne anımsıyorum. "Pickels'ın yaptığı kendisi için dikkate değerdi, oysa senin yaptığın, senden beklenecek oranda iyi değildi."

Pazartesi günü üç günlüğüne köye gidiyoruz. Oyunun kötü havasından uzaklaşmalıyım. Yalnız kalsam da olur. Kendime uygun bir çalışma yapabilirim. Tiyatroda çok değişik kişilikler ve "ben"ler var. Gerçekten çok yorgunum. Ya o düşkırıklığına uğramış acınası oyuncular!.. Onlar adına üzülüyorum. Biz bir şey yapmadıkça onlar çalışamıyorlar. Bence dünyanın en kötü uğraşlarından biri. Gerekirse elime bir çivi alır, kireçtaşı üzerine yazılar yazar, oyalanırım. Oysa oyuncuların böyle bir olanakları bile yok.

Bugün öğleden sonra çocuklarla alışverişe çıkacağız. Savaş kalıntıları satan bir dükkâna gideceğiz. Çadırla uyku tulumu almak istiyorlar. Bu dürtüyü çok iyi anlıyorum. Kaçıp saklanmak istiyorlar. Uyku tulumuyla çadır bu dürtünün simgeleri.

Bugün öğleden sonra köye gidiyoruz. İyisi mi bu mektubu burada bitireyim. Filminin iyi gitmesini dilerim.

Herkese sevgiler

John

Peter Benchly, Steinbeck'in arkadaşı Nathaniel Benchly'nin oğludur. Exeler'den yazıp okul gazetesi için yardım istemiştir. Steinbeck'in yanıtı şu:

"İşte sana birkaç satır. Beğenirseniz basabilirsiniz. Başlangıçta çoğu zaman bir dolu şey yazarım. Temize çekerken gereksiz gördüklerimi ayıklarım."

Peter Benchly'e

1956, Sag Harbor

Bir öykü yazarı, bildiklerinin ve hissettiklerinin en iyilerini yazma zorunluğu duyar. Sözün yazılı olmasından dolayı kazandığı kesinlik, içtenliksizliği ya da aptallığı bağışlanmaz duruma sokar, onları cezalandırır. Yazar sözcüklere korkuyla karışık bir saygı duyar. Sözcükler de acımasız ya da anlayışlı olabilir. Gözünüzün önünde anlamlarını değiştirebilir. Buzdolabındaki tereyağ gibi değişik tatlarla kokuları kapıverirler. Elbette ki bir süre için başarılı gibi görünen kimi içtenliksiz yazarlar vardır. Ne var ki bu uzun sürmez. Kesinlikle uzun sürmez.

Yazar tıpkı uzaklardaki bir yıldızın işaretler göndermesi gibi, yalnızlığından kurtulup başkalarıyla iletişim kurmaya çalışır. Yazar anlatmaz. Anlam, gözlem ve duyguları arasında bağ kurmaya çalışır. Bizler yapayalnız hayvanlarız. Yaşadığımız sürede daha da yalnız olmaya çalışırız. En eski yöntemlerimizden biri de karşımızdakinin bize katılmasını, bizim gibi duymasını isteyerek öyküler anlatmaktır. Şöyle demesini bekleriz: "Ah, evet, gerçekten öyle. Bana da öyle gibi geliyor. Sandığın kadar yalnız değilsin."

Açık olmak çok zor. Ancak bir deli isteyerek bulanıklığı seçer.

Elbette ki yazar, yaşamı yeniden düzenler, süreçleri kısaltır. Olayları belirginleştirir; başlangıçları, ortaları, sonları yerli yerine yerleştirir. Bu da görecedir. Çünkü hiçbir şeyin gerçek başlangıcı ya da sonu yoktur. Bir oyunun bölümleri vardır yalnızca. Bir gün içinde sabah, öğlen, gece ya da bir insanın doğuşu, gelişmesi, ölümü – perdenin açılması, sonra kapanması gibi. Ama öykü süregitmekte. Olaylar dizisi sona ermiş değil.

Yazmayı bırakmak yazar için üzücüdür. Tıpkı küçük bir ölüm gibidir. En son sözcüğü yazdıktan sonra kendisi için her şey biter. Ama gerçekte bitmiş değildir. Öykü yazarı arkada bırakarak sürüp gider. Çünkü gerçekte hiçbir öykü bitmez.

(İmzasız)

Pascal Covici Jr.'a

13 Nisan 1956, Cuma, New York

Sevgili Pascal,
Bu sabah Washington'a gidiyoruz. Savaştan beri oraya ilk gidişim. Umarım molozları temizlemişlerdir.

Mektubunu dün aldım. Mektubumda sana söylemek istediklerim, tam senin anladıkların. Tıpkı mektubundaki gibi açık seçik yaz anlatmak istediklerini. Yalın ve açık seçik. Amacını belirle ve öfkeyle belirt. Yapılması gereken kimi şeyler var ki romancı yapamaz. Ben de yapamam ya da yapmamalıyım. Bunlardan biri çağdaşlarının, örneğin Faulkner'le Hemingway'in ölümsüzlüklerine karşın yaptıkları şey. Sanki savaşıyorlarmış ya da bir mezar taşı üstüne yazıyorlarmış gibi bir havaları var.

Benim yazamayacağım ama senin yazabileceğin bir konu daha var: Nobel Ödülü. Nobel Ödülü'nü almaktan ödüm kopar. Bana öyle geliyor ki bu ödülü alanlar, ödülden sonra ortaya iyi ya da yürekli bir iş koyamamışlardır. Ödül onları sanki emekliye

ayırıyormuş gibidir. Bilmiyorum, o yazarların artık nasıl olsa işinin bittiğinden midir yoksa, ödül düzeyinde yazmak istediklerinden midir? Yoksa acaba amaçlarını mı yitirmişlerdir? Bu duyguların üstesinden gelmek çok zor olmalı. Çoğu da bunu başaramamakta. Belki ödül onları saygın biri kılmakta. Oysa yazar saygın olmaya özenmemeli, saygın olmak yazarın umurunda olmamalı. Her neyse, bu konuda kısa ve ilginç bir deneme yazılabilir. Ödülle ilgili bu gerçekler, başka yollarla onurlandırmalar sonucu da ortaya çıkar. Bir yazar ne çok onurlandırılırsa yazdıkları o ölçüde daha az iyi olmakta. Üniversitelerin koyduğu L.L.D.'leri böyle bir korkuyla kabul etmedim. Yine bu nedenle üye seçilmiş olmama karşın Akademi'ye hiç yaklaşmadım bile. Pulitzer Ödülü'nün de parasını geri vermemin nedeni bu olsa gerek. Bunlardan güzel bir yazı çıkarabileceğini sanıyorum.

Genellikle, basılsın diye bir şey yazmaya kalkarsan –sen değil, herhangi biri demek istiyorum elbette– tıpkı fotoğraf çektirirkenki gibi kasılırsın. Bunun üstesinden gelmenin en iyi yolu, yazdıklarını, tıpkı mektup yazar gibi birine yazmaktır. Ben öyle yapıyorum. Bu, yüzü belirsiz bir kalabalığa bir şey anlatma korkusunu yok ettiği gibi insanı adeta kendinden kurtararak özgürleştirir.

Yapabileceğin bir başka şey de kimi eleştirilerin eleştirilerini yazmak. Benim eleştirilere karşı yazdığım birkaç yazı kapış okunmuştur. Bir romancının kendisi için yapılan eleştirilere karşı çıkması çok hoş kaçmıyor. Bunu senin yapman daha geçerli.

Çok işim olmasına karşın sana bu mektubu yazmayı çok istedim. Çünkü seninki çok güzel bir mektuptu.

Hepinize sevgiler

Jn.

James Pope, bir ara Emory Üniversitesi'nin mezuniyet töreni için bir konuşma hazırlaması gerektiğini söylemişti. Steinbeck, bir akşam Sag Harbor'daki evinde yalnız otururken birden Pope'a mektup yazıp bir de Mezuniyet Konuşması gönderdi.

James S. Pope'a

16 Mayıs 1956, Sag Harbor

Sevgili Jim, Bizim Lillymaid (*Elaine*) birkaç günlüğüne kızına gitti. Fakat kızı, bir an önce kendi kendine yaşamayı öğrenirse çok iyi olur. Yoksa bu evliliğin, sonsuza dek böyle süremeyeceğini anlaması gerekir. (*Waverly Scott o sırada Francis M. Skinner'le evlenmeye hazırlanmaktadır.*) Ayrıca her şeyi hazır beklemek gibi bir huyu vardır. Bir bebek sanki! Bu "hatun"u severim de. Ama bu "yaşlı fare" yalnız kalınca yirmi beş sayfa yazdı bugün. Yağmur yağıyordu, sokağa da çıkamazdı hani.

Alicia'dan bugün bir mektup aldım. (*Alicia Patterson, Harry Guggenheim'ın eşi,* Newsday*'in sahibi.)* Mektupla birlikte Bill Faulkner'la yapılmış bir röportaj göndermiş. Midem altüst oldu okuyunca. Bu eski kalem adamlarının ne zaman kendilerini kastederek "sanatçı"dan söz ettiklerini duysam yazmayı bırakasım gelir. Bu tür bir konuşmaya mı Nobel Ödülü, diye düşünürüm. Eğer böyleyse bu ödülle onurlandırılmadığım için Tanrı'ya şükürler olsun. Bu adamlar gerçekten de kendilerini yitirip insanlardan soyutluyorlar. Bir daha insanlarla ilişki kuramıyorlar sanki. Bill yalnız Homeros'la Cervantes'i okuduğunu, çağdaşlarını hiç okumadığını söylüyor. Sonra da benim sekiz ay önce *Saturday Review*'da çıkmış bir yazımdan alıntı yapıyor. Kendisi Homeros'tan iyi. Homeros'un okuması yazması yoktu. Gözleri kördü ve de alçağın tekiydi. Cervantes ise beş parasız, züğürdün teki. Bill kendisinin beş parasız kalmasına kesinkes fırsat vermez. Hollywood'a gidip Egyptian'ı Mısırlı yapmak varken!..

"SANATÇI" – kıçımın kenarı! Elbette Faulkner iyi bir yazardır ama kendini böyle lanet olası bir geveze durumuna sokuyor. Neyse "sanatçılık" benim terbiyesizliğimden kurtuldu hiç değilse. Elaine de bu sözü kullanmamı onaylamazdı. Bu da Elaine'in bir daha beni yalnız bırakmasına engel olur.

Saat gecenin kaçı oldu ama uykum yok. Senin için bir mezuniyet konuşması hazırlayabilirim. Hay Allah, eğer kendim için böyle bir konuşma hazırlamak zorunda kalsaydım kendi kafamı kesebilirdim de böyle bir yazı yazamazdım.

Seni en ön sırada akademik bir havayla otururken görüyor gibiyim. Hava oldukça sıcak. Cübbenin altında terliyorsun. Arkadaki püskülün üstüne oturmuşsun. Onu çekip cebine sokuyorsun. Bu kez de cübbenin cebindeki bir yere sıkışıyor. Onu sıkıştığı yerden kurtarmaya çalışırken anahtarların ve cebindeki bozukluklar dışarı çıkıyor. Kepin püskülünü gözünün önünde dolaşıp durmakta olan bir sineğe benzetiyorsun. Her gözünün önüne düşüşünde ona vurmak istiyorsun. Naylon çamaşır giydiğin için hayıflanıyor, bir yandan da kaşınıyorsun.

Sonra Başkan'ın sözlerini duyuyorsun.

"Şimdi sayın konuğumuz William D. Pope'u size tanıtmakla onur duyarım. Bay Pope size bir konuşma yapacaklar."

Kalkarken, sıkışmış naylon donu poponun arasından kurtarmak için, sert olan iskemleye epeyce sürtünerek kalkıyorsun ama boşuna. Yapışmış bir kez. Kendi kendine "Kahrolasıca" diyorsun. Bütün o giydiklerinin altından cebine ulaşıp notlarını çıkarmaya çalışıyorsun. Ve şunu ayırt ediyorsun ki, notlarını çıkarabilmek için cübbenin eteklerini başına kadar çekmen gerek. Ne yapıyorsun? Sahnenin önüne doğru yürüyüp şimdi yazacaklarımı okuyorsun.

Mezuniyet Konuşması

Başkan Onassis, diye başlıyorsun. Sayın Yönetim Kurulu üyeleri. Sayın Öğretim Üyeleri. O kimseler ki, sevgileri ve ilgileri olmasaydı bizler bugün yaşayamazdık. (Gülüşmeler) Sayın Baylar ve Bayanlar, (Şimdi derin bir soluk almaktasın çünkü kendini konuşmanın coşkusuna kaptırmış olacağın için bu belki en son derin soluk olacak. Banyoya gitmek zorunda değilsin, sana öyle geliyordur.)

Sanırım, şimdi size, "yaşama atılıyorsunuz" diye başlayan konuşmalardan birini yapacağımı düşünüyorsunuz. (Gülüşmeler,

dinleyin, dinleyin sesleri.) Tümüyle haklısınız. Yaşama atılıyorsunuz. Korkulu, sinirli, karmakarışık bir dünya. Orada size yardım edecek kimse yok, çünkü oradaki herkes sizden daha kötü durumda. Çünkü onlar daha uzun süreden beri oradalar ve çoğu bıkıp pes etmiş durumda.

Evet genç arkadaşlarım, parlak ve akıllı yüzlerinizle bir cangıla giriyorsunuz. Oradaki bütün hayvanlar deli. Arada bir de olsa sağlıklı bir yardım görmeden, "eksik olma durumundan" her türlü yasanın yürürlükten kalktığı bir duruma göçeceksiniz. Bu yeni gireceğiniz yeri düzeltmek için gücünüz yok. Enerji isteyen bir iş bu. Oysa günümüzde insan enerjisi korku uğruna kullanılmakta. Korkmak için de enerji gerek. Arta kalan enerji de düşünceden kaçmak amacıyla, nefret ve kinle dolmak, tavşan yuvaları gibi delikler bulup saklanmak için harcanmakta. Büyük bir kin, yoksulluk ve vergiler... Gençler plan yapmaktan nefret ederler. Demokratlar Cumhuriyetçilerden ve herkes de Ruslardan nefret eder. Çocuklar anne babalarını vurmakta, anne babalar da yaptıkları işten yakalarını kurtarabileceklerine akılları keserse, çocuklarını boğabilmekte. Kimse bir gün sonrası için plan yapamıyor çünkü yarına güven diye bir duygu kalmamış. Savaş yalnız kaçınılmaz değil, bir de tümden yok edici olarak kabul ediliyor. O nedenle savaş geniş ölçüde düşünülmekte, savaş için planlar yapılmakta ve bizi yok edeceğini baştan kabul ettiğimiz silahları yapmak için insanların kazandıkları paralar, vatandaş soyulurcasına alınmakta. Generallerle sekreterler, hepimizin sonu anlamına geleceğini çok iyi bildiği bir savaşta, "onların hangi silahları" kullanacağını, "bizim hangi silahları kullanacağımızı" tartışıyorlar.

Bu arada barajlar, okullar, tali yollar, konutlar ve trafikte allak bullak olmuş sokakların yapımı için para yok. İşte böyle bir yaşama atılıyorsunuz. Yaşama mı atılıyorsunuz? Ama yıllardır bu yaşamın içinde değil misiniz? Düşünmemek için kıçınızı yırttınız. Kimimiz siyahilerden nefret ederiz, kimimiz de siyahilerden nefret edenlerden. İkisi de bir kapıya çıkar. Çünkü

nefret bizi düşünmekten alıkoyar. Para biriktirmek! Vaktinizin tümünü vergilerden kurtulmanın yolunu aramaya harcayın. Düşünemeyeceğiniz denli korkunç olabilecek bir savaşta kullanılmak üzere silah yapmak için toplanacak vergilerden. 60 milyon dolar...

Şimdi biraz düşünelim. Savaşı ve savaş dedikodularını, düşünmekten kaçınmak için kullanıyoruz. Eğer çok çalışırsanız, talihiniz de iyi giderse, vergilerinizi de düzenli olarak öderseniz elli yaşınıza geldiğinizde kalbiniz de elverirse, beli bükülmeye başlayan eşinizle birlikte, yorgun ve bunalmış vaziyette, Avrupa'ya ikinci sınıf bir yolculuk yapar, korku tanımayan ölmüş insanların bıraktıkları yapıları görebilirsiniz. Ama göremeyeceksiniz, çünkü şişmiş prostatınız yüzünden bir an önce evinize dönmek isteyeceksiniz. Coşkuyla bekleyebileceğiniz tek şey bir kalp krizi olacaktır. Atina'da Akropol'e çıkıp da Partenon'u göremediğiniz gün, ülkenizde iki cinayet işlenmiş, tanımadığınız bir karı koca boşanmıştır. Belki bu insanları hiç tanımayacaksınız ama yine de bu olayları kaçırdığınız için üzüntü duyacaksınız.

İşte sevgili gençler, sizi bekleyen yaşam bu. Kanserden kurtulmayı başarabilirseniz uçak ya da araba kazalarıyla burun buruna geleceksiniz.. Yaşamlarınız! Aşk? Sarhoşken gerçekleşen sinirli bir boşalma. Romantizm? Havuç Kraliçesi mezbahaya giderken yanında bulunan kimse diye gazetelere geçme isteği. Eğlence? Bir kongredeki elektrik lambaları. Sanat? Ayın Kitabı listesinde yer almak için duyulan çok derin ve gizli istek. Spor? Bir televizyon programı ve bir şişe bira. İstek? Her yıl yeni bir araba. İş? Bir şirkette dizi dizi buyrukların verildiği bir yer. Din? İnanmadığınız oruçla aranızda sözlü bir anlaşma ama üstlerinizin gittiği kilisede insanlara gösteriş. Çocuklar? Belki bir psikiyatrist onları evde ceza almaktan kurtarabilir.

Sizi sıkıyor muyum? Sinirli Orospu Çocukları? Sizi. Bay Müdür Booker T. Talmadge? Kızarmış etinizi yemek için sabırsızlanıyor musunuz? Yönetim Kurulu üyeleri? Ayakyoluna gitmek

istiyorsunuz değil mi? Ya siz profesörler? Öğretim Üyeleri Kulübü için bilimsel bir dalavere çorbası hazırlıyorsunuz değil mi?

Umutsuzca, şimdi de bize fen dersi verecek diye düşünüyorsunuzdur. İnsan kaç bin yıl önce ateş yaktı, ateş onu yaktığı zaman, adam ateşi yakaladı, ormanı yaktı, barınağına getirdi, barınağı yandı, ateşi bu kez bir kemik yığını üstüne fırlattı, böylece yiyeceklerini pişirmeyi öğrendi, sonra şenlik ateşinin altında parlayan bir metal parçası gördü, bir süre onu takı olarak, sonra da keski olarak kullandı. Ateşe alışabilmesi için yüzlerce, binlerce yıl geçmesi gerekti. Ateş kavramı onu öylesine korkuttu ki ateşi düşünmekten bile kaçındı. Ona tanrı ya da tanrının zenginliği dedi.

İnsanoğlu gitgide, yüzlerce, binlerce yıl sonra gönülsüzce de olsa ateşi düşünerek kimi kurallar ve yasalar geliştirdi. Sonunda onu sevebildi. Onu ocağının efendisi, varoluşunun merkezi, kolaylığın ve güvenliğin simgesi olarak görmeye başladı. Pek çok insan önce ısındı, sonra yandı, sonra da onu eli ayağı gibi kendisine çok yararlı bir organı olarak kabul etti. Birçok işi ateşle yapabildiğini gördü. İşte bu ilerlemenin başlangıcı değil sonu oldu. Günümüzde bir ormanın yanmakta olduğunu görüp, dünyanın bir yıkıma doğru gittiğini düşünerek kaygılanan pek çok insan vardır.

Sorununuzun ne olduğunu biliyor musunuz? Sorununuz Siyahiler, Demokratlar ya da Ruslar değil. Kuantum Kuramı şimdiye dek edindiğimiz bilgileri altüst etti. O nedenle o konuyu düşünmekten kaçınıyorsunuz. Genişleyen evren sizin tek merkezli Samanyolu'nuzu yerinden oynattı. Sonra da parçalanabildi atom, beyni ateşten olan dünyamızın geleceğini pamuk ipliğine bağladı. İlk kez sınırsız bir gücünüz ve sınırsız bir geleceğiniz var. Büyüyle simyanın da büyük dramı. Hoşnut musunuz? Sorunlarınızı çözümlemesi için bir psikanaliste gidiyorsunuz süklüm püklüm. Karşınızda uzanan dünyanın yeni durumunun ayırdında değilsiniz.

Dünyanızı görüp kendi kendinize şöyle deseniz iyi olmaz mıydı? "Bir zamanlar bunlar doğruydu. Ama artık doğru değil.

Şu şu alanlarda yeni kurallar koymalıyız. Bir zamanlar amaçları olan o çok sevdiğimiz savaşları ve bir zamanlar kendisi bizim hizmetimizde olan nefreti bir yana bırakalım."

Bunu yapmayacaksınız. Bu günler, bu fırsatlar kuşaklar boyunca elinizden kayıp gidecektir. Çağımız, dünyamız tarihinin en parlak çağı. Umutsuzluk yerine mutlulukla bilincinde olmamız daha iyi değil mi?

Şimdi soğuk bir selam verip dışarı sağ olarak çıkabilmeyi diliyorsun. İzleyiciler sessiz. Koltuklar arasından dışarı doğru sıkıntıyla ağır ağır yürürken, bir fısıltı duyuyorsun. "Pis serseri, kendini ne sanıyor?", "Siyahi dostu" ya da "Komünistlerin tehlikeli olmadığını söylüyor, kendisi de komünist olmalı" gibi.

Ya, işte böyle. Konuşmayı sevdim. Kendim de yapabilirim böyle bir konuşma. Helikopterden. İstersen kullanabilirsin yazdıklarımı. Sen okurken dinleyebilmem için beni de çağırmalısın törene. Yanımda birkaç delikanlı getirip çıkış kapısını kapatırım.

Elaine bana çok kızacak. Sana söyledim, ben özürlü bir yazarım.

Sevgiler

John

Chicago'dan, yazacağı ve birçok gazetede yayınlanacak yazıları için kullanılacak fotoğraf kendisine gönderilir.

James S. Pope'a

Temmuz 1956, Sag Harbor

Sevgili Jim,

Daha önce böylesine çirkin bir yüz gördüğümü anımsamıyorum. Tıpkı bir zamparanın yüzü gibi. Bir sansarınki ne kadar açık, bir vizonunki ne kadar güven vericiyse bu yüz de ancak o kadar açık ve güven verici. Şişkinlikler ve çizgiler, yaşamı olaysız, anlamsız

geçen bir insanınki gibi ve jeolojik kabartılarla yarıklar oranında belirgin. Böyle bir fotoğrafı kim isteyebilir? Ya ok oyununda kullanılmak istenir ya da sabıkalıların fotoğraflarını sergileyen bir galeri kabul edebilir böyle bir fotoğrafı.

Fransız tarihi çalışıyorum bu günlerde. (*Kısa Süren Saltanat*'ı bitirmek için) Chicago'dan önce bitiririm veya bitiremem. Böyle bir mektuptan sonra lütfen benim için dua et.

Sevgiler

John

Pascal Covici'ye

1956, Sag Harbor

Sevgili Pat,

Sanıyorum ama *Kısa Süren Saltanat*'ı niye yazdığım sorulacaktır. Belki bu soruyu sen kendin soracaksın. Çok güzel bir hanım anımsıyorum. İki kızı ona bebeklerin nereden geldiğini sormuş. Büyük bir sabırla çocuklara anlattıktan sonra sormuş:

"Anladınız mı?"

Kendi aralarında bir süre fısıldaştıktan sonra kızların büyüğü, "Ne yaptığınızı anladık da niye yaptığınızı anlayamadık," demiş.

Arkadaşım bir süre düşündükten sonra çıplak gerçeği söylemiş:

"Çünkü bunu yapmak güzel bir şey."

Bu kitap için de verebileceğim yanıt bu olacak. Çünkü bu kitabı yazmak güzeldi. Okur, okurken oyun oynuyormuş gibi bir tat duyarsa onu yazarkenki duygularımı anlayabilir. Öte yandan gizli anlamlar çıkarmak çabasında olan araştırmacılar, asık yüzlü papazlar gibi görünen bilgisiz eleştirmenler, edebiyat trafiğinin tutucu polisleri bu kitabı beğenmezler ve onaylamazlar da. Ama mizah duygusunu bulunmadığı günümüzde, bir

oyunun güzelliğini anlayan herkes bu kitaptan hoşlanacaktır. Bu çatık kaşlı ortamda kahkaha bir karşı devrimin silahı gibi olabilir.

Geleceğin eleştirmenleri bizim gülünç antikliğimizi kahkahalarla karşılayacaktır. *Kısa Süren Saltanat* da bu istenen sona adanmıştır.

Sevgilerimle

John

Genç yazar Dennis Murphy, Steinbeck'in Salinas'tan arkadaşı John Murphy'nin oğluydu. İlk kitabı The Sergeant'ı *(Çavuş) yazarken kimi zorluklarla karşılaşmış, Steinbeck'e mektup yazmıştı.*

Dennis Murphy'ye

21 Eylül 1956, Sag Harbor

Sevgili Dennis,

Babanla tartıştığına çok üzüldüm. Ama bulunduğum yerden –ki senin yeni çıktığın yolun bir yerinde, uzun, epey uzun bir süreden beri bulunmaktayım– sana şunu söyleyebilirim. Yapabileceğin bir tek şey var: Bu kitabı bitirmelisin, sonra bir başka kitabı daha. Eğer kendi ölümünün dışında herhangi bir olay, yazmana engel olabiliyorsa, sen yazar değilsin demektir. O zaman ortada tartışacak hiçbir şey kalmaz. Yılmayacaksın, kavga etmeyeceksin, gelişigüzel karalamalar yapmayacaksın demek istemiyorum. Bunları da yapacaksın. Bu arada yazacaksın da. Eğer birileri sen yazdığın için kırılıyorsa bu senin suçun değil. Yalnız şunu da aklından çıkarma. Onların "değişik" dediği bir insan olduğun için seni hiçbir zaman bağışlamayacaklardır. Ben ancak çam ağacından yapılmış bir sanduka içine girdiğim zaman güvende olacağım. *Gazap Üzümleri* çıktıktan ve büyük bir

okur kitlesinin ilgisini çektikten, kimi yerlerde de yakıldıktan sonra, Salinas Kütüphanesi'ndeki görevliler, annemle babamın ölmüş oldukları için şanslı sayılabileceklerini, yoksa kitabımdan dolayı çok utanacaklarını söylemişlerdi. Seni nelerin beklediğini bilmen için anlatıyorum bunu.

Haydi şimdi çalışmaya başla bakalım.

Sevgiler

John

David Heyler Jr., Steinbeck koleksiyonu yapıyordu.

Bay ve Bayan David Heyler Jr.'a

19 Kasım 1956, New York

Sevgili Dave ve Joan,

Bugün bir dolu eski şey bulup bir kutuya doldurdum. İlk fırsatta sana postalarım. Küçük şeyler, hiç basılmamış yazılar.

Hepinizin iyi ve mutlu olduğunuzu umarım. İtalyanca çalışıyoruz. Bir şey öğrendiğimiz yok ama çok eğleniyoruz. Ayrıca yıllardır alışamadığım bir sıkı düzen içine giriyoruz. Haftada iki kez bir profesör geliyor. Elaine de ben de yanıtları bildiğimiz zaman söylüyoruz, bilmediğimiz zaman da sanki başka bir şeyle ilgiliymişiz gibi yapıyoruz. Bence insan hiçbir zaman büyümüyor. Öğreneceğimiz bütün İtalyanca ne kadarcık ki! Petrark'ın kimi sonelerini anımsamaya çalışarak, öğrendiğim sözcüklerin telaffuzlarını çıkarmaya çalışıyorum. Şiir, sözcüklerin nasıl okunacağını Catarina Rossi'nin yazılarından daha iyi öğretiyor. Catarina Rossi'den artık hoşlanmıyorum. Çalışıyoruz çünkü Nisan başında Floransa'ya gidiyoruz. Birkaç sözcük öğrenmeliyim ki Fransızcada yaptığım gibi, yanıtı anlamasam bile sorular sorabileyim.

Küçük kitabımı bitirdim. Şimdi başka bir şey için söz verdim ama kimseye söz etmemenizi istiyorum. Nedenleri açık. Yazmakta olduğum romanı bir yana bıraktım, çünkü iyi gitmiyordu. Çıkış noktası yanlıştı. Çalışmam gerektiği için, çalışmadığım zaman mutsuz olduğum için, eskiden beri yapmak istediğim bir şeyi üstlendim. Thomas Malory'nin *Arthur'un Ölümü*'nü, hiçbir şey çıkarmadan ve eklemeden, bugünkü dile çevirip okunabilir bir duruma getirmek ve karmaşık dizeler yerine daha yalın ve kısa, daha anlaşılır dizeler yazmayı tasarlıyorum. Kitap 1893'ten beri hiç sadeleştirilmemiş. Caxton yayınlamış bunu. 1900'de ancak bir bölümü *Boy's King Arthur* diye sadeleştirilip basılmış. Benim tanıdığım işte bu kitap. Onun da günümüz İngilizcesiyle hiçbir basımı yok. 1934'te Malory'nin Winchester elyazması taslakları bulunmuş. Bunları bugün Oxford Üniversitesi Yayınları'ndan bulmak olası. Üç cilt. Winchester daha da ilginç. Caxton'un basmadığı kimi bölümleri içeriyor.

Bu kitap benim tanıdığım ilk kitaptı. Yazacağım kitapta da görüleceği gibi yıllar boyu dikkate değer araştırmalar yaptım bu kitap konusunda. Eski biçimleri seviyorum. Gitgide adların yazılışı değişti, birçok sözcük artık kullanılmıyor. Sonuçta hepsi Prens Valiant adı altında filmlere konu oluyor. İncil ve Shakespeare dışında, etik ve daha birçok alanda bizi Malory'den daha çok etkileyen bir başka kitap bilmiyorum. İşte şimdilerde işim bu. İtalya'ya gitmeden bu konudaki çalışmalarımın bitmesini istiyorum. İtalya'ya gitmeden bitmezse bir daha hiç bitiremem. Çok iyi olmasını istiyorum. Çok iyi olmayacaksa hiç olmamasını yeğlerim. Kitabı olabildiğince sadeleştirmeye çalışacağım. Hiçbir şey eksik bırakılmamalı. Olaylar yumuşatılmamalı ya da duygusallaştırılmamalı.

Kutuyu en erken zamanda göndereceğim. Oradaki herkese selam.

Sevgiler

John

Roland Dickey'e

(New Mexico Üniversitesi Yayınları Müdürü)
7 Aralık 1956, New York

Sayın Bay Dickey,

Steinbeck and His Critics (Steinbeck ve Eleştirileri) adlı kitabı büyük ilgiyle okudum. Özellikle eleştirilerin birçoğunu önceden görmemiş olmam bu ilgiyi artırdı.

Bir yapıtın eleştirisini okumak her zaman şaşırtıcıdır. Benim için şaşırtıcı olmadı. Ancak her bölüm, birbirinden bağımsız olarak beni etkiledi. Desen, çok yavaş halde ve başarısızlıkları da ortaya koyarak gözümün önünde belirdi. Bu yazıları okumak, bana kendi mezar yazıtımı okuyormuşum gibi hüzünlü bir kıvanç vermekte.

Bu kitapta yer alan birçok yargı ve görüş bence doğru. Onları şimdiye dek nasıl olup da düşünmediğime doğrusu şaşıyorum. Sanırım kitaplar arasında öylesine yitip gitmişim ki bütünü gözden kaçırmışım. Elbette bu görüşler dizisinde bir tür savunma da gizli – insanın kendi atlarına arka çıkması gibi bir duygu. Fakat pek çok gerçek yanı da var.

Bu kitap beni ne zamandan beri yazdığımı düşünmeye zorladı. Tanrım, sanki yüzyıldır yazıyorum! Ama inanın kendimi ne yaşlanmış, ne kalıplaşmış ne de tükenmiş hissediyorum. Belki yeni kitabım da ötekilerle aynı desene uyacak. Belki o da kaçınılmaz akıntıya kapılacak ama dünyada tek olacak ve tıpkı ilk kitabımı yazmaya başladığım bin yıl önceki gibi bir yandan korku duyacak, bir yandan böbürleneceğim.

Son kitabımı yazmak da ilk kitabımı yazmak kadar zor benim için. Duyduğum coşku da daha az değil. Ufka yaklaştıkça onun uzaklaştığını görürsünüz. Yazmakla ilgili öğrendikleriniz oranında zorlaşıyor yazmak da. Keşke on dokuz yaşındayken bildiklerimi şimdi de bilebilseydim.

Ama her yeni atılım –korkutucudur belki– yeni bir merak, yeni bir umut ve yeni bir tattır. Petrark'ta meleklerin dediği gibi: *"Che lucè questa e qual nova beltate?"*

Saygılarımla

John Steinbeck

Elizabeth Otis'e

3 Ocak 1957, Sag Harbor
(Sanıyorum Ocak'ın 3'ü, yok, yok, kesin 3'ü)

Sevgili Elizabeth,

Tıpkı bildiğim bir müziği anımsar gibi okuyor, okuyor, okuyorum. Koy tümüyle donmuş. Suyu yer yer görebilirsin, buzun arasından, yama gibi. Deniz yükselip alçaldıkça buzun çatırdamasını duyabiliyorsun. Bir tür şarkı gibi. Küçük oyun masasını denize bakan pencerenin önüne çektim. Masanın yanında bir teleskop var. Bir şey olursa bakarım diye. Şu anda iki martı buzun üstünde yürümeye çalışmakta. Birkaç adım atıp düşüyorlar, sonra toparlanıp çevrelerine bakıyorlar, kimse gördü mü diye. Martılar kendilerine gülünmesinden hiç mi hiç hoşlanmıyor gibi bir duygu var içimde. Kim hoşlanır ki?

Kitaplarda dikkate değer şeyler var. Bir an için göze çarpan anlamlar, araştırmalar sonucu ortaya konan gözlemler, ilerideyse korkuyla geri çekilmeler ya da daha önce söylediklerini yeniden değerlendirmeler... Kimi yerde bütünlüğü sağlayacak bir parça yok, bir bulmaca içinde yitmiş gibi. Birçok araştırmacı Arthur'un gerçekten yaşayıp yaşamadığını bulmak için büyük çaba harcamış. Bu arada pek çok kez var olan gerçeği gözden kaçırmış.

Malory'nin dini çok iyi bilen biri olduğu ve ayırdında bile olmadan on iki havarinin yaptığı gibi kardeşliği anlatmak istediği apaçık. İnsanların anladığı bu. Bir insanı ya da bir yöntemi iz-

leyebilecek insan sayısı on ikidir. Simgecilik kaçınılmazdır. Golgota'daki Kutsal Kâse* ya da Shakespeare'in sözünü ettiği Gal kazanının gerçekte var olup olmaması hiç önemli değil. Önemli olan, her ikisinin de sonsuz ya da her an yenilenebilecek bir yaşamın simgesi olmaları. Bütün bunlar var ama beni büyüleyen şey, eksikliklere karşın kitapta sürekliliğin yitmemiş olması.

Bir başka güzel şey de, başta tam yerini bulamamış tümcelerin ve tam belirgin olmayan kişiliklerin ve olayların gitgide akıcılık ve belirginlik kazanması. Öykü ilerledikçe konuşmalar daha açık ve daha gerçek kişiler, simgesel olmaktan çok daha insancıl hale geliyor. Simgenin unutulmamasına özen gösterilmiş gerçi. Sanıyorum bunun nedeni kitap ilerledikçe Malory'nin de yazmayı öğrenmesi. Gitgide ustalaştı. Bunu kitabı okurken görebilirsin. Her kitabımı yazarken ben de yazmayı yeni baştan öğreniyorum. Değişmek de istemiyorum. Onunla birlikte ben de kusursuzluğunu öğreneceğim. Kim bilir belki bir gün ben de kusursuz olurum.

Güzel bir çalışma olacak bu. Eğer epeydir süregelmekte olan sabırsızlığımı dizginleyebilirsem...

Dün gece ne uyuyabildim ne de okuduğum kitaba odaklanabildim. Sinirlerim gergin, kıyıya vuran beyaz köpükler gibi dipdiri. Karanlık sanki yanıma bir sokuluyor, bir geriliyor, sonra yine sokuluyor. Bu duygu yalnız saçmalık değil, üstelik de budalaca bir saçmalık. Bana öyle geldi ki sincaplarla ayılara iyi gelen bir şey bana iyi gelecek. Dışarı çıkıp yürüdüm. Soğuk önce tenime, sonra etime, sonra da kemiklerimden geçerek iliklerime işledi. Biliyor musun, gerçekten de iyi geldi bu bana. Beni dinginleştirdi. Dışarıda sıcaklık -14 °C dereceydi. Dondurucu soğuk bir uyuşturucu etkisi yarattı. Böyle olacağını biliyordum. İyice üşüdükten sonra eve dönüp okuyabilecektim. Sincaplarla ayıların bir özelliği olmalı. Kışı geçirmek için girebileceğim bir çukur bulamamak iyi mi yoksa kötü bir yazgı mı kestiremedim.

---

* *Hz.* İsa'nın son akşam yemeğinde kullandığı kâse. (ç.n.)

Charley buz üstünde yürümeye çalışarak çok eğleniyor. Hemen her adımda düşüyor, her adımda da şaşırıyor. Yakında buz üstünde yürümeyi öğrenip martılara günlerini gösterecek.

Bugünlük bu kadar. Yine destanıma dönmeliyim. Herhangi bir düşten daha çok destan değil artık.

Sevgiler

John

Alexander Frere'e

18 Ocak 1957, New York

(O sıralar Steinbeck'in İngiliz yayıncısı Heinemann Ltd.'nin müdürü.)

Sevgili Frere ve Frau,

İyi haberler veren mektubunuzu aldım. Demek Dorchester'e gidebileceğiz.

Önce ben Sag Harbor'a gittim; sonra da Elaine bana katıldı. Kendimi kitap okumaya verdim. Çok güzel bir şey – son yıllarda hiç böylesine okumamıştım. Gece gündüz, hep bir doğrultuda okumak... Bir tek alandaki düşünceyi bir uzay şapkası gibi başına geçirmek. Ne güzel bir şey bu! Telefon yok. komşu yok, çok önemli olaylar dışında karar verme zorunluğu yok. Kısacası, bir süre için iyi bir yaşam biçimi.

Malory'yi çalışmak, eve dönmek gibi büyük bir sevinç kaynağı benim için. Çalışırken çok mutlu oluyorum. Morgan Kütüphanesi bana kapılarını açtı. Elyazmalarını incelememe izin verdi. Onlara dokunabiliyor, yazmaları mikroskopta inceleyebiliyorum. Bir keşişin yazdıklarını güçlü bir mercekle nasıl okuduğumu bir denemede anlatacağım. Bu yazıları öylesine inceledim ki yazarın ne zaman içkili olduğunu kesinkes söyleyebilirim. Tüy kalemin ucunun ne zaman sivriltildiğini de kestirebilirim. Keşişler için temizliğin ve düzenin söz konusu olmadığı zaman sayfalar parmak izleri ve is izleriyle dolu. Dahası, fındık kabuğu rengi cübbelerin yenleriyle si-

lınmiş domuz yağı lekeleri bile var. Gerçekten büyüleyici. Oradaki öğrenciler benim altmışlık büyüteçle yaptığım incelemelerden pek etkileniyor. Gerçekte onlar da elyazmalarının büyüsüne kapıldı. Daha, kazınmış yerlerin tahlili için izin istemedim. Benim garip bir deli olmadığıma inanmaları için onlara biraz zaman tanımak istiyorum. Ancak ondan sonra istediğim tahlili yapmama izin verirler.

Daha sonra şunları yazıyordu:

Morgan Kütüphanesi'nde çok iyi durumda bir 11. yüzyıl Launcelot'u var. Bir gün onu gözden geçiriyordum ki kitabın 1221 yılındaki sahibinin belirtecini buldum. Kargacık burgacık, kırmızı mürekkeple yazılmış kalın bir yazı. Bir büyüteçle baktım. Mürekkebin içinde şimdiye dek gördüğüm en güzel kasık biti duruyordu. Hiç bozulmamıştı. Minicik pençeleri bile yerli yerindeydi. Bir gün böyle bir şeyle karşılacağımı biliyordum çünkü o çağ insanları bitlerden ve öteki asalaklardan, dolayısıyla bir dolu beladan çok çekiyorlardı. Kütüphane müdürünü çağırıp gösterdim. Üzüntüyle bağırdı: "Bu belirteci bulmak için kitabı bin kez karıştırdım. Niçin bulamadım?"

Bu çalışma yaşamımın en güzel işi. Epey birikimim olmasına karşın çok şey öğreniyorum.

Eşine ve sana sevgiler

John

John Murphy'ye

21 Şubat 1957, New York

Sevgili John,

Elizabeth Otis'le –bu ülkenin bu alandaki en iyi yargıçlarındandır– konuştuktan sonra ailenizde bir yazar olduğuna inanmaya başladım. Elizabeth Otis, Dennis'in kitabının başını okumuş (*The Sergeant* – Çavuş). Benimle konuştu. Bu üzücü bir durum ama yapılacak bir şey yok. Benim de yazar olacağım anlaşılınca annemle

babamın kapıldıkları korkuyu anımsıyorum. Gerçekten korkmuşlardı. Oğulları ileride –senin oğlunun da olacağı gibi– kaba, geçimsiz, dik kafalı, huysuz, kavgacı, mantıksız, sinirli, kararsız, sorumsuz biri olacaktı. Ondan bağlılık beklemeyeceksin. Seninle çok az ilgilenecek. Onu öldürmeyi bile isteyeceksin. Annem de babam da kimi zamanlar beni zehirlemek istemişlerdir belki de. Ne onun ne de senin huzurunuz olacak. Başarılı olmayı bile istemeyecek. Başarılı olsa bile başarısını başarısızlık gibi görecek. Çünkü gerçekten iyi bir yazar kendini hep başarısız sanır. Dennis ise yalnız bir yazar değil, korkarım ki çok iyi bir yazar.

Sana ve Marie'ye yardımcı olmak isterdim ama elinizden hiçbir şey gelemeyeceğini size söylemeliyim. Artık senin baba olarak görevin onu hapishaneden kurtarmak, açlıktan ölmemesini sağlamak, umutsuzluk içinde onun mantıksızlıklarını izlemek. Bunlar karşılığında alacağın ödül ise seni aşağılaması, küçük düşürmesi ve umursamaması olacaktır. Onu anlayabileceğini hiç sanma. O da kendi kendini anlayamıyordur. Tanrı aşkına, onu, sıradan insanların erdemleri, değerleri ve erdemsizliklerini ölçü alarak yargılama. Her insanın bir ederi var ama gerçek bir yazarın ederini bulmak çok zordur. Bulsan da bunu ödemek olanaksız gibidir. Sana verebileceğim en iyi öğüt şu: Geriye çekilip beklemen ve gardını alman. Eğer onu öldürmeyi düşünüyorsan bunu olabildiğince erken yapman. Geç kalmamak en iyisi. Onun için hiçbir esenlik umudu göremiyorum. Senin içinse bu umut çok az. Bağlarını koparabilirsin. Daha pek çok Murphy var.

Bu değişik bir durum. Kimse anlayamaz bunu. Ortaçağda kötü ruhlara ya da şeytana yüklediler bunu. Haksız da değillerdi. Kusursuzluğun bedeli çok ağır. Bunu Dennis'e açıklamaya çalıştım. Kendisinin de bunu bildiğini sanıyorum. Ne var ki bilmek, kimi zaman işi kolaylaştırmıyor. Bütün karışıklıklar içinden kimileyin özellikler çıkar. İşte bizim gibi insanları ilgilendiren bir şey bu.

Biz yine yola çıkıyoruz. 25 Mart'ta İtalya'ya, Eylül'de ise Japonya'ya gidiyoruz. Eğer yaşamımdan yakınacak olsaydım, nedenlerden biri sönük bir yaşam sürmem olmayacaktı.

Marie'yle seni anladığımı yinelemek isterim. Ama bu sizin yazgınız, çıkış yolunuz yok.

Sevgiler

John

İlkbaharda Steinbeck, eşi ve kızkardeşi Mary Dekker gemiyle İtalya'ya gittiler. Steinbeck, Arthur*'a ilişkin araştırmalarını sürdürüyordu. Malory'nin para kazanmak amacıyla İtalya'ya gitmiş olduğuna inanıyordu. Daha sonraları Otis'le McIntosh'a yazdığı gibi Floransa'daki arşivlerde araştırma yapmayı tasarlıyordu.*

"On beşinci yüzyılda İngiltere ekonomisi Floransa bankalarının elinde olduğuna göre..."

Yine o sıralar James Pope ve Mark Ethridge'e de şöyle yazmıştı: –Pope ve Ethridge için bir dizi seyahat yazısı hazırlıyordu– "Courier Journal*'ın bana güvenmesini ve bir telgraf kartı vermesini istiyorum. Bu bana kolaylık sağlayacak. Gemilerin batışlarını ve Guelph-Ghibelline olayını günü gününe bildireceğim. İsa'nın Eboli'ye dönüşünü de ânında bildireceğime söz veriyorum."*

Floransa'ya vardıklarında Elizabeth Otis'e neşeli bir mektup yazdı:

"Son gece artık bitmiştik. Gemideki veda toplantıları üç gün sürdü. Dairemiz Floransalı dostlarımızın gönderdiği çiçeklerle bahçeye dönmüştü. Sonunda yataklarımıza girip on iki saatliğine ölmeye karar verdik. Dün Napoli'de gazetecilere, iki yıldan beri Napoli'nin ilk kez bir felakete uğradığını, bunun Pompei'den sonra ikinci büyük felaket olduğunu, bu felaketin de ben olduğumu söyledim. Öylesine eğlendiler ki bana en sevdiğim İtalyan yazarın kim olduğunu sormayı unuttular."

Floransa'da üç hafta kaldıktan sonra Roma'ya geçtiler.

"Nasıl bir yer Tanrım, şimdiye dek gördüğüm en coşku verici kütüphane burası. Bir dolu elyazması. Hepsi de çok güzel düzenlenmiş. Malory'yle ilgili pek çok bilgi topladım. Acaba o kitabı yazabilecek miyim? Öylesine büyük bir iş ki! Çok yoruluyorum. Kimi zaman gerekenden çok yazdığımı düşünüyorum. Ama bu artık bende sinirsel bir tik gibi oldu."

Elizabeth Otis ve Chase Horton'a

26 Nisan 1957, Roma

Sevgili Elizabeth ve Chase,
Arthur'a ilişkin bütün savları okudum. Onları okuduğum süre zihnimi tedirgin eden bir kuşku duydum. Bir şeyin yanlış olduğunu seziyor ama ne olduğunu çıkaramıyordum. Launcelot niye başaramadı da Galahad başardı? Günah nedir? Gwynevere için ne düşünülüyor? Kazığa bağlanıp öldürülmekten nasıl kurtuldu? Arthur'la Launcelot'un ne tür bir ilişkisi vardı?

Bu sabah saat beşte uyandım. İçimde büyük bir iş tamamlanmış gibi bir duygu vardı. Yataktan kalkıp dışarı baktım. Güneş doğuyordu. Az sonra tümüyle ortaya çıktı. Zihnimi kemirip duran kuşkulara yanıt veriyordu sanki. Bir sav olamaz bu, çünkü kanıtlanacak durumda değil. Korkarım ki tümüyle bir sezgi bu. Bu nedenle de hiçbir zaman araştırmacıların dikkatini çekmeyecektir. Sezgim şu:

Malory askerlik ve çevirmenlik yaptı. İsyancı oldu. Dindardı. Nezaket kurallarını çok iyi biliyordu. Bir tek şey dışında her şey oldu. O bir tek şey de şu: Roman yazdı ama romancı olamadı. *Arthur* İngiliz dilinde yazılmış en büyük romanlardan biri. Ancak bir romancı düşünebilirdi böyle büyük bir romanı. Romancı bir olayı yalnızca anlatmaz, kendisi de romanın bir parçası olur. Romandaki karakterlerin her birinde az ya da çok yazar da vardır. Genellikle de niyeti ahlakçılık olduğundan ve namuslu bir yaklaşımı amaç edindiğinden, olayları yapabildiğince açık ve doğru anlatır.

Romanın aslında yazarın ta kendisi olduğu söylenir. Yazarın, romanın baş karakterlerinden biriyle kendini özdeşleştirdiği bir gerçek. Bu karaktere yalnız kendi kişiliğini değil, umutlarını da katar. Bu kişiye yazarın sözcüsü diyebiliriz. Benim bütün kitaplarımda böyle bir kişi bulabileceğiniz gibi, tanıdığım bütün yazarların kitaplarında da yazarı yansıtan kişiler var. Hemingway'in yapıtlarında bu gerçek öylesine açık ki! Asker,

romantik, kimi yönlerden sakat... Bunlar onun sınırlandırmalarının imgeleri. Beni simgeleyen karakterse sanırım akıllı ve saygın biri olma düşlerimi yansıtıyor.

Bana öyle geliyor ki Malory'nin kendini yansıttığı karakter Launcelot. Bildiği bütün kusursuzluğu, kendisinde bulduğunu sandığı bütün yetenekleri, Launcelot'a yükledi. Doğrucu bir adam olduğu için kendi kusurlarını da biliyordu. Kibrinin, hırçınlıklarının, vefasızlığının farkındaydı. Bütün bunlar elbette ki yarattığı karaktere yansıyacaktı. Unutmayın, romancı olayları olmalarını istediği biçimde düzenler.

Örneğin eğer Malory Rouen'deki o istihza dolu yargılamayı gaddarca suçlamaları korkunç yakma olayını görseydi, acaba romanındaki kimi fikirleri değişik olmayacak mıydı? Eğer Joan'ın yakılışını görseydi, dahası onu kurtarmak isteyip de elinden bir şey gelmediğini, hatta olayı protesto etmesinin bile engellendiğini görseydi, romanında acaba Gwynevere'yi alevlerden kurtarmak istemeyecek miydi? Bir bakıma kitabı yoluyla haksızca öldürme olaylarını protesto edecek, bir ölçüde haksızlıkları düzeltecekti.

Kutsal Kâse ve Bahis olayına gelince, bence yazar olsun olmasın, olgunluk çağına erişen herkes, "bahsi" kazanamayacağını bilir. Yetişkin olarak yaşadığı yılların başarısızlığının farkındadır. Eksikliklerini, günahlarını, acımasızlıklarını, düşüncesizliklerini, hayınlıklarını bilir. Bunları bilmek Kutsal Kâse'yi kazanmasına engel olur. Böylece, yazarın yarattığı karakter de yazar kadar acı çeker. Launcelot Kutsal Kâse'yi Malory'nin yanlışlarıyla günahları yüzünden göremezdi. Malory kendi erdemlerini, yürekliliğini, inceliğini biliyor, bunları kafasında eksikleri, yanlışları ve budalalıklarıyla dengeleyemiyordu.

Bence herkes için bu böyledir. Böyledir de daha ziyade yazarlarca ortaya konmuştur. Verilebilecek bir yanıt var: Yazarı yansıtan karakter "Bahsi" kazanamaz ama oğlu, tertemiz, lekesiz, kendi kanından gelen, kendisinin eksiklerini ve erdemlerini taşıyan oğlu kazanabilir. Böylece Launcelot'un daha kirlenmemiş oğlu Galahad "Bahsi" kazanacaktır. Launcelot ve Malory'nin tohumu olduğu

için Launcelot-Malory "Bahsi" kazanacaktır. Böylece kendi erdemsizlikleri yüzünden elde edemediği mutluluğu, bu yolla tadacaktır.

İşte böyle. Tanrı bilir ya, kendim de birçok kez yapmış olduğum şeyi anlattım. Araştırmacılar romanda tutarsızlıklar ve belirsizlikler bulduysa, nedeni yazarın değişkenliğidir. Kitapta kimileyin bir şimşek pırıltısına, kimileyin karamsar bir düşe, kimileyin de öfkeye rastlıyorsun.

Romancı doğayı yeniden düzenleyen kişidir. Öğretmendir de. Ama en başta bir insandır. Bir insanın erdemleri, eksiklikleri, korkuları ve yüreklilikleri onda da vardır. *Arthur'un Ölümü* öyküsünün gerçekte Sir Thomas Malory'nin ve yaşadığı çağın öyküsü olduğunu dikkate alan hiçbir araştırmacıya rastlamadım. Öykünün iyi ve doğru olması isteğinin onun yalanları yazmasını engellediğine kimse değinmiyor.

İşte sorun buydu. Çözümü, sabah güneşi Roma'nın kahverengi duvarlarına vurduğu saatte geliverdi. Sizin ikinizin de bu çözümü doğru bulup bulmadığınızı merak ediyorum. Aklım ve yüreğim bana bunların doğru olduğunu söylüyor. Bunları kanıtlamak için açık seçik yazmaktan başka bir yol bilmiyorum. Öylesine açık anlatabilmeliyim ki okur, "Elbette böyle olmalı. Bunun başka bir açıklaması olamaz," demeli.

Bu karmakarışık sorun için düşündüklerinizi bana yazın. Size de bana göründüğü ölçüde doğru geliyor mu?

Düşüncelerinizi öğrenmeyi çok istiyorum.

Oradakilere sevgiler

John

Pascal Covici'ye

16 Mayıs 1957, Floransa

Sevgili Pat,

Sonunda ilkbahar geldi. Gerçekte ilkbaharın sonu. Yağmurlar kesildi. Güneş çok güzel. Sabahları dışarı baktığın zaman tıpkı derin

bir acı çekerkenki gibi kısa ve hızlı bir soluk alıyorsun. Bugün öğleden sonra Arno kıyısında uzun bir yürüyüş yapıp orada insanların yaşamış olduğunu yeniden düşledim. Gözümün önüne getirebiliyorum. İnsanların nasıl giyindiklerini, dahası neler düşündüklerini kafamda canlandırabiliyorum. En azından, bir çağ, bir başka çağa ne ölçüde yaklaşabiliyorsa, o ölçüde anlayabiliyorum o çağdaki insanların yaşantısını. Ama sana söylüyorum ya, anlayabildiğimi hissediyorum daha ziyade.

Atkinson'un mektubunu gönderdiğin için teşekkür ederim. *(Brooks Atkinson,* The New York Times*'ın tiyatro eleştirmeni)* Mektuba yanıt verdim.

Anti-Amerikancı faaliyetler üzerinde çalışan Danışma Kurulu'nun Arthur Miller'ı sorguya çekmesi üzerine, Steinbeck'in Miller'ı savunan bir yazısı Esquire*'de çıkmıştır.*

Benim gibi birçok yazar, aktör ve ressam benzer sorunlarla karşı karşıya. Sorunlarının nedeni korkaklıkları ya da söylemek istediklerini açık seçik anlatmamaları. Artie bana savunmasına bir tek yazarın bile gitmediğini söylediği zaman büyük bir yalnızlık ve onu savunan bir yazı yazmakta bu denli geç kaldığım için utanç duydum. Ayrıca bana öyle geliyor ki, baştan beri kaçmak yerine bunlara karşı savaşmış olsaydık şimdi olanlarla karşılaşmazdık. Bu komisyondaki üyeler çok akıllı kişiler olmadıkları gibi yürekli de değiller. Kendini savunan bir organizmaya saldıramazlar. Onlar yalnız tavşanları kovalamakla ustadırlar. Biz de tavşanlar gibi davrandık. McCarthy *(Senatör Joseph McCarthy),* Eisenhower ona arka çıkmadığı için alaşağı edilmiş değil. Koskoca bir yalan böyle olduğunu söylemek. Eisenhower ondan korkuyordu. Yürekli bir adamın, Ed Murrow'un kalkıp ona gerçekte güçsüz olduğunu göstermesi yetti. Artie'nin de belki hepimize yararı dokunmuştur. Lütfen ona selamlarımı ve sevgilerimi söyle. Görüyorsun, elimizde silahların en etkilisi olan sözcükler vardı. Yine de onları kullanmadık. Bu nedenle

utanıyorum. Korkmuş olduğumu sanmıyorum. Yalnızca dikkatsiz davrandım.

Floransa'da yalnız iki günümüz kaldı. Epeydir buradayız. İyi vakit geçirdim. Belki çok çalıştım ama çalışmalarımın değeri büyük.

Oradakilerin hepsine,
Sevgiler

John

Steinbeck bir yıl önce Annie Laurie'ye yazdığı bir mektupta Arthur Miller için şunları yazmıştı:

"Arthur Miller için yazdığım şiiri duydun mu? Bence dünyanın en barışçıl ve ince insanlarından biridir Artie. Bir keresinde Meksiko'ya giderken oradan kendisine bir pala getirmemi istemişti. Biliyorsun bu yarımküredeki en iyi pala Oaksaka'da yapılır. Bunları yapanların dedeleri Şam'dan Toledo'ya oradan da Meksiko'ya göçmüş, kılıç imalatındaki hünerlerini de birlikte taşımış ustalardı. Yaptıkları kılıçlar kıvrılıp düğümlenebilir, açıldıkları zaman da eski durumlarına dönüverir. Arthur palayı adam öldürmek için değil köy evindeki çalıları kesmek için istemişti. Ona güzel bir pala getirdim. Bu palalar üstüne genellikle güzel bir özdeyiş yazılır. Ben de Artie için bir şiir yazıp palanın üstüne kazıttım. Artie'yi tanıyorsan bu şiir hoşuna gidecek.

Arthur Miller'a savaş açmak yürekliliğini gösteren,
Kuzuyu öldürür, bir katil yaratır.
Bir seli salıverir, çeliği saplayınca,
Ta ki hakaret kan içinde boğula.

Artie bu dörtlüğü çok sevdi. Bir iki kez de o sözlere gerçekten inandı."

Steinbeck'ler Floransa'dan Manchester'a gitti. Orada Sir Thomas Malory ve on beşinci yüzyıl edebiyatı konusunda uzman bir araştırmacı olan, Manchester Üniversitesi'nde Ortaçağ Romantizmi kürsüsü başkanı Profesör Eugène Vinaver'le görüşeceklerdi.

Profesör ve Bayan Vinaver'e

20 Temmuz 1957, Blanchland (İngiltere)
The Lord Crewe Arms Hotel

Sayın Profesör ve Bayan Vinaver,
Sizinle tanışıp konuşmaktan ne büyük bir tat aldığımı ve nasıl yararlandığımı anlatamam. O buluşmanın pırıltılarını hâlâ zihnimde taşımaktayım. Ayrıca da olağanüstü konukseverliğiniz için şükran duygularıyla doluyum. Tıpkı Launcelot'un her zaman hoşnutluk duyduğunu ve iyi dövüşen bir kral oğlu olduğunu anladığı gibi, ben de Arthur piramidinin tepesinin bir adamın kral ailesine ait olduğuna inanıyorum. Yazdıklarınızı hayranlıkla okuduktan sonra bunun tersine inanmam olanaksız. Birçok büyük adamla karşılaştım. Bu tanışmalarda edindiğim sayısız deneyim sonunda şuna inandım ki "büyüklük" iki hatta üç özelliği birlikte içerir. Yalınlık, açıklık ve eliaçıklık. Siz de başka türlü olamazdınız ve değilsiniz. "Büyüklük" reçetesinde bir özellik daha var: Coşkulu bir istek. O da sizde en yüksek kertede var. Sizden edindiklerimin etkisini uzun bir süre hissedeceğim.

Ara sıra size yazarsam benden sıkılmayacağınızı umarım. Kendimi tanıyorum. Yazdığım zaman uzun yazarım ve hem gerçekler hem de sezgilerle ilgili sorular sorarım.

Elaine de sizinle ilgili düşünce ve duygularıma katılıyor. Sizi ağırlama fırsatını bize verirseniz mutluluğumuz sonsuz olur.

İnceliğiniz, konukseverliğiniz ve beni yüreklendirdiğiniz için size sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüreklendirmeniz benim çalışmam için soylu bir dayanaktır. Umarım sizi utandırmam.

Saygılarımla

John Steinbeck

1957'den 1959'a

"... Bir yay gibi gergin..."

1957 Tokyo'daki PEN Kongresi'ne katıldı.

1959 *Bir Savaş Vardı* yayınlandı.

Şimdi okuyacağınız mektup Annie Laurie Williams'a yazılmış olmasına karşın gerçekte Fareler ve İnsanlar *müzikalinin yaratıcılarını ilgilendiriyor. Roman, Ira J. Bilowit ve Wilson Lehr tarafından uyarlanmış, sözleri Bilowit yazmış, müziği de Alfred Brooks bestelemişti. Oyun Broadway'de sahneye konacaktı.*

Annie Laurie Williams'a

28 Ağustos 1957, Çarşamba, New York

Sevgili Annie Laurie,
Fareler ve İnsanlar'la ilgili son haberleri iki gece önce aldık. Yaratıcı insanlara öğütler vermek istemiyorum, yoksa onları sıkarım.

Topluluk, belki de kimi yönlerden eskimiş olan oyuna canlılık kazandırmalı.

Önce duyduklarımın beni sevindirdiğini söylemeliyim. Üstlerindeki baskıyı çok iyi anlıyorum. Oyunu güzel sahnelediler. Onlara minnettarım. Yorumlarında tazelik ve güç vardı. Fİ (*Fareler ve İnsanlar*) tekdüze bir trajedi gibi görülebilir ama gerçekte öyle değil. Dikkatle izlenirse, umutlara karşın, oyundaki düş gerçekleşmez. Baş kişiler oyun boyunca düşün gerçekleşeceğine inanıyor. Dünyada herkesin gerçekleşmeyeceğini bildiği bir düşü vardır ama yaşamı boyunca ya gerçekleşirse diye umutla bekler. Bu olgu, insan türünün, aynı anda hem kederi hem büyüklüğü hem de zaferidir. Sahnede bu inanç yazgı tarafından bertaraf edilmeden önce –ya da yazgının bugün karşılığı her neyse– kuşkudan olabilirliğe dönüşmeli. Umutsuzluğu içinde George, arkadaşını kurtarmak için onu öldürecek denli yücelmiştir. George bir kahramandır. Ancak kahramanlar yazmaya değer. Boileau bugün de geçerli olan bu gerçeği yıllar önce belirtmiştir.

Geçen akşam şarkılardan birini düşündüm. "Corn"dan korkmamak gerek. Onu değiştirmek istiyorum. Güzel bir şarkı olsa da, sözleri "Ama anlatılmak istenen bu değildi" dedirtiyor insana. Teleolojiyi çağrıştırır. Oysa bu oyunda teleolojinin yeri yok. Birçok başarılı oyunda, söylenilen birçok şeyin, gerçekte yazarın söylemek istediği şeyler olmadığını göreceksin. Ben bunu istemiyorum.

Beri yandan "Yaşamda her şey 7'den 5'e ..." bana yazgının bir ifadesi gibi geldi. Eğer başrol oyuncularu şansları olmadığı duygusunu bir yana bırakırlarsa –bu oyunda tümüyle doğrudur bu– varsın şarkılarında kâğıtların hileli, zarın yontulmuş, yolun çamurlu, domuzun çok kirli olduğunu söylesinler. Kızın yeni evine geldiği gün küçük bir parti verilmesi fikrini beğendim. İnandırıcı olduktan sonra...

George'un kızı elde edebilme olasılığı ya da istemesi fikrini de beğendim. Oyunu zenginleştirir bu. Kızın da George'u istediği düşünülebilir. Yorumu öyle yazabilirsiniz. İyi ve olası bir şey bu da.

En son da müzikle ilgili düşüncelerimi yazmak istiyorum. Basmakalıplığa düşmeyen taze havasını sevdim. Blues izlerinden hoşlandım. Müziğin izleyiciyi çok etkileyebileceğini unutmayın. Bilinen temalar – meydan dansı, balad, od, blues, hatta moody ve Sankey gibi formlar. Bunlar bizden parçalar gibi. Onlara şunu anımsat. Burası bir çiftlik. İzleyici önce çiftlikle ilgili şeyler görsün, sonra onu yeniliklere sürükleyebilirsiniz.

Bir gün arkadaşım Abe Burrows tiyatroya dair şöyle demişti: "Genellikle izleyici oyundan ileridedir. Kendilerinde bir şeyler söylersen sabırsızlanırlar. Onlara önce bir işaret ver, sonra bırak kendileri bulsunlar." Bu söze ben de katılıyorum. Benim oyunlarım –ki çoğu başarısızdı– şu nedenle başarısızlığa uğradı. İzleyiciye her şeyi ben söylüyordum. Onların oyunu sürdürmelerine fırsat vermiyordum. İyi bir katır sürücüsü öndeki çiftin iplerini birdenbire çekerek onlara istediğini yaptırır.

Bu proje bana coşku ve sevinç veren bir aşamaya geldi. Sonunda bir boyut ve bütünlük kazandı. Yazarı sahnenin arkasına sokmama gibi bir tutum güdüldüğünü biliyorum ama benim değişik

bir yazar olduğumu göreceksiniz. Benim "Ölümsüz Dizelerimi" korumak gibi bir amacım yok. Ben bir oyun istiyorum ve oyunun iyi olması için yapılan her şeye evet demeye hatta yardıma hazırım. Yeter ki oyunu sağlam bir biçimde ele alalım. Temiz bir iş yapalım ve yorumlara açık bir oyun yaratalım. Duygusallık, durumun getirdiği bir özellik. Bırakın izleyici duygulansın, ipleri oyuncular çeksin.

İşte sana vermek istemediğimi söylediğim öğütler. Lütfen şuna inan. Yaptıklarınız bana bunları düşündürdü. Yoksa umursamayacaktım.

İyi şanslar, teşekkürler.

John

O yılın Eylül ayında Steinbeck, Tokyo'daki PEN kongresine katılmak için bir çağrı aldı. William Faulkner'a yazarak Japonya'ya ilişkin bilgi istedi. Faulkner Charlottesville'den şöyle yazıyordu:

"Oradaki gelenek ve görenekler konusunda dikkatli olmak gerek. Davranışları ve incelik gösterileri üstünde çok duruyorlar. Topluluk içindeki uzun, törensel davranış biçimleri karşısında sabırsızlanmamak ya da sabırsızlandığımı göstermemek için büyük çaba harcamam gerekti. Çok az önem taşıyan toplumsal ilişkilerinde bile bu tür davranışlara büyük özen gösteriyorlar. Armağan verişlerin de törensel bir havası var. Çok küçük, kimi zaman hiçbir değeri olmayan armağanları da törensel bir havayla veriyorlar. Her seferinde sanki bana verilen şey yeşimtaşından bir Buda ya da fildişi bir yelpazeymiş gibi davranmaya özen gösterdim. Bu armağanlara karşılık verirken ben de o havaya girdim. Armağana değil ama onu verirkenki davranışlarıma özen gösterdim."

"Anımsaman gerekenler bunlar. Biçimselliğin çok önemli olduğu bir kültür. Bizi hoşnut etmek için insanlar kendilerince her şeyi yaptılar. Oraya vardığın zaman, senin onların yapıtlarını tanıdığından ziyade onların senin kitaplarını bildiklerini göreceksin. Yazar, sanatçı, edebiyatçı olmanın çok önemli bir şey olduğuna seni gerçekten inandıracaklardır. Verebileceğin en güzel armağan da imzalı bir kitabın olacaktır."

William Faulkner'a

20 Şubat 1957, New York

Sevgili Bill,
Önerilerin için çok teşekkür ederim.

Bunları ben de biliyordum gerçi ama altının çizilmesi çok iyi oldu. Durmadan sürüp giden biçimsel davranışlardan ne demek istediğini anlıyorum. Bu beni biraz tedirgin ediyor ama katlanmaya çalışacağım.

Yanıma kitaplarımdan alma önerine teşekkür ederim. Çok iyi olur. Bu kitaplar basılıncaya dek beni öylesine uğraştırdı ki onları birine armağan olarak vermeye değmez gibi geliyordu bana. Ama onlar kitap istiyorlarsa ben de kitap veririm.

Gazetelerden okuduğuma göre Yunanistan'a gitmeyi tasarlıyormuşsun. Gitmeni dilerim. Hiçbir yer beni o küçük ülke ölçüsünde etkilemedi. Evine gelmişsin gibi zelzeleyi andıran küçük bir sarsıntı, her şeyi önceden tanıyormuşsun, biliyormuşsun gibi bir duygu. Oradaki ışık, sanki her şeye dıştan bakıyorsun da derinlemesine görüyorsun gibidir. Yunanistan'a ilk gittiğimde duygulandığım gibi hiçbir zaman duygulanmadım. Ve geçen zaman, duygularımı aşındırmış değil. Göreceksin; yabanıl, çılgın, saygısız, bağımsız insanlardır. Onları seveceğine inanıyorum.

Kraliçenin kardeşine köylülerle ilgili bir soru sormuştum. O da bana bir olay anlattı: Bir gün kralla kırlarda yürüyorlarmış. Tarlasında çift süren bir adam görmüşler. Durup adama nasıl bir gübre kullandığını sormuşlar. Adam doğrulmuş. Kralın yüzüne bakmış ve "Sen krallığını yönetmeye bak, bırak ben de çiftçilik yapayım," demiş.

Öğütlerin için teşekkürlerimi yinelemek istiyorum. Bizleri küçük düşürmemeye çalışacağım. Bunu başarabilirsem ne mutlu.

John Steinbeck

Elaine Steinbeck'e

1 Eylül 1957, Tokyo, Imperial Hotel

Sevgilim,

Buraya gelir gelmez, genelde M. M. *(Marilyn Monroe)* için ayrılan bir dolu fotoğraf makinesiyle karşılaştık. Havalandırmalı, iyi bir odam var. Eksiksiz bir incelik. Otuz sekiz saat uçtuk. Wake Adası cehennem gibi sıcak. Pasifik'te Honolulu-Glendale'de durduk. Hersey ve Dos Passos'un yol arkadaşlıkları çok iyi. Yolda tayfunla karşılaştık. Havanın sıcak olacağına işaret.

Dün gece saat 10:00'daki kabul töreni bir örnekse, bu Roma zaferlerine eş bir zafer demektir. Kemerler bile var. Biraz yazıp mektubumu yarıda keseceğim. Gitmem gerek çünkü. Telefon çalıyor, telefon çalıyor.

Daha sonra – gün boyu, sonu gelmez görüşmeler, sorular... Çıldırabilirim. Hani Japonya'da ne çok gazete olduğunu anlatan bir yazı okumuştuk, anımsadın mı? O yazıda açıklanan sayı meğerse çok düşükmüş. Yalnız şunu kabul etmeliyim. Gönderdikleri adamlar çok iyi. Şimdiye dek karşılaştığım en iyi gazeteciler bunlar. Sordukları sorular da güzel, onlarla tartışmak da. Ama çok yorucu.

Yarın bir konuşma yapmam gerekiyormuş. Bunu daha önce bildirmemişlerdi. Şimdiye dek yapılan konuşmaların en kısası olacak bu inan.

Burada bira çok güzel. Boyuna bira içiyorum. Odadan ne zaman çıksam hizmetçi kızlar tuvalet kâğıdının açıkta kalan kenarını katlayıp, temiz, sivri uçlu bir şeyle tutturuyorlar. İtalyan restoranlarında peçetelere yaptıkları gibi. Döndüğüm zaman sana gösteririm. Güzel bir şey. Sonunda bir tuvalet kâğıdı katlayıcısı olabilirim.

İmparatorun beni görmek istediğini söylediler. Ben de onu görmek isterim doğrusu. İmparator birçok şeyle ilgili. Ayrıca

iyi bir su biyoloğu. Artık selamlarken ıslık gibi sesler çıkarılmıyor ama eğilmek kesinlikle gerekli. Öyle çok eğildim ki belim hiç düzelmeyecek korkarım. Turistlerin dikkatini çekmekte Fujiyama'nın yerine geçtiğimi söyleyebilirim. Bir profesörle ilgili bir şey anlattılar. Çevresini gerçek cücelerin aldığı yalancı bir dev olduğu söylenmiş profesöre. Ike* yönetimi için kullanmak üzere bu sözü çalıyorum. Bir gazeteciye Japon fenerlerini, uçurtmaları ve kâğıttan yapılmış balıkları sevdiğimi söyledim. Bana bir araba dolusu fener, uçurtma ve kâğıttan balık armağan ederler şimdi. Etsinler, hoşuma gider. Birisi plastik bir kutu içinde altı kurşunkalem gönderdi. Bir gazete ise bir yüzünde Japonca, bir yüzünde İngilizce olarak adım yazılmış kartlar armağan etti. Tayfun buraya henüz ulaşmadı ama Japonlar onu sevinçle karışık bir coşkuyla bekliyor. Boş kaldığım her dakikayı değerlendirip dinlenmemi öğütlediler. Ben de öyle yapıyorum. Öyle çok dakikam yok ya! Yüzüme yapışmış gibi duran gülümsemeden kurtulmam için aylar geçmesi gerekecek. Bugün öğleden sonra yemek salonunda bir semaverin önünde de eğildiğimin farkına vardım. Sana bir sır vereyim – Elmen Rice bir deli. Yanlış bir şey yapmaktan öylesine korkuyor ki sonunda hiçbir şey yapmaz hele girecek sanırım. Bana gücenmiş gibi. Öyle sezdim. Onu biraz pohpohlamalıyım sanırım. Burada senin de kestirebileceğin gibi bütün "ben"ler öne çıkmak çabasında. Böyle bir çaba benim hiç mi hiç yanaşmayacağım bir şey. Yapabilseydim yaşamım boyunca yaptığım en kötü şey bu olurdu. Tanrı'dan dileğim tayfunun bir an önce gelmesi.

Mektubu bitiriyorum. Pek neşeli bir mektup değil.

Sevgiler,

j.

---

* Dwight David "Ike" Eisenhower. (ç.n.)

3 Eylül Salı

Bugün Salı. Eylül'ün 3'ü. Dünyadaki en uzun hafta. Dün sabah banyo küvetinde gazete okurken "Açılış"ın kapanış konuşmasını benim yapacağımı gördüm ve çok şaşırdım. Bana önceden söylememişlerdi. Sahneye ne yapacağımı bilmez halde çıktım. Işık da kör edici ölçüde parlaktı. Tokyo belediye başkanı yarım saat, arkasından başbakan kırk beş dakika konuştu. Başbakanın konuşması Japonca gibi gelmişti ama sonradan öğrendim. İngilizceymiş meğerse. PEN'in uluslararası başkanı olan Fransız coşkulu bir konuşma yaptıktan sonra Hindistan delegesi bir hanım çıktı sahneye. Zilleri andıran tekdüze bir sesle uzun bir dua okudu. Sonra sıra bana geldi. Bütün Japonya'yı aydınlatmaya yetecek güçte bir ışık altında yüzüstü düşmemek için kürsüye, bir bovling topuna yapışır gibi sıkı sıkı tutundum ve konuşmaya başladım. Konuşmamı da mektupla gönderiyorum. Özeti değil, o lanet konuşmanın tümü bu. Çevirisiyle birlikte üç dakikadan uzun sürmedi. Sonunda belki kısa oluşundan herkes rahat bir soluk aldı ve bütün gazeteler bu yazıyı bastı. Gazetelerde Japon şiiriyle bu konuşma arasında karşılaştırma yapıldı, bir besteci de onu uyarladı. Her neyse, Tanrı'ya şükürler olsun ki konuşma yapacağımı önceden bilmiyordum. Yoksa çok kötü olurdu.

Bu mektubu burada kesmeliyim artık.

9 Eylül Pazartesi

Sevgilim,

Eskiye dönüş. Sabah gazetesi Tokyo'da salgının yeniden başladığını, öğrencilerin çoğu okula gidemediği için okulların tatil edildiğini yazıyor.

Bombanın etkisi elle tutulabilir gibi. Yabansı, bastırılmış ama her an duyulabilen bir etki. Ne tam bir öfke ne de tam bir üzüntü. Utançla karışık ama yine de tam tamına utanç olmayan bir duygu. Her an havada olan bir şey. Tayfun yağmurlarının çokça radyoaktivite taşıdığı açıklandı. Her bomba denemesi yaralara tuz biber ekiyor.

Ertesi sabah. Adı Yaşiro olan kat görevlisi delikanlıyla arkadaş olduk. Bana iyi bakıyor. Saat 8:30'da gelerek bir kızın beni görmek istediğini söyledi. "Lütfen onu kabul edin, sizi görmek için köyden geldi," dedi. "İki gündür bekliyor. Sizin için bir de armağan getirmiş." "Peki, getir kızı," dedim. Çok basık yüzlü bir kızdı. Yoksul giyimliydi, giysileri çok yıpranmıştı. Ağlıyordu. Adı Mifuyu Nişikava. Otel görevlileri yoksul giyimli olduğu için onu içeri almıyorlardı. Bu sabah arka kapıdan girmeyi denemiş. Oralarda da dikenli tel varmış. Kızcağız içeri girmeye çalışırken tellere takılmış. Yaşiro onu tellerden kurtarıp gizlice içeri almış. Tahtadan, kendi eliyle yaptığı iki şey verdi. Hep ağlıyordu. İsteği üzerine tükenmezkalemle yazılmış bir mektup verdim ona. Para kabul etmedi. *Üzümler*'in Japonca çevirisini almış, imzalamamı istedi. Bir daha tellere takılmaması için kalkıp giyindim, onu lobiye kadar götürdüm. Hep ağladı, hep ağladı.

10:30 sıralarında PEN'in Tokyo başkanı beni görmeye geldi. Boyundan büyük bir demet çiçek getirdi.

Bize yardımcı olan Japon kız bir zamanlar Kiyoto'nun başkent olduğunu ve çok güzel bir kent olduğunu söyledi. Niye Tokyo'yu başkent yaptıklarını sordum. Kiyoto'nun havasının iyi olmadığını söyledi. Doğru belki ama Tokyo'nun havası daha mı iyi? Havada ıslak tüyler uçuşmakta.

Sevgiler

Tokyo Joe

Bayan Donnie Radcliffe'e

22 Aralık 1957, New York
(Salinas-Californian *çalışanlarından)*

Sayın Bayan Radcliffe,
Salinas'ta bir okula adımın verilmesi için yapılan öneri göz kamaştırıcı. Şimşek gibi, atom bulutu gibi. Elbette ki koltuklarım kabarıyor. Övgü hoşuma gider. Öneri bile olsa, henüz gerçekleşmemiş olsa bile insanın içi ısınıyor.

Şimdiye dek yalnız önadım bir kuruluşa verilmişti.

Betondaki ayak izlerinin, ayaktaki bir su kabarcığını ortaya çıkarmasından önce, bu onurlandırmaya, soğukkanlı bir mantığın ışığında bakmak daha iyidir belki. Bu öneride bulunanlar, daha doğmamış Salinaslı gençlerin sövgülerine hedef olmamı mı istediler acaba? Horse Mann* adını sövgü sayan milyonları düşünün.

Ama bu yanlızca benim için tehlike arz etmiyor. Yetenekli bir öğrenci belki de esinlenmek için benim öğrencilik yıllarımı araştırsa, sonucu bir düşünün. Bütün isteği alevler içinde çatırdayıp çökecek.

Bütün bu ağırbaşlı düşüncelerin ışığı altında, yine de önerilen onurun etkisinde olarak, geri dönülmesi çok zor bu adımı atmadan önce Yönetim Kurulu'nun öneriyi bir kez daha gözden geçirmesinin gereğine inanıyorum.

Eğer doğduğum kent, adımın zararsız ve temiz olarak yaşatılmasını istiyorsa, bıraksınlar, adım arkamdan ya da bir bovling topunun yolu gibi bir yoldan, köpek izlerinden beni takip etsin. Ya da ucuz bir genelev adı olarak anılsın. Ama bir okula ad olmasın!

Saygılarımın kabulünü rica ederim.

John Steinbeck

---

* Alman kökenli bir marka olmakla beraber, İngilizcede At Adam şeklinde okunabilir. (e.n.)

Mektubun altına da elyazısıyla şunları ekledi:

"Sevgili Donnie, sana bir kopya gönderiyorum. İstediğin biçime sokarak bastırabilirsin. Ne hoş! Yirmi yıl önce kitaplarımı yakıyorlardı. Bu öneri kendimi yaşlanmışım ya da ölmüşüm gibi hissetmeme neden oldu. İnan ki ikisi de değilim."

Sevgiler

J.S.

Thom Steinbeck'in gittiği okulun müdürüne yazılan "sert" mektup aşağıdadır. Bir sorun çıkmıştı. Birisi FBI'dan olduğunu söyleyerek okula imzasız bir mektup göndermiş ve Sardalye Sokağı*'ndaki fahişelerin Hıristiyan Scientist olduklarına ilişkin bir tümceye dikkat çekmişti.*

John Forman'a

3 Haziran 1958, Londra

Sayın Bay Forman,

31 Mayıs tarihli mektubunuzu bu sabah aldım. Mektubun ne demek istediğini ve eğer varsa ne gibi bir anlam gizlediğini iyice anlayabilmek için çok yavaş okudum. Yanıtımda yorumlar için hiçbir açık kapı bırakmadığımı umarım.

Forman Okulu'na geldiğim zaman konukseverliğinizden ötürü çok duygulanmıştım. O zaman Bayan Forman'ın ve sizin Hıristiyan Scientist olduğunuz bilmiyordum. Elbette ki arada hiçbir düşmanlık olmadığı konusunda haklısınız. Bunun tersi de doğruydu çünkü Hıristiyanlığın güçlü ve yaşlı bir ağaca benzediği, bu ağacın pek çok dalının bulunduğu, herkesin kendi yeteneğine göre bir dal seçip ona tırmanacağı konusunda fikir birliğinde olduğumuzu sanıyordum. Oğlumun da bu ağacı tanımasını isterim. Duygularının, düşüncelerinin, doğasının istediği ve gerektirdiği dalı seçmeli. Bu konuda anlaşmış olduğumuzu sanıyorum. Düşüncenizin değişmediğini umarım. Oğlumun se-

çimine kesinkes karışmayacağım. Seçimini, hiçbir korku ya da bilgisizliğin etkilemediği ya da yaptığı seçimden toplumsal ya da parasal hiçbir çıkar ummadığı sürece onu tümüyle özgür bırakacak, hiçbir şekilde etkilemeye çalışmayacağım. Ama doğru seçimler yapması için iyi araçlar edinmeli – bilgi, anlayış, alçakgönüllülük ve gelişmiş bir düşünme yetisi.

Hiçbir zaman hiçbir dini küçümsemedim. Ama tıpkı politikada olduğu gibi dinde de istismara ve ikiyüzlülüğe karşı çıktım. Bu konuda bir yetkilinin adını vermek gerekirse, İsa'nın adını verebilirim. O da böyle davranmıştı.

Şimdi *Sardalye Sokağı*'nın 22. sayfasına gelelim. Sizin de, arkadaşınızın da bu sayfayı kitabın bütününden ayırıp okumamanızı dilerdim. Kimi kızların Hıristiyan Scientist olduklarıyla ilgili sözlerin ne küçümseme ne de taşlamayla ilgisi vardır. Yalnızca bir gerçeği yansıtır bu sözler. Tam onsekiz yıl o sokaktaki laboratuvarda oturdum ve çalıştım. Kitap yalnızca biçim ve anlatım bakımından romandır. Kilisenin bu kızlara karşı tutumunu bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa, inançlarının onlara dinginlik ve güven verdiği. Herhangi bir Hıristiyan kuruluşun onları kabul etmemesini, geri çevirmesini aklım almaz. İsa'nın Mecdelli Meryem için söylediklerinin tek bir yorumu olabilir. İsa yalnız taş atanlara ilenmişti.

Sardalye Sokağı, küçümsemeyle değil tutkuyla yazıldı. Bir barmenin *Bilim ve Sağlık* dergisi okuması –okumuştur da– beni yadırgatmaz. Çok az kahraman ve daha da az sayıda aziz gerçekten övülmüştür.

Yaşlı ağaçla ilgili düşüncelerimi tek bir kitapta açıklamaya çalıştım. *Cennetin Doğusu*'nda. Uzun bir roman olmasına karşın kesin ve alabildiğine açıktır.

Son olarak, oğlumun kendi kendini arayışında ona yardım edebileceğiniz düşüncesi bana kıvanç veriyor. Okulun tutumunun iyi olduğunu gördüm. Eleştirel bir tutum takınmak istemem ama FBI'dan olduğunu söyleyen bir adamın, yaşamım boyunca yazdığım bunca şey arasından bir tek tümceyi seçip, üstelik yan-

lış yorumlayarak, silah olarak kullanması beni üzdü. Bana öyle geliyor ki hoş olmayan bu davranış hiç de Hıristiyanca değildir.

John Steinbeck

O aym sonuna doğru Elizabeth Otis'e şöyle yazıyordu:

"Forman'dan gelen bir mektup şöyle diyor: Thom'un bir dahaki yıl da bizimle olacağına şimdi çok seviniyorum. Sizi de görebileceğimiz için ayrıca sevinç duyuyorum.

Mektubumu aldıktan sonra düşünmüş olmalı. Sandığımdan daha iyi bir adam olduğu kanaatindeyim... Mektubum biraz sertti. Öyle bir mektuba yanıt vermek biraz zordu. O bu işi başardı. Bu düşünceme senin de katılacağını sanıyorum."

Eugène Vinaver'e

22 Haziran 1958, Londra

Sevgili Eugène,

Mektupla birlikte gönderdiğin yazıları az önce okuyup bitirdim. Biz yokken bıraktığınız güzel mektubu ve armağanlarınızı aldık. Elbette ki övülmekten ben de hoşlanırım. Doğruluklarından kuşkum olsa bile. Babam az konuşan ama akıllı biriydi. Beni yönlendirmeye çalıştı ve bütün babalar gibi yanıldı. Birisi kötülenirken amacı ve kaynağı araştır derdi. Övgüyle karşılaştığım zaman da yine öyle yapmam gerektiğini söylerdi. Sanıyorum, bu alanda benim gemleyemediğim sevincimi görünce böyle deme gereği duymuştu. Mektubun benim için çok değerli. Böylesine değer verdiğim ancak birkaç mektup var. Bana can verdi, göğsümü kabarttı. Böyle bir mektup, büyük oğlum doğduğu zaman Bay Roosevelt'ten gelmişti. Bir de savaş sırasında Hava Kuvvetleri Komutanı olan General Arnold'dan gelen özel bir mektup var. Danimarkalı bir kitapçı, bir kadının benim bir kitabımı alabil-

mek için uzakça adalara sandalla kürek çekerek gittiğini ve orada sattığı iki tavuğunun parasıyla kitabımı aldığını yazıyordu. Sayıları pek fazla değil ama böyle mektuplar almak beni çok mutlu ediyor. Bir insanın kendine olan sevgisi azaldığı zamanla, kendini daha çok sevdiği zamanlar arasında bir köprü oluşturur böyle mektuplar. Teşekkür ederim.

Steinbeck bir yıl önce Floransa'dayken Pascal Covici'ye şöyle yazmıştı:

"Bir kokteylde bir adamla tanıştım. Adam yalnız Mussolini'den değil Hitler'den de kaçıyormuş. Bana savaş sırasında incecik bir kitap okuduğunu, kitabın İtalya'yı çok iyi anlattığını söyledi. Kitabı İtalyancaya çevirip teksir ettirerek beş yüz kopyasını çıkarmış. Meğer Ay Batarken*'den söz ediyormuş Direniş sırasında kitabın elden ele her yere ulaştığını anlattı. Pek çok yerden de istenmiş kitap. Oysa kitabı bulundurmanın bile cezası ölümmüş. Kendi ülkemizdeki dövüşken eleştirmenlerin bu kitaba nasıl saldırdıklarını anımsıyor musun?"*

Uzun süre önce bir hile öğrendim. Ya da belki bir yazma yöntemi diyebiliriz. Yazılarımı yüzü olmayan bir okura yazmayı bıraktım. Sanki ondan başka konuşabileceğim kimse yokmuş gibi. Şimdi bu kişinin yüzünü de kafamda canlandırıyorum. Ona bir kişilik veriyorum. Kimileyin de kitabı tanıdığım bir kimseye anlatıyorum. Birçoğunu Ed Ricketts'a anlattım. *Cennetin Doğusu*'nu oğullarıma yazdım. Hem aileleri bakımından hem de insan olarak onlara köklerini anlatmak istiyordum. Şimdi yazacağım kitabı ise sana anlatmak istiyorum. Odak noktası sen olacaksın. Jüri de sen olacaksın, mahkeme de. Ayrıca senin engin bilgi dağarcığın yanlış ya da saçma bir şey yazmama engel olacak. Bir yandan da seninle aramızdaki bağ yeni buluşlar ve coşku için çok canlı bir kaynak oluşturacak. Bu benim için çok önemli. Umarım bunu benden esirgemezsin.

Sevgilerimle

John

Thom Steinbeck'e

(Thom o sırada on dört yaşındaydı)
10 Kasım 1958, New York

Sevgili Thom,
Mektubunu bu sabah aldık. Ben kendi açımdan cevap vereceğim, elbette Elaine de kendi açısından yazacaktır.

Birincisi, âşık olduysan bu iyi bir şey – insanın başına gelebilecek en güzel şey. Kimsenin bunu küçük görmesine ya da hafifsemesine izin verme.

İkincisi, birden fazla aşk çeşidi vardır. Bunlardan biri bencilce, adice, mülkiyetçi, hep banacıdır ve aşkı kendine verdiği önemi doğrulamak için kullanır. Bu çok çirkin ve sakatlayıcı bir aşk çeşididir. Diğeri ise içinde bulunan ve güzel olan her şeyin –iyiliğin, ihtimamın ve saygının– dışarı fışkırdığı türden aşktır; saygı derken sadece cemiyet içinde görgü kurallarına saygıdan değil, daha büyük bir saygıdan, yani başka bir insanın eşsizliğinin ve kıymetinin anlaşılmasından söz ediyorum. Birinci türden aşk mideni bulandırabilir, seni küçültebilir ve zayıf düşürebilir, ama ikinci türden aşk içindeki gücü, cesareti, iyiliği ve hatta sahip olduğunun farkına bile varmadığın bilgeliği ortaya çıkarabilir.

Bunun çocukça bir sevgi olmadığını söylüyorsun. O kadar derinden hissediyorsan elbette ki öyle değildir.

Ama bana ne hissettiğini sorduğunu sanmıyorum. Bunu sen herkesten iyi bilirsin. Bu konuda ne yapacağın konusunda yardım istiyorsun benden ve sana yardım edebilirim.

Bir kere onunla gurur duy, ona sahip olduğun için çok mutlu ve minnettar ol.

Aşkın amacı en iyiye ve en güzele ulaşmaktır. Bunu başarmaya çalış.

Birine âşıksan, ki bunu böyle söylemenin hiçbir zararı yok, unutma ki bazı insanlar çok utangaçtır ve onlara aşkını açarken utangaçlıklarını hesaba katman gerektiğini unutma.

Kızlar senin ne hissettiğini bir şekilde bilir ya da hissederler, ama bunu senden duymak da isterler.

Kimi zaman hislerine şu ya da bu sebepten dolayı karşılık bulamazsın – ama bu durum hislerinin değerini ve iyiliğini azaltmaz.

Son olarak, hislerini anlıyorum çünkü ben de böyle hislere sahibim ve senin de sahip olmana memnunum.

Susan'la tanışmak bizi memnun eder. Başımızın üstünde yeri var. Ama bu türden ayarlamaları hep Elaine yapıyor, çünkü onun alanı ve yaparken çok mutlu oluyor. aşkın ne olduğunu da biliyor ve belki sana benden daha fazla yardımcı olabilir.

Ayrıca kaybetmekten korkma. Doğru bir şeyse gerçekleşir. Asıl olan acele etmemektir. İyi olan hiçbir şey çekip gitmez.

Sevgiler

Ba

Stuart L. Hannon'a

(Özgür Avrupa Radyosu'nda yönetici)
6 Kasım 1958, New York

Sayın Bay Hannon,
Nazik mektubunuz için çok teşekkür ederim. Anlatacaklarımın isterseniz bir bölümünü, isterseniz tümünü kullanabilirsiniz.

Pasternak'ın Nobel Ödülü'nü alması üzerine Sovyetler'in kopardığı yaygara beni üzdü. Duyduğum üzüntü Pasternak için değil. O bir yazar olarak üstüne düşeni yaptı. Dünyasını gördü ve o dünyayı anlattı. Yorumunu da ortaya koydu. Sanatının ürünleri dünyada, bu ürünlerin görülmesine izin verilen her yerde ilgiyle karşılandı. Bu durum ona kıvanç veriyor olmalı. Kendisine ne denli acımasızca davranılırsa davranılsın O'nun acınacak bir yanı yok. Benim üzüntüm resmi yazarlar için. Okumalarına izin verilmeyen bir kitabı yargılamakla görevlendirilmişler, onlar da bu işi üstlenmiş. Onlar sanatın karaya konmuş akbabaları.

Kanatlarının kırpılmasına kendileri yardım etmişler, haklı olarak onları küçük gören kartallarca uçmaktan alıkonulmuşlardır. Kendileri de mutsuz olmuşlardır sonunda. Sakat bırakılmış, çarpıtılmışlardır. Kendileriyle eş koşullarda olan ve benzer baskılar altında yenilgiyi kabul etmeyen kişilere hınç duymaları çok doğal. Onlar Sovyet edebiyatının cenaze taşıyıcılarıdır. Ancak şimdi cesedin ne denli ağır olduğunun farkına varabilmişlerdir.

Pasternak'ın yokluğunda onu nasıl anlatacakları, nasıl aşağılayacakları hiç önemli değildir. İşte kitabı ortada. Şimdi olduğu gibi daima kitabı onları yalanlayacaktır. Edebiyatın gerçek hainleri Pasternak'ı yargılayanlardır. Tıpkı Sokrates'i yargılayanlar gibi cezalandırılacaklardır. Adları unutulacak, yalnızca aptallıkları anımsanacaktır.

Saygılarımla

John Steinbeck

Henry Fonda'ya

20 Kasım 1958, New York

Sevgili Hank,

Belki yabansı ama açıklanabilir bir olay var. Bir kitap üstünde çalışırken gözümün önünde hep senin yüzün canlanıyor. Nedenini bildiğimi sanıyorum. Çok yakın zamanda *Gazap Üzümleri*'nin 16 mm.lik bir kopyasını gördüm. Kazan Twentieth Century Fox'tan çalmış. Çok güzel bir film. Hep olduğu gibi güzel. Modası geçmiş gibi de değil. Bundan daha iyisi çok az yapılmıştır. Sanıyorum ki bu nedenle yüzün zihnime kazınmış. Biliyorsun *Tatlı Perşembe*'yi yazarken de Doc yerine hep seni koymuşumdur. Bendeki en derin düşkırıklıklarından biri de, kitap filme alındığı zaman, benim ve senin dışındaki nedenlerden ötürü Doc'u senin oynamamış olman. Sen oynasaydın bence oyun bambaşka olurdu.

Şimdilerde bir başka öykü üstünde çalışmaktayım, Yine kişilerden biri sensin. Belki hoşuna gider. Kısa bir roman olacak. Belki filme de çekilir. Belki oyunlaştırılır. Bilmiyorum. Fakat kişi de, öykü de bana seni anımsatıyor. Yazarken bir akşam bize gelmeni çok isterim. Konuşurduk. Bunu gerçekten çok istiyorum. Yazmakta olduğum roman da ilgini çekebilir. Sanki senin için yazılmış. Gerçekten de senin için yazılıyor. Bunu böylece, dobra dobra ortaya koyalım.

Sevgiler

John

Bu öykünün adı Don Keehan'dı. Malory'den uzak kalmak için yazdığı öykülerden biri. Don Kişot'un çağdaş bir uyarlaması olarak kabul edilebilir. Bu kitabı bastırmadı.

Profesör ve Bayan Eugène Vinaver'e

30 Kasım 1958, New York

Sevgili Eugène ve Betty,

Birlikte geçirdiğimiz o olağanüstü Haziran ayından sonra, size yazmamam sizi unutmam anlamına gelmemeli. Belki biraz suçluluk, biraz şaşkınlık ya da belki her ikisinin karışımı söz konusu. Bu nedenlerden ikincisi daha doğru gibi. Buraya döndüğüm zaman Arthur'la dopdoluydum. İçimde sizin tutuşturduğunuz coşku vardı. Sevinçle ve dupduru bir kafayla çalışmaya oturdum ama tıpkı bizim dev güdümlü mermiler gibi bir türlü harekete geçemedim. Çok doluydum ve bu konudaki birikim ancak son zamanlarda oluşmuştu. Daha sindirilmemişti. Kendi kendimi inatçı bir katır gibi itekledim. Yararsızdı. Lokma sindirilmeden duruyordu.

En sonunda Tanrı'ya şükürler olsun ki onu bir yana bırakabildim. Zihnimin ve duygularımın karanlık köşelerine ittim onu. Kendi özel mağaramda olgunlaşmak için bekliyor. Şarap ya da peynir gibi.

Anımsıyorsan Eugène, Fransa'da şarap ustaları, şarabın kışın uyuduğunu söylemişlerdi. Bahar gelince çiçeklenmek için sanki kümelenir, bir araya toplanır, sonra çiçeklenme mevsimi geldiğini anımsayınca kıpır kıpır olur. Bir süre böyle kıpırdanıp durur, kabarır, mayalanır – çiçekleri anımsadığından. Bunlar olmazsa şarap öldü demektir. Öyledir de, o mevsimde insan şarabı tadarsa az acı olduğunu görür. Bizlerse acının yerine başka bir madde koymayı da, bu işin yordamını da bilmiyoruz. Eğer gelecekte herhangi bir değişiklik sonucu insan türü acı çekmekten kurtulursa, o zaman acıyla birlikte deha da yok olacak demektir. İşte o zaman Tanrı'dan çok mantarlara yakın olacağız.

İyi ve sevecen Elaine the Fair –yeğeni Astolat'tan daha akıllı– geçende "Malory'yi çalışmaktan ötürü tedirgin misin?" diye sordu. "Elbette," dedim. "Hep tedirginim. Nedenlerini kendi kendime açıklayabildiğim zaman bile tedirginim."

"On beşinci yüzyılla yirminci yüzyılın uyuşmazlığı bu tedirginliğin nedeni olabilir mi?" diye sordu. İşte benim sözlerim ve onun yorumu.

"Nedenlerin bir bölümü," dedim.

"Pek çok arkadaş, bağ, çocuklar, görevler, istekler, toplantılar. Litrelerce içki, telefonlar, oyun prömiyerleri. O çağın ağır tartımına uyum sağlamak ve bu uyumu sürdürmek olanaksız." Sonra sordu: "Örneğin Mayorka ya da Pasitano'ya gitsek yararı olur mu?"

"Evet!"

"Gitmek ister miydin?"

"Bir tek yere gitmek isterdim," dedim. "Olayların yaşandığı yere. Somerset'e."

Bu sözler Güzel Elaine'in hoşuna gitti. Şimdi Avalon'da küçük bir çiftlik evi arıyoruz. Mutfak, oturma odası, iki yatak odası ve bir çalışma odası yeter. Mart'a dek burada kalıp kısa işleri bitirmeyi, sonra da kitaplar, mikrofilmler ve kafamda mayalanmış birikimle Somerset'e gitmeyi tasarlıyoruz. İş bitene kadar da orada kalmayı düşünüyoruz. Küçük bir araba kiralarız. Zaman zaman şuraya buraya gitmek isterim. Worcestershire, Manchester, York,

Durham, Bamburgh, Alnick, Sandwich ve Cornwall'daki bütün cinli, perili, hortlaklı yerleri gezmek isterim. Konuşmaları dinlemek, o havayı yaşamak. Stonehenge'de elle dokunabilecek gibi duran anılara el sürmek, geceleri kuş uçmaz, kervan geçmez Tintagel'deki kartal yuvalarında oturmak. Arthur'un gömütünü bulup Cornwall'daki perilerle, Pennines'teki hortlaklarla ahbaplık etmek isterim. Kitabımın kendi doğası içinde gelişip büyümesi için bütün bunları gerekli görüyorum.

Bu konuda düşündüklerini bana yaz. Bilmek istiyorum. Her ikinize de selamlar, sevgiler.

John

Elaine kucak dolusu sevgiler gönderiyor. Bunu yapabilir çünkü içi sevgiyle dopdolu.

Pascal Covici'ye

26 Aralık 1958, New York

Bu işte insan hep yalnızdır. Zorluk, yalnız olmadığını düşündüğün zaman başlar. Topluluk içinde yapabileceğin bir şey değil bu. Ailenle, evliliğinle, dostlarınla, eğlenceyle de bir ilgisi yok. Bu nedenlerle yazarlarla birlikte yaşamak zordur. Onlarla dostluk kurmak olanaksızdır. Yazarla kitabı, tıpkı hırçın bir köpekle kemiği gibidir. Yazar huysuzdur, herkesten kuşkulanır, kimseye güvenmez, kimseyi sevmez. Böyle bir yaşamı onaylamak çok zor ama iyi bir yazar böyle oluyor işte.

John

Elizabeth Otis'e

3 Ocak 1959, New York

"Bir gün herkesin başına geleceğine göre bu korku niye? Çağdaş kalabilmek için bir yarış mı? Eğer öyleyse basit bir araçla yarışmak iyi bir şey mi? Yoksa bu ölümsüzlük için kabul edilemeyecek bir tutku mu? Eğer böyleyse, daha basit bir araç bunun çaresi olamaz. Yoksa bunlar koşullanmış bir hayvanın beceriksiz çırpınışları mı? Yumurtası çalınmış bir bokböceğinin ağır ağır ama direngenlikle bir tüyü itmeye çalışması gibi mi? Tüyü oradan oraya iter durur çünkü bütün bokböcekleri öyle yapar. Çabasının başka bir amacı yoktur."

.....

John

1959

"Avalon Vadisi'nde..."

1959 Yılın büyük bir bölümünü İngiltere, Somerset'teki Bruton'da geçirdi ve *Arthur'un Ölümü* üzerinde çalıştı.

Elizabeth Otis'e

30 Mart 1959, Discove Cottage
(İngiltere'den –Avalon Vadisi– Somerset)

Sevgili Elizabeth,
Sana yazmayalı ne kadar zaman geçti, anımsamıyorum. Zaman bütün anlamını yitiriyor. İş, yüklü develer gibi çok yavaş fakat güvenli adımlarla ilerliyor. Çalışırken çok mutlu oluyorum. Bunun nedeni belki kendime verdiğim dinlence ya da belki Somerset. Fakat oyunlar bitti. Oyunların yerini kalemimin ucuna gelen doğru ve sağlam sözcükler aldı. Gereksinim duyduğumdan daha çok sözcük var. Kendilerini bu tümce içinde öylesine güzel bir sıraya koyuyorlar ki! Tıpkı bir yüreğin atışı gibi düzenli. Sesleri kulağıma çok hoş geliyor. Bu sesler sorunsuz çocuklar ya da olgun, mutlu yaşlılar gibi güçlü ve tatlı.

Arthur'un Ölümü'nü çeviriyorum. Fakat bu Malory'nin kendi yazdığından daha çok çeviri değil. Malory'nin çalışmasına bağlı kalıyorum ama yapıt ne ölçüde Malory'ninse o ölçüde de benim.

Şu sıralarda duyduğum mutluluğu anlatamam. Sabahları kuş seslerini dinleyecek zamanım olması için erken kalkıyorum. Sabah saatleri kuşların çok işleri olduğu bir sıra. Kimi sabahlar bir saatten daha uzun bir süre hiçbir şey yapmadan yalnızca kuşlara bakıyor ve onları dinliyorum. Bu beni dinlendiriyor. Öylesine derin bir erinç duyuyorum ki anlatamam. Kuşlar işlerini bitirip kırlarda günlük yaşama başlayınca küçük odama girip çalışıyorum. Oturmakla yazmak arasındaki süre her gün biraz daha kısalıyor.

Dün bahar yortusu ayini için Bruton Kilisesi'ne gittik. Çok duygulandım. İçim sızlayacak kadar duygulandım. Çünkü çocukluğumdan beri bu ayinleri biliyorum. Bir yandan da o kilisede istediğim ya da gereksinim duyduğum hiçbir şey olmadığını

ayrımsadım. Elaine ise istiyor ve gereksinim duyuyor. O zaman, o kiliseye gidebilir, ben de güneşte oturup kuşları dinleyebilirim. Karmakarışık bir mektup bu. Sana hiçbir haber vermedim. Ama bende olanlar bu yazdıklarım. Hepsi bu.

Sevgiler

John

Elaine Steinbeck, Shirley ve Jack Fisher'e John Steinbeck'in mutluluğunu şöyle anlatıyordu:

"John'un coşkusu ve isteği çok içten. Onu böyle görmek çok güzel. On yıllık birlikteliğimiz süresince onu, çalışmasında böylesine dengeli, günlük yaşamında böylesine mutlu görmedim. Her gün yüksek sesle, kendi kendine ve merakla, son sekiz ayda yazmakta neden o denli güçlük çektiğini soruyor. Sabırsızlığı, değişkenlik ve kötümserliği, yorgunluğu ve yıpranmışlığı yok oldu. Bahçeye çıkıp, uzamış otları tırpanla biçiyor, bir yandan da düşünüyor. (Frere, böyle bir yandan biçerken bir yandan da yazarsa bir gün bacağını da biçeceğini söylüyor.) Dün akşam bana ilk bölümü okudu. Çok güzel. O karabasanlar artık bitti sanıyorum, Hurra! Tanrı'ya şükürler olsun!"

Steinbeck de III. Joseph Bryan'a şunları yazıyordu:

"Bilmiyorum yazdıklarım sana mutluluğumu, huzurunu ve ulaştığım doyumu duyurabiliyor mu? Eğer bu benim son kitabımsa, ben de tam böyle olmasını isterdim."

Elia Kazan'ı şöyle anlatıyordu: "Doğduğu kentten ayrılmış, sinirli, tedirgin, karamsar ve tutkulu Yunan. Yeteneği ateşten gömlek gibi." Ona da şöyle bir mektup yazmıştır:

Elia Kazan'a

1 Nisan 1959, Discove Cottage

Sevgili Gadg,

Mektubunu bu sabah aldım. Hemen yanıt vermeye başlıyorum ama mektup ne zaman biter bilemem. Kendimle söz arasında

bir yazı makinesi var. Hiçbir zaman benimle bütünleşmeyen bir araç. Oysa kalem harflerle beni birbirimizle bütünleştiren güçlü bir bağ. Göbek bağı gibi.

Senin ruhunla neden bu denli ilgili olduğumu soruyorsun. Sorunun ardındaki nedenleri bir yana bırakıyorum. Doğru olsalar bile ben de alışılmış nedenlere kulak asmıyorum – senin çok değerli bir insan, türümüzün övünç kaynağı olman, yaratıcılığın gibi nedenler. Hayır, senin ruhunla ilgilenmemin nedeni, kendi ruhumu anlamama yardımcı olması. Benzerlerimizin değerlendirmeleriyle kendi değerlendirmelerimizi karşılaştırmalıyız. Benimse pek az benzerim var. Onlardan biri de sensin. Senin içinde olup bitenler içimdekilerin uzantısı gibi.

Başarının tıpkı bir şeker gibi olduğunu söylüyorsun. Çabuk yenebilen bir şeker. İyi bir benzetme. Birinci şeker olağanüstü güzel. İkincisi o oranda güzel değil. Beşincinin tadı daha da az. Onuncu şekerden sonra ise ağzımızdan şekerin bıktıran tadını silmek için turşuya istek duyarız. İnsanlar bana bazı şeyleri yazmış olmaktan övünç duyup duymadığımı sordukları zaman, hiç övünç duymadığımı söylerim. Gerçektir bu. Yazdıklarımı anımsamıyorum bile. İşte burada seni düşünürüm yine çünkü bana benziyorsun. Anımsarsın belki, iki yıl önce, sürekli yazmanın sonunda bende bir alışkanlık olduğunu ayrımsamıştım. Alışkanlıktan da öte, benim için izleyecek bir yol, bir model oluşmuştu. Çaba göstermenin, gerçeği bulmanın, coşkunun tadını yitirmiştim. Yaşamım eskimiş ve tozlanmış gibiydi. Tozu ağzımın içinde duyuyordum. Yaptığım iş bence değerli değildi, çünkü bana hiç tat vermiyordu. Yazmayı bıraktım, biliyorsun. Yazmayı bırakmak çok zordu çünkü tıpkı koşullanmış bir hayvan gibi olmuştum. Alışkanlıklarımın belirlediği yoldan gitmek tembellik denilen göz kamaştırıcı bir yaşam sürmekten daha kolaydı. Elaine'in kafası yalnızca sağlıklı bir kusursuzluğa yattığı için bana, "Ne yapıyorsun?" diye soruyordu. Ben de, "Çalışıyorum," diyordum. "Hayır, çalışmıyorsun," diyordu, "ne zaman çalıştığını biliyorum ben." O bile yanılıyordu. Çünkü yaşamım

boyunca yaptığım en zor işti bu. Koşuşturma, didinmeyle dolu bir dünyada hiçbir şey yapmadan oturup hiçlik için ya da hiçbir şeye katılmamak uğruna sancı çekmek. Bu noktada da benzeşiyoruz.

Şimdi beni dinle. Açıklama gerektiren şeyler söyleyeceğim.

Dış dünya, zihnimizin yarattığı dünyayı, yine zihnimize yansıtan bir aynadır. Ayna dediğimiz şey, arkası sırlanmış bir cam parçasıdır. Bir arkası var. Eğer arkasındaki sırı sıyırırsan, öte yandaki dünyayı görebilirsin. İnsanların birçoğunun bu dünyayı görmek istemediğini biliyorum ama ben görmek istiyorum. Tutkuyla ve açlık duyarak. Sen de görmek istersin.

Artık bence, hep birbirinin benzeri olan gerilimlerden kurtulmak istiyorum. Evin içine giriveren gün, tıpkı güneş sistemine benzeyen dostlukların, sorumlulukların, bağların, görevlerin, yakınlıkların oluşturduğu kristal düzen; hepsi çevremde dolanıyor. Değişik hızlarla, birbirine benzemeyen paraboller üstünde dönüyorlar. Hepsi de ben var olduğum için varlar. Yörüngelerinde benim sayemde dolanıyorlar. Keşke böyle bir gücüm olmasaydı. Bundan kurtulabilmeyi çok isterdim. Bu "ben"den bir sıyrılabilsem. Uzakta bir yerde oturup bir uydum olmadan gözlesem, görsem, beni şaşırtan, kör eden dünyayı bir anlayabilsem. Yorgun olmadığını söylüyorsun. Ben de değilim. Yalnızca şaşkınım.

Seninle çok benzeştiğimiz bir nokta daha var. Her ikimiz de göz kamaştıracak ölçüde akıllıyız. Renkli bir yün yumağının içine cam boncuklar yerleştirsek, bir ipin ucuna assak, bunu birçok insana gerçek bir dünyaymış gibi yutturabiliriz. Kimi zaman kendimiz de buna inanır gibi oluyoruz ama çok uzun sürmüyor bu aldanış. Akıl insanı düşünmekten alıkoyabiliyor. Şimdi ruhunun benim için neden öylesine değerli olduğunu anladın mı? Kendi ruhumun bir modeli de ondan.

Fiziksel bir özveride bulunmak zorundaydım. Değişmenin bedensel bir simgesi. Beni öldüren, boğan, bozguna uğratan şeye karşı bir başkaldırı. Böylece bildiğim, tanıdığım her şeyden uzaklaşmaya hazırlandım. Böylece evimin yolunu bulacaktım. Elaine bana, "Biliyorum, mutsuzsun, ne yapmak istiyorsun?" dediği za-

man ona hiçbir şey istemediğimi, bir şey istemek istemediğimi söyleyebilirdim. Bu sözler ona anlamsız gelecekti. Hiçbir şey onu korkutamaz. İki insanın birbirinden bu denli değişik olması şaşırtıcı. Ben hiçbir şeye karşı istek duymuyorum. Buna karşın, istek duyanlara karşı anlayışlı olmalıyım. Anlayışı ise o sözünü ettiğim binlerce uydunun dönüşü darmadağın etti.

İşte böylece Glastenbury tepelerinin yakınlarına geldim. Bu tepeler belki kırk yüzyıldan, insanların buralara ilk yerleştikleri günden beri kutsal. Belki de bunları sana çalışmaya başlayacağım için anlatıyorum. Tohum şişiyor, tepesi yeşeriyor. Bütün yaşamım boyunca hiçbir yerde olmadığım ölçüde rahatım. Yerimi bulmuş gibiyim. Olayları anlamanın da ötesinde kavrıyor, seziyorum. Bu surların içinde altmış yetmiş kuşak doğup büyümüş, acı çekmiş, eğlenmiş ve ölmüş. Birinci kattaki parke taşları ayaklar altında yıpranmış. Üstlerinde çukurcuklar açılmış. Bütün o kuşaklar da tıpkı benim gibiydiler. Elleri, gözleri vardı, ağrı duydular, kaygılandılar, büyük sevinçler yaşadılar. Bugün ayaklarımın altında bir dolu kadın ve erkek var. Ben tepede oturuyorum. Büyük bir iskelet yığını üstünde yaşayan küçücük bir organizma. Denizin dibindeki ölü bir mercan adasının dağlarca yükselen tepeleri üstündeki canlı bir mercan gibi. Böylece altmış kuşağın bütünlüğünü, sağlam ve güzel kokulu bir bütünlüğü içimde duyuyorum. Ben de o kapı alınlığına katılacak, yaşamdan payıma düşeni yaşayacağım. Sonra bir bütün olacağız. Şimdiye dek, ölümlülüğün ve sürekliliğin kendine özgü, güzel bir tadı olan böyle bir bileşiminin ayrımına varamamıştım.

Sabah saat altı sularında beni bir kuş uyandırıyor. Ne tür bir kuş olduğunu bile bilmiyorum. Fakat sabahları, öylesine bir direngenlikle sesini bir alçaltıp bir yükselterek ötüyor ki ona, "Duydum, isteğine boyun eğiyorum," diyesim geliyor. Kalkıyor, sobadaki külleri eşeliyor, bir kahve yapıyorum. Aşağı yukarı bir saat boyunca çayırlığı ve ağaçları seyrediyorum. Yeryüzünü seyrediyor, dinliyor, kokluyor, hissediyorum ve hiçbir şey düşünmüyorum. Günün en güzel saati bu. Elaine daha

uyumakta. Ben bir başımayım. Bugüne dek elde edebildiğim en uzun bir başınalık. Gizemli ve güzel.

Herkes dünyaya bir şey aracılığıyla bağlıdır. Belki bir gelişigüzellik içinde ama olsun. Gerçek ortada. Yazmayı bırakmadan önce sözcükler benim için güvenilmez ve aldatıcı olmuştu. Sonra yavaş yavaş, habersizce ve sessizce bir araya toplandılar, kalemimin ucundan kâğıda döküldüler. Kurnaz, akıllı, yalancı ya da hastalıklı sözcükler değil – yalın, sağlam, güzel, eski çağların saygınlığını taşıyan fakat taptaze ve genç sözcükler. Her sabah beni dünyanın en eski şarkısıyla uyandıran, her gün yeni bir şeylerin doğuşunu muştulayan gepgenç kuş gibi. Dilim için duyduğum sevgi, saygı ve yakınlık yeniden oluşmakta. Kibirli, kesin, küçük bir kız gibi ince ve sıfatların koltuk değnekliğine gereksinim duymayan, sağlam, güçlü bir dolu sözcük. Sözcükler elele tutuşup kâğıt üstünde dans ediyor, güzellikler yaratıyorlar.

Bunların hepsi doğru. Düşünebileceğim en doğru şeyler bunlar. Eğer inanmazsan ya da bunların bir coşku ürünü olduğunu sanıyorsan kendinde dene. Yok eğer bana inanıyorsan, birbirimize çok benzediğimiz için benzer şeyleri duyuyorsan, bir gün gerçek evini bulacağına inanmalısın. Benim şimdi bulduğum gibi. Daima orada kalacağın anlamına gelmez bu. Orayı bulduktan sonra, böyle bir yer olduğunu bilmek, düşleyemeyeceğin kadar güzel bir duygu. Bu da yeterli.

Eğer seni etkileyebileceğimi bilsem, Yunanistan'a ya da Türkiye'ye git derdim. Delfi'ye, Argos'a, Eqidaurus'a, Midilli'ye git derdim. Yalnız git ve gerçek yurdunu araştır. Fakat yalnız gitmelisin ki Delfi'nin sarp kayalıklarından Zeus'un kartalları çıkıp tepende uçuştukları zaman senin için uçmuş olsunlar. Ben burada yalnızım. Elaine çok kısa bir süre içinde komşularla, çocuklarla ve satıcılarla kaynaşıverir. Ev işlerine, sevinçlere ve umutsuzluklara kendini kaptırır. Kimseye zarar vermeyen dedikodulara dalar, konuşur da konuşur. Onu sevdiğim ve hep yalnız kalmasını istemediğim için birarada oturur, konuşur, hoşça

vakit geçiririz. Sonra yine herkes kendi özel "evine" döner. Öfke ve kıskançlık duymadan.

Zihnini yükseklerde tut, Gadg. Hiçbir şeyi eleştirme, hiçbir şeyi yargılama. Bırak "O ŞEY" kendi kendine içeri dalıversin. Sen de o zaman onu kabul et ve tadını çıkar. Bir süre karışıklık olacak ama sonradan her şey yerli yerine oturacak, yavaş yavaş düzene girecek. Üstelik bu düzen senin önceden bilmediğin bir düzen olacak. Hiç kimse, ölümünden sonra iki haftayı aşkın bir süre başkalarında yaşayamaz. Eğer yaşıyorsa bu kişi yaşamından çok daha değerli bir şey bırakmıştır geride.

Uzun bir mektup oldu bu. Ne fark eder? Zamanım var ve seni sıkmaktan çekinmiyorum. Ruhun? Ben kendi ruhumu anlatıyorum. Seninkinin benzeri olan ruhumu. Özdeşi değil, benzeri.

Çevirimdeki sözcüklere bakıyorum. Hay aksi, çok iyi görünüyorlar. Temiz, sağlam, güzel bir İngilizce. Özenle seçilmişler, özenle düzenlenmişler. Kıvanç duyuyorum, çünkü içimdeki bir şey salıverilmiş, gönlümün istediğini yapıyor gibi. Yaratıcılığımın dupduru mavi alevleri özgürlüğe kavuşmuş sanki. Yüceldim ama alçakgönüllü olamadım. Bu yücelmenin karşılığını bir süre kafamı kurcalayan karmaşa ve ufak tefek de olsa çektiğim acılarla ödedim. Tümüyle benim artık. Yazılmış ve damgalanmış olarak. Ayağımın altındaki yığından kimse, bunu benim başardığım gibi başaramadı. Çılgın bir coşkuyla sevincimi haykırma isteği duyuyorum.

Yunanistan'a git. Giderken de buraya uğra. Akhilleus'un kalkanı, o dağlardan çıkan kalayla karıştırılmış tunçtandı. O madenlerde kazılmış toprak hâlâ olduğu gibi duruyor. Kral Arthur'un Camelot'u da buradan ancak dört mil uzakta. Binlerce yıl önce inşa edilmiş, çatık kaşlı, büyük bir kale. Kim bilir, belki de kalenin yapıldığı zaman da bir Arthur vardı. Buralarda Stonehenge'deki gibi çapraz baltalar görülebilir. Bu baltalar onları yapanların, senin yurdun Anadolu'dan bütün dünyaya yayılan o gizemli ve çok becerikli Hititlerin buralara da geldiklerinin kanıtı.

Gerçek yurdumu bulduğum bu yerde beni görmeye gel. Şükran Günü'nden önce hiçbir yere gitmeyeceğim. Aramızda kalsın bu. Bu mektubun da büyük bir bölümü aramızda kalır, değil mi? Kim anlayacak böyle bir mektubu? Tıpkı kendi kendime konuşuyormuşum gibi konuştum seninle.

Sevgiler

John

Robert Bolt'a

8 Nisan 1959, Discove Cottage, Londra

Sevgili Bob,

Umarım bu soylu kitapları seversin. Bir yazar için daha değerli bir armağan düşünemiyorum. Çünkü bu kitapların içinde dillerin en güzelinin yaşamöyküsü var. Duyarlı, ince, güçlü, evrensel sezgiyle öğrenilebilen, yüce bir dil. Aslanlar gibi kükreyip, kumrular gibi tatlı bir sesle şarkı söyleyebilir.

Bu kitaplar, dilimizin dev yapısı karşısında kendimi çok küçük hissetmeme neden oldu. Zenginliğine şaşırdım. Fakat her sözcüğün yaşamöyküsüne baktıkça sözcüğe daha bir yakınlık ve sevgi duyuyorum. Çünkü onlar benim ailemin bireyleri. Onlar senin de ailen. Sözcükler birer insandır. Gerçek birer insan. Büyülü insanlar. Doğarlar, gelişirler. Yazgıları vardır.

Dilerim sen de yazınsal yaşamında bu bizden önce yapılmış olan ve pırıl pırıl parlayan, senin ve benim gibi insanlarca katkıda bulunulan ve korunan kuleye bir şeyler eklersin.

İyilikler ve başarılar dilerim. Sana ve Jo'ya teşekkürler.

John Steinbeck

Elia Kazan'a

1959, Discove Cottage

Sevgili Gadg,
Tek göçmenin sen olduğunu düşünme. Ben Salinas'ta bir yabancı gibiydim. Kendimi hep yabancı gibi hissediyordum. Çevremdeki insanların istediği hiçbir şeyi istemedim. Onların düşündüğü hiçbir şeyi düşünmedim. Onların hayran olduğu hiçbir şeye hayran olmadım. Onlara benzemeye çalıştığım zamanlarsa gülünç oldum. Kadınların da kimileri beni kabul edemiyordu. Tıpkı senin gibi, görüyorsun. Kimi kadınlar kabul ediyordu beni. Belki de benim onları kabul edebildiğimden daha çok iyi kadınlardı. Güzel kadınlar ve kızlar. Bana hiç katlanamayanların yanı sıra bu iyi kadınları anmamak nankörlük olur. Herkesin beni kabul etmesini beklemek, herkesin kitaplarımı beğenmesini beklemek gibi bir şey. Olanaksız bu.

Chris *(Kazan'ın oğlu)* için suçluluk duyduğunu yazıyorsun. Böyle bir duygunun gelişmesine izin vermemelisin. Ya da o duyguya bu adı takma. Bu noktada, ortada bir yabansılık olduğunu görüyorum. Sanki ikiniz de birbirinize hiç ilgi duymuyorsunuz da bu ilgiyi siz yaratmaya çalışıyorsunuz gibi. Çocuklarımla ben birbirimizle yakından ilgiliyiz. Öylesine ilgiliyiz ki bir gün bu ilgi yüzünden birbirimizi sevmememiz de olası. Chris konusunda bir suçluluk duygusu geliştirebildiğine göre, ortada anlamadığın ya da anlamak istemediğin bir şey olmalı. Ya da belki suçluluk duygunla onu kendine zincirlemek istiyorsundur. Onu özgür bırak. Ancak o zaman dost olabilirsiniz. Tanrım, erdem adına ortaya koyduğumuz acımasızlıklar...

Elizabeth Otis'ten mektup aldım. *Sweet Bird of Youth*'u *(Gençliğin Tatlı Kuşu)* gördükten sonra yazmış. Şöyle diyor: "Merak ediyorum, Bay Williams'ın zihniyle yaşamak nasıl olurdu acaba? O tür bir yaşamı sevebileceğimi hiç sanmıyorum."

Yazar genellikle, onu genç yaşlarda etkileyen şeyleri yazar. Eğer onu etkileyen kahramanlıksa kahramanlığı yazar. Umutsuzluk etkilemişse umutsuzluğu yazar.

Belki benim de yaptığım işten aldığım tadın, duyduğum sevincin temeli bu. Edebiyatta Arthur'un büyüyüp de kendisini öldürebilirler diye çocukları öldürmesinden daha iğrenç bir şey yok. Tenessee ve daha birçokları bu noktada durup "İşte o zamanlar böyleydi," diyeceklerdir. Fakat hiçbirisinde, Arthur'un yazgısıyla karşılaştığı zaman aynı anda hem yazgısıyla savaşıp hem de onu kabul edişindeki yürek burkucu güzelliği görecek yürek yok.

Değer yargıları birbirine karıştı, altüst oldu. Bağlılık güçsüzlükle karıştırılıyor, duyarlılık da duygusallıkla. Dayanıklı kişiler olmak istiyoruz ama dayanıklı kişilerin bütünlüğe erişebilenler olduğunu unutuyoruz. Akhilleus, Patroklus'un üstüne kapanıp bebekler gibi ağladı. Hektor'un da korkudan ödü patladı. Gel gör ki duygunun yerini akıl aldı. Akıllılık ise hemen her zaman bir baştan savmacılık, kaçınma yoludur.

Tanrım, sana lanet olası bir ders veriyorum. Evet, işte öyle, ders veriyorum. Ne yapalım? Bu dersi şöyle bitireceğim. Kendi kendini çözümlemeyi, kendini küçümsemeye, kendine zarar vermeye dönüştürme. Yönetmekten dolayı kendini güçlü görüyorsun belki, fakat bu işe gönlünü de koyuyorsun. Yönetme işini yalnız gücünle yaptığına inanmıyorum. Sen de inanmıyorsun buna. O denli basit değil bu olay. Bence sen bir tür utangaçlıktan kurtulup kendini ortaya koyma savaşı veriyorsun. Ben bu savaşı sürdürmeni öneriyorum. Oynayabileceğin devler varken insanların sınırlı oyunlarıyla oyalanmayı bırakmalısın. Seni Medea'yı ya da Troyalı Kadınlar'ı ya da gerçek bir Othello'yu yönetirken görmek isterdim. Sen Shakespeare'i sevmediğini söylüyorsun ama buna da inanmıyorum. Shakespeare'i sevmemek, aydan nefret etmek gibi bir şey. Eğer başkalarının gözünü açmak istiyorsan, Atinalı Timon'u çevir. Filmi yapılmadı sanıyorum. Görmedim. Zamanım var, çünkü büyük bir adamla çalışıyorum. Belki ben de birazını kaparım. Büyüklük de küçüklük gibi bulaşıcıdır çünkü.

Burada ilkbahar çok güzel ve daha önce sanki hiç ilkbahar gelmemiş gibi coşku verici.

Ne söylemeye çalıştığımı bilmiyorum. Belki de saçma! Keyfine bak, eğlen. Seni kabul eden o kızları düşün. Bir bütün günü ceza değil armağan olarak kabul et. Fakat önce yalnız olman gerek.

Geriye dönmeyi ama buralardan da bir şeyler koruyabilmeyi isterdim.

Hepsi bu.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

5 Mayıs 1959, Discove Cottage

Sevgili Elizabeth,

Haftalık İlerleme Raporu ve Haberler Mektubu.

Bu hafta adamakıllı bir sarsıntı geçirdik. Olayın etkisinden kurtulmamız zaman alacak. Okuldan Catbird'ün notları geldi. Matematikten I almış. Öteki bütün derslerden geçmiş. Bizi böyle bir durumda bırakmaya hakkı yok. Dostça bir davranış değil bu. Yaşamında hiçbir sınavı geçmemiş ama I alınacak not değil. Ona bu konuda acı bir mektup yazdım.

Mary *(kızkardeşi onları görmeye gelmişti)* ve Elaine çevreyi gezdiler. Savaştan, Bill'in ölümünden beri Mary ilk kez canlandı gibi. Bence bu büyük ölçüde Elaine'in başarısı. Mary'nin neşelendiğini görmek çok güzel. Yarın Londra'ya bambaşka biri olarak gidecek. Umarım bundan sonra hep böyle olur.

Waverly boşanmak için geçen haftasonu Meksiko'ya gideceğini yazmıştı.

Merlin'in son bölümü bugün daktiloda yazılmış olacaktı. Bir kopyasını hemen sana postalarım. Ne düşündüğünü çok merak

ediyorum. Diken üstünde gibiyim. Düşüncelerini öğrenmeden rahat edemeyeceğim.

Öğleden sonra. Merlin daktiloda yazılmış olarak geldi. Az sonra Bruton'a gidip sana postalayacağım. Okumanı çok istiyorum. Yanlış bir şey mi yaptım? Saçmaladım mı? Bana doğru gibi görünüyor ama belki değildir. Şimdiye dek kimsenin böyle bir kitap yazmaması bir nedene dayanıyor olmalı. Belki de yapılabilir bir şey değildir. Sanıyorum evrensel olmasına çalışmak yerine dar sınırlar içinde kalmışlar. Her neyse, okuyunca göreceksin. İyi de olsa, kötü de olsa, düzyazı gibi iyi geliyor bana.

Posta bunları uçakla göndermek istediğimi duyunca çok şaşıracak. Bizim çok alışılmadık insanlar olduğumuzu düşünüyorlar.

Oradakilere sevgiler. Bu çalışma konusunda bu denli huysuz olduğum için beni bağışla. Biliyorsun uzun süredir bu iş üstündeyim. Bu yazı ilk deneme. En zor öykü ve birincisi.

John

Elizabeth Otis ve Chase Horton'a

13 Mayıs 1959, Discove Cottage

Bölüm üstüne yorumlarını ve Chase'in neredeyse "hiç olmayan" yorumlarını size geri gönderdim. Sarsılmadım dersem yalan olur. Sarsıldım. Önce şunu söylemeliyim. Bir profesyonelim ben, o nedenle elim ayağım tutmayacak ölçüde sarsılmam söz konusu olamaz. Yorumlarınıza yanıtım şu: Sizler başka bir şey bekliyordunuz, beklemediğiniz bir şeyle karşılaştınız. O nedenle sizin de söylediğiniz gibi kafanız karıştı, düşkırıklığına uğradınız. Size hak veriyorum ama bütün okuyup araştırdıklarım boşa gitmiş değil. Daha önceleri bilmediğim, anlamadığım şeyleri Malory'de görüp anladım. Şunu da söyleyeyim: T. M'nin onu 15. yüzyıl diline çevirdiğinden daha çok 20. yüzyıl diline çevir-

mek değil niyetim. İnsanlar o çağda da öyle konuşmuyordu. İnsanlar, Shakespeare'in de onları konuşturduğu gibi konuşmuyordu. Ahmaklar dışındakiler elbette.

T. H. White'ın *Once and Future King (Bir Zamanların ve Geleceğin Kralı)* adlı kitabını okuduğunuzu biliyorum. Çok güzel bir kitaptır. Ama benim yazmak istediğim öyle bir kitap değildi. Şimdi de isteğim bu değil.

Efsane – destan nerede başlıyor? Eski Kelt kaynaklarına bakarsanız başlangıç Hindistan'a dek uzanmakta. Belki de daha eskilere. Onlar birer simge. İsa da artık bir insan değil, bir simgedir. Buda da bağdaş kurmuş bir simgedir. İnsan olarak Malory'nin Arthur'u bir budaladır, destan olaraksa belirsiz. İsteseniz de onu İsa'yı anlatabildiğinizden daha çok anlatamazsınız. Denemeye kalksanız, bir süre sonra bir yerde durur, yönünüzü değiştirirsiniz. Öykünün içinde bir tek gerçek var. O da kahramanın doğasında aptallık olduğu. Batılı Şerif Gary Cooper bir aptaldır örneğin. Akıllı olsa küçük ve kaba bir adam olacaktı. Bütün efsanelerde akıllılık, dahası zekâ, hainlerin özellikleridir.

Bütün bu çalışmalar sırasında amacım şu olmuştur: Her öyküye –nasıl desem– bir deneme, bir yorum havası katmak. Merlin'in bir Druid* olup olmadığını bilmiyorum. Malory'nin elbette bu konuda kuşkusu yoktu. Çalışmalarım sırasında Merlin'in bir Druid olabileceğini düşündüm. Ama bunun yanı sıra Merlin kavramının Druidizmden daha eski olduğunu da gördüm. Bunun karşıtları her yerde var. Yunan'da, İncil'de, halk masallarında ve daha da eskilere kadar uzanan nice kaynakta görülebilir. Chase şu savı ileri sürüyor: Sakson ve Saraken** aynı kökene sahip olabilir. Birbirlerine çok uzaklardaki yabancılar. Bunlar hep yeniden ortaya çıkarlar.

Çok güzel. Şimdi şunu söyleyebilirsiniz. Eğer niyetin buysa o yorumlar nerede? İki nedenle o yorumlar yazılmadı. Birincisi,

---

* Druid: Eski İngiltere'de yaşayan putperest bir kavmin rahibi. (ç.n.)

** Saraken: Suriye ve Arabistan'da yaşayan kabileler. (ç.n.)

bu öykülerden çok şey öğrendim. İkincisiyse ritmi bozmak istemiyorum.

Ama anlamadığım şeyler var. Çocukların öldürülmesi, Hirodes öykülerinin kralvari olmayan bir anlatısıdır diyorsunuz. Destanın tümünün teması bu. Hirodes öyküsü her zaman geçerli olan bir gerçeği yansıtıyor. İnsanların alınyazılarını değiştiremeyeceği gerçeğini. Bütün destan insan deneyimlerini anlatıyor. Gücün baştan çıkarıcı olduğunu anlatıyor.

Beni en çok üzen şeyin mektubunuzun onaylamayan havası olduğunu anlamalısınız. Eğer yaptığım işten kuşkum olsaydı bu çalışmamdaki açıklarımı yakalamış olduğunuzu düşünürdüm. Ama ben iyi bir iş yaptığıma inanıyordum ve kendim için koyduğum sınırlar içinde en iyisini yaptığıma şimdi de inanıyorum.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

14 Mayıs 1959, Discove Cottage

Sevgili Elizabeth,

Size o mektubu yazdıktan sonra bütün gün düşündüm. Bütün gece uyumadım. Hep düşündüm. Duygularım da düşüncelerim de değişmedi. Belki yaptığım iş yeterince iyi değil fakat yapmak istediğim kadar iyi olmaya layık değilse baştan beri yanıldım demektir. Yalnız bu konuda değil, bu kitapla ilgili daha birçok konuda yanılıyorum anlamına gelir bu. Alan Lerner, Kral Arthur'la ilgili bir müzikal yapıyor. Çok iyi olacak. Belki milyarlarca dolar para getirecek ama benim istediğim bu değil. Belki de kendimi savunma çabası gösterirken tam olarak ne söylemek istediğimi gözden kaçırdım. Ya da belki anlatılması olanaksız bir şey anlatmaya veya yeteneklerimin çok ötesinde bir şey yaz-

maya çalışıyorum. Fakat Malory'de T. H. White'tan daha uzun yaşayan, Alan Lerner ya da Mark Twain'den daha kalıcı bir şey var. Belki tam ne olduğunu bilmiyorum ama seziyorum ve dediğim gibi eğer yanılıyorsam, yanılgım çok büyük.

Fakat sen şunu göremiyor musun? Bu sezgim için bir kumar oynamalıyım. Biliyorum, çağdaş insan bir şeyi gerçekten işitmeden kabul etmez fakat öyle bir kulak Madison Caddesi veya radyo, televizyon ve Mickey Spillane'ce eğitilmiştir. Bir western filminde değilse kahraman genellikle kötü çizilmiş bir formdur. Trajedi –iyi trajedi– Brooklyn'de yer almadığı sürece gülünçtür. Krallar, Tanrılar ve Kahramanlar – belki günleri geçmiş, çağları kapanmıştır ama ben buna da inanmıyorum. Belki inanmak istemiyorum. Bu ülkede, insanın ilk ortaya çıktığı günden beri kahramanların yaptıkları şeylerin arasında yaşıyorum. Bunların hepsi artık yoksa ben bir yerde gemiyi kaçırmış olmalıyım. Çok büyük olasılıkla gemiyi kaçırdım.

Bugün üzgünüm. Umutsuz değilim. Nedenlerini araştırıyorum. Nedenleri kendi yetilerim ve sezgilerimle bulmak zorunda olduğumu biliyorum. Malory iyileştikçe belki yaptığım iş de iyileşir. Bütün yaz ve sonbahar boyunca çalışacağım. İyileştiğini görmezsem bu işi bırakacağım. Bu kitap için yıllar yılı düşler kurdum. Birçok gece nasıl yön değiştireceğimi düşündüm. Kendimden bıktığım için kendimi değiştirdim. Bir dönem kapandı. Belki ben de tükendim. Belki de ortasından ikiye bölünen, güneş batana dek ölmeyeceğine inandığımız bir yılan gibi çırpınıp duruyorum. Bunlar son çırpınışlarım. Ama eğer gerçek buysa günbatımına dek sürecek bu çırpınışlar.

Çılgınlık! Bu işe inanıyorum. Ve bu işte, düşünülebilenin çok ötesinde büyük bir yalnızlık var. Öyle de olmalı.

Sevgiler

John

"Sinekler gibi dolanıp durmaları için Somerset'in perilerinden bir bölük göndereceğim. Gerçek periler..."

Bu önerinin arkası kesilmeyecek. Öyle ki bir sabah karar vermiş olarak uyanacak, nasıl karar verdiğini bile bilemeyeceksin.

Sevgiler

John

Chase Horton'a

8 Haziran 1959, Discove Cottage

Sevgili Chase,

E. O. (Elizabeth Otis) için çok düşündüm. Seninle yıllardır dostuz. Biliyorsun, kişisel bir bunalım yaşamadığım tek an olmamıştır. Elizabeth pek çok kez, boynumuzu kırıp cehenneme gitmemiz için Tanrı'ya dua etmiştir belki de. Bizler ufak tefek şeyler yazıp göndersek, yazdıklarımız kabul edilip paramız ödense ya da kabul edilmeyip geri çevrilse ama biz kişisel yaşamımızı bütün bunların dışında tutabilsek ne iyi olur! Elizabeth bizden bıkmış olmalı. Apansız işinden ayrılsa hiç şaşmayacağım. Yazarlar oldukça aşağılık kişilerdir. Yazarlar için söyleyebileceğin en iyi şey, aktörlerden daha iyi olduklarıdır. Bu da pek iyi bir durum değil. İş yaptığı kişilerden kaçı Elizabeth'e kendi duygularını sormuştur acaba, merak ediyorum. Hiç kimse sormuş mu acaba?

Malory'ye gelince – bu konuda çalıştıkça pek çok saçmalıkla karşılaşıyor ve şaşırıyorum. Kitabın üçte ikisi karanlıkta konuşan çocukların boş düşleri. Tam tiksintiyle onları bir yana bırakmaya hazırlanırken, şövalyelerin maceracılığının günümüzün düşünce ve eylemlerinden daha çılgınca olmadığını görüyorum. Sonra taşlama yapabildiğim bir günümde kendi yaşamımı düşünüyorum. Yaşamımı nasıl sürdürdüğümü, sorunlarımı nasıl ele aldığımı gözden geçirince maceraperest şövalyelerle benzeştiğimizi görüyorum. Ben de boşunalığın kardeşiyim. Bundan kaçış yok.

Bir şövalyenin düşkırıklığına uğradığı zaman umutsuzluğa düştüğü, büyük acılara boğulduğu bir gerçek. Öyle yapması bek-

leniyor ve bu tutumu kabul ediliyordu. O da öyle yapıyordu. Ben de yaptığım bir dolu şeyi benden öylesi beklendiği ve davranışım kabul edildiği için yapıyorum. Peki, değişen ne?

Penceremden bir tavşan vurmaya çalışıyorum. Her şeyden öylesine habersiz ve tatlı ki! Fakat yetiştirdiğim marullara zarar veriyor. O nedenle ya onu öldürmeli ya da marulları gözden çıkarmalıyım. Ona buralardan uzaklaşmasını, benden kurtulmasını söyleyebilseydim ne iyi olurdu...

Burada çok sade bir yaşantımız var. Mutluyuz. Hiç buradaki kadar kendimi evimde hissettiğimi ve bu denli mutlu olduğumu anımsamıyorum, Bir bakıma mutluluğumuz birçok şeyin eksikliği oranında büyüyor. Dün akşam ateşin önünde tahtadan kendimi oydum. Kendimi kestim, yonttum. Bu arada bu konuyu konuştuk. Elde etmek istediğimiz şeylerin tedirginliğimize neden olduğunu.

Mektuba biraz ara verip ateşi harlamalı ve geceye hazırlanmalıyım. Odunla kömür taşımalı, bahçeden soğan ve turp getirmeliyim. Ayrıca üzüm toplamalı, tavşan yemeden marul sökmeliyim. Tavşan elimde tüfekle kendisini gözetlediğimi biliyor olmalı. Bugün hiç görünmedi. Böylece yaşamak için bir gün ve bir gece kazanmış oldu. Beni de...

Sevgiler

John

Adlai Stevenson'a

5 Kasım 1959, New York

Sevgili Adlai,
Camelot'tan döndük. Gazeteleri okudum ve okumakla iyi edip etmediğimi düşündüm. İlk iki izlenimim şu: Birincisi, gitgide artan, sinir gazı gibi her yana yayılan, anaokulundan başlayıp en üst düzeylere dek ulaşan, hükümetlerin de desteği ve işbirliğiyle gelişen ahlaksızlık örnekleri. İkincisi, sinirli bir tedirginlik,

bilinmeyen bir şeye duyulan açlık, susuzluk ve istek. Belki de ahlak için. Sonra gereğinden çok şeyi olan insanların yıkıcılığı, acımasızlığı ve ikiyüzlülüğü. En son olarak da ancak korkmuş insanlarda görülen huysuzluk ve surat asıklığı.

Adlai, iki tür Noel'i anımsıyor musun? Yoksul bir evdeki noel. Öyle bir evde verilen armağan sevgi anlamına geldiği gibi bir özverinin göstergesidir. Bir tek küçük paket, merakla, yavaş yavaş, adeta kutsal bir saygıyla açılır. Bir keresinde, yaşayan şeyleri seven küçük oğluma, noel için şeftali suratlı küçük bir papağan armağan etmiştim. Kâğıdı kaldırdıktan sonra, "Şeftali suratlı bir papağanım olacağı aklımın ucundan geçmezdi," diye fısıldamıştı.

Bir de öteki türlü Noel var. Tepe tepe armağan paketleri, verecek başka şeyleri olmayan, suçluluk duygularını bastırmak için çocuklarına bol bol armağanlar veren anne babalar. Paketler çarçabuk açılır, armağanlar yerlere atılır ve çocuklar, "Hepsi bu mu?" diye sorar.

İşte bence şimdilerde Amerika bu ikinci tür Noel'in kutlandığı evler gibidir. Gereğinden çok şeyi olan bu insanlar, zamanlarını ve paralarını bir "ruh" arayışı içinde harcarlar. Bizler anlaşılmaz bir türüz. Tanrı'nın ve doğanın verdiği her şey kabulümüzdür. Yeter ki her ikisinin de verdikleri çok olsun. Eğer bir ulusu çökertmek istesem o ulusa çok şey verir, düşkün, doymaz ve hastalıklı halde dizleri üstüne çökmesini sağlardım. Sonra, Somerset'te, her gün işlerimizi görmeye gelen kadını düşündüm. Torunumuz için kendi elleriyle bir oyuncak ayı yapmış. Eski bir havluyu kahverengiye boyamış, öyle dikmiş ayıyı. Çok güzel bir oyuncak. Bir parçacık tavşan kürkü bulabildiği zaman çok daha güzel görüneceğini söyledi. İşte bu gerçek bir armağan. Bu küçük oyuncak ayının adı herhalde MIZ Hicks olur.

Bruton'dan ayrılırken Yüzbaşı Arris'i görmeye gittim. Beş köyün birden güvenliğini sağlayan polis yüzbaşı Harris. Silahı yok. Bu beş köyü bisikletle dolaşıyor. Bize karşı çok iyi davranmıştı. Ona bir şişe burbon viski götürdüm. Verirken, "Biraz da

Noel armağanı bu Yüzbaşı. Bunun rüşvet olduğunu düşünemezsin. Çünkü sizden hiçbir şey istemiyorum. Ayrıca yakında buradan ayrılıyorum," deme gereği duydum. Yüzü kızardı, "Teşekkür ederim efendim ama gerek yoktu," dedi.

Vaktin olduğunda seni görmek isterim. Camelot'ta birlikte geçirdiğimiz günü büyük bir mutlulukla anımsıyorum. Fayre Elaine'in yaptığı somon balığı ne güzeldi, değil mi? Bir dahaki politika konumuz tabu olmayacak. Bir gün bizim savunduğumuz düzenin haklılığı kabul edilecek. Hem de yakın bir gelecekte. Bütün bir kent, eyalet, hükümet, türlü kurumlar, binbir türlü dolandırıcılık ve namussuzluk için insanları böylesine ödüllendirirken, çocuklarımızı gerçekten iyi ve onurlu insanlar olarak yetiştirmeyi bekleyemeyiz. Toplumun bütün kademeleri namussuzlukla donanmış Adlai, belki bu konuda hiçbir şey yapılamaz ama ben yine de –aptalca ya da safça da olsa– umudumu yitirmiş değilim. Denemek istiyorum. Sen ne dersin?

Sevgiler

John

Bo Beskow aracılığıyla Dag Hammarskjöld'le tanışmış ve dost olmuştu. Ona da şöyle yazıyordu:

"Buraya geldiğin zaman TV skandalı doruk noktasındaydı. Bu işin üzüntü veren pis yanı dışında, skandala karışan aceleci, küçük insanlarla ilgilenmiyorum. Beni ilgilendiren bunların, toplumsal yaşantımızı ve belki de bütün dünyayı saran genel ahlaksızlığın belirtileri oluşları. Başarının araçlarının yalancılık, hainlik, bencillik, tembellik olduğu ve ahlakı küçük görmenin egemenlik kurduğu, yardımseverliğin yok olduğu, mahkemelerin satın alındığı, en yüksek katlardaki görevlinin her şeye evet diyecek denli yumuşak, boş, değersiz, bilgisiz ve tembel olduğu bir toplumda çocuklarımı öğrenmeyi ve erdemi seven, bunlara saygı duyan insanlar olarak yetiştirmek çok zor. Başkanın kendisi gizlice kovboy romanları okur ve en basit bir İngilizce cümleyi doğru yazamazken ben oğullarıma dilin değerini, güzelliğini ve iletişimin önemini nasıl öğretebilirim?"

Bütün bu düşünceler Kaygılarımızın Kışı *romanının ana temasını oluşturacaktır.*

Lawrence Hagy'ye

(Amarillo, Teksas'tan eski bir arkadaş)
24 Kasım 1959, New York

Sevgili Hagy,
Acaba gelecek yaz tatilinde çiftliğinde Thom için bir iş olur mu diye merak ediyorum. Yoksa, lütfen rahatlıkla yok de, yaratılmış bir iş işsiz kalmaktan daha kötüdür. Yetişkin bir erkeğin işini yapmasını, yetişkin bir erkeğin sorumluluğunu yüklenmesini ve eğer hak ederse, yetişkin bir erkeğin kazandığı kadarını kazanmasını istiyorum. Aramızda kalması koşuluyla böyle bir aylığı seve seve öderim çünkü şu sıralar bu miktarın çok önemli olduğunu biliyorum.

On altı yaşındayken annemle ve babamla aramızda fikir ayrılıkları doğdu. Evden ayrılıp bir çiftlikte iş buldum. Benim onaltı yaşında oluşum oradakilerin umurunda değildi. Öteki işçilerin uyuduğu yatakhanede uyuyor, sabah dört buçukta kalkıyor, işim gereği ahırı temizleyip atları eğerliyor, koşumlarını takıyor, kahvaltıda bir parça biftek yiyor, sonra tarlada çalışmaya gidiyordum. Zifiri karanlık çökünce bitiyordu işimiz. Bu işte pek çok şey öğrendim. Daha şimdi bile kullandığım şeyler. Yaşamım boyunca hiç yitirmediğim bir değer bilme duygusu gelişti o iş süresince. Hepsinin de üstünde özgür oldum. Bir kez özgür olunca, gereksinim duyduğum parayı kendi ellerimle kazanmaya başlayınca kimse beni hırpalayamadı. İnsanları da tanıdım. Kimilerinin iyi, kimilerinin kötü, pek çoğunun da hem iyi hem de kötü olduğunu öğrendim. Sonra, paranın nasıl zor kazanıldığını öğrendim. O çiftlikte beni ya da ailemi tanıyan ve umursayan bir tek kişi bile yoktu. Eğer olsaydı bu iş benim için böylesine olumlu sonuçlan-

mazdı. Şuna inanıyorum ki bir delikanlı evden ayrılıp tek başına kalmadan gerçek bir erkek olmayı öğrenemez. Böyle bir deneyimle, yaşamın boyunca sürecek bir gurur, bir yandan da bir alçakgönüllülük kazanıyorsun. Sanıyorum, oğluma verebileceğim en güzel armağan engel tanımaz bir bağımsızlık duygusudur. Pek az Amerikan genci bu bağımsızlık duygusunu edinebiliyor. Bağımlılıkları için hepsi her an bir dolu özürle karşınıza çıkmaya hazır. Oysa erkekçe iş görmemek için hiçbir özür yoktur. Bir işi ya yaparsınız ya da yapmazsınız.

Bu yaz Thom için çok önemli. Yaşamında dönüm noktası olacak denli önemli. Bütün yaşamında önemli bir yer tutacak deneyimler edinmesi için önayak olacağım.

Sevgiler

John

Şükran Günü'nden sonraki Pazar günü Steinbeck bir kriz atlatır. Bu konuda Elaine Steinbeck'e daha sonra da tam bilgi verilmiş değil. John Steinbeck kendini biraz hasta hissetiği için yatağa girer. Elaine Steinbeck dinlenmesi için onu yalnız bırakarak alt kata, mutfağa iner. İçine kurt düşer, kocasına bakmak için yeniden üçüncü kata çıkar. Odaya girdiği zaman kocasını yerde baygın bulur. Pijamasıyla çarşaflar, sönmemiş bir sigaradan alev almış yanmaktadır. Bayan Steinbeck ateşi söndürür ve yardım ister. John Steinbeck hastaneye kaldırılana kadar elindeki ve dilindeki tutukluk geçmiştir bile.

Elizabeth Otis'e

30 Aralık 1959, Sag Harbor

Sevgili Elizabeth,

Dışarıda, Joyous Garde'da oturuyorum. Her yer karla kaplı. Kendimi dinlenmiş ve hiç çözülmemiş hissediyorum. Özel olarak seni göremediğim için üzgünüm ama bir bakıma da sana gerçekten söyleyecek bir sözüm yoktu. Olayları toparlayabil-

memiz için zaman geçmesi gerek. Sana şunu söyleyebilirim: Bir sarsıntı geçirmiş olmama karşın korkmuş değilim.

Hastane sağlığımla ilgili bir dolu küçük küçük şeyler buldu. Ama gerçekten önemli olanı bulamadılar. Filmde görülemez o önemli şey. Ne olduğunu herkesten iyi bildiğimi sanıyorum. Ama belki anlatacak kadar iyi bilmiyorum. Anlatmak iyi olur mu onu da bilmiyorum. Kendimden çok şey mi bekledim acaba? Şok başladığı anda benzerini en son 12 ya da 15 yıl önce geçirmiş olduğumu anımsadım. Kendime iyi bakmamak kimsenin değil yalnızca benim kabahatim. İlginç bir olgu bu. Henüz oldukça güçsüzüm, enerjim yok. Fakat şimdi birini seçmek zorunda olduğum yalnız iki yol olduğunu biliyorum. Ya egemenliği elime almak ya da boyun eğmek. Üçüncü seçenekse, şimdiye dek nasılsam yine öyle kalmak ama bunu yapmayacağım.

Bir süre için insanların dinlenme dedikleri şeyi yapacağım. Dinlenmenin ne demek olduğunu tam bilmiyorum ben. Belki yeni bir düzenleme anlamına geliyordur. İşin neyi gerektirdiğini –yazma işinin demek istiyorum elbette– bilmiyorum. Yalnız yaklaşık on beş yıldır işi baştan savdığımı çok iyi biliyorum. Şimdi geriye dönüp, daha kolay olduğu için seçtiğim yol sapağını bulacağım ve bıraktığım yerden işe koyulacağım. Bu kez zor yolu seçerek.

Doğru olanlar yavaş yavaş gözden yitti. Doğrunun yerini pırıltılı ve kolay şeyler aldı. Yazmayı kendimin dışına çıkardım. Bunun için yüreklendirilmiş olmam bir özür değildir. Pencere içinde kek yapan ahçı da büyük yığınları çevresine toplar belki ama yine de pişirmeye çalıştığı kek sıcak bir kektir. Eğer geriye dönmeyi başarabilirsem ilk çabalar tıpkı bir çocuğun ilk kez tahtaları üstüste koyup dengelemeye çalışırkenki çabaları gibi olacak. Ben de çocuğunkine benzer duygular içinde olacağım. Güvensiz, tedirgin, acı verici ilk çabalar. Bütün doğru şeyleri yeniden öğrenmeye çalışacağım. Başka seçeneğim yok.

Hastanedeyken işin gerçeğini anladım. Tam değilse bile gerçeğe çok yaklaştım. Bir kez, yitirdiğim zaman için yas tutmanın boş olduğunu anladım, çünkü zaman yitirilemez. Yalnız insan-

lar yitirilir. Sonra bütün yazını soğukkanlılıkla düşünüp nerede yanlış yaptığımı, son yüz yıl içinde kimlerin nerede yanlış yaptıklarını bulmaya çalıştım. Çok yararlı oldu bu. Fakat bunlardan da önemlisi her an düşündüğüm şu gerçek: Kapı açıldığı zaman –açıldı da– oraya büyük bir istekle koştum. Fakat kapıdan geçmedim. Ben geçmeyince kapı kapandı. Kesin olan bir şey var. Geçmeyi reddettiğime göre bu kapı bir daha açılmayacak.

Elaine de bütün bunları biliyor. Ona anlattım. Olağanüstü bir insan Elaine, ama yine de çoğu insanın yapacağı gibi, üstünde durmamamı ve gönlümü ferah tutmamı öğütledi. Oysa bu konu böyle ele alınamaz. Sakatlıkları, yanlışları oluşturan, besleyen bir tutum bu. Amaç, olaya boş vermek, gönlünü ferah tutmak değil. Amaç olayı, doğru ve gerçek bir biçimde ele almak. Zihin doğru bir işten yorulmaz, beden de öyle. İnsanı ölüme götürecek denli yıpratan, gerginlik ve boşuna çabadır. Kör bir balta, kör bir testere, yanlış koşullardır. Eğer insan araçları bilemez, çizgiyi düz tutmazsa öldürücü koşullar çıkar ortaya. Kötü bir mimarın yaptığı yapı çirkindir ama ondan da önemlisi yanlış çizilmiş bir yapı çöker. İnsan için de böyledir. Bu gerçeği öğrenmek için yaşamış olduğum deneyim, acı bir ders olmadığı gibi büyük bir bedel de değildir.

Bu konuda gönlümü ferah tutmayacağım. Sağlıksız bir davranış olur bu. Sorunu doğru bir uçtan yakalamak uğruna elimdeki her şeyi verebilirim.

Ve biliyor musun, yeniden bir saygınlık kazandım. Artık korkmuyorum.

Sevgiler

John

1960'tan 1961'e

"... Lanet Olsun! Ben hâlâ erkeğim..."

1960 Amerika'yı dolaşarak sonradan *Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında*'yı oluşturacak notlar aldı.

1961 *Kaygılarımızın Kışı* (son romanı) yayınlandı. Bu roman Ayın En İyi Kitabı Kulübü'nce en iyi kitap seçildi.

Robert Wallsten'e

19 Şubat 1960, New York

Sevgili Robert,
Kulaktan kulağa aldığım kimi ilginç haberlere göre yazmakta zorluk çekiyormuşsun. Tanrım, bu duyguyu çok iyi tanıyorum. Bir daha hiç olmayacak diye umuyorum fakat bir sabah bir kalkıyorum ki yine bu duyguyla başbaşayım.

Bir yıl kadar önce Bob Anderson *(oyun yazarı)* da böyle bir sorunu olduğunu söylemiş, benden yardım istemişti. Ona şiir yazmasını önerdim. Satmak – hatta görmek için bile değil, yalnızca yazıp atmak için. Çünkü şiir, edebiyatın matematiğidir. Müzikle ise çok yakın benzerliği vardır. Ayrıca da en iyi sağaltım yoludur çünkü birçok tedirginlik şiir yazarken çözülür, insan rahatlar.

Bob dediğimi yaptı. Ondan aldığım üç mektupta bu yöntemin çok işe yaradığını yazıyordu sevinçle. Salt şiir – okur için yazılmamış, yalnızca içinden geçenleri yazdığın şiir. Yararlı ve değerli bir kendine özgülük.

Ancak bu yöntemi, kuruluğun çok uzun sürer, seni çok tedirgin ederse kullanmanı öneririm. Herhangi bir gün bu kuruluktan kurtulmuş olduğunu görebilirsin. Ben gördüm. Böyle bir durumda sözcükler çıkmak için birbiriyle yarışıp savaşır sanki.

Sana yardımım dokunabilir mi? Bu durumun neden olduğu acıyı ve şaşkınlığı çok iyi biliyorum.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

Mart 1960, Sag Harbor,
Çarşamba geldi bile

Sevgili Elizabeth,
Burundaki bu küçük güzel evde oturuyorum. Acınası Harry – dev mavi balıkçıl– sığ sularda dolaşarak yumuşak tarak aramakta. Deniz küçük dalgacıklarla kıyıya vuruyor. Sanki bir geminin kaptan köprüsünde oturuyormuş gibiyim. Oturmak ve enikonu düşünmek için bundan daha iyi bir yer isteyemezdim. Şimdi kimi yanlışlarımı biliyorum. Onlara yanlış dememek gerek, doğru olmayan demek daha yerinde. Bir zamanlar beni yönlendirenin bu itici güç olduğuna inanırdım. Bu çok kolaydı, çünkü benden başka kimsenin umrunda değildi. Sonra ün dedikleri şeyi kazandım. Ünlü olunca birçok kişi beni yönetmeye kalktı. Ne yapacağımı, nasıl yapacağımı anlattı. Ben de çoğuna inandım. Gitgide, olmadığım biri gibi davranmaya çalıştım, sonuçta da hiçbir şey olamadım. Tiksindirici, basit bir öykü.

Anımsıyorum, on yıl önce sana on öykü başlığı yazmış, hangisini yazayım diye sormuştum. Sen de "Hepsini yaz" diye yanıt vermiştin. Doğrusu da buydu. Beni eleştirinin trafik polislerinden başka kim durdurabilirdi? Yalnız benim dışımdaki eleştirileri kastetmiyorum. Her şeyi ama her şeyi yazmalıydım. Ve şimdi işte o noktaya dönmeliyim. Üzüntüden, öfkeden ve tedirginlikten başka yitirecek neyim var? İlginin ve değerin kanıtları edebiyatın salt kendisidir. Öyle de olmalıdır. Tıpkı hastanedeki hastanın, doktorun kendisiyle çok ilgilendiğini sanması gibi. Oysa doktor kendi kendiyle, sanatıyla, işiyle, bilimiyle, kendi başarısı veya başarısızlığıyla ilgilidir. Hastasını iyileştirmek ister. Senin beni iyileştirmek istediğin gibi. Ama önemli olan –herkes için– iyileşmedir, hasta değil. Bunu böylece kabul edeceğiz. Belirtilerin canı cehenneme. Eğer aranırsa herkeste belirtiler var ama sağlıklı olan yol belirtileri aramamaktır. Bunları okuduktan

sonra rahat nefes alabilirsin. Bizim söze dökülmeyen anlaşmamızda hiçbir zaman bir süt nine rolü oynamak yoktu.

Kente ne gün döneceğimizi unuttum. Belki gelecek Pazartesi. Mektubuna teşekkürler.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis uzun süreden beri John Steinbeck'i Birleşik Devletler'de bir seyahate çıkması için teşvik ediyordu. Ne var ki Steinbeck'in yolculuk planları onu kaygılandırdı. Elaine Steinbeck ve başkaları da John Steinbeck'in bu yolculuğa tek başına ve arabayla çıkmasına karşıydı.

Elizabeth Otis'e

Haziran 1960, Sag Harbor

Sevgili Elizabeth,

Amerikan operasyonu çerçevesindeki mektubuna yanıt vermeyi hep erteledim. Aldığımdan beri düşünüyorum. Bu haftasonu biraz daha düşündüm. Düşündüklerimi şimdi sana anlatmaya çalışacağım.

Son zamanlarda sık sık tükendiğimi ve edebiyat alanından çekilmem gerektiğini düşündüm. Bu duygumun en önemli nedeni şu: Seçtiğim bir konuyu, seçtiğim bir doğrultıda ve yine kendi seçtiğim bir yöntemle kolaylıkla anlatabiliyorum. Sözüm çok çabuk bitiyor. O zaman kendimi çok yorgun ve yıpranmış hissediyor, emekliye ayrılmam gerektiğini düşünüyorum. Bir zamanlar haklı olduğuna inandığım bir konuyu, daha da haklı gösterecek sözlerle yazabiliyordum. Oysa şimdilerdeki uysallığım, yanlış yapmakta olduğumun belirtisi. Kimse yanlış bir şey için çetin bir mücadele vermez. Yolculuk tasarısına gelince, o konuda kesinkes haklı olduğuma inanıyorum. Yalnızca daha iyi bir akıl yürütmeye yenilmemeye çalışıyorum. Ancak o zaman yolculuğun hakkını vererek tadını çıkarırım.

Elbette ki ileri sürdüğün savların hepsini teker teker yanıtlayabilirim. Yanıtlayacağım da belki.

Önce otobüsle yola çıkan insanların birbirleriyle konuştukları, motellerde kaldıkları savına yanıt vereyim. Pek çok kişi dediğin gibi yapar ama yolculuklarında aradıkları, benim peşinde olduğum şey değil. Öyle bir yolculukta karşılaştığın insanlar "yurt" değildir, "kendileri" de yurttaş değildirler. Yolculuk sırasında bir kadın ya da bir erkeğin kişiliğinde kimi değişiklikler olur. Bu değişikliği en abartılı biçimiyle bir gemideki yolcularda görebilirsin. Kişilikler tümüyle değişir.

Motellerle otobüs turları anayollardadır. Anayollardan ayrılamazsınız. Bir motelde ya da konaklama yerinde, geleceğin önceden belirtilmiştir. Odan ayrılmıştır. Herkes merakla tasarılarını ve neler yapmak istediğini sorar.

Bense birçok nedenle kamyoneti seçtim. Birincisi, steyşın vagon, otomobil ya da karavana göre kamyonet daha çok saygı gören bir araçtır. İkincisi, otobüslerin giremediği yerlere kamyonetle gidebilirim. İnsanları yolculuk sırasında değil kendi yerlerinde görebilirim. Bu benim için çok önemli.

Şimdi, her türlü gereksinimi karşılayacak bir taşıt olması şunun için önemli: Evim olmalı. Birini benimle bira içmek için çağırabileceğim bir yer olmalı – onun da beni çağırmasını sağlamak için.

Sonra – kırsal kesimde bir yabancı, amacı anlaşılıncaya dek kuşkuyla karşılanır. Kuşkuyla karşılanmayan, soru sorulmayan, üstelik saygı ve ilgi uyandıran bir tek durum vardır: avlanmak ya da balığa çıkmak. Kamyonetimde iki olta, iki tüfek, bir de av tüfeği bulunursa, kimse amacımı öğrenmek için soru sormaz.

Bir de rahat olmak istiyorum. Bir ranza, bir gaz ocağı, bir de buz kutusunu yeterli bulursan elbette. 10-12 bin millik bir yol bu. Bitkin düşmek istemem. Bir zaman bir ekmek kamyonuyla Okie kamplarından geçmiştim. Kamyonette sadece şilte vardı. Ama yalnızca birkaç kazadan geçmiştik. Birçok eyalet söz konusu değildi.

Senin de önerdiğin gibi, birkaç eyalet seçeceğim. Her yeri bir başka yerle olan ilintileriyle birlikte görmek ve o yerin tarihini öğ-

renmek istiyorum. Giysilerim haki rengi avcılık kıyafetleri, bir yağmurluk, bir de şapkadan oluşacak. Her yerde giyebileceğim bir üniformadır bu. Mektubunda romancı ya da gazeteci J. S. olarak değil, Amerikalı J. S. olarak dolaşmamı öneriyorsun. Gerçekten yapmak istediğim ve doğru olduğuna inandığım şey bu. Belirli bir kimse olarak değil, gezen bir araba, bir göz gibi dolaşmak. Her şeyi, kimsenin adımı sormasına fırsat vermeyecek biçimde hazırladım. Konuşmak istediğim kişiler okul müdürleri ya da Ticaret Odası başkanı değil. Ben adımı bilmesi ya da duyması olanaksız insanlarla, tarladaki adamla konuşmak istiyorum. Milyonlarca insan var böyle, insanlar adımı öğrenene dek ben oradan gitmiş olacağım. Bunun yanı sıra başka ülkelerde adım çok duyulmuş olmasına karşın Amerika'da, belirli kentler ve belirli gruplar dışında tanınmış bir insan değilim.

Burada yazdığım her şeyin doğru olduğuna inanıyorum. Benim için doğru olduğunu biliyorum. Ancak yıpranmışlığın daha doğru bir kararı engelleyeceğinden korkuyorum.

Şunu açıkça belirtmek istiyorum ki, eğer bir an evvel içimdeki ateşi harlamazsam, havalandırma kapağı da kapalı kalacağından, ateş sönecek.

Seninle anlaşamadığımız zamanlar öylesine az ki, böyle bir durum ortaya çıktığı zaman şaşırıyorum.

Aramızda kalsın... Bu tasarı benim için salt yolculuk ya da insanlarla konuşma isteğinden oluşmuyor. Yaşamımı ve yaratıcılığımı kurtarmak için son bir çırpınış bu. Benim için gurur kırıcı, aptal, donuk, korunması, güdülmesi, yönetilmesi, bakılması gereken bir imaj yaratılmış. Oyunu ben olmadan sahnelemek zorunda kalacaklar.

Eğer mektubumda öfkeli bir hava sezersen bunu kızgınlıkla karıştırma. Kızgınlık sonucu değil yazdıklarım. Yolumun doğru olup olmadığını bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa bunun benim yolum olduğu. Yeryüzüne azıcık etkim olduysa, bu etki tümüyle benim sayemdedir.

Dingin, durağan zihin,
Pencere çatlağında haykırmakta.
Tıpkı bir kerkenez gibi.
Temizliğin ışıltısıyla, pırıl pırıl ev.
Yeni konuklar için düzenlenmiş, hazır.
Kralın tekleyen yüreği
Dövülmekte olan bir kilim kadar tozlu.
Ne çok şey bekleniyor! Oysa gereksinim ne denli az!
Sevgiler

John

Frank Loesser'e

21 Haziran 1960, Sag Harbor, Londra

Sevgili Frank,
Küstah olmak tehlikesini de göze alarak iyi olduğumu söyleyebilirim. Sen nasılsın?

Kitabım ilerliyor. Kitaplar çok yabansı hayvanlardır. Bu kitapsa özellikle yabansı ve direngen. Kimileyin beni de şaşırtıp şöyle bir sarsıyor. Gidişinden hoşnudum ama bitmeden kimsenin görmesini istemiyorum.

Geçen gün buraya kadar yazıp benim sancılı sarı kâğıtlara döndüm yine. Bu arada bize Paris'i özleten mektubun geldi. Mideme bir yumruk yemiş gibi oldum. Fakat kesinlikle biliyorum, herhangi bir yerde bulunmak için duyduğum isteğin gerçekleşmesi uğruna hiçbir engel tanımayacağım. Bu istek içimde bir yumru gibi duruyor. Peer Gynt'teki "şey" neydi? Her zaman yolda olmak. Üstünden, altından ya da çevresinden dolanamazsın. Yolda "O şeyler"den öylesine çok var ki! Kimileyin derin kaygılar duyuyorum. O yolda olanların kendi çıkarlarından başka nedenleri yok orada bulunmak için.

Kopenhag'ı beğendiğini umarım. O kenti seviyorum. Çok iyi dostlarım da var orada. Tivoli'de oturmayı, birçok yerde

oturmaya yeğ tutarım. Orada oturup, sabahın erken saatlerinde Elsinore ya da Helsingör'e yelken açmak düşle gerçek arası bir olay. Bir keresinde Kopenhag'da Hamlet'i gördüm. 1936'da. Çiçeği burnunda bir Olivier'le filiz gibi bir Leigh izledim. Yağmur yağıyordu. Sırılsıklam olmuşlardı ama gösteriyi ertelemediler. Oysa ben ve dört bin Danimarkalı paralarımızı geri istemiştik.

Çok pahalı bir müzikale dair düşüncelerin bana ilginç geldi. *(İnci, Loesser bu kitaptan bir müzikal yapmak istiyordu.)* Çok ilginç çünkü yeni bir dil kullanacaksın. Ben bir şey anlatmak istersem yazarım ve iyi yazarım. Gösteri, okurun gözlerinin gerisinde yer alır. Kimi düzenlemeler için onun deneyimlerini, sahne tasarımı için anılarını ve kimi dizeler için onların isteklerini kullanırım. Fakat sahneye çıktığın anda izleyici senin her şeyi kanıtlamanı bekler. Haklısın, –yüzleri göremezler– dizelerin ancak yarısını dinlerler. Dikkatlerini zorlamak; hışırtılar ve öksürüklere, tiyatroya gelmeden önce yenen yemeğe, arada bara gidilerek içilen içkiye karşın –birlikte geldikleri kızla yatacaklarını da düşünüyor olabilirler– onları uyanık tutmak zorundasın. Kolay iş değil. Fakat oyun bir kez tuttu mu, izleyici kitlesi oturur.

Bir saç örgüsünün okşanması motifini kullandım. Nedeni şu: Bir gün Meksiko'da yakışıklı ama yabanıl görünüşlü bir adam görmüştüm. Sazdan bir kulübenin önündeki basamakta oturuyordu. Sırtüstü yere uzanmış bir kız başını adamın kucağına koymuştu. Adam, anlatılması olanaksız bir beceri ve yumuşaklıkla, kızın kapkara, pırıl pırıl, uzun saçlarını tarıyordu. Gözlerini kapatmıştı kız. Ağzı, aldığı tattan yarı açıktı. Böylesine bir yakınlığı ve güzelliği hiçbir zaman görmediğimi ve hissetmediğimi düşündüm. Bir gün böyle bir yakınlığın bir parçası olmayı diledim. Olamadım, olamayacağım da. Belki de böyle bir güzelliği yalnızca görmek bile insana yeter. Sonsuza dek süren kimi olgular vardır. O adamla o kızı şimdi de görebiliyorum. Sol eliyle kızın saçını tutarak sağ eliyle tarıyor. Kızın, sanki soluduğu havanın da bir dokusu ve kokusu varmış gibi göğsünün bir inip bir kalktığını görür gibi oluyorum. Sanki

çevrelerindeki ışığı da seviyorlarmış gibi. O kızın saçları yirmi yıl önce taranıyordu. Ama şimdi de taranmakta. Böylesi ölümsüz olgular vardır, biliyorsun.

Gazetede, Sezar'ın kulesinde bir muhafız askerinin kule nöbetindeyken gitarda, "Jöle olmalı, ancak o zaman reçel öyle sallanmaz" diye şarkı söylediğini okudum. Görmeyi çok isterdim doğrusu. Çok kötü bir şarkı olduğuna bahse girerim. Bir keresinde Green Park'ta, İrlandalı askerlerden oluşan Kraliyet Bandosu'nun "St. Louis Blues" çaldığını duymuştum. Çok şaşırmıştım. Beklenenin dışında bir gösteriydi. Niye o parça seçilmiş diye merak ediyor insan.

Geçen yıl bulunduğum yere, Somerset'e niçin gitmiyorsun? Glastonbury, gördüğüm en etkileyici yerlerden biri.

Mektuplarını seviyorum. Küçük bir sincap gibi oradan oraya sıçrayıp duruyorsun ama söylemek istediğin her şeyi de söylüyorsun. Yapmak istediğin şeyden daha eğlenceli başka hiçbir şey olamaz – yeni şeyleri bir araya getirmek, dünyada daha önce söylenmemiş şeyleri söylemek. Ben de bu işi yapıyorum. Seni niye kıskanayım?

Ördeklere sevgiler

John

Adlai Stevenson'a

29 Haziran 1960, Sag Harbor

Sevgili Adlai,
Kurşunkalemle yazdığım için beni bağışla. Tıpkı benim, bana saldıranları bağışladığım gibi.

İki ayrı sonuca vardım.

"Harding, Teapot Dome'unu; Eisenhower Kishi'sini aldı; Richard Nixon ise –spiker 'Hainlik bu!' diye bağırmıştı– onları kendine örnek alabilir. Eğer bu hainlikse, sen de elinden geleni yap!"

"Kapalı, sır vermeyen, ikiyüzlü, içten içe kibir, yürekten hınç duyarken dışarıya karşı arkadaşça davranan, öldürmek istediği bir insanı öpebilen türden biriydi. Her zaman kötülük yapmak için olmasa bile tutkuları ya da topraklarını daha da genişletebilmek uğruna kindar ve acımasız olabiliyor."

Hayır, acınası Richard olamaz bu. Richard Crookback'le karıştırılıyor olmalı. Belki de bu isim benzerliği bir kaza. III. Richard'ın teması bir kehanet sayılabilir. Kan yine kan isteyecek, kötülük, kötülük doğuracaktır. O lanet olası delikanlılar ne söylediklerini çok iyi biliyorlardı.

Aşağı yukarı her iki yılda bir büyük bir merakla soneleri yeniden keşfediyorum. Her seferinde yeni ve bir öncekine göre daha yoğun bir anlam çıkarıyorum. Yeni bir anlam çıkarman ve yeni bir tat alman için yalnız başınayken 54'ü okuyup yüreğini dinlemeni önerebilir miyim? Ya da o olağanüstü 29, 25, 6 ya da 14. Tıpkı bir sözlükteki gibi birbirini izliyorlar. Birini okumaya başladın mı arkası geliyor.

Güzel bir biçimde ulaşılmış güzellikleri, bir yara için hazırlanmış yararlı bir lapa gibi gördüğün oldu mu? Babamdan küçük bir cilt Marcus Aurelius kalmıştı. *Düşünceler*. Cep kitabı olarak hazırlanmış. Cepte öylesine çok taşınmış ki, başlığın yarısı silinmiş, cilt kapaklarının kenarları sünger gibi yumuşamış. Ben boşanmanın çılgınlığı içindeyken, çılgın olmayan karım, kitaplarımın hepsine el koymuştu. Bense o küçük kitabı elde etmek istiyordum. Yeni bir cilt işe yaramazdı. Bir gün çocukları görmeye gittiğim zaman onu raftan çalıp cebe attım. Birçok günahım var ama hırsızlık yoktu günahlarım arasında. Çocuk yaşlarımda çaldığım elmalar dışında hiçbir şey çaldığımı anımsamıyorum. Kitap için biraz da suçluluk duygusuna kapıldım. Kitabın başındaki boş yaprağa babam kendi elyazısıyla şunları yazmış: "John, ne zaman bir sorunun olsa, bu kitabın herhangi bir sayfasını aç!" New York'ta olsaydım senin için yeni bir baskısını bulmaya çalışırdım. Biliyorum, sende de vardır ama çok severim bu kitabı. Cebinde bir nüsha taşımak çok yararlı. Kaygı dolu bir günün

sonunda kuvvetli bir içki gibi. İçimizde bir yerde soylu bir şeylerin bulunduğunun kanıtı.

Bugün eğer ciddiysem, bir dua yazacağımdandır. Böylece bütün şakalar kutsal bir plak üstüne yazılacak dizeler arkasında yok olup gitmekte.

Yarın yine bir haydut olacağım.

Özgür olduğun anlaşılıyor. Olağanüstü bir şey bu.

Sevgiler

John

John F. Kennedy'ye

23 Ocak 1961, New York

Sayın Başkan,

Başkanlığa başlama törenine beni de çağırdığınız için teşekkür ederim. Tören beni çok etkiledi. Daha önce böyle bir törende hiç bulunmamıştım. Konuşmanız ise beni daha da çok etkiledi. Çok güzel ve soylu bir dille yazılmış olmasının yanı sıra gerçeği asla taklit edilemeyecek ve büyülü bir biçimde içeren bir konuşmaydı.

Elbette ki çağırmakla beni onurlandırdınız. Bunun dışında, benim şahsımda, bütün yazar arkadaşlarıma göstermiş olduğunuz ilgi için de size şükran borçluyum. Bir ulus, yöneticilerle yönetilir, ordusunca savunulur fakat sanatçısıyla anımsanır. Bana öyle geliyor ki efendim, şimdiye dek gözden kaçan bu gerçeği siz gördünüz.

Yeniden teşekkürlerimi ve sözlerinizin tarihe kazınması dileklerimi sunarım. Sözlerinizin ölümsüz olacağına yürekten inanıyorum.

Saygılarımla

John Steinbeck

Başkan teşekkürlerini içeren bir mektupla yanıt verdi:

"Sizinle ve Washington'a gelme inceliğini gösteren öteki seçkin sanatçılarla kişisel olarak görüşme olanağını bulamadığım için üzgünüm."

Başkan daktiloda yazılmış mektubun altına elyazısıyla şunları eklemişti:

"Hiçbir başkan için böylesine yürekten dua edilmemiştir. Ülkenin ya da benim –belki hem ülkenin hem de benim– buna gerçekten gereksinim duyduğumuz hissedilmiş olsa gerek."

Steinbeck, törenle ilgili düşüncelerini arkadaşları olan Hunter'lara şöyle yazmıştı:

"Böyle bir törende hiç bulunmamıştım. En sonunda dualara geçtikleri sırada çok etkilendim. Elaine'in dediği gibi rahiplerin çoğunda abartılı bir duygusallık görülür. Fakat tiyatronun ilk kuralını, çekilmeyi öğrenmemişlerdir. Cushing duaya başlayınca Tanrı'nın yerinde olup onun gibi bir papaza katlanmak zorunda kalmayı hiç istemezdim. Cushing sormadı, yönlendirdi. Bahse girerim ne Bakire Meryem'den ne de onun rahminin meyvesi olan İsa'dan anlamı olmayan hiçbir söz aktarmamıştır.

O sıralarda ABD'nin Birleşmiş Milletler temsilcisi Adlai Stevenson, 3 Ocak 1962'de Başkan Kennedy'ye şunları yazıyordu:

"Politik bir göreve atama sorunu üstüne dikkatinizi çekmek durumunda kaldığım için çok üzgünüm. Yine de çok uzun bir süreden beri dostum olan John Steinbeck'in mektubundan bir alıntıyı görmek isteyeceğinizi düşündüm. Nasıl olsa dış ülkelerde bizi temsil edecek adlara gereksinimimiz var. Ve bu dostum, bu alanda düşünebildiklerimin en iyisi. Bana şöyle yazmıştı:

'Oz'a Büyükelçi olmak istiyorum. Öyle gülümseme lütfen. İyi Glinda'nın, bütün dinleme ve deneme araçlarımızın modasının geçmiş olduğunu gösteren bir aynası var. Oz'un Nato'ya katılmasını hemen sağlayabilir miyim, bilmiyorum. Fakat hiç değilse Birleşmiş Milletler Oz'un üyeliğinden yararlanabilir. Lanetli büyücünün eriyip gittiğini de anımsıyorsun. Eğer bu büyüyü öğrenebilirsem, erimeleri çok iyi olacak birçok kişiyi denetimimiz altına alabiliriz. Sonra şunu yapabiliriz. Hangi ülkelerden nefret ettiğimizi bilmek için onları farklı renklere boyarız. Düşünebildiğim bir tek tehlike var. Oz'da yalancı ve dolandırıcı olduğunu kabul eden bir tek büyücü var. Bu kural yayılsa salt New York'taki politikanın ne duruma düşeceğini kestirebilir misin?'"

Steinbeck Stevenson'a bir dizi mektup yazmıştır:

"Sana Jack Ratcliff'in anlattığı bir öyküyü aktarırsam bu iç döküşlerin neden Stevenson Mektupları olduğunu anlarsın. Jack Ratcliff çocukken, evlerine sık sık bir kocakarı gelip gidermiş. Kaba, yabanıl, bıyıkları çıkmış, pek çok düşkırıklığı yaşamış, bir vizon kadar huysuz olan bu kadın Jack'in büyükannesiymiş. İnanılmayacak denli yaşlıymış. Herkes biraz da üzülerek onun ölümsüz olduğuna inanırmış. Varlıklı değilmiş ama aile üstünde bir kırbaç gibi kullandığı bir varlığı varmış. Lincoln Mektubu'ymuş bu. Madenden, kara renkli, lake cilalı bir kutuda saklarmış mektubunu. Kimse bu mektubu görmemiş ama kocakarı onları hep şöyle korkuturmuş: 'Sen ya da sen ya da sen, öldüğüm zaman Lincoln Mektubu'nu alamayacaksınız.'

Epey zaman yaşamış ama sonunda o da ölmüş. Jack'in anlattığına göre, doktor stetoskopunu kaldırırken, aile kara kutuya koşmuş. Kutuyu açtıkları zaman Lincoln Mektubu'nu bulmuşlar. Fakat mektup Lincoln'den değilmiş. Büyükannenin Lincoln'e yazıp da göndermediği bir mektupmuş."

Adlai Stevenson'a

15 Şubat 1961, Sandy Lane Hotel, Barbados

Büyükelçi Adlai Stevenson,

Ekselansları, sevgili Adlai. Sana nasıl sesleneceğimi bilmiyorum. Benim memleketimde "Hon" halkın parasının sana yasal olarak ödendiği anlamına gelir. Oysa Honest (Dürüst) lakabını taşıman, yani Honest John, Honest Jim olarak bilinmen, halkın parasını çaldığını gösterir.

İki gece önce Marietta'yla yemek yedim. *(Marietta Tree, ABD'nin Birleşmiş Milletler'deki İnsan Hakları temsilcisi.)* Ona senin durumunun hassasiyetinden dolayı Stevenson Mektupları'nı kestiğimi söyledim. Mektuplaşmamızın yanlış anlaşılmasından korkarım. Marietta, "Tanrım, o mektupları yazmalısın çünkü onları ben de okumak istiyorum," dedi. Bu sözlerin herkesin göğsünü kabartacağını kabul etmelisin.

Burası çok güzel bir yer. Fayre Elaine – Güzel Elaine'in rengi sarıdan kahverengiye doğru koyulaşmakta. Bense yılanlar gibi deri değiştiriyorum.

Hiçbir Stevenson Mektubu, eğer senden öğüt istememişsem, harcadığım mürekkebe bile değmez. Göründüğü kadar aptalca olmayan bir önerim var. Sana anlatabilir miyim? Öyle görünüyor ki Bay K. *(Kruşçev)* çok geçmeden senin kulübe gelecek. Şunu öneriyorum. Yüksek düzeydeki delegelerin menteşeli çanta, alt düzeylerdekilerin bildiğimiz evrak çantalarından taşıdıklarını biliyoruz. Delegelerin ve daha başkalarının, Bay K.'nın oturuma katıldığı gün, diplomatik bir eşya daha, bir ayakkabı taşımalarını sağlayabilirsiniz.* Eğer o ünlü altı delik ayakkabın hâlâ duruyorsa çok iyi olur. Bay K. yerini aldığı zaman, herkes getirdiği tek ayakkabıyı masanın üstüne koyacak. Açıklama yapılmaması uygundur ama gerekirse sen ya da küçük bir ülkenin temsilcisi, daha önce Sovyetler'in parlamento geleneklerini bilmediğinizi, fakat demokratik ülkelerin Sovyet âdetlerine saygı gereği uyumlu davranacağını söyleyebilir.

Bu bir şaka değil. Birçok şaka yapsa da Bay K.'nin şakadan anlamayan bir insan olduğuna inanıyorum. Bu önerim gergin bir anda uygulanırsa Bay K. havalara sıçrar. Ve bu davranışı, kendine göre en etkili silahla karşılaşmasını sağlar: kahkahalar.

4 Mart'a kadar burada olacağız. Mohole projesine katılmam isteniyor. Meksiko kıyılarında, 3.600 metre derinlikten örnekler alınacak. Seve seve kabul ettim. 15 Mart'ta bir aylığına gideceğim. Dünyanın hiç bozulmamış tarihi. Böyle bir öneriye karşı koyamazdım. Ayrıca birçok eski dostum da orada olacak. İyi adamlar, parlak zihinler ve bilginler.

Bu kısa bir Stevenson Mektubu oldu. Lütfen sana kendin ve yaptığın çok önemli iş için bu mektupların sıkıntı verip vermediklerini yaz.

---

* Kruşçev 1960'ta New York'ta düzenlenen bir oturumda Filipin delegesinin konuşmasını protesto etmek için ayakkabısını çıkarıp sıraya vurmuştu. (e.n.)

Elaine sevgilerini yolluyor.
Sevgiler

John

Barbados'tan döndüklerinde Steinbeck'ler, o sıralar 16 ve 14 yaşlarında olan Thom ve John Steinbeck'i 72. Sokak'taki evin basamaklarında otururken buldular. O günden sonra delikanlılar babaları ve üvey anneleriyle birlikte yaşadı.

Kısa bir süre sonra John Steinbeck uçakla San Diego'ya gitti. Orada Mohole araştırma gemisine, Cuss I'e katılacaktı. Arkadaşlarına şöyle yazıyordu:

"Gemide, araştırma gezisinin tarihçisi olarak bulunuyordum. Bunun nedeni iyi bir okyanus bilgini olmam değil, su bilimleri okuyan tek Amerikalı yazar olmamdı. Çok ilginç bir iş bu. Yepyeni bir dünyayı ilk kez siz görüyorsunuz. Bu örneklerle –ileride de alınacak daha başkalarıyla– yerin ne gibi maddelerden oluştuğunu, yaşını, beş milyar yıl boyunca uğradığı değişiklikleri, yeryüzünde yaşamın ne zaman ve belki de nasıl başladığını öğreneceğiz

21 Mart'ta da Elaine Steinbeck'e şöyle yazıyordu:

"Bu tıpkı sokakta yer alan bir gösteriye benziyor. Küçük bir dünya. Kendini içeren ve kendine yeten bir dünya."

Elizabeth Otis'e

26 Haziran 1961, Sag Harbor

Sevgili Elizabeth,

Kış'la (*Kaygılarımızın Kışı*) ilgili yazılar çok canımı sıktı. Hep canımı sıkarlar. En iyileri bile. Ama bu kez beni iyice yerin dibine soktular. Elbette ki kitabın çok kolay anlaşılmayacağını biliyordum. Bu kez eleştiriler bana niye bu denli dokundu anlamıyorum. Elbette bir süre sonra etkisinden kurtulacağım. Belki gelecek kısaldıkça, iyimserlik azalıyor. Bilmiyorum. Keşke bilseydim.

Gülünç bir şey. Esther, Beth'le ilgili haberler vermek için telefon açmıştı. *(Kızkardeşi Bayan Ainsworth kalçasını kırmıştı.) Time* ve *Saturday Reviews*'a göndereceği yazıları yazmayacakmış. Yazıp göndermesini önerdim. Ona doğruyu söylememişler. *Time*'ı da *SRL*'yi de okumadım. Onun için tam olarak neden söz ettiğini bilmiyorum. Okuyacağımı da sanmıyorum. İyi yazıların burnumu sürtmesinden hoşlanmıyorum. Şimdi de o haftalardan birindeyim. Çok yakında bu tatsız durumdan sıyrılırım. Kendimi biraz ham buluyorum. Biraz da acısını senden çıkarır gibiyim. Her zamanki gibi yine mektuplar yağmaya başladı. Onlara yanıt verecek gücüm yok. Bu kırgınlık, göğsümde zatülcenp benzeri ağrılar duymama bile neden oldu. Elaine bu ağrıların nedeninin ruhsal olduğunu söylüyor. Fakat bir gün kesinkes kendime geleceğim ve şimdi ne denli bunalıyorsam, bunun üstesinden geldiğim zaman da o denli neşeli olacağım. Tam bir bunalım sanıyorum. Hepsi bu.

Sevgiler

John

Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında'*yı –yolculuk sırasında yazdığı mektuplardan da yararlanarak– Mohole Projesi'nden önce yazmaya başlamıştı. Bu çalışmayı Sag Harbor'da sürdürdü.*

Pascal Covici'ye

28 Haziran 1961, Sag Harbor

Sevgili Pat,

Eleştirilerin neden olduğu sarsıntıyı atlattım. Her kitaptan sonra bunu atlatırım, biliyorsun. Dansın çok yorucu bir bölümü bu, hiç mi hiç değişmez. *Middle Western* yazarlarından biri *Kaygılarımızın*

Kışı için şöyle diyor. "Bu kitabın bir sanat yapıtı olmadığını kanıtlamak için ileri sürdüğünüz nedenler, gelecekle onun kusursuzluğunun kanıtı olacaktır." Hiç değilse eski eleştirileri okuyan ya da anımsayan biri çıktı.

İki gece önce, sana anlatmak istediğim bir şey oldu. Bildiğin gibi yolculukları yazarken akıcı bir dil bulmakta güçlük çekiyorum. Her gün çalıştım ama hiçbir yere varamadım. Benim için yeni bir deneyim değildir bu. Geceleri çok acı çekiyorum. Yatağa uzanıp, karanlıkta bu güçlüğü nasıl aşacağımı düşünüyorum. Sonra başka güçlükler beliriyor. John, Thom, Waverly ve Elaine. Elaine'in annesi, halası ile ilgili sorunlar. Hepsi çözümsüz gibi görünen sorunlar ama karanlıkta daha da büyüyorlar. Beynim karıncalanmaya başlayana dek sürüyor bu. Bütün sağduyum yok oluyor. O gece uyuyamayacağımı biliyorum artık. Sıkıntının sessiz bir balesi gibi bir şey.

İki gece önce bu anlattığım aşamalardan geçtim. Gün doğmadan az önceye dek sürdü bu. Derken bir ses duydum. Daha önce de sesler duymuştum. Tiz bir ses beni çağırıyordu. Bunlar benim için olağandı. Ama bu kez duyduğum ses öncekilere benzemiyordu. Sesin tınısını bile duyabiliyordum. Yüksek değildi. Yumuşak, nazik, bir yandan da ağır, egemen bir sesti. Sözcükleri çok iyi anımsıyorum. "Ne önemi var ki?" diyordu. "Yeterince çalıştın. Yirmi altı kitap yazdın. Kim bilir kaç tane de öykü ve denemen var. Bu savaş neye ve kime karşı? Dünya senin değil ki!" Tam tamına böyleydi. Şimdi bunları anlayabiliyorum. Kaynağını ve nedenini de anlayabiliyorum ama daha sonra başıma gelenler, şimdiye dek olanların en ilginciydi.

Ses sustuğu zaman içim tatlı, yumuşak bir duyguyla doldu. Büyük bir huzur sardı her yanımı. Daha önce hiç böylesi bir iyilikle dolmamıştım. Bedenimdeki her kasın gevşediğini hissettim. Öylesine iyiydim ki uykuya daldım. Çalar saatim beni, çalıştığım zamanlardaki gibi 6:30'da uyandırdı. Sözcükler hâlâ kulaklarımda, zihnimdeydi. Zili susturup iki saat daha uyudum. Uyandığımda hiç olmadığım gibi canlıydım. Çalışma oda-

ma girdiğim zaman çalışıp çalışmamak umurumda değildi. Bütün gün ve dün akşam çok iyiydim. Bugün de öyleyim. Bu sözler doğru. Bu sözlerin yorulmuş ve yıpranmış zihnimden geldiğine kuşkum yok. Bunlar bir uyarı. Çünkü, biliyorsun, hiçbir zaman kendime rahatlamak için fırsat tanımadım. Ortaya iş çıkmadığı zaman daha büyük bir çabayla sayfanın üstüne eğilmişimdir. Çok doğru. Niçin ya da neye karşı böylesine çok çalışıyorum?

Dünyaya sahip değilim, fakat sonunda onun bana sahip olmasına izin verdim. İçimdeki huzur varlığını sürdürüyor. "Evet, orada boş bir kâğıt var ama ben onu doldurmak zorunda değilim..." Çok rahatlatıcı bir düşünce bu. Boş bir kâğıt çok güzeldir gerçekte. Oysa şimdiye dek hep gerginlik içinde çalıştım. Sanki kırbaç altındaymışım gibi. Şu anlama gelir bütün bunlar: Bir atı kırbaçladığın zaman bütün gücüyle öne atılır. İlerlemek için değil, kamçıdan kurtulmak için. Ben tek değil, birçok kamçı yedim. Önce görev kırbacını –bu bir kırbaçtan ziyade sopa ya da üvendireydi– sonra da yetersizliğin kırbacını yedim. Büyük bir yeteneğim olmadığına inanmışımdır hep. Sınırlarımı aşabilmek için sürekli olarak kamçıya gerek duydum. Üçüncü olarak da övgülerin kamçıları geldi. Bu sonuncusu ucu düğümlü ve çok can acıtan bir kamçı. Bu kamçı bana, çevremde benden hep yapabileceğimden çoğunu bekleyen, beni hep daha iyi yazmaya iten insanların dilekleri, istekleri ve belki de gereksinimleri doğrultusunda vurulmuştur. Tek bir tutkunun kırbacının acısını çekmemişimdir. Bende tutku olduğunu sanmıyorum. Böbürlenme evet, fakat tutku hayır.

Uzun ve yorucu bir deneme oldu bu, değil mi? Öyledir belki, ama yolumun üstündesin, bense çılgın bir sürücüyüm. Seçeneğin yok. O nedenle düşüncelerimi yazmayı sürdürüyorum.

Bu işi bıraktığımdan beri –çok uzun bir zaman geçmedi– bir şeylerden kaçmak yerine bir yere varmaya çalışsaydım çok iyi olurdu. Bir eşeğin sırtına inen kamçı olmaktansa tüneği üstünde duran bir papağan olmak daha iyi. Belki papağan kamçıdan daha değerli değildir ama hiç değilse daha güzeldir.

Öyle sanıyorum ki ben motorumu çokça yordum. Belki de duyduğum ses bana bunu anlatmak istiyordu. Son savaşta çıkarma gemileri bir dolu korkmuş, şaşkın askeri kıyılara bırakırken çavuşlarla subaylar askerlere, "İlerleyin, ölümsüzlük ve ün için savaşın," demiyorlardı. Onun yerine, "Dalgaları göğüsleyin. Sonsuza dek yaşamak mı istiyorsunuz?" diyorlardı.

Bana öyle geliyor ki eleştirmenler yetersizliklerimi ileri sürerek bana böylesine saldırmakla, beni sonsuza dek yaşamaya zorluyorlar. Bense bunu istemiyorum. İki gece önce duyduğum sesin söyledikleri daha geçerli bir eleştiriydi.

Bunları yazarken umarım bir daha boş kâğıda dokunmayacağım sanısını uyandırmamışımdır. Şimdiki rahatlığımın sürüp gideceğini, ardından gönül rahatlığının da geleceğini anlatmak istedim. Edebiyat toplantılarını gerçekten de sevmiyorum. Çizgilerinden şaşıyorlar. Bana neyi anımsatıyorlar biliyor musun, Yankee Stadyumu'nda bir basketbol maçını. Eksiksiz, güzel bir maç olduğunu varsayalım. Son vuruştan sonra izleyiciler sahaya doluşur ve o güzelim saha anlamsız bir karınca yuvasına dönüşür. Bir edebiyat toplantısı da benim için tıpkı böyle.

Bu mektup da tıpkı bir karınca yuvası gibi.

yr. hbl svt.*

John.

Pascal Covici'ye

Temmuz 1961, Sag Harbor

Sevgili Pat,

Bir hafta daha geçti. Yazın ortasındayız. Esinti olmasına karşın hava çok ağır. Yazı pek sevmem ben. Köy sıcaklamış, öfkeli insanlarla doluyor. O çekilmez utangaçlıklarıyla bir dolu yabancı.

---

* *Your humble servant:* Alçakgönüllü köleniz. (ç.n.)

Kentler arası yollarsa amaçsız arabalarla dolu. Tatile çıkanlar da eğlenemiyorlar. Tam tersine, buradaki günleri donuk ve sıkıntılı geçiyor. Bu nedenlerle bulunduğum burundan pek seyrek ayrılıyorum. Joyous Garde'da geçirdiğim zaman eskiye oranla daha uzun.

Gezi anılarını yazdığım kitap tökezleyip durmakta. Daha bir biçime giremedi, amacı yok. Dahası özü de yok. Bu bakımlardan katı gerçekçi bir kitap olarak da görülebilir. Çünkü çevremde gördüğüm her şey amaçsız ve özden yoksun. Tıpkı bir karınca yuvası devinimi. Bir yerde bir örüntü olmalı. Olmalı da, onu bir görebilsem! Şu bitmiş olan yolculuktan söz ediyorum. Coğrafik ve zamana bağlı örüntünün dışında, yazılara bir karmaşa egemen. Dağ doğurdu ama ortaya bir fare bile çıkmadı. Düşüşü anlatabileceğim sözcükler arıyorum. Patlama değil, çatlama da değil. Düpedüz çürüme. Kaygılı bir atalet gibi. Kimse bir şeyin yanında değil. Ve hemen herkes bir şeyin karşısında. Siyahinin beyaza hıncı var. beyazın da siyahiye. Cumhuriyetçiler de Demokratlara, aralarında çok az görüş ayrımı olmasına karşın, hınç duyar.

Yaptığım son gezi sırasında gerçek yoksulluğa çok az rastladım. Otızların ezen, yok eden korkunç yoksulluğunu demek istiyorum. O yoksulluk hiç değilse gerçekti ve dokunaklıydı. Hayır, hastalıktı. Bir tür yok edici hastalıktı. O zamanlar dilekler vardı, istekler olamazdı. Onların da altında tıpkı bir cesetteki gazlar gibi enerji birikiyordu. Bu enerji harekete geçtiği zaman sonucu düşünmek beni korkudan ürpertiyor. Hep düşündüm, düşünüyorum. Bizler insanı güçlü yapan baskıdan ve büyük yapan kaygıdan yoksunuz. Bugünkü baskılarımız yalnızca borçlardır. Şimdilerde arzular daha çok maddi oyuncaklar için. Üzüntü ise, sıkıntı anlamında kullanılıyor. Gitgide ülkemiz, bir hoşnutsuzluk ülkesine dönüştü. Bunları, benim artık yaşlanmış olan gözlerimin gördüğünü, yıpranmış duyularımın algıladığını, azalan sezilerimin ayrımına vardığını düşünüyorum. Bu düşüncemde bir bakıma haklıyım bir bakıma da haksız. Anlattığım şeyler gerçek, ortada apaçık duruyorlar. Ben uydurmadım

onları. Bunlardan anekdotlar ve fıkralar çıkarabilirim. Ama işte, onların da gerisinde çürüme var, bozulma var.

Bir zamanlar İşaya adında bir adam vardı. Kendi çağında gördükleri, benim bugün gördüklerimden çok farklı değildi. Fakat etkili, kalıcı bir "peygamberlik"ten güç alıyordu. Günümüzde ise ne peygamberlik var ne de peygamber.

(İmzasız)

Pascal Covici'ye

Temmuz 1961, Sag Harbor
(Sag Harbor'da birlikte geçirilen bir haftasonunun ertesinde)

Sevgili Pat,

Uygarlığa karışmadan önce bir noktayı açıklığa kavuşturalım. Burada, Yeni Discove'da çimenleri biçmek ve ellerini toprağa daldırmak için gösterdiğin direngenlik, bana övünç verdi. Kendi kendini denetleme alanında olağanüstü bir örnek. Bütün varlığın bedensel bir işin özlemini çekerken votka bardağını tutan parmaklarının nasıl beyaza kestiğini görür gibi oluyorum.

Ernest Hemingway'in ölümünü *London Daily Mail*'in açtığı telefondan öğrendik. Görüşümü sormak için telefon açmışlar. Aramızda kalsın, böyle bir sonuç beklenmesine karşın çok şaşırdım. Tek bir temayı işlemişti – yalnızca bir tek. İnsanda yeryüzünün bütün güçleri toplanmıştır. Buna yazgı denir. İnsan da yazgısını yüreklilikle yaşar. Elbette ki insanın kendi yaşamına son verebilme hakkı vardır. Ne var ki H'nin yarattığı kahramanların hiç birinde bu özellik göze çarpmıyor. Bana üzücü gelen yan şu: Kendisi kazadan nefret eder, intiharı yeğlerdi. İnanılmayacak ölçüde onurlu bir adamdı. Silahını temizlerken olacak bir kaza onun övünç duyduğu her şeyi yıkabilirdi. Önceden tasarlanmazsa insanın kendi kendini başından vurması olanaksız gibi bir şey. Silah elden kazayla düşerken insan karnından

vurulursa böyle bir ölüm gerçekleşir. Deneyimli bir kişi silahını doluyken temizlemez. Gerçekteyse bir avcı, silahını evin içine dolu sokmaz. Benim silahlarım da ocağın üstünde asılı duruyor ama mermiler rafta. Tüfekler eve gelince temizlenir ama önce mermileri boşaltmak gerekir. H. akılsız insanları küçük görürdü. Böyle bir kaza ise ancak akılsız bir insanın başına gelebilirdi. Öte yandan, okuduklarıma bakarak son yıllarda kişiliğinde bir değişim olduğunu söyleyebilirim. Son kez gidişimde İspanya'ya dek yazdıkları onun alışık olduğumuz üslubuna uymuyordu. Paul de Kruif'in dediğine göre son zamanlarda arka arkaya kalp krizleri geçirmiş. Değişmesinin bir nedeni de belki bunlar.

Bütün bunların dışında, edebiyat dünyası üstünde çok büyük bir etkisi olmuştur. Tanıdığım herkesten daha çok. Mizah duygusuyla hiç ilgisi yoktu. Çok değişik bir yaşam. Hep bir şeyi kanıtlamaya çalışmış. Kişi ancak çok güvenmediği şeyleri kanıtlamaya çalışır. Eleştirmenler onu çok beğeniyorlar. Hiçbir zaman üslubunu, öyküsünü, temasını değiştirmemiştir çünkü. Ne düşünce ne de duygu alanında hiçbir deney yapmamıştır. Biraz Capa gibi, olmak istediği gibi bir imge yaratarak onu yaşamaya çalışmıştır. Ölümünden üzüntü duydum. Onu pek tanımıyordum, çok ender karşılaşmıştık. Yazdıklarım için iyi şeyler söylemediği bana aktarılmış olmasına karşın karşılaştığımız zaman hep ince ve iyi davrandı.

Kendisinin dışındaki yazarların –yaşamakta olanların– çağdaş yazarlar değil, hep karşı çıkanlar olduğuna inanırdı. Ölümsüzlük çok önemliydi onun için, ölümsüzlüğü konusunda kuşkuları olsa da. Oysa ölümsüz olduğu konusunda çok az kuşku var.

Bir şey beni çok ilgilendiriyor. Son birkaç yıldır yayınını sonraya bıraktığı bir büyük, birkaç da küçük kitaptan söz ediyordu. Buna ben hiç mi hiç inanmadım. Eğer bu kitaplar ortaya çıkarsa çok şaşırırım. Bir yazarı kitap yazmaya iten güç okunma isteğidir. Yanılabilirim elbette. O kuraldışı biri olabilir. *London Daily Express*'e ikimizden de daha iyi olan bir yazarın iki dizesini aktarmak istiyorum. Elaine yarın telgrafla iletecek.

"Bir insandı o, tümüyle kabul edin onu.

Benzerini göremem bundan böyle."

Ona "Baba" dediklerine göre bu dizeler daha da geçerli.

Bugünlük bu kadar. Saat beşte kalktım. Şimdi çalışmaya başlamalıyım.

Çalıştım ve oldukça iyi bir iş çıkardım. Şimdi bunu gönderebilirim.

Sağlığa

John

1961'den 1963'e

"... Hiçbir yere ait değilim."

1961 Ailesiyle birlikte on ay sürecek bir yolculuğa çıktı.

1962 *Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında* basıldı. Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

1961 yılı Eylül ayında Steinbeck'ler planladıkları dünya turuna çıkarlar. Columbia Üniversitesi'ni yeni bitirmiş olan Terrence McNelly adındaki öğretmen de John ve Thom için onlarla birliktedir. McNelly ileride ünlü bir oyun yazarı olacaktır. Geziye çıktıkları sırada Actor's Studio'da tiyatro öğrencisidir. Stüdyoda Kazan'ların dikkatini çekmiş, onu Steinbeck'lere onlar önermiştir.

Elizabeth Otis'e

19 Eylül 1961, The Dorchester, Londra

Sevgili Elizabeth,
D. H.'nin *(Dag Hammarskjöld)* ölümü inanılır gibi değil. Bu haber beni yıktı. İki hafta önce onunla yemek yemiştik.

Elim kötü titriyor değil mi? Dag'ın ölümü beni çok etkiledi. İçimin titremesi hiç geçmiyor. Gazetede onun için yazılanları okuyorum. Benim tanıdığım adam bu değerlendirmelerin çok dışında. Onların yazdıkları gibi soğuk, serinkanlı, etkisiz bir adam değildi Dag. Yaptığı iş konusunda çok coşkucuydu. Dünyanın her yanında görüşmemi istediği kişilere mektuplar yazdı. Yemek yediğimiz o son gece kendisi için ne yapabileceğimi sordum. "Yere oturup insanlarla konuş. Bu çok önemlidir," dedi. Ben de, "Sen iyi ol. En önemli şey bu," diye karşılık verdim ona. "Ben iyiyim, beni merak etme," dedi. Ayrılırken yineledi. "Ben iyiyim, merak etme!" Şimdi, soğuk bir insan mıdır bu?

Bugün doğru düzgün bir mektup yazamayacağım. Daha sonra yazarım. Çok sarsıldım.

Oradakilere sevgiler

John

Adlai Stevenson'a

23 Eylül 1961, Londra

Sevgili Adlai,
Bugün bir dosttan aldığım mektup şöyle diyor: "Zavallı Bay Stevenson, kendini Tanrı'nın sevgili kulu gibi duyumsuyor olmalı. Ona güzel birkaç söz söyleyebilmeyi çok isterdim." Bu sözlere katılıyor ve sana birkaç iyi şey söylemeye çaba gösteriyorum.

Zihninde sanki gerçekten konuşulmuş gibi bir tümceyle uyandığın olmuştur. Kazadan sonraki gece böyle bir duyguyla uyandım. Yankılanan tümce şuydu. Sözcükler olağandışıydı. "Baldus öldü! Loki yine kazandı. Fakat Baldus hep ölü kalmayacak." Tam tamına böyleydi.

Bir keresinde Meksikalı devrimci Emiliano Zapata öldürüleceği yolunda uyarıldığında: "Demek olması gereken bu. Belki de en iyisi bu. Çünkü kimi insanlar gerçek ve kalıcı güçlerine orada kavuşurlar," demiş. Sonra eklemiş: "Benito Jarez, Abraham Lincoln ve İsa'nın ölümlerini düşünüyorum. Ölüm ancak küçük insanları öldürür."

Gelecek Cuma günü gezimize başlıyoruz. Eğer istediğin bir şey olursa Elizabeth Otis aracılığıyla bana haber ulaştırabilirsin.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

1 Ekim 1961, The Blue Ball, Bruton, Somerset

Sevgili Elizabeth,
Çocuklarla Elaine kiliseye gittiler. Yeniden Somerset'te olmak çok güzel. Terrence, hiçbir şey öğrenmemek için direnen Thom'la ölümüne bir savaşa girmiş gibi. Kimin kazanacağını

bilemiyorum. Thom'un bu kez epey terleyeceği kesin. Onları izlemek insanı üzüyor.

Hava bazen yağmurlu, bazen güneşli. Yılın en güzel günleri. Dün Discove'da yemek yedik. Sonra da geçen gelişimizde oturduğumuz eve gittik. Çok güzeldi. Epey duygulandık. Kai Leslie *(Discove Malikânesi'nden)* öğle yemeği hazırladı. Peynir ve İskoç orman tavuğu vardı. Her şey sanki evimize dönmüşüz gibi.

Kiraladığımız araba bir Ford steyşın. Yine de yükümüze yetmiyor. Bir süre seninle iletişim kuramayacağız. Gelecek Çarşamba Darmoor kıyısında, Chafford'da yer ayırtmaya çalışacağız. Yarın hep birlikte Glastonbury'yle Wells'e, ertesi gün de Cornwall'a gideceğiz.

Sevgiler

John

Viking Press'in sahibi olan dostu Harold Guinzburg'un ölümü üzerine Bayan Guinzburg için şöyle yazar: "İnsan yalnız kalınca bir parça iplik bulur, onu büküp sicim yapar. Onu da büküp halat yapar ve o halatla kendini yeniden yaşama bağlar."

Robert Wallsten, Steinbeck'e bir tür sahne korkusu duyduğunu yazmıştı. O sırada Judith Anderson adlı aktrisin yaşamını anlatan bir oyun yazmaya çalışmaktadır. Steinbeck, ailesiyle birlikte çıktığı bir geziden dostu Wallsten'e yazar.

Robert Wallsten'e

13-14 Şubat 1962, Villa Panorama, Capri

Sevgili Robert,

Kötümser mektubun birkaç gün önce geldi. Kitabınla ilgili yazdığın kısımlar bir cevap gerektiriyor. Sana kendi deneyimlerimi anlatayım şimdi. 400 sayfayla karşı karşıyasın diyelim.

1. Günün Birinde doldurmayı umduğun 400 sayfayı tümüyle unut. Günde bir sayfa yazıp bırak. Günler geçtikçe sen de şaşıracaksın.
2. Serbestçe ve elden geldiğince çabuk yaz. Her şeyi kâğıda dök. Her şeyi yazıp bitirmeden önce düzeltmeye ya da yeniden yazmaya kalkma. Çoğu kez yeniden yazmak, yazmamak için bir bahanedir. Ayrıca eldeki malzemeyle bilinçsizce kurulan bir bağdan doğan ritmi ve akıcılığı bozar.
3. Genel izleyici denen şeyi unut. Adını bilmediğin o belirsiz yüzler korkmana neden olur. Ayrıca da, yazarken senin kafanda beliren izleyici tiyatroda yoktur. Yazarken insanın kafasındaki tek bir izleyicidir. Zaman zaman, izleyici olarak tek bir kişi – gerçek, tanıdık bir kişi seçmeyi çok yararlı bulmuşumdur. Ya da düşsel bir kişi yaratıp ona yazabilirsin.
4. Eğer bir sahne ya da bölüm istediğin gibi olmaz, seni sıkarsa orayı geç. Oyunu bitirdiğin zaman geriye döner, yarım bıraktığını yeniden yazarsın. Belki o bölümün gerçek yerinin orası olmadığını göreceksin.
5. Bir bölümü ötekilerden daha çok seversen dikkatli ol. Belki de o bölüm genel çizginin dışında kalmıştır.
6. Eğer karşılıklı konuşmalar varsa yazarken yüksek sesle yinele. Ancak o zaman dilindeki doğallıkta olabilirler.

İşte hepsi bu.

Biliyorum, hiçbir zaman iki insanın yöntemleri birbirinin tıpatıp aynısı olamaz. Ama bu yazdıklarım benim işime çok yarıyor.

Fırtına var. Bugün vapurlar gelmedi. Deniz dalgalardan bembeyaz. Elaine soğuktan mosmor olarak döndü. Adanın bir bölümünde elektrik kesilmiş. Şimdilik bizde var. Baş Tanrı Jüpiter fırtınaya karar verdi mi en güçlü yelleri estiriyor.

Ah, çok güzel bir fırtına. Fasulye pişiriyor, camdan fırtınayı seyrediyoruz. Biz tepenin yamacındayız. Rüzgâr buradan esmi-

yor. Fakat eğilip kalkan ağaçları ve aşağımızdaki denizin çalkantısını görebiliyoruz. Böyle anlarda hayat çok güzel!

Herkese sevgiler

John

Bir yazar olarak Wallsten'e karşı "babacan" bir davranış içindeydi hep. 1958'de doğumgünü armağanı olarak ona bir eşanlamlılar sözlüğü vermiş ve şöyle yazmıştı: "İçindeki sözcükleri bir düzene sokarak en güzel şeyleri yapabilirsin – ve yapacaksın."

Chase Horton'a

13 Şubat ya da civarı, 1962, Capri

Sevgili Chase,

Burası çok iyi. Kendimi evimdeymişim gibi hissediyorum. Senden sonra Elizabeth'e de bir mektup yazacağım. Sonra da bu çok değerli sarı kâğıtları kaldıracağım. Oğlanlardan hangisi bunlara el sürerse benden bir güzel dayak yiyecek. Küstah küçük kızlara mektup yazacaklar diye bir dolu kâğıdımı harcadılar. Eğer bunlara da el atarlarsa görürler günlerini. Kurşunkalemlere gelince: kalemlerimi kullandıklarını bildiğimin de farkında değiller. Herkesin kalemlerle silgileri kemirdiğini sanıyorlar. Oysa ben ne kemiriyor ne de ısırıyorum. Isırılmış bir kalem, beni deli eder. Çiğnenmiş bir silgi görsem kalemi de fırlatır atarım. Bütün bunlar bende olmayan bir düzenliliğin belirtisi.

Elia Kazan'a

19 Şubat 1962, Capri

Sevgili Gadg,
Mektubun geldi. Sana hemen yazmaya başlıyorum ama ne zaman bitiririm, onu bilemem.

Bence Molly'nin *(Bayan Kazan)* yazma isteği, senin, amcanı anlatan bir film yapmak isteğinin tıpatıp benzeri. Yaşamış olduğumuzu kanıtlamak isteği. Burada, Capri'de, eski, çok eski duvarların üstünde adlar, imzalar ya da bir adın baş harflerini görebilirsin. Kimileri bu taşlar üstüne binlerce yıl önce kazınmış. Bizim çocuklar bile birçok yere adlarının ilk haflerini kazıyorlar. Belki onların da amacı aynı. Burada bulunduklarını kanıtlamak istiyorlar. Mağara resimleri bulunduğu zaman arkeologlar hep dinsel yorumlar üstünde durdular. Belki de o insanlar kendi deneyimlerini yazmak istemişlerdir yalnızca. Amaçları zamanın ötesine ulaşmaktı. Benim itki için kullandığım bir ad var. İtkiye "Dördüncü Dementia"* diyorum.

En son hastalığım sırasında sanki bir anda gerçeği kavradım. Her şey silindi. Amacın ve tutkunun sisleri yok olup gittiği için gözlerim gerçeği gördü. Bütün yaptıklarım, başkalarının yaptıklarıyla ilintili olarak yerli yerine oturdu. Yaptıklarımın pek azı o mağara resimleri ölçüsünde iyiydi. Çalışmayı sürdüreceğim çünkü seviyorum. Ne var ki bundan sonra yapacaklarım, önceden yaptıklarıma benzemeyecek. İnsanların gözleri azıcık umutsuzluktan kör olmuş. Umarsız kalmışlar. Bir piyes yazacağım –ya da öyle bir şey, çünkü piyesin ne olduğunu bilmiyorum– İplere bağlı kuklalar olacak. Bitmemiş sözcükler söyleyecekler hep. Sözcükler yerine rüzgâr sesi, su sesi ya da gökgürültüsü çıkacak ağızlarından. Salt duyduklarımızdan öğ-

* Dementia: Bir akıl hastalığı, bunama, kişilik bölünmesi. (ç.n.)

rendik konuşmayı. Ve bu noktaya geldik. Prostat hep merkez olmak için çok küçük bir organ.

Filmin için benim yapmamı istediğin bir şey var mı? Yardım etmekten büyük mutluluk duyarım. Ama benim zamana adımın baş harflerini kazıma itkim çok güçsüz, kimileyin de hepten yok oluyor.

Şimdilik bu kadar. Yakında görüşmek umuduyla.

Sevgiler

John

Steinbeck'ler ABD'ye döner, Sag Harbor'a giderler. O sıralar Küba krizi vardır. Haberleri dinlemek için televizyonu açtıklarında şu haberi duyarlar:

"John Steinbeck Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülmüştür."

Anders Oesterling'e

25 Ekim 1962, New York
Stockholm-İsveç Akademisi, Stockholm (Telgraf)

BENİ NOBEL ÖDÜLÜ'YLE ONURLANDIRDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM. STOCKHOLM'E GİTMEKTEN MUTLULUK DUYACAĞIM.

JOHN STEINBECK

Bay ve Bayan Bo Beskow'a

30 Ekim 1962, Sag Harbor

Sevgili Bo ve Greta,
Telgrafınıza teşekkürler. Geldiği zaman kafamız karmakarışıktı. Alışacağımı umuyordum ama tıpkı eski güldürülerdeki kahramanlar gibi gitgide biraz daha ıslak betona batıyorum sanki. Yapmam gerekeni yapacağım, sonra da emeklilik hayatıma döneceğim. Şimdiye dek her işimi kendim gördüm. Bir sekretere gereksinim duymadım. Fakat şimdi yardım istemem gerekecek sanıyorum. Çuvallar dolusu mektup geliyor. Hepsine birden bakmak olanaksız.

Her neyse, Stokholm'e gidiyoruz. Belki, eskiden olduğu gibi eski şarkıları söylediğimiz şarap partilerine kaçma fırsatı bulabiliriz. Bunu yapmalıyız – keşke yapabilsek. Çok uzun kalmayacağız. En çok dört ya da beş gün. Nerede kalsak dersin? Yine Grand'da mı kalsak? Bonnier'lerden telefonlara ve insanlara yanıt verebilecek birini bulmalarını isteyeceğim. *(Bonnier'ler Steinbeck'in İsveçli yayıncıları.)* Bu davranışım kendini beğenmişlik gibi görünüyor belki. Ama burada telefonların ve insanların ardı arkası kesilmeyen sorularla insanı nasıl bunalttıklarını biliyorum. New York'a gittiğimiz gün Küba krizinin en civcivli günü olmasına karşın yetmiş beş gazeteci ve fotoğrafçı karşıladı beni. Bu ödül birçok bakımdan bir canavara benziyor. Ödüllerden hep korkmuşumdur. Şimdi ona alışmaya çalışmalıyım. Senden tavsiye bekliyorum.

Pazar gecesi seni "Dag Hammarskjöld'ü Anımsıyorum" da gördüm. Program da sen de çok iyiydiniz.

Nasıl olsa haberleşiriz. Bizim elçilikte bir yemeğe çağrılmanı sağlayabilirim. Sizce sakıncası var mı?

Bütün bunlar saçma değil mi? Yakında bunlara güleceğiz ama şu sıralar bana katlanılmaz gibi geliyorlar.

Her ikinize de sevgiler

John

Kutlama mektuplarının çokluğuna karşın – kendini her mektuba karşılık vermek zorunda hissettiğini günde beş yüz kez söylüyordu. Yazdığı teşekkür mektuplarından birkaçını buraya alıyoruz.

Carlton Sheffield'a

1 Kasım 1962, Sag Harbor

Sevgili Dook,
Bu yazınsal boğa yarışı bitince sana, sıkıntılardan kurtulmuş olarak uzun uzun yazarım.

Bir şeyin farkına vardım. Her ikisi de rüzgârın ürünleri olmasına karşın, Amerikan Kupası daha düşünülebilir bir şey. Bunun tartışılabilirliği Amerikan Kupası'nınkinden daha çok. Bu arada benim için dua et. Böyle şeylerden oldum olası korkmuşumdur. Ödüller çürütücü, yıkıcı olabilir. Ödüllerin çürütücülüğüne direnmek yoksulluğa direnmekten daha zor.

Sevgiler

John

Natalya Lovejoy'a

Kasım 1962, Sag Harbor

Sevgili Tal,
Evet, Ed sırıtarak fare dansını yapardı, ama aynı zamanda bunu da doğru yere koyardı. Ben de öyleyim. Bu önemlidir ama önemli olan başka şeyler de var. Örneğin Thom kendi yolunu buldu. Olağanüstü şeyler yapıyor. John da öyle. İkisinin de tutumu beni sevindiriyor. Lütfen bana Carol'ın yeni adını ve adresini gönderir misin? Çok güzel bir telgraf gönderdi. Ona yazmak isterim. Buradaki herkesten sevgiler. Yoksulluğun ve acıların

üstesinden geldik. Çok şey yitirdik ama onların da üstesinden geldik. Bakalım şimdi bu yeni durumda ne yapacağız?

John

John O'Hara 25 Ekim'de Steinbeck'e Princeton – New Jersey'den şöyle yazıyordu:
"Bu ödülü senden daha çok hak eden kimseyi tanımıyorum."

John O'Hara'ya

Ekim 1962, Sag Harbor

Sevgili John,
Sana şunu söyleyeyim: Senin tebriğin olmasaydı, bu ödülü almak böylesine güzel olmazdı.

Teşekkürler John. Böyle bir şey tek başına anlamsız. Ama dostlarım buna sevinirse birden bir kıymet ve saygınlık kazanıyor.

Sevgiler

John

Ed Seehan'a

(Gazeteci,* Honolulu*'nun yazarı)
8 Ocak 1963, New York

Sevgili Ed Seehan,
Güzel mektubuna teşekkürler. Ödülü sanki kendin almış gibi sevindiğini yazıyorsun. Ernest Hemingway aldığında benim duygularım da tam tamına öyleydi. Ödüle benim layık görüldüğümü duyduğum zamansa, çok gerçekdışı gibi geldi bana. Düşmüş gibi.

Yazıların uygunsuzluğuna gelince, unut onları. Beni değil, tümüyle kendilerini anlattıklarının farkındalar mı acaba diye merak ediyorum. Yıllarca edindiğim deneyimlerimden şunu biliyorum. Eleştiriler, eleştirileni değil, eleştirmenin kendini anlatıyor. Gerçek bu. Ne var ki bu gerçeği görebildiklerini hiç sanmıyorum. Yakınlarda ..... ile karşılaştım. Kamburu çıkmış, çakal gözlü biri. Küçük elleri var. Parmakları sosise benziyor ve tıpkı yaşlı bir kadınınkiler gibi yumuşak. Ellerini kucağına koymuş, bir eliyle ötekinin parmaklarını okşuyordu. Sanki parmakları çok değerliydi de, tehlikedeydiler de, onları korumaya çalışıyordu. Onunla el sıkışmak bir ineğin memelerine dokunmak gibi tıpkı. Onunkilere benzer ellerle bir kez daha karşılaşmıştım. Gen. D. Mac Arthur. Ne var ki o tropikallerde bile eldiven giyerdi.

Sevgiler

John

Bo Beskow'a

1 Kasım 1962, Sag Harbor

Sevgili Bo,
Sana dün yazdım ama adres defterimi New York'ta bıraktığım için yalnızca Stockholm yazdım zarfın üstüne. Yine de eline geçeceğine inanıyorum. Stockholm'de kraldan sonra en çok bilinen kişi sensindir.

Sana programımızı gönderiyorum. Stockholm'e 8 Aralık'ta gece 11.00'de SAS'le varıyoruz. –O güzel kızları anımsıyor musun?– Yapmak istediğim ya da yapmam gereken dört şey var.

1. Bu ödül dolayısıyla geleneksel olarak yapılagelen her şeyi yapmak isterim.

Beskow Steinbeck'in Stockholm'e ilk gidişini şöyle anlatıyordu: "John 1937'de Stockholm'de daha tanınmıyordu. Üstü başı yeterince şık olmadığından lüks yerlere girerken zorluk yaşıyordu. Savaştan sonra geldikle-

rinde ise John'un ününden ve basının ilgisinden dolayı popüler yerlere gitmekten kaçınıyorduk. Fotoğrafçılarla Greta Garbo'culuk oynuyor, fotoğraf makinelerini itiyordu."

2. Yapabildiğimce eski arkadaşları görmek isterim. Seni eski bir arkadaş olarak görmüyorum. Sen ailedensin.

3. Yapabilirsek şunu da yapalım: Dag'ın mezarına gitmek isterim. Bu benim için çok önemli. Eğer bulabilirsem mezarına lavanta koymak istiyorum. Bana küçük bir lavanta bombası yapmayı sen öğrettin, anımsıyor musun? Bir tane de onun için yapmıştım. Belki küçük bir saksıya dikilmiş lavanta bulabilirim. Lavantayla onun arasında hep bir bağ kurmuşumdur. Bütün bunlar belki duygusallık, ama olsun.

4. Konuşma yapmam için istekler yağıyor. Oysa ben konuşmacı değilim. Olma niyetim de yok. Hiç bir yerde konuşma yapmayacağım. Ödül konuşması dışında, demek istiyorum.

Hepsi bu. Öğrendiğime göre otelimizi Akademi üstleniyormuş. Bize Grand'da yer ayıracaklarmış belki.

Lütfen bana yaz. Kendimizle ilgili programı kendimiz yapmalıyız, çünkü Stockholm programı hep kalabalık olacak anladığıma göre.

Dördüncü ve son portremi yapmanı da isterdim ama onun için zaman gerek.

Kalabalık içinde nasıl şaşkına döndüğümü bildiğim için olabilecekleri önceden kestirmeye çalışıyorum. Snapstan* uzak durmam için bana yardım etmen gerekecek. Bir yemekte lezbiyen bir kadına kur yaptığımı anımsıyor musun?

Sana çok sorumluluk yüklüyorum ama ben de senin için benzer şeyleri yapardım. Sen benim İsveç'teki ilk yol göstericimdin. Şimdi de orada oluşun ne iyi!

Her ikinize de sevgiler. Yapmak istemediğin şeyleri senden istememe izin verme.

John

---

* Snaps: Kuzey ülkelerinde yapılan çok sert bir içki. (ç.n.)

NOT: Dag'ın mezarı konusunda istediğim şey onun için değil ama benim için çok önemli.

Profesör ve Bayan Vinaver'e

6 Kasım 1962, Sag Harbor

Sevgili Betty ve Eugène,
Çığ gibi büyüyen bir telgraf kümesinden kendimizi daha yeni kurtardık. Sizinkini en sona koydum, çünkü çok sevdim. Son bir hafta içinde Eugène'le birlikle olmayı ve düşüncelerimi onunla paylaşmayı ne çok isterdim. Onunla konuştuktan sonra düşüncelerim kesinlik kazanıyor.

İyi bir ödüldür Nobel. İyi niyetli. İyi kullanılırsa çok değerli. Fakat tehlikeli ve yıkıcı da olabilir. Tanıdığım ve anımsadığım pek çok kişiye ancak bir mezar yazıtı, kimine de sesi boğan, baskı altında tutan ve çarpıtan bir pelerin olmuştur. Eğer ölüme hazır olsaydım, papazlığa başlasaydım ya da inanmam istenilen şeylere inansaydım bu ödül benim için çok iyi olacaktı. Oysa bunların hiçbirisi benim için geçerli değil. Daha yapacak işlerim var. Ölüm çizgisine değil eylem çizgisine yakın olduğuma inanıyorum. Oysa eyleme geçecek kişinin işe sağlıklı, çevik ve alçak gönüllülükle başlaması gerek. Bu bence öylesine değerli bir iştir ki hiçbir akademi üyesinin ya da dinamit yapımcısının gözlerinin üstümde olmasını istemem. Tıpkı Malory gibi bir tutukevinde olmayı yeğ tutarım. Çünkü tutukevinde insan kendinden beklenilenlerden kurtulmuştur. Özgürdür. Belki bu olayı büyütüyorum ama başkaları üstündeki etkilerini gördüm. Bu etkinin belirtilerini kendimde de görmekteyim. En kısa bir sürede eski durumuma dönmeyi ve bilinmezliğe karışmayı umuyorum.

Karamsarlığıma üzülme. Gördüğüm tehlike geçebilecek bir tehlikedir. Umursamazlık tehlikeyi etkisiz duruma getirebilir.

Telgrafın için çok teşekkürler. Dikenin (Glastonbury)* çiçek açmasını, gerçekten çiçek açmasını istiyorum. Konuksever bir dünyaya adım atabilmem için lütfen bana yardımcı ol.

Her ikinize de sevgiler

John

Monako Prensesi Grace'e

6 Kasım 1962, Sag Harbor

Ekselansları,
Monako Prensesi Grace,
Monako Sarayı,
Monako.

Sayın Madame,
Sevgili, çok sevgili Grace,

Nobel Ödülü için telgraf çekerek büyük incelik gösterdin. Çok sevindik. Oscar kazandıktan kısa bir süre sonra bir akşam yemekte söylediklerini anımsıyorum. Seninle birlikte Judy Garland da Oscar'a adaydı sanıyorum. "Onun kazanamadığına üzüldüm, ama ben kazandığım için mutluyum," demiştin. Bu sözler gerçeğin ta kendisiydi. Ben de benzer duygular içindeyim. Bu ödülü hak etmiyorum belki de ama kazandığım için mutluyum.

Telgrafın için çok teşekkürler.

Sevgiler

John Steinbeck

---

* İngiltere'den Sag Harbor'a götürüp diktiği diken. Bugün o diken Sag Harbor'daki bahçede halen çiçek açmaktadır. (ç.n.)

Eski arkadaşı Louis Paul, Steinbeck'le dostluğuna yeniden başlamak için bu ödülün iyi bir fırsat olduğunu düşünmüştü.

Louis Paul'e

7 Kasım 1962, Sag Harbor

Sevgili Louis,
Bana mektup ve kartlarımı geri göndermek dostluğunun bir göstergesiydi. Çok teşekkür ederim. Fakat Tanrım! Louis, onları yazdığım zaman gerçek duygularımı ve o zamanki gerçek düşüncelerimi yazmıştım. Onları yeniden okumadım. İstemiyorum da. Nasılsalar öyleler. Onları sana seni sevdiğim için yazmıştım.

Ödüllerden hep korkmuşumdur. Bir baskı aracı olabilirler diye korkuyorum. Şunu demek istiyorum. İnsan kazanmış olduğu ödüle layık olmaya çalışır, sonra da o düzeye eriştiğine ya da o düzeyin altında kaldığına inanır. Öyle sanıyorum ki bu durum için en geçerli sözcük "imge"dir. Bu ödülü alalı bir hafta oldu. Eskisinden daha çok param var şimdi. Bundan başka hiçbir değişiklik görmüyorum. Paraya da aldırış etmiyorum. İstersen parayı da ödülü de sana verebilirim.

Satılabileceklerini söylüyorsun. Satın almak isteyen birini tanıyorsan getir. Eğer biri bunlardan yararlanabilecekse ona iyi şanslar dilerim. Ben yararlanamıyorum. Bunu da göğüslemeliyim. Altmış yılda bir dolu iz bıraktım. Bu izlerin sonunu getirmek elimizde değil. Olsa bile anlamsız. Birçok anlamsız iş yaptım. Fakat oldu bir kez. Hepsi benim elimden çıktı. Sovyetler Birliği her ayrıntıyı düşünerek tarihin bir bölümünü silmeye çalıştı ama başaramadı. Ben geçmişimi silmeye çalışsam başarım ne olur ki! Benim için anlatılan bir öykü var ki hepten uydurma. Uzaktan yakından ilişkisi yok gerçekle. Yine de insanları, anlatılanların yalan olduğuna inandırma olasılığı yok. Bir yandan da anlatılan kimi uydurma şeyler, gerçekte olandan daha iyi. Ayrıca da ne fark eder ki!

Üniversitedeyken bir oda arkadaşım vardı. Walt Whitman'ı kesinlikle okuyamıyordu çünkü Whitman'ın çoraplarını hiç yıkamadığını duymuştu. Böyle durumlarda imgeler yaratılır. Bence en iyisi unutmak.

Yalnız bir şey var. Bu mektupları gözden geçirmek ve yaşamakta olan birilerini incitecek olanları silmek iyi olur. Her neyse, Louis, sen istediğini yap. Onlar artık senin, çünkü sana yazıldılar. Belki daha iyi yazılmış olabilirlerdi. Ne var ki onları şimdi değiştirmek elimden gelmez.

Seni görmeyi umut ediyorum. Güzel davranışın için sana teşekkür ederim.

Sevgiler

John

Georg Svensson'a

10 Kasım 1962, New York
(Steinbeck'in İsveçli yayıncıları Albert Bonniers Forlag çalışanı)

Sevgili Georg,
Biraz sessiz bir haftasonu bu. 9 Kasım tarihli mektubuna ayrıntılı yanıt vermek istiyorum.

Önce bu ödülü kazanmanın beni çok mutlu ettiğini söylemeliyim. Stockholm'e gidecek ve alışık olmadığım giysiler içinde tek bir kısa konuşma yapacağım. Çünkü ben kendi adıma konuşmalardan nefret ederim. O nedenle benimki kısa olacak. Bence konuşmanın yapıldığı kürsü bile insanlara sıkıntı veriyor. Törene ilişkin daha çok bilgi edindiğim zaman teşekkürlerimi dile getiren konuşmamı hazırlayacağım. Bunun için yardıma gereksinim duyuyorum. Mektubundan anladığıma göre yardım sizden gelecek. Dışişleri Dairesi ataşesinin biraz mizah duygusu ve hoşgörüsü olmasını dilerim. Her ikimizin de buna ihtiyacı olacak. İyi bir geçici sekreter önerine gelince – böyle biri edebiyat alanında resmi bir görevi iyi bir biçimde yerine getirebilir.

Bir şey daha var. Çok sevdiğim yayıncım Harold Guinzburg'un eşi Bayan Guinzburg'un da bizimle birlikte olacağını sanıyorum. Düzenlenecek her türlü etkinliğe onun da katılması sağlanırsa çok sevinirim. Çok hoş bir hanımdır ve çok yakın dostumuzdur.

Georg, bu mektubun aramızda kalması gerektiğini biliyorsun, değil mi? Bu ödül bir yazara verilebilecek en büyük onur değildir ve izin verilirse kişinin bu ödüle layık görülmesine neden olan yapıtlarının yarattığı havayı bozmakta birebirdir. Benimse yapacak işlerim var daha. Ödülün bu dediklerimi yapmasına izin veremem. Zaman ayırmam, bir yerde bulunmam için istekler yağıyor. Benden para da isteniyor. Televizyondan birisi, bu ödülü kazandığıma göre, onun programına çıkmayı kabul etmememin söz konusu bile olamayacağını söyledi. Önerisini geri çevirmeye hakkım yokmuş. Anında ağzının payının verildiğine güvenebilirsin.

Son olarak benden beklenileni yapmam ve beklenilmeyeni de yapamamayı becermem ya da unutkanlık nedeniyle yapmamam için bana yardımcı olmanı istiyorum. Bo Beskow'un istediği her yere katılmasının sağlanmasını rica ediyorum. Stockholm'deki en eski arkadaşımdır Bo Beskow.

Hepsi bu kadar. Bütün bunlar sanki düşmüş gibime geliyor. Belki de bu, insanların şaşkınlıktan sarsılmaması için doğanın uyguladığı bir yöntem.

Sevgiler

John

Carlton A. Sheffield'a

8 Kasım 1962, New York

Sevgili Dook,

Bu ödülü benden daha çok hak eden bir dolu yazar geliyor aklıma. Benden daha çok isteyen binlerce yazar da vardır kesin. Elbette ki sevindim. Yalnız insanları çevreme toplayan bir yanı

var ki işte buna katlanamayacağım. İşlerim var. Pek çok hem de. Dahası, oturup boşluğa bakmak istiyorum. Kimse bunları yapmama engel olamaz.

Kartında, dünyanın en iyi yazarı olmak istediğimi söylediğimi yazıyorsun. O sözleri söylediğimden bu yana pek çok şey öğrendim. Bugün, dünyanın en iyi yazarı olmaya çalışmak istediğimi söylerdim. Bu ikisi çok farklı şeyler. Encino'da, bodrum katındaki odamızda ufukların, kendilerine doğru sıçradığımız zaman daha ötelere uzaklaştıkları gerçeğini bilmiyordum. Yorgun argın ulaşmaya çalıştığımız yerlerin de ötesinde ulaşmaya çalışacağımız yerler olduğunu bilmiyordum. Oysa bunlar birer gerçek. Bu ödül olayı, Salinas'taki Marul Güzeli olayının bir benzeri. Özde ise tıpatıp aynı şeyler. Bu olayın bir de üzücü yanı var. Bir tür şaka bu. Keder verici olan ise, ona inanmak.

Kartına teşekkürler. Yazım eskisi gibi küçük değil, çünkü iyi göremiyorum.

Sevgiler

John

Bo Beskow'a

14 Kasım 1962, New York

Sevgili Bo,

Güzel ve dost mektubun her zamankinden erken geldi ve bizi çok sevindirdi.

Ödül dolayısıyla bana yapılan saldırıları biliyorsun sanırım. Yalnız uzun süre çalıştığım *Time* değil, birçok eleştirmen de – edebiyatı anlatan ama kendileri pek okumayan gri renkli papazlar– bana saldırdı. Beni hiçbir zaman sevmediler. Şimdi de öfkeleriyle yalnızca kendi saflarında yer alıyorlar. Beni bu denli umursamalarına hep şaşmışımdır. Eğer Stockholm'de de benzer bir olumsuzlukla karşılaşırsam onlara Dag için söylenmiş

olumsuz sözleri anımsatırım. Bu sözleri söyleyenler, söylemiş olduklarını unutmayı çok istiyorlardır şimdi. Unutmak onları mutlu edecektir.

Eğer o lanet konuşmayı yapmam gerekmeseydi bütün bunlara katlanabilirdim. Bildiğin gibi hiç konuşma yapmam ben. Ne söylemem gerektiğine ilişkin hiçbir fikrim yok. Lewis'in yabanıl ve anlaşılmaz gevelemelerini, Faulkner'ın birçok kez okunduktan sonra çok "bencil" olduğu anlaşılan konuşmasını okudum. Peki ama ben ne diyeceğim? Belki Adlai Stevenson'dan benim için bir yazı yazmasını isterim. Kısa bir yazı olacak. Yalnız bunu biliyorum. İzin verildiği ölçüde gerçeğe yakın olmasını istiyorum. Senin bir önerin var mı? Orada durup konuşma düşüncesi bile bana soğuk terler döktürüyor. Bu işten alnının akıyla çıkarsam başka bir şey istemem.

Bir şey kesin. Elaine'le de konuştuk. İçki konusunda çok dikkatli olmalıyız. Sarhoş olacağımdan değil, yorgun düşeceğimden korkuyorum. Ama seninle birlikteyken, akvaryumdaymış gibi olacağımızdan içkiyi de iyi içmek isterim. Beni krallar ürkütemiyor da Akademi üyelerinden ürküyorum.

Bir de kuyruklu ceket almak zorundayım. Hep gülünç bulmuşumdur o ceketleri. Kiralardım ama Elaine kiralık ceketin üstüme iyi oturmayacağını söylüyor. Bu kahrolası ceketi ilk kez kim buldu dersin?

Şimdi sana bir soru sorayım. Bu kutsal yemeklerin hepsinde sen de var mısın yoksa çağrılmadığın yerler var mı? Lütfen bana yaz. Belki de çağrılmasan daha rahat edersin. Ben bir penguen gibi rıhtımda dururken sen kırmızı şarabını yudumlayıp gülebilirsin.

Ah, o lanet konuşma.

Her ikinize de sevgiler.

Adlai Stevenson'a

20 Kasım 1962, New York

Sevgili Adlai,

Uzun bir süredir iletişim kuramadık ama bana borçlu olduğunu kabul etmelisin. Belki unutmuşsundur diye birkaç olayı sana anımsatmak istiyorum.

1. Sana birçok kez uzun ve karışık mektuplar yazdım oysa senin aklın başka yerlerdeydi.

2. Önerilerim, eleştirilerim ve sürekli öğütlerim Başkanlık için katıldığın iki kampanyaya bağış sayılabilir.

3. Benim o kötü kamyoneti Libertyville'de evinin önüne çekip mahallede bir skandala neden oldum.

Bunlar senin için yaptıklarımın pek azı. Yıllardır bunların karşılığını istemedim. Artık yeter!

Şimdi senden bir ricam var!

Belki biliyorsundur. 10 Aralık'ta İsveç Akademi üyelerine ve bir salon dolusu eleştirmene bir konuşma yapmam gerekiyor. Her zaman, konuşma eleştirmeni olarak herkesin hizmetinde bulunan ben, hiçbir konuşma yapmamışımdır. Konuşma yapacağım düşüncesi beni korkudan tir tir titretmekte. Sonra birden senin bu dünyadaki belki de en iyi konuşmacı olduğunu anımsadım. Yaptığın onca konuşmadan sonra bir tane daha hazırlamak sanırım yük gibi gelmeyecektir. Benim için de bir konuşma hazırlarsın değil mi? Akademi senin hazırladığın konuşmayı çok beğenecektir. Bu küçük iyilikle yaşamımı kurtarabilirsin. Gerçekten ödüm patlıyor. Ayrıca da bana olan bütün borçlarından kurtulursun.

Bu isteğime evet dediğini kabul edebilir miyim? Senden bir not bekleyebilir miyim?

Teşekkür ederim. Şimdi kendimi daha iyi hissediyorum.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

Kasım 1962, Cumartesi, New York

Sevgili Elizabeth,
Mektubunu bu sabah aldım. Konuşma üzerine çalışıyorum. Söylemek istediğim her şeyi içerdiğini sanıyorum. Hem de iyi bir sırayla. Şimdi sözcük sözcük gözden geçiriyorum. Her sözcük yerli yerinde ve gereken ağırlıkta olmalı. Belki yarın banta alır dinlerim. İstediğim ritimde mi, sözcükleri doğru mu söylüyorum diye bakmak istiyorum. Zihnimize çok anlamlı gibi gelen birçok sözcük söylenince anlamını yitirir. Fazladan tek sözcük ve tekrar olmamalı. Pazartesiye belki biter. Göndermektense sana onu kendi elimle getirmeyi yeğlerim.

Şimdi başka bir konu: Nobel'den gelecek para. Komisyon işini düşünmemiştim. Bu işe seninle birlikte başladık, seninle birlikte bitireceğiz. Eğer birlikte çalıştığımız bu yıllar boyunca sen kendini salt menajer olarak görmüş olsaydın yapmış olduğun yüzlerce şeyden de söz edemeyecektik. Benim o çok uzun süren kötü yıllarımda sıkıntılarıma ortak oldun. Sıkıntıları paylaştığına göre iyi şeyleri de paylaşman gerekir. Bu ödülden benim kadar sen de sorumlusun. O nedenle tartışmayalım. Bu işin yalnız onurunu değil, parasını da paylaşmalıyız. Bu konuyu bir daha tartışmayalım. Konu kapanmıştır.

Sevgiler

John

Carlton A. Sheffield'a

28 Kasım 1962, New York

Sevgili Dook,
Sana bu ödülü anlatmak istiyorum. Herhangi bir yolla gizemli bir havaya bürünmüştür ama nasıl bir yolla, onu bilmiyorum. Bildi-

ğim bir şey varsa, o da bunun bir para ödülü olduğu. Ödülün verilmesinde coğrafik ve politik etkenlerden de söz edilebilir. İsveçli on yedi Akademi üyesi parmaklarını oynattılar mı her şey değişebilir. Bu konuda seninle daha önce de konuştuğumuzu sanıyorum.

Bu ödülden her zaman korkmuşumdur. Bildiğim bir şey varsa o da bu ödülü kazanan kimsenin daha sonra hiçbir şey yazamamış olduğu. Shaw'u bunun dışında tutabiliriz belki. Faulkner'ın son kitabı çok önceden yazılmıştı. Hemingway ödülü aldıktan sonra sinirli bir kargaşa içindeydi. Red Lewis tam bir tutukluk içinde öfkesinin kölesi olarak kendini içkiye verdi. İnsanı mezar taşına gömen bir etkisi var. Belki ben kendim için gerektiğinden çok iyimserim ama, bu kötü yazgıyı altedebileceğime inanmasaydım bu ödülü kabul etmezdim. Daha yapmam gereken pek çok işim var ve bunları yapmaya kararlıyım.

Son birkaç gün çok sıkıntıdaydım. Şimdi yeniden bu mektubu yazmaya başlarken bir hafiflik duyuyorum. O lanet konuşmayı belki yirmi kez yazdım. İsveç'te bir yabancı olarak, konuşmanın biraz gönül alıcı ve diplomatik olmasına çalıştım ama sonunda saçma sapan bir yazı çıktı ortaya. Dün akşam neredeyse çıldırıyordum. Sonunda tam söylemek istediklerimi yazmaya karar verdim. İyi mi olur kötü mü olur bilemiyorum ama hiç değilse gerçek beni yansıtır böyle bir konuşma. Dahası konuşmanın yerel dilden renkler taşımasını bile düşündüm. Ama ben zaten öyle yazıyorum. İster beğenirler, ister beğenmezler. Önce parayı alsam bari. Sonra sözlerim hoşlarına gitmese de olur. Şanslı olduğum bir yan var. Çok alçak sesle konuşuyor, sözü geveliyorum. O nedenle söyleyeceklerimi duymayacaklardır. Ama konuşma tam tamına söylemek istediklerimi aktarıyor, o kesin.

Mektup yine kesilecek. Birileri geliyor. İyisi mi kaldırayım. Yeniden yazmaya başlamak güzel olacak.

Ertesi gün. Bu mektup hiç bitmeyecekmiş gibi. Konuşmanın bir kopyasını sana da gönderiyorum. Elaine artık bu yazıyı bir yana bırakmam gerektiğini söylüyor. Tıpkı tiyatroda oyunun sindirildiği gibi. Ama ben tiyatro değilim ki! İkide bir o metne göz

atacağımı çok iyi biliyorum. Fakat tam söylemek istediklerimi içerdiği kesin. Ayrıca da kullanabileceğim en az sayıda sözcükle anlattım istediklerimi. Pek tumturaklı oldu gibi geliyor bana. Ama yapılacağı yer bunu gerektiriyor. İyi mi oldu kötü mü onu da bilmiyorum ama elimden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım. 10 Aralık'ta yapacağım bu konuşmayı. O günden önce kimseye gösterme lütfen. Eline geçip geçmediğini bilmek isterim elbette, ama konuşmayı yapmadan önce değil. Bence bunun bir giz olması gerekir, yoksa yapamam.

Senden haber almak ve sana yeniden yazmak beni çok sevindirdi, bana erinç verdi, dinlendirdi, süreklilik duygusuna kapılmama neden oldu.

Sevgiler

John

Steinbeck'in Nobel Ödülü'nü alırken yaptığı konuşmayı bu kitabın sonunda bulacaksınız. Törenden sonra Steinbeck'lerle Bayan Guinzburg kısa bir süre Londra'da kaldılar, sonra da New York'a döndüler.

Bay ve Bayan Beskow'a

22 Aralık 1962, New York

Sevgili Bo ve Greta,

Buraya yorgunluktan bitmiş bir durumda döndük. Çevremize bakmaya bile fırsat bulamadık daha. Teşekkür mektupları da yazmamız gerek. Çok güzel, masalsı günlerdi. Daha bir düşten uyanamamış gibiyiz. Bütün o sahnenin üstüne yayılmış bir pırıltı vardı sanki. Bir daha böyle bir şeyi yaşayamam. Her şey öylesine güzel tasarlanıp uygulanmış ki! Gerçek değilmiş gibi.

Bizim için yaptıklarına teşekkürler. Gerçekte sen de o törenin bir parçasıydın. Sonunu iyice anımsayamıyorum. Özellikle Upsala'da ağladığım günü. (Dag Hammrskjöld'ün mezarında)

Üstlerinden yağmur damlayan o koyu renkli ağaçlar, ıslak mezar taşı ve üstündeki solgun güller... Hiç Shakespeare'in Stratford yakınındaki mezarına gittin mi? Ben birçok kez gittim. Her gidişimde mezara konmuş çiçekler gördüm. Güzel bir şey bu.

Şimdi artık kendimize gelme zamanı. Noel'den sonra çocuklar okullarına döner dönmez çalışmaya başlamalıyım. Kendi kendime verdiğim bir söz bu.

Size iyi Noel'ler dilerim. Her şey için teşekkürler.

Sevgilerimle

John

Bundan sonraki mektupta yer alan İsveççe sözcükler, "Güzel eş" anlamına gelmektedir. Steinbeck kendi eşinden de "Mein vakra fru" – "Benim güzel karım" diye söz etmektedir.

Bay ve Bayan Howard Gossage'e

31 Aralık 1962, New York

Sevgili Howard ve Vakra Fru,

Stockholm tıpkı bir Ortaçağ düşü gibiydi. Zaman gizemli bir biçimde akıp gitti. Öylesine çok şey yaşandı ki içimde tıpkı tortu gibi bir tür yorgunluk bıraktı. Hiç benzeri olmayan bir şey. Çok ilginç. Sana daha önce de söylediğimi sanıyorum, krallardan korkmamışımdır ama akademi üyeleri oldum olası beni korkutmuştur. Beni çağırdıklarına göre bu üyelerin bana düşman olmadıklarını unuttum. Bana çok sıcak davrandılar, neredeyse sevecenlikle bile diyebilirim. Kaçırılacak bir şey değil bu, ama bu ödül bir daha verilse bile bu deneyimi bir daha yaşamak istemezdim.

Konuşmaya gelince – bana öyle geldi ki *Tatlı Perşembe*'de Fauna'daki Suzy'ye söyletmiş olduğum sözlerin benzeriydi. Her şeyi yavaşça yapmalı. Denedim, iyi bir yol bu. Her şeyi yarı ya-

rıya kısaltmak. O zaman korkmaz ya da sözlerinizi birbirine karıştırmazsınız.

Sıra benim konuşmama gelince renkten, sesten ve insanlardan öylesine ürktüm ki dilim tutuldu sandım. Elaine duruma çok kolay alıştı. Öylesine rahatlıkla törenin tadını çıkarıyordu ki çevresindeki herkes de ona uydu. Protokol müdürü bizi saraydaki yemeye çağırırken fildişinden armağanları Elaine'in önüne koydu ve "Madame, kral size kolunu uzatacak. Kolunu tutun ve yemeğe gidin," dedi. "Elbette öyle yaparım tatlım!" dediğine parmağımı basarım. Bu tür bir şey demediğine yeminler ediyor gerçi. Fakat yemeğe oturduktan hemen sonra yemek tarifleri ve kralın bahçıvanlık gizlerini konuştukları kesin. Ben kraliçeye eşlik ediyordum. Kraliçe Mountbatten'ın kızkardeşi. Çok zeki biri. II. Elizabeth'in Battenburg adını Mountbatten'e çevirdiği zaman bir şiir yazdığımı söyledim. "Havva tuzak kurarken ve Adem tuzağa düşerken o zaman Mountbatten kimdi?" deyince güldü. Bu şiiri II. E.R.'nin yakın zamanda görmesini sağlayacağını söyledi. "Fakat," dedi, "anlamayacak. Kara cahildir çünkü."

Eve, çocuklarımıza ve onların kız arkadaşlarına döndük. Delikanlılar çok yakışıklı oldular. Hiç böylesine düşünceli ve bize böylesine yakın görmemiştik onları.

Her neyse. Konuşmanın bir kopyasını hazırlayacağım.

Güzel eşine sevgiler.

John

Umutsuzca, ödülle onurlandırıldığını gözardı etmeye ve her zamanki gibi yaşamaya çalışıyordu. İnsanların umursamadığı, çalışkan bir yazar yaşamı. Eski dostuna yazdığı bir mektup onun bu alandaki çabasını yansıtıyor.

Carlton A. Sheffield'a

14 Ocak 1963, New York

Sevgili Dook,
Sana ne zaman ve neler yazdığımı unuttum. Öyle sanıyorum ki bunun nedeni kafamın içinde seninle pek çok şey konuşmam. Sana da olur mu bu? Son iki ay sanki sisler içinde geçti. Gerçek olanlarla düşsel olanları birbirinden ayırmaya kalksam başaramam. Yalnızca düş kurmak için çok az zaman kaldığını biliyorum. Eğer böbürlenmekten bir ders almam gerekiyorsa, o dersi aldım.

Aaa, bak, ödül gerçekti. Onu veren insanlar da öyle. Düş gibi olanlar ödül çevresindeki yan olaylar. Mitler yüzeye çok yakın. Değişkenlikleri yokmuş gibi görünüyor. İnsan bir mite kendini kaptırdı mı bir daha kurtulamaz. Mitin egemenliğini kıramadığın için ayak uydurursun. Senden büyük, senden yaşlı ve senden güçlüdür. Bence en güvenli yol, baştan kendini kaptırmaman. Hollywood'da buna kendi ününe inanmak denir.

Sana eksiksiz bir mit örneği vereyim. Salinas'ta Joe adında bir komşumuz vardı. Bir şarap ve alkollü içkiler işine ortaktı. Doğduğumdan beri tanırım onu. O da benim ailemi doğduğundan beri tanır. Birkaç yıl önce Salinas'a gittiğim zaman Joe'yu sokakta gördüm. Yaşlanmıştı. Konuştuk. Bana, "Senin çocukluğunu anımsıyorum," dedi. "Çok soğuk bir gün, erkenden Central Avenue'ya gelmiştin. Soğuktan mosmordun. Ceketin göğsünün üstünde çengelli iğnelerle kapatılmıştı. Atların battaniyelerinin kapatıldığı iğnelerden." "Joe, bunlar doğru olamaz. Annem düğmeye çok düşkündü," dedim. "Ona göre kopmuş düğmeyle gezmek günah işlemeye denkti. Çengelli iğne kullandığımı görse beni kırbaçlardı." Joe direngenlikle, "Doğru efendim," diyordu. "Sizi soğuktan mosmor, o iğnelerle şimdi bile görür gibi oluyorum."

Kalakaldım. Joe bizim yoksul olmadığımızı, benim de kimsesiz bir çocuk olmadığımı biliyordu. Fakat yoksul-zengin miti öylesine güçlüydü ki! Benim de ne yalanlar söylediğimi Tanrı bilir, ama hiç-

bir zaman böyle bir yalan söylememişimdir. Anlattığı olay onun kafasında gerçekmiş gibi yer etmişti. Ara sıra ben de kendimi böyle bir mite kaptırdığımı hissediyorum. Mit olgusunu yadsımanın yararı yok. Gereksinim duyulduğu zaman kullanılmalı.

Uzun bir süredir Arthur miti üstünde çalışıyor, düşünüyor ve yazıyorum. Hiçbir zaman iyi bir araştırmacı olamadım. Çok sabırsızım çünkü. Belki yeterince dikkatli değilim. Ama Arthur konusunda daha iyiyim. Konuyu öğrenmem için yıllarca çalışmam gerekti. En iyi araştırmacılar, bu alanda gerçekten önemli kişiler bana yardımcı oldu, yol gösterdi.

Bazı şeyleri gerçekten istemediğini ve ele geçirmek için gerekeni yapmadığını söylüyorsun. Sana tümüyle inanıyorum. Bu ve daha başka nedenlerle senin doyumlu bir insan olduğunu düşünüyorum. Ben hırçın, uçarı ve değişkenken sen hep soğukkanlıydın. Sen hiç mi tedirginlik duymadın? Ben hep tedirginim. Bende hiçbir değişiklik olmadı. Üstüme geldiler mi durmam olanaksız.

İkinci eşimden ayrıldıktan sonra gidip Pacific Grove'a yerleşmeyi çok istedim. Yaklaşık bir yıl, belki de daha çok orada oturdum. Ama iyi olmadı. Ben oranın insanı değildim. O sıralar hiçbir yerin insanı olmadığımı anladım.

Glastonbury yakınındaki Somerset'te on ay kaldım. Orada benim anladığım ve beni hoşgören bir şey vardı. Orayı çok sevdim. Oğullarım eğitim dediğimiz şeyi tamamlayınca oraya dönmek istiyorum. Burada New York'ta otururken Somerset'i düşünüyorum. İnanılmaz bir özlemle içim altüst oluyor. Elbette güzel bir yer. Ama beni oraya çeken güzellik değil, başka bir şey.

Sana bir olay anlatayım. British Museum'dan birileri, 14. yüzyılda yanmış olan Glastonbury Manastırı'nın temellerinde kazılar yapıyordu. Yerde açılmış bir çukurdan uzak duramayacağım için hemen bir spatula bir de fırça alarak onlara katıldım. İşte o adamlar çok iyi araştırmacılardı. Bir sabah bir taş mezara rastladık. Granit bir mezar. Üstünde yazı yok. "İşte burada!" dediler. "Sonunda onu bulmuş olabiliriz." "Kim o?" diye sordum. "So-

merset Dükü," dediler, "Nereden biliyorsunuz o olduğunu?" "Mezarı açınca öğreneceğiz," diye yanıt verdiler. "Haydi açalım öyleyse." "Aceleye gerek yok," dediler. "Belki yarın açarız. Burada dük için değil, temel için bulunuyoruz." "Peki bunun dük olduğunu nasıl anlayacaksınız?" "Gövdesinden. Eğer kafatası göğsünün üzerinde duruyorsa, düktür. Asılmış, sonra da dörde bölünmüştü."

Ertesi gün mezarı açtık. Kafatası göğsünün üzerinde duruyordu. Bacakları da gövdesinden ayrılmış, sonradan gövdeyle bir araya getirilmişti.

Kazarken pek çok kemiğe rastladık. Kemikleri bulduğumuz yere koyuyorduk yine. Temeli ortaya çıkarıp her şeyi dikkatle yazdıktan sonra kazdığımız her yeri yeniden kapattık. Üstüne de yeniden çimen ektik. Çünkü bir insan gövdesine o durumda bile saygı gösterilmelidir. O insanlar köylü değillerdi. Araştırmacıydılar. Fakat o yörede yaşayan insanlar da çok bilgiliydiler. Buna bilgi değil de duygu diyorlar. Çünkü düzenli bir bilgi değil bildikleri. Gerçekler arasındaki bağlantıları görebiliyorlar.

Şimdi sana kimi sorular sormak istiyorum. Carl Wilhelmson'u daha görüyor musun? Adresi, var mı? Grove Day'le Vernon Given ve daha başkaları? Onlarla hiç iletişimimiz yok. Ara sıra onları anımsarım, yüzleri gözümde canlanır. Bunca yıl içinde çok değişmiş olmalılar. Benim de değişmiş olduğum gibi. Geçmiş, anlaşılmaz bir şey.

Küçük bir kitap yazıp ağzımdan ödülün tadını silmek istiyorum. Hemen başlayabilirim. Belki gelecek hafta. Beni eğlendirecek bir şey. Bu mektupla seni sıkmış olabilirim ama her telden konuşmak istedim seninle. İyi oluyor.

Sevgiler

John

1963'ten 1965'e

"... Geleceği parlak, genç bir yazar değilim artık..."

1963 Kültürel ilişkiler çerçevesinde Demir Perde gerisindeki ülkelere gitti.

Harald Grieg'e

16 Ocak 1963, New York
(Steinbeck'in Norveç'teki yayıncısı)

Sevgili Harald,
Masalsı günlerdi. Senin de bu düşünceme katılacağını sanıyorum. Fakat ağzımdaki o baskın tadı silmek için hemen çalışmaya başlamalıyım. Senin de orada bulunabilmenden çok mutlu oldum. Gelemeseydin tören benim için eksik kalacaktı.

Oturmakta olduğumuz evi satıp buraya yakın, çok yüksek bir binada epey üst katlarda bir daireye taşınıyoruz. Dört katlı olan şimdiki evimiz bizim için çok yorucu olmaya başladı. Merdiven çok yoruyor. Yeni evimiz otuz dördüncü katta. Bütün Manhattan ayak altında. Umarım bir fırsatta gelirsin. Manzara çok güzel.

Uzun süreden beri sana sormak istediğim ama çekindiğim bir konu var. Bildiğin gibi ben ne reklam ne de madalyaya önem veren bir insanım. Bunlardan kaçarım da. Boş ve beni hiç mi hiç etkilemeyen şeyler bunlar benim için. Ama birisi var ki benim için çok anlamlı. Haakon Haçı. Onu çok sevmiştim. *(Ay Batarken için Steinbeck'e Norveç hükümetince verilmişti.)*

Yıllar önce, büyük oğlum daha küçükken, haçı görmüş, çok beğenmişti. Bir gün takıp okula gitmek istedi. Altı yaşındaydı o zaman. İzin verdim. Takıp okula gitti ve bir yerde düşürdü. Ona çok kızamadım. Ben de pek çok şey kaybettim, daha da kaybediyorum. Ödül belgesi ve öteki her şey elimde. Acaba haçın bir benzerini bulabilir miyiz? Bulursan çok sevineceğim. Eski zorlu fakat gerçek günlerin anısıydı. İnsanların olabileceklerinden daha iyi ve daha yürekli oldukları günlerin anısı. Çok iyi anım-

sıyorum, o haç bana verildiği sıralar Norveç öyle yoksuldu ki haçın bedelini ödemem istenmişti. Yine ödemeye hazırım.

Sevgiler

John

Başkan Kennedy'nin önerisiyle o sıralar Amerika'nın Moskova Büyükelçiliği'nde kültür ataşesi olarak görev yapan Leslie Brady, bir kültürel alışveriş programı içinde Steinbeck'i Sovyetler Birliği'ne çağırır.

Leslie Brody'ye

13 Mayıs 1963, New York

En yeni ve muhtemelen geleceği en parlak oyun yazarımız Edward Albee geçen hafta geldiğinde ona geziden söz ettim. Gitmek için büyük istek gösterdi. Giderse iyi olabilir. Başka bir kuşaktan olduğu için –yaşı otuz beşin altında– genç Ruslar üstünde çok etkili olabilir. Bizimle gitmekten çok mutlu olur. Ayrıca da, laf aramızda, ikimiz birlikteyken çok daha etkili olabiliriz. Ben sahneden ayrılma yolundayım. Oysa o sahnedeki yerini almaya hazırlanıyor. En azından böyle düşünülüyor. Sonbaharda yeni bir oyunu sergilenecek fakat oyun başladıktan sonra gidebilir. Benim zaman sorunum yok, ona uyabilirim. Bu fikir sence nasıl? Üstünde düşün istersen. Sonra birlikte gözden geçiririz.

Bütün bunları tasarlarken Polonya'yı ve Finlandiya'yı unutma. Polonya'ya hiç gitmedim. Finlandiya'ya gittim. Her iki ülkede de kitaplarımı iyi biliyorlar.

Benim konuşma yapmayacağımı biliyorsun değil mi? Her yerde ve herkesle ya da kalabalıkla herhangi bir konuda karşılıklı söyleşiye girebilirim. Ama "konuşma"ya hayır. Anlatmaktan çok fikir alışverişinde bulunulduğu için söyleşiler bence daha iyi.

Hepsi bu. Çok güzel bir akşam geçirdik, güzel bir yemekti. Teşekkürler. Yeni Bayan Brady'yi de sevdik. Elaine'le birçok bakımdan benzeşiyorlar.

Senden bir an önce haber almak umuduyla.

Sevgiler

John

Bir Haziran sabahı Sag Harbor'dayken, Steinbeck uyandığında bir gözünün görmediğini fark etti. Retinası delinmişti. Southampton Hastanesi'nde ameliyat edildi. Uzun bir süre hastanede gözleri sargılı, kum torbaları arasında hareketsiz yatması gerekiyordu. Bu süre içinde eski dostu John O'Hara sık sık onu görmeye gitti ve ona kitap okudu.

John O'Hara'ya

Temmuz 1963, Sag Harbor

Sevgili John,

Gözüm iyi. Haftasonunda prizmatik camları alıyoruz. Bana acınmasını istediğim sürece onları kullanacağım. Köpeğimiz Charley'den öğrendim bunu. Daha yavruyken araba çarpmış kalçası kırılmıştı. O olaydan sonra ne zaman onu azarlasam ya da ne zaman bir suçluluk duygusuna kapılsa topallamaya başlar.

En son görüştüğümüzden beri çok daha iyiyim. Seninle enikonu konuşmak istediğim öyle çok şey var ki! Sonradan kişisele dönüşen bir dolu genel şey. Eğer çok ağrım varmış gibi davranırsam beni görmeye gelir misin yine? Ben gelemem çünkü daha araba kullanamıyorum.

Keşke gelebilsen. Senden başka kimseyle konuşamadığım şeyler var.

Sevgiler

John

1962 Eylül ayında köpeği Charley için Danimarkalı yayıncısına Steinbeck şöyle yazıyordu:

"Charley iyi ama artık yaşlanıyor. Yavruyken kırılmış olan kalçası onu tedirgin etmeye başladı. Özellikle hava değişikliklerinde. Fakat sabahları genç olduğunu sanıyor daha." Charley'nin durumu kışa doğru kötüledi. Şubat sonlarında Steinbeck şöyle yazıyordu:

"Geçen hafta çok üzüldük. Köpeğimiz Charley, uzun birlikteliğimizden sonra, arkasında büyük bir boşluk bırakarak öldü. İnsanda olsa siroz denilebilecek bir hastalıktan öldü. Bu hastalığın nedeni genellikle alkoldür. Fakat Charley içmiyordu. Ya da belki içiyordu da gizli tutuyordu."

Bu mektup Pensilvanya'da Tarentum'lu Dr. E. S. Montgomery'ye yazılmıştı. Çok iyi bir bulteriyer yetiştiricisi olarak tanınıyordu Dr. Montgomery. Mektuplaşmaları epey sürdü.

Dr. E. S. Montgomery'ye

23 Temmuz 1963, Sag Harbor

Sayın Dr. Montgomery,
Epeydir size yazamadım. Çünkü retina delinmesinden ötürü bir göz ameliyatı geçirdim. Uzun zaman göremedim. Şimdi bile gözümde koskocaman gözlüklerle dolaşıyor ve kendimi, sezdirmeden avına yaklaşan bir yengeç ya da gözleri kapatılmış bir beygir gibi hissediyorum.

Belki daha sonraları, örneğin yazın, bu gözlüklerden kurtulabilirim. Neyse ki Southampton'da çok iyi bir hekim olan Dr. Paton gözümü kurtardı.

Birkaç yıl önce görmemi istediğiniz güzel köpekleriniz olduğunu yazmıştınız bana. O günlerde Charley vardı. Oysa şimdi Charley öldü. Yakın bir zamana kadar geceleri onun havlamasını duyar gibi oluyordum.

Şimdilerde de acaba bana göstermek istediğiniz köpekleriniz var mı? Sizden yanıt bekleyebilir miyim?

Saygılarımla

John Steinbeck

Adlai Stevenson'a

4 Ağustos 1963, Sag Harbor

Sevgili Adlai,

Gönderdiğin not için teşekkürler. Gözüm iyileşmekte. Fakat iyileşmeseydi bile bir gözüm vardı. Lord Nelson, tek gözüyle hem Trafalgar'ı hem de Lady Hamilton'ı kazandı.

Elaine, eğer Somerset'ten bir som balığı getirirsen, seni öğle yemeğine çağıracağını söylüyor.

Bense seninle konuşmak istiyorum. Öyle sanıyorum ki Ekim'de Moskova'ya ve daha başka yerlere gideceğiz. Bana önerilerin olabilir.

Barry Golwater bize Mısır'da rehberlik edebileceğini söylüyor. Sorun şu ki biz Mısır'a gitmiyoruz.

Her neyse, seni görmek istiyorum.

Sevgiler

John

Aşağıdaki mektuptan birkaç gün önce de Elizabeth Otis'e şöyle yazmıştı:

"Okumak için büyük çaba gösteriyorum ama sonuç tıpkı bir savaştaki yenilgiye benziyor. İşleri zorlaştırmak için prizmatik camları boyuna değiştiriyorlar. Başarıyorlar da çünkü okumak, örümcek ağıyla kapatılmış bir yerde bir delik aramaya benziyor."

William A. Gilfry'a

13 Ağustos 1963, Sag Harbor
(Kuzey California'lı ve tanıdık olmayan biri)

Sayın Bay Gilfry,
Yazım için lütfen bağışlayın. Bir göz ameliyatı geçirdikten sonra prizmatik camlar takmak zorundayım. O nedenle sayfayı çok iyi göremiyorum.

8 Ağustos tarihli mektubunuza teşekkür ederim. Bir yazara zor gelen mektupların niteliği değil, çokluğudur. Mektupların niceliğini soruyorsunuz. Değişir. Bu yıl birçok nedenle mektupların sayısı otuz-kırk bini buldu. Bu sıralar günde yirmi beş-elli mektuba düştü. Hepsini yanıtlamak istiyorum çünkü iyi niyetle yazılmıştır hepsi de. İnançla yazılmışlardır. Fakat hepsini yanıtlamam olanaksız. Uyumam gereken her ânı bu mektupları yanıtlamaya ayırsam yine de zamanım yetmez. Kendi çalışmalarıma da zaman yetmez. Hastaneden çıktığım zaman yanıt vermem gereken bini aşkın mektup bekliyordu beni. Nasıl başa çıkarsınız?

Yazmak benim için kolay bir iş değil. Bütün gücümü ve dikkatimi vermem gerekiyor. Yazdığım sırada yaşanan en küçük bir kesinti bende başına odunla vurulmuş gibi bir etki yapıyor. Sizin çok ilginç mektubunuza, yanıt veremediğim öteki bütün mektuplar adına da yanıt veriyorum. O nedenle kapsamlı bir mektup oluyor. Umarım yazdıklarımı yakınma olarak değerlendirmezsiniz. Yakınma değil çünkü. Beklemediğim, uyum sağlayamayacağım bir olgu bu. O kadar. Nobel Ödülü'nü de beklemiyordum. O ödülü almak beni çok derinden sarstı. Bugün bile tam olarak kabullenmiş değilim.

Para ve ozanlara dair sözleriniz bana çok ilginç geldi. Robert Frost'un 240.000 doları olduğunu bilmiyordum. Kendisi biliyor muydu acaba? Bunu da bilmiyorum. Çünkü Robert Frost'u tanımıyorum. Benim paraya ilişkin düşüncelerimin kendi gözümde bile keskin çizgileri yok. Uzun yıllar boyunca para sıkıntısı

çektim ama borçlanmamayı başardım. Bugün çok satan kitaplar, yine aynı kitaplar olmasına karşın o zamanlar hiç satmıyordu. Şimdi para geliyor. Gelen para vergiler, bağışlar, aileler ve kimi istekler için kullanılıyor. Yaşayabilmem için de her ay belirli bir para ayrılıyor. İyi yaşıyorum ama zengin bir yaşam değil bu. Günde bir kez yemek yiyorum. Oturduğum ev dört odalı. Bahçede çocuklar için yapılmış bir ek yapı var. Altı metrelik elden düşme bir balıkçı motorumuz var bir de. Ford Falcon, steyşin arabam iyice eskidi. New York'ta bir apartman dairesi aldım çünkü otellerden hem daha ucuza geliyor hem de daha rahat. Çok dolaşırım ama hep iş ya da araştırma amacıyla. Lütfen yoksulmuş gibi görünmeye çalıştığımı sanmayın. Öyle bir özentim yok. Böyle yaşamayı sevdiğim için böyle yaşıyorum. Frost'un paraya ilişkin düşüncelerini bilmiyorum ama yaşamama yetecek param olduğu sürece benim parayla hiç ilgim olmadığını çok iyi biliyorum. Yoksulluk yıllarımdan şunu öğrendim. Paraya olan ilgi parasızlığınız oranında artıyor.

"Bir ozan 240.000 doları nasıl biriktirir. Bunu kendine nasıl yasaklamaz?" diye soruyorsunuz. Ne yapsın, parayı sokağa mı atsın, yoksa insanların kitaplarının telif hakkını satın almak isteklerini geri mi çevirsin? Savaş yılları sırasında, geliri ihtiyaç sahibi ailelere dağıtılsın diye bir kitap vermiştim Hava Kuvvetleri'ne. Vergi işleri ve benzeri işler için avukatlara bin doları aşkın para ödedim. Herkes, Hava Kuvvetleri bile benim deli olduğumu düşünmüştü. Dostlarınızı yitirmeyi göze almadan onlara para veremezsiniz. Hayır, böylesi benim için daha iyi. Kaç param olduğunu, nereye ne verildiğini bilmiyorum. Böylesi, beni, kendimi eliaçık bir insanmışım gibi düşünmekten, bu çirkin duygusallıktan koruyor.

Charley öldüğünde onu gömdüğümüz yere bir söğüt ağacı dikmiştik. Duygusallık bu, ama kim duygusal değil ki! Sonra bir gün kente gitmem gerekti. Döndüğümde ağacın çevresine çiçekler de dikilmiş olduğunu gördüm. Kimin yaptığını bilmiyorum, öğrenmek de istemiyorum.

Yeni bir köpek almadım daha. İngiliz bir bulteriyerle ilk aşkım olan Airedale arasında kararsızım. Çok küçük bir yavru alıp onu, bağımsızlığın boyun eğmeyi alt edeceği biçimde eğitmek istiyorum. Beyaz bir teriyerde dövüşme yetisini yok etmemem gerektiğini biliyorum ama dövüşme ihtiyacını ortadan kaldırabilirim belki. İyi dövüşen bir köpeğin kavga yolunu seçtiğini hiç mi hiç görmedim. Kavga kendine güvenmeyenler içindir.

Sözünü ettiğiniz Boston'ları biliyorum. Çocukken bir Boston'um vardı. Güzel ve çok şakacı bir köpekti. Yalnız o cinsi çok sevmiyorum. Kısa boylu, patlak gözlü, astigmatik, mideleri zayıf, evin yolunu bile kendi kendine bulamayan hayvanlardır.

Şimdiye dek beslediğim köpeklerin hepsi de doğal hayvanlardı. Öğrettiğimden daha çoğunu öğrendim onlardan.

Mektubu bitirmeliyim. Şiirlerinizden söz etmeyeceğim. Şiir, insanın asabı kadar özel ve kişiseldir.

Sizi günah keçisi gibi kullandım. Öteki yirmi beş mektuba yanıt yazmayıp, suçluluk duygusunu size yüklemiş oluyorum. Belki böylece sorun çözümlenmiş olur.

Cortez Denizi'ni beğendiğinize sevindim. Yeni çıktığı zaman pek az dikkat çekmişti. Ama öyle görünüyor ki zamanla insanlarda uyandırdığı ilgi artıyor. Böyle bir kitap satılamaz. Kendi kendine yolunu bulmak zorunda.

Bir şey var: Santa Cruz'da sizin Great Basin dediğiniz yer var. Adı da Big Basin'dir. Ancak son zamanlarda oranın adı değiştirildi. Ben, kıyıdaki sekoya koruluklarında büyüdüm. Big Basin, benim "dev gibi" büyük şeylerle ilgili ilk deneyimlerimi yaşadığım yerdir. O sıralar yedi yaşındaydım. İki kişilik bir arabayla kamp kurmaya gitmiştik. Arabada biz, yiyeceklerimiz ve bir de çadırımız vardı. Ormanda kimse yoktu. Fındık ve eğrelti otlarıyla orman, ay ışığında olağanüstü güzeldi.

Esen kalın Günah Keçisi

John Steinbeck

Elaine Steinbeck'e

14 Ağustos 1963, Sag Harbor
(Doğumgününde)

Sevgilim,
Bu mektup yalnızca senin için.
Geçmiş yıllarda sana para verdiğim zaman çok azını kendine harcadığını görerek kızardım.

Son yıllarda harcamalarımız arttı. Artmalıydı da. Bu önemli değil. Önemli olan kendini bana hesap vermek zorunda görmen, bunun ağırlığını duyman. Benim sana karşı çıkmayacağımı bilmen bile sonucu değiştirmedi. Para konusunu hep bana danışmak gereğini duydun.

İşte, bütün bunlardan ötürü bu yılki doğumgünü armağanın bir miktar para. Devletin vergi dışı tuttuğunun hepsi. Sag Harbor Bankası'ndaki özel hesabına yatırıldı. O parayı kimseye sormaya gerek duymadan istediğin gibi harcayabilir ya da istediğin kimselere yardımda bulunabilirsin. Yalnız kendine de hoş bir şeyler alabilirsin.

Çocuklar konusunda harikaydın. Bunu çok sık söylemiyor olsam da, aslında çok sık düşünüyorum. Bu armağan ise kesinlikle bir ödül değil. Daha ziyade bir kutlama. İyi ki doğdun tatlım. Çevrendeki herkes için hayatı güzelleştiriyorsun.

Daha sonra karısına şunları yazıyordu:

"Rusya'nın ıssızlığında yitmek ne güzel olurdu değil mi? Çoluksuz, çocuksuz... Sibirya adı bile kulaklarımda büyülü yankılar yapıyor."

Eylül ayında eskiden tanıdığı Ruslarla mektuplaştı.

Mihail Şolohov'a

Sovyet Yazarlar Birliği aracılığıyla, Moskova
19 Eylül 1963, New York

Sayın Mihail Şolohov,
Stockholm'de birlikte geçirdiğimiz bir öğleden sonrayı anımsadığınızı umuyorum, o gün karımla bana, sizin ırmağınız olan Don'dan havyar armağan edeceğinize söz vermiştiniz. O günden beri karım hep bunu düşünüyor.

15 Ekim dolaylarında bir ay kadar kalmak üzere Moskova'da olacağız. Sizinle yeniden görüşmek bizi çok mutlu edecek.

Size Rusça yazamadığım için çok üzgünüm. Ama yazamıyorum işte.

Saygılarımla

John Steinbeck

Konstantin Simonov'a

Sovyet Yazarlar Birliği aracılığıyla, Moskova
19 Eylül 1963, New York

Sayın Konstantin Simonov,
Uzun bir süre önce sizinle tanışmakla onurlandığımı anımsatabilir miyim? Arkadaşım Capa'yla bana büyük bir konukseverlik göstermiştiniz. Bir akşam, bir merdiven altında, gülen insanlara nadir rastlanılan bir dönemde nasıl kahkahalarla güldüğümüzü anımsıyorum.

Eşimle ben 15 Ekim dolaylarında Moskova'da olacağız. Sizi bir daha görme ve çok değer verdiğim bir tanışıklığı yineleme olasılığı bana büyük sevinç veriyor.

Saygılarımla

John Steinbeck

İlya Ehrenburg'a

Sovyet Yazarlar Birliği aracılığıyla, Moskova
19 Eylül 1963, New York

Sayın İlya Ehrenburg,

Umarım benim Rusya'daki ilk yol göstericim ve kısa aralıklarla koruyucum da olduğunuzu anımsarsınız.

Eşimle birlikte 15 Ekim dolaylarında Rusya'da olacağız. Sizi yeniden görmek ve çok değer verilen bir tanışıklığı yinelemek bana büyük keyif verecek.

Zavallı Capa Vietnam Savaşı'nda bir mayına basarak öldü. Oysa Vietnam Savaşı'na katılmayı hiç istememişti. Bir manastırdan aldığımız, tahta üstüne yapılmış küçük oyma işlerini anımsıyorum. Benimki daha duruyor.

Sizi görebilmeyi çok istiyorum.

Saygılarımla

John Steinbeck

Elizabeth Otis'e

18 Ekim 1963, Moskova

Sevgili Elizabeth,

Uyuyacak zamanı zor buluyoruz. Yapmak istediğimiz şeyler için zaman yok. Londra'dan ayrılalı bir hafta oldu. Oysa bize

aylar geçmiş gibi geliyor. Helsinki'de öylesine yüklü bir program hazırlamışlardı ki neredeyse ölecektik. Pazar sabahı saat dokuzda dokuz yüz kitap satıcısını görmek ne demek, düşünebilir misin? Gördük. Oradaki büyükelçimiz *(Carl Rowan)* iyi bir adam. Onun karısıyla çocuklarını yakından tanıma fırsatı bulduk. Moskova'da eski tanıdıkların kimilerini gördük. Sweet Lana* da *(Svetlana, 1947'de Steinbeck'e Moskova'da rehberlik eden hanım)* bunlar arasındaydı. Burada da günlerimiz dolu ama yine de bize dinlenecek zaman ayrılmasını istedim. *Kaygılarımızın Kışı*'nı tefrika halinde yayınlamış olan *İsvestia* gazetesi dün bize beş yüz ruble ödedi. Bugün de bize ödeme yapacak olan yayınevlerini göreceğiz. Birkaç kitap basmışlar. *Kaygılar*'ın çok başarı kazandığını söylüyorlar. *Köpeğim Charley* bile çevrilmiş. Elçilikten genç biri *(siyasi daireden Peter Bridges)* çevirmenimiz olarak bizimle dolaşıyor. Çok iyi. Pazartesi gecesi güneye, Kiev'e gidiyoruz. Sonra da Gürcistan'a, Tiflis'e geçeceğiz. Bu arkadaşla eşi de bizimle olacaklar.

Moskova da çok değişmiş. Kentin dışına kilometrelerce alana yüksek yapılar dikilmiş. Toprağın özel mülkiyeti olmadığı için her birinin çevresinde geniş bahçeler var. İnsanların giyim kuşamları eskiye göre daha iyi. O zamanki kadar yorgun görünmüyorlar. Yorgun olan benim.

Burada insanlar bize çok iyi davranıyor. Otelimiz Stalin neogotiği dedikleri üslupta. Görkemli, her yanı mermerle kaplı bir yapı. Büyük mumlukların bulunduğu koskoca bir süit ayrılmış bize. Capa'yla birlikte kaldığımız eski, ayı postu kaplı Savoy'dan çok değişik bir otel burası. Hep bildiğimiz gibi Elaine çevresini çok çabuk etkiliyor. Çok seviliyor ve büyük saygı görüyor.

Hiç yazı yazmıyorum. Sana şunu söylemeliyim. Buzların çözülmeye başladığı kesin. Ilımlı havayı her yerde görebilirsin. Ben çok iyiyim. Her şey birbirini tümlüyor gibi. Bir yazara *Kaygılar*'ın burada neden başarı kazandığını sordum. Kitaptaki sorunun buradaki insanların da sorunu olduğunu söyledi. Lütfen Annie

---

* Tatlı Lana. (ç.n.)

Laurie'ye *Kaygılar*'ın tiyatroya uyarlandığını ve Moskova Sanat Tiyatrosu'nda provalara başlandığını söyler misin? İngilizceye çevirtip New York'ta denemek ilginç olurdu. İyi bir değiş tokuş değil mi?

Bizi alacak araba daha gelmedi. O nedenle sana yazmayı sürdürebilirim. Güzel bir şey daha. Burada öğlenden önce yola çıkılmıyor. Fin'ler bizi sabahın sekizinde kaldırıyor gece de geç saatlere dek tutuyorlardı.

Ertesi gün.
Ayın on dokuzu ve Cumartesi olmalı.

Dün değişik bir gündü. Önce *Kaygılar*'ı basmış olan bir yayınevine gittik. 300.000 bastıklarını ve hemen tükendiğini söylediler. Bir süre konuştuktan sonra bana 1000 ruble verdiler. Bir kez daha konuştuk. Oradaki tuhaf laf salatası yüreklerimize kazındı. Orada da bize yararları olmayacak. Parayı Elaine'e, yeni adıyla çok ünlü bir Rus yankesici olan Sonya Goldenarm'a verdim. Anladığıma göre burada yabancı yazarlara ödenen para, satılan kitap sayısıyla orantılı değil. Kitaplar hemen satılmış ama yeni baskı yapılmamış. Böylece yarım milyon basılan bir kitap çıktıktan yarım saat sonra bir koleksiyonerin raflarında yer bulabilir.

Saat ikide öğle yemeği için Ehrenburg'un dairesine gittik. Güzel bir yemek ve çok hoş bir söyleşi oldu. İnsanlar üstünde, hiç değilse aydınlar üstünde yumuşamanın etkilerini görmek olası. Her konuda korkusuzca konuşuyorlar. Yalnız dış dünyayla ilişkileri çok sınırlı olduğu için görüşleri de sınırlı kalıyor.

Olabildiğince az görüşme yapmaya çalışıyoruz. Sabah saatlerine hiçbir şey koymuyoruz. Dün gece baleden sonra –gösteri saat onda bitti– *Newsweek*'ten McGardy'lere gittik. Amerikalı ve Rus gazetecilerle tanıştık orada. Çok hoş vakit geçirdik.

Şimdilik mektubu bitiriyorum. İlk kuryeyle göndereceğim.

Herkese sevgiler

John

Elizabeth Otis, McIntosh Çalışanlarına

8 Kasım 1963, Moskova

Sevgili Elizabeth ve Herkes,
Dün Kızıl Meydan'da büyük yürüyüş vardı. Kasvetli olmasına rağmen çok etkileyiciydi. Beş kez pasaport ve bilet denetiminden sonra saat 8:45'te yerlerimizi aldık. Yürüyüş saat tam 10:00'da başladı. Önce askeri birlikler, sonra ağır silahlar, tanklar, toplar, roketler, sonra üniformaları içinde spor kulüpleri. Sonra yine askerler, daha sonra da ürettiklerinden örneklerle fabrikalar. Binlerce, binlercesi. Çok soğuktu, ayaklarımız dondu. Saat 12:00 dolaylarında oradan kurtulup otelimize döndük. Daha yürüyüş devam ediyordu. Saat 13:30'u geçiyordu. Stalin döneminde bu yürüyüşün saat beşe kadar sürdüğünü söylediler. Çok yorulmuştuk. Biraz dinlendikten sonra Kremlin'deki tiyatro salonunda verilen resepsiyona katıldık. Diplomatlar, delegeler... K. *(Kruşçev)* kılıcını şakırdatarak dolaşıyordu. Tıpkı Will Amca'nın 4 Temmuz'da kuşandığı kılıcını şakırdattığı gibi. Düşleyebileceğin en büyük salonda 60 metre uzunluğunda bir masa yerleştirilmişti. Masaların üstü yiyecek ve içkiyle dopdoluydu. Konuklar su gibi votka ve konyak içiyordu. K. biraz konuşuyor, biraz ara veriyor, sonra yine konuşuyordu. Konuklar da konuşuyordu. Bir ara, "Başkan benim, ama kimse beni dinlemiyor. Bir de demokratik olmadığımızı söylüyorsunuz," dedi. İkinci kez konuştuğunda bir barış güvercini kesildi. K. Birleşik Devletler'le birlikte sosyalist olmayan bütün yoksul ülkelere umut dağıttı. Hep eski çamur, eski pislik.

Birleşmiş Milletler'de meydana gelen ayakkabı olayından Rusların haberi olmadığını, hatta bunun olduğuna inanmadıklarını duymak ilginizi çekebilir. Konuştuğumuz kişiler böyle bir olayın imkânsız olduğunu söylüyor.

Birçok yazar ve editörle tanıştım, kimisi liberal, kimisi değil. Telif zehrini ulaşabildiğim her yere yaymak için elimden geleni yaptım. Edward Albee geldi ve canla başla çalışıyor. Böyle olacağını biliyordum.

Bu gece dört günlüğüne Leningrad'a gidip, dönüşte iki gün burada kalacağız. Nasıl dayanacağımızı bilemiyoruz. Programımız çok yoğun, zaman zaman teslim bayrağını çekip bazı yerleri atlıyorum. Yazacak zaman yok. Fırsatı bulunca kendimi hemen yatağa atıyorum. Seslerin uğultusu rüyalarıma giriyor. Sürekli yapılan çeviri insanın sinirlerini altüst ediyor.

Telefon çalıp duruyor. Bu işin delirtici bir yönü var. Ben de onlara katılıyor gibiyim.

Şimdi gitmeliyim. Tanrım! Bir günü boş geçirmeyi ne kadar çok isterdim. Leningrad çılgınca olacak, ama Varşova kadar değil elbette.

Herkese selamlar. Eve dönünce bir hafta uyuyacağım.

John

Elizabeth Otis'e

20 Kasım 1963, Krakow, Polonya

Elizabeth, bunu kaç gündür göndermek istiyordum. Steffens, 1917 Ekim Devrimi'nden sonra yurda dönüşünde "Geleceği gördüm. İyi işliyor," diye yazmıştı. Üçüncü kezdir işleyip işlemediğine bakıyor ve işlemediğini görüyorum. Biz demokrasimizde, düzenin güvenliği uğruna yeterlilikten özveride bulunuyoruz. Fakat burada başarısızlık için çalışıyorlar sanki. Bir domuz çiftliğinde damızlık ithalatı için ne yaptıklarını sordum. Hiçbir şey yapmıyorlarmış. "Dokunulmamış topraklar"a fiyasko bile diyemiyoruz. Biz Arkansas ve Oklahoma'da zor yolları öğrendik. Onlara bir işin nasıl yürütüleceğini öğretebiliriz. İşler

iyi gitmediği zaman kötü bir yıl olduğu söyleniyor. Kimse beceriksizlikten söz etmiyor. Bütün güney kesimde –Gürcistan'la Ermenistan'da– iyi bir çiftçilik görmedim. Onları uyarmalıydık. Toprak aşınıp gidiyor.

Sonunda sana bir mektup yazabildim.

Oradakilere sevgiler

Jn.

John Steinbeck'in Demir Perde gerisi ülkelerindeki gezisi sırasında yazdığı mektuplarda değinmediği bir nokta var. Yazarlar ve sanatçıların da katıldığı resmi toplantılar dışında Steinbeck'ler geceleri gizlice o günkü düzene karşı çıkan yazarlarla buluşuyor, geç saatlere kadar konuşuyorlardı.

22 Kasım gecesi Varşova'dayken geç saatte Başkan Kennedy'nin öldürüldüğünü öğrendiler.

Elizabeth Otis'e

24 Kasım 1963, Varşova

Sevgili Elizabeth,

Haberlerden çok sarsıldık. Sana telefon açıp açamayacağımızı sorduk. Olanaksızmış. Haberleşme kanalları çok ağır yük altında. Postanın perdeyi aşması için on on beş gün gerekiyor. Bu mektubu Salı günü göndereceğim. Yarın –Pazartesi– perdenin ötesine, Viyana'ya uçuyoruz. Oraya varır varmaz ilk yapacağımız şey sana telefon açmak olacak. Nasıl sarsıldığımızı ve üzüldüğümüzü bilemezsin. Olaydan sonraki haberleri de alamıyoruz. Başta, hemen eve dönmeyi düşündük ama sonradan iyi olmayacağına karar vererek caydık. Yapabileceğimiz en iyi şey bize verilen görevi yerine getirmek. Dün korkunç bir gündü. 200 üniversite öğrencisiyle konuşmak ve büyük bir basın toplantısı yapmak zorundaydım. Polonyalıların yardımıyla bu

iş kolaylaştı. Bize başsağlığı dilediler ve zorlamadılar. Böylece bütün toplantıları programdan kaldırdık.

Perdenin gerisinden çıkınca epeyce şaşıracağız. Polonya Rusya'dan iyi ama yine de önce buraya gelmiş olsaydık Polonya'yı katlanılmaz bulurduk.

Günlerdir yorgunluğumu atmaya çalışıyorum. Dün geçirdiğimiz günü nasıl atlatacağımızı bilemiyordum ama becerdik. Yapmak zorunda kaldığımız zaman yapamayacağımız şey yok. Dün, yaptığımız iş konusunda bir konuşma bile yaptım. Kendimizi kültür satıcıları olarak anlattım. Ne var ki bunu Lehçeye çevirmek olanaksız. Olsun. Yine de iyidir. Bu adı her fırsatta kullanacağım.

Burada yalnızlık duyuyoruz. Evimizi özledik. Dün bir kadın Elaine'e, "Bir Amerikalıyla kesinkes konuşmalıydım. Ben de Amerikalıyım çünkü," dedi. Birbirlerine sarılarak ağladılar. Çok yalnızız. Bunu biliyor ve kimseye söyleyemiyoruz. Olanaksız bu...

Sevgiler

John

Bayan John F. Kennedy'ye

24 Kasım 1963, Varşova

Sevgili Bayan Kennedy,
Sizin için çok üzülüyoruz. Üzüntümüz sizin için, bizim için, hepimiz için.

Eşinizin, bizim için buyruk olan isteğiyle burada, Varşova'da, kültür satıcıları olarak bulunuyoruz. Bugün, o Kanlı Cuma gününden sonraki Pazar günü. Keşke buradaki elçiliğimizi görebilseydiniz. Salonda büyük bir resim var. Yanında da genç bir Polonyalının yaptığı ve izin alarak yerleştirdiği bir büst. Dün, çok erken saatlerden itibaren insanlar kuyruk olmuşlardı. Her

kesimden, her sınıftan insan. Ama çoğu yoksul. Resmin önünden geçip çiçek koyuyorlar *(krizantemlerin tanesi bir dolar)*, sonra da bir deftere duygularını yazıp imzalıyorlar. Ciltlerce defter doldu. Bugün kuyruk dünkünden de uzun. Dün bütün gün ve bütün gece sürmüştü. İnsanlar yavaş yavaş ve sessizce ilerliyorlar. Böylesine bir saygıya daha önce hiç rastlamamıştım. Ağlıyoruz. Onlar da ağlıyorlar. İşte hepsi bu.

Kalbimiz sizinle birlikte. Sizi seviyoruz – hepimiz.

John ve Elaine Steinbeck

Lyndon B. Johnson'a

24 Kasım 1963, Varşova

Sayın Bay Başkan,
Önümüzdeki zor günler için size saygılarımı ve sadakatimi sunuyorum. Geçirdiğimiz sarsıntı çok büyüktü. Üzüntümüz çok derin. Ama biliyoruz ki şimdi görev güçlü, deneyimli ve emin ellerde. Kalbimiz sizinle.

Başkan Kennedy'nin isteği üzerine eşimle ben Demir Perde gerisindeki ülkelerde dolaşıyor, öğrenciler ve yazarlarla konuşuyoruz. Diplomatik olmayan bu gezide, başka koşullarda görülemeyecek gerçekleri gözlemleyebiliyoruz. Eğer bu deneyimlerin sizce bir değeri varsa, büyük bir sevinçle size aktarmaya hazırız. Sizinle hiç karşılaşmadık, ama sizinle tuhaf bir bağımız var. Eşim Austin'de okuldayken John Conally adında bir sınıf arkadaşı, "Sen New York'ta tiyatroya girebilirsin ama ben politikaya atılacağım. Lyndon Johnson adında biri var. Onunla gideceğim," demiş. Acaba o da anımsıyor mu sınıf arkadaşı olan bu kıza söylediklerini? O kızın adı Elaine Anderson'du. Sonra Bayan Zachary Scott oldu, daha sonra da Bayan John Steinbeck.

Yüreklerimiz kederden ağırlaştı, fakat bize verilen görevi yerine getirmenin ve yapılmış olan planı uygulamanın en iyisi olacağını düşündük. Ancak elimizdeki her şeyi Başkanımıza sunmaya hazır olduğumuzu da belirtmek istedik.

Saygılarımla

John Steinbeck

Steinbeck iki aile arasındaki çok yakın bir ilişkiyi belirtmeyi unutmuş. Elaine Steinbeck'le Lady Bird Johnson Teksas Üniversitesi'nde birlikteydiler. Başkanın Steinbeck'e yanıtında şu sözler yer alıyordu.

"Mektubunuz beni rahatlattı. Çok yakında sizinle birlikte ülkemizi konuşmayı umuyorum."

Viyana'dan Macaristan'a, Çekoslovakya'ya, Batı Berlin'e gittiler. Noel dolaylarında da Amerika'ya döndüler. Steinbeck, oradayken verdiği sözü tutarak geziye ilişkin yorumlarını ve deneyimlerini yazıp yayınlamadı. Yalnızca birkaç teşekkür mektubu yazmakla yetindi. Bu konuda, Leslie Brady'ye şöyle yazıyordu:

"Erivan, Tiflis ve Kiev'deki Yazarlar Birliği'ne yazdığım mektuplar, görebileceğin en klişe yazılardır. Bize göre çok duygusal ama oralarda bu tür konuşmayı öğrendim."

Tiflis Yazarlar Birliği'ne

15 Ocak 1964, New York, Gürcistan-SSCB

Sevgili Dostlarım,

Sizden ayrılıp da kuzeye uçtuğumuz zaman, bütün iyi niyetimle, her birinize, gezimizi güzel anılarla dolduran her birinize ayrı ayrı yazmayı düşünüyordum ama bu isteğimi gerçekleştiremedim. Gerçekleştiremeyeceğimi kabul etmekten de utanç duymuyorum çünkü hepinize yanıt vermeye ömrüm yetmez. Ellerine dokunduğum, gözlerinin içine baktığım, sağlığına içtiğim ve adını bilmediğim bütün herkese nasıl yazabilirim? O nedenle bu

mektubu bütün Tiflis halkına, şarkıcılara ve yazarlara, flütçülere ve bize hizmet edenlere, bize sevinç ve mutluluk verenlere, bizi dinleyenlere ve bizimle konuşanlara ve evet, bizimle tartışanlara yazıyorum. Tartışmak da iyiydi.

Bu mektup sokaklarda eteklerini savura savura yürüyen güzel kızlara, aklın bahçesinde dolaşan yaşlı adama, üzümden yaşam şarabı çıkaranlara ve bu güzel şarabı dinlendirmek için mahzenler kazanlara yazılmıştır. Halk türküleri söyleyenlere, kadehleri bizim için kaldırıp onurlandıranlara yazıyorum bu mektubu. Keşke onların söylediği ölçüde iyi ve güzel olabilsek ve bunu kabul etmek yürekliliğini gösterebilseydik.

Ve bu mektubu kentin kendisine yazıyorum. Yüksek tepelere ve çam koruluklarına, çağlaya çağlaya akan ve toprağı kemirerek iki dünya arasında bir geçit oluşturan ırmağa, yeryüzünün sınırlarını çizen dağların eteklerinde dans eder gibi uzanan keskin çizgili boş tarlalara yazıyorum. Bu mektubu eskiyle yeninin dingin ve sürekli evliliğine yazıyorum. Sokaklardaki insanlar yaşlanmış bakışlarıyla yarattıkları yenilikleri süzüyorlar. Gürcistan'ın en büyük ürününün şiir olduğu konusunda kuşku var mı?

O iki dünyayı birleştiren kapının tarihini ve tarih öncesini ve her yandan kurtları nasıl üstüne çektiğini biliyorum. Çelik gözleriyle daha yeşil topraklar arayan ve kapıyı kapatıp geçidi tutan kurtları.

En yürekten dileğimiz şudur ki, zamanla kurtlar kafese kapatılsın, kapılar bütün dünyaya açılsın. Benim dualarım ve dileklerim bu doğrultuda. Kendime bir misyon seçebilecek olsaydım, kurtların kafese kapatılıp kapıların bütün dünyaya açılması için yardımda bulunurdum.

Bu mektupta yazmam gereken pek çok şeyi unutmuş olabilirim ama daha önce hiç mi hiç bir kente mektup yazmamıştım.

Anılar belleklerimizde bütün canlılığıyla duruyor. Silip atmak olanaksız. Bu anılar aydınlık, şen ve ince insanlarla ve olaylarla dolu. Onları koruyacak gücü de içlerinde saklıyorlar. Bütün bu anılar güneş yanığı bir kent ve dünyaya açılan bir kapının

önünde yer alıyorlar. O kapıyı açık tutun. Size yalvarırım, açık tutun.

Saygılarımla

John Steinbeck

Kiev Yazarlar Birliği'ne

15 Ocak 1964, New York, Ukrayna-SSCB

Sevgili Dostlarım,

Bu mektubu Yazarlar Birliği aracılığıyla Ukrayna'daki bütün eski ve yeni dostlarıma yazıyorum. Kiev bir yıkıntı durumundayken görevde olan muhafız asker, benim o dostlara ne denli büyük bir saygı duyduğumu bilir. Fakat kent yeniden büyürken kendileri de büyüyen genç dostlarıma da seslenmek isterim. Eşime ve bana hoşgeldin demeye geldikleri için onlara da teşekkür ederim.

Kievlilerin beni anımsadığını görmekten büyük sevinç duydum ama böbürlenmedim. Sanki kendi yurduma gitmişim gibi bir duyguya kapıldım.

Dostlarıma şunu söylemek istiyorum. Ufak tefek şeylerde tartışıp anlaşamamamıza karşın, önemli konularda anlaştık.

Son olarak şunu da söylemek istiyorum. Sizinle olan uyuşmazlıklarımı apaçık ve yüzünüze söyledim. Yanıtlarınızı dinledim. Çünkü ev sahibini yüzüne karşı pohpohlayıp arkasından saldıran konuktan nefret ederim.

Konukseverliğinizi, gösterdiğiniz saygı ve inceliği hep anımsayıp kendi halkıma anlatacağım. Yalnızca bunlar bile büyük bir deneyimdi.

Saygılarımla

John Steinbeck

Kazimiers Piotrovski'ye

(Steinbeck'in Varşova'daki çevirmeni)
26 Mart 1964, New York

27 Aralık tarihli mektubun elime daha yeni geçti. Çok şaşırdım doğrusu. Mektubu gönderirken troykana, kurtlara yem edilcek yeterince çocuk koymamışsın. O nedenle mektubun geç geldi.

Çok iyi vakit geçirdik Casey. Bütün yardımların için teşekkür ederiz. Daha çok kişiyle görüşememiş olmamızın nedenlerini açıklamak istediğini yazıyorsun. Oysa ben yaşamakta olan her Polonyalıyı en az üç kez gördüğümü sanıyordum.

Fotoğraflarla gazete kupürlerini ayrı bir zarfta göndermişsin. Onlar mektubundan daha önce geldi. Bodan Tomaszevski'nin yazısını pek beğendim. Ayrıca Tomaszevski'nin yazdıkları gerçek. Oysa bir başkası ellerimin küçük ve arteritli olduğunu yazıyor. Başka bir dünyada yaşıyor olmalı bu adam.

Her neyse Casey, sana hayatta başarılar.

Wanda'ya sevgiler. Elaine de en iyi dileklerini gönderiyor.

Sevgiler

John

Steinbeck Şubat ayında, Londra'da bulunan Graham Watson'a şunları yazıyordu:

"Geçen Perşembe günü Washington'a gittik. Home adında biri için bir yemek vardı, sonra da Beyaz Saray'da bir halk şarkıları gösterisi. Başkan Elaine'in en az beş kez sözünü kesti. Nasıl olsa her ikisi de Teksaslı. Cuma öğlen de Başkan benimle özel olarak görüştü. Bayan Johnson, öğleden sonra saat beşte yalnız Elaine'le beni içki içmeye çağırdı. Daha sonra saat altıda Bayan Kennedy'yi görmeye gittik. Çok çarpıcı ve çok güzel bir kadın."

Bayan Kennedy, Steinbeck'ten Başkan Kennedy için bir kitap yazmasını istiyordu.

Bayan John F. Kennedy'ye

25 Şubat 1964, New York

Sayın Bayan Kennedy,
Mektubunuzu aldım. Çok kısa bir süre içinde sizinle nasıl anlaştığımıza ve nasıl sağlam bağlar kurabildiğimize şaşıyorum. Böyle şeyler olabiliyor. Büyünün varlığını yadsıyanlara ya da formüllere sığdırarak küçümseyenlere şaşıyorum doğrusu.

Sizinle konuştuğumuz kitabı yazmak istedim. Ne var ki beni duygulandıran şeylerden hep korkmuşumdur. Eğer doğruluğundan ve güzelliğinden en küçük bir kuşku duyarsam o kitap gün yüzüne çıkamaz. O cesur ve alçakgönüllü Yunanlar gibi, yüreği ve zihni besleyen, kaba, küçük ve kibirli olanı cezalandıran güçlere adaklar adayacağım.

Mitlerden söz edince karşı çıktınız sanırım. Gerçek olmayanı çağrıştıran bir sözcük. Oysa benim gördüğüm anlamda mitos iki kat gerçek. Daha da çok gerçek. Yalnız çok gereksinim duyulduğu zaman deneyimlerden çıkarılan öyküler... Dokuz yaşımdayken güzel bir kadın olan Molly Halam bana Ortaçağ İngiliz Edebiyatı'ndan bir kitap vermişti: *Arthur'un Ölümü*. O gün bu gündür bu sonu gelmez ufku düşünüp çalışmaktayım. 15. yüzyılla yaşadığımız yüz yıl arasında öyle çok benzerlik var ki! Otoritenin ve o güzelim gururun yok oluşu. Böyle bir umutsuzluk başgösterdiği zaman insanların aç yürekleri en güzel ve en gerçek özlerini ortaya koyarlar. O öz bir adam olur, o adam da bir kahraman. Böylece insanlar, böyle bir şeyin olabileceğine inanır. Bütün bu sözcükler, kahraman, mit, gurur, dahası zafer, çağların kötümserliği ve değer karmaşası içinde kirlendi, çamurlandı. Bu sözcükler çağlarını niteliyorlar. Çağlar geçer, ama sözcüklerle kavramlar kalıcıdır. Bir kahraman eliyle ortaya konup kanıtlanmaları gerekir. Bu savın doğruluğu bütün çağlarda

görülebilir. Buda, Jüpiter, İsa, Apollo, Baldur ve Arthur. Bu insanlar bir zamanlar bir çağrıya yanıt vermiş, böylece de insanlar için bir yönelişin ve umudun özleri olmuşlardır. Gereksinim duyulduğu her zaman bir Arthur çıkmıştır ortaya. Bütün destanlar Arthur'un uyumakta olduğunu, kendisine gerek duyulduğu zaman uyanacağını söylüyorlar. Bizim inançlarımız gücünü yitirince pırıl pırıl silahlarını kuşanmış olarak bir kahraman doğar. Yaşayan herkes onun pırıltısının bir bölümünü yansıtır. Evet, onun pırıltısının bir bölümünü yansıtır, bir bölümünü de, o kahraman gittiği zaman kullanılmak üzere saklar. O yok olduğu zaman pırıltısı daha durmaktadır. Ona gereksinim vardır çünkü. O keskin ve delici pırıltıya ya da ışığa.

Anımsıyor musunuz? Hüzünden söz etmiştik. Öyle çok şeyden konuştuk ki! Öfkeden, sağlıklı öfkeden de bahsettik. Hüzün ve öfke bir tür anımsamadır.

"Gerçekleşen her olgu iyidir," gibi bir inanç var. Oysa öyle değil. Bu inancı kabul etmek yalnız aptallık değil umutsuzluk anlamına da gelir. En baştan beri her şey kabul edilmiş olsaydı, insanlar daha ağaçlarda yaşıyor olurlardı.

Görüyorsunuz dostum, temanın ne denli evrensel ve derin olduğunu görüyorsunuz, değil mi? Öylesine derin ki insanı korkutabilir. Fakat çorak ruhların, hiç var olmamış bir durumun içine köstebekler gibi oyuklar açan insanların yaşadığı çağımızda, bir destanın sancağı çok büyük bir gereksinimdir.

Batı dünyası ruhla ilgili olarak bir tek şövalyeliği yarattı. Doğu ülkelerinde böyle bir kavrama rastlayamazsınız. Bence şövalyelik ruhu, sıkıntılarla karşılaşıldığı zaman, sanki kesinlikle kazanacakmış gibi savaşır ve bu inançla kimileyin de kazanır.

Bu tema için bir biçim bulmaya çalışacağım. Eğer konuşmak, anmak ve tartışmak gereğini duyarsanız ben hazırım. İstediğiniz zaman size gelirim. Ya da çevrenizde anılarınızı canlandıracak eşyadan kaçınmak isterseniz bize gelin. Evimiz; sevgi, saygı

ve belki şövalyelik ruhunun bulunduğu bir evdir. Size *Arthur'un Ölümü*'nün bir kopyasını gönderiyorum. Ayrıca söz verdiğim gibi. Sir Ector'un, Northumberland Maiden's Castle'da, Sir Lancelot'un ölüsü başında yaktığı ağıtı da gönderiyorum.

Saygılarımla

John Steinbeck

Destan için bir biçim bulmak epey zaman alacak, ama elimden geleni yapacağım.

J.S.

Sir Ector'un Ağıtı

(Malory'nin yazdığı Arthur'un Ölümü*'nün, Eugéne Vinaver'ce yapılmış çevirisinden.)*

"Ah Lancelot! Sen bütün Hıristiyan şövalyelerin başıydın," dedi Sir Ector. "Ve şimdi şunu söylemeliyim ki, sen, Sir Lancelot, orada sakin, yeryüzündeki şövalyelerin elini hiç sıkmamış gibi yatıyorsun. Ve sen, kalkan taşımış şövalyelerin en yiğit olanıydın. Ve sen sevdiğin kadına en iyi dosttun. Ve sen, bir kadını seven günahkâr insanoğulları arasında en doğru olanıydın. Ve sen bir kılıç taşıyan en yumuşak insandın. Ve sen şövalyeler arasına gelen en iyi insandın. Ve hanımlar arasında yemek yiyen en ince insandın. Ve sen ölümsüzler içinde en yürekli olandın."

Bayan John F. Kennedy'ye

Şubat 1964, New York

Sayın Bayan Kennedy.

Yitik bir emele ilişkin sözlerinizi düşündüm. Olağandışı bir konu. Bence en çok yitik olan emeller en çok ulaşılmış olanlardır. Ulaşıldıkları zaman parçalanıp dağılırlar. İskoçya için de yitik bir dava diyorsunuz. Doğru değil bu. İskoçya ulaşılmış bir davadır.

Belki de ülkemizin büyüklüğü, yapımının daha bitmemiş olmasındandır. Ülkemizi yapmaktayız daha. Hayır, ben insanın çaba gösterdiği sürece güçlü ve erdemli olacağına inanıyorum.

Başkan'ın yaşamını kaleme almak bence bunun için önemli. Bir yitik dava olmamasını dilediğinizi yazıyorsunuz. Fakat ölümünün korkunç bir kaza olduğunu ve bu nedenle onun yitik bir dava olamayacağını görebilmeniz gerek. Şimdi o dava gün geçtikçe güçlenmekte. Gücü azalamaz çünkü herkesin yüreğinin bir parçası. Her birimizde ondan bir parça var. Her birimizin içinde iyilik de olmalı, yoksa ondaki iyiliği anlayamazdık.

Bu temanın yakamı bırakmadığını siz de görebilirsiniz. İrlandalı olan annemin sezgisi çok güçlüydü. Az da olsa bana da geçti bu yeti. Bu nedenle şunu isteyebiliyorum: Bende ne Başkanın, ne de sizin bir fotoğrafınız yok. Gönderebilir misiniz? Dikkatimi üstünde toplayabileceğim bir şey istiyorum. Böyle fotoğraflar varsa siz biliyorsunuzdur. Poz verilerek çekilmiş olanları istemiyorum. Öteki türlü, daha doğal çizgileri içindekiler olursa çok sevinirim. Böylece gözlere ve gözler aracılığıyla beynin içine bakabilirim, işim kolaylaşabilir. Yapabildiğimce, yetilerim izin verdiğince bilmek istiyorum. Acılı olduğunuz ya da zihninizin karıştığı anlarda, gözler ve yüz önünüzde aydınlık bir yol açabilir.

Herkes gibi ben de zaman zaman İncil'e gereksinim duyarım. Bence İsa'nın sapmalardan ve kuşkudan uzak, hiç de dramatik olmayan bir yaşam çizgisi olmuştur. Sonra çarmıha gerildiği ve "Lama Sabachthani"* diye bağırdığı o yürek paralayıcı âna geliyoruz. İşte o kuşku anında hepimiz ona bağlanıyoruz. Sormak istediğiniz sorular olduğunu yazıyorsunuz. Lütfen İsa'nın şu sorusunu unutmayın. "Tanrım! Beni ne gibi bir nedenle yüzüstü bıraktın?" İşte o anda O herkesti. Herkes!..

Bir Marcus Aurelius aradım. Elimdekiler çok büyük ve gösterişli. Sizin için küçük bir tane bulmak istiyorum. El çantanızda

---

* (Lat.) Beni niye yalnız bıraktın! (ç.n.)

taşıyabileceğiniz büyüklükte bir İncil'i bir zamanlar babam bana vermişti. Dua kitabı gibi küçük bir cilt. Er geç sizin için bunlardan bir tane bulacağım.

Sanki isteğinizi yerine getirmeyi üstlenmişim gibi görünüyorum ama yapıp yapamayacağımı daha bilmiyorum. Lütfen şuna inanın ki eğer yazarsam yapabileceğimin en iyisi olana dek sizden ve Elaine'den başka kimsenin okumasına izin vermeyeceğim.

Lütfen bana söyler misiniz, bir şiir yazdı mı? Düzyazı akılla yazılabilir ama şiir yürekten gelir.

Son olarak lütfen bana şunu da söyleyin: Mektuplarım sizi sıkıyor mu? Mektup yazmak benim için bir düşünme yöntemidir.

Saygılarımla

John Steinbeck

Bayan John F. Kennedy'ye

20 Nisan 1964, New York

Sayın Bayan Kennedy,

Lütfen, iki mektubunuza yanıt vermekte bu denli geç kaldığım için beni bağışlayın. Gecikme, pişmanlık da içeren bir yeniden değerlendirmeden kaynaklanıyor. Sizi durmadan tedirgin eden, her biri bir yana çeken gürültülü kalabalığın arasına katılmak istemedim.

Görüyorsunuz, yara daha yeniyken, anılar daha bütün güçleriyle kendi kendilerini beslerken araya girmekten kaçındım. Bu kitabı yazmak ya da yazmamak için karar verebilmiş değilim. Bu konuda düşündüğümü, duyumsadığımı söyleyebilirim. Düşündüklerimden ve duyumsadıklarımdan bir şeyler doğabilir. Büyük ve yürekli bir adam hepimizindir, çünkü her birimizin içinde olan azıcık yürekliliği ve azıcık büyüklüğü devindirir. Ne yazık ki kötü bir insan da içimizdeki kötülüğün işaretlerini görür.

Kitap yalnızca bir kitaptır, o ise bir insandı ve öldü, derken çok haklıydınız. Kitap ancak onun özünü ve verici yanını yaşatabildiği ölçüde değerlidir. Bu nedenle ölümünün neden olduğu acının hafiflemesini ve zehrin yok olmasını, onların yerini alacak kalıcılığın iyice yerleşmesini beklemek gerek.

Bu düşünceler, sizinkiyle kıyaslanınca küçük olan acımdan kaynaklanıyor. Acılarınıza acı kattımsa lütfen beni bağışlayın.

Konuşmalarımızla birlikte üç mektubunuz bilmem gerekenleri içeriyor. Eğer şimdi yazarsam, yazdıklarımı sonradan beğenmeyebileceğinizi söylüyorsunuz. Çok haklısınız. Ben de beğenmeyebilirim. Hayır, bunları ileride, önce gün doğarken, kuşlar daha yeni ötüşmeye başlarken, sonra da günbatımında düşünülmek üzere, yarı uyur durumdaki beyne doldurmak gerek. Söylediğim saatler, güzel ve kalıcı düşünceler için günün en güzel saatleri. Olan da düşünmekten çok esinlenmedir. Bir düşe doğru giden izlektir bu saatler.

Düşleri gerçeklerden ayrı düşünenlere hep karşı çıkmışımdır. Düşle gerçek birbirinden ayrı değil. Yalnızca ayrılırlar, birleşirler, sonra yine ayrılırlar, yine birleşirler. Tüm deneyimimizin çok büyük bir bölümünü oluşturur düşler. Gerçek olarak düşündüklerimizin bile.

Size kimsenin yardım edemeyeceğini bilmeme karşın, yardım edebilmeyi isterdim. O gösterişli törenlere, sizden beklenilenin çok ötesinde bir güçle dayandınız. Bütün bunlardan sonra dağlık bir yere gidebilseniz, soğuk yıldızlara, Tanrı'ya ve tanrılara karşı, haykıra haykıra ağlayıp, büyük acınızı dışa vursanız ne iyi olurdu. Kocanız Yunanları seviyorsa dediklerimi çok iyi anlardı. Ben ancak, "Lama Sabachthani"den sonra. "Tanrım ellerindeyim," diyebilecek aşamaya ancak geliyoruz derken, dindarlığımdan söylemiyorum bunu. Birincisini yaşamayan, ikincisine ulaşamaz.

Aman Tanrım! Umarım size ders veriyor değilim. Niyetim bu değildi. *Düşünceler*'in bir kopyasını sizin için ciltletiyorum.

Şimdi mektubumu bitiriyorum. Eğer düşüncelerim ileride değişmezse sizinle konuştuğumuz kitabı yazmayı umuyorum.

Halkının en iyisi olan bu adamın, yaşamıyla ve ölümüyle, insanlarından aldıklarını onlara nasıl geri verdiğini anlatacağım.

Kendinize iyi bakın ve yapabildiğiniz zaman lütfen biraz gülün. Ola ki sizi sıktım. Eğer sıktıysam, işte ben buyum.

Size hep hayran olan ama
hiç mi hiç acımayan.

John Steinbeck

Bayan Jacqueline Kennedy Onassis, Steinbeck'in kendisine yazdığı mektupları bu kitabın hazırlanması için bize geri gönderirken şöyle yazıyordu:

Sayın Bayan Steinbeck,

Kocanızın mektuplarını buldum.

O mektupların, o zamanlar benim için ne denli anlamlı olduklarını anlatamam. Beklenilmeyene göğüs germeme yardımcı oldular.

O günlerde kocanızla konuşmak benim için çok değerliydi. Bunun anlamını bilemezsiniz. Şimdi mektuplarını yeniden okudum. Zekâsından, sevecenliğinden, ileriyi görüşünden o zaman ne ölçüde etkilendimse şimdi de öyle etkilendim.

O günlerde bir kitabın yazılmasını konuştuğumuzu anımsamıyorum. Fakat yazılmadığına şimdi seviniyorum.

Mektupları bir kitabın anlatabileceğinden daha çok şey anlatıyor. Bütün yaşamım boyunca benim için büyük değer taşıyacaklar.

Saygılarımla

Jacqueline Kennedy Onassis

Başkan'a

Jack Valenti aracılığıyla, Beyaz Saray,
(Telgraf)

SAG HARBOR
1 TEMMUZ 1964
SAYIN BAY BAŞKAN ÖZGÜRLÜK MADALYASINA LAYIK GÖRÜLDÜĞÜMÜ ÖĞRENMEK BENİ ÇOK SEVİNDİRDİ. EN DERİN SAYGILARIMLA.
JOHN STEINBECK

Barış zamanındaki hizmetlerinden ötürü verilen bu en büyük sivil ödül, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nca Beyaz Saray'da verildi. Bu ödüle layık görülen öteki sivil ve seçkin kişiler, – T.S. Elliot, Willem de Kooning, Lunt'lar, Helen Keller, Leontyne Price, Edward R. Murrow, Paul Dudley White ve Aaron Copland'dı.

Pascal Covici'ye

14 Temmuz 1964, Sag Harbor, Bastille Günü

Elaine gelip benimle konuşmak istediğini söyledi. Sana karşı tutumumdan yakınmana katılmıyorum. Böyle konuşmana, son zamanlarda ortaya çıkan ülserinin neden olduğuna inanıyorum ve bir ülserle tartışmayı reddediyorum.

Benim de ülserim olduğunu ve iki ülserin tartıştığını varsayalım. Seninki, "Beni eskisi gibi sevmiyorsun. Bunu hak etmek için ne yaptım?" diye soruyor. Benimkiyse yanıt veriyor. "Doğru değil, değişen sensin. Ben değişmedim."

Lanet olsun, Pat, bu okullu kızların konuşması ve onların düşünme biçimi! Benim on altı yaşındaki oğullarım böyle konuşabilirler ama bizim yaşımızdaki yetişkinlere yakışmayan bir şey bu. Elbette değiştik. Değişmediğimizi söylersek ya ya-

landır ya da ortada doğal olmayan bir şey var. Hiç yorulmaz bir insanken çabuk yorulan bir insan oldum. Soğukkanlı bir insanken şimdi çabuk kızıyorum. Oysa parlamam gereken yerde susuyorum. Bunlar düpedüz yaşın getirdikleri. Kabul edilmesi ama yas tutulmaması gereken bir gerçek. Yazdıklarımı gözden geçiriyor, beğenmiyorum. İtkilerimizin de değiştiğini gösterir bu. Eğer içimde daha yazma yetisi varsa, ki kaldığından kuşkuluyum, yazacaklarım yaşıma uygun olacak. Geleceği parlak, genç bir yazar değilim artık. Ben artık yıpranmış biriyim. Belki kimi gereken değerler kalmıştır ama bu toprak epey kullanıldı. Dahası gençler bana bakarken çok şaşırıyorlar, ölmüş olduğumu sanıyorlar çünkü. Yazarlar arasında ölmek moda oldu.

Tıpkı senin bana çok acı veren ülserini söylemediğin gibi, ben de sana son yılın benim için çok zor bir yıl olduğunu duyurmadım. Bu yılı çıkarıp çıkaramayacağımı bile kestiremiyordum. Bunu söylememdeki amaç, sıkıntılarımızı karşılaştırmak değil kesinlikle. Senin de bildiğin gibi hak ettiğimden daha şanslı olmuşumdur hep. İstediğimce de iyi olmamışımdır hiçbir zaman. Elbette kaçınılmazdı bu, ama kaçınılmazlığı insanın bu alandaki üzüntüsünü azaltmaz.

Yaklaşık bir yıl önce bir şey olduğunu ve bunun için kendini suçladığını yazıyorsun. İyi ama üç yıl önce ne olduğunu da gayet iyi biliyorsun. Ben hastalanıp hastaneye kaldırıldım. Ne olduğunu bilmiyorum, sen de bilmiyorsun. Bir şey olduğunu biliyorum yalnızca. Hastaneden eve döndüğüm zaman eski insan değildim artık. Ne olduysa oldu, ne yapıldıysa yapıldı, ben değiştim. Belki olgunlaştım da bana olup biteni umursamıyorum.

Fakat Tanrım, bu açıklamalar haftalarca sürebilir, yine de hiçbir anlam taşımaz. Dinlenmek istiyorum. Çok yoruldum. Seni aramayışıma dönersek, hiçbir şeyi ve hiç kimseyi aramıyorum. Bu eski dağarcıkta hâlâ bir şeyler kalmış olmalı. Bulmaya çalışıyorum.

Sevgiler

John

1964 sonbaharında Pascal Covici apansız öldü. Böylece Chicago'lu bir kitapçının, Covici'nin dikkatini Cennet Çayırı'*na çekmesiyle başlayan bir bağ son buldu. Sevgiyle, şefkatle, dostlukla –ara sıra çekişmeler olsa da– yaşatılan bir bağ. Steinbeck kalabalık önünde çok az konuşma yapmıştır. Covici'nin, Saul Bellow ve Arthur Miller'ın da katıldıkları cenaze töreninde konuştu. Steinbeck, İngiliz yayıncısı Alexander Frere'ye şöyle yazmıştı:*

"İyi bir yıl değil bu. Pat Covici'nin ölümü bizi çok sarstı. Viking'e gidemiyorum artık. O orada olmadığı için değil, tam tersine, hep orada olduğu için."

Steinbeck'ler o yıl Noel tatilinde John Huston'ı Galway St. Clerans'taki evinde görmeye gittiler. Yerel bir efsane Steinbeck'in çok ilgisini çekti. Huston'la işbirliği yapmayı kararlaştırdılar.

1965'ten 1968'e

"Kalan zamanla bir yarış mı bu?"

1966 *Ben Bir Devrimciyim* yayınlandı. Yıl sonuna doğru *Newsday* adına Güney Asya'ya beş aylık bir yolculuğa çıktı.

1968 John Steinbeck 20 Aralık'ta New York'taki evinde öldü.

Steinbeck'in hep tedirgin ve geniş bir ilgi alanıyla meşgul zekâsı, sık sık yeni buluşlarla uğraşıyordu. Ondan yeni bir buluşa ilişkin bir mektup almak şaşırtıcı değildi. Dr. E. S. Montgomery'ye yazdığı mektup bunun bir örneğidir.

"Köpek yavrularını memeden kesmek için kullanılabilecek metronomik bir araç. Bir çalar saat gibi çalışıyor. Yavrunun memeden kesilirken duyduğu üzüntüyü ve tedirginliği yatıştırıyor. Bu 'barışçıl' araç köpek kavgalarını da durdurabiliyor. Patente bağlanabilir. Büyüklüğü bir dolmakaleminki kadar. Kullanılacak yatıştırıcı hayvana zarar vermeyecek dozda. Bu araca karşı kullanılabilecek bir tek nokta geliyor aklıma. Kötü niyetli biri bunu bir kız üstünde kullanıp 'barışçıl' adını lekeleyebilir."

Adlar onda hep büyülü bir etki yapmıştır. Yeni bir Rover arabaya ad takarken Howard Gossage'e şöyle yazar:

"Land Rover güzel fakat Rover kötü. Yeni bir ad bulmalısınız. Yalın ve bir başkasıyla karıştırılamayacak bir ad. Thunderbird –Fırtına kuşu ya da Fireball– Ateş Topu gibi kibirli bir ad değil. Yok yok, zengin, rekabetçi fakat geleneksel bir ad olmalı. Plantaganent çok uzun. Tudor her şey için kullanılmış. Windsor iyiydi ama yakayı anımsatıyor. Raleigh bir sigara markası. Drake hiç kullanılmamış. Drake çok iyi olur. Belki sir Francis Drake daha bile iyi olur. Gözüpekliği ve geniş otlakları çağrıştıran bir ad."

Bay ve Bayan Bruce McWilliams'a küçük kırmızı bir Land Rover için yazdıkları da adlara karşı duyduğu ilgiye başka bir örnektir.

"İnsan sevdiğinde hayran olunacak ne çok şey bulur. Küçük şeyler bile olsa. Helen bir gemiye bakar gibi bakıyordu Poe'ya. Bir başka ozan da tarla kuşunu anlatmış. Uzun uzun anlattıktan sonra tarla kuşunun bir kuş olamayacağı sonucuna varmış. Öyle de açık söylüyor ki! 'Sen hiç kuş olmadın!' Kuş tüyleriyle filan, çevresinde uçup dururken inanılmaz bir söz."

Steinbeck kendisi için de şunları yazıyordu:

"Böyle bir yaşantıyı sürdürebilmek için çok çalışmalıyım. Ama nasıl olsa çok çalışıyorum. Bu benim alışkanlığım. Canavarca hem de!"

1965 Mart ayında eşinin Teksas'tan dönüşünü bekliyordu.

Ertesi gece Lyndon Johnson Kongre'de yaptığı konuşmada, Siyahların oy vermesini yasaklayan yasayı kastederek, "Bu hastalıklı mirası, bağnazlığı ve haksızlığı yeneceğiz," diyordu, Steinbeck bu konuşmayı televizyonda izledikten sonra Başkan'a şu mektubu yazdı:

Lyndon B. Johnson'a

17 Mart 1965, New York

Sayın Bay Başkan,

Her dönemde "sözcük"ü önemsemeyen insanlar çıkmıştır. Oysa sözcükler insan yapısı olan öteki şeylerin hepsinden daha önemlidir. Aziz Yuhanna, "Başlangıçta Söz vardı ve Söz Tanrı'ydı," der. Bir silahı kullandığınız zaman biri ölür ya da yaralanır. Oysa bir sözcük yaşam, umut ve kalıcılık yaratabilir. Türümüzün büyüklüğü sözcüklerden kaynaklanıyor; Sokrates'in yargıçlara söyledikleri. Dağdaki vaaz, sonradan Lincoln'ün Gettysburg konuşmasına aldığı Wyclif İncil'indeki önsöz – bütün bu büyük, yeri doldurulmaz sözcükler, korkudan kaynaklanan bir gözüpeklik ve umutla yüklü. Görevli, "Zamanla" diye okumaya başladığında, Continental Congress* üyeleri içlerinde yabanıl bir boşluk duymuş olmalılar. Lincoln seferberlik planını hazırlarken çok büyük bir yalnızlık içinde olsa gerek.

Tarihimizde ancak beş altı kez geleceği biçimlendiren sözcükler söylenmiştir. Sizin iki gece önce kongredeki konuşmanız da bu tür sözcükler içeriyordu. Efendim, halkımız beton ve çelik yıkılıp yok olduğu zaman da o konuşmadaki kimi bölümlerle yaşayacaktır. Geriye dönüşün söz konusu olamayacağı bir andı.

---

* 1774-1781 arasında Amerikan Ulusal Meclisi'ne verilen ad. (ç.n.)

Ve bence, adınızı, tarihteki öteki büyük adamlar arasına katan bir konuşmaydı.

Başkanım olduğunuz için gurur duyuyorum.

Hayranlıkla

John Steinbeck

Başkandan şöyle bir yanıt geldi:

"Kongrede yaptığım konuşmadan sonra binlerce mektup geldi. Fakat hiçbirisi beni sizinki kadar etkilemedi. Çok teşekkür ederim, sevgili dostum. Güveniniz ve bağlılığınız için teşekkür ederim."

Dr. Martin Luther King Jr.'a

31 Mart 1965, New York

Sayın Dr. King,

Dün akşam, özel ulakla gelen mektubunuza yanıt veriyorum.

Önce şunu söylemeliyim. Selma'dan Montgomery'ye yapılan yürüyüş ülkemizin tarihindeki en önemli ve büyük olaylardan biri. Amacı ve uygulanışı eksiksizdi. Önceden kestirilemeyen kazalar bile –çok acı olmasına karşın– geleceği belirleyen bu etkinliğin dokusuna katıldılar.

29 Mart tarihli mektubunuzda Alabama'daki boykotu desteklememi istiyorsunuz. Bu istek beni duraksatıyor. Dr. King, bana inanın, genel bir boykotun Alabama'yı olumlu yönde etkileyeceğine kesinlikle inansaydım, her şeyimle arka çıkardım. Oysa ben genel bir boykotu, savaşta kayıtsız şartsız teslimle bir tutuyorum.

Okul yıllarımdan tutun da, Avrupa'daki muharebeye kadar, bu gözler görmek itediğinden çok daha fazlasına şahit oldu. Kaçma şansı kalmamış bir düşmanın, kazanacak hiçbir şeyi kalmadığı için üç kat daha tehlikeli olduğunu iliklerime kadar öğ-

rendim. Eğer ona kaçabileceği bir kapı bırakılır, gururuna azıcık değer verilirse o zaman daha kolaylıkla teslim olur.

Bu sabahki *Time*'da isteyenin katılacağı bir boykotu savunduğunuzu okudum. Bu bence çok iyi. Güney'de pek çok beyaz isterse yanınızda yer alabilir. Birçoğu bu boykottan kazançlı çıkılacağına ya da hiç değilse boykotun yıkıcı olmayacağına inanırsa katılır. Boykotun tehlikeye düşürebileceği herkes rahatlıkla ortaya çıkıp "Sizden yanayım," ya da "Size karşıyım," diyebilmeli. Eğer yanıtları karşı oldukları doğrultusundaysa size arka çıkmak için her şeyi yapar, taşıyabileceğim her türlü sorumluluğu üstlenirim. İşte yanıtım bu Efendim. İsteyenin katılabileceği bir boykottan yanayım, körü körüne yapılacak olandan değil.

Vali Walace'a gelince, tıpkı kendisine benzeyen bir meclis üyesinin koruması altında. Hükümet içindeki dostlarıma Wallace için düşündüklerimi anlattım. Barışı koruyamayacak bir adam olduğunu ve görevden el çekmesi gerektiğini Federal Hükümet'in gözönünde bulundurmasını önerdim. Ayrıca şunu da önerdim, size de öneriyorum. Wallace her yerde Birleşik Devletler Anayasası'nı olduğu gibi korumak gerektiğini söylüyor. Anayasa'yı korumakta başarısız olursa, Anayasa'daki değişikliğe karşı çıkması vatan hainliği olarak kabul edilebilir. Wallace bu ülkede bu nedenlerle bir savaş olduğunu ve kendisi gibi düşünenlerin bu savaşta yenildiklerini unutuyor. Böyle bir durumda zorlamanın pek söz konusu olabileceğini sanmıyorum.

Selma'da yer alan son üzücü olaylardaki işkence ve cinayetlerin doğrudan doğruya suçlusunun Wallace olduğuna inanıyorum. Sopaları kendi kullanmışçasına, silahların tetiklerini kendi çekmişçesine suçlu.

Şimdilik bu kadar. Tanrı sizi korusun! Özellikle amacınız uğrunda savaşım verirken Tanrı sizi korusun!

Dostunuz

John Steinbeck

Jack Valenti'ye

23 Nisan 1965, New York
(Johnson Yönetimi sırasında Basın Sekreteri)

Sevgili Jack,
Benim yardım önerilerimin olmadığı şu sıralar çok daha mutlusundur. Tallulah Bankhead için birinin dediği gibi, "O hanımdan bir saat uzak olmak köyde bir ay geçirmeye denktir."

Senin nasıl bir anlam vereceğini bilmiyorum ama Patron "ingenious" ve "ingenuous" sözcüklerinin anlamlarını birbirine karıştırıyor. Birçok konuşmasında bu anlam karışıklığı görülebilir. "Ingenuous" açık yürekli, dobra dobra anlamına gelir. Biraz da çocuksu bir açıklığı ve saflığı çağrıştırır. Oysa "ingenious" akıllı, yetenekli demektir. Oyunla, düzenle, dolambaçlı ya da yuvarlak sözler söylemekle yakın uzak hiçbir ilgisi yoktur. Görüyorsun ya, neredeyse karşıt anlamlı sözcüklerdir. Şunu da söylemeliyim. Shakespeare de bu yanlışı yapmıştır.

Vietnam Savaşı tatsız bir olay. Birçok grup Vietnam'daki bombardımana karşı çıkan bir yazıyı imzalamamı istiyor. Ben, kendim yazmadığım hiçbir yazının altına imza atmam. Keşke bombardıman gerekli olmasaydı. Ne var ki oradakiler bunu benden iyi biliyorlar. Bildiklerini umarım.

Ama bu konuda düşündüklerim var. İnsanlar düzenli olan her şeye alışırlar. Değişiklik onları şaşırtır, dengelerini bozar.

Fakat bu savaşta anlamadığım bir nokta daha var. Kuzey Vietnam'ın karşı koyması. Gazeteler Viet Kong'dan kaçanlar olduğunu yazıyor. Oysa anlaşıldığına göre kuzeyde güçlü ve aman vermez bir yönetim var. Güney Vietnam'da da kuzeydekine benzer bir hükümet ya da cunta olmalıydı. Bizim elimizle bile olsa bunun Güney Vietnam'da gerçekleştirilmesi gerek. Hoşnutsuzluğun nedeni Çin korkusu olmalı. Bin yıllık Çin korkusunu ödetiyor değiliz. O orada durmalı. Eğer Saygon'da da kuzeydeki gibi saygıdeğer bir grup yönetici bulunabilirse bizim

alamadığımız haberleri alabilir, bilgileri toplayabilir ve kuzeyde bir görüş ayrılığı olmadığı savını çürütebilirler. Ayrıca da eğer kaçışlar olacaksa gidilebilecek onurlu bir yer olmalı.

Herkes küçük bir katkıda bulunmak istiyor. Bu da Patron için çok zor olmalı. Beyaz Saray'a çağrılmak güzeldi. Eğer çiftlikte, düşünmek için sessiz, sakin bir zaman ayrılabilirse seviniriz. Bu adamı meşe ağaçları, sincaplar arasında, akşamları bıldırcınların ötüşlerini dinlerken görmek iyi olacak.

İyilikler dilerim.

Sevgiler

John

Bay ve Bayan Jack Valenti'ye

16 Temmuz 1965, Sag Harbor

Sevgili Jack ve Mary Margaret,

Bu günler çok üzücü. Adlai Stevenson büyük bir adamdı ve çok iyi dostumdu. Ölümüne gösterdiğim ilk tepki, Amerikalıların onun yeteneklerinden yararlanmayı bilmediklerinden ötürü öfke duymak oldu. İnsanın o anda böyle şeyler düşünebilmesi şaşırtıcı.

Adlai her daim etrafında bir "at sineği"ne ihtiyaç duyduğunu söylerdi. Oysa Başkan'la durum apayrıydı. Bu denli üstün bir kişi olması bir bakıma onun şanssızlığıydı. Onun başarılarına böylesine övgüler yağdıranlar, ilk başarısızlığında iğnelerini en çok çıkaranlardır. Seçimler süresince bana gereksinimi yoktu. Kampanyaya katılmamı isteyerek incelik gösterdi. Fakat insan bu tür bir çalışmanın içine girdi mi terslikleri de göze almalı. En küçük bir terslik bir yangına neden olabilir. Ayrıca da Stevenson'ı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmayı umut edenler vardı. Havayı istedikleri gibi zehirleyememeleri onları kızdırıyordu. Elaine'le ben daha bağlılığımızı bildirmedik ama bir kez bunu yaparsak, bir daha geri çekilmeyiz. Bunu bilmesinde yarar var. Bir yazarın

ne denli güçlü olduğunu da bilmesi gerekir. Eğer yazar gücünü yerinde kullanırsa ya da kötüye kullanmazsa çok etkili olabilir.

Düşüncelerim sorulmamasına karşın öneriler ileri sürdüğüm için umarım beni bencil bulmazsın. Fakat gerçekten de devletin başında dolaşan terör tehlikesi beni kaygılandırıyor. Bilgisi vardır elbette, ne var ki aldığı haberlerin doğruluk derecesini merak etmelidir. Bana öyle geliyor ki bizim haber alma alanındaki güçsüzlüğümüz, yöntemlerimizden değil, aldığımız haberleri iyi değerlendiremediğimizdendir. Herkes aldığı haberi kendi değişmeyen kişiliğine, geçmişine, önyargılarına ve isteklerine göre değerlendiriyor. Bu adamları da, haberleri de değerlendirmek Başkan'a düşer. Bir karabasan gibi olmalı bu sorumluluk.

Niye böyle çok konuşuyorum Jack? Kötü günler gelecek diye korkuyorum. Vietnam Savaşı'nı haklı göstermenin bir yolu yok. Bir başka ülkeye asker çıkarmanın haklı gösterilecek yanı yok. Kendi topraklarını savunan insanlar için övgünün dışında söyleyecek söz bulamıyorum. Savaşın gerçek nedenleri hiç mi hiç su yüzüne çıkamayacak. Çıksa da çoğu insan bu nedenleri göremeyecek. Bu savaş gerçekte bir güçler savaşıdır. Bizim için en iyi çözüm, savaşı, açıktan ya da gizli olarak, Sovyetler Birliği'nin Çin'i karşısına alacağı bir alana kaydırmaktır. Bunu deneyimlerime dayanarak söylüyorum. Rusya, bizden korktuğundan daha çok Çin'den korkuyor. Başkan, barış için açık bir çaba göstermediği sürece Avrupa'nın yanı sıra her gün daha çok Amerikalı onu suçlayacaktır.

Seninle konuşmak istediğim bir dolu konu var. Ama benim bir at sineği gibi yapışmamı istemiyorsan, susmam gerektiğini bana bildir. Şimdi mektubumu bitirip çalışmaya başlamalıyım. Eğer başarırsam, daha doğmamış ya da sıkılmamış insanları sıkacak olan çalışmalarıma.

Elaine sevgilerini gönderiyor.

Sevgiler

John

Şimdi okuyacağınız mektupta Steinbeck'in Başkan'la ilişkisi açıkça görülüyor. İkinci oğlunun Amerikan güçleriyle Vietnam'a gidişi, Başkan'ın dış politikasını desteklemek gerektiği inancını pekiştirmişti. Birçok dostu ve yakını, onun değiştiğini, o güne dek savunduğu şeylerle zıt bir doğrultuda davrandığını düşündüler. Eleştirilerin dozu gitgide arttı.

Lyndon B. Johnson'a

28 Mayıs 1966, Sag Harbor

Sayın Başkan,
Oğlumla beni kabul ettiğiniz için size minnettarız. Her ikimiz için de büyük anlam taşıyan bu görüşme oğluma sorumluluklarını gösterdi. Daha önce Washington'a hiç gitmemişti. Uçaktan iner inmez onu Lincoln Anıtı'na götürdüm. Uzun bir süre o sessiz, dev gibi anıtın önünde durup baktı, sonra, "Tanrım, en iyisi biz de büyük adam olalım!" dedi.

Bu çocukla kıvanç ve övünç duyduğumu anlamışsınızdır. Ne istediğini ve ne yapması gerektiğini çok iyi biliyor. Böyle yetiştirilmiştir. Üniforması ve ülkesiyle övünüyor. Yakında gidiyor. Sizin de kestirebileceğiniz gibi, gönlüm de onunla birlikte gidiyor. Sizden rica ediyorum Efendim, söz vermiş olduğunuz gibi onun için dua edin.

Vietnam konusundaki politikaya karşı çıkan gösterilerden tedirgin olduğunuzu biliyorum. Fakat lütfen şuna gözden uzak tutmayın: Ülkeleri uğruna savaşacakları bir savaşı seçme hakkını savunan insanlar hep olmuştur. Bay Adanis'in ve George Washington'ın savaşında yer almak istemeyen pek çok kişi vardı. Onlara "Tutucular" diyoruz. Pek çok kimse de General Jackson'a kasap derdi. Bu insanların bir bölümü savaşı onaylamadıklarını göstermek için İngilizlere et satmışlardı. Daha başkaları Bay Lincoln'ün savaşını engellemeye çalışmışlar, dahası

onu ihbar etmişlerdi. Onlara da "Şehirli Yılanlar" diyoruz. Size bunları anımsatmak istedim, Bay Başkan, çünkü rahatlarının bozulmasını istemeyen kimi insanların tiz bağırışları sizi üzüyor olmalı. İnanın ki eleştiriden kurtulanlar yalnızca sıradan insanlardır.

Teşekkür ederim, Efendim. Oğluma, her iyi askerde olması gereken gururu aşıladınız.

Her zamanki gibi saygıyla,

John Steinbeck

John Steinbeck IV'e

16 Temmuz 1966, Sag Harbor

Sevgili John,

Ne demek istediğini çok iyi anlıyorum. Sorunlar, tehlikeler başgösterdiği zaman, ben de, "Burada ne işim vardı? Kimse gelmem için beni zorlamamıştı ki!" diye düşünmüşümdür. Beri yandan, sorun geçtiği zaman gittiğim için sevinç duymuşumdur. Bir şey daha var. Bir kez başladıktan sonra o körü körüne korku yok olur, yerini başka şeyler alır. Sonradan düşündüğüm zaman insanın içinde korkuyu dengeleyen yeni duygular ürediği sonucuna vardım. Sana yararlı olacak bir başka gerçek de yalnız olmadığındır. Bir tehlike sezildiği zaman herkes benzer duygulara kapılır. Mataran var mı bilmiyorum. Hani şu deriden şişe. Onu viskiyle, yok yok, en iyisi kanyakla doldur. Seni yatıştırır. Yapay bir gözüpekliğe karşı hiçbir yasa yoktur. Hiç olmamasından daha iyidir yapay yüreklilik.

Şimdi senin mutsuz bir zorlama olarak nitelendirdiğin konuya gelelim. Sence seçeneğin vardı – San Francisco'da türlü kolaylık ve rahat içinde yaşayıp silah seslerinden uzakta kalmak. Ama senin ve benim durumumuzda gerçekte başka bir seçenek yoktu. O nedenle bu yol seçildi. Gerekeni yapacaksın. Eğer öte-

ki seçenek için kendini zorlasaydın, kendi kendine karşı kin duyacaktın. Şuna kesinlikle inanıyorum ki, kalsaydın şimdikinden daha mutsuz olacaktın. Elbette seni merak ediyorum, hem de çok. Ama bir yandan da kendine ihanet etmediğin için büyük övünç duyuyorum.

Ayrıca bu konuda kendini tanımaya çalış. Benim için doğru olduğunu biliyordum. Korkak olduğumu biliyordum ben. Bence herkes korkaktır. Eğer parça parça olsaydım bu denli şaşmayacaktım. Ama karşılaştığım zaman kendimi bırakmadım. Korktuğum zaman çevremdekilerden daha çok korkmuş değildim. Kurtuluş bir karşılıktı sanki. Çünkü bu korkunun bir bölümü de, ne yapacağını bilmeme korkusudur. Ve kimse bu işin içine girmeden ne yapacağını bilemez.

Benden seni göndermeleri için emir çıkmasını sağlamamı istediğin zaman ne yapacağımı bilemedim. Fakat seni yüzüstü bırakamazdım. Ve biliyor musun, bu benim Başkan'dan istediğim tek şeydi. İstekte bulunmaktan mutlu değildim. Fakat eğer gönderilmemeni rica etmek durumunda kalsaydım daha da mutsuz olurdum.

Lütfen yine yaz. Seni seviyorum.

Baban

John IV'ün eve yazdığı mektuplar sonradan Knopf yayınevince basılan In Touch *adlı kitabının temelini oluşturdu. Baba-oğulun Vietnam Savaşı'yla ilgili düşünceleri birbirine aykırıydı. Kitap daha çok genç John Steinbeck'in düşüncelerini yansıtıyor.*

John Steinbeck IV'e

16 Ağustos 1966, Sag Harbor

Sevgili John,

Dün gelen güzel mektubunda yanıtlanması gereken çok şey var. İyi yazıyorsun. Duru, güzel bir İngilizce. Mektubunu Edward

Albee'ye de gösterdim. "Tanrım, bu çocuk yazabilir. Çok güzel yazıyor," dedi. Bu yanını hep korumaya çalış. Hükümetler olmasaydı her şeyin daha iyi olacağı düşüncene katılıyorum. Vietnamlıların geçmişlerine bakarsak, kendi yönetimlerine güvenmeleri için hiçbir neden yok. Biz de kendi yönetimimize güvenmiyoruz. Fakat şu öksüzler yurdu için para kaynakları aramamın bir anlamı var mı? Ya da Yazar Birliği, Tiyatrocular Birliği. Aktörler Stüdyosu, Aktörler Birliği'nden falan... Ya da özel kuruluşlardan yardım sağlanmasının sakıncası var mı? Eğer arkadaşlarınla bir karara varır da plan yaparsanız bana bildirin. Burada olayı duyurur, ilgililerin yardımını sağlarım.

Şimdi de gelelim yanıt vermem gereken son noktaya. Bu, konuşmaktan biraz utanç duyduğum bir konu. Benim de gidişim için konuştuklarımızı anımsıyorsun. Mektubunda da söz ediyorsun. Bu sence bir tür gereksiz yere "devreye girmek" değil midir? Ben de yıllardır senin yaşamında "devredeyim." Sen de buna içerliyordun. İçerlemeliydin de ama o dönem ben de başka türlü davranamazdım. Şimdi sana özel, aramızda kalması gereken çok özel bir şey söyleyeceğim. Sen kendi kendine çok iyisin. Ben oraya gelsem özgürlüğün engellenmeyecek mi? Burada engelleneceğini düşünenler var. Basın beni hep izlemiştir. İnsanlar benim için bir rol düşünmüşlerdir hep. Değişiyorlar. Beri yandan Charley'le geziye çıktığımda kimse beni tanımıyordu. Hiç kimse bana ne dikkat etti ne de olağanüstü olduğumu düşündü. Bana öyle geliyor ki oraya sessizce gitsem, bir tek satır yazmasam kimse aldırmayacak. *Newsday* beni istediğim koşullarla göndermeye hazır. Ama önce senin bu konudaki düşüncelerini öğrenmek istiyorum.

Look'un yeni editörü Bill Attwood, Başkan'la bir hafta geçirmemi ve onun günlük yaşamını anlatmamı istiyor. Bence pis bir öneri bu. Başkan'ın yaşamının büyük bir bölümü halka açık zaten. Bir süre gözden uzak durmalı bence. O nedenle bu işi kabul etmeyeceğim. Nedenlerimi açıklamak için onu görmem gerekiyor.

Düşüncelerini yapabildiğince erken bir zamanda bana yaz. Mektup yazmak zorunda değilsin. Posta kartı yeter.

Sevgiler. Çabuk yaz.

Baban

Steinbeck'in Vietnam'a gitmesi çok önceden önerilmişti. Bu konuda pek çok kez fikir değiştirdi. Daha 1965'te Başkan önerdiği zaman Howard Gassage'e şöyle yazmıştı:

"Yaşım askerlik yaşı değil. Lanet olsun, eğer genç olsaydım bu işe balıklama atlardım... Yorgun, yıpranmış ve sakat olmasaydım, hırıltıyla solumasaydım belki de giderdim. Yaşam kimi zaman çok zor ve şaşırtıcı."

Harry F. Guggenheim'a, Newsday*'in yayıncısına da şunları yazmıştı.*

"Umarım Uzak Doğu işi bitmiştir. Gitmek istemiyordum ama önerinin bence gereksiz olan bir buyruk niteliği vardı. Bittiğini umuyorum."

Sonunda Vietnam'a gitti. Başkan'ın temsilcisi olarak değil, Newsday*'in savaş muhabiri olarak gitti. Altmış beşinci doğumgünü çok yakındı. Willard Bascom'a o sıralar şunları yazmıştı:*

"Bundan böyle hiçbir yere yanımda Elaine olmadan gitmeyeceğim. Yaşam öylesine kısa ki ondan uzak duramam. Ama bir şey söyleyeyim mi? O her yere gider ve gider gitmez de oradaki insanları kazanır."

Elia Kazan'a

28 Ekim 1966, New York

Sevgili Gadg,

Kestirebileceğin gibi kötü günler geçirdim. İş kabul edilmemiş. Bence artık çağım geçti. Derin derin düşündüm. Bugünle ilgili bağlarım kopmuş. Her alandaki bağlarım kopuk. Eskiden de şimdi de dünyanın büyük bir bölümü konusunda tam bir kara cahilim. Örneğin Doğu'yu hiç bilmiyorum. Dünyanın yarısını bilmiyorum demektir bu.

Harry Guggenheim Doğu'ya gitmemizi istiyor. Zamanı kendimiz seçeceğiz. İstediğimiz yere gideceğiz, istediğimiz kadar kalacağız. Bu benim için yepyeni bir yaşam gibi.

Ne zaman yola çıkacağımızı kesin olarak bilmiyorum. Çok uzun süreceğini sanmıyorum. Önce Vietnam'a gideriz. Çünkü savaşın bir perdesi kapanmak üzere bence. Sonra Malezya, Endonezya, Hindistan, Pakistan ve Japonya'ya gideriz.

Sana yazmamın nedeni şu: Belki bir yerde, örneğin Japonya'da bize katılmak istersiniz. Japonya'yı biliyorsun. Belki daha başka bir yerde bize katılmak istersiniz. Ne dersin?

Bana yaz.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

18 Mart 1967, Jakarta

Sevgili Eliz,

Dün burada, Jakarta'da St. Patrick günüydü. Bugün New York'un arka sokaklarındaki İrlandalılar hiç var olmayan ülkelerine duydukları özlemi dile getirmek için toplanıp eğleniyorlar. Bu mektubun tam gününde yazılmış olmasını sağlamak için o tarihi attım. Bali'de kısa bir süre kaldıktan sonra Jakarta'ya döndük. Bali, şimdiye dek gördüğüm en güzel yer. İnsanları da tanıdığım en sevimli insanlar.

Elizabeth! Elaine'in yazısını hepinizin beğenmesine nasıl sevindiğimi, nasıl övünç duyduğumu anlatamam. (McCall's *yazıyı daha sonra bastı*) Ben yazının olağanüstü olduğunu düşünmüştüm. Ama sonradan Elaine'in olağanüstü olduğuna bir kez daha inandım. Biliyorsun, nasıl inatçı bir tay gibi toynağını yere vurmuş, yazmayacağını söylemişti. Dünse hep, "Ama ben amatörüm," deyip durdu. Sonunda dayanamadım. "Madame

de Sevigne de amatördü," dedim. "Başta herkes amatördür ama korkarım artık sen o özelliğini yitirdin."

Artık bu yolculuğun sonuna geldiğimizi hissediyorum. Evi çok özledim. Buradaki büyük, yüzü belirsiz kalabalıktan usandım. O nedenle Japonya'dan sonra eve dönüyoruz. Nisan'ın son haftası ya da Mayıs'ın ilk haftasında dönmüş olacağımızı sanıyorum. Bu yolculuk, yapmaya değerdi. Bence de, Elaine için de böyle. Birbirimize eskiye göre daha yakınız. Zor günler yakınlığı artırır.

Oradakilere sevgiler

John

1967 Mart ayında Hong Kong'tan Sag Harbor'daki dostları Bay ve Bayan Lawrence Smith'e yazdığı mektupta Asya yolculuğunu özetlemiştir.

"Bu yolculuk çok iyi oldu. Ölenler ve yaralananlar üstünde durmadım. Ben başka savaşlar da gördüm ve onlardan da nefret ettim. Fakat her askerin ölümü –birçoğu arkadaşımdı– yüreğimizi parça parça eder, bizi onulamayacak acılara boğar. Eğer burada bulunuşum savaşı bir saat kısaltacak olsaydı, Amerika'ya hiç dönmezdim."

Hong Kong'tayken Steinbeck sırtında ağrılar duymaya başladı. Amerika'ya döndükten sonra, Özgürlük Günü'nün ertesinde, haftasonu Sag Harbor'dayken durumu ağırlaştı. Bir süre New York'ta hastanede yattı, sonra yaz için Long Island'a gitti. Sancılı ve devinimsiz yattığı o günlerde savaş için düşünceleri yavaşça değişime uğruyordu.

Elizabeth Otis'e

31 Ağustos 1967, Perşembe, Sag Harbor

Sevgili Eliz,

Sana yazmakta geç kaldım, biliyorum ama bu tavsama her alanda oldu. Yazmak istediğim hiçbir şey yok diye saçma sapan bir düşünceyle başladı. İçim kurumuş gibiydi. Maden ocaklarının bulunduğu tepeler gibi. Değerli neleri varsa içlerinden çekilip alın-

mış, geriye artıklar kalmış. Tanıdığım kimi kişiler bu artıkları da işleyerek düşük nitelikli ürünler elde ederler.

Şimdi yazdıklarımın eski mi yeni mi olduğunu söyleyecek durumda değilim. Elbette ki benim alışık olduğum formlara artık ilgi duyulmuyor. Gerçekte kimi eski yazılar, eski çağlarda yazılmışlarsa ilgi görüyor. Yakınlarda T. Wilder'ın yeni kitabını okudum. *(The Eighth Day - Sekizinci Gün)* Çok can sıkıcı, kötü buldum. Bundan önce yazdıklarını yeniden okumalıyım ki yaklaşımını anlayabileyim. Yeni yazarlardan da okuyorum. Çoğunu ilginç ve gülünç buldum. Yazarların böylesine bencil oldukları bir başka dönem daha bilmiyorum. Hippiler hiç durmadan insanlara bağlı olduklarını söylüyorlar ama bana göre tam anlamıyla insanlardan kopuklar ve bunu istiyorlar. Bu akımdan bir şey çıkacaktır elbette ama ne çıkacağı şimdiden kestirilemez.

Burada oturmuş kendime acıyormuşum gibi bir duyguya kapılmanı istemem. Ne var ki ben yazarlığa koşullandım, yazmamak olanaksızmış gibime geliyor. Yazmazsam sözcükler biçim almayacakmış ya da anlamları, sevinçleri, tatları olmayacakmış gibi geliyor bana. Belkemiğimdeki ve bacaklarımdaki ağrılar epey çoktu. Fakat bence, yazamamanın verdiği acı da, bacaklarımdaki ağrı da, filmler ne gösterirse göstersin eşit ağırlıktaydı. Vietnam'dan ayrılana dek bunların ortaya çıkmaması ne tuhaf değil mi? Bu kötü şeytanlardan kurtulmak için Vietnam'a geri dönmeyi bile düşündüm.

Savaş için duygularını anlıyorum. Gitgide daha çok çamura batar gibiyiz. Gerçekten de öyle. Battıkça batıyoruz. Şimdi kesinlikle şuna inanıyorum ki, savaşı yapan insanlar savaşı anlayamadıkları gibi denetimi de elden kaçırıyorlar. Ben savaşı kavrayabiliyorum ama yazamıyorum.

Ben savaşı kazanamayacağımızı biliyorum. Gittikçe daha derine, daha daha derine batıyoruz. Güneydoğu Asya'da bıraktığımız ölülerin sayısı arttıkça savaşa daha çok sarılıyoruz.

Eğer bu savaşı kazanırsak –düşmanı kuşatıp yok etmenin eski anlamıyla– o zaman da orada bir başka ordu tutmak zorunda kalacağız. Böyle bir ordu da bulunduğu yerle hiçbir bağı bulunma-

yan bir ordu olacaktır. Fakat savaşı o anlamda kazanmayacağız. Her yönden bizimkinden daha yeni ve daha ileri bir teknikle kuşatılmaktayız. O nedenle seçeneğimiz yok.

Eğer savaşı kazansaydık, geri çekilirdik. Birden değil, yavaş yavaş. Elimizdekini tutarak ve daha yeni öğrendiğimiz bir biçimde, yutarak çekilirdik. Belki de bu gerçeğin daha formüle edilmemiş hissidir bunca insanı daha uzaklara götüren. O insanlara yeni bir şeyler oluyor. Fransızlar değişmedikleri için ülkeden kovulmuşlardı. Oysa bizim binlerce, binlerce insanımız az vererek ve çok alarak büyük bir hızla değişiyor. Oysa şimdi benim kestiremediğim yeni durumlar oluşmadıkça biz oradayız. Egemen değil göçmen olarak. Göçmenlerse bir yere gittiklerinde, kendilerindekini ellerinde tutup, yeni çevrelerinden yapabildiklerince çok alırlar.

Seçimler bir oyun. Kendi içlerinde de hiçbir anlam taşımıyorlar. Daha çok para koparmak için, kongrenin önüne atılan bir sus payı. Önderler, uzak görüşlü olmayan kişiler. Fakat bu sonucu değiştirmez. Doğu Asya Tarihi kitabında bu seçimlerin yanlış ve aptalca olduğu unutulup gidecektir.

Sana söylemiş miydim, anımsamıyorum. Son kez Washington'a gidişimde Beyaz Saray'da Başkan'la kahvaltı ederken ona tutumumuzun bence yanlış olduğunu uzun uzun anlattım. Yanlışlarımızı düzeltmek ve savaşı kazanmak için kimi önerilerde bulundum. Çok dikkatle dinledi, sorular sordu ve öğleyin adamlarıyla konuşmak için kalmamı istedi. McNamara, Rush, Humphry ve daha başkalarını gördüm. Konuyu uzun uzun konuştuk. Dikkatle dinlediler ama hiçbir yorum yapmadılar. McNamara önerilerimi yazmamı istedi. Yazamazdım ama bir bant doldurdum. Vietnam'a giderken McNamara bu bantı yanında götürdü. Bana telefon açarak önerilerimi ilgililere duyurduğunu, kimilerinin kabul edildiğini, bir bölümünün de kabul edilmediğini anlattı. Bana kalırsa kabul edilmeyenler en önemli olanlardı. Ne önerdiğimi yazamam ama bir ara sana anlatırım. Belki de anlatmışımdır ama şu aralar kendimi yineleyip duruyorum. Kesin olarak bilmemek çok tuhaf.

Belki geri dönmeliyim. Burada ota dönüşüyor gibiyim. Ufak tefek şeyler düşünüyorum. Ya da hiç düşünmüyorum. Elaine'i de bunalttığım kesin. Sanki günlük işleri yapıyormuş gibi davranıyor ama bence bunlar günlük işler değil. Yağmur hiç durmadan yağıyor. Çok sıkıcı. Yağmur yağarken insan bedeninde ne çok ağrı duyar öyle! Dünyayla ilgim kesilmiş gibi. İki aydan beri yazdığım ilk mektup bu. Kafamı kendime taktığımdan değil. Tam tersi. Kafamı kendi üstüme toplayamıyorum. Belki de ağrıların yapmak istediği dikkatimi kendi üstümde toplamam ama başaramıyorlar. Bir yere kapanıp dinlenmeye çalışmanın hiçbir yararı olmadı. Olayın bütünü inanılır gibi değil. Sanki eski çağlardan kalma bir şakanın şamar oğlanıymışım gibi.

Sevgilerimle

John

Sonbaharda sırt ağrıları arttı. Belkemiğinde erime vardı. Ameliyat olması gerekiyordu. Üniversite Hastanesi'nden Doktor John Kenneth Galbraith Kasım ortalarında yazdığı bir mektupta, "Zor bir ameliyat," diyordu. "Filmlerde belkemiği, fırtınayla savrulmuş tel örgülerini andırıyor."

Ameliyat başarılı geçti. Elaine Steinbeck o sıralar Montgomery'lere kocasının sağlığıyla ilgili bilgi verirken,

"Günde üç kez odasında yaptığı kısa süreli yürüyüşleri saymazsak hep sırtüstü yatıyor. Yeniden yürümeyi öğrenirken çok ağrı çekiyor. Fakat çok direniyor," diye yazmıştı.

Carlton A. Sheffield'a

(Posta kartı)
29 Ocak 1968, New York

Sevgili Dook,

Yavaş yavaş kendime geliyorum, dahası, iyileşiyorum. Sinir şokuyla ağrı kesiciler insanı başka bir gerçekliğe – bulanık bir gerçek-

liğe götürüyor. İyileşme çok yavaş oluyor. Ne var ki iyileştiğim zaman eskiye oranla çok daha sağlıklı bir sırtım olacağını biliyorum. Sana yazamadım, çünkü son zamanlara kadar iskemlede rahat duramıyordum. Sırtüstü yatarken yazmaya çalışmanı öneririm. Ben denedim, olmuyor. Şimdi parça parça dağıldıktan sonra bir araya toplanmaya çalışan bir askeri birlik gibi toparlanmaya çalışıyorum. Yazmak için bende ne kaldı diye karar vermeye çalışıyorum. Belki bir şeyler kaldı, belki de kalmadı. Eğer kalmadıysa böyle bir ameliyata gerek yoktu. Daha sonra yine deneyeceğim.

Sevgiler

John

Carlton A. Sheffield'a

23 Mart 1968, New York

Sevgili Dook,

Benim için bir mektuba başlamak, onu kesinkes bitirmek demek değildir. Niyetim çok iyi ama uygulama kötü. Sinirler daha yerlerine oturmadı, işlevlerini yapamıyorlar sanıyorum. Bir bakıyorsun bütün gücüm, gücümle birlikte niyetim de isteğim de sönüp gidiyor. Sonra bir uyuşukluk başlıyor. İçim çekiliyormuş gibi geliyor bana. Bu duygudan hoşlanıyorum bile. Son yıllarda çok mektup geliyor. %99'u isteklerle dolu. Yerine getirilmesi olanaksız istekler. Mektupların çoğuna aldırış etmesem de bir suçluluk duygusuna kapılmaktan kendimi alamıyorum. Şimdilerde ise yalnızca içimi çekerek hepsini çöp sepetine atıyorum.

Televizyon için söylediklerini anlıyorum. Ben yalnızca haberleri, dünya olaylarını, sezon açılınca da beyzbol maçlarını izliyorum. Hastanede hareketsiz yatarken oyalanayım diye odama küçük bir televizyon konmuştu ama ben bakmıyordum bile. Gerçekte kafam çok iyi çalışmıyor. Gözümün önünde biriken bulutları hep itmeye çalışıyor gibiyim. Bu durum doğal olsa gerek ama

doğal olmasa da kötü bir şey değil. Yakında köye gideceğim. Güneşte oturur, tekneyle balığa çıkarım. Yakalayıp yakalamamak önemli değil. Balığa çıkmayı seviyorum. Yalnız gidersem konuşmak zorunda da kalmam.

Seçimler için coşku duyabilmeyi isterdim. Göreve kim gelirse gelsin, yönetimde çok az değişiklik olacak. Asya'daki sorun büyüdükçe büyüdü. Bence artık tümüyle denetimden çıktı, kendi bildiği gibi gelişmekte. Bir tür evrim. Belki değişime de uğrayacaktır. Büyük çoğunluk için en iyisi ne doğal olmaktır ne de değişmez olmak. Gerçekte de geçmişte bunun tersi kabul ediliyordu. Benim bildiğim bir gerçek var. Yanlışı görebilmek, doğruyu yapabilmek demek değil. Eğer görevde olsaydım belki ben de alt düzeydeki bu yanlışların benzerlerini yapardım. Üst düzeydekilerse zaten kimsenin denetiminde değil.

Thom, 1 Nisan'da Vietnam'a gidecek. John'sa birliklerimizin testi kafalı olduklarını kanıtlama çabasında. Testilerine pazar bulmaya hazır. 1812'de Britanya Donanması'ndakilerin hepsinin birer iskambil kâğıdı olduklarını kanıtlardı herhalde. Her neyse, kendince nedenleri var. Eğer pasifist olsaydı iş değiştirirdi ama öyle de değil. (*John Vietnam'dan dönüp de ordudan ayrılınca barış yanlısı hareketlerin önderlerinden biri oldu.*)

Thom gitmekten korkuyor. Onu ayıplamıyorum. Ben de oradayken korkuyordum. Korkmamak için aptal olmak gerek. Bu konuya neden daldım, bilmiyorum.

Bu kadar yazabildim, Elaine sağlıklı ve mutlu. Ben de çok yakın bir zamanda sağlığıma kavuşmalıyım.

Sevgiler

John

Mektubu sürdürüyorum. Elim parçalara bölünmüş bir yılan gibi titriyor. Hoca tahtası* üstünde sehpanın nasıl oynadığını

* Hoca tahtası, Oviya Board ya da Weejee Board: Medyumlukta kullanılan tahta. (ç.n.)

anımsıyor musun? Bu sabah Tal Lovejoy'un düştüğünü, yaralandığını ve öldüğünü haber aldık. Çok üzüldük. Son zamanlarda yüzünde hep üzgün bir anlam vardı. Tanıdığın ve sevdiğin herkesin ölümünü görmek çok üzücü. Herkes ve her şey onu ormanda yalnız bırakıp gitmişti.

Burada, New York'ta 34. katta oturuyoruz. Bütün kent ayaklarımızın altında. Yapı ince, güzel bir kule. Çevresinde dolanan baca gibi bir şey var. Havayı yukarıya çekmesi için. Şu sırada kar yağıyor. Daha doğrusu şu baca benzeri şeyden dolayı kar yukarı doğru yağıyor. Görülecek bir şey. Elaine'in büyük halası "Yortu büyüsü," derdi. Yaşlı Çiftçinin Almanağı, bugünler için, "Bugünlerde yoksulların gübresi olan fırtınalar yer alacak." derdi. Bu sıralarda yağan kardır o fırtına. Bunu biliyor muydun? Ben kar yağmayan yerlerde büyüdüğüm için bilmiyordum. Geç yağan kar, bitkilerin büyük bir hızla büyümesini sağlar. Burada, çalışma odamın penceresinde küçük bir bahçem var. İlaç kutularında dört salatalık bitkisi ve Somerset'ten aldığım bir palamuttan yetiştirdiğim bir İngiliz meşesi. Büyümekte olan bir şeyler beni sevindiriyor. Salatalıklar biraz cılız ama meşeyi Sag Harbor'a dikeceğim. Orada iki İngiliz meşesi daha var. Onları da palamuttan yetiştirmiştim. Birinin adı Gog, ikincisininki Magog. Bizim burunda yetmişten çok Amerikan meşesi var ama genç ağaçlar da yetiştirmek istiyorum. Nedenini bilmiyorum. Yaşlı çiftçi yanılmıyorsa –çok az yanılır– ilkbahar soğuk geçecek. Ama niye havayı yazıyorum?

Saçmalamaya başladım. İyisi mi mektubu burada bitireyim.

Yine

John

Yine Özgürlük Günü'nün ertesindeki haftasonu Sag Harbor'da bir restoranda yemek yerken Steinbeck hafif bir kalp krizi geçirdi. Bedensel ve zihinsel olarak onu pek etkilemeyen anlık bir krizdi bu. Testler için kısa bir süre Southampton Hastanesi'ne yatırıldı. Durumunun ne olduğunu çok iyi biliyordu ama Londra'da bulunan yazar ve aktör dostu Alexander Knox ve eşi Doris gibi daha birkaç arkadaşına olayı biraz değişik anlattı.

Bay ve Bayan Alexander Knox'a

24 Haziran 1968, Sag Harbor

Sevgili Alex ve Doris,
Yanıt vermeyi gerçekten çok istediğim mektuplara yanıt yazmadıkça gitgide büyüyen bir suçluluk duygusuna kapılıyorum. Böyle mektupları üst üste koyuyorum. Tomar yükselince bir gün hepsi birden kayıp yere yayılıveriyor. Alex'in güzel mektubu en üstte duruyordu. Mektuplar yere dökülünce önceliğini yitirdi. İyi ki önlü arkalı bir tek kâğıda yazılmıştı. Böyle bir düzen olmaz, biliyorum. Tanrım, şapşal bir insan oldum. Zihnim her türlü düzene direniyor. Bunlar belki de yaşın getirdikleri. Umarım, öyledir.

Kendim ve başkaları için gereksiz bir insan olalı bir yılı geçti. Geçen sonbaharda sırtım oradan oraya itilip kakılmaya dayanamadı, baş kaldırdı. Olağanüstü üç ameliyatla bana yeni bir sırt sağlandı. Çok ağrılı, sıkıntılı bir dönemdi ama değdi. İyileşme uzun zaman alıyor. Bense sabırsız biriyim. Sonra bir akciğer iltihabı, oksijen çadırları filan... Bütün bunlar arasında son bir yıldır Feyre Eleyne'i hiçbir şekilde mutlu edemedim. O ise benim için bir mutluluk simgesi oldu. Kendim için bir tek şey daha söyleyeceğim, sonra bitecek. Kendine bakmak, içsel direnç ya da bunlara benzer nitelikler bende yok artık. Bundan sonra gerek kalmadığına göre tam bir tembelim. Hiçbir işe yaramayan bir tembel.

Biliyorum, çalışmaya başlamalıyım ama çalışmak için hiçbir istek duymuyorum. Yalnız Amerika'yı değil, bütün dünyayı çok hızlı bir değişim içinde görüyor ve olabilecekleri kestiremiyorum. Fakat daha iyiye değil, çok kötüye gideceğinden korkuyorum. Sezgim bana bu konuda konuşmamamı, sessizce oturup beklememi söylüyor.

Sonuçları değilse bile nedenleri bildiğimi sanıyorum. Kesinlikle bildiğim bir şey var, o da şu: Bu işlerin tam içinde olan insanlar ne nedenleri ne de sonuçlarını hiç mi hiç bilmiyorlar.

Şu sıralar Sag Harbor'dayız. Bu mevsimde çok güzel. Bahçeler büyük bir hızla renkleniyor. Yaz yavaş yavaş gelmekte. Önümüzdeki kış için tasarılarımız var. Noel dolaylarında İngiltere'ye, yeni yılın başında da silahsız ve fotoğraf makinesiz olarak, gerçek bir safari için Orta Afrika'ya gitmeyi düşünüyoruz. Elaine de ben de orayı görmedik. İkimizden biri bu dünyadan göçmeden oradaki hayvanları görmek istiyorum.

Şimdilik bu kadar. Önümüzdeki yıl görüşmek umuduyla.

Sevgiler

John

Temmuz'da bir kalp krizi daha geçirerek Southampton Hastanesi'ne yatırıldı. Birkaç gün sonra ambulansla götürüldüğü New York Hastanesi'nde ağır bir kriz daha geçirdi.

Carlton A. Sheffield'a

17 Ağustos 1968, New York,
(Posta kartı)

Sevgili Dook,

Mektubun bu sabah geldi. Bu hastalık nereden çıktı bilmiyorum. Çok iyi gibiydim. Hastaneden iki gün önce çıktım. Gelecek Çarşamba da yine Sag Harbor'a gideceğim. Bu alanda bir dolu terim var. Olgu, olay gibi. Hangisi daha çok gerçeği anlatıyor bilemiyorum. Fakat hoşlansam da hoşlanmasam da daha iyiyim. Köye gittiğimiz zaman sana makinede yazacağım.

Sevgiler

John

Sag Harbor'a gitme isteğine doktorlar karşı çıkıyordu. Fakat Steinbeck gitmekte direniyordu. Karısı hastanın bakımını iyice öğrendikten sonra Sag Harbor'a gittiler ama orada iki ay kalabildiler.

Dört yıl önce doktoru emekliye ayrılınca, arkadaşı olan Dr. Denton Sayer Cox'un hastası olmuştu. Dr. Cox her yeni hastasına yaptığı gibi sağlık konusunda yazılı olarak uzun sorular sormuş, ayrıntılı bilgi istemişti. Soruların sonunda "Sizce önemli olan başka bir şey varsa lütfen yazın," deniyordu. Steinbeck bir mektup yazdı:

Dr. Denton Sayer Cox'a

5 Mart 1964, New York

Bir tür sağlık pasaportu olan ölüm belgelerini dolduruyorum. İşte, hepsi orada. Geçmiş ve gelecek, annemin bacaklarındaki varisler, babamın damarlarındaki sorunlar ölçüsünde açık. Tıpta insanı şaşırtmayan bir tek yan var. Yön ve son belirlidir. Hasta hiçbir zaman geriye doğru saymaz.

Bana öyle geliyor ki bu tablo ne denli açık seçik olursa olsun, yine de kimi şeyler gizlenebilir. Ya önem verilmediği için ya da kasıtla veya başka nedenlerle doğru bilgi verilmeyebilir. İnsanın niye bir doktoru olur? Son zamanlarda ortaya çıkan bir olgu bu. Hastanın bakış açısına göre durum şu: Hasta yaşadığı süre ağrısız, acısız, iyi bir yaşam sürmek istiyor. Fakat süreklilik için hekimin sorunları dinlemesi, merkezi sinir sisteminin cilvelerini kavrayıp bakımını üstlenmesi gerekir. Ben bu işin şu yanıyla ilgiliyim: Olup bitenleri tam anlatmayıp beni bilgisizliğin tatlı karanlığında bırakacaksın. Birçok olayda bilgi vermen gerekir, bunu biliyorum ama anlatsan da ben anlamayacağım nasıl olsa.

Benim bir hekimden beklediklerim nelerdir? Belki her şeyden çok, dostum olmasını, özel bir alanda bilgisi olan bir dost olmasını bekliyorum.

Sen ilk kez denize dalacak olsan, ben de yanında bulunsam, derinlikler, tehlikeler, neyin iyi, neyin zararlı olacağına ilişkin bilgi vermeyi görev sayarım. Sanıyorum, benim de senden beklediklerim, bunların benzeri. İnsan yapısı öyle ki, alçakça ve kur-

nazca alevlendirmeler, anlamsız bir korkuya neden oluyor. Oysa gizli bir ihanet, insanı yavaş yavaş, açığa vurmadan, dahası belki de ince bir tat vererek gagalarcasına bitirir. İki türlü acı vardır – ya da birkaç türlü. Özellikle öğretilmiş acıyı düşünüyorum. Yavaş ya da hızlı bir dağılmanın işareti olan, rüzgârlara incinmeden karşı koymamızı sağlayan acıdır bu. Öğrenilmemiş acının öğrenilmiş olandan ayrımını bilmiyoruz. Dahası bana, öğrenilmiş de olsa, insanın bizzat karşı karşıya gelince bütün bildiklerini unuttuğu anlatıldı. Bana öyle geliyor ki insan bilse, bu iki yaklaşıma kendini farklı şekillerde hazırlardı.

Bir de perde için verilen işaret var. Bence sadece tek bir son olduğuna göre oyunun baş oyuncusu çıkıp çıkmayacağına kendisi karar verebilmeli. Eğer buna kendisi karar verebilirse yaptıkları da gözönünde bulundurulmalı. En önemlisi de yaptıkları değil midir zaten?

Sonra günlük perhizler var. Bu aldatmacayı birçok insanda gözledim. Perhiz, jimnastik, ilaçlar, dinlenme. Belki, gerçekten de, bu öğrenilmiş kurallar izlenerek yaşam uzatılmış olur. Ama bence genelde böyle bir yaşamın hiçbir değeri yok. Şunu da gözlemledim ki, kişinin bu öğütlere gereksinim duyduğu zaman, alışkanlıkları öylesine yer etmiştir ki, bunları uygulayamaz. Ah, elbette uygulamayı dener ama kısa bir süre sonra yine eski alışkanlıklarına döner. Belki iyi de eder. Hapları alacaktır ama ötesini, tehlike başgösterinceye dek unutacaktır. Bir süre sonra bu insanlar hastalığı kabullenirler, hatta severler bile. Elbette başkaları kadar ben de kendimi kandırmayı seviyorum. Ama bunu durum komik bir hal alıncaya kadar sürdürmüyorum. Sana, neyle uğraştığını bilmen için ayrıntılı bilgi veriyorum Denny.

Ağrıyı bir ceza olarak görmüyorum ben. Fakat yapabildiğimce ondan uzak durmaya çalışıyorum. Öte yandan dişçi koltuğundaki gibi çabuk geçen bir ağrıyı sürüncemede kalan bir ağrıya yeğ tutarım. Çoğunlukla gerçek ağrıyla, korku nedeniyle duyulan ağrıyı birbirinden ayırabilmişimdir.

Olayları aktarırken gerçeği söylerim. Sorunu geçtikten sonra anımsamak zordur. Son olarak, ben hastalığı bir ayrıcalık olarak

görmüyorum. İnsanların hastalığı dikkat çekmek için kullanmalarını anlayamıyorum. Çünkü öyle bir durumda gösterilen ilgi zorlamalı ve çekingen bir ilgidir.

Kendimde de başkalarında da çaresizliği sevmiyorum. Hastalıktan korkmamın en büyük nedeni bu.

İnan bana, eğer iletişim nedenimiz sağlık olmasaydı bunları böyle ayrıntıyla yazmazdım.

Elim ayağım tuttuğu sürece alışkanlıklarımı belki de bırakmayacağım. Bu konuda böyle düşünen tek insan değilim sanıyorum.

Şimdi son olarak şunu söyleyeyim: Dindar bir insan değilim. O nedenle bir ödül umudum ya da bir ceza korkum yok. İnançla ilgili değil bu. Deneyimlerime, gözlemlerime ve duyularıma dayanarak vardığım ve doğru olduğunu sandığım bir sonuç.

İkincisi – İyi bir yaşamım oldu. O nedenle eksikli yaşamış gibi duymuyorum kendimi.

Üçüncüsü – Çok dolu ve canlı bir yaşamım oldu, o nedenle hiçbir kırgınlık duymuyorum.

Dördüncüsü – İnsanların elde etmek için çaba gösterdikleri şeylerden payımı aldım. Parasal kazançlar, ün ve sevgi. Hepsini tattım.

Beşinci olarak – Yaşamım hastalıklardan ve kazalardan uzak geçti.

Altıncı – Sana bir hasta olarak gelmiyorum.

Ah, biliyorum kalbim tekliyor. İki kez bayıldım. Safra kesem birkaç kez tıkandı. Bütün bunlara karşın sağlıklı bir insanım. Bunu çok iyi biliyorum çünkü merakım hiçbir zaman azalmış değil. Daha önce de söylediğim gibi kısa fakat dolu bir yaşamı yeğlerim.

Şimdi bilmen gereken son şeyi yazıyorum. Elaine'i kendimden çok seviyorum. Onun esenliği ve mutluluğu benimkinden daha önemli. Onu, zenginleşmesine yararı olmayacak her türlü acıdan, üzüntüden, mutsuzluktan uzak tutmak isterim.

Bunların sana yardımı olacağını umarım. Şimdi öteki sorunlara geçelim.

Sevgilerimle

John

Uzun bir süreden beri yaşamının sonu onu düşündürüyordu. İşte ölümünden yedi yıl önce, çocukluk arkadaşı John Murphy'ye yazdığı mektup.

John Murphy'ye

12 Haziran 1961, Sag Harbor

Sevgili John,
Bütün yaşamım bir tek kitaba yönelikti. Onu yazmaya başlamadım. Bu kitabın dışındaki bütün çalışmalar provaydı. Arthur destanını, Launcelot'u ve Galanad'ı anımsar mısın? Launcelot eksiksiz değildi. O nedenle Kutsal Kâse'yi göremiyordu. Hepimiz için durum bu. Kâse bizden hep bir kuşak ileride. Fakat o hep orada duruyor. Oğullar dünyaya getiriyoruz, oğullarımız da kendi oğullarını dünyaya getiriyorlar hep o kâseyi görsünler diye. Güzel bir simge bu.

Sözcükleri yazmak en son iş. Belki de bir kaza sonucu sözcükler hiçbir zaman yazılamayacaklar. Kırk yılı aşkın bir süredir hep bu konu üstünde çalışıyorum. Yalnız en son iş yapılmayı bekliyor. Ve o son iş beni çok korkutuyor. Sözcükler bir kez sayfaya döküldü mü; artık yalnız ve adanmışızdır. Geri çekilecek bir yer kalmamıştır. Bu, kendinle başbaşa kaldığın andır. Bir yazarın yaşamının onda dokuzu ne bir tanıdık ne bir arkadaş ne de bir yoldaş kabul eder. İnsan yalnızlıkla barışıncaya ve onu işinin bir parçası olarak kabul edinceye dek –tıpkı rahiplerin evlenmemeyi kabullenmesi gibi– çok mutsuz, korkunç anlar geçirir. En son kitabımı yazarken duyduğum korku, ilk kitabımı yazarken duyduğum korkudan az değildi. Hiçbir zaman iş kolaylaşmıyor. Tam tersine gitgide daha zor ve daha kalp kırıcı oluyor. En sonunda da insan başarısızlığı kabul ediyor olmalı. Etki alanı ne denli geniş olursa olsun, her yazarın sonudur bu. Kendi içinde tıpkı Launcelot gibi başarısızlığa uğrar, çünkü "Kutsal Kâse" alelade bir kâse değildir. Söz veril-

miş, adanmış ama hep elden kaçandır o. Bir sopanın ucundaki havuçtur o ve bizi hep kendine doğru çeker. Bu nedenle bir kitabın yarısındayken, bir tümceyi yazarken ölmek, böylece yaşamı bitmemiş olarak yarıda bırakmak isterim. Yasa bu. Büyük Yasa. Ünün, kamuoyunun ya da insanların seni kabul ediş yasası. Büyüklük, büyük olan bir insan tarafından bölüştürülmez. İşte tam da bu sebeple, insan büyüklüğü istemek zorunda olsa dahi, ona yaklaşamayacaktır bile.

Sevgilerimle

John

Son Asya gezisi sırasında Elizabeth Otis'e yazdığı mektup:

Elizabeth Otis'e

18 Mart 1967, Jakarta

Sag Harbor'a döneceğim günü dört gözle bekliyorum. Seni gördükten sonra elbette ki! Biliyor musun, gazetecilik, uyum sağlamama karşın, bende evime gidip kurşunkalemlerimi açmak ve önüme bir tomar sarı kağıt çekmek isteği uyandırıyor. Sabahın erken saatlerinde kuşların cıvıltılarını dinlemek, Angel'la gün geçirmek ve iskemlemi masanın önüne doğru çekip "Bir zamanlar," diye yazmaya başlamak.

Bu kitaptaki mektuplar düzenlendikten epey zaman sonra Elaine Steinbeck, kocasının Sag Harbor'daki çalışma odası Joyous Garde'daki masasında Elizabeth Otis'e yazdığı şu bitmemiş mektubu buldu. Steinbeck'in son yazdığı mektup:

Sevgili Elizabeth,
Uzun bir süredir sana bu mektubu yazmak istiyordum, fakat parmaklarım kurşunkalemden sanki eski ve zehirli bir araçmış gibi kaçtı...

New York'taki apartmanında 20 Aralık Cuma günü 17:30'da öldü.

NOBEL ÖDÜLÜ KONUŞMASI

10 Aralık 1962, Stockholm

Çalışmalarımı bu ödüle layık görerek beni onurlandıran İsveç Akademisi'ne teşekkür ederim.

Çok saygı duyduğum ve önünde eğildiğim birçok yazarı düşününce bu ödüle layık olduğum konusunda kuşku duyuyorum. Buna rağmen ödülün bana verilmesinden de mutluluk ve övünç duyuyorum.

Bu ödülü alanın, edebiyatın tabiatı ve gidişatına dair akademik ya da kişisel bir yorum yapması gelenek haline gelmiştir. Özellikle şu sıralarda edebiyatın yaratıcılarının yüksek görevlerini ve sorumluluklarını gözönünde bulundurmaları gerektiğini söylemek iyi olur diye düşünüyorum.

Nobel Ödülü'nün ve durmakta olduğum şu yerin saygınlığı, burada şükran duygularıyla dolu ama mahçup bir fare gibi ciyak ciyak bağırmayı değil, yüzyıllar boyu benim işimi yapmış o iyi ve büyük insanlar gibi, işimin övüncüyle bir aslan benzeri kükrememi gerektiriyor.

Edebiyat, ne boş kiliselerde söylenilip duran kısır, cılız yinemelerden doğmuştur, ne de teneke boruyla umutsuzluk çığırtkanlığı yapmaktır. İnzivaya çekilmek de edebiyatla bağdaşamaz. Edebiyatın tarihi, konuşma kadar eskidir. İnsanlığın ona ihtiyacından doğmuştur. Bu ihtiyacın giderek artması dışında değişen bir şey yok. Eski saz şairleri, halk ozanları ya da yazarlar birbirinden farklı değillerdir. En baştan beri hepsinin işlevi, görevleri, sorumlulukları türümüzce belirlenmiştir.

İnsanlık ağır ve kasvetli bir şaşkınlık döneminden geçiyor. Benden önce bu ödülü alan büyük yazar William Faulkner, bu-

rada konuşurken bu şaşkınlığı, evrensel bir fiziksel korku olarak tanımlamış, bu korkunun uzayıp gitmesi nedeniyle manevi sorunların bir yana bırakıldığını, yalnızca kalbin iç çatışmalarının yazmaya değer görüldüğünü söylemişti. Faulkner, insanın güçsüzlüğünün yanı sıra güçlü yanlarının da olduğunun, pek çoklarından daha fazla farkındaydı. Korkunun anlaşılmasının ve çözümlenmesinin, yazarın varoluşunun başta gelen nedenlerinden biri olduğunu biliyordu.

Yeni bir şey değildir bu. En eski çağlardan beri yazarın amacı değişmemiştir. Çok ciddi hatalarımızı ve yanlışlarımızı gözler önüne sermekle yükümlü olan yazar, gelişmek amacıyla karanlık ve tehlikeli düşlerimizi günışığına çıkarır.

Dahası, yazar, insan yüreğinin ve ruhunun büyüklüğünü, kahramanlık ve gözüpeklik, sevecenlik ve sevgi yetisini göstermek ve kutsamak durumundadır. Güçsüzlüğe ve umutsuzluğa karşı verilen sonsuz savaşımda bunlar umudun ve çabanın parlak renkli bayraklarıdır. Bence insanın kusurlarından arınma ihtimaline yürekten inanmayan bir yazarın edebiyata saygısı yoktur. Böyle bir yazarın edebiyat dünyasında yeri olamaz.

Günümüzde tanık olduğumuz evrensel korku, bilgimizin birdenbire çok gelişmesinin ve fiziksel dünyadaki kimi tehlikeli etkenlerin manipüle edilmesinin bir sonucudur. Anlamanın öteki yönlerinin bu büyük aşamaya yetişemediği doğrudur. Fakat bu yönlerin aynı düzeye ulaşamayacaklarını ileri sürmek için bir neden yok. Bunun gerçekleşmesini sağlamak, yazarın sorumluluklarının bir parçasıdır.

Doğal düşmanlara, kimileyin de bozgunlara ve bir kuşağın tümüyle yok edilmesi çabalarına dirençle karşı durmak insanlığın tarihindeki övünç verici olgulardır. En büyük potansiyel zaferimizin şafağında çekip gitmek ise korkaklık ve ahmaklık olacaktır.

Anlaşılacağı gibi Albert Nobel'in yaşamöyküsünü okuyorum. Kitap yalnız ve düşünceli bir adam olduğunu yazıyor. Nobel, yaratıcı iyiliğe ya da yıkıcı kötülüğe de yol açabilecek ama

seçme şansı olmadığı için vicdanın ya da sağduyunun denetiminden çıkmış patlayıcı güçlerin açığa çıkışını kusursuzlaştırdı.

Nobel, buluşlarının acımasız ve kanlı bir biçimde kötüye kullanıldığı bazı örnekleri görmüştü. Buluşunun sonuçlarını –nihai şiddetini, en sondaki yok oluşu– da önceden sezmiş olmalı. Kimileri sonunda onun alaycı bir insana dönüştüğünü söylüyor. Ben buna inanmıyorum. Bence o bir denetim yolu, bir emniyet supabı aramıştır. En sonunda da bunları insan aklında ve ruhunda bulmuştur.

Bence onun bu düşüncesi bu ödüllerin kategorileriyle açıkça belirlenmektedir. Nobel ödülleri, insanı ve dünyasını anlamak ve iletişimin artması için verilmektedir. Bunlarsa edebiyatın işlevleridir. Ayrıca bu ödüller her şeyin ötesinde barışçıl çalışmalara verilmektedir.

Ölümünün üstünden elli yıl geçmeden doğanın kapısının kilidi açıldı. Bu kilidin açılmasıyla birlikte bizler bir seçim yapmanın korkunç yükünü üstlendik. Eskiden Tanrı'ya yüklediğimiz pek çok güce el koyduk. Bütün dünyanın, yaşayan tüm canlıların hayatı ve ölümü üzerine korku dolu ve hazırlıksız bir biçimde egemenlik kurduğumuzu sandık. Tehlike, mutluluk ve seçme hakkı insanın içinden açığa çıkacakları ânı bekliyorlar. Alfred Nobel'in buluşunun en iyiye kullanılması insanın elinde.

Tanrı benzeri gücü eline geçirmiş olan bizler, bir zamanlar tanrılarda olabileceğine inandığımız bilgelik ve sorumluluğu kendi içimizde aramalıyız. İnsan bizim için bizzat en büyük tehlike ve yegane umut haline geliyor. Öyle ki Aziz Yuhanna sözleri günümüzde şöyle yorumlanabilir: Sonunda "söz" vardır. "Söz" "İnsandır" ve "söz" "İnsanla birlikte"dir.

Dünya edebiyatına kazandırdığı başyapıtları ve politik duruşunun yanı sıra sinemadan tiyatroya kadar pek çok alanda çağının entelektüel hayatına damga vurarak ölümsüzleşmiş olan John Steinbeck'in yaşamöyküsüne, ölümünün 50. yılında nadide bir tanıklık: *Mektuplarda Bir Yaşam.*

Durmaksızın üretmiş, altmış altı yıllık ömrüne onlarca kitap, Nobel ve Pulitzer de dahil olmak üzere sayısız ödül ve başarı sığdırmış, yalnızca çalışırken rahatlayabilen bu keskin aklın gündelik alışkanlıklarının başında mektup yazmak geliyordu. Kaliforniya'daki gençlik döneminden yaşamının son günlerine kadar yazmayı sürdürdüğü binlercesi arasından derlenen, hem mesleki hem de özel yaşamının dökümü niteliğindeki bu seçki, Steinbeck'in gerçek utkusunun ödüllü, otorite sahibi, gözü önünde olangöz önünde bir şöhret olmaktan ziyade yalnızca sadece üreten yalnız bir "yazar" olmak olduğuna birincil ağızdan şahitlik ediyor.

Mektuplarda Bir Yaşam, Steinbeck'in güvendiği ve çatıştığı insanlara; edebiyat otoriteleri, eleştirmenler, ödüller, yayıncılar, kadınlar ve çocuklarla ilgili görüşlerine, dünyanın geçirdiği değişim, savaşlar ve politik gelişmeler karşısında takındığı tutuma ayna tutmakla kalmıyor, yazarın kadar kendi yaratım sürecine dair de son derece gerçekçi bir portre sunuyor.

ISBN: 978-975-570-957-4
9 789755 709574
40 TL
selyayincilik selyayin selyayincilik
www.selyayincilik.com